BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc 127 4°
INKUNABUŁY

B. V. M. in

Sacro et colendissimo reuerendissimoꝝ pa
trum sancte Ro· ecclesie dominoꝝ Cardina
liū collegio suꝰ humilis seruitor Joannes
de Turre cremata Ep̄us Sabinen̄· sancte
Ro· ecclesie Cardinalis sancti Sixti vul-
gariter noīatus seip̄m cū humili recommē-
datione· Cogitanti mihi quid de sudoribꝰ
mei studij dignū amplissimis dn̄ationibo vestris tanq̄ memo-
riale offerā attento ꝙ omībo sūmis nostri temporis pontificibo
varia dedicauerim opera scz Eugenio· Nicolao· Calixto· Pio
et Paulo nūc pn̄ti occurrisset mihi illa honestissima p̄latoꝝ cō-
suetudo qua post eoꝝ refectionē maxime ī prandio habitā col
lationes siue disputaciones de sacris litteris soliti sunt habere
Vidi em̄ apud plures clarissimos patres cōsuetudinē hāc ob-
seruari· Et de celeberrimo sancto Augustino legit̄ ꝙ in men-
sa sua lectionem aut disputationē semper diligebat· Disputa-
tio em̄ inuestigande veritatis gratia aut vt veritas ip̄a illustri-
or fiat licite cum moderamine inter partes admittitur· Sane
visa est mihi hec dn̄oꝝ p̄latoꝝ obseruātia plurimū habere ho
nestatis & vtilitatis honestissima quidē est et ordo pulcherri-
mus vt postq̄ corpori cibos corruptibiles dedimꝰ· ita anime
spiritualia alimenta ministremꝰ· nullus em̄ est cibus sciētia et
doctrina dulcior· Nā vt ait Ysidorꝰ noster scripturaꝝ sancta
rum altitudo quasi montes pascue sunt ad quos cum quisq3
iustoꝝ cōscenderit· pascue indeficientis refectionē inuenisse se
gaudebit· Quocirca sic nos hortat̄ clarissimꝰ Ambrosiꝰ· Tu
ergo ede scripturaꝝ celestes cibos· ede vt permaneāt tibi in vi
tam eternam· ede continue vt nō esurias· ede vt replearis· ede
vt verborum celestiū eructues saginā spirituales epule nō ob
esse solent sed prodesse saciatis· Plane bene prelatis congruit
honestissimū huiusmodi exercitium· quibus dominꝰ ait· Vos
estis sal terre vos estis lux mūdi· Debet aūt ep̄us tāta pollere
sapientia vt dicit Ambrosiꝰ· vt nō solū creditū sibi populum
sufficiēter doceat· veꝝ etiā in ceteris queat heresū cōtradictio-
nes a catholica repellē eccl̄ia· Ceteꝝ vtilis ē p̄dicta obseruātia

Inc. 127

1389244

2015

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIWERSYTETU im. A. MICKIEWICZA
W POZNANIU

F. A
3
H* 15712

Bibl. Comen
T.
F. A
3
H* 15712

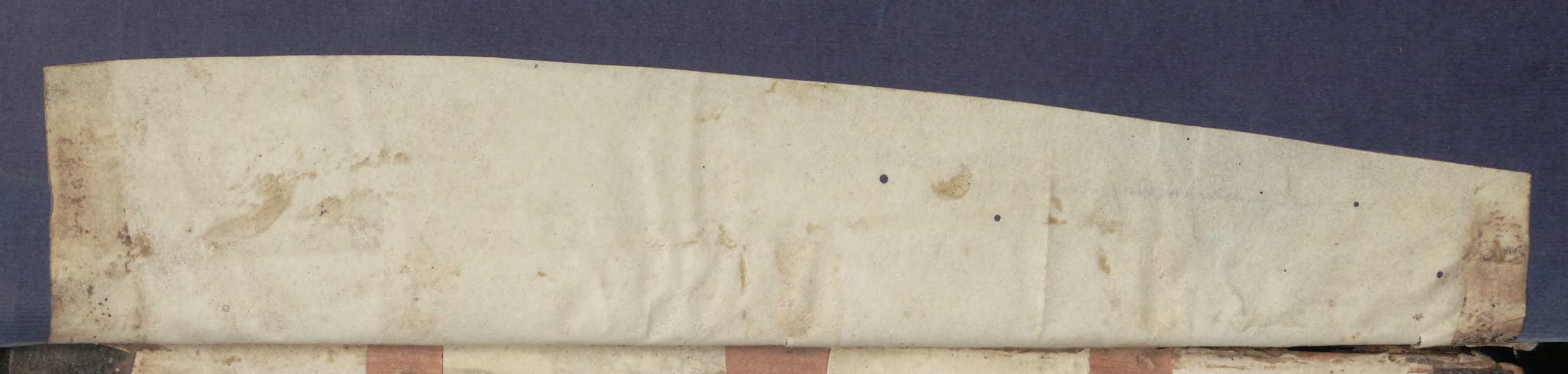

Quaestiones ew. hor. de tpe

Dominica [illegible] Requirere [illegible]

Dominica [illegible] Requirere dominica [illegible] ad sanandam [illegible]

Post dominicam [illegible] Evangelium [illegible] Nonem [illegible] Christo [illegible]

Dominica 2a [illegible]

Evangelium Mathei [illegible] de leprosis qui sanatus fuit [illegible]

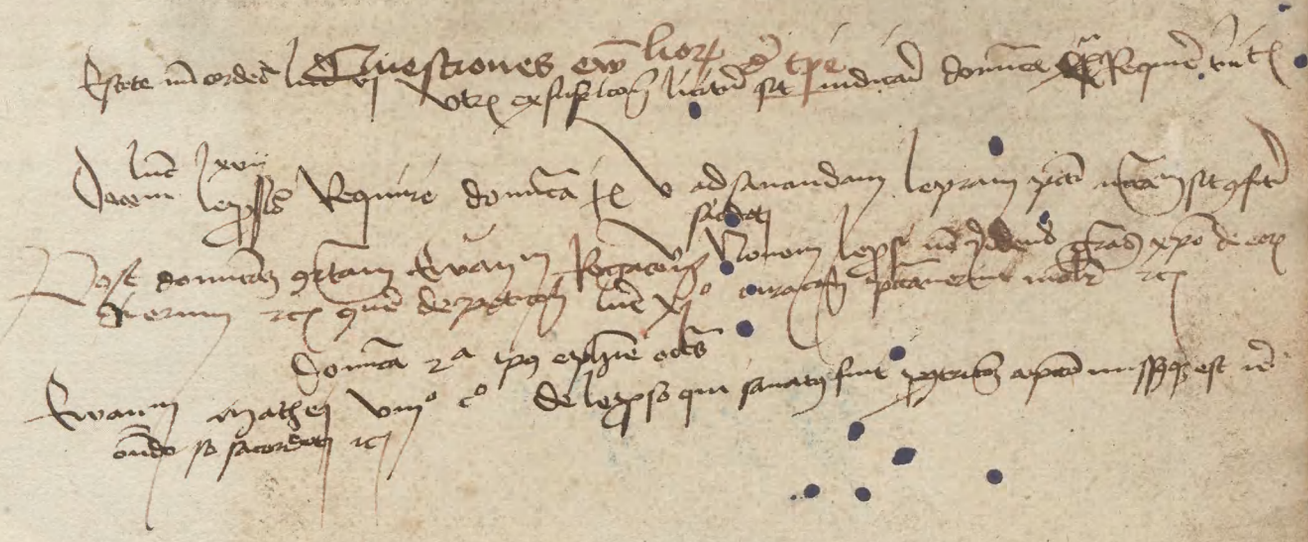

I. c. 5.

Johannes de Turre cremata; Quaestiones super evangeliis de tempore. Nurnberg 1478 bei F. Creussner gedruckt.

(Hain 15712) 186 u. nicht 286 Blätter wie er irrthümlich angibt.

H* 15712

B. V. M. in

Sacro et colendissimo reuerendissimoꝝ patrum sancte Ro· ecclesie dominoꝝ Cardinaliū collegio suꝰ humilis seruitor Joannes de Turre cremata Epus Sabinen· sancte Ro· ecclesie Cardinalis sancti Sixti vulgariter noīatus seipm cū humili recommēdatione· Cogitanti mihi quid de sudoribꝰ mei studij dignū amplissimis dñationibo vestris tanq̄ memoriale offerā attento q̄ omībo sūmis nostri temporis pontificibo varia dedicauerim opera scz Eugenio· Nicolao· Calixto· Pio et Paulo nūc pñti occurrisset mihi illa honestissima p̄latoꝝ cōsuetudo qua post eoꝝ refectionē maxime ī prandio habitā collationes siue disputaciones de sacris litteris soliti sunt habere Vidi em̄ apud plures clarissimos patres cōsuetudinē hāc obseruari· Et de celeberrimo sancto Augustino legit̄ q̄ in mensa sua lectionem aut disputationē semper diligebat· Disputatio em̄ inuestigande veritatis gratia aut vt veritas ipa illustrior fiat licite cum moderamine inter partes admittitur· Sane visa est mihi hec dñoꝝ p̄latoꝝ obseruātia plurimū habere honestatis & vtilitatis honestissima quidē est et ordo pulcherrimus vt postq̄ corpori cibos corruptibiles dedimꝰ· ita anime spiritualia alimenta ministremꝰ· nullus em̄ est cibus sciētia et doctrina dulcior· Nā vt ait Ysidorꝰ noster scripturaꝝ sanctarum altitudo quasi montes pascue sunt ad quos cum quisq̄ iustoꝝ cōscenderit· pascue indeficientis refectionē inuenisse se gaudebit· Quocirca sic nos hortat̄ clarissimꝰ Ambrosiꝰ· Tu ergo ede scripturaꝝ celestes cibos· ede vt permaneāt tibi in vitam eternam· ede continue vt nō esurias· ede vt replearis· ede vt verborum celestiū eructues saginā spirituales epule nō obesse solent sed prodesse saciatis· Plane bene prelatis congruit honestissimū huiusmodi exercitium· quibus dominꝰ ait· Vos estis sal terre vos estis lux mūdi· Debet aūt epus tāta pollere sapientia vt dicit Ambrosiꝰ· vt nō solū creditū sibi populum sufficiēter doceat· veꝝ etiā in ceteris queat heresiū cōtradictiones a catholica repellē eccl̄ia· Ceteꝝ vtilis ē p̄dicta obseruātia

Inc. 127

1389244

quia mētem dispōit ad perfectionem virtutis · vñ Damasce⁹ libro · iij · inquit · Optimum est & vtilissimum inuestigare diuinas scripturas · & sicut est lignum secus decursus aquarum plantatum · ita anima diuina irrigata scriptura impinguat̄ et fructū tempōraneū tribuit & semper virentibus folijs deo acceptabilibꝰ decorat̄ actionibus · & · j · pulsemus ergo optimū paradisum sacrarū scripturarū qui odoriferus qui dulcissimus qui speciosissim⁹ est · Deco vtilis est ad illumīationē intellectus · dicit em̄ Ysidor⁹ noster · Geminū donū cōfert lectio sacrum scripturarū · siue q̄ intellectū mētis erudit · siue q̄ a mūdi vanitatibꝰ abstractū hoīem ad amorē dei perducit · Tercio vtilis est qm̄ per eam amputant̄ aliq̄ in que sepe post refectiōez corpalem lingua indisciplinata prorūpit · s · murmurationis et detractionis verba · superfluitas locutionis · lenitas operis · & similia · que omnia vitantur cum persolutis gratiarum actionibus deo aliqua de sacris litteris sequit̄ disputatio siue collatio · quib⁹ pensatis nichil mihi in mente dignus se obtulit vestris · R · D · per me offerendum q̄ questiones quasdam de euāgelijs omnium dominicarum & festorum principalium totius anni quasi ingenio meo tenui · non tamen sine magno labore ac vestrarum · R · P · amore collegi · sub numero · ccc · xvij · Amplexus autem sum quasi in omnibus sancti Thome dicta · nā eius profundior firmiorq; est sententia · Abstinui etiam a questionibus & subtilitatibus inutilibus & obscurioribꝰ argumētis · planioribus content⁹ · tum quia religioso intellectu nobis opus est · vbi aut maxime de deo loquimur vel audimus · Vt inquit Ambrosius · Tum quia inter prelatos pauciores sunt qui sacre theologie pfundioribus rebus operam dent studijs · Sequimur autem euangeliorum tam dñicarum q̄ festiuitatū sm̄ vsum fratrum p̄dicatorum qui nobis rationabilior visus est · Suscipiant ergo · V · R · D · hoc exiguum munus paruūq; opusculum in semio meo pro ommū vtilitate exiguis meis viribus elaboratum q̄ vtinam tanta benuolentia ab eis suscipiatur quanta cū affectione sit mīsum · Poterit obseruari libellus iste in manibus Reuerendissimi domini Rothomagen ·

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu

qui pro sua dulcissima humanitate copiam prestabit cupientibus scribere. Recōmendo me. D. V. R. quas longo tempore ad felix vniuersalis ecclesie regimen deus conseruet.

¶ In prima dñica aduent⁹ apud fr̄es p̄dicatores dicit̄ illd euāgeliū. Math. xxi. Cū appropinq̄sset ihūs iherosolimis ꝛc. in quo fit mētio de aduentu xp̄i in carnem dū dicit̄. dicite filie syon. Ecce rex tuus venit tibi ꝛc. Vñ in hac dñica p̄nt. s. q. d. ¶ Primo vtrum pro redemptione generis humani necessariū fuit deum incarnari. ¶ Secundo vtrū si homo nō peccasset deus incarnatus fuisset. ¶ Tercio vtrum conuenientius fuit filium dei incarnari q̄ aliquam aliam personam.

Ad primam questionem sic ꝓceditur & videtur q̄ nō fuerit necessarium deum incarnari. ¶ Primo sic. deus enim cum sit perfectus nihil virtutis accreuit sibi ꝑ carnem assumptam. si ergo incarnatus naturam reparauit. etiaꝫ absq; carnis assumptione eam potuit reparare. ergo nō fuit necessarium ꝛc. ¶ Secundo sic. cum deus sit summe misericors. ymmo miserationes eius super omnia opera eius. magis decuit vt deus ostenderet immensitatem misericordie sue q̄ seueritatem iusticie. sed ad magnitudinē misericordie sue pertinet vt peccata sine satisfactione dimittat. ergo deus naturam humanam reparare potuit & debuit non expectando satisfactionem. ergo non fuit necessariū ꝛc. ¶ Tercio sic. quicūq; potest satisfacere pro maiori peccato. potest satisfacere pro minori. sed mortale peccatum actuale est maius q̄ originale. quia habet plus de voluntario. ergo cum homo possit satisfacere pro mortali peccato. multo fortius pro originali satisfacere poterit. & sic non est necessarium deum incarnari. ¶ In oppositum arguitur sic. illud per quod humanum genus liberatur a perditione est necessarium ad humanam salutem. sed misteriū diuine incarnationis est huiusmodi. ſm illud. Jo. iij. Sic deus dilexit mundum vt vnigenitum filium suum daret vt omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam. ergo

necessarium fuit ad reparationem generis humani deum incarnari. Secundo sic. non erat cōueniens vt vna natura nobilissimarum creaturarū a suo fine totaliter frustraret. sed humana natura est inter nobilissimas creaturas. cum ergo tota corrupta fuerit per peccatū in primo parente. & ita beatitudine priuata ad quam instituta erat congruum fuit ipam reparari. sed reparatio non potest fieri nisi peccatum dimittatur. nec iustū est vt peccatum sine satisfactione dimittatur. ergo necessarium fuit pro peccato totius nature humane satisfieri. sed satisfactio decenter fieri non potest nisi ab eo qui debet satisfacere & potest. sed non debet nisi homo qui peccauit. cum autem nullius creature bonum excedat bonum humane nature totius vt recompensationem pro tota natura facere posset. patet q nulla creatura pro homine satisfacere posset. nec ipse pro se. cū peccator indignus reddatur. ergo necessariū fuit vt deus homo fieret ad satisfaciendum pro hominibus. Rño dicēdum q deum incarnari aliquo modo fuit necessarium et aliquo modo nō Pro quo notandum iuxta sanctum Tho. in. iij. parte. q. i. ar. ij. q ad finem aliquid dicit necessariū dupliciter. vnomō sine quo finis haberi non potest. sicut cibus est necessarius ad cōseruationē humane vite. Aliomō dicit necessariū p qđ melius et cōuenientius peruenit ad finē. sicut equus est necessarius ad iter Primo mō necessitatis deū incarnari nō fuit necessariū ad reparationē hūane nature. deus em per suā ommipotentē virtutē poterat humanā naturā multis alijs modis reparare. Secūdo aūt modo necessitatis necessariū fuit deū incarnari ad repationē hūane nature. hāc ꝯclusionē ponit Aug⁹. xiij. đ trini. dicēs oñdam⁹ nō aliū modū possibilē defuisse deo cui⁹ potestati oīa eq̄liter subiacent. ꝑ sanāde miserie nre cōuenientiorē modū alū non fuisse. cui⁹ incarnatiōis necessitas siue cōuenientia ex tribus sumit. vt dicit Tho. in. iij. dis. i. q. i. ar. ij. sez ex plenitudie diuīe misericordie. ex īmutabilitate iusticie ipi⁹ et ex decēti ordīe sapīe ei⁹. Quia em deus ē sūme bonus et misericors decuit nulli creature negari hoc cui⁹ est capax. Vñ cū natura hūana lapsa esset & nihilominus reparabilis foret decuit vt eā reparet

quia & iustitia eius immutabilis est cuius lege sanctū est vt nunq̄ peccatum sine satisfactione dimittatur decuit vt in humana natura esset qui satisfacere posset·et q̄ hoc purus homo per se facere non poterat vt dictum est·decuit vt deus qui summe sapiens est aliquem conuenientissimū reparatiōis admueniret modum· Vnde conuenientissimus est vt integre natura repararet̄ et faciliter ad id quod amiserat homo peruenire posset· Si autem hominem per angelū repararet nō integra esset reparatio·quia semper homo angelo salutis siue debitor esset· & ita in beatitudine ei equari non posset qđ tamen assecut⁹ fuisset si non peccasset·sicut etiam nunc cōsequuntur homines p gratiā reparationis vt sint sicut angeli dei in celo·Math·xxij· & ideo decuit vt non angelus sed ipse deus hominem repararet·Multe alie cōuenientie assignant̄ incarnationis quas nos breuitatis causa·& quia cōmunes in sermonibus sunt pertransimus· ¶ Ad rationes in oppositum dicendum· Ad primā respondetur q̄ ratio illa procedit sm illū modum necessarij·sine quo ad finem peruenri nō potest·hoc autem necessitatis modo dictū est nō esse necessariū deum incarnari· ¶ Ad secundā rndetur negando cōsequentiā & ratio est·quia licet de⁹ sit summe misericors sua tn̄ misericordia nullomō obuiat siue iustitie·Misericordia em̄ que iustitiā tollit magis stultitia q̄ virt⁹ dici debet·et per consequēs talis deū nō decet ppt̄ qđ de⁹ misericordiā suā infinitam sic manifestare voluit vt ī nullo iustitie ei⁹ derogaretur·quod factum est dum pro nobis homo factus est vt pro nobis satisfaceret·in quo etiaz habundantior misericordia ostensa est ad nos q̄ si sine satisfactione peccatū dimisisset inq̄tum nostrā naturā magis exaltauit & pro nobis mortem pertulit· ¶ Ad terciā respondetur negando q̄ peccatū originale fit minus malum·Pro quo notandum q̄ quantitas originalis & actualis mortalis peccati potest dupliciter attēdi vel quātum ad principium vel quantum ad bonum quod per vtrūq̄ priuatur·Principium aūt actualis peccati voluntas propria ē Principiū autem originalis in isto est origo eius viciata· Vnde originale quodāmodo est necessariū·sed actuale est omīno

voluntarium· vnde habet plus de ratiõe culpe & est magis vi
tupabile· Bonum autem quod actuali peccato corrumpit est
bonum huius persone cui preponderat bonũ totius nature qđ
per originale corrumpitur· quia bonum gentis est diuinius q̃
vnius hominis bonum· vt dicitur· in· ethicor· vt sic posset dici
q̃ actuale est magis culpa· originale vero maius malũ· actio
autem satisfacientis est proportionata quantitati culpe ex par
te boni quod per culpam corrumpitur· & ideo cum oĩs actio
sit persone· quia actus singularium sunt ideo ad satisfactionẽ
pro actuali sufficit actus cuiuscunq; hominis cum gratia diui-
na· non autem ad satisfactionẽ pro peccato originali nisi actio
illius hominis plus valeret q̃ totum bonum humane nature
& sic non posset esse purus homo· & ideo oportuit esse deum
& hominem qui pro originali satisfaceret·

¶ Ad secundam questionem sic procedit̃ et videt̃ q̃ etiã
si homo non peccasset deus incarnatus fuisset· ¶ Pri-
sic· Deutro· xxxii· dei perfecta sunt opera· sed perfectio
non potest esse nisi vltimum coniungatur principio vt sic q̃si
quidam circulus concludatur· vt additio alterius fieri non
possit· Cum ergo ipse deus sit principium· & homo sit vltima
creaturarum· decuit ad perfectionem vniuersi· vt etiam si ho-
mo non peccasset deus homo fieret· ¶ Secundo sic· ad Ro· i·
Invisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur·
sed potentia sapientia & bonitas dei infinita sũt· ergo decuit
etiam si homo non peccasset ista in aliquo effectu manifestari·
sed potentia infinita non manifestatur nisi per effectum infi-
nitum· nec sapientia infinita nisi per decorem infinitum· nec
bonitas infinita nisi per communicationem infinitam· Cum er-
go nulla creatura sit infinita· nec in ea infinitus sit decor· ex
forma & proportione partium· nec iterum aliqua creatura
communicationem infinitam boni recipiat· videtur q̃ decuit
etiam homine non peccante vniri deum homini· vt ex parte
hominis ratio esset· & ex parte dei infinitas· & ex coniuncti
one dei ad creaturam infinitus decor resplenderet· & infinitũ
bonum ipsi humane nature communicaretur· scilicet persona

increata que in ea subsisteret. ¶ Tercio sic. non est in aliquo capacitas humane nature per peccatū ampliata sed post peccatum hūana natura inuenta est capax tanti bōi vt a deo assumeretur in vnitate persone. ergo & añ peccatū huiusmodi dignitatis capax fuit. sed ad deū qui infinito amore diligit ea q̄ sunt. ptinet vt nullū bonū creature deneget cuius est capax. ergo ipse humanā naturā assumpsisset etiā si homo nō peccasset ¶ Quarto sic. non est credendum q̄ homo ex peccato aliquod cōmodum reportauerit. sed maxima dignitas humane nature est in hoc q̄ assumpta est in vnitate psone diuine. ergo hoc per peccatum homo cōsecutus non est. & sic idem qd̄ prius. ¶ Quinto sic. cum homo ad beatitudinem sit creatꝰ ante peccatum totus beatificandus erat. sed beatitudo hominis q̄tum ad partem sensitiuam erit in aspectu humanitatis assumpte q̄tum vero ad partem intellectuam in intuitu diuinitatis assumentis sic enim ingredietur homo & egredietur. vt Augꝰ. expomt et pascua inueniet. Jo. x. ¶ In oppositum est Augꝰ. in libro de verbis domini. exponens illud Luc. xviij. Venit filius hominis querē et saluum facere quod perierat. si homo nō peccasset filius hominis nō venisset. & loquitur de aduentu ī carnem. Rño dicendū q̄ vt tāgit sanctus Tho. in tercio. dis. i. q. i. ar. iij. & in tercia parte. q. i. ar. iij. super hoc diuersi diuersimode opinati sunt. quidam enim dicunt q̄ etiam si homo non peccasset dei filius fuisset incarnatus. Alij vero cōtrarium asserunt quorum assertioni magis videtur consentiendum. cuius ratio est. quoniam ea que ex sola dei voluntate venunt super omne debitum creature nobis innotescere nō possunt nisi quatenus in sacra scriptura traduntur per quam diuina voluntas innotescit. Vnde cum in sacra scriptura vbiq̄ incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignetur. conuenientius dicatur incarnationis opus ordinatū esse a deo in remediū peccati. ita q̄ peccato non existente incarnatio non fuisset. quamuis potentia dei ad hoc non limitetur. potuisset enim etiam peccato nō existente deus incarnari. hanc ergo assertionem siue opinionem tanquam veriorem sequentes. Dicamus ad questionē

respondentes q̄ si homo non peccasset deus incarnatus nō fuisset. Ista cōclusio probatur primo sic super illud. i. Thimo. i. Jhesus xp̄s venit in hunc mundum peccatores saluos facere. dicit glo. Nulla causa fuit veniendi xp̄o domino nsi peccatores saluos facere. tolle vulnera tolle morbos & nulla est causa medicine. sed remota causa remouetur effectus. ergo cōclusio vera. Secundo sic. dicit Leo papa in sermone de natiuitate. Nisi enim homo ad imaginem & similitudinem dei factꝰ in suo honore mansisset creator mundi creatura non fieret aut sempiternꝰ temporalitatem subiret aut equalis deo patri dei filius formam serui assumeret. ergo conclusio vera. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primam respondetur negando consequētiaz. & ratio est quia licet vniuersum perficiatur in coniunctione vltimi ad principium primum. non tamen oportet q̄ in coniunctione que est in vnitate persone. sed in coniunctione que est in ordine ad finem. vnde ad perfectionem vniuersi sufficit q̄ naturali modo creatura ordinatur sic in deum sicut in finem. Hoc autē excedit limites perfectionis creature vt creatura vniatur deo in persona. ¶ Ad secundam respondet̄ etiā negando conseqñaz. & ratio est quia in productione nimime creature manifestatur potentia infinita & sapientia & bonitas dei. quia quelibet creatura ducit in cognitionem alicuius primi & summi q̄ infinitum est in omni perfectione. nec oportet q̄ potentia infinita per effectum infinitum manifestet̄ nec bonitas infinita per cōmunicationē infinitam. ꝫ sufficit ad ostendendam bonitatem infinitam hoc. s. q̄ vnicuiq3 ꝑm suā capacitatem largit̄. ¶ Ad terciam respondetur q̄ capacitas alicuius creature potest intelligi dupliciter. vel ꝑm potentiā naturalem que pertinet ad rationē naturalem. & sic nullā capacitatē nature vacuā deus dimittit in genere cuius capacitatem alicuius creature particularis non impleat ꝓpter aliqd impedimētum. vel intelligi potest ꝑm potētiā obediētialē ꝑm quā quelibet creatura habet vt ex ea posset fieri qd̄ deꝰ vult. & hoc mō in humana natura est capacitas huiꝰ dignitatis vt in vnitate diuine psone assumatur. nec oportet q̄ deus talem capacitatē

impleat· sicut nec oportet ꝙ deus faciat quicquid potest· sed
ꝑm ꝙ congruit ordini sapientie eius· ¶ Ad quartā rn̄detur
negando assumptum· qm̄ vt dicit apl'us ad Ro·v· Vbi habū
dauit delictū superhabundauit & gratia· non est inconueniēs
vt aliquod bonum ex peccato deus eliciat qđ sine peccato nō
fuisset· sicut patet in alijs virtutibus· vt in pacientia & penitē
tia & etiaz ex peccato hommis hoc optimum potuit elicere vt
filius dei incarnaret̄· ꝓpter qđ dicit Greg· O felix culpa que
talem ac tantum habere meruit redemptorē· ¶ Ad quintam
rn̄det̄ negando minorem· dicim⁹ em̄ iuxta sanctū Tho· in· iij·
dis· i· q· i· ar· iij· ꝙ beatitudo totius hommis est ex ipsa deita
te in quam virtus interius immediate fertur ex quo redundat
gloria in inferiores partes anime & in ipsum corpus· in visio
ne etiam humāitatis erit quoddam gaudium accidentale sicut
etiam in victoria passionis eius· tamen constat apud omnes
ꝙ si homo non peccasset deus passus non fuisset·

AD terciam questionē sic proceditur & videtur ꝙ non
fuit conuenientius filiū dei incarnari magis q̄ꝫ patrez
aut spiritum sanctū· ¶ Primo sic· Sicut in misterio
incarnationis monstrata est sapientia in decentia reconciliati-
onis· ita etiam monstrata est potentia in hoc ꝙ in infinitum di
stantia iuncta sunt & etiam bonitas in hoc ꝙ nō despexit ꝓ-
prij plasmatis infirmitatem· vt dicit Damascen⁹· Sed sicut
sapientia attribuitur filio· ita bonitas spiritui sancto· & potē
tia patri· ergo nō magis decebat filium incarnari q̄ꝫ patrez vel
spiritum sanctum· ¶ Secudo sic· Victoria potentie attribui-
tur patri· sed ꝑ incarnationem secuta est victoria de hoste· er-
go incarnatio magis decebat patrem cui appropriatur poten
tia· ¶ Tercio sic arguitur đ spiritu sancto· Eorum enim que
magis vicina sunt decentior est coniunctio· sed spirit⁹ sanct⁹
est persona nobis magis vicina· vt dicit Aug⁹· libro de spiri-
tu et anima· ergo spiritum sanctum magis decebat īcarnari q̄ꝫ
filium· ¶ Quarto sic arguitur· incarnatio dei processit ex ma-
xima caritate quam ad nos habuit· sed caritas appropriatur
spiritui sancto· ergo potissime decebat spiritū sanctū īcarnari·

In oppositum arguitur sic · in mente nostra sunt tria tres personas representātia · s · mens que representat patrem · verbum mentis qd̄ rep̄sentat filiū · et amor qui repn̄tat spiritū sanctū · sed inter hec tria verbū mentis precipue cōpabile est s̄m q̄ exterius per vocem sonat · ergo & incarnatio ꝯuenientissime verbū eternū decuit qd̄ est ip̄e filius dei · Rn̄o dicendū s̄m Thom · iii · dis · i · q · ij · ar · ij · q̄ decentius fuit filiū dei incarnari q̄ꝫ patrem vel spiritū sanctū · que decentia incarnationis filij dei attēdit̄ et ex ꝓprijs & ex appropriatis · In ꝓprijs aūt pn̄t q̄tuor considerari s̄m q̄ filius est · q̄ verbū est · q̄ imago · q̄ media in trinitate persona · s̄m aūt q̄ filius est cōuenit ad reparationē · tum vt p eū cuius naturalit̄ est hereditas alij ī filios adoptarentur vt coheredes fiant · s̄m autem q̄ est verbum conuenit ad reparationem · quia inquantum tale habet congruentiā ad officium predicationis et doctrine · quia verbū manifestat dicentem & ipse manifestauit patrem · Jo · xvij · Pater manifestaui nomen tuum hominibus · Inquantum vero est imago conuenientiam habet cum eo qui reparandus erat · scilicet cū homine qui ad imagīem dei factus · Gen̄ · i · Vnde decuit vt imago imagīem assumeret increata creatam · Inquantum est media in trinitate persona · cōgruit ad vltimum effectum qui est reconciliatio hominis ad deum · decet enim vt qui est medius in trinitate etiam sit mediator · Inueniuntur etiam quatuor in filio appropriata · scilicꝫ sapientia & virtꝰ ab apostolo · equalitas ab Augustīo · species & pulchritudo ab Hylario · Inq̄ꝫtum autem sapientia est congruit ad restaurationem · quia decet vt que in sapientia facta sunt per sapientiam restaurentur Inq̄ꝫtum aūt est virtus & brachium patris cōgruit ad victoriā de hoste capiendā · Luc · i · Fecit potentiā ī brachio suo · Inq̄ꝫtum vero est equalitas ꝯgruit etiā morbo qui sanādꝰ erat · vterqꝫ em̄ · s · hō et diabolꝰ peccauerūt appetēdo equalitatē dei ille potentie iste sciētie · Inq̄ꝫtum vero species & pulchritudo est congruit reparationi vt per ipsum deturbatio imagīs per peccatum inducta ammoueretur · patri vero non conuenit īcarnatio precipue propter proprietatem innascibilitatis · Nō em̄

decet vt qui in diuinitate ē pater in hūanitate sit filius · sic em̄ filius dei p̄ris esset nepos virgis si ipsa virgo mater esset dei p̄ris · similit etiā nec spiritui sancto conuenit · ne nomē filij ī plures personas trāsferat̄ ¶ Ad rationes in oppositū · Ad primā respondet̄ negando cōsequētiaz & ratio est · quia licet in incarnatione ostendatur potentia sapientia & bonitas · & ideo efficatia incarnationis toti trinitati attribuitur · opus tamē quod deo incarnato debebatur per filium expleri decuit · rationibus dictis · & ideo tota trinitas carnem soli filio vnuit · ¶ Ad secundā rn̄detur negando cōseqūam · & ratio est · quia non est potentis per potentiam minus potentem vincere · hoc em̄ violentum est & non laudabile · sed per iusticiam & sapientiam vincere · et ideo per filium debuit deus pater hostē vincere · ¶ Ad terciam respondetur q̄ ratio non procedit · quia spiritus sanctus non dicitur ideo vicinior nobis q̄ sit coniungibilior carni q̄ filius · sed ꝓpter caritatem per quam omia dona donātur Procedit em̄ vt dicit Alber · vt donū a p̄re & filio donabile rōnali creature · talē aūt respectū ad nos nō importat nomē filij fm q̄ est in p̄re · filio tn̄ est nobis magis vnitiuz q̄tū ad cōgruētiā incarnatiōis rōnibus dictis · ¶ Ad q̄rtā rn̄det̄ negādo cōseqūaz · et rō est · q̄ licz caritas dei sit causa incarnatōis et ideo causalitas duīe incarnatōis q̄uis cōmūis sit tribo psonis appropriat̄ spūi scō nō tn̄ ex hoc seq̄t̄ q̄ spūs scūs debuerit incarnari

¶ In dominica secunda cantatur euangelium · Erunt signa in sole & luna ꝛc · Lu · xxi · in quo quia tangitur de aduentu xp̄i ad iudicium possunt disputari sequentes questiones ·
¶ Prima est vtz generale iudiciū sit futuz · ¶ Secōa vtz oēs iudicādi videbūt filiū hoīs · i · xp̄m in forma hūana gl̄osa iudicātē · ¶ Tercia vtz sig̃ q̄ assignant̄ in lectiōe euāgelij p̄cedāt iudiciū · ¶ Quarta vtz tps futuri iudicij possit determiate scire ·

Ad primā q̄stionē qua q̄rit̄ vtz generale siue vniuersale iudicium futurū sit procedit̄ sic & videt̄ q̄ non ¶ Primo sic · nāq; dicatur Naum · i · fm aliam litteā ·

non iudicabit bis deus in idipsum · sed nunc deus iudicat de singulis hominum operib? cum post mortem vnicuiq; penas vel premia pro meritis tribuit · ergo non videtur q̄ aliud sit iudiciū futurum expectandū · ¶ Secūdo sic · in nullo iudicio executio sententie precedit iudicium · sed sententia diuini iudicij · quo ad homines est de adeptiōe regni vel exclusione a regno vt patet Math · xxv · ergo cum modo quidam adhipiscātur regnum eternum · Vnde dominus latroni in cruce dixit · Hodie mecum eris in paradiso · Luc · xxiij · & quidam excludantur ab ipso perpetue · Vnde Luc · xvi · dicitur · mortu? est diues & sepultus est in inferno · ergo frustra expectatur aliud iudiciū futurum · ¶ Tercio sic · Propter hoc aliqua in iudicium oportet adduci quia dubium est quid de eis diffiniendum sit · sed ante finem mundi determinata est vnicuiq; dampnatorū sua dampnatio & cuiq; sanctorum sua beatitudo · ergo videtur q̄ nō oporteat aliquod futurum iudicium esse · ¶ Oppositum colligit̄ ex presenti euangelio · colligitur etiam ex illo Jo · xij · sermo quem locutus sum vobis ille vos iudicabit in nouissimo die · Rñdo dicendum sub ista conclusione q̄ generale siue vniuersale iudicium futurū est in quo xp̄s iudicaturus est omnē hominū multitudiem · Ista conclusio est primo articulus fidei qui de xp̄o ait · Jterū venturus est iudicare viuos & mortuos · Secundo patet ex illo Jo · v · procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite · qui vero mala egerūt in resurrectionem iudicij · ergo post resurrectionez aliquod futurū est iudiciū · Rōne vero sic · ostēdit̄ predicta cōclusio · Pro quo notādū iuxta sanctū Tho · in · iij · dis · xlvij · q · i · q̄ sicut operatio pertinet ad rerum principium quo producuntur in esse · ita iudiciū pertinet ad terminū quo res ad suum finem perducitur · Distinguitur autē duplex dei operatio · vna que primitus res in esse produxit instituens naturam & distinguens ea que ad completionem ipsius pertinent · a quo quidem opere de? dicit̄ quieuisse · Gen · ij · Alia eius est operatio qua operatur in eius gubernatione creaturarum · de qua Jo · v · Pater meus vsq; modo operatur · & ego operor ꝛc · Jta etiam duplex eius iudiciū dicitur ordine tamen

conuerso · vnum quod respondet operi gubernationis que fine
iudicio esse non potest per quod quidem iudicium vnusquis-
que singulariter pro suis operibus iudicatur · non solum fm qd
sibi competit sed fm qd competit gubernationi vniuersi · Vnde
differtur premiatio vnius pro vtilitate aliorum · vt patet ad
Hebr̃ · xi · & pene vnius ad profectum alterius cedunt · Vnde
necesse est qd aliud sit iudicium vniuersale respondens ex ad-
uerso prime rerum productioni messe · vt videlicet sicut tunc
omnia processerunt immediate a deo · ita tunc vltima comple
tio mundi detur vnoquoq accipiente finaliter quod ei debe-
tur fm seipsum · Vnde & m illo iudicio apparebit mãifeste di-
uina iusticia quantum ad omnia que nunc ex hoc occultantur
quod interdum de vno disponitur ad vtilitatem aliorum ali-
ter q̃q manifesta opera exigere videantur · Vnde etiam & tunc
erit separatio vniuersalis bonorum a malis · quia vlterius nõ
erit locus vt mali per bonos · & boni per malos proficiant ·
propter quem profectum interim commixti inueniuntur boni
malis quoadusq status huius vite per diuinam prouidenti-
am gubernatur · ¶ His habitis dicendum est ad rationes in
oppositum · Ad primam respondetur qd deus non iudicat bis
in idipsum fm idem in illo iudicio · Pro quo notandum fm
beatum Tho · vbi supra · qd quilibet homo est singularis que-
dam persona · & est pars totius generis humani · Vnde & du
plex sibi iudicium debetur · Vnum singulare quod de eo fiet
post mortem quando recipiet iuxta ea que in corpore gessit ·
quamuis non totaliter · quia non quo ad corpus sed quo ad
animam tantum · Aliud iudicium debet esse de eo fm qd est ps
totius humani generis · sicut aliquis iudicari dicitur fm hũa-
nam iusticiam · etiam quando iudicium dicitur esse communita
tis cuius ipse est pars · Vnde & tunc quando fiet vniuersale
iudicium totius humani generis · per vniuersalem separatio-
nem bonorum a malis · & quilibet per consequens iudicabi-
tur · nec tamen deus bis iudicabit in idipsum · quia non duas
penas pro vno peccato infert sed pena que ante iudicium cõ-
plete inflicta non fuerat in vltimo iudicio cõplebitur post qd

impij cruciabuntur quo ad corpus & quo ad animam simul.
¶ Ad secundā rndeo sm Tho. vbi supra. q̄ est falsū q̄ sentē-
tia illius generalis iudicij que est vniuersalis sepatio bonoꝝ a
malis precedat illud iudiciū. nec etiā quoad particularē sentē-
tiā vniuscuiusq; plene p̄cessit iudicij effect⁹. qꝛ et boni ampli⁹
post iudiciū p̄miabunt̄. tū ex gloria corporis adiuncta. tū ex
numero sanctoꝝ cōpleto. & mali etiā amplius torq̄bunt̄ ad-
iuncta pena corporis. & cōpleto in penis numero dāpnatorū.
quia quāto cū pluribꝰ ardebūt tāto magis ardebūt. ¶ Ad tē-
ciā rndet̄ negādo ɔseqñaz & ratio ē. sm Tho. vbi s̄. qꝛ vniūsa
le iudiciū vt dictum ē magis directe respicit vtilitatē hoim̄ q̄ꝫ
singulos iudicādoꝝ. q̄ꝫuis igit̄ cuilibꝫ homī añ iudiciū sit cer
ta noticia de sua dampnatiōe vel p̄mio nō tamē omnibꝰ omni
um dāpnatio vel premiū innotescit. vñ iudiciū necessariū erit.

AD secundā q̄stionē qua q̄ritur vtrū omnes iudicandi
in iudicio videbunt filium hominis. i. xp̄m in forma hu
mana gloriosa iudicātem sic proceditur & videtur q̄
non. ¶ Primo sic. xp̄s in iudicio non apparebit in forma hūa-
nitatis gloriosa. Jo. xix. Videbūt in quem trānsfixerunt. glo.
quia in ea carne venturus est in qua crucifixus est. sed crucifi-
xus est in forma infirma. ergo ī forma infirmitatis apparebit
non in forma gloriosa. ¶ Secūdo sic. dicit̄ Math. xxiiij. appa
rebit signū filij hoīs in celo. i. signū crucis. ergo cum crux sit si-
gnum infirmitatis & non glorie. & per cōsequēs non videbi-
tur ab omnibus in forma gloriosa. ¶ Tercio sic. oculꝰ nō glo
rificatꝰ nō poterit videre claritatē corpis glorificati cū sit im-
proportionatꝰ. ergo cū multi vtpote mali nō habebūt oculos
glorificatos non poterunt videre xp̄m iudicantē in forma glo
riosa. ¶ In oppositum est euangelium nostrum in quo dicit̄.
Videbūt filium homīs venientem in nube cū potestate magna
& maiestate. Maiestas autem & potestas ad gloriā pertinēt.
ergo in forma gloriosa apparebit & ab omībꝰ videbit̄. Rño
dicendum sub tribus conclusiombus. Prima est q̄ xp̄s in iu-
dicio apparebit in forma hūana. Ista cōclusio patet sm Tho.
in. iiij. dis. xlviij. q. i. ar. ij. ex illa parte euangelij vbi dicitur.

Videbunt filium hominis venientem · ergo in forma humana · Secunda ratione sic · eius est iudicare cuius est legem condere · sed cristus in humana natura apparens nobis legem euangelij dedit · ergo in eadem natura apparens iudicabit · Tercio sic · cristus secundum illam formam iudicabit in qua iudicatus est · vt possit ab impijs videri · vt dicit glosa Jo · v · sed iudicatus est in forma humamtatis · ergo in eadem iudicabit · Secunda conclusio est q̄ cristus in iudicio apparebit in forma humana gloriosa · Jsta conclusio patet primo sic · sm sanctum Tho · vbi supra · Jlle qui iudicat debet emimere illis qui iudicantur · sed electi qui iudicabuntur a cristo illi corpora gloriosa habebunt · ergo multo fortius iudex in forma gloriosa apparebit · Secundo sic · sicut iudicari est infirmitatis ita iudicare est auctoritatis & glorie · sed in primo aduentu quo cristus venit ad hoc q̄ iudicaretur apparuit in forma infirmitatis · ergo in secundo aduentu · in quo venet vt iudicet apparebit in forma gloriosa · Tercia conclusio · licet crist⁹ in iudicio in forma gloriosa ab omnibus videndus sit · visio tamen illa sicut bonis erit delectabilis ita reprobis tristis & terribilis · Probatur conclusio · Dicit enim Ysidorus q̄ apparebit cristus terribilis reprobis · blādus bonis · vnde sicut amicis gloria est delectabilis · ita gloria & potestas ei⁹ qui odio habet cōtristāt · & ideo sicut visio glorie humanitatis x̄pi erit iustis in premium & gaudium · ita inimicis x̄pi erit in supplicium · ¶ Nunc ad rationes in oppositum · Ad primaz respondetur negādo cō sequentiā · quia licet in eadem carne in qua crucifixus est apparebit non tamen similiter se habente · quia primo fuit passibilis sed in iudicio apparebit gl̄osa sicut erit · ¶ Ad secundā respondetur pariter negando ꝯsequñam · & ratio est · quia licet signum crucis apparebit in iudicio non tamen ad iudicium tūc existentis infirmitatis sed potestatis vt per hoc iustior appareat condempnatio eorum qui tantā misericordiaz neglexerunt · ¶ Ad terciā rn̄detur negādo ꝯsequñaz · & ratio est · quia corpus gl̄osū habet in potestate sua vt se demōstret vel nō demōstret oculo nō gl̄oso · ido ī forma gl̄osa x̄p̄s ab oīb⁹ poterit videri ·

Ad terciam questionem qua querit vtrum signa que ponunt hic in euangelio precedere debeãt iudiciũ sic p cedit. & videt q nõ. ¶ Primo sic. dicit aplus primo ad The. v. Cũ dixerint impij securitas repẽtin9 eis supueniet interitus. sed non esset pax & securitas si hoies per signa p cedẽtia terrerent. ergo signa illa que sunt ad terrorem non precedẽt iudiciũ. ¶ Secundo. signa ad manifestationem alicuius ordinant. sed aduentus xpi ad iudicium debet esse occultus. Vñ. j. The. v. dicit. Dies dñi sicut fur in nocte veniet. ergo signa non debent ipsum precedere. ¶ Tercio sic. tempus primi aduentus fuit precognitum a prophetis quod nõ est de secundo aduentu. sed primũ aduentũ xpi non precesserunt aliqua signa. ergo nec secundum precedent. ¶ Quarto sic corpora celestia inalterabilia sunt. ergo non obscurabunt. ¶ Quinto sic. cum stelle sm substantiam & figionem sint perpetue & immutabiles non videtur q de celo debeant cadere. ¶ Sexto angeli sunt beati. beatitudo vero excludit omnem miseriam et mutabilitatem. videt q virtutes celorum que dicuntur angeli nullo modo possint dici timore affici vel moueri. ¶ In oppositũ est euãgeliũ pñs. Rño dicendum sub ista cõclusione. q signa que describunt in hoc euangelio precedẽt futurũ iudiciũ. Ista cclusio sic declarat ex dictis sancti Tho. i. iij. dis. xlvij. q. i. ar. iij. In superiori questione dictum est q xps ad iudicandum veniens in forma gloriosa apparebit ꝓpter auctoritatem que iudici debet. Ad dignitatem aũt iudiciarie potestatis pertinet habere aliqua indicia que ad reuerentiam et subiectionem inducant. & ideo aduentum xpi ad iudiciũ venientis multa signa precedent. vt corda hominũ in subiectionem venturi iudicis adducant & ad iudiciũ preparent. & inter alia hec q in euangelio describunt. ¶ Ad rationes in cõtrarium. Ad primam respondetur q sm q dicit Aug9. in li. ad eficiũ circa finem mundi erit vniuersalis psecutio malorum contra bonos. Vnde sicut aliqui timebunt. s. boni & aliqui securi erũt. s. mali. Qd ergo dicitur cum dixerint impij pax & securitas ꝛc. Ad malos referẽdũ est q signa futuri iudicij paruipendẽt. ad bonos

vero ptinet qd hic in euangelio dicit· arescentibus hominibus pre ti
more ꝛc· ¶ Ad scdam rndet q dies dni dicit sicut fur venire
in nocte· non q dns ad iudiciu sit ventur9 de nocte· immo ve
niet de die in luce clarissima sicut ascēdit· ꝫ quia ignorat tps
determinatu qd per signa illa cognosci non poterit· ¶ Ad ter-
ciā rndet negādo ɔseqnaz· & ratio est quia nō ē simile de pri
mo aduentu & scdo· in primo em aduentu xps venit occult9
qꝫuis determiatu tps esset prius p cognitu a ꝓphetis· et ideo
non oportebat huiusmōi signa in primo aduētu apparere sicut
apparebūt in scdo aduētu in quo manifestus veniet· qꝫuis de-
termiatu tps sit occultu· ¶ Ad qrtaz rndet q corpa celestia
non obscurabunt per priuationē ꝓprij lumis cum sit eis natu
rale· corpora aūt celestia manebunt in sua natura integra· sed
ista obscuritas erit respectu nostri per interpositionē alicuius
corpis opaci· quēadmodū fit in eclipsi· Luna vero dicit non
datura lumē suū· Math· xxiiij· qd potest dupl'r intelligi· Vno
modo qr erit interposita int terrā & solē & pars lune q est ver
sus terrā obscurabit cū non habeat lumen nisi a sole· Aliomō
per interpositionē nubiū obscurantiū· ¶ Ad quintā de stellis
q stelle non cadēt de celo qꝫtum ad eoꝝ substantiaz cū sint in-
corruptibiles sed ꝑm apparentiam· quia vere stelle abscōdent
nubiū densitate & de nubibus versus terrā descendent exalati
ones ignite q dicunt stelle cadētes· vel vt dicit Alber· magn9
q stelle dicunt cadere nō qꝫtum ad substantiaz suam ꝫ qꝫtum
ad casū sue virtutis quam habēt mō· ¶ Ad sextā rndet q vir
tutes celorū dicunt moueri quia tunc multa terribilia facient
ad terrorem hoim· Hec aūt motio in nullo cōtradicit statui be
atitudinis angelorū vt ptz· & ita ratio in nullo procedit·

Ad questionē quartā qua querit vtrū temp9 futuri iu
dicij potest determiate sciri ab aliquo homine sic pro-
cedit & videt q sic· ¶ Primo sic· sicut em sancti pa
tres expectabant primum aduentū ita nos secūdū expectam9·
sed sancti patres sciuerūt tempus primi aduent9· sicut per nu
merū ebdomadaꝝ q describunt Daniel· ix· ergo videtur q &
nobis est possibile scire tempus secundi aduent9 determinatū·

¶ Secundo sic· per signa deuenimus in cognitionem signatorum· ꝫ de iudicio multa signa in hoc euangelio nobis describūtur· ergo in cognitionem illius temporis possumus deuenire·
¶ Tercio sic· ꝫm Aug⁹· in fine de ciuitate dei· sexta etas currit ab aduentu xp̄i vsq; ad finem mundi· ꝫ scitur q̄tum precedentes etates durauerunt· ergo sciri potest q̄tum ista etas durare debeat per cōpationem ad alias· ¶ Quarto sic· magnū & paruum diuturnū & breue relatiue dicunt̄ de vno per cōpationem ad aliud· sed temp⁹ illud qd̄ est ab aduētu xp̄i vsq; ad finem mundi dicit̄ esse breue· vt patet· i· Corin· vij· Tempus breue est· & in eodē· x· Nos sum⁹ in quos fines seculoꝝ deuenerunt· & ī· Jo· iiij· Nouissima hora est· ergo hoc dicit̄ p cōparationē ad tempus p̄cedēs· ergo saltē hoc videt̄ sciri posse ꝙ multo breui⁹ est tempus ab aduentu xp̄i vsq; ad finē mūdi q̄ a principio mundi vsq; ad xp̄m· ¶ In oppositū est illud Math· xiiij· De die illa & hora nemo scit· neq; angeli celorum· Secūdo sic· si deberet aliquibꝫ reuelari p̄cipue reuelatū fuisset querentibꝫ apl̄is· qui doctores toci⁹ mūdi instituebātur· ꝫ eis de finali aduentu dn̄i querentibus responsū est Act· i· Non est vestꝝ nosse tpa vel momēta q̄ pr̄ posuit in sua potestate· ergo multū minus est alijs reuelatū· Rn̄o dicendū sub ista ↄclusiōe ꝙ tēpus determīatū futuri iudicij non potest cognosci ab aliq̊ puro hoīe· a solo em̄ deo & ab hoīe xp̄o cognoscit̄· Probatur em̄ ista conclusio iuxta sanctū Tho· ī q̄stionibꝫ de potētia dei quia duplex est mod⁹ quo possum⁹ cognoscere futura· s· p cognitionē naturalē & p reuelationē· Naturali quidē cognitiōe cognosci non potest determinate finis mūdi· qa ei⁹ non est alia causa nisi voluntas diuina· quā quidē causam naturali cognitione cognoscere non possum⁹· Per reuelationē vero licet sciri posset si deus vellet· reuelare non tn̄ congruū esset ꝙ reuelaretur nisi homī xp̄o· & hoc ꝙ finis mundi non erit nisi cōpleto numero electoꝝ· cuius cōpletio est quedā executio toci⁹ diuine predestmatiōis· Vn̄ non cōpetit reuelationē fieri de fine mūdi nisi ei cui fit reuelatio de tota p̄destinatione diuina· s· homini cristo per quem tota diuina predestmatio toti⁹ hūani generis

quodammodo implet̃·Vnde dicitur Jo·v·pater diligit filiū & oīa demonstrat ei que ipse facit·¶ Ad rationes in oppositū Ad primā rn̄detur negando cōsequētiā et ratio est·quia nō est simile de primo aduētu & scdo·qz primus aduent9 xpi nobis parabat viaz ad merendū p fidem & alias virtutes·& ideo ex parte nostra requirebat̃ primi aduent9 noticia·vt credēdo m eū qui ventur9 erat et p eius grām mereri possem9·In secūdo aūt aduētu pmia reddētur p iustis·& sic ex parte nostra non requirit̃ quid agamus aut quid cognoscamus·ꝫ quid recipiamus·Vnde non oportet p̄cognoscere determīate temp9 illi9 aduent9·¶ Ad scdam rōnem rn̄det̃ negando cōseqñaz & ratio est·quia illa signa posita sunt ad manifestandū qd̄ qñqz mūdus finiet̃·nō autē ad manifestandū determīatū tps qñ finiet̃· Ponuntur aūt inter illa signa aliqua que quasi a mundi exordio fuerūt·sicut qd surget gens cōtra gentem & qd terre mot9 erunt per loca·sed instante mundi fine hec habūdantius eueni ent·Que aūt sit illa mensura horū signorū que ante finē mūdi erit manifestum nobis esse non potest·¶ Ad terciā respondet̃ negādo cōsequāz & ratio est·quia sicut Aug9·libro·lxxxiij· q·vltima·Etas mundi comparat̃ vltime etati hom̄is·que determīato numero annorum non diffinit̃ sicut alie etates diffiniuntur sed quādoqz tantum durat q̄tum omnes alie vel etiaz amplius·vnde etiaz ista vltima etas mudi non potest determinato numero annorum diffiniri·¶ Ad quartam respondetur negando cōsequentiam & ratio est·quia ex hoc qd dicitur nouissima hora vel ex similibus locutiombus que in scriptura dicuntur nō videtur aliqua determīata quantitas temporis sciri nō enī illa sunt dicta ad signficandum breuem horam ipsi9 tēporis·sed ad significandū statum mundi qui est quasi nouissima etas qui quāto tempore duret nō est diffinitum·non enim legi euangelice alius status succedet que ad perfectum adducat sicut ipsa succedit legi veteri & lex vetus legi nature·

¶In dn̄ica tercia est euāgelium·Cū audisset Jo·in vinculis opera xpi Math·xi·Circa qd̄ occurrūt sq̄ntes·q·disputāde·

¶ Prima vtrū beatus Johānes baptista dubitauerit an xp̄s esset qui mittend⁹ erat saluator mūdi. ¶ Scda vtrū xp̄s cōuenienter respondit ad questionē Jo. cū ait. dicite Johāni ceci vident ꝛc. ¶ Tercia vtum beat⁹ Jo. fuerit plusq̄ ꝓpheta.

Ad primā questionē qua querit̄ vtrum beat⁹ Jo. dubitauerit an xp̄s esset qui mittēdus erat saluator mūdi sic proceditur & videtur ꝙ sic. ¶ Primo. quia questio est dubitabilis propositio. ip̄e autem quesiuit vtrum ipse xp̄s esset qui venturus erat saluator mundi. ergo videtur dubitasse. ¶ Secundo dicit sic Greg. in omelia. ꝙ beatus Jo. petiuit an sicut pro hominibus nasci dignatus est an etiam pro hominibus mori & ad inferos descendere dignaret̄. ergo videtur ꝙ dubitauerit. ¶ In oppositū est ꝙ ip̄e testimoniū de eo perhibuit ꝙ esset agnus dei qui peccata mundi tolleret Jo. i. ergo non dubitauit. Rn̄o dicendū ꝙ circa hāc questionē fuerunt varij modi dicēdi. Btūs Greg. dixit ꝙ btūs Jo. non dubitauit vtrū xp̄s esset saluator mundi. sed dubitauit vtrū sicut natus erat in humanitate nostra ita etiā moreretur ꝓ salute humana. sed hec respōsio non videtur conuenīēs. quia Jo. non fuit minus illumīatus q̄ ꝓphete veteris testamenti. prophete autem cognouerūt xp̄m non tm̄ nasciturū in carne ꝓpt̄ nos sed etiam moriturū. vt habetur Ysa. liij. Tanq̄ ouis ad occisionem ductus est. ergo multo fortius Jo. qui fuit plusq̄ ꝓpheta cognouit. Item Jo. de xp̄o predixerat sicut dictū est Ecce agn⁹ dei Jo. i. qd̄ non dixisset vt videt̄ nisi vidisset eū immolandum pro salute mundi. Alij vt Ambro. dicūt ꝙ triplex est dubitatio. vna infidelitatis que fuit in iudeis. alia tarditatis que fuit in discipulis. alia est pietatis que fuit in Jo. baptista. vt Ambro. videt̄ dicere ꝙ beatus Jo. non fecit illā questionem xp̄o. tu es qui venturus es. dubietate sed quadaꝫ pietate. mō quo dixerat Petrus quādo audiuit xp̄m ituꝝ iherusalē et passuꝝ & morituꝝ ibi. Absit a te dn̄e vt hoc fiat. sciebat em̄ Jo. xp̄m moriturum pro humano genere & ad infernum descensurū. sed cōpatiendo morti eius quesiuit per modū

dubitantis · sed hoc non exprimitur in verbis Jo · & ideo ter-
cij dicūt vt Aug⁹ · & Crisos · cū qbo tenēdū est ꝙ Jo · nō du-
bitauerit de p̄dictis ꝫ certitudinalit̄ cognouit · ꝫ discipuli ei⁹
qui nō erāt sic illumīati dubitauerūt · & ideo Jo · p discipulos
suos · q · ꝓposuit non ꝓpter sui dubitationem sed discipulorū
hesitationem · quasi diceret · sepe vos ammonui et nō credidistis
mihi ꝙ ip̄e esset · ecce mitto duos ex vobis et dicite · tu es qui
venturus es ꝛc · vt per vosipsos certificati magis acquiescatis
Ego em̄ non sum xp̄s sed ipse qui spiritū non accepit ad mē
surā · & hoc de ista q̄stione · Ex dictis patet rn̄sio ad obiecta ·
¶ Ad primū dicit̄ ꝙ nō erat dubitatio Jo · ꝫ discipulorꝫ ·
Ad scd̄m rn̄det̄ ꝙ expositio gregorij nō recipit̄ in hac parte ·
Ad secundā questionē qua querit̄ vtꝝ xp̄s conuenient̄
respōdit questioni Jo · & videt̄ ꝙ non · ¶ Primo sic ·
in primo aduentu ventur⁹ erat in infirmitate ꝫm illd̄
Ysa · liij · tanq̄ virum dolorꝫ & scientē infirmitatē · sed opera
miraculorū magis pertinent ad virtutem & maiestatem q̄ ad
infirmitatem · ergo non ꝯuenienter respondit se esse qui ventu
rus erat in carnem per operationem miraculorum · ¶ Secun-
do sic · miracula q̄ xp̄s fecit ab alijs facta sunt · ergo p talia nō
conuenienter respōdebat ꝙ ip̄e erat qui venturus esset ad sal
uandum mundum · ¶ In oppositum est euāgelium presens &
illud Jo · v · opera que mihi dedit pater vt faciā ipsa testimo
niū perhibent de me · Rn̄o dicendū ꝙ xp̄s cōuenienter respon-
dit · Rn̄dit em̄ non p verba sed per facta faciens in conspectu
discipulorum Jo · miracula multa manifeste declarantia ꝙ ip̄e
esset xp̄s · hoc est ꝙ dicitur · renuntiate Jo · que audistis in do-
ctrinis & vidistis in miraculis · ceci vidēt ad preceptum meū
qd̄ soli⁹ dei est · ¶ Ad ratiōes in oppositū dicendū · Ad primā
rn̄det̄ negando conseqn̄az et ratio est · quia licz filius dei ven-
turus erat in primo aduentu in infirmitate carnis · ventur⁹ ta
men erat in virtute dei · quod manifestādum erat p miracula ·
Vnde Ysa · xxxv · ait ꝓpheta · de⁹ ipse veniet & saluabit nos ·
tūc aperient̄ oculi cecorꝫ & aures surdorꝫ patebūt · tūc saliet si
cut ceru⁹ claudus ꝛc · ¶ Ad scd̄az rn̄det̄ negando assumptum ·

dicimus em̄ q̄ a nullo sanctoꝝ facta fuerunt miracula ꝓpria virtute sicut a xp̄o facta sunt· vnde manifestū argumentū fuit sue diuinitatis & q̄ ip̄e erat qui venturꝰ erat saluator mūdi·

AD terciā questionē qua querit̄ vtrum Jo· fuit plus q̄ꝫ ꝓpheta ꝓceditur sic· ¶ Beatꝰ Jo· nō fuit ꝓpheta vt ipse dicit de seipso Jo· i· ergo non fuit plus q̄ꝫ ꝓpheta ¶ Secūdo sic· Math· xi· dicitur· Lex & ꝓphete vsqꝫ ad Jo· ergo videt̄ q̄ Jo· non fuerit ꝓpheta· ¶ Tercio· ꝓpheta dicit̄ qui procul in futuꝝ fatur· sed beatus Jo· non ꝓphetauit ꝓcul de xp̄o in futurum sed presentem digito oñdit· ergo videtur q̄ non potest dici ꝓpheta· ¶ In oppositū est pn̄s euāgelium· Rn̄o dicendū sub ista conclusione q̄ beatꝰ Jo· fuit propheta & plus q̄ꝫ ꝓpheta· Patet ꝯclusio primo testimonio xp̄i Secundo sic q̄ fuerit ꝓpheta dicit̄ Luc· i· Tu puer ꝓpheta altissimi vocaberis· quod vero fuerit plu. q̄ꝫ ꝓpheta· patꝫ primo· quia ꝓphete est futura predicere· iste autē non solum futura sed etiā presentia oñdit dicens· Ecce agnus dei ꝛc· Hec ratio tangit̄ in ympno cū dicit̄· Ceteri tm̄ cecinere vatū corde presago iubar affuturum tu quidem mundi scelus auferentem indice ꝓdis· Secundo quia ante vsum vite motū oñdit prophete· Luc· i· Vt facta est vox salutationis tue in auribꝰ meis exultauit in gaudio infans in vtero meo· Tercio quia non solum ꝓpheta ꝫ baptista xp̄i fuit· Quarto quia sup hoc q̄ ꝓpheta fuit· fuit etiā p̄cursor xp̄i· Lu· i· Preibis em̄ añ faciē dn̄i parare vias eius· Quinto sic quia sicut xp̄s ꝓphetisatus est ab eo & ab aliis prophetis ita beatus Jo· ab aliis prophetis nūtiatus est· Vnde saluator ipse volens ostendere qualiter Jo· plus q̄ꝫ propheta fuisset statim subdit· Hic est de quo scriptū est· s· Malach· iij· Ecce mitto angelū meū ante faciem tuam· sunt verba p̄ris ad filium· ¶ Ad rōnes in oppo· Ad primam rn̄det̄ negando añcedēs ad ꝓbationē dicimꝰ q̄ Jo· nō negauit se esse ꝓphetā absolute nec prophetā missum añ xp̄m· sed negauit se esse illū prophetaꝫ de quo loquitur scriptura· Deutro· xviij· Prophetam suscitabit vobis deꝰ de fratribꝰ vr̄is ꝛc· que quidē auctoritas ꝫm veritatē intelligēda est ad litteram

de xpo licet iudei vt dicit magister Nicolaus de lyra intelligant de alio propheta. ¶ Ad secundā respondet negando cō sequētiaz & ad auctoritatē Math. xi. respōdet qp per illd verbum non est intelligendū qp post se non fuerint alij pphete. cū deus dicat Math. xxiij. Ecce mitto ad vos pphetas & scribas ꝛc. Item Luc. ij. Anna pphetizauit ꝙ ideo dicit lex et pphete vsqz ad Jo. quia ī lege & pphetis veritas de xpo erat sub figuris & enigmatibus tradita. sed a Jo. est manifeste ostensa dicente. ecce agnus dei ꝛc. ¶ Ad terciam respōdetur iuxta albertum qp propheta capitur dupliciter. vno modo stricte & p prie. s. qui pcul in futuz fatur de verbo & sacramētis. & hoc accipit p diuinā inspiratione. Alio mō dicit ppheta large. s. habens diuinam inspirationem de verbo et sacramentis eius. & hoc modo beatus Jo. fuit propheta & non primo modo.

¶ In dnica quarta legit euāgelium In illo tpe miserūt iudei ab ihrosolimis ꝛc. Jo. i. Circa qd pnt disputari sequentes. q. ¶ Prima est vtrū beatus Joannes bene respondit ad interrogationem sacerdotū et leuitarū querentiū tu quis es. ¶ Secūda est vtz fuerit cōuenies Joannē baptizare. ¶ Tercia vtz conueniens fuit vt xps inter homines conuersaretur.

Ad primā questionē im qua querit vtz btūs Jo. bn respondit ad interrogationē sibi factā per sacerdotes & leuitas tu quis es & videt qp non. ¶ Primo ī hoc qp rndit non sum ego xps. cū de hoc non videatur fuisse interrogatus. ¶ Secūdo videtur male rndisse cū dixit se non esse heliam. cū Math. xi. xps dicat de eo ipe est helias. ¶ Tercio videtur male respondisse cū interrogat9 si esset ppheta. rndit se nō esse pphetā. ¶ Quarto videt male rndisse cū interrogatus dicat se esse vocē clamātis indeserto. ¶ In oppositū ē. qa Jo. cū esset replet9 spū scto ex vtero mris sue & p seqns illumiat9 a deo nō rnderet misi bn. ¶ Ad rones ī oppositū rndetur. Ad primā dicit qp licz expresse nō fuerat interrogat9 an eet xps. ista tn erat ītētio illoz qrēdi et sciēdi an eet xps. cū cm

tempore quo viuebat Jo. esset famosa opinio & maxime in
iherusalem vbi vigebat studiū legis & prophetarꝝ ꝙ temp⁹
aduentus messie esset de ꝓximo & messiā de ꝓximo expecta-
bant. Preterea videbāt Johāns baptiste mirabilē natiuitatē
et eius excellentē sanctitatē. ideo erāt moti ad opinandū ip̄m
esse xp̄m. propter quod miserunt solēniores nuntios ad Jo.
volentes super hoc scire voluntatem eius. & ita recte beatus
Jo. dicens se non esse xp̄m respōdit intentioni eorum. hoc em̄
querebāt. tu quis es vt rn̄deret eis si esset xp̄s vel nō. ¶ Ad
scd̄az dicit̄ ꝙ optime rn̄dit negando se esse heliā. qꝛ ita erat in
veritate ꝙ non erat helias in ꝑsona. xp̄s aūt dixit eū heliam.
nō in ꝑsona sed in spiritu & virtute. qꝛ. s. similitudinē helie in
suis opibꝰ demōstrabat. & hoc specialiter in tribus. Primo in
officio. quia sicut helias scd̄m dn̄i aduentū preueniet. ita Jo.
precessit primū. Vnde angelus dixit. ip̄e precedet ante illum
Secūdo in hausteritate vite. quia helias in deserto morabat̄.
parce vtebat̄ cibo & duris vestibus operiebat̄. vt dicit̄. iij.
Regū. Jta Jo. in deserto. esca ei⁹ erāt locuste & mel siluestre
& zona eius de capillis camelorꝝ. Tercio q̄ꝫtū ad zelū. qꝛ heli
as maximi zeli fuit. vn̄ dicebat. iij. Regū. xix. zelo zelat⁹ sū ꝓ
dn̄o. sic & Jo. zelo veritatis mortu⁹ est ¶ Ad terciā rn̄det̄ ꝙ
bn̄ rn̄dit negādo se esse ꝓphetā. Negauit qdē se esse ꝓphetā.
nō absolute ꝫ illū excellētissimū de q̊ ip̄i q̄rebāt et de q̊ scriptu
ra loquit̄ Deutro. xviij. suscitabit vobis dn̄s ꝓphetā de fr̄ibꝰ
vr̄is ꝛc. que scriptura ad lr̄ām est intelligēda de xp̄o. vel nega-
uit se esse ꝓphetā. qꝛ non fuit propheta simpl̄r siue tm̄. ꝫ pl⁹
q̄ꝫ ꝓpheta. Alij nāqꝫ ꝓphete sola futura p̄dicebāt & a remo-
tis. Jo. vero xp̄m p̄ntē & nūtiauit digito on̄dēs dicēs. Ecce
agn⁹ dei ecce qui tollit pctā mūdi. ¶ Ad q̄rtaz rn̄det̄ ꝙ etiaz
bn̄ rn̄dit dicēs ꝙ esset vox clamātis i deserto ꝛc. Btūs em̄ Jo.
cū esset deuotissim⁹ adimplēs qd̄ apl̄us dicit ad Gala. ij. scz
viuo ego iam nō ego ꝫ viuit in me xp̄s. nō rn̄dit ego sū fili⁹
Zacharie vel talis & talis ꝫ illud in q̊ xp̄m seq̄bat̄. Vn̄ dixit
ego vox clamantis ꝛc. dicit autem se vocem esse. qꝛ vox origine
posterior est verbo sed noticia prior ¶ Nam verbum in corde

conceptum per vocem prolatum cognoscim⁹ cum sit signū a⁹ Deus autē pr̄ precuriorē misit Jo. in tpe factū vt verbū suū ab eterno cōceptū annūtiaret. et ideo ꝯgrue dicit Jo. ego vox clamātis in deserto. s. iudee. dirigite viaz dñi. i. ego sū ille de q̄ scriptura sancta loqt̄. Ysa. xl. ego vox clamātis in deserto vt hoies se ad aduentū xp̄i in mundū prepararēt. & sic patet q̄ Jo. in oīb⁹ bñ rndit ad interrogationē sibi factā. tu quis es.

AD secundā questionē qua querit̄ vtrū fuit cōueniens Jo. baptizare sic procedit̄ & videt̄ q̄ non. ¶ Primo sic. omnis em̄ ritus sacramentalis ad aliquā pertinet legem. sed Jo. non introduxit nouā legem. ergo inconuenies fuit q̄ Jo. nouū ritū baptizandi introduceret. ¶ Secūdo sic. Jo. fuit missus a deo in testimoniū tanq̄ propheta. Sm illud. Luc. i. tu puer ꝑpheta altissimi vocaberis. sed prophete q fuerūt añ xp̄m non introduxerūt nouum ritū sed ad obseruantiaz legalium inducebant. vt patet Malach. vltimo. Mementote legis moysi serui mei. ergo nec Jo. nouū ritū baptizādi inducere debuit. ¶ Tercio sic. vbi est alicuius rei superfluitas non est ad illud aliud addendū. sed iudei excedebant in superfluitate baptismatum. vt dicit̄ Mar. vij. q̄ pharisei & omnes iudei nisi crebro lauent man⁹ non manducāt. & in sero nisi baptizentur non comedūt. & alia multa que tradita sunt illis seruare vt baptisma calicū ꝛc. ergo inconueniens fuit q̄ Jo. baptizaret. ¶ Quarto sic. baptismus Jo. non videt̄ esse a deo. ergo inconueniens fuit Jo. talem ritum introducere. cōsequētia patz antecedēs probat̄ sic. nichil em̄ sacramētale qđ est a deo denoīatur ab homīe puro. vñ baptismus noue legis non dicitur Petri aut Pauli. sed baptism⁹ denoīatur a Jo. dicit̄ em̄ baptism⁹ Jo. ergo non est institut⁹ a deo. ¶ Quinto sic. alia sacramenta non habuerunt assuefactoria. ergo nec baptismus xp̄i debuit habere baptismū Jo. vt assuefaceret hoīes ad baptismum xp̄i. ¶ In oppositū est euāgeliū pñs & Math. iij. vbi premissa sanctitate Jo. subdit̄ q̄ exibant ad eū multi & baptizabant̄ in iordane. Rño dicendū sub ista conclusiōe q̄ cōueniens fuit Jo. baptizare. q̄ conuenientia colligitur ex quatuor

ſm ſanctū Tho·m·iij·parte·q·xxxviij·ar·i·Primo quia opor
tebat xp̄m baptizari a Jo·vt baptiſmum cōſecraret·vt dicit
Aug⁹·ſup Jo·Secdo vt xp̄s manifeſtaret·vñ ipe Jo·bapti
ſta dicit Jo·i·vt manifeſtet·ſ·xp̄s in iheruſalē ꝓpterea veni
ego in aqua baptizās·cōcurrētibo eñ turbis annūtiabat xp̄m
qđ quidez facilius ſic factū eſt q̄z ſi p ſingulos diſcurriſſet vt
Criſoſ·dicit ſup Jo·Totū eñ officiū Jo·p̄dicādo & bapti-
zando ordinabatur ad manifeſtationē xp̄i·Tercio vt ſuo bap
tiſmo aſſuefaceret hoīes ad baptiſmū xp̄i·vñ Greg·dicit in
quadā omelia·q̄ ideo baptizauit Jo·vt p̄ceſſionis ſue ordi-
nem ſeruās qui naſcaturꝝ dñm naſcendo p̄uenerat baptizādo q̄z
baptizaturū p̄cueniret·Quarto vt ad penitētiā hoīes induc⁹
p̄pararet ad digne ſuſcipiendū baptiſmū xp̄i·vñ Beda di-
cit q̄ q̄ntum catheçumīs nondū baptizatis p̄odeſt doctrina fi-
dei tātū ꝓfuit baptiſmus Jo·añ baptiſmū xp̄i·qua ſicut ille
p̄dicabat penitentiā & baptiſmū xp̄i p̄onūtiabat & in cogni
tionē veritatis qua mūdo apparuit attrahebat·ſic miſtri eccle-
ſie qui p̄imo erudiunt poſtea peccata eoꝝ redarguunt demde
baptiſmo xp̄i remiſſionem p̄omittūt· Ad rationes in oppo
ſitū·Ad p̄imā rñdet negando conſeqñz·& ratio eſt quia bap
tiſmus Jo non erat per ſe ſacramentū ſ̄ quaſi quoddā ſacra-
mētale diſponēs ad baptiſmū xp̄i & ideo aliqualit̄ ptinebat
ad legē xp̄i non aūt ad legē moyſi· Ad ſecdaz rñdet negādo
conſeqñam·& ratio eſt quia Jo·non ſolū fuit ꝓpheta ſed plus
q̄ ꝓpheta·prophet⁹ vt dicit Math·xi·fuit eñ termin⁹ legis
& miciū euangelij·& ideo magis pertinebat ad eum verbo &
opere inducere homines ad legem xp̄i q̄z ad obſeruantiam vete
ris legis· Ad terciam rñdetur negando conſeqñz·et ratio eſt
quia baptiſmata illa phariſeorum erāt in aqua·vtpote ad ſo
lam mundiciā carnis ordinata·ſed baptiſmus Jo·ordinabat
ad mundiciā ſpiritualē·Inducebat eñ hoīes ad penitentiam
vt dictū eſt· Ad quartā rñdet negādo aſſumptū·Nā dicit
Jo·i·qui me miſit baptizare i aquis ille dixit mihi ꝛc·Et ita
baptiſmus Jo·fuit inſtitut⁹ p̄cepto diuino·vñ ritus ille bap
tizandi non fuit ab hoīb⁹ ſ̄ a deo qui familiari ſpūs ſancti

reuelatione Johannem ad baptizandū misit · & ita Jo · primꝰ
mīster fuit institutionis · & deꝰ actor principalis · ꝙ aūt de-
nominetᷣ a beato Jo · est ꝓpt̄ tria vt dicit sanctꝰ Tho · ī · iiij ·
Tum primo quia ipse fuit baptismi institutor aliquo modo ·
Petrus autem nullomō baptismi quo ipse baptizabatᷣ · Tum
scd̄o quia nihil in illo baptismo efficiebatᷣ ꝙ Jo · non faceret ·
Tum tercio quia sibi soli erat datū illius baptismi ministeriū
¶ Ad quintam rn̄detᷣ negando ɔseqn̄az · quia vt dicit dn̄s bo
nauentura non est simile de baptismo xp̄i & de alijs sacramē
tis · quia baptismus est primū et necessariū cōgrue habuit pre
ambulū · quia em̄ est necessariū oportebat omnes suscipere · qꝛ
primū ne homines inhabiles essent et impreparati oportet ꝙ
precederet aliqd simile · nō est sic de alijs sacramētis · baptismꝰ
em̄ susceptꝰ disponit ad cetera alia · & ideo non indiguit alia
assuefactione · ymmo assuefactio baptismi ad alia assuefecit ·
Ad terciā · q · m q̄ q̄ritᷣ qꝛ dicitᷣ in euāgelio de xp̄o · me-
dius vr̄m stetit · i · ɔuersatꝰ ē · vtꝝ ɔueniēs fuit vt xp̄s
inter hoīes cōuersaretᷣ vel vitā solitariā ageret sic pro
ceditᷣ & videtᷣ ꝙ nō fuit ɔueniēs eū int̄ hoīes ɔuersari · ¶ Pri
mo sic · oportebat ꝙ xp̄s sua conuersatione non solum se ho-
minem ostenderet sed etiam deum · sed deum non conuenit cū
homībus cōuersari · dicitᷣ em̄ Dani · ij · exceptis dijs quoꝝ non
est cū hominibus cōuersatio · & philozophꝰ dicit · i · politicoꝝ
ꝙ ille qui solitarie viuit aut est bestia si ꝓpter seuiciam hoc fa-
ciat aut est deus si hoc faciat ꝓpter contemplandam veritatem
ergo videtur ꝙ non fuit conueniens xp̄m inter homines con-
uersari · ¶ Secūdo sic · xp̄s dum in carne mortali vixit debuit
perfectissimam vitam ducere · perfectissima autem vita est cō-
templatiua · ad vitam autem contemplatiuam maxime compe
tit solitudo · s̄m illud Ose · ij · Ducam eam in solitudinem et lo
quar ad cor eius · ergo videtur ꝙ xp̄s debuit solitariam vitaz
ducere · ¶ Tercio sic · cōuersatio xp̄i debuit esse vniformis · qꝛ
semper debuit in eo apparere qd̄ optimū est · s̄ qn̄qꝫ xp̄s solita
riam vitam querebat turbas declinās · vnde Remigiꝰ dicit su
per Math · ꝙ xp̄s tria refugia legitur habuisse · nauim · montē

& desertum ad quoꝝ alteꝝ quocienscũqꝫ a turbis comprimeba
tur condescendebat · ergo semper debuit solitariam vitam du-
cere · ¶ In oppositum est euangelium presens · vbi dicit̃ me-
dius vestrum stetit .i. inter vos conuersat⁹ est & vitam cõmu-
nem vobiscum ducens · Rño dicendum sub ista conclusione · cõ
uenientissimũ fuit xp̃m conuersari inter homines · Patet con-
clusio · primo ex illo Baruc · iiij · post hec in terris visus est &
cum hominibus conuersatus est · Ratione sic probat̃ · ꝑm sctm̃
Tho · in · iij · parte · q · xl · ar · i · conuersatio xp̃i talis debuit esse ·
vt conueniret fini conuersationis ꝑm quem venit in mũdum ·
Venit autem in mundum primo quidem ad manifestandũ ve
ritatem · sicut ip̃e dicit Jo · xix · in hoc natus sum & ad hoc ve
ni in mudum vt testimoniũ perhibeam veritati · & ideo non de
bebat se occultare vitam solitariam agens sed in publicũ pro
cedere publice predicando · vnde Luc · iiij · dicit illis qui vole-
bant eum detinere quia & alijs ciuitatibus oportebat me euã
gelizare regnum dei · quia ideo missus sum · Secundo venit ad
hoc vt hommes a peccato liberaret · ꝑm illud · i · Thi · i · Xp̃us
Jhesus venit in hũc mundũ peccatores saluos facere · & ideo
vt Crisos · dicit · licet in eodem loco manendo posset xp̃s homi
nes ad se trahere vt eius predicationẽ audirent non tamẽ hoc
fecit · prebens nobis exemplum vt perambulemus & require-
remus pereuntes sicut pastor ouem perditam & medicus acce
dit infirmum · Tercio venit vt per ipsum habeamus accessum
ad deum · vt dicitur ad Ro · v · & ita familiariter cum homini-
bus conuersando conueniens fuit vt omnibus fiduciam daret
ad se accedendi · vnde dictum est Math · ix · factum est discum-
bente eo in domo ecce multi publicani & peccatores venientes
discumbebant cum Jhesu & discipulis eius · ¶ Ad rationes
in oppositũ · Ad primã respondetur negãdo ↄseqñaꝫ & ratio ẽ
quia xp̃s per hũanitatem suã voluit manifestare diuinitatẽ · &
ideo conuersando cum hominibus quod est propriũ hominis ·
manifestauit omnibus suam diuinitatẽ predicãdo et miracula
faciendo et innocẽter & iuste inter hoĩes cõuersando · ¶ Ad se
cundam rñdetur negando ↄseqñaꝫ & ratio est · quia licet vita

contemplatiua simpliciter sit melior q̄ activa que occupat circa actus corporales · activa tñ sm quam aliquis predicando et docendo contemplata alijs tradit est perfectior q̄ vita que solum contemplatur · quia talis vita presuppomit habundantiaz contemplationis · & ideo xp̄s talem vitam elegit · ¶ Ad terciam rñdet negādo assumptū · et ratio est quia actio xp̄i fuit nostra instructio · & ideo vt daret exemplum predicatoribus q̄ non semper se darent in publicum · & ideo quandoq; dominus se a turbis retraxit · quod quidem legitur fecisse propter tria · quandoq; quidem propter corporalem quietem · vnde Mar. vi · dicatur q̄ dñs dixit discipulis · venite seorsum in desertum locum & requiescite pusillum · erant enī qui veniebāt & rediebant multi · & nec spacium manducandi habebant · Oñq; vero causa orationis · vt dicatur Lu · vi · Factum est in illis diebus exijt in montem orare et erat pernoctans in oratione · vbi dicit Ambro · q̄ ad precepta virtutis sue nos informat exemplo · Quandoq; vero vt doceat fauorem humanū vitare · Vnde super illud Math · v · Videns Jhesus turbas ascendit in mōtem · Dicit Crisos · per hoc q̄ non in ciuitate & foro · sed in monte & solitudine sedit erudiuit nos nihil ad ostentationem facere & a tumultibus abscedere · & maxime cū de necessarijs disputare oporteat · & tantum de ista conclusione ·

¶ In dñica feria quarta quatuor tēporū est illud euangelium Lu · i · Missus est angelus ꝛc · Circa quod questiones disputandas quere in festo annuntiationis Marie ·

¶ Feria sexta est euangeliū Exurgēs Maria ꝛc · Lu · i · disputāda super hoc quere in festo visitationis Marie ·

¶ In die sabbati est euangeliū Anno · xv · Lu · iij · venit · s · Jo · in omnem regionem Jordanis predicans baptismū penitentie in remissionem peccatorum · Circa quod venit disputandum ·

QUtrum baptismus Jo · conferebat gratiaz & videt̄ q̄ sic · ex euāgelio pñti vbi dicit̄ q̄ p̄dicabat baptismum penitentie in remissionem peccatorz · Penitentia autem

& remissio peccatorum est per gratiam · ergo baptismꝰ Jo · cõ
ferebat gratiã · ¶ Scdo sic · baptizandi a Jo · cõfitebantꝫ pec-
cata sua · vt habetꝫ Math · iij · & Mar · i · ꝫ confessio peccatoꝝ
ordinabatꝫ ad remissionem que fit per gratiã · ergo baptismꝰ
Jo · conferebat gratiã · ¶ Tercio sic · baptismꝰ Jo · propinqui
or erat baptismo xp̄i q̄ꝫ circũcisio · sed circũcisio conferebat gra
tiam ꝑ quã remittebatꝫ peccatũ originale · ergo idem ꝙ prius ·
¶ Quarto sic · si baptismus Jo · nullum habebat interiꝰ effectũ
cũ ablutio carnis parue aut nullius sit vtilitatis · videtꝫ ꝙ bap
tismus Jo · non fuit acceptandꝰ nec approbandus · ꝫ hoc non
videtur dicẽdũ · ergo baptismus Jo · aliquã interius efficaciã
habuit & non nisi grãm conferendo · ergo ꝛc · ¶ In oppositum
arguitꝫ ex illo Math · iij · vbi ĩquit Jo · ego quidẽ baptizo vos
in aqua ꝑ penitentiã · qd̄ exponẽs Greg · in quadã omelia dicit
Jo · non in spũ sancto ꝫ in aqua baptizabat · quia peccata sol-
uere non valebat · ꝫ gr̄a est a spũ sancto & ꝑ eũ peccata tollun
tur · ergo baptismꝰ Jo · grãm non cõferebat · Rn̄o dicendũ sub
ista ↄclusiõe ꝙ baptismꝰ Jo · grãm nõ ↄferebat cũ esset opatio
hom̄is · gr̄a aũt nõ potest ab hoĩe cõferri · q̄ ↄclusio sic declaratꝫ
ꝑm Tho · in tercia parte · q · xxxviij · ar · iij · sicut supradictũ est ·
tota doctrina & opatio Jo · prepatoria erat ad xp̄m · ꝑm illud
Jo · i · gratia & veritas ꝑ ihesũ facta est · & ideo baptismꝰ Jo ·
grãz nõ ↄferebat ꝫ solũ ad grãz preparabat · & hoc triplicit̄ ·
vno quidẽ modo per doctrinã Jo · inducentem homines ad fi-
dem xp̄i · Alio mõ assuefaciendo hom̄ies ad ritũ baptismi xp̄i ·
Tercio mõ per penitẽtiã preparãdo hoĩes ad suscipiendũ effe-
ctũ baptismi xp̄i · ¶ Ad ratiões ĩ oppositũ · Ad primã rn̄detur
iuxta glo · ꝙ auctoritas sic exponẽda ẽ vt referatꝫ ad baptisma
ta diuersa · hoc mõ erat Jo · baptizãs · s · baptismate suo & p̄di
cans · s · baptismũ xp̄i qui est in remissionẽ peccatoꝝ · Si aũt
referatꝫ vtrũqꝫ ad baptismũ Jo · tũc dicitur p̄dicare baptismũ
in remissionẽ peccatorũ · nõ ideo qꝛ hoc ip̄e perficeret ꝫ quia ad
hoc imponendo dignos fructus penitẽcie agere disponebat et
preparabat · ¶ Ad secũdam rn̄detꝫ negãdo ↄseqn̄az et ratio est
qa confessio illa peccatoꝝ non fiebat ad remissionẽ peccatorũ

statim per baptismum Jo. exhibendam sed ꝯsequendā per penitentiaz cōsequentē & baptismū xp̄i ad quem penitentia illa prepabat. ¶ Ad terciā rn̄detur negādo ꝯseqn̄az. & ratio ē. qꝛ q̄uis baptismus Jo. magis cōueniret cū baptismo xp̄i q̄ꝫ circūcisio q̄ꝫtum ad materiā non tn̄ cōueniebat magis quo ad causam institutiōis. quia circūcisio instituta fuit in remedium cōtra originale peccatū. baptismus aūt Jo. non erat ad hoc institutꝰ ꝫ solum erat prepatorius ad baptismum xp̄i vt dictū est. sacramēta autem ex vi sue institutionis suū habēt effectū ¶ Ad quartā rn̄detꝛ negādo ꝯseqn̄az. & rō ē qꝛ licz baptismꝰ Jo. interius non purgaret. non tn̄ erat inutilis. quia instruebat & preparabat ad baptismum xp̄i. de cuius vtilitate dictū est in ratione ad primū argumentū. & tantū de hac questione.

¶ In vigilia natiuitatis xp̄i est euangeliū. In illo tpe Cum esset desponsata mater Jhesu ꝛc. Math. i. Circa qd̄ multe q̄stiones disputande venirēt inter quas hee sunt que sequuntur. ¶ Prima vtrū xp̄s debuit de virgine despōsata ꝯcipi. ¶ Secunda vtꝝ inter Mariā & Joseph fuit pfectū matrimonium. ¶ Tercia vtrum predictum mr̄imonium fuit aliquando cōsumatū. ¶ Quarta vtꝝ xp̄s sit dicendus ꝯceptꝰ de spū sancto.

Ad primam questionem qua queritur vtrum fuit conueniens ꝙ xp̄s de virgine desponsata conciperetꝛ. pceditur sic. & videtur ꝙ non. ¶ Primo sic. desponsatio ad carnalem copulā ordinatur. sed mater dei nunq̄ voluit carnali vti copula. quia hoc derogat virginitati mentis ip̄ius ergo non debuit esse desponsata. ¶ Secundo sic. ꝙ xp̄s ex virgine nasceretur miraculū fuit vt patet. & est dictū Augꝰ. in epl̄a ad Volusianum. sed miracula que fiūt ad cōfirmationem fidei debent esse manifesta. cum ergo per desponsationem hoc miraculū fuit obumbratum videtur non fuisse conueniens ꝙ xp̄s de desponsata nasceretur. ¶ Tercio sic. causa q̄ assignatur ab aliquibus desponsationis beate Marie est. s. vt partus celaretꝛ diabolo dū eū putat nō de virgīe ꝫ de vxore generatū

nulla esse videtur·tum quia diabol⁹ ea que fiunt corporaliter perspicacitate sensus cognoscit·tum quia per multa euidentia signa postmodum demones aliqualiter xpm cognouerūt·Vñ dicit Mar·i·q homo spiritu immūdo plen⁹ exclamauit dicēs q̄d tibi et nobis Jhesu nazarene venisti perdere nos scio q̄ sis sanct⁹ dei·non ergo videtur cōueniens fuisse q̄ mater dei fuisset desponsata·¶ Quarto·nec ratio assignata a Jerommo videtur valere·in qua dicit·ne·s·lapidaretur mater dei a iudeis sicut adultera·quia si non fuisset desponsata non posset de adulterio condempnari·& ita non videtur rationabile q̄ xps de desponsata nasceretur·¶ In oppositū est euangelium presens·Rño dicendū sub ista cōclusiōe q̄ cōueniens fuit xpm de despōsata virgine concepi & nasci·Patet cōclusio Luc·i·missus est angel⁹ gabriel ad virginē desponsatā viro cui nomen Joseph·Ista aūt conuenientia colligit̄ ex multiplici capite·vt Tho·dicit ī tercia parte·q·xxix·ar·i·tum ꝓpter xpm·tū ꝓpt matrem·tum ꝓpter nos·Propter xpm quadruplici ratione· Prima quidē ne ab infidelibo tanq̄ illegittime natus abicere tur·et est ratio Ambros⁹ sup Lucā·Secūdo vt cōsueto modo eius genealogia p virū describeret̄·vt dicit Ambro·vbi supra Tercio ad tutelam pueri nati ne diabolus cōtra eū vehemētius nocumenta procuraret·& ideo Ignatius dicit ipam fuisse despōsatā vt partus eius celaret̄ diabolo·Quarto vt a Joseph nutriret̄·Vñ pater ei⁹ dict⁹ est q̄si nutrici⁹·Fuit etiā conuenies ex parte virgis·Primo quidez quia p hoc reddit̄ immunis a pena ne·s·lapidaretur·vt Jeroni·dicit·Secūdo vt p hoc ab ī famia liberaret̄ Vnde Ambro·super Luc·dicit q̄ desponsata est ne intemerate virginitatis adduceretur infamia cui gravis aluus corruptele insigne p̄ferre videretur·Tercio vt ei a Joseph ministeriū exhiberetur·vt Jeroni·dicit·Ex parte etiam nostra hoc fuit conueniens·Primo quidē eo q̄ testimonio Joseph cōprobatū est xpm ex virgine natum·vt dicit Ambro· sup Luc·Secō q̄ ipa verba virgis magis credibilia reddūt suā virgitatē asserēt vt ait Ambro·sup Lu·Tercio q̄ p hoc designat̄ vniuersalis eccl̄ia q̄ cū virgo desponsata sit tñ est vni

viro·ſ·xpo·vt Aug⁹ dicit in li·de ſancta virginitate·Quarto quia ꝙ mater dñi fuit deſpōſata & virgo·in perſona ipi⁹ & virginitas & matrimoniū honorat·contra hereticos alteri hoꝝ detrahentes·¶ Ad rōnes in oppoſitū·Ad primā rñdetur negando conſeqñaz·& ratio eſt quia licz deſpōſatio regulariter ad carnalem copulā ordinat bta tñ virgo Maria ex familiari inſtinctu ſpūs ſancti credenda eſt deſpōſari voluiſſe confidens de diuino auxilio ꝙ nunqꝫ ad copulā carnalem peruenīret hoc tñ diuino cōmiſit arbitrio vnde in nullo paſſa eſt virginitatis detrimentū·¶ Ad ſcdaz rñdet negādo conſeqñaz·& ad pbatiōnē cū dicit ꝙ miracula ꝛc·Rñdet ꝙ miraculoꝝ dei q̄daz ſūt ꝺ quo ē fides ſicut miraculū virginis pt⁹ et reſurrectionis dñi & etiā ſacramenti altaris·& ideo voluit dñs iſta occultiora eſſe· vt fides eorum magis meritoria eſſet·Quedaz vero miracula fiunt ad fidei cōprobationē·vt miracula q̄ xps illuminādo ce· cos & alias infirmitates ſanando ad cōprobationē fue diuinitatis fecit·& iſta dicuntur eſſe manifeſta·Partus aūt virginis de primo genere miraculoꝝ eſt non de ſecūdo·& ideo non procedit ratio·¶ Ad terciā rñdet ꝙ ratio illa Ignacij bō eſt· & ad pbationē ꝙ nō·rñdet iuxta Aug⁹·in·de trinitate·ꝙ diabolus multa poteſt virtute ſue nature a quibo tñ phibet virtute diuina·& hoc mō pōt dici ꝙ virtute ſue nature diabol⁹ poterat matrē dei cognoſcere non fuiſſe corruptā ſed virginē Prohibebat tñ a deo cognoſcere modū partus diuini·ꝙ autē poſtmodum xpm aliqualiter cognouit diabolus eſſe filiū dei non obſtat·quia iam tps erat vt xps ſuam virtutē contra diabolum oñderet·& perſecutionē ab eo cōcitatā pateret·ſ m infantia oportebat impedire malicia diaboli ne eum acrius p· ſequeretur·qñ xps nec pati diſpoſuerat nec virtutem ſuā oſtē dere ſed in omnibus alijs infantib⁹ ſe ſimilem exhibebat·Vñ Leo papa in ſermone epiphanie dicit·ꝙ magi inuenerunt puerum Jheſum·quantitate parunm·aliem operis indigentem· fandi impotentem·& nulla ab hūana infantie generalitate diſcretum·¶ Ad quartam reſpōdetur ꝙ ratio non procedit·qa iudicio adulterarum lapidabatur ſm legem· non ſolum illa

que iam erat desponsata vel nupta sed etiaz illa que in domo
pr̄is custodiebat̄ vt v̄go qn̄qz nuptura · vt colligit̄ Deutro ·
xxij · Quidā referunt dictū Jerommi ad lapidationē infamie ·

AD secūdam questionē qua queritur vtꝝ inter Mariā
& Joseph fuit perfectū matrimoniū sic ꝓcedit̄ & vi
detur ꝙ non · ¶ Primo sic · dicit em̄ Jerommus cōtra
elidiū ꝙ Joseph Marie custos fuit potius q̄ marit⁹ · ꝫ si fuit
verum matrimoniū vere Joseph maritus eius fuisset · ergo vi
detur ꝙ nō fuit verꝝ mr̄imoniū inter Mariā & Joseph · ¶ Se
cūdo sic · ex parte cause · consensus em̄ simplex & absolut⁹ cau
sat matrimonium simpliciter non aūt consensus conditiona-
tus · sed consensus beate virginis fuit cōditionatus · ergo non
causabat mr̄imonium simplicit̄ ꝫ ꝟm quid & ita imperfectū ·
¶ Tercio sic ex parte bone fidei · sicut aliud est voti absoluti et
aliud est voti fidei thori · votum em̄ absolutū custodit castita-
tem absolute ab omni viro & in omī hora · sed fides thori nec
ab omni hora nec ab omni viro nec absolute sed marito custo
dit · sed hec custodia non fuit in beata virgine · ergo suum ma
trimonium q̄tum ad fidē thori fuit imperfectū · ¶ Quarto sic
ex parte boni prolis · proles non fuit creata a matrimōio ergo
non fuit bonū eius matrimōium · ergo nō accepit ab eo aliquā
perfectionem · ¶ Quinto sic · ex parte boni sacramenti · perfectū
em̄ matrimōium in bono sacramenti est perfectum in significā
do · sed istud matrimonium beate virginis est imperfectum in
significādo · ergo est imperfectū in ratiōe sacramenti · ¶ Sexto
ex indiuiduitate vite que est causa matrimonij sic arguitur · be
ata virgo et Joseph nunq̄ perfecte habuerunt illam · ergo ha
betur propositum · probatur assumptum · quia vnitas animoꝝ
ordinatur ad vnitatem corporum · finis autem est in omnib⁹
completiuum · cum ergo nunq̄ fuerint vnum vnitate corporū
nunq̄ fuerunt perfecte vnum · ergo nunq̄ habuerunt perfecte
indiuiduitatem · ¶ In oppositum est euangelium presens in
quo ait angelus ad Joseph · noli timere accipe coniugē tuā · ꝫ
nō dicūt̄ cōiuges nisi exq̄ ꝑfectū est mr̄imōiū int̄ eos ergo ꝛc ·
Rn̄o dicendum ꝙ matrimoniū quod fuit inter beatā Mariam

& Joseph fuit verum & perfectū. Ista conclusio patet in. §. beata maria. & multis sequentibus. xxvij. q. ij. Ratione probatur sic. dicitur Deutro. xxxij. dei perfecta sunt opera. ergo p̄cipue illa sūt perfecta que facit circa se & suos. sed illud matrimoniū fecit circa matrem suaz. fuit em̄ illi diuinitus reuelatū. ergo matrimoniū illud fuit perfectum. Pro cuius declaratione est notandum iuxta sanctū Tho. in. iij. parte. q. xxix. ar. ij. q̄ duplex est rei perfectio. prima & secunda. Prima quidem perfectio in ipsa rei forma consistit ex qua speciem sortitur. Secunda perfectio consistit in operatione rei per quam res aliqualiter finem suum attingit. Forma autem matrimonij consistit in quadam indiuisibili coniunctione animorum per quaz vnꝰ coniugiū indiuisibiliter alteri fidem seruare tenetur. Finis autem matrimonij est proles generanda & educāda. ad quorum primum peruenitur per concubitum coniugalem. Ad secundū per alia opera viri & vxoris quibus sibi inuicem obsequuntur ad prolem nutriendam. Sic ergo dicendum est q̄ matrimonium inter beatam virginem & Joseph quantum ad primam perfectionem omnino verum fuit & perfectum. quia vterqz cōsensit in copulam coniugalem. non autem expresse in copulā carnalem. nisi sub conditione si deo placeret. Vnde angelus vocat eam coniugem. Math. i. dicēs ad Joseph. Noli timere accipere mariam coniugem tuam. quod exponens Augꝰ. libro de nup. & concupiscentia dicit. coniunx vocatur ex prima desponsationis fide quam in concubitu nec cognouerat nec fuerat cogniturus. Quantum vero ad secundaz perfectionem que est per actum matrimonij. si hec referatur ad carnalem concubitum per quam proles generant̄ nō fuit matrimonium illud perfectum. habuit tamen illud matrimonium etiam secundam perfectionem quantum ad prolis educationem. vnde Augꝰ. dicit in libro de nup. & concupiscentia. nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus xp̄i. proles. fides et sacramētū. prolē cognoscamꝰ ip̄m dn̄m ihesū xp̄m. fidē qa nullū adulterium. sacramentum quia nullum diuortium solus tibi nuptialis concubitus non fuit. concordant omnes doctores. ¶ Ad

rationes in oppositum. Ad primā rn̄detur q̄ Iero. accipit ibi maritū ab actu matrimonij cōsumati. & sic verꝫ est q̄ Joseph non fuit marit⁹. ¶ Ad scd̄aꝫ rn̄det̄ negado minorē. dicimus em̄ q̄ cōsensus beate virginis fuit cōsensus absolut⁹. absolute em̄ cōsensit in mr̄imoniū diuinit⁹ certificata de ip̄ius sancti Joseph ɔtinētia. et ip̄a de se certa erat q̄ nullū carnis stimulū sentiebat. ꝫ in mr̄imoniū sic cōsentiens virginitatē suā deo cōmisisse dicit̄. ¶ Ad terciā rn̄detur negando ɔseqn̄aꝫ. et ratio ē quia licꝫ custodia castitatis thori nō fuit in btā virgīe fuit tn̄ custodia castitatis absolute. Nā vt dicit Albertus magn⁹ fides custodit castitatē ꝓpter se & exhibet se mr̄imonialiter cōiuncto ꝓpter infirmitatē vel bonū prolis. vn̄ q̄ exhibet se ꝓpt̄ aliud ꝫ custodia castitatis est sicut per se desideratū. et ideo in primo est perfectio bone fidei non in scd̄o. ¶ Ad q̄rtaꝫ rn̄det̄ negādo ɔseqn̄aꝫ. & rō est ꝫm sanctū Tho. & Alber. magnū. quia ꝓles non est bonū mr̄imonij solū inq̄ꝫtum per mr̄imoniū generatur ꝫ inq̄ꝫtum in mr̄imonio suscipit̄ et educat̄. & sic bonum illius mr̄imonij fuit proles illa. s. xp̄s qui pietate parentum nutritus & educat⁹ & in templo p̄sentat⁹ corā dn̄o. non aūt primo mō. quia non ex mr̄imonio nat⁹ sed ex spū sancto. ¶ Ad quintā rn̄det̄. s. negando ɔseqn̄aꝫ. qm̄ non est de essentia sac̄mēti quo ad primā eius ꝑfectionē plena illa significatio xp̄i & ecclesie et hūane nature cū diuina ꝑsona. sed illa est de essentia scd̄e ꝑfectionis. s. mr̄imonij cōsumati. & ideo rō non procedit. ¶ Ad sextā rn̄det̄ negādo minorē. & ratio est quia vt dicit magn⁹ Alber. nulla vnio est essentialis mr̄imonio nisi maritalis in cōsensu ammoꝝ fundata. ¶ Illa aūt q̄ est carnis est ɔsequēs ip̄am. & ideo prima non ordinat̄ ad illā sicut ad essentiale ꝫ sicut ad effectū qui potest sequi si volūt ɔiuges. et ita argumentum falsū presuppomt & ꝑ ɔn̄s non ꝓcedit.

Ad terciā q̄stionē qua q̄ritur vtꝫ mr̄imoniū illud inter Mariā & Joseph fuit aliqn̄ cōsumatū procedit̄ sic et videt̄ q̄ sic ex p̄n̄ti euāgelio. ¶ Primo ex illo vbi dicitur anteq̄ꝫ ɔuenirēt inuēta est in vtero habens de spū sancto. nō aūt euāgelista hoc diceret nisi certꝰ esset de ɔuenturis. ergo

videtur ꝙ beata virgo qñqꝫ conuenit carnali copula cum Jo
seph & ita cõsumasset matrimoniũ. ¶ Scdo arguit̃ idem ex
illo qd̃ subdit̃ in euãgelio ꝙ ait angelus ad Joseph. Accipe
Mariã coniugẽ tuã. cõiugiũ aũt ɔsumat̃ ꝑ carnalẽ copulã. er
go qñqꝫ carnalis copula interuenit inter beatam Mariã & Jo
seph. & ita mr̃imoniũ fuit cõsumatũ. ¶ Tercio idem arguit̃
ex eo ꝙ ibidez post pauca subdit̃. s. Math. i. Joseph accepit
coniugẽ suã & nõ agnoscebat eã donec peperit filiũ suũ primo
genitũ. hoc aũt aduerbiũ donec consueuit determĩatũ tp̃s desi-
gnare quo cõpleto fiat id qd̃ vsqꝫ ad illud tempus nõ fiebat
Verbũ aũt cognoscendi ad coitũ refert̃. sicut Gen̄. iiij. dicitur.
Adã cognouit vxorẽ suã. ergo videt̃ ꝙ post partũ beata Ma
ria fuit a Joseph cognita & ita videt̃ mr̃imoniũ consumatũ.
¶ Quarto idez arguitur ex illo verbo primogenitũ. primũ em̄
dicit̃ respectu secũdi. & ita primogenit⁹ non potest dici nisi q
habet fratres subseq̃ntes. ꝫ xp̃s ĩ auctoritate inducta Math.
i. dicit̃ primogenit⁹ filius virginis. ergo post primũ habuit
aliũ. ergo post xp̃i natiuitatẽ mr̃imoniũ fuit cõsumatũ. ¶ In
oppositũ est illud quod habetur Ezechie. xliiij. porta hec clau
sa erit & non aperietur & vir non pertrãsibit per eam qm̃ dñs
deus israhel ingressus est ꝑ eã. Quod exponẽs Aug⁹ in quo
dã sermõe dicit. quid est porta in domo dñi clausa. nisi ꝙ Ma
ria semper erit intacta. Et quid est ꝙ hõ nõ trãsiuit ꝑ eã. nisi
ꝙ Joseph non cognoscet eã. Et qd est ꝙ dñs sol⁹ intrat &
egredit̃ per eam. nisi ꝙ spũs sanct⁹ impgnabit eã & angeloꝝ
dñs nascet̃ per eã. Et quid est ꝙ domus erit clausa ineternum
nisi ꝙ Maria virgo est añ partum. in partu & virgo post par
tũ. Rño dicendũ sub ista cõclusione. ꝫm Tho. in. iiij. dis. xxxi.
q. ij. ar. iij. ꝙ mr̃imoniũ inter beatã Mariaz & Joseph nunq̃
fuit cõsumatũ. qm̃ beatissima mater xp̃i fuit virgo ante par-
tum in partu & post partũ virgo ineternũ permansit. Vñ de-
testandi sũt errores iudeoꝝ & ebionitaꝝ. qui derogantes vir-
ginitati beate Marie añ partũ dixerũt xp̃m ex semine Joseph
esse natum. & errores philosophorum qui virginitati eius in
partu derogabant dicentes non posse esse duo corpora in eodẽ

loco · detestandus est etiam error Elvidij qui virginitati beate Marie post partū derogans dicere psumpsit matrez xpi post partū a Joseph esse cognitaz & alios filios genuisse · sed iste error irrationabilis est & insanus · s · q beata virgo mater dei templum spiritus sancti operi carnis vacaret · hoc nō potest cadere nisi in animā impiam et stultā credere tantā in matrem dñi indignitatem · ideo erroneū est & pernitiosum · Vñ & dñs in morte istū errorem euacuauit qñ eā beato Johāni cōmendauit & dedit sibi in solatiū loco filij · vt quid dedisset si filios habuisset · ¶ Ad rōnes in oppositū · Ad primā de verbo ante rñdetur q ratio nō p̄cedit · quia hec prepositio ante non semp denotat ordinez ad illud qđ futurū est sm rei veritatē · s qnqz ad illud quod futurū sperat sm cōmunē cursum · sicut cū dicitur anteqz haberet · xx · annos mortuus est · et sic est in proposito · ¶ Ad secundaz rñdetur negando consequenz · et rō est quia nos dicimus q cōiugiū licet fuerit pfectū pfectione prima non tñ fuit cōsumatū qđ pertinet ad perfectionē secundaz · ¶ Ad terciā rñdetur negādo cōsequenz · & dicit q ly donec qnqz designat certū tempus · sm illud Gala · iij · Propter trāsgressionē lex posita ē donec veniret semen cui p̄miserat · qnqz vero signat infinitum tēpus · sm illud Psal · Dixit dñs dño meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos ꝛc · & sm illud psal · Oculi nostri semp ad dñm donec misereat nostri · ex quo non est intelligēdum q post impetratā misericordiā oculi nri auertant a deo · & sic est hic · ¶ Ad q̄rtaz rñdet negando consequenz · & rō est qz primogenit9 hic priuat ordinem ad anteriis non ponit ordinez ad posteri9 · ideo dñs primogenit9 appellat qz sm legem erat offerend9 · Idem vero dicit q habuerit fratres · dicēdū q fratres vocant ibi propinqui in secundo vel tercio gradu ·

AD quartaz · q · qua querit vtz xps dicend9 sit conceptus de spiritu sancto sic p̄cedit & videt q nō · ¶ Primo sic · hec prepositio de denotat cōsubstātialitatē · vñ nō dicim9 aliquod de aliquo nisi de substātia eius sit · dicim9 enī filium esse de patre non aūt celū & terram de deo · sed xps sm hominē nō est consubstātialis spiritui scō · ergo nō debz dici de

spiritu sancto natus. ¶ Scdo sic. spiritus sanctus caritas est & donū. sed nō cōuenienter dicit cōceptus a caritate vel dono ergo nec de spū sctō debet dici cōceptus. ¶ Tercio sic. efficere cōceptionē xpi non debet attribui spiritui sancto. ergo ꝛc. ꝯsequētia patz. ans ꝓbat. quia vt dicit Augus. in primo de trinitate. indiuisa sunt opera trinitatis sicut indiuisa est essentia trinitatis. ꝫ efficere conceptionē xpi est quoddaz opus diuinū. ergo videt ꝙ nō sit magis attribuendū spiritui sancto q̄ pri aut filio. ¶ Quarto sic. si conceptio xpi attribuēda est spiritui sancto vt principio eius. sequit ꝙ sit pater xpi dicēdus ꝑm humanitatē. ꝫ hoc nō est verꝝ. dicit em̄ Augus. in encheridion. natus est xps de spū sancto. non sicut filius. ꝯseqn̄a tn̄ ꝓbat sic ꝑm philozophū libro de gn̄atione aīaliū. pater dicit principiū actuū in gn̄atione. mater vero mīstrat materiaz. ꝫ beata Maria dicit mater xpi ꝓpter materiam quam in conceptiōe eius ministrauit. ergo spūs sanctus potest dici pater eius si dicat ꝙ fuerit principiū actuū in cōceptiōe eius. ¶ In oppositū arguitur ex pn̄ti euangelio. Rn̄o dicendū sub ista conclusiōe ꝙ ꝯuenienter dicit xps ꝯceptus de spū sancto. Patet ista conclusio. ꝑm Tho. in. iij. parte. q. xxxij. ar. i. quia cōceptionē q̄uis tota trinitas operata sit attribuit tn̄ spiritui sctō triplici rōne. Primo quidē quia hoc cōgruit cause incarnationis q̄ cōsiderat ex parte dei. spūs em̄ sanctus est amor patris & filij. hoc autē ex maximo amore dei prouenit vt filius sibi carnem assumeret in vtero virginali. Vnde dicit Jo. iij. sic deus dilexit mundum vt filium suum daret. Secundo quia hoc congruit cause īcarnationis ex parte nature assumpte. ꝑ hoc dat intelligi ꝙ natura humana assupta est a filio in vnitate persone. non ex aliquibus meritis. sed ex sola dei gratia que spiritui sancto attribuitur. Tercio ꝙ hoc congruit termino incarnationis. ad hoc enim terminata est incarnatio vt homo ille qui concipiebatur esset sanctus & filius dei. vtrūqz autem hoc appropriatur spiritui sancto. nam per ipsū efficiunt homines filij dei. ꝑm illud Gala. iiij. quoniam estis filij dei misit deus spiritū filij sui ī corda vestra clamantē abba pr̄. ipe etiā est spūs sanctificationis.

vt dicatur ad Ro. i. Sicut ergo alij per spiritum sanctū sanctificant spūaliter vt sint filij dei adoptiui. ita xps per spiritū sanctū est in sanctitate cōceptꝰ vt esset filiꝰ dei naturalis. vñ angelus postq̄ premiserat spūs sanctus superuenet in te cōcludit. Ideoq̄ qđ nascetur ex te sanctū vocabit filius dei. ¶ Ad rōnes in oppositū. Ad primā rndet q̄ ly de largo mō accipit p ex. quia cū corpus xpi nō est substātiale spiritui sancto. nō ꝓprie potest dici cōceptū de spiritu sancto. ꝫ magis ex spiritu sancto. & ratio est q̄ qđ cū ex aliquo est. aut ē ex substantia aut potestate eiꝰ. ex substātia sicut filius qui a pre est. ex ptāte sicut ex deo sunt oīa. quō etiā in vtero habuit Maria ex spiritu sancto. ¶ Ad secđaz rndet negādo cōsequnaz. & rō est quia licz spūs sctūs sit caritas et donū tn nōie caritatis et dilectionis significat vt persona subsistēs cuiꝰ est agere. & ideo nō potest dici cōceptus de caritate vel de dono. vt ly de dicat habitudinē cause efficiētis. ¶ Ad terciā rndet negādo assumptū & ad probationem rndetur q̄ licet opus conceptionis corporis xpi sit cōmune toti trinitati ꝫm tn modum aliquid attribuitur singulis personis. Nā patri attribuit auctoritas etiā ratione persone filij qui p huiusmodi cōceptionē carnē sibi assūpsit. Filio attribuit ipsa carnis assūptio. Sed spiritui sancto attribuit formatio corpis qđ assumit a filio. Nā spūs sanctus est spūs filij. Gala. iiij. misit deꝰ spiritū filij sui. sicut aūt virtus anime que est in semine p spiritū qui est in semīe inclusus formāt corpus in generatione alioꝝ hominū. ita virtꝰ dei que est ipse filius dei. ꝫm illud. i. Corin. i. xpm dei virtutē p spiritū sanctum formauit corpus suum qđ assumpsit. Hoc etiā verba angeli demonstrant dicentis. Spūs sanctꝰ superuenet in te quasi ad preparandā & formandam materiam corporis xpi. ¶ Ad quartā rndet negando cōsequnaz. nam xps non est filius spūs sancti. nec etiā trinitatis. ꝫ tm dei pris. hoc patz tū primo quia nomina paternitatis maternitatis et filiatiōis generationem sequuntur. non quamlibet tamen sed in solis animalibus in quibus est generatio perfecta. nec tamen omne quod in animalibus generat filiationis nomē acceperit sed solum illd

quod generatur in similitudinem generationis. & sic ꝙ sit ꝑfecta similitudo erit perfecta filiatio. si autem sit similitudo imperfecta est etiam filiatio imperfecta. sed xp̄s non est concept⁹ de spiritu sancto ꝑm similitudinem specierum. sicut homo nascitur de patre suo. ergo xp̄s non potest dici filius spirit⁹ sancti. & ad probationem respondetur negando ɔn̄am & ratio ē. quia xp̄s cōceptus est de Maria virgine naturā mīstrante in similitudinē specierū. et ideo dicit̄ filius eius. Xp̄s aūt ꝑm ꝙ homo cōceptus est de spū sancto sicut de actiuo p̄ncipio. non tn̄ ꝑm similitudinē speciei. et ideo nō dicit̄ fili⁹ ei⁹ vt dictū ē.

¶ In die natiuitatis domini sunt tria euangelia & ita circa vtrūqꝫ occurrūt questiones alique disputāde. Circa primū. s. In illo tpe exit edictum. Lu. ij. possūt seqn̄tes. q. disputari. ¶ Primo vtꝝ xp̄o sit attribuēda aliq̄ natiuitas tpalis. ¶ Secundo vtrū ꝑm tpalem natiuitatem beata virgo potest dici mater xp̄i. ¶ Tercio vtꝝ conuenienti tpe & loco xp̄s natus est.

Ad primā q̄stionē qua q̄rit̄ vtꝝ attribuēda sit xp̄o aliqua natiuitas temporalis sic ꝓcedit̄ & videt̄ ꝙ non ¶ Primo sic. nasci em̄ est sicut quidā mot⁹ rei nō existētis anteq̄ nascat̄. ꝫ xp̄s ab eterno fuit. ergo non potuit tēporalit̄ nasci. ¶ Scd̄o illud qd̄ est in se ꝑfectū natiuitate non indiget. sed persona filij ab eterno fuit perfecta. ergo non indiguit temporali natiuitate. & ita videt̄ ꝙ non sit tpalit̄ nat⁹. ¶ Tercio sic. si xp̄s esset temporaliter nat⁹ sequeret̄ ꝙ essent ponende in eo due natiuitates. sed hoc non videtur. cum natiuitas proprie conueniat persone. sed in xp̄o est tm̄ vna persona. ergo in xp̄o tm̄ est vna natiuitas. ¶ Quarto sic. si in xp̄o essent due natiuitates sequeretur ꝙ xp̄s dicēdus esset bis natus. sed hoc non videtur esse dicendum. quia cum aduerbium bis importet interruptionē. vn̄ qui tota die loquit̄ nō dicit̄ bis loqui. ꝫ natiuitas q̄ de p̄re nat⁹ est interruptionē nō patit̄ ergo nō pōt dici bis nat⁹. ¶ In oppo. ē euāgeliū pn̄s. Rn̄o dicendū sub ista cōclusione ꝙ necessariū est ponere in xp̄o duas

natiuitates vnã eternã & alterã tpalem· Jsta ɔclusio est Damasce· iij· libro qui ait· cõfitemur xp̃i duas natiuitates· vnaz que est ex patre eternã· & vnã q̃ est in vltimis tẽporibꝰ ꝓpter nos· que ɔclusio oñdit̃ sic ſm Tho· in· iij· pte· q· xxxv· ar· ij· Natura cõpat̃ ad natiuitatẽ sicut terminus ad motũ vel mutationem· Motus aũt diuersificatur ſm diuersitatẽ terminorum· vt ptz per ꝓm· v· phiſicoꝝ· Jn xp̃o aũt est duplex natura quaz vnã accepit ab eterno a patre· alteram aũt accepit· temporaliter a matre· Et ideo necesse est xp̃o attribuere duas natiuitates· vnã qua eternaliter natus est a patre· aliã qua tẽporaliter natꝰ est a matre· ¶ Ad rones ī oppositũ· Ad primã rñdetur negãdo ɔsequñaz· & ratio est quia xp̃s non dicit̃ tpaliter nasci eo q̃ temporaliter ceperit esse· ſ dicit̃ ſm hoiem temporaliter nasci· quia vniuit sibi in vmtate persone naturã hũanam quã tpaliter in vtero virgis assũpſit· ¶ Ad scdaz dicitur q̃ ꝑsona filij semper ꝑfectissima fuit nec indignit nasci ꝓpt̃ se sed natus ꝓpter salutẽ nostram & ab hoc dicit̃ nasci tpaliter· ¶ Ad terciã rñdetur concedendũ est q̃ in xp̃o sint due natiuitates· Nam xp̃s processit a p̃re eternaliter & a matre temporaliter· & vtraq̃ processio habet rõnem natiuitatis· Et ita sicut sunt due processiones ita etiam sunt due natiuitates· Et ad rõnem in oppositũ rñdet̃ negãdo ɔsequñaz· & ratio est quia licet natiuitas sit persone vel subiecti est tñ nature & termini· possibile est aũt vni subiecto plures transmutatiões inesse q̃s tñ necesse est ſm causas variari· tñ non dicimus q̃ eterna natiuitas sit transmutatio aut motus· ſ quia signiſicat̃ per modum mutationis & motus· ¶ Ad quartã rñdetur negando q̃ xp̃s non potest dici bis natꝰ· ymmo potest dici ſm duas natiuitates· sicut em̃ dicitur bis currere qui currit duobus temporibus ita potest dici bis natus qui semel nascitur in eternitate & semel ī tpe· quia eternitas & tps magis differũt q̃z duo tẽpora· cũ vtrũq̃ designet mensurã durationis· nec est necesse q̃ illud quod est eternũ interrũpatur nec cesset·

Ad scdam q̃stionẽ qua querit̃ vtrum ſm temporalem natiuitatem xp̃i beata virgo possit dici mater xp̃i &

mater dei sic proceditur & videt' q nullū istoꝝ est dicendum·
Et primo arguit' q non sit mater xp̄i dicēda·dicit Damasceꝰ
libro·iij·xp̄ithecon.i·xp̄i matrem virginē non dicimꝰ· ¶ Se
cūdo sic·in cōceptione xp̄i beata virgo mīstrauit tm̄modo ma
teriam·quia totam actionē fecit sp̄us sanctus·ꝫ hoc nō vide-
tur sufficere ad rationē matris·alioquin lignū diceretur mater
lecti siue scamni·ergo beata virgo non potest dici mater xp̄i·
¶ Tercio sic·xp̄s ex beata virgine miraculose natus est·ꝫ mi
raculosa generatio non sufficit ad rōnem maternitatis vel fili-
ationis·Non em̄ dicimꝰ Euam filiā fuisse Ade·ergo videtur
q nec xp̄s debeat dici filius beate virgīs· ¶ Quarto sic·ad
matrē videt' pertinere decisio semīs·ꝫ sicut Damasceꝰ dicit in
iij·libro·Corpus xp̄i non semīaliter ꝫ a spiritu sancto format'
cōditiue·ergo videt' q beata virgo non debeat dici mat' xp̄i·
¶ Qd' vero non possit dici q sit mater dei arguit' sic primo·
non em̄ est mater nisi ꝑm naturam quaꝫ ab ea accepit·sed nō
accepit ab ea diuinitatem sed humanitatem·ergo non debꝫ di
ci mater dei sed hominis· ¶ Secūdo sic·in deo non differt deꝰ
& deitas·sed non potest dici mater deitatis·ergo nec debet di
ci mater dei· ¶ Tercio sic·hoc nomen deus est cōmune tribus
personis·sed beata Maria non est mater patris nec sp̄us san-
cti·ergo non debet dici mater dei· ¶ In oppositum primi est
euangeliū hodiernum cum dicitur de beata Maria q peperit fi
lium primogenitū· De secundo dicit Damasceꝰ libro·iij·theo
cestros.i·dei genitricē vere & principaliter predicamus virgi
nem·Rn̄o dicēdum sub duabus conclusionibus·Prima est q
ꝑm temporalem natiuitatē conueniēter & veraciter beata Ma
ria virgo dicit' mater xp̄i· Ista conclusio patet etiam Math·i·
vbi vocatur mater Jhesu·Ratione sic probatur ꝑm Tho·in·
iij·dis·iiij·q·ij·ar·i·Beata Maria contulit in generatione xp̄i
quicquid alia mater conferre debet ad generationē filij sui·Si
ergo alie mulieres dicūtur matres·ergo beata Maria vere po
test dici mater xp̄i·Secundo sic ꝑm eūdem Tho·in tercia par
te·q·xxxv·ar·iij·Corpus xp̄i non est de celo allatū·sicut dice
bat Valerianus hereticus sed de virgine matre sumptū·et ex

purissimis eius sanguinibꝫ formatum · & hoc solum requirit ad rationem matris · ergo beata Maria vere est mater xpi · Secunda cōclusio qꝫ beata Maria vere dicit mater dei · ista cōclusio patz ex capitulis Cyrilli approbatis i ephesima sinodo vbi legitur · siquis non confitet deum esse fm veritatem emanuel & dei genitricem sanctā virginē anathema sit · Ratione sic ꝓbatur propter vnionem naturaꝝ in vna persona vere dicimus deum passum qꝫuis hoc fuerit fm humanam naturam tm̄ · ergo etiam qꝫuis xps sit natus ex virgine fm humanam naturā vere potest dici deus ex virgine natus · ergo etiam mater dei dici potest · Vbi notandū fm qꝫ sanctus Tho · dicit in · iij · parte · diſ · iiij · q · j · ar · ij · qꝫ hūanitas & maternitas virginis a deo sibi connexa sunt · vt qui circa vnum errauerit circa aliud oporteat eum errare · vnde quia Nestorius circa humamtatem errabat asserens aliam esse personā humamtatis & diuimtatis m xpo · oporteret qꝫ diceret virginem non matrem dei sed hominis quia fm eū deus & homo non vnus est xps · Quidā vero moderni errātes dicunt non posse dici virginē matrem dei ne mater patris & spūs sancti mtelligat · cōcedūt tm̄ esse mrem filij · sed isti trepidant timore vbi non est timor · quia omne nomē significās in concreto naturam aliquā potest supponere ꝓ qlibet ypostasi illius nature · vñ cum vnio mearnationis sit facta in ypostasi manifestū est qꝫ hoc nomē deꝰ licz cōmune sit tribꝰ personis potest tm̄ reddere locutionē veram ꝓ vna psona fm qꝫ dicit deꝰ generat sicut dicit homo currit · etiam solo petro currente · vñ simpliciter est concedendū virginē esse mrem dei sicut ꝛfitemur ihesū xpm esse verꝫ deū · ¶ Ad rōnes in oppositū Ad prima rndet qꝫ btā virgo vera est mr xpi · nec hoc negat Damasceꝰ ꝑ dicit qꝫ nō dicimꝰ xpotocon · i · xpi genitricē · qz hoc nomē inuētū erat a Nestorio ad abolēdū nomē theotecōcū hereticis aūt nec noīa debemꝰ habē cōmūia vt dicit Iero · sup Ose · c · ij · ¶ Ad scdaz rndet qꝫ rō nō ꝓcedit qz nō solū materiā ꝑstitit btā virgo ad ꝛceptionē xpi ꝑ materiā ꝛuenientem ad ꝓducendū ad filē in specie & locū cōuenientē & nutrimentū ꝛueniēs cōceptōi fetꝰ et hoc sufficit ad rōnez mris · ¶ Ad tcia

respondet̃ ꝙ ratio non ꝓcedit · quia cõceptio xp̃i vt dicit san
ctus Tho · in · iij · parte · ex parte opatiõis sp̃us sancti fuerit mi
raculosa · ex parte tñ mr̃is fuit naturalis · vñ beata virgo ē ve
ra & naturalis mr̃ xp̃i · ¶ Ad q̃rtaz rñdet̃ negando assũptum ·
dicim⁹ em̃ iuxta ph̃m ꝙ resolutio semĩs nõ ꝑtinet ad natiuita-
tem cõceptus ꝫ sanguis quē femina administrat ad ɔceptiõez
Vñ corp⁹ xp̃i formatũ dicit̃ ex purissimis sanguimbo beate
virginis · & ideo resolutio semĩs non requirit̃ ad rõnem mr̃is
¶ Ad rõnes pro alia parte ꝙ non posset dici mr̃ dei · Ad pri-
mã rñdet̃ ꝫm Tho · in · iiij · vbi · s̃ · ꝙ ratio non ꝓcedit · qꝛ vna
persona est que subsistit in hũamtate & diuinitate & ideo na
ture cõmunicant sibi sua ideomata · i · ꝓprietates vt dicit Da-
masce⁹ · Vnde sicut dicunt̃ iudei crucifixisse dñm glorie · q̃uis
non ꝫm ꝙ est de⁹ glorie · ita & dici debet virgo est mr̃ dei · q̃
uis ꝫm diuinitatē non genuerit eũ · ¶ Ad scd̃az rñdet̃ negãdo
ɔñaz · & rõ est quia q̃uis deus & deitas nõ differãt re tñ diffe
runt ꝫm modũ significãdi · qꝛ deitas significat diuinã naturaz
in abstracto · vñ nõ videt̃ supponere ꝓ persona · de⁹ aũt quia
significat diuinã naturã ꝑ modũ cõcreti · i · habentis deitatē põt
reddere locutionē verã ꝓ ꝑsona · & ideo qꝛ beata virgo ē mat̃
filij dei potest dici mater dei · non aũt deitatis · ¶ Ad terciã rñ
detur negando ɔseqñaz ꝙ q̃uis nomen deus sit nomen cõmu
ne tribus personis tamen qñq̃ supponit pro sola persona pa-
tris · sicut dicit̃ de⁹ generat · qñq̃ pro sola persona filij vel spi-
ritus sancti · & ideo cum dicitur beata virgo est mater dei · hoc
nomen deus supponit pro sola ꝑsona filij incarnata ·

Ad terciaz questionē qua querit̃ vtꝝ cõueniẽti loco &
tempore natus est xp̃s sic procedit̃ & videt̃ ꝙ non ·
Et primo arguit̃ ꝙ nõ debuit nasci in bethleē · ¶ Pri
mo sic · dicit̃ em̃ Ysa · ij · De syon exibit lex & verbum dñi de
iherusalē · ꝫ xp̃s est vere verbũ dei · ergo de iherusalē debuit ꝓ
dire ĩ mũdũ · ¶ Scd̃o sic · Math · ij · dicit̃ scriptũ de xp̃o ꝙ na
zareus vocabit̃ · sed maxime aliquis denoĩatur a loco sue na-
tiuitatis · ergo videt̃ ꝙ in nazareth debuerit nasci vbi fuit ɔce-
pt⁹ & nutrit⁹ · Qd̃ vero non cõuenienti tẽpore etiã fuerit nat⁹

arguitur sic primo · ad hoc em̄ xp̄s venerat vt suos in liberta
tem reuocaret · ꝫ natus est tempore seruitutis quo · s · totus or
bis precepto augusti describit̄ · i · tributarius factus · vt habet̄
Lu · ij · ergo videt̄ ꝙ non congruo tempore xp̄s fuit nat⁹ · ¶
Scd̄o sic · ꝓmissiones de xp̄o nascituro non fuerūt gentibus
facte · ꝑm illud · Ro · ix · quorū sunt promissā · sed xp̄s nat⁹ fuit
tempore quo rex alienigena dn̄abat̄ · sicut patꝫ Math · ij · Cū
natus esset dn̄s in diebus herodis · ergo videt̄ ꝙ non fuit tē-
pore congruo nat⁹ · ¶ In oppositū est · quia q̄ a deo sūt ordīa
ta sunt & ꝯuenienter disposita · Nā vt dicit̄ sapīe · viij · sapiē-
tia attingit a fine vsqꝫ ad finē fortit̄ & disponit oīa suauiter ·
ergo cōueniētissimo loco & cōueniētissimo tp̄e xp̄s natus est ·
Rn̄o dicēdū primo ꝙ ꝯueniēti loco nat⁹ est · s · in bethleem · &
hoc ꝓpter tres rationes · ꝑm Tho · in · iij · parte · q · xxxv · ar · vij ·
Primo qdem ꝙ xp̄s fact⁹ est ex semīe dauid ꝑm carnē · vt di
cit̄ Ro · i · cui etiā facta fuerat repromissio specialis de xp̄o · &
ideo in bethleem de q̄ nat⁹ est dauid nasci voluit vt ex ip̄o lo-
co natiuitatis repromissio ei facta impleta on̄deret̄ · & hoc de-
signat euāgelista dicens · eo ꝙ esset de domo & familia dauid
Scd̄o qꝛ vt Greg · dicit in omelia · bethleē dom⁹ panis interp̄
tat̄ · ip̄e xp̄s est qui ait · Ego sū panis viu⁹ q de celo descēdi ·
Loc⁹ ergo in quo de⁹ nascit̄ dom⁹ panis antea vocat⁹ est qꝛ
futurū ꝓfecto erat vt ille ibi per materiā carnis appareret qui
electoꝝ mentes in eterna societate reficeret · Tercio qa sic erat
ꝓphetisatum · Miche · v · & tu bethleem effrata paruulus es in
milibꝰ iuda ex te em̄ exiet dux qui sit dn̄ator in israhel et egres
sus eius ab initio a dieb⁹ eternitatis · Non elegit autē dn̄s in
sua natiuitate ciuitatē maximā Romam · quia sicut dicitur in
quodam sermōe ephisini cōsilij · ne ꝓpter potentiā ciuium imi
tationē orbis terraꝝ putarēt esse factū · sed vt diuinitas agno
sceret̄ orbem trās mutasse terraꝝ pauperculā elegit matrē pau-
perrimā patriā · Elegit autē deus infirma mundi vt confundat
fortia · vt dicit̄ · i · Corin · i · & ideo vt suā potestatē magis on̄-
deret in ip̄a Roma que caput orbis erat statuit caput ecclesie
sue in signum perfecti vigoris · vt exinde fides deriuaretur ad

vniuersum mundum ſm Ysa·xxvi·Ciuitatem sublimē humi-
liabit & ꝯculcabit eā pes paupis.i·xp̄i gressus egenoꝝ.i·apo
stoloꝝ Petri & Pauli·Ceterū non est pretereundū ꝙ in via
natus est·& hoc quadruplici rōne vt dicit Alber·magnꝰ su-
per Lu·Primo vt se pegrinū in hoc mūdo oñderet·Iere·xiiij·
Quasi colonꝰ futurꝰ es ī terra & q̄si viator declinās ad manē
dum·Scdo vt se viā demōstraret Io·xiiij·Ego sum via ve-
ritas & vita·glo·via qua itur·veritas q̄ pes dirigit̄·vita ad
quā puenit̄·via p preceptū cōsiliū exemplū·veritas p doctri-
ne verbū·vita per premiū·Ecc̄i·xxiiij·In me oīs gratia vite
& veritatis·in me oīs spes vite et virtutis·Virtus confortat
ad vitaꝫ p meritū·veritas illustrat ad vitā per doctrinā & spi
ritus sanctꝰ per inspirationē·Tercio vt mundū contempne-
re doceret·Apoc·xviij·Exite de illa populꝰ meꝰ & ne partici
pes sitis deliciarum eius·Quarto vt semper p̄riaꝫ exēplo suo
inquirere doceret·ad Hebr̄·xi·Cōfitentes qm̄ peregrini & ho
spites sunt super terrā·Preterea pariter cōuenienti tempore na
tus est·ꝓut dicit sctūs Tho·in·iij·parte·q·xxxv·ar·viij·Et
hoc colligit̄ ex vnitate q̄ illo tempore cōtigit·Primo quidem
quia illo tēpore describit̄ orbis & hoc cōuenit xp̄o·vñ Greg·
Quid est ꝙ nascituro dño mundus describit̄ nisi hoc qd̄ aper
te monstrat̄ ꝙ ille apparebat in carne qui electos suos asseri-
beret in eternitate·Scdo in tempore illo census soluebat̄ ce-
sari·hoc etiā cōuenit xp̄o·Xp̄s em̄ venerat nos in statū liber
tatis reducere de statu seruitutis·& ideo sicut mortalitatē no-
stram suscepit vt nos ad vitam reduceret·Ita vt Beda dicit
eo tēpore dignatus est nasci quo ꝓpter omniū liberatiōeꝫ ip̄e
seruitio subderetur·Tercio in illo tempore fuit maxima pax·
vnde Iero·dicit super Ysa·Veteres renouamꝰ hystorias &
inueniemus vsqꝫ ad·xxviij·annum cesaris augusti in toto or
be terrarum fuisse discordiam ortam·orto aūt dño omnia bel-
la cessauerunt·conuenebat em̄ vt in illo tempore nasceret̄ qui
est pax nostra faciens vtraqꝫ vnum ad Ephe·ij·sic em̄ erat a
ꝓphetis ꝓnuntiatum·Psal·lxxi·Orietur in diebus eius iusti
cia & habundātia pacis·Item Ysa·ij·Nō leuabit gens cōtra

gentem gladium. Quarto in illo tempore vnꝰ princeps dñabatur in mundo quo tempore cõgruebat vt nasceretur qui venerat suos congregare in vnum vt esset vnum ouile & vnus pastor. vt dicitur Jo. x. Quinto in illo tempore regnabit ali enigena quo tempore nasci voluit. vt impleretꝫ prophecia Jacob dicentis Geñ. penultimo. Non auferetur ceptrum de iuda & dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. s. messias. & tm̃ dictum. s. de ista questione. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primam respondetur negando ɔseqñaz. & ad auctoritatem rñdetur ꝙ non probat de natiuitate sed loquitꝫ de doctrina legis & preditioms que inde habuit ortum. Nam sicut dictum est in bethleem natus est. ita in iherusalẽ elegit vt in eam sedem regni constitueret & templũ dei edificaret. & sic iherusalem esset ciuitas simul regalis & sacerdotalis. sacerdotium autem xp̃i & eius regnum precipue consumatũ est in eiꝰ passione. & ideo conuenienter xp̃s elegit bethleem natiuitati. et iherusalem passiom. similiter etiam per hoc hominũ gloriaz confutauit qui gloriantur de hoc ꝙ ex ciuitatibus nobilibus originem ducunt in quibus et precipue volunt honorari. Xp̃s autem econuerso in ciuitate ignobili nasci voluit. et in ciuitate nobili pati obprobrium. ¶ Ad secundam respondetur negando conseqñam. et ratio est. quia xp̃s florere voluit ꝑm virtuosam conuersationem non ꝑm carnis originem. et ideo in ciuitate nazareth educari voluit et nutriri. in bethleem autem voluit quasi peregre nasci. ¶ Ad alias autem rationes de tempore ex his que diximus clara patet responsio.

¶ Circa euangelium secundum quod in aurora legitur in secunda missa. scilicet In illo tempore pastores loquebantꝫ ꝛc. Luce. ij. vbi de pastoribus fit mentio quibus per angelum facta fuit annuntiatio natiuitatis xp̃i possũt queri ea q̃ sequũtur ¶ Primo vtrum conuenienter pastoribus primo manifestata est natiuitas xp̃i. ¶ Secundo vtrum conferentia illa qua dicitur Maria erat conferens que audierat fuerit conferentia alicuius dubitatioms.

Ad primā. q. qua queritur vtrū conuenienter pastoribus primo manifestata est natiuitas xpi sic pcedit & videt q nō. ¶ Primo sic. debuit primo manifestari natiuitas xpi illis qui ppinquiores xpo fuerunt. sed iusti ppinquissimi erāt xpo per fidem & maxime eius aduentū desiderabant. vñ dicit de Symeōe Lu. ij. q erat homo iustus & timoratus expectans redemptionem isrl. ergo prius debuisset manifestari xpi natiuitas Symeōi q̄ pastoribo et magis. ¶ Secundo sic. oīa sacramenta veteris legis erāt xpi figura. sed sacramēta veteris legis dispēsabant p mīsteriū sacerdotū. ergo xpi natiuitas magis debuit māifestari sacerdotibo ī templo q̄ pastoribus in agro. ¶ Tercio sic. reges sūt pre alijs honorādi. iuxta illud. i. Pe. ij. Regem honorificate. ergo regibus magis prius xpi natiuitas erat manifestanda. ¶ In oppositū est euangelium pñs. & etiā quia omnia q̄ a deo ordinata sunt. sapienter & conuenientissime disposita sūt. Rño dicendum sub quatuor ɔclusionibus. Prima est necesse fuit vt xpi natiuitas aliquibo manifestaretur. Ista ɔclusio pbat p sanctū Tho. in iij. parte. q. xxxvi. ar. i. ex eo q xpi natiuitas nulli fuisset pficua si oībus fuisset occulta. s oportebat xpi natiuitatē esse pficuā. alioquin frustra natꝰ fuisset. ergo videt q aliqbo māifestari debuit xpi natiuitas. Scda ē q ɔuenientissime electi sūt qbo xpi natiuitas erat māifestāda. Ista ɔclusio primo ptz ex illo Jo. xiij. ego scio q̄s elegerim. q̄ aūt fiūt sm dei sapientiam cōuemēter fiūt. ergo ɔueniēter sūt electi quibo est manifestata xpi natiuitas. Scdo sic sm Tho. vbi. s̄. ar. ij. salꝰ q̄ erat futura p xpm ad omnē diuersitatē hoim̄ ptinebat. quia sicut dicit Colo. iij. in xpo non est masculus & femīa gentilis et iudeus seruꝰ & liber. et sic de alijs huiusmōi. vt hoc ī ipa xpi natiuitate p̄figuraret oībo ɔditōibo ē māifestatꝰ. qr vt dicit Augꝰ in smōe de epiphāia. Pastores erāt primicie iudeorū. magi primicie gētiū. isti ppe. illi lōge venerūt. vtriq̄ tāq̄ ad anglarē lapidē cucurrerūt. fuit etiā int eos alia diuersitas. nā magi fuerūt sapiētes et potētes. postores aūt simplices et viles. Māifestatꝰ ē etiā symeōi et āne et pctōribo. s. magis. māifestatꝰ ē etiā viris

et mulieribus · s · anne · vt per hoc oñderetur nullam conditiõez hominũ excludi a xp̄i salute · Tercia ɔclusio · inter omẽs istos ɔueniẽter primo manifestata est xp̄i natiuitas pastoribꝰ · Ista cõclusio oñditᵗ triplci rõe · Primo erãt simplices absqꝫ cautelis malicie · occupati in officijs sanctoꝝ patriarcharũ · qui dicuntᵗ fuisse pastores Geñ · xlvij · Talibus em̄ solent diuine illumiationes & cõsolatões & non homibꝰ in sapĩa huiꝰ mũdi q̄ stulticia est apud deũ occupatis reuelari · ſm ꝙ dicit saluator Math · xi · Confiteor tibi dñe pater celi & terre quia abscondisti hec a sapientibus & prudẽtibꝰ & reuelasti ea paruulis · Scd̄a ratio ſm sanctũ Tho · vbi s̄ · ar · vi · qꝛ illa mãifestatio xp̄i natiuitatis fuit quedaꝫ prelibatio plene manifestatiõis que erat futura · & sicut in secunda manifestatiõe primo annũtiata est gratia xp̄i ꝑ xp̄m & eius apostolos iudeis & postea gentibꝰ · ita ad xp̄m primo ꝑuenerũt pastores qui erãt primicie iudeoꝝ tanq̄ ꝓpe existentes · & postea venerũt magi a remotis qui fuerũt primicie gẽtiũ vt dicit Augꝰ · Tercia ratio est · qꝛ per hos pastores significãtur doctores ecclesie quibus xp̄i misteria reuelantᵗ q̄ latebãt iudeos · Quarta ɔclusio · cõuenienter pastoribꝰ mãifestata est xp̄i natiuitas ꝑ angelos · patꝫ ista ɔclusio sic ſm Tho · vbi s̄ · ar · v · Deutro · xxxij · dei ꝑfecta sunt opera · ſ talis manifestatio fuit opus diuinũ · ergo ꝑ cõuenientia signa fuit effecta · Scd̄o sic · sicut manifestatio silogistica fit ꝑ ea que sunt magis nota ei cui est aliqd manifestãdum ita mãifestatio q̄ fit per signa deberet fieri ꝑ ea que sũt familiaria illis quibꝰ mãifestatᵗ · & quia iudei cõsueti sunt diuina responsa ꝑ angelos accipere per quos etiã legẽ acceperũt · ſm illud Act · vij · accepistis legem ĩ dispositiõe angeloꝝ · Gentiles vero & maxime astrologi cõsueti sunt stellarũ cursus aspicere. Ideo pastoribꝰ tanq̄ iudeis apud quos frequẽter facte sunt apparitiones angelorũ reuelata est xp̄i natiuitas per angelos · Magis autem assuetis in consideratione celestium corporꝝ manifestata est per signũ stelle · Est & alia ratio Greg · in omelia · iudeis tanq̄ rõne vtentibꝰ rationale animal · i · angelꝰ p̄dicare debuit · gentiles vero qui vti ratione nesciebãt ad cognoscẽdũ

deum non per vocem sed per signa perducũtur. ¶ Ad rõnes in oppositũ. Ad primã rndet iuxta sanctũ Tho. qꝫ ratio non procedit. & ratio est. quia sicut aplus dicit ad Ro. ix. Jsrl sectando legem iusticie in legem iusticie non peruenit. sed gentiles qui non querebant iusticiã iudeos conuenienter in iusticia fidei preuenerunt & in huiusmodi figurã. Symeon qui expectabat consolationem israhel vltimo xpm natum cognouit et precesserunt eum magi & pastores qui xpi natiuitatẽ nõ ita sollicite expectabãt. ¶ Ad secdaz rndet negãdo añaz & rõ ẽ. quia sicut dicit Crisos. angelus mãifestans xpi natiuitatẽ non iuit Jerosolimã. non requisiuit scribas & phariseos. erãt enim corrupti & pre inuidia cruciarentur. sed pastores erãt sinceri anteqz conuersationem patriarchaz & moysi colẽtes. per hos enim pastores etiam significant doctores ecclesie quibo xpi misteria reuelant. et ex isto patz rnsio. ¶ Ad terciã. plati enim et doctores ecclesie per pastores designati regibus preferuntur.

Ad secundam questionem qua queritur vtz cõferẽtia illa qua beata Maria dicit cõferens in corde suo fuerit cõferentia alicuius dubitationis aut questionis in mente super illis que audiebat. Respõdet qꝫ non. sed erat delectabilis & admirabilis contemplatio & prudẽtissima attentio quomõ pphecie implebant in puero nato. Conferebat enim vt ait Beda qꝫ acta videbant conformia his que agenda legerat. Videbat nãqz se de stirpe dauid ortã in nazareth de spiritu sancto concepisse. legerat pphetam Ysa. xi. Exiet virga de radice yesse & nazareus de radice eius ascẽdet et requiescet super eũ spũs dñi. Legerat etiã. s. Miche. v. & tu bethleem effrata nequaqz paruula es in milibo iuda ex te enim egredietur q sit dñator in isrl & egressus eius ab initio a diebus eternitatis Videbat se in bethleẽ peperisse filiũ & vocasse nomẽ eius ihesũ. Legerat in pphetis Ysa. vij. Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ & vocabit nomen eius emanuel. Legerat. s. Ysa. Bos cognouit possessorẽ suũ & asinus psepe dñi sui. Videbat dñm in psepe quo bos & asinus solet nutriendus aduenire. Memorat sibi dictũ ab angelo Lu. i. spũs scũs supueniet in te et virtus

altissimi obumbrabit tibi ideoq; quod nascetur ex te sanctum vocabit filius dei. Legerat modū natiuitatis eius non nisi reuelante angelo potuisse cognosci dicēn. Ysa. liij. Generationē eius quis enarrabit. Legerat. s. Miche. iij. Et tu turris gregis nebulosa filie syon ad te veniet deus et venet potestas prima regnū filie iherusalē. Audiebat angelicas virtutes que sunt filie superne ciuitatis apparuisse pastoribꝰ in loco qui a conuentu pecorū antiquitus turris gregis vocabat. et est vno miliari ad orientem bethleem. vbi etiam nunc tria pastorꝫ illorū monumēta in ecclesia monstrantur. Nouerat tunc in carne venisse dñm cui vna eterna est cum pre maiestas qui regnū daret ecclesie filio. s. celesti iherusalem. Conferebat ergo Maria hec que fienda legerat cū his que iam facta cognouit. non tn hoc ore promens sed clauso seruans in corde. Hec aūt collatio nō solum fuit beatissime virgini valde delectabilis sed etiam toti ecclesie summe vtilis. quia sm q dicit Jero. in sermone de assumptiōe beate virginis. Nam post ascensionem filij remansit ad tempus in terris cum apostolis vt eos plenius instrueret de verbo incarnato de quo erat plenius edocta per spiritū sanctum & familiarꝰ viderat & tractauerat de quibꝰ apostolos plenius instruebat de verbo incarnato propter quod melioꝰ exprimere poterat. sm q dicit Jero. Quod melius nouimꝰ melius & proferimus. & tantum pro nunc de ista conclusione.

Euangelium in tercia missa est. In principio erat verbum ꝛc. Jo. i. Circa quod potest disputari sequēs questio. Vtꝝ vera sit ista propositio Verbum caro factum est ꝛc.

Circa quā qstionē sic pcedit. & videt q nō. Primo sic. de quocūq; pdicat id q ipm dicit esse factū. ꝫ verbū non est caro. ergo nō est factū caro. ꝫ seqna ptz si dicas q ibi pars pont pro toto. i. p homine. vt sit sensus. Verbū hō factū est. tūc qro quare euāgelista solā noiauit carnem. Secō sic. dato q ibi caro ponat pro hoie. vt caro factū est. i. hō. Arguit q hoc sit falsū. qz hō significat substātiā

fieri hominem est fieri simpliciter · ꝫ hoc est falsum · deꝰ factus est simplicit̃ · ergo hoc est falsū · deꝰ factus ē homo · ℚ Tercio sic · fieri hoīem est mutari · ꝫ deꝰ nullo mō potest dici mutatus Dicit̃ em̃ Malach̃ · iij · Ego dñs & non mutor · ergo videt̃ q̄ hec ꝓpositio sit falsa · deꝰ factus est homo · ℚ Quarto sic · hoc noīe homo nō pñt intelligi nisi duo · ſ · natura hūana & suppositū nature · ꝫ victa ꝓpositio non potest verificari rōne hūane nature · quia deus nunq̄ꝫ est vel fuit hūana natura · similit̃ nec ex parte suppositi · qꝛ hoc nomē homo qđ de xp̄o predicat̃ nō importat nisi suppositū eternū filij · ꝫ semper fuit verum dicere q̄ deus est psona filij · ergo nullo mō potest illa ꝓpositio verificari · qꝛ falsū est q̄ deꝰ sit factꝰ psona filij · ergo ꝛc · ℚ In oppositū est euāgeliū pñs vbi dicit̃ · Verbū caro factū est · ℚ nō dicendū ꝑ conclusione | q̄ ꝓpositio illa est vera · verbū caro · i · hō factū est · sicut dicit̃ in symbolo fidei · & homo factꝰ est · q̄ ꝛclusio ꝓbat̃ sic · Oñe qđ est & non fuit prius dicit̃ esse factū · ꝫ hec est vera deꝰ est hō · & nō fuit semp vera · qꝛ nō cōuenit deo esse hom̃ē ab eterno · ꝫ ex tpe ꝑ assūptionē hūane nature · ergo hec est vera deꝰ factꝰ est hō · ℚ Dꝛo q̄ notandū ſm Tho · in · iij · parte · q · xvi · ar · vj · q̄ cū dicit̃ verbū siue deꝰ factꝰ est hō · hoc participiū factꝰ triplr̃ se pōt habē in locutione ista · Vno mō q̄ ferat̃ ad totā ꝓpositionē · vt sit sensus · factū est q̄ deꝰ sit hō · & sic vera ē illa ꝓpositio · ℚ Dꝛcđo q̄ dictū participiū factus potest determīare absolute subiectū vel p̄dicatū & qđcū qꝛ eoꝝ determīat ꝓpositio est falsa · qꝛ nec deꝰ est factꝰ · nec homo ille demonstrato xp̄o est factꝰ · nisi addat̃ aliqđ · quia supponit suppositū eternū · Tercio dictum participium potest determinare subiectū in cōparatione ad predicatū · sic locutio vera est · Nec obstat q̄ videtur ponere fieri circa deum · quia hoc fieri qđ participium importat non est nisi fieri rationis · vt dicemus infra in responsione ad argumenta · ℚ Ad rationes in oppositū · Ad primā rñdet̃ q̄ ibi caro ponit̃ ꝑ hoīe sicut pars ꝑ toto · sicut Ysa · xl · Videbit oīs caro salutare dei · quēadmodū aliqñ amma ponit̃ ꝑ toto hoīe Gen̄ · xlvi · Omēs aīe que egresse sunt in egiptū ꝛc · Et ad questionē que mouetur quare

euangelista solam carnem nominauit ad hoc rñdetur ꝙ multiplici ratione. Primo quia ꝑ carnē visibilis apparuit. vñ subditur. Vidimꝰ gloriā eiꝰ ꝛc. Scdo vt oñderet ꝑ locū a minori nihil in hoīs natura esse qd verbū dei non assūpserat. Tercio ad oñdendā veritatē incarnationis cōtra manicheos qui dicebant verbū nō assūpsisse verā carnē ꝫ fantasticā tm̄. & ideo ad hoc excludēdū fecit mentionē specialiter de carne. Quarto ad demonstrandum magnitudinē benignitatis. cōstat em̄ ꝙ aīa rationalis magis cōformis est deo q̄ caro equidem magnum pietatis sacramētū fuisset si verbū assūpsisset aīaꝫ humanā. vt pote sibi magis conformē sed assumere etiā carnē elongataꝫ a singularitate diuine nature fuit multo amplioris ymmo inestimabilis pietatis indicium. ꝫm ꝙ dicit aplus. i. Thi. iij. et manifeste magnū ē pietatis sacmentū qd manifestū est in carne ¶ Ad scdaꝫ rōnem rñdetur negādo ɔseqñaꝫ. & ratio est qꝛ licꝫ fieri hominē sit fieri simpliciter in omībus his in quibꝰ hūana natura incipit esse in supposito de nouo creato deus dicitur factus homo. eo ꝙ humana natura incipit esse in supposito diuine nature ab eterno preexistente. & ideo deū fieri hoīem nō est deum fieri simpliciter. ¶ Ad terciā rñdetur negando vniuersaliter assumptū. dicimꝰ em̄ ꝙ qñ aliquid p̄dicatur de nouo de altero cū mutatione eiꝰ de quo dicitur tūc fieri est mutare sicut cōuenit in his q̄ absolute dicuntur. ea vero q̄ relatiue dicuntur p̄nt de nouo p̄dicari de aliquo absqꝫ eius mutatione. sicut hō de nouo fit dexter absqꝫ eiꝰ mutatione ꝑ motū illius qui fit ei sinister. Vñ in talibꝰ nō oportet omne qd dicitur fieri esse mutatū quia hoc potest accidere ꝑ mutationē alteriꝰ. Et ꝑ hūc modū dicimꝰ. dñs refugiū factꝰ est nobis. esse aūt hoīem p̄dicatur de nouo de deo absqꝫ eiꝰ mutatiōe ꝑ mutationē humane nature que assumitur ad diuinā ꝑsonā. & ideo cū dicitur deꝰ factꝰ est hō nō intelligitur aliqua mutatio realis ex parte dei ꝫ solū ex parte hūane nature. ¶ Ad q̄rtaꝫ rñdetur ꝙ rō nō ꝓcedit. dicimus em̄ ꝙ ꝓpositio illa verificatur rōne vtriusqꝫ simul. s. suppositi et nature. q̄uis em̄ illud suppositū semꝑ fuerit non tñ semper fuit suppositū hūane nature ꝫm ꝙ significatur hoc nomen homo.

¶ Circa dñicam infra octauas natiuitatis dñi est euangelium In illo tpe erat Joseph & Maria mater Jhesu mirantes ꝛc· Lu·ij·Circa quod possunt disputari sequentes questiones· ¶ Prima vtrum sit verū q̄ xp̄s sit positus in ruinam multorum· ¶ Secda vtrū Beata Maria ita gladio cōpassionis mortis xp̄i fuerit sic perforata vt vere martir xp̄i appellari possit·

AD primā questiōem qua queritur vtrum sit verum q̄ xp̄s sit posit? m ruinam multorū sic procedit & videtur q̄ non· ¶ Primo sic·xp̄s nunq̄ prebuit occasionem ruine alicui ex aliquo dicto vel facto suo·ergo non fuit positus m ruinam alicuius·Consequētia est bona & assumptum patz·q̄ prebere occasionem ruine aliquor est cōtra caritatem & ita peccatum·xp̄s aūt peccatū non fecit nec inuent? est dolus in ore eius· ¶ Secdo sic·xp̄s posit? est a deo p̄re in lucem gentiū vt sit salus vsq̄ ad extremum terre Ysa·xlix·ergo nō est posit? in ruinam alicuius· ¶ Tercio sic·xp̄s venit vt homines vitā habeant·vt ipse dicit Jo·x·ergo non est positus in ruinam mortis alicuius·ergo non videt vez q̄ positus sit in ruinā· ¶ Quarto sic·qui occasionē dampni dat dampnū dedisse videt·ꝫ si xp̄s est posit? in ruinā multor ipe videt esse causa peccati hoim· ¶ In oppo·est euāgeliū hic·& Ysa·viiet·i·Pe·ij·dicit de xp̄o·q̄ erit in lapidē offensiōis & in petrā scandali·Rño dicendū q̄ euāgelista dicit vez q̄ xp̄s posit? ē in ruinā multor·sed diuersimode ſm duas expositiones·exponit em̄ dupliciter ille text?·vnomō ſm glo·quandā·i·in ruinam multor·s·viciorū & m resurrectionē virtutū·plane hoc verū est·Ipe em̄ est cui m persona Jeremie dictū est Jere·i·a deo patre·ecce cōstitui te sup gentes & regna vt euellas·s·vicia & plantes virtutes·Vbi inquit glo·non em̄ poterāt edificari bona nisi destructa existerent mala·nec plantari optima nisi eradicarentur pessima·vnde Math·xv·q̄ omms plantatio quā nō plātauit pater mei? celestis eradicabit·Aliomō exponit respectu hoim malor·& tūc dicit q̄ etiā dictū euāgelij est vez ad istum mtellectū·s·q̄ posit? est in ruinā multorū·

non ꝙ dicto aut facto suo minus recte prebuerit occasionē ru
ine alicui ꝫ quia ex doctrina & operibꝰ sanctis suis multi ma
li ex malicia sua occasionē receperūt ruine. Vñ sanctꝰ Tho.
in. iiij. dis. xxviij. inquit. ꝙ qꝛ aliq ex factis vel dictis xp̄i sū-
pserūt occasionē ruine dicit̄ esse positꝰ in ruinā et in scandalū
non ꝙ ip̄e dederit aliquā vel modicā occasionē ruine. vñ non
legit̄ ꝙ aliquos scādalisauit sed ꝙ aliqui ex dictis vel factis
eius scandalisati sunt. ¶ Ad rōnes in oppositū. Ad primam
rñdet̄ negādo ɔseqñaꝫ. & ad ꝓbatiōeꝫ dicimꝰ ꝙ bñ ɔcedimꝰ
ꝙ xp̄s non est positus in ruinā ꝙ ip̄e dederit occasionē ruine
alicui. vñ nemmē scandalizasse legit̄ vt dictū est. ꝫ bene mō
exposito. ¶ Ad scd̄aꝫ rñdet̄ ꝙ ratio ꝓcedit ꝙ nō sit positus
in ruinā sicut p̄bens occasionē ruine. ¶ Ad terciā rñdet̄ eodē
modo. ¶ Ad q̄rtaꝫ rñdet̄ negādo minorē. xp̄s em̄ nulli dedit
occasionē ruine nec causa fuit peccati. Pro quo notādū ꝙ du
plex est occasio. s. data & accepta. Dicit̄ aūt occasio data qñ
fit aliqd̄ opus minꝰ rectū ex quo per exemplū alij ꝓuocātur
ad peccandū. si aūt aliquis facit opus rectū & alij inde ꝓuo-
cant̄ ad peccandū. nō erit occasio data ꝫ accepta. & talis fuit
occasio phariseoꝝ qui scandalizabant̄ de doctrina xp̄i. & sic in
telligenda sunt illa que inducunt̄ de Ysa. viij. & i. Pe. ij. vñ
sanctꝰ Tho. dicit in. iiij. ꝙ xp̄s non dicitur petra scandali ꝙ
per se fuerit scandali causa. quia ipse non dedit alicui occasio
nem scandali. sed dicitur in petram scandali. ita ꝙ prepositio in
non ordinē cause sed cōsecutionē importat. quia ex his q̄ xp̄s
fecit consecutum est scandalum iudeorum. Hec ille.

Ad scd̄am questionem qua queritur vtrum beata Ma-
ria ita gladio compassionis mortis xp̄i fuerit perfossa
vt vere martir possit appellari sic proceditur. & vide
tur ꝙ sic. ¶ Primo sic. dicit Iero. in sermone de assumptione
beate virginis Marie. recte dixerim dei genitrix virgo & mar
tir fuit quamuis in pace vitam finiuerit. ¶ Secundo sic. dicit
Greg. iure enim plusq̄ martir est que nimio amore vulnera
ta testis extitit saluatoris. & pre merore in animo cruciatum
sustinuit passionis. ¶ Tercio sic. dicit Bernardus longe eam

plusq̃ martirem censemus in qua passionis sensum cõpassio-
nis superauit affect⁹. ¶ Quarto sic. Dicit idem Bernard⁹ sup
illd̃. in plenitudine sanctoꝝ tetẽtio mea. merito in plenitudĩe
sanctoꝝ detẽtio ei⁹ erat cui nec puritas angeloꝝ nec fides de-
fuit p̃riarchaꝝ. nec spũs ꝓphetaꝝ. nec apl̃orum zel⁹. nec cõ-
stãtia martiꝝ. nec sobrietas ɔfessorũ. nec castitas virginũ. nec
cõiugatorũ fecunditas. ergo videt̃ ꝙ beata virgo habuit oẽs
ꝓprietates gratuitas aliorũ sanctorũ. ergo martir dicẽda est.
¶ In oppositũ aũt arguit̃ sic. Mors est de ratiõe martirij. vñ
Maxim⁹ in quodã sermone dicit de martire. ꝙ vincit ꝑ xp̃o
moriendo qui vinceret̃ sine fide viuendo. sed beata virgo non
sustinuit ꝑ xp̃o mortem. ergo non est dicenda martir. minor
patet. dicit em̃ Ambrosi⁹ tractãs hoc euangeliũ. nec historia
nec littera docent beatã Mariã gladio vitã finiuisse. Rño dicẽ
dum iuxta sanctũ Tho. in scd̃a scd̃e. q. cxxiiij. ar. iij. ꝙ d̃ mar
tirio loqui possumus dupl̃r. vno mõ s̃m pfectã eius rõnem et
sic de rõne martirij est mortez sustinere actu pro nomine xp̃i.
istud patz sic. Martir dicit̃ quasi testis fidei xp̃iane per quam
nobis visibilia ꝓpt̃ inuisibilia contempnẽda ꝓponunt̃. vt di
cit̃ ad Hebr̃. xi. Ad martiriũ ergo pertinet vt hõ testificet̃ fidẽ
se opere ostendens cuncta p̃sentia cõtempnere vt ad futura in-
uisibilia bona perueniat. q̃diu autẽ hominũ in hac vita rema-
net vita corporalis nondũ opere se oñdit tẽporalia cuncta de
spicere. Consueuerunt em̃ homines & cõsanguineos et omĩa
bona possessa contempnere & etiam dolores corporis pati vt
vitam conseruent. Vñ & sathan cõtra Job induxit pellẽ pro
pelle. & cuncta que habet dabit homo ꝑ aĩa sua. i. ꝑ vita cor
porali. & ideo ad perfectã rationẽ martirij reqritur ꝙ aliquis
mortem sustineat. et hoc modo beata virgo non fuit vere mar
tir. cum vitam gladio non finierit. Secundo modo possum⁹ lo
qui de martirio s̃m quandam similitudinem. vñ Ysidor⁹ in li
bro ethy. dicit. Duo sũt genera martirij. vnũ in aperta passiõe
alterum in occulta animi virtute. & hoc modo beata virgo ꝓ-
pter immensum amorem eius ad xp̃m in passione xp̃i martir
dicitur fuisse. vnde Aug⁹. in quodam sermone de ea ita dicit

Maria quia mente passa est plus q̃ martir fuit · nimirꝝ quia eius dilectio amplius fortis q̃ mors quomaꝫ mortē xp̄i suā fecit · hec ille · ¶ Ad rōes ī oppositū rn̄det · q̄ vt dicit sanctꝰ Tho · tā in scda scde q̃ in q̄rto oēs auctoritates ille sanctoꝝ intelligēde sunt de martirio ꝑm quādā similitudīeꝫ · ¶ Ad rōnē vltimā rn̄det eodē mō q̄ ꝓcedit d̄ martirio dicto ꝑm mltitudīeꝫ ·

¶ In festo Circūcisionis est euangeliū · In illo tempore · post q̃ impleti sunt dies octo ꝛc · Lu · ij · Circa quod possunt disputari sequentes questiones ·

¶ Primo vtrum xp̄s debuit circūcidi · ¶ Secundo vtrum circūcisio nunc tempore gratie cessare debuit · ¶ Tercio vtrū conuenienter nomen cristo fuit impositum Ihesus ·

Ad primam questionem qua queritur vtrū xp̄s debuit circūcidi sic proceditur · & videtur q̄ non · ¶ Primo sic · Circūcisio fuit ordinata in remediū originalis peccati · ꝫ xp̄s non ꝯtraxit originale peccatum · ergo xp̄s non debuit circūcidi · ¶ Secundo sic · xp̄s non fuit decimatus in lumbis Abrahe · quia figurabat medicinam originalis · ergo nec debuit circūcidi eadem ratione · ¶ Tercio sic · sabbati obseruatio vicinior erat preceptis moralibus inter que etiam computatur circūcisio · sed xp̄s sabbata litteraliter non obseruabat · Vnde dicebant iudei de ipso Jo · ix · Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit · ergo non debuit seruare circūcisionem · ¶ In oppositum est euāgelium pn̄s · Rn̄o dicendū sub ista conclusione · q̄ xp̄s debuit circūcidi non propter indigentiam aliquam sed ꝓpter decentiam · cuius potest multiplex ratio assignari · ꝑm Tho · in · iij · parte · q · xxxvij · ar · i · Primo quidem vt ostendat veritatem carnis humane cōtra manicheum qui dixit eum habere corpus fantasticum · et contra apollinarem qui dixit corpus xp̄i diuinitati esse consubstantiale · & cōtra valentinum qui dixit xp̄m corpus de celo attulisse · Secūdo vt approbaret circūcisionem quam olim deus instituerat · Tercio vt ostenderet se esse de genere Abrahe q circūcisionis

mandatum acceperat in signum fidei quam de ipso habuerat. Gen̄. xvij. & cui facta est repromissio de xp̄o. Quarto vt iudeis excusationē tolleret ne eū reciperent si esset incircūcisus. Qn̄to vt obedientie virtutem nobis suo exemplo commendaret. Vnde octaua die circūcisus est sicut erat in lege preceptum. Sexto vt qui in similitudinem carnis peccati venerat remedium quo caro peccati consueuerat emundari non respueret. Septimo vt legis onus in se sustentans alios a legis onere liberaret. ſm illud Gala. iiij. Misit deꝰ filium suum factum sub lege vt eos qui sub lege erant redimeret. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primam respondet̄ negando ꝯseqn̄az. quoniam xp̄s sicut ꝓpria voluntate mortem nostrā suscepit que est effectus peccati nullum in se habens peccatum vt nos a morte liberaret. ita et circūcisionem que erat remedium originalis peccati suscepit absqꝫ hoc ꝙ haberet originale peccatum. vt nos a legis iugo liberaret. sicut dictum est. ¶ Ad secundam rn̄detur negando ꝯseqn̄am. & ratio est quia decimatio erat actus tm̄ figuralis q̄tum ad illos qui in lumbis Abrahe decimabātur. & ideo xp̄o non competebat qui īmunis fuit ab originali peccato. sed circūcisio etiam habet alias causas preter significationem in illis qui circūciduntur. & ideo non est similis ratio de vtroqꝫ. ¶ Ad terciam respondetur negando consequentiam. & ratio est quia xp̄s in puericia sua in nullo ab alijs pueris segregatus fuit q̄tum ad exteriorem conuersationem. & ideo omnia que ad pueros pertinebāt in veteri lege implere voluit. sed quando iam ad perfectam etatē peruenit ostendere se debuit dominum esse legis & legem vsqꝫ ad ipsum positam fuisse. & ideo in quibusdam supra legem operatus esse. sicut de obseruatione sabbati & in tactu leprosi ꝛc.

Ad scd̄az q̄stionē qua q̄rit̄ vtꝝ circūcisio nunc tēpore gratie cessare debuit sic ꝓcedit̄. et videt̄ ꝙ nō. ¶ Primo sic. omnis xp̄i actio nostra est instructio. Vn̄ dicit̄ Jo. xiij. Exemplū em̄ dedi vobis vt quemadmodū ego feci vobis & ita faciatis. ſ xp̄s fuit circūcisus. vt in p̄cedēti questiōe ergo exemplo suo debemus circūcidi. et ꝑ cōsequēs circūcisio

cessare nō debuit. ¶ Secdo sic. dicitur. Gen. xvij. q circūcisio dabat in fedus eternū. sed eternū est q nullo fine clauditur. ergo circūcisio cessare non debuit. ¶ Tercio sic. figuralia que signant id quod semper faciendum est non debet cessare. sicut de thurificatione que signat deuotionē patet. sed circūcisio cor dis cuius laus ex deo est. ad Ro. ij. semper faciēda est. & hāc signat exterior circūcisio. ergo cessare non debuit. ¶ In oppositum est illud. Gala. v. Si circūcidimini xps vobis nihil proderit. Secundo sic. ad Hebr. vij. dicit apostolus q translato sacerdotio necesse est vt legis translatio fiat. sed oportuit sacerdotium transferri. ergo & legem. & si hoc. tunc & sacramenta legalia. ꝑ inter hec precipuū est circūcisio. ergo ꝛc. Rño dicendum sub ista conclusione. q circūcisio cessauit et debuit cessare. Que conclusio ostenditur sic per sanctū Tho. in iij. dis. i. q. ij. ar. v. Cum venerit quod perfectū est euacuari debet qđ ex parte est si ad idem ordinentur. quia gratia non facit p duo quod per vnum potest facere. sicut nec natura. Circūcisio autē imperfecta erat respectu baptismi. Et hoc triplicīter. Primo quantū ad significationem. quia non figmficabat ita expresse emundationem totius hominis ab immunditia culpe originalis sicut ablutio baptismalis. Secundo q̄ntum ad efficaciam. quia non ita habundans gratia ad operandum & reprimendū fomitem in circūcisione dabat sicut in baptismo. Tercio q̄ntū ad vtilitatem. quia non erat eius vtilitas ita communis sicut baptismi. cum haberet determinatum populum. determinatū sexum. determinatum tempus. quod in baptismo non accidit & ideo aduenīente tempore plenitudinis debuit cessare baptismo substituto. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primā respondetur negando cōsequentiā. et ratio est. quia licet xps in omnibus operibus suis nos erudiuit. nō tamē omnia fecit ad imitationem. sicut opera miraculosa & alia plura. q aūt xps circūcidi voluit. rationes supra in questione precedēti fuerunt assignate. Vñ xps nō voluit circūcidi vt alij imitarent eū quo ad hoc. ꝑ magis vt ex hoc erudirentur de alijs q̄ tacta sunt in rationibus superius assignatis. ¶ Ad secdaz rñdetur negando

ɔseqñaz· & ratio est quia cum dicit̄ ꝙ circūcisio sit data in fe
dus eternum nō oportz ita intelligi eternum ꝙ careat fine· vñ
in eadē littera dñs dicit ꝙ dabit eis terram in possessionē eter
nam· & ɔstat tñ ꝙ terrā ꝓmissionis iudei non possidēt· Vnde
eternū distinguit̄ & dicit̄ triplicit̄· aut q̄ꝫtum ad durationem
aut q̄ꝫtum ad finis indeterminationem aut q̄ꝫtum ad significa
tionē· Primomō dicit̄ dupliciter· aut quia caret p̄ncipio & fi
ne· & sic Eccī· xviij· dicit̄· Qui viuit in eternum creauit oīa si-
mul· Aut q̄ꝫtū ad priuationē termini tm̄· sicut illd̄ ps̄· statuit
eam in eternū & in scl̄m scl̄i· Eternū scd̄o modo q̄ꝫtum ad in-
determinationē dicit̄· sicut sacerdotiū Aaron dicit̄ eternū· qꝛ
deꝰ nō determīauit qñ cessaret· Eternū q̄ꝫtum ad significatiōez
& sic circūsio dicit̄ in fedus eternū· quia tempus duratiōis nō
est determinatū nobis· Vel dicendū est ꝙ est eternū q̄ꝫtum ad
significatū suū & q̄ꝫtum ad id qd̄ ei succedit· ¶ Ad terciā rñ-
det̄ negādo ɔñaz· & rō est qꝛ p̄ncipalis significatio ad quā in-
stituta ē· est ablutio origīalis peccati· qꝛ circūcisio sac̄mētalis
refert̄ ad effectū· hoc aūt nō semp faciendū erat ꝑ circūcisionē·
& ideo nō oportebat ꝙ circūcisio sp manerz· Alia aūt significa
tio ē ex ɔseq̄nti· et ꝑm illā nō oportz accipi iudiciū de duratiōe
circūcisiōis· Thurificatiōis aūt significatio nunq̄ꝫ fuit ad signi
ficādum aliquid vt effectū eius· & ideo non est similis ratio·

AD terciam questionem qua queritur vtrum conuemen
ter xp̄o fuit nomen impositum Jhesus sic proceditur
& videtur ꝙ nō· ¶ Primo sic· veritas prophetica de
bet pronuntiationi prophetice respōdere· sed prophete aliud
nomen de xp̄o pronuntiarunt· dicitur em̄ Ysa· vij· Ecce vir-
go concipiet & pariet filium & nomen eius emanuel· et Ysa·
viij· voca nomen eius accelera spolia detrahe ꝛc̄· & Ysa· ix· vo
cabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis ꝛc̄· et
Zacha· vi· Ecce vir oriens nomen eius· ergo inconuenienter
vocatū est nomen eius Jhesus· ¶ Scd̄o sic· Ysa· lxij· dicitur
Vocabit̄ tibi nomē nouū qd̄ os dñi noīauit· ꝑ hoc nomē Jhe
sus non est nomē nouū ꝑ pluribꝰ fuit in veteri testamēto īpo-
situ· vt ptz de iesu filio Josedech· et d̄ iesu naue· vt ptz etiā ex

ipsa genealogia xp̄i Lu. iij. ergo videtur q̄ cōuenienter sit vo
catum nomen eius ihesus. ¶ Tercio sic. hoc nomen ihesus sa
lutem significat. ꝫ salus per xp̄m non est facta solū in circūcisio
ne sed etiam in principio. vt patz ꝑ apl̄um Ro. iiij. ergo incō
uenienter hoc nomen est positū in circūcisione. ¶ In oppo. est
euangeliū pn̄s vbi dicit̄. postq̄ consumati sunt dies octo vt
circūcideretur puer vocatum est nomen eius ihesus. Rn̄o dicē
dum sub ista conclusione. q̄ conueniētissime vocatū est nomē
eius ihesus. Ista ɔclusio ꝓbat̄ ꝑ sanctū Tho. in. iij. parte. q.
xxxvij. ar. ij. Et eius cōueniētia on̄dit̄ sic. nomina em̄ si conue
menter imponantur debent ꝓprietatibus respondere. hoc patz
in omnibus generum & specierꝝ de quibus dicitur. iiij. metha.
ratio em̄ quam signat nomen est diffinitio que designat pro-
priam rei naturā. Nomina autem singularium hominū semper
imponuntur ab aliqua ꝓprietate eius cui nomen imponitur.
vel a tempore sicut imponunt̄ nomīa aliquoꝝ sanctorū his q
in eoꝝ festis nascuntur. vel a cognatione sicut cum filio impo-
nit̄ nomē pr̄is vel alicui⁹ de cognatōe. vel etiā ab euētu. sicut
Joseph vocauit primogenitū suū Manassen. dicens obliuisci
me fecit deus omniū laborum meorū Gen̄. xli. vel etiam ex ali
qua qualitate eius cui nomē imponit̄. sicut Gen̄. xxv. q̄ qui
primo egressus est de vtero matris ruffus erat et tot⁹ in morē
pellis hispidis vocatum est nomen eius Esau. quod interpre
tatur rubeus. Nomina autem que imponunt̄ diuinitus a qui
bus semper significant aliquod gratuitum donum eis diuini-
tus datum. sicut Gen̄. xvij. dicit̄ Abrahe. appellaberis Abra
ham. quia patrem multarum gentium constitui te. et Math.
xvi. dictum est Petro. Tu es Petrus & super hāc petram edi
ficabo ecclesiā meam. Quia igitur homini xp̄o hoc munus gra
tie collatum erat vt per ip̄m omnes saluarentur. ideo cōueniē-
ter vocatum est nomen eius ihesus. i. saluator. Vnde hec ratio
assignatur ab angelo Math. i. cū ait ad Joseph. vocabis no-
men eius ihesū. ipe em̄ saluū faciet populū suū a peccatis eoꝝ
Conuenient̄ ergo vocatū est nomē eius ihesus. Est quidē no
men multe excellētie & sublimitatis. ita vt in noīe ihesu om̄e

genu flectatur celestium terestrium et infernoꝝ Est nomē mul
te virtuositatis & efficacie · nā est nomē qđ vt inquit Petrus
rauēnas dedit cecis visū · surdis auditū · gressū claudis · sermo
nem mutis · vitā mortuis · totāqꝫ diaboli potestatē de obsessis
corporibꝰ virtꝰ huiꝰ nomīs effugauit · Est p̄terea nomen ma
gne clemētie & reuerentie cū non sit aliud nomen datū hoībus
sub quo oporteat nos saluos fieri Act · iiij · Scđa ꝯclusio · cō-
uenieter in die circūcisionis vocatū est nomē eiꝰ Jhesus · Pro
batꝰ hec ꝯclusio p Tho · vbi · s̄ · Tū primo quia iste erat mos
apđ iudeos · Vn̄ sicut legitꝰ Gen̄ · xvij · simul Abrahā suscepit
impositiōeꝫ noīs a deo & circūcisionis mādatū · & ideo apđ iu
deos cōsuetū erat vt ip̄o die circūcisionis noīa pueris impo-
nerentꝰ · sicut etiā nūc pueris in baptismo noīa imponuntꝰ · Tū
scđo qꝛ hodie primo legitꝰ effudisse sanguinē pro nobis q fuit
archa redemptionis nr̄e · vt dicit Bern̄ · Tercia cōclusio · cōue
mentꝰ hoc nomē est impositū xp̄o non ab hoīe ꝫ ab angelo · Pa
tet ista cōclusio · quia vt dicit glo · interlinealis super illđ Lu ·
ij · vocatū est ab angelo · non decuit tam gloriosū nomē prius
ab hominibus appellari ꝫ ab excellentiori natura ne homo vi-
deretꝰ machinator huiꝰ nomīs · et Origenes inquit · vocabulū
Jhesu gloriosum omni adoratu cultuqꝫ dignissimū nomē qđ
est super omne nomē non decuit primo ab hōmībus appellari
nec ab eis inferri in mundum · sed ab excellentiori maioriqꝫ na
tura · Vnde singulariter euāgelista addidit · et vocatū est nomē
eius Jhesus qđ vocatū fuerat ab angelo anteq̄ ꝯcipetꝰ in vte
ro · ¶ Ad rōnes ī oppositū · Ad primā rn̄detꝰ ꝙ ratio nō ꝓce-
dit qꝛ in oībus illis nomībꝰ quodāmodo significatꝰ hoc nomē
Jhesus qđ est significatiuū salutis · Nam in hoc ꝙ dicitꝰ ema
nuel quod interpretatꝰ nobiscū deus designatur causa salutis
que est vnio diuine et humane nature in persona filij dei p quā
factum est vt deus esset nobiscum · Per hoc ꝙ dicitur voca no
men eius accelera spolia detrahe ꝛc · designatur a quo nos sal
uamur quia a diabolo cuius spolia abstulit ꝫm illud Colo · ij ·
Expolians p̄ncipatus & potestates traduxit confidenter · In
hoc etiā ꝙ dicitꝰ vocabitꝰ nomē eius admirabilis ꝛc · designatꝰ

via & terminus nostre salutis inq̃tum · s · admirabili diuinita
tis cõsilio & virtute ad hereditatẽ futuri seculi perducimur in
ouo erat pax perfecta filioꝝ dei sub ipo principe deo · qd̃ vero
dicit̃ · ecce vir oriens nomen eius ad id refertur ad qd̃ primũ ·
id est ad incarnationis mĩsteriũ · ſm q̃ exortum est in tenebris
lumen rectis corde · ¶ Ad scd̃az rñdet̃ negãdo ɔñam · & ratio
est · qꝛ licꝫ aliquibꝰ qui fuerũt añ xp̃m cõuenire potuit hoc no
men ihesus ſm aliquã aliã rationẽ · puta quia aliquã particula
rẽ salutẽ attulerũt · vt iesus naue saluauit populũ isrl̃ hostes
eius debellando · vt legit̃ in libro Josue · ſ ſm rationẽ ſpũalis
& vniuersalis salutis hoc nomẽ ꝓpriũ est xp̃o · & ſm hoc dici
tur esse nouũ · inq̃tũ est ĩpositũ ei ab hac ꝓprietate q̃ est oim̃
saluator · ¶ Ad terciã rñdet̃ negãdo ɔñaz · & rõ est · qꝛ licꝫ salꝰ
facta ꝑ xp̃m cõmunis sit & iudeis & gẽtilibꝰ nihilominꝰ pñci
paliter dicit̃ esse missus ad oues que perierũt domus israhel ·

¶ In vigilia epiphanie est euãgeliũ illud · In illo tp̃e defũcto
herode ꝛc · Math · ij · Circa qd̃ potest disputari sequẽs questio ·

Utrũ xp̃s ɔuemẽter vocat̃ nazarenus · & videt̃ q̃ non
Et primo arguit̃ q̃ non rõne illius glo · interlmialis
que exponit̃ · i · sanctꝰ · ¶ Primo sic · xp̃o non cõuenit
sanctificari · quia in quolibet ordine primũ mouẽs est immo-
bile · sed xp̃s est principiũ totius humane significatiõis · ergo
ip̃e sanctificatꝰ non est · ¶ Scd̃o sic · omne qd̃ fit · fit ex cõtra-
rio · generationes em̃ ſm philozophũ ex contrariis sũt · ſ xp̃s
ab omni peccato qd̃ sanctitati contrariat̃ immunis fuit · ergo
xp̃s sanctificatus non est dicendꝰ · ¶ Tercio arguit̃ q̃ non de
beat dici nazarenus quia in nazareth fuit cõceptꝰ & pari rõe
dicendus esset bethleemita quia ĩ bethleem fuit natꝰ · sed hoc
non dicit̃ · ergo nec aliud est dicendum · ¶ Quarto sic · non vi-
detur verum q̃ per ꝓphetas dictum sit q̃ nazarenus sit nomi-
nandus · ergo non videtur dicendũ · Assumptũ patꝫ · quia non
inuenitur in scriptura tale dictũ · ¶ In oppositũ est euangeliũ
pñs · Rño dicendum sub ista conclusione · q̃ conuenientissime

xp̄s appellatus & nominat⁹ est nazarenus. Ista ꝯclusio ostē
ditur ex multiplici rōne. Primo ratione sanctitatis. interpreta
tur em̄ nazarenus. i. sanctus siue sanctificatus. xp̄s autē fuit
sanctus sanctorum Daniel. ix. dicitur etiam ab angelo beate
Marie Lu. i. qd̄ em̄ ex te nascet̄ sanctū vocabit̄ filius dei. Et
Jo. x. dicit̄. Quē pater sanctificauit & misit in mundū. Se-
cundo cōuenienter dicit̄ nazaren⁹ rōne interp̄tationis. quia in
terp̄tat̄ floridus. Ysa. xi. Egredietur virga de radice yesse &
flos de radice eius ascendet. Virga vt dicit Jero. est dei geni-
trix. flos fili⁹ eius. & bn̄ flos quia ad modū floris nat⁹ mi-
ra pulchritudīe venustat⁹. grato odore diffusus. in fructu dul
cissimus. Flos em̄ lumine solis nascit̄ qd̄ est lumē celeste nō
habens generās aliqd̄ nisi diuinū. sic floruit qn̄ sol etern⁹ vir
tutē caloris & lumīs in vterū ꝯgessit virgīs. Hic flos pictu
ratus est venustate virtutis. vn̄ bn̄ nazaren⁹ dicit̄ qui interp̄-
tat̄ florid⁹. Hic flos grat⁹ est odore. Cāticoꝝ. iiij. Emissiōes
tue paradisus. hoc est effragatiōes odoꝝ tuoꝝ in fama tue vir
tutis vident̄ esse odoramēta floꝝ paradisi. hic floris spes est
dulcissimi fructus in adeptione gaudij eterni. Cāticoꝝ. ij. Fru
ctus dulcis est gutturi meo. Tercia ratio. cōueniēter xp̄s noīa
tur nazaren⁹ quia cōcept⁹ est in nazareth. & vt dicit Alber.
magnus ꝙ cōceptus xp̄i multū cōgruebat nomini nazareth.
quia sicut diuine generationi. ita & humane generatiōi flores
de flore assimilant̄. flos em̄ pullulat de vno germine in deco
re & colore. similiter filius ſm diuinā generationē procedit ab
vno qui est in celis sine matre. & ſm generationem humanaz
de matre in terra sine patre. Bene ergo in nazareth conceptus
fuit flos noster. qui sicut flos de flore sine virili cōmixtione de
vna matre saluo virginitatis decore & matris integritate pro
cessit. Quarto nazarenus dicitur quia ibi nutritus fuit & edu
cat⁹. Xp̄s em̄ sicut in flore cōcipitur ita & in floribꝰ sanctita
tis nutrit̄ & educat̄ & pascit̄. Lectul⁹ noster florid⁹ est Cāti
coꝝ. i. Quinta rō qꝛ in nazareth domiciliū fuit parētibꝰ suis si
cut Joseph qui pr̄ ei⁹ putabat̄ & beatissime virgīs Marie q̄
verissime mr̄ fuit. vn̄ Lu. ij. dicit̄. Postq̄ ꝑfecert oīa ſm legē

dñi reuersi sunt in ciuitatem suam nazareth · que dicebat eorũ ciuitas vt inquit glo · q̃tum ad habitationem · ¶ Ad rones in oppositũ · Ad primam rñdet q̃ sanctificari est sanctũ fieri potest aũt aliquis sanct9 fieri dupliciter · vt ex sancto vel nõ sancto · Ex sancto iterũ duplicat vel ex minus sancto magis sanctũ · vt dicat Jo · xvij · Pater sanctifica eos ī veritate · Apli em̃ tũc sancti erãt vel fm cõtinuationẽ sanctitatis eadẽ quantitate seruata · & hoc mõ xps potest dici sanctificat9 · qz vt ibi dem dicit ego pro eis sanctifico meipm · sed iste modus loq̃n di non videt consuet9 · vñ sic de sanctificatione nõ videt loq hic · Ex non sancto dicit aliquis sanct9 fieri duplicit · Vno mõ ex non sancto cõtrarie aut priuatiue · sicut p grãm sanctificari dicit · et hoc mõ xps non potest dici sanctificatus esse · qz non potest acapi cum cõsistentia subiecti defectus sanctitatis in eo fuisse · simul em̃ fuit homo & sanct9 · Alio mõ potest dici fieri sanctus de non sancto negatiue · & tũc bene dicit ex nõ sancto sctũs fact9 rõne sanctitatis create que hois est · & ita concedi potest in aliquo sensu xpm esse sanctificatũ · Rñdet ergo ad primã rõnem in oppositũ negãdo cõseqñaz · & ratio est q̃ primũ mouens in aliquo ordine mobilium nõ oportet esse immobile simpliciter sed immobile fm genus mot9 · sicut celum qđ est primũ alterans mouetur quidẽ sed non alterat · nõ em̃ est primũ mouẽs simpliciter · similiter etiã xps fm q̃ hõ nõ est primũ sanctificãs simpliciter sed deus trinitas · est aũt primũ sanctificãs inq̃tum homo nõ per modũ satisfacientis pro peccato · & sic sanctificat9 non est · aliq tn̄ modo sanctificatus est · ¶ Ad secundaz rñdetur negãdo assumptũ · Non em̃ omne qđ fit ex contrario fit · sed solum qđ fit per viã generationis & alterationis · Oportet tn̄ omne qđ fit ex incontingenti fieri · vt dicit 1 · phi · i · ex eo q̃ non cõuenit simul inesse sic aũt cõtingens est non solum cõtrariũ vel priuatio q̃ requirũt subiectũ · sed etiaz negatio que cõsistentiam subiecti nõ requirit · et sic ex nõ sancto xps factus est · vt dictũ est · ¶ Ad terciã rõnem negat cõna & ratio ptz ex dictis · ¶ Ad quartã rñdet negãdo cõnaz qz licz sic in forma non reperiat scriptũ ex multis locis tn̄ intelligit ·

nam nazarenꝰ interp̄tatur sanctꝰ. & ꝙ xp̄s dicat̄ sanctꝰ hoc habet̄ Daniel̄. ix. Itē interp̄tat̄ floridꝰ. & hoc habet̄ Ysa. xi. Egredietur virga ꝛc. Et ꝯcordat cū eo qd̄ dicit̄ Cāticoꝝ. ij. Ego flos cāpi ꝛc. Vn̄ signāter dicit euāgelista per ꝓphetas.

¶ In festo epiphanie est euāgeliū. Cū natꝰ esset Ihesus ꝛc. Math. ij. Circa qd̄ possunt sequentes questiones disputari. ¶ Primo vtrum xp̄i natiuitas fuit conuementer p stellā magis manifestata. ¶ Secundo vtrum stella magis apparens fuerit vna de celestibus stellis. ¶ Tercio vtrum magi conuenienter venerunt ad adorandum & venerandum xp̄m.

Ad primam questionem qua querit̄ vtrum xp̄i natiuitas fuit conuementer per stellā magis manifestata sic procedit̄. & videt̄ ꝙ non. ¶ Primo sic. hoc em̄ videtur esse occasio erroris q̄ntū ad illos qui existimāt sydera natiuitatibus hominū dn̄ari. sed occasiones peccandi sūt homībus auferende. ergo non fuit cōueniens ꝙ p stellam magis xp̄i natiuitas mā̄ifestaret̄. ¶ Scd̄o sic. signum oportet esse certū ad hoc ꝙ per ip̄m aliquid manifestaret̄. ꝫ stella non videtur esse signū natiuitatis xp̄i. ergo incōuenienter fuit natiuitas xp̄i per stellam manifestata. ¶ In oppositū est euangeliū pn̄s. Rn̄o dicendum sub ista cōclusione. ꝙ cōuenienter xp̄i natiuitas ē magis per stellā manifestata. Ista conclusio patz per btm̄ Tho. in. iij. parte. q. xxxvi. ar. v. Primo qa vt dicit̄ Deutro. xxxij. Dei perfecta sūt opera. sed talis mā̄ifestatio fuit opus diuinū ergo per conuementia signa fuit effecta. Scd̄o sic on̄dit̄. sicut manifestatio silogistica q̄ fit per ea que sunt magis nota ei cui est aliquid manifestandum. ita manifestatio que fit per signa debet fieri per ea que sūt familiaria illis quibus manifestant̄. Manifestū est aūt ꝙ viris iustis est familiare et ꝯsuetū interiꝰ sp̄ūs sancti instinctu edoceri absq; signoꝝ sensibiliū demōstratione. s. p spiritū ꝓphecie. Alij vero corpalibo rebo dediti per sensibilia ad intelligibilia deducunt̄. Iudei aūt ꝯsueti erāt diuina respōsa p angelos suscipe per quos etiā legem acceperāt.

ſm illud Act. vij. accepiſtis legem in diſpoſitione angelorū.
Gentiles vero & maxime aſtrologi cōſueti ſunt ſtellarꝝ curſus
aſpicere. & ideo iuſtis Symeoni & Anne manifeſtata eſt xp̄i
natiuitas ꝑ interiorē inſtinctū ſpūs ſancti. ſm illd Lu. ij. Rn̄-
ſum accepit Symeō a ſpū ſancto non viſurꝝ ſe mortē niſi pri
us videret xp̄m dn̄i. Paſtoribꝰ aūt & magis tanq̄ꝫ rebus cor-
poralibꝰ deditis eſt manifeſtata xp̄i natiuitas per apparitiōes
viſibiles. & quia natiuitas non erat pure terrena ſ quodāmō
celeſtis. ideo per ſigna celeſtia vtriſqꝫ natiuitas xp̄i reuelat̄. vt
em̄ Aug⁹. dicit in ſermōe de epiphania dn̄i. celos angeli habi
tant & ſidera ornāt. vtriſqꝫ ergo celi enarrāt gloriā dei. ratio-
nabiliter aūt paſtoribꝰ tanq̄ꝫ in deis apud quos frequent̄ facte
ſunt apparitiones angelorꝝ reuelata eſt xp̄i natiuitas per ange
los. Magis aūt conſuetis in cōſideratione celeſtiū corporꝝ ma
nifeſtata eſt per ſignum ſtelle. qꝛ ſicut dicit Criſoſ. per cōſue-
ta eos deus vocare voluit eis condeſcēdens. ¶ Ad rōnes in op
poſitū. Ad primam rn̄det̄ negando aſſumptum. dicim⁹ em̄ ꝙ
ſtella que natiuitatem xp̄i mānifeſtauit omnē occaſionē erroris
ſubtraxit. vt em̄ Aug⁹. dicit cōtra Fauſtū. nulli aſtrologi cō
ſtituerūt ita naſcentium hominū fata ſub ſtellis. vt aliquā ſtel
larum homine aliquo nato circuitus ſui ordinem reliquiſſe &
ad eū qui natus eſt perrexiſſe aſſeuerent. ſicut accidit circa ſtel
lam que demōſtrauit natiuitatem xp̄i. & ideo per hoc non cō-
formatur error eorum qui ſortem naſcentium hominū aſtrorū
ordini colligari arbitrantur. non autem credunt aſtrorum or-
dinem ad hominis natiuitatem mutari. ¶ Ad ſecūdam reſpō
detur negando minorem. dicimus enim ꝙ ſtella illa fuit ſignū
certum natiuitatis criſti. Tum primo quia ſicut Criſoſ. refert
in quibuſdam ſcriptis apocrifis legitur ꝙ quedam gens in ex
tremo orientis iuxta occeanum quandam ſcripturam habebat
ex nomine Seth. de hac ſtella & muneribus huiuſmodi offe-
rendis que gens diligenter obſeruabat huius ſtelle ortum po
ſitis exploratoribus. xij. qui certis temporibus aſcendebant in
montē in quo poſtmodū viderūt eam habentē in ſe quaſi par
uuli formā & ſup ſe ſimilitudinē crucis & ſic fuit certū ſignū.

Vel secundo dicendum ꝙ magi illi traditionem Balaam seq̄-
bātur qui dixit · orietur stella ex iacob · Vn̄ videtes stellā extra
ordinē mūdi hanc esse intellexerūt quā Balaam futurā indicē
regis iudeoꝝ ꝓphetizauerat & ita certū signū erat · Tercio sic ·
dicit Aug⁹ · in sermōe de epiphania · ꝙ ab angelis aliq̄ moni
tione reuelationis audierunt magi ꝙ stella natū xp̄m significa
ret · & ita certū etiam signum fuit · Quarto vel sicut dicit Leo
papa in sermone d̄ epiphania · preter illā speciem q̄ corporeū
incitat obtutū fulgentior veritatis radius eoꝝ corda ꝑdocuit
qd̄ ad illuminationem ꝑtinebat · & ita certū signū fuit ·

AD scd̄az questionē qua queritur vtꝝ stella magis appa
rens fuit vna de celestibus stellis sic proceditur · et vide
tur ꝙ sic · ¶ Primo sic · dicit Aug⁹ in quodā sermōe
epiphanie · dependet ad vbera & vilium patitur de⁹ in volumē-
ta pānoꝝ repente nouū sydus effulsit · fuit ergo stella illa cele-
stis q̄ apparuit · ¶ Scd̄o sic · dicit Aug⁹ · in quodā sermōe epi
phanie · pastoribꝰ angel⁹ · magis stella xp̄m demonstrat · loq-
tur lingua celoꝝ quia lingua cessauerat ꝓphetaꝝ · ꝫ angeli ap
parentes pastoribꝰ fuerūt vere de celestibꝰ angelis · ergo etiaz
stella magis apparēs fuit vna de celestibus stellis · ¶ Tercio
sic · stelle que non sunt in celo sed in aere dicuntur stelle comete
que non apparēt in natiuitatibꝰ regū ꝫ magis sūt indicia mor
tis eoꝝ · sed illa stella designabat regis natiuitatē · Vn̄ magi di
cunt · vbi est qui nat⁹ est rex iudeoꝝ · vidim⁹ stellā eius ī ori-
ente ꝛc̄ · ergo stella illa fuit vna de celestibꝰ stellis · ¶ In oppo
situ est euāgeliū pn̄s · Scd̄o dicit Aug⁹ cōtra Faustū · nō ex
illis erat stell' q̄ ab inicio creature itineꝝ suoꝝ ordinē sub cre
ationis legē custodiūt ꝫ nouo virgīs partu nouū syd⁹ appa-
ruit · Rn̄o dicendū sub ista ꝯclusiōe · ꝙ stella illa apparens ma-
gis nō fuit vna d̄ ill' celestibꝰ · Ista ꝯclusio ē Crisos · sup Mat ·
q̄ ꝯclusio on̄ditur ex mltiplici distinctōe q̄ stella illa distingue
batur a celestibꝰ · vt dicit tā sctūs Tho · i · iij · pte · q · xxxvi · ar · vij
q̄ Alber · magn⁹ · In qn̄qz em̄ distinguebatur ab alijs stellis · s ·
natura · situ · motu · claritate & significatiōe · Natura quidē qꝛ
erat corruptibil' & nō de natura celi · et ideo pacto officio ꝯuersa

fuit in preiacentem materiam · & hoc conueniens fuit · quia lu-
mine vero inuento alio lumine non indigem⁹ · distinguebatur
etiam in situ · qꝛ non fuit in alto cū alijs stellis in firmamento
ꝫ in spacio hui⁹ aeris vicina loca tenebat · Ptꝫ qꝛ isti ꝑ eā det̄
minate distinxerunt domū · Tercio distinguebat̄ motu · qꝛ cū
alie stelle in circuitu rotarent̄ · hec sola recta linea tendebat ab
oriente que est versus aquilonē ad occidentē declinās ad meri
diem versus iudeā vbi erat xp̄s · Preterea differebat in motu ·
quia non habebat cōtinuū motum sed cū oportebat stare sta-
bat · Quarto in claritate differebat · qꝛ ceteris splendidior erat
Vnde Leo papa in sermone epiphanie · Tribus magis in re-
gione orientis stella noue claritatis apparuit que illustrior ce
teris pulchriorqꝫ sideribus in se tuentium oculos animosqꝫ
conuerteret vt cōfestim aduerteretur non esse ociosum ꝙ tam
insolitum videbatur · Quinto significatione vt dicit Albert⁹
differebat · quoniā alie stelle que fatales a mathematicis dicū
tur non sole significāt sed collectis omnibus que sūt in ꝓydo
partibus est stellis · hec aūt sola dedit glorie xp̄i significatio
nem · eo ꝙ ille venerat in cuius dispositione & ꝓuidētia omīa
sunt · stelle signa & dispositiones · ¶ Ad rōnes in oppositum
Ad primā rn̄det̄ negando cōseqn̄aꝫ · & ratio est quia in sacra
scriptura celum qn̄qꝫ dicitur aer · ꝟm illud ps̄ · volucres celi et
pisces maris · & ita sumit̄ in dicto Aug⁹ · ¶ Ad scd̄aꝫ rn̄det̄
negādo ꝯn̄aꝫ · & ratio est qꝛ ipsi celestes angeli ex suo officio
habent vt ad nos descendāt in mīsterium missi · Sed stelle ce
lestes suum situm nō mutāt vn̄ nō est similis ratio · ¶ Ad ter-
ciam rn̄det̄ negando assumptum · quia sicut nec ista stella fuit
sita in celo ita nec fuit cometa · quia cometa est sicut facula ar-
dens · & nō diu stat · Item vt dictum est illa stella nec stabat
sita in orbe nec in suprema aeris parte vbi generantur comete
sed erat in propinqua aeris parte · Preterea nec sequebat̄ mo
tum stellaꝝ cometaꝝ · vnde manifeste differebat ab eis ·

Ad terciā questionē qua q̄rit̄ vtꝝ magi ꝯuenīēter vene
rūt ad xp̄m adorādū & venerādū sic ꝓcedit̄ · et videt̄
ꝙ nō ¶ Primo sic · vnicuiqꝫ regi reuerētia debet̄ a suis

subditis. Magi enim non erant de regno iudeorum. ergo cum ex visione stelle cognouerunt natum esse regem iudeorum. videtur quod inconuenienter venerunt ad eum adorandum. ¶ Secundo sic. stultum est viuente rege aliquo extraneum regem annuntiare. sed in regno iudee regnabat herodes. ergo stulte fecerunt magi alterius regis natiuitatem annuntiare. ¶ Tercio sic. certius est celeste indicium quam humanum. sed magi ducatu celestis indicij ab oriente venerunt in iudeam. ergo stulte egerunt preter ducatum stelle humanum indicium requirendo dicentes. vbi est qui natus est rex iudeorum. ¶ Quarto sic. munerum oblatio & adorationis reuerentia non debetur nisi regibus iam regnantibus. sed magi non inuenerunt xpm regia dignitate fulgentem. ergo inconuenienter ei munera & reuerentiam exhibuerunt. ¶ In oppositum est euangelium presens. Rno dicendum sub ista conclusione. quod magi conuenienter & sapienter venerunt ad xpm adorandum & venerandum. Ista conclusio habetur vt dicit Tho. in iij. parte. q. xxxvi. ar. viij. Primo ex illo Ysa. lx. Ambulabunt gentes in lumine tuo & reges in spendore ortus tui. Sed qui diuino lumine ducuntur non errant. ergo magi absque errore xpo reuerentiam exhibuerunt. Secundo sic. sicut dictum est. magi primicie sunt gentium in xpo credentium. in quibus apparuit sicut in quodam presagio fides & deuotio gentium vementium a remotis ad xpm. & ideo sicut fides et deuotio gentium est absque errore per inspirationem spus sancti. ita et credendum est magos a spiritu sancto inspiratos sapienter xpo reuerentiam exhibuisse. ¶ Ad rones in oppositum. Ad primam rndetur negando consequenciam. & ratio est quia licet magi non essent de regno iudeorum. erant tamen subditi eius quem adorare venerunt. quia cognoscebant eum verum deum eorum esse cui omne genu flectendum erat. Vnde btus Aug9. in quodam sermone epiphanie ita dicit. nunquam hunc magi tam deuote requirerent tanto pietatis affectu desiderarent nisi eum cognoscerent regem qui rex etiam est seculorum. Item idem in alio sermone. denique cum tam multi iam nati atque defuncti essent reges iudeorum nunquam quemquam illorum adorandum magi quesierunt. ratio quia nec quanquam eorum celo loquentem didicerunt. ¶ Ad secundam

respondetur q̄ non fuit stultícia q̄ magi fecerunt·tū quia he rodes non erat rex naturalis iudee sed aliemigena sed x̄ps·vñ non annuntiabant regem extraneum·vnde m hoc non stultici- am sed ostenderunt firmitatem nobis & constantiam fidei sue in x̄po adimplentes illud·nolite timere eos qui occidunt cor- pus·in quo intrepida annuntiatione p̄figurabatur constātia gentiū x̄pm vsq; ad mortem cōfitentiū·Vnde Crisos·dicit su- per Math·Dum considerabant regem futurum non timebant regem p̃ntem·adhuc non viderūt x̄pm & iam parati erāt pro eo mori·¶Ad terciā rñdetur negando ꝺseqñaz·& ratio est q̄ hoc diuina dispositione factum est·vñ Aug⁹·in sermone quo dam epiphanie·stella que magos ꝺduxit ad locum vbi erat cū matre virgine deus infans poterat eos perducere ad ipi⁹ ciui tatem bethleem in qua nat⁹ est x̄ps·sed tñ subtraxit se donec de ciuitate in qua x̄ps nasceretur ipsi etiam iudei interrogaren tur & ipsi etiaz ꝑm diuine scripture testimoniū nominarent·vt sic geminato testimonio confirmarētur·Item Leo papa dicit Vt ardentiori fide expeterent quā & stelle claritas & prophe- cie manifestabat auctoritas·¶Ad quartam respōdetur q̄ ra tio militaret si magi regem terrenum querētes venissent quod non fecerunt·qua vt dicit Crisos·super Math·si sic·fuissent confusi·quia tanti itineris laborem sine causa suscepissent·vn de nec adorassent nec munera obtulissent·Nūc autem quia re- gem celestem querebant·& si nihil regalis excellentie in eo vi- derunt·tamen solius stelle testimonio contenti adorauerunt· Viderunt enim hominē & cognoscunt deum·Et offerunt mu nera dignitati x̄pi congruentia·Aurum quidem quasi regi ma gno·Thus quod in dei sacrificio ponitur immolant vt deo· Mirra qua mortuorum corpora conduntur·prebetur tanc̄ pro salute omnium hominum morituro·

¶In dominica infra octauas epiphanie est euangelium In illo tempore Cum factus esset Ihesus annorum duodecim ꝛc· Lu·ij·Circa quod possunt disputari sequentes questiones· ¶Primo vtrū x̄ps ꝑm aliquā sapientiā siue scientiā ꝓfecerit·

¶ Secundo vtrum xp̄s in gratia profecerit· ¶ Tercio vtrum cristus aliquid ab hominibus didicerit·

Ad primā questionē qua querit̄ vtrū xp̄s ſm aliquaz sapientiam siue scientiam profecerit sic proceditur· et videtur non· ¶ Primo sic· sicut em̄ ſm scientiam beatitudinis vel ſm scientiam infusam xp̄s cognouit oīa· ita ſm scientiam acquisitam· sed ſm illas scientias non profecit· ergo nec ſm acquisitam· & per consequens ſm nullā· ¶ Secundo sic· proficere est imperfecti· quia perfectum additionem nō recipit· sed in xp̄o non est ponere scientiam imperfectā· ergo ſm nullam scientiā dicēdus est ꝓfecisse· ¶ Tercio sic· Damascen⁹ dicit ꝙ qui dicunt xp̄m sapientia & gratia proficere vt additamentum sensus suscipientem non veneratur vnionem· ſ non venerari vnionem est impium· ergo impium est dicere ꝙ in scientia siue sapientia profecerit· ¶ In oppositum est euangelium presens vbi dicitur Lu· ij· ꝙ Jhesus proficiebat sapientia & etate· Rn̄o dicendum sub tribus conclusionibus· Prima est ꝙ in xp̄o dicuntur fuisse quatuor scientie· Prima est diuina & increata· de ista patz· quia cum in xp̄o ponantur due nature perfecte ſm vnāquāqz in eo est ponenda sapientia siue scientia· s· diuina increata et humana creata· Vnde in sexta synodo condempnata est positio negantium in xp̄o duas esse scientias siue duas sapientias· Secūda scientia que in xp̄o ponitur est scientia beatorum· fuit em̄ simul viator & comprehensor· Tercia scientia fuit in eo indita siue infusa mq̄tum per verbū dei anime xp̄i sibi personaliter vnite impresse sunt species intelligibiles ad omnia ad que est intellectus possibilis in potētia· sicut etiam impresse sunt per verbum dei species intelligibiles mēti angelice in principio creationis· vt dicit Aug⁹· vn̄ Colo· ij· dicitur· in xp̄o sunt omnes thesauri sapientie & sciētie absconditi· Quarta scientia dicitur experimentalis siue acqsita· de qua dicitur ad Hebr̄· v· Cum esset filius dei didicit ex his que passus est obedientiā· glo· i· expertus est· fuit ergo in eo aliqua experimentalis scientia· que est scientia acquisita·

Secunda conclusio · xp̄s ꝑm tres primas scientias non ꝓfecit ista conclusio ptz · primo de diuina scientia quia ista augeri nō potest · Idem de scientia beatifica que etiā augeri non potest · Idem de scientia infusa · quia a principio conceptionis plenarie fuit in eo omīs scientia infusa · Tercia ꝯclusio iuxta sanctū Tho · in · iij · parte · q · xij · ar · i · scientia acquisita fuit in xp̄o augmentata · non mō ꝑm experientiā sed ꝑm essentiā suā · Quidā em̄ ponūt sicut etiā sanctꝰ Tho · in quarto scripto ponit ꝙ solum ꝑm experientiam · i · per cōuersionē specierꝫ intelligibilium inditarꝫ ad fantasmata · & ꝑm hoc dicūt ꝙ scientia xp̄i ꝓfecit ꝑm experientiā cōuertendo · s · species intelligibiles inditas ad ea que de nouo per sensum accepit · sed quia incōueniēs videt̄ ꝙ aliqua naturalis actio intellectualis xp̄o deesset · cum extrahere species intelligibiles a fantasmatibus sit quedā actio naturalis hominis ꝑm intellectū agentē cōueniēs videt̄ hāc etiaꝫ actionē in xp̄o ponere · & ex hoc sequitur ꝙ in aīa xp̄i aliquis scientie habitꝰ fuit qui ꝑ huiusmodi abstractionē specierꝫ potuerit augmentari ex hoc · s · ꝙ intellectus agens post primas species intelligibiles abstractas a fantāsmatibus poterat etiaꝫ alias abstrahere · ¶ Ad rōnes in oppositū · Ad primā rn̄det̄ negando ꝯñaꝫ · & ratio est qꝛ nō est simile de primis sciēcijs et de acquisitis · quia tam scientia infusa aīe xp̄i q̄ꝫ sciētia beatifica fuit effectꝰ agentis infinite virtutis q potest totū simul operari · Vnde in neutra sciētia xp̄s ꝓfecit sed a principio habuit eam perfectā · Sed scientia acquisita est tm̄ ab intellectu agēte qui non totum simul opat̄ sed successiue · et ideo ꝑm hāc scientiam xp̄s non a principio sanctificauit omīa ꝫ paulatim & post aliqd̄ tempus · s · in perfecta etate · & sic assūptū non est verum · qd̄ ptz ex hoc ꝙ euangelista ibi simul dicit eum ꝓfecisse scientia & etate · ¶ Ad scd̄aꝫ rn̄detur negando ꝯseqñaꝫ et ratio ē · quia licet scientia acquisita ī xp̄o fuerit semꝑ perfecta ꝑm tꝑs non tn̄ perfecta fuit ꝑm naturaꝫ · & ideo potuit habere augmentū · ¶ Ad terciā dicendū ꝙ verbū Damasce · intelligēdum est q̄ꝫtum ad illos qui dicunt simplicit̄ factā fuisse additionē scētie xp̄i ꝑm q̄ꝫcūqꝫ scientiā · & p̄cipue infusaꝫ q̄ causat̄

in anima xp̄i & ex vnione ad verbum. non autem intelligitur de augmento scientie q̄ ex naturali agēte intellectu causatur.

Ad secundā questionē qua q̄ritur vtr̄ xp̄s in gratia ꝓfecerit sic procedit̄. & videt̄ ꝙ sic. ¶ Primo ex p̄nti euangelio in quo dicit̄ ꝙ xp̄s ꝓficiebat sapientia etate & gr̄a. ¶ Scd̄o sic. omni em̄ finito potest fieri additio. sed gratia xp̄i finita fuit cū esset creata. ergo potuit augeri et xp̄s in ea proficere. ¶ Tercio sic. q̄tūcūq; addit̄ intellectuali nature de perfectione tanto magis auget̄ eius capacitas. vt colligi videtur ex tercio de aīa. sed capacitas amplioris gratie facit possibilitatē ad augmentū. & ita videt̄ ꝙ xp̄s ꝓficere potuit in gratia. ¶ In oppositū est illud Jo. i. Vidimꝰ eū quasi vnigenitū a p̄re plenū gr̄e & veritatis. ꝫ nihil potest esse aut intelligi magis plenū gr̄e q̄ꝫ ꝙ aliquis sit vnigenitꝰ a p̄re. ergo non potest esse nec intelligi maior gr̄a qua xp̄s fuit plenꝰ. R̄no dicendū ꝙ xp̄s non ꝓfecit in gr̄a ita ꝙ eius gr̄a in se augmentū susciperet. Ista conclusio sic declarat̄ et probatur iuxta sanctū Tho. in. iij. parte. q. vij. ar. xij. aliquā formā nō posse augeri contingit dupliciter. vno mō ex parte subiecti. alio mō ex parte illiꝰ forme. Ex parte quidē subiecti qn̄ subiectū attingit ad vltimū in participatione illius forme ꝫm suū modū. sicut si dicat̄ ꝙ aer non potest crescere ī caliditate qn̄ pertingit ad vltimū gradū caloris qui potest saluari in natura aeris licꝫ posset esse maior calor ī rer̄ natura sicut ē calor ignis. Ex parte aūt forme excludit̄ possibilitas augmenti qn̄ aliquod subiectū attingit ad vltimā perfectionē qua potest talis forma haberi sicut si dicamus ꝙ calor ignis non potest augeri quia nō potest esse perfectior gradus caloris q̄ꝫ ille ad quem pertingit ignis. sicut aūt aliarum formarum est ex diuina sapientia determinata ꝓpria mensura. ita & gr̄e. ꝫm illd̄ Sapīe. xi. oīa in numero & pondere et mensura disposuisti. Mensura autē vniuscuiusq; forme perficitur per comparationem ad suum finem sicut non est maior gratuitas q̄ꝫ grauitas terre. quia non potest esse inferior locus loco terre. finis autem gr̄e est vnio creature rationalis ad deū. ꝫ qr nō pōt esse nec ītelligi maior vnio

creature ad deum q̄ que est in persona. & ideo gratia xp̄i ptin
git vsq; ad summam mensuram gratie. sic ergo manifestū est
q̄ gratia xp̄i nō poterit augeri ex parte ip̄i⁹ gratie ꝑ nec etiaꝫ
ipsius subiecti. quia xp̄s ꝑm q̄ hō a primo instāti sue ꝯcepti-
onis fuit verus & plenus comprehensor. vn̄ in eo nō potuit
esse gratia augmentatiua. sicut nec in aliis beatis quoꝝ gr̄a au-
geri non potest eo q̄ sūt in termīo. hominū vero qui sunt puri
viatores gr̄a pōt augeri & ex parte forme. qa nō attingit sū-
mū gratie gradū. & ex parte subiecti quia nondū ꝑuenerunt
ad terminū. ¶ Ad rationes in oppositū. Ad primā de p̄senti
euangelio rn̄detur iuxta sanctū Tho. q̄ in sapientia & gratia
aliquis potest proficere dupliciter. Vnomō ꝑm ipsos habitus
augmentatos. & sic xp̄s in eis nō ꝓficiebat. quia in eo nō fuit
reale gratie augmentū. quia totā plenitudīeꝫ gr̄e habuit ab in
itio sue conceptionis. Aliomō ꝑm effectus siue ꝑm ostensionē
in effectu inq̄tum. s. aliquis sapientiora & virtuosiora opera
facit. & sic xp̄s ꝓficiebat sapiētia & gr̄a sicut etiā etate. quia
ꝑm processum etatis perfectiora opera faciebat quādo volebat
vt se verū hominem demonstraret. et in his que sunt ad deum
id est ad gloriam dei. & in his que sunt ad hoīes. i. ad salutez
hominū. ¶ Ad scd̄aꝫ rn̄det̄ q̄ verū est q̄ cuilibet finito potest
fieri additio mathematice loquēdo. qꝛ ratio quātitatis quā so-
lus mathematicus considerat non prohibet quin possit finito
aliquid addi. Si vero loquamur de quātitate naturali sic nō
est verū quia repugnat forme cui debet̄ determīata quantitas
sicut & alia accidētia determinata. Vn̄ phūs dicit. ij. de aīa q̄
omnium natura cōstantiū est terminus & ratio magnitudinis
& augmenti. & inde est q̄ quantitati totius celi non potest fi-
eri additio. et multo magis in ipsis formis considerat̄ aliquis
terminus vltra quem non transgrediuntur. & propter hoc nō
oportuit q̄ gratie xp̄i possit fieri additio. q̄uis sit finita ꝑm
suam essentiā. quia nec gr̄a potest esse maior q̄ cōprehensoris
nec gloria minor q̄ creature deo in persona vnite.

Ad terciā q̄stionē qua q̄rit̄ vtꝝ xp̄s ab homīb⁹ aliqd
didicerit sic proceditur & videtur q̄ sic. ¶ Primo ex

euangelio p̄nti vbi dicitur q̄ inuenerunt eum in templo ī me
dio doctorū interrogantē illos & r̄ndentē · interrogare vero &
respondere est addiscētis · ergo videt̄ q̄ xp̄s aliquid ab hoībo
didicit · ¶ Scdo sic · acquirere scientiā ab hoīe docēte videtur
esse nobilius q̄ acquirere a sensibilibo · quia in aīa hoīs docen-
tis sunt species intelligibiles in actu · in rebus aūt sensibilibus
sunt species intelligibiles solū in potētia · ꝫ xp̄s accipiebat sci
entiā experimētalē ex rebus sensibilibo vt habitū est in prima
q̄stiōe · ergo multo magis poterat accipe scientiā addiscēdo ab
hoībo · ¶ Tercio sic · xp̄s ꝫm scientiā expimētalē a p̄ncipio nō
oīa sciuit ꝫ in ea profecit · sicut dicit̄ in hoc euāgelio · ꝫ quilibꝫ
audiens sermonē significatiuū alicuiꝰ potest addiscere qd̄ ne-
scit · ergo xp̄s potuit ab hoībo aliqua addiscere q̄ ꝫm hāc sciē-
tiam nesciebat · ¶ Quarto sic · xp̄s ꝫm hanc scientiā aliquid di-
dicit ab angelis · ergo pari rōne potuit addiscere aliquid a do
ctis hoībo · assūptū ꝓbat̄ · tū qꝛ dicit Dyoni · iiij · celestis ierar-
chie · per angelos videmꝰ eū sub paternis legibus ordinatū · ꝫ
qd̄ ordinat̄ aliquid ab ordināte accipit · ergo xp̄s aliquid eru
ditionis ab angelis suscepit · ¶ In oppositū est illud Ysa · lv ·
Ecce testē populis dedi eū & ducē ac p̄ceptorē gentibo · pre-
ceptoris aūt non est doceri ꝫ docere · ergo xp̄s non accepit ali
quā scientiā per doctrinam alicuius alteriꝰ hoīs · R̄no dicendū
sub duabus conclusionibus · Prima est q̄ xp̄s non didicit ali-
quid ab hoībo · Ista ꝯclusio ꝓbat̄ sic ꝑ btm̄ Tho · in · iij · parte
q · xij · ar · iij · in quolibet genere id qd̄ est primū mouēs nō mo
uetur ꝫm illā speciem motꝰ · sicut primū alterans non alterat̄
Xp̄s aūt cōstitutꝰ est caput ecclesie · ꝫm illd̄ ad Ephe · i · ip̄m
dedit deus caput sup̄ omnē ecclesiā vt non solū ꝑ ip̄m oēs ho-
mines gr̄aꝫ acciperēt · ꝫm illd̄ Jo · i · de plenitudīe eius omnes
accipimꝰ · sed etiā vt omnes ab eo doctrinā veritatis reciperēt ·
Vn̄ ipse dicit Jo · xvij · in hoc natus sum & ad hoc veni in mū
dum vt testimonium perhibeam veritati · & ideo fuit conueni-
ens eius dignitati vt a quocunqꝫ homine doceretur · Secūda
conclusio · xp̄s nihil didicit ab angelis · Ista cōclusio ptꝫ quia
superioris non est ab inferiori recipere · ꝫ xp̄s etiā ꝫm humanaꝫ

naturam angelis superior fuit & caput·sm illud Colo·ij·qui est caput omnis principat? & potestatis·ergo ab eis nihil recepit· Item dicit Dyonisi?·vij·c·celestis ierarchie·q supremi angeli ad ipm Ihesum questionē faciūt & ipius diuine opationis pro nobis scientiā discunt·sed nō est eiusdem docere & doceri·ergo xps non accepit scientiā ab angelis· Ad rōnes in oppositū·Ad primā rndetur negando cseqñaz·et ratio est qr sicut Origen·dicit sup Lu·dns interrogat non vt aliquid disceret s vt interrogans erudiret· Ex vno quippe fonte doctrine manat & interrogare & rndere sapienter·Vñ ibidē in euāgelio sequit q stupebāt omēs qui eū audiebāt sup prudentia et responsis eius & videntes mirati sunt·quia em idem ver? de? homo & ver? erat de?·ad oñdendū q homo erat hoies magistros audiebat·ad pbandū q deus erat hisdez loquētibo sublimiter rndebat· Ad scdaz rndet negando cseqñaz·& ratio est quia ille qui addiscat ab hoie non accipit imediate scientiā a specieb intelligibilib q sūt in mēte ipius s mediantib sensibilibus vocib tanq figmis intellectualiū ceptionū·sicut autem voces ab hoie formate sūt signa intellectualis scientie ipi? ita creature a deo cōdite sunt signa sapientie eius·Vñ eccī·i· dicit q deus effudit sapientiaz suā sup oia opera sua·sicut ergo dignius est doceri a deo q ab hoie·ita dignius est accipe scientiam per sensibiles creaturas q per homis doctrimā· Ad tertiā rndet negādo cseqñaz·& ratio est qr cū duplex sit modus acquirendi scientiā·s·inuemēdo & addiscendo·Modus qui est per inuentionem est precipuus modus·Modus autem qui est per disciplinam est secundarius·Vñ dicit primo ethicoz· Ille quidem est optimus qui omnia per seipsum intelligit·bonus aūt ille qui benedicenti obediat·Et ideo xpo magis competebat habere scientiam acquisitam per inuentionem q p disciplinam·presertim cum ipse daretur a deo omnibus in doctorem·sm illud Joel·ij·Letamini in dño deo vestro qui dedit vobis doctorē iusticie· Ad qrtaz rndet negādo assumptū et cseqñaz·ad pbationē assūpti rndet q sicut ipemet Dyonisi? se ibidem exponit q xps dicit p angelos ordinat?·nō q ipe

illuminationem ab eis acceperit· sed ꝙ de his q̄ ad xp̄m ptine bant circa ip̄m gerenda per angelos alij instruebant· sicut Jo seph de fuga ī egyptū & de reditu d̄ egipto· sicut ptz Math· ij· Ipse em̄ per se in his instruere nolebat vt exterius ab alijs pueris non differret & veritas nature assumpte probaretur·

¶ In octauis epiphanie possūt disputari seq̄ntes questiōes· ¶ Prima vtꝝ Johānes testimoniū reddēs de xpo cōuement dixit· Ecce agnus dei ꝛc· in quo innuit ꝙ passio xp̄i sit opata humani generis salutē p modum sacrificij· ¶ Secunda vtrū conuenientius noīauit xp̄m agnū dei q̄ꝫ aliquod aliud animal solitū sacrificari· ¶ Tercia vtrū xp̄s principalius passus est pro deletione peccati originalis q̄ꝫ actualium peccatorum·

Ad primam questionem qua queritur vtrum Jo· testimoniū reddens de xp̄o conuenienter dixit· Ecce agnꝰ dei qui tollit peccata mūdi vbi innuit ꝙ passio xp̄i sit operata salutem humani generis per modum sacrificij sic pro ceditur & videtur ꝙ non· ¶ Primo sic· veritas debet respondere figure· sed in sacrificio veteris legis que erant figure xp̄i nunq̄ꝫ offerebatur caro humana· immo hec sacrificia nepharia habebantur· ergo videt̄ ꝙ passio xp̄i sacrificiū dici non possit ¶ Secundo sic· dicit Augꝰ· x· de trinitate· ꝙ sacrificium visibile inuisibilis sacrificij est sacramentū· i· sacrū signū· ꝫ passio xp̄i non est signum sed magis signatum per alia signa· ergo videtur ꝙ passio xp̄i non sit sacrificium· ¶ Tercio sic· quicūqꝫ offert sacrificiū aliquod sacrum facit vt ip̄m nomē sacrificij demonstrat· illi autem qui xp̄m occiderunt non fecerunt aliquod sacrum sed magnā maliciā perpetrarūt· ergo passio xp̄i magis fuit maleficium q̄ꝫ sacrificium· ¶ In oppositū est euāgelium pn̄s cū beatꝰ Jo· testimoniū reddēs de xp̄o dicit· Ecce agnus dei· s· immolandꝰ qui tollit peccata mūdi· ergo passio xp̄i p modū sacrificij salutē operata est· Rn̄o dicendū sub ista ꝯclusiōe· ꝙ xp̄i passio opata ē salutē hūani generis p modū sacrificij· Ista ꝯclusio ptz auctoritate et rōne· Auc̄te sic· dicit aplus

ad Ephe. v. de xp̄o. tradidit semetipsum ꝓ nobis oblationez
& ostiā deo in odorē suauitatis. Ratione sic. ſm Tho. in. iij.
parte. q. xlviij. ar. iij. Sacrificiū dicit̄ ꝓprie aliqd factū in ho
norē ꝓprie deo debitū ad eū placādū. & inde vt Aug⁹. dicit
in. x. de ciuitate dei. Verū sacrificiū est omne opus qd agit̄ vt
sancta societate deo inhereamꝰ relatū. s. ad illū finē boni quo
veraciter beati esse possumus. ꝫ xp̄s semetip̄m obtulit in passi
one pro nobis. & hoc ip̄m opus. s. ꝙ voluntarie passionē su-
stinuit fuit deo maxime acceptum. vtpote ex caritate ꝓueni-
ens. ergo manifestum est ꝙ passio xp̄i fuit verū sacrificiū per
quod ip̄e xp̄s vnus verusqꝫ mediator nos deo reconciliauit.
¶ Ad rationes in oppositū. Ad primā rn̄det̄ negādo ɔseqn̄az
& ratio est qꝛ licꝫ veritas rn̄deat figure quo ad aliquid non tn̄
q̄ntū ad oīa. quia oportet ꝙ veritas figurā excedit. & ideo cō
uenienter figura huius sacrificij qd offertur pro nobis nō fuit
caro hominū sed aīalium significātium carnē xp̄i que est perfe-
ctissimū sacramētum. Primo quidē quia ex eo ꝙ est humane
nature. caro cōgrue ꝓ omībo homībo offert̄ & ab eis sumitur
sub sacramēto. Scdo ex eo ꝙ erat passibil̄ & mortalis apta
erat immolatiōi. Tercio qꝛ ex hoc ꝙ erat sine peccato efficax
erat ad emūdanda peccata. Quarto qꝛ ex eo ꝙ erat caro ip̄ius
offerentis erat deo accepta propter caritatem suam carnē offe
rentis. Vnde Aug⁹. dicit in quarto de trini. Quis tam cōgru
enter ab homībus sumeret̄ ꝙ pro eis offeretur q̄ humana ca-
ro. & quid tam aptum huic immolatiom q̄ caro mortalis. &
quid tam mundū pro mūdandis vicijs mortaliū q̄ sine cōta-
gione carnalis cōcupiscentie coronata in vtero & ex vtero vir
ginali. & quid tam grate offerri & suscipi possit q̄ caro sacri-
ficij nostri corpus effectum sacerdotis nostri. ¶ Ad scdaz rn̄-
detur negando ɔseqn̄az. & ratio est duplex. Prima qꝛ Aug⁹.
ibi de sacrificijs visibilibus figurabilibus. Scda est qꝛ passio
xp̄i licꝫ sit aliqd signatū per alia sacrificia est tn̄ signū alicuiꝰ
rei obseruāde a nobis ſm illd. i. Pe. iiij. Xp̄o igit̄ passo in car
ne & vos eadem cogitatione armamini. quia qui passus est in
carne desiit a peccatis vt iam nō hoim̄ desiderijs ꝫ volūtate dei

quod reliquum est in carne tunc iuuat ipsis. ¶ Ad terciaz rñ-
detur negãdo ɔseqñaz. & ratio est. tum quia licet passio xp̄i ex
parte occidentiũ fuit maleficiũ. ex parte tamẽ ip̄ius xp̄i ex ca
ritate patiẽtis fuit sacrificium. tum quia hoc sacrificium xp̄s
obtulisse dicitur non autem illi qui eum occiderunt.

AD secundã questionẽ qua q̄ritur vtꝝ Jo. cõuenienter
specialiter noĩauerit xp̄m agnum dei magis q̄ aliqd̄
aliud animal solitum sacrificari. sicut bos vitulus ca-
pra turtur columba. Rño ponitur conclusio respõsalis sine ar
gumentis precedẽtibus q̄ sic. & hoc multiplici de causa. Pri-
ma est. quia sicut dicitur Nume. xxiiij. licz alia animalia fierẽt
sacrificia in templo certis temporibus. vnum tamen erat cotti
dianũ in quo iugiter vnus agnus de mane & alius vespere of
ferebatur. nec hoc mutabatur vnq̄ sed tanq̄ principale obser
uabat̄. alia vero ex adiuncto. & ideo per agnum qui erat pñ-
cipale sacrificium significatur xp̄s qui est principale sacrificiũ
Nam omnes sancti qui pro fide xp̄i passi sunt prosunt ad sa
lutem fidelium. sed hoc non habent nisi inq̄tum sup oblationẽ
agni quasi oblatio adiuncta principali sacrificio immolantur.
Et hic offertur quidem mane & vespere. quia p xp̄m ptz ad-
ditus ad intelligentiã diuinoꝝ contemplandã & fruendã. qd̄
pertinet ad cognitionẽ matutinã et instruimur quomõ vtamur
terrenis absqz inquinamẽto peccati qd̄ pertinet ad vespertinã.
Secũda ratio est. quia inter omnes figuras veteris testamenti
agnus pascalis expressius figurabat passionem xp̄i. quia ille
agnus erat sine macula & p eius immolationem filij isrl̄ libe-
rati sũt a seruitute egyptiaca sicut per passionem xp̄i qui pec-
catum non fecit sumus liberati a seruitute diaboli. Vnde glo.
interlinealis super verbo. Ecce agnus dei dicit. Innocẽs ĩmo
landus prefiguratus in agno pascali. Tercia ratio ꝓpter man-
suetudinem. Ysa. liij. quasi agnus coram tondente se obmute-
scet & non aperiet os suum. Quarta ratio est propter vtilitatẽ
quia lana sue conuersationis per exemplum dat vestimẽtum
virtutis & carnẽ in cibũ nutrimenti spiritualis & lac doctrine
in potum paruulis nondum ad cibum solitum perfectis.

Ad tertiam questionem qua queritᵉ vtrum xp̄s p̄mᵒ palius passus est p̄ deletiōe peccati origmalis q̄ actu aliū peccatoꝝ sic procedit̄ · & videt̄ q̄ p̄mcipalius pro deletione actualium · ¶ Primo sic · q̄to em̄ peccatū est gra mius tanto magis humane saluti aduersat̄ ꝓpter quā de⁹ est mcarnatus & passus · ꝑ peccatū actuale est gram⁹ q̄ peccatū origmale · minima em̄ pena deletur origmali · vt dicit Aug⁹ · contra Julianū · ergo p̄mcipalius mcarnatio xp̄i & passio or dinat̄ ad deletionem actualiū · ¶ Secundo sic · peccato origi nali non debetur pena sensus sed solū pena dampm · ꝑ xp̄s ve nit pro satisfactione peccatorum penaꝝ sensus pati m cruce nō aūt penā dampni · quia nullum defectū habuit diuine visiōis aut fruitionis · ergo p̄mcipalius venit ad deletionē peccatoꝝ actualiū q̄ origialis · ¶ Tercio sic · dicit ap̄lus ad Gala · ij · di lexit me & tradidit semp̄ p̄ me · sed ꝓpria peccata nostra sūt actualia · origmale em̄ peccatū est cōmune · ergo videt̄ id qd̄ prius · ¶ In oppositū est euangelium p̄ns cū ait · Ecce agnus dei ecce qui · t · p · mūdi · vbi aliqui textus habent pctm̄ · Vnde dicit glo · peccatū mūdi est origmale qd̄ est cōmune omnium · Rño dicendū sub duabus ꝯclusionibus · Prima est q̄ xp̄s ve nit m mundū non solum ad delendū origmale peccatū ꝑ etiā ad deletionem omniū peccatoꝝ actualiū · Ista conclusio patet ꝑm Tho · m · iij · dis · xix · q · i · ar · ij · Primo p̄ illud Ose · vltimo · Omnē aufer miquitatē · & Colo · ij · Qui cōuiuificauit nos cū illo donās nobis oia delicta · q̄ vero non oia peccata deleantur in hoīibus est propter defectū hominū qui xp̄o non adhereṫ · ꝑm illd̄ Jo · iij · Venit lux m mundū & dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucem · xp̄s aūt q̄ exhibuit · s · satisfactionē passio nis sue sufficiens fuit ad oia peccata delenda · Secūda ꝯclusio ē q̄ p̄mcipali⁹ xp̄s mcarnat⁹ & passus est p̄ peccato origiali Patz cōclusio · quia tanto p̄ncipalius ad aliquos peccati dele tionem venit q̄to illud peccatū est maius · ꝑ peccatū origiale per qd̄ totū gen⁹ hūanum mficit̄ est maius peccatū extensiue quolibet peccato actuali qd̄ est ꝓpriū singularis persone · ergo ad hoc tollendū xp̄s p̄mcipali⁹ venit m mundū · m q̄to bonū

gentis diuinitus est q̃ bonũ vnius · vt dicit̃ · i · ethy. Ad rõ
nes in oppositũ · Ad primã rñdet̃ q̃ maius aliqd̃ dicit̃ dupl̃r
Vnomõ intẽsiue sicut est maior albedo q̃ est intensior · & per
hunc modũ peccatũ actuale est maius q̃ origĩale · qr plus ha
bet de ratione volũtarij · Aliomõ dicit̃ aliqd maius extẽsiue si
cut dicit̃ maior albedo q̃ est in maiori supficie · & sic originale
peccatũ p qd̃ totũ gen⁹ hũanũ inficit̃ est mai⁹ · & sic argumẽ
tum illd̃ ꝓcedit de intensiua magnitudĩe et ideo non militat ·
¶ Ad scd̃az rñdet̃ negãdo ɔseqñaz · & ratio est qr licet peccato
origĩali in futura retributiõe nõ debeat̃ pena sensus · penalita=
tes tñ sensibilit̃ in hac vita patimur sicut famẽ sitim mortẽ · &
alia huiusmõi q̃ ex peccato originali ꝓcedũt · Et ideo xp̃s vt
plene ꝓ pctõ originali satisfaceret voluit sensibilẽ dolorẽ pati
vt mortẽ & alia huiusmõi ĩ seip̃o ɔsũmarz · ¶ Ad terciã rñde
tur negãdo ɔñaz · & ad dictũ apl̃i rñdet̃ q̃ nõ est ita intelligẽ
dũ q̃ voluerit minuere amplissima & p orbem diffusa xp̃i mu
nera q̃ ꝓ se sol⁹ xp̃s mortu⁹ sit ꝫ vt p̃ omĩbo se solũ iudicaret
obnoxiũ · & ideo non excludit̃ quin p̃ncipali⁹ venerit abolere
peccatum originale totius nature q̃ peccatum vnius persone ·

¶ In octauis epiphanie ꝫm eundẽ vsũ predicatorũ legit̃ euã
gelium de baptismo xp̃i · s · In illo tempore · Venit Jhesus a
galilea ad Jordanem ad Johannem vt baptizaretur ab eo ꝛc̃ ·
Math · iij · vbi possunt disputari sequentes questiones ·
¶ Primo vtrum conueniens fuit xp̃m baptizari · ¶ Secundo
vtrum conuenienter super xp̃m baptizatum celi aperti sunt &
spiritus sanctus descendit sicut colũba & vox p̃ris audita est ·

AD primã q̃stionẽ qua q̃rit̃ vtrũ conueniẽs fuit xp̃m
baptizari sic ꝓcedit̃ et videt̃ q̃ nõ · ¶ Primo sic · bap
tizari em̃ est ablui · ꝫ xp̃o nõ ɔuenit ablui in quo nul=
la fuit ĩpuritas · ergo videt̃ q̃ nõ fuit ɔuemẽs ip̃m baptizari ·
¶ Scd̃o sic · primũ mouẽs ĩ q̃libz gen̄e ẽ ĩmobile ꝫm illd̃ mo
tũ sic̃ celũ qd̃ primũ alterãs nõ ẽ alterabile · ꝫ xp̃s ẽ p̃mũ bap=
tizãs ꝫm illd̃ Jo · i · sup quẽ videris sp̃m̃ descẽdẽtẽ & manẽtẽ

hic est qui baptizat · ergo xp̃m nō decuit baptizari · ¶ Tercio arguit̃ specialiter baptismo Jo · sic · baptism⁹ Jo · erat baptismus penitētie · ꝫ xp̃o penitētia non conuenit qz nullū habuit peccatū · ergo videt̃ qꝫ non fuit conuenies xp̃m baptizari baptismo Jo · ¶ In oppo · est euāgeliū pñs · Rño dicendū sub duabo cōclusiōibo · Prima ē qꝫ conuenies fuit xp̃m baptizari · & hoc ꝓut dicit Tho · in · iij · pte · q · xxxix · ar · i · Primo vt tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuā cōferret aqs · Nā vt dicit̃ de cse · di · iij · nunqꝫ aq̃ pctā purgare posset nisi prius tactu dñici corpis fuisset sanctificata · Vñ ait Ambro · sup Lu · baptizat⁹ est dñs vt sctificatas aq̃s postmodū baptizādis relinq̃ret · & idez Crisos · & Beda · dignat⁹ ē lauari aqs iordanicis qui erat mūd⁹ a sordibo cūctis vt ad diluēdas nrox sordes scelex omniū fluēta sanctificaret aquax · Secdo sic · qz vt dicit Aug⁹ · in sermōe de epiphania · voluit docere qd̄ faciendū oīb⁹ imperauit · & hoc est qꝫ ipe dicit sic · decet nos adimplere omnē iusticiā · vt em̄ Ambro · dicit sup Lu · hec est iusticia vt qd̄ alter facere velles prius ipse incipias & alios tuo horteris exemplo · Tercia rōne procedit̃ sic · xp̃s erat fims veteris legis et inciū noue · ergo non solū debebat implere ea q̃ sunt veteris legis ꝫ inchoare ea q̃ sunt noue · & ideo sicut conuenies fuit vt circūcideret̃ · vt circūcisionē & alia legalia finiret & terminaret · ita conueniens fuit vt baptizaret̃ · vt legem nouā inchoaret · Decunda cclusio · conuenies fuit vt xp̃s baptismo Jo · baptizaretur · Jsta conclusio habet̃ ex euāgelio pñti · de hoc assignātur plures rationes · ꝫm Tho · vbi · ar · ij · dicit · Primo ꝓpter condicionem baptismi Jo · qui non baptizauit spū ꝫ solū in aqua Xp̃s aūt spūali baptismate non indigebat qui a principio fuit cōceptiōis gr̃a spūs sancti fuit replet⁹ · et ista est rñsio Crisos · Secdo vt dicit Beda · vt baptismo suo baptismū Jo · comprobaret · Tercio vt in baptismo miracula ostendēs euacuaret illoxū errorem qui Johānem xp̃o maiorē dicebāt · ¶ Ad rōnes in oppo · Ad primā rñdet̃ negādo cōnaz · et ratio ē qz licz nō fuit baptizat⁹ vt ablueret̃ fuit tñ baptizat⁹ alijs rōnibo assignatis ¶ Ad secdaz rñdet̃ negādo cōnaz · & ad ꝓbatiōez rñdet̃ qꝫ xp̃s

est primū baptizans spiritualiter et sic non est baptizat⁹ ꝫ in aqua solū. ¶ Ad terciam rn̄det negādo ɔseqn̄az. & ratio ē qꝛ cū xp̄s mhil recepit a sacramētis. baptism⁹ Jo. non dicit baptism⁹ penitētie quo ad xp̄m ꝫ quo ad alios qui ad penitētiam per ip̄m prepabant. sicut etiā circūcisio xp̄i non fuit in remediū origmalis peccati a quo xp̄s īmunis erat. erat tn̄ alijs in remediū. vel dicēdū ꝙ xp̄s hoc fecit licꝫ nō indigerꝫ vt efficacius inducerꝫ hoīes ad baptismū q̄ indigebāt. vn̄ Ambro. sup Lu. d. nēo refugiat lauacꝝ gr̄e qn̄ xp̄s lauacꝝ pn̄ie nō refugit

AD scd̄az. q. qua q̄rit vtꝝ cōueniēs fuit ꝙ super xp̄m baptizatū celi apti sint et sp̄ūs sanct⁹ descēderit et vox p̄ris audita sit sic ꝓcedit. & videt ꝙ non. ¶ Primo de aptura celoꝝ arguit sic. aptio illa celoꝝ aut intelligit corpaliter aut sp̄ūalit. ꝫ non potest intelligi corpal'r. qꝛ corpa celestia sūt impassibilia & infrāgibilia. similit nō pōt intelligi sp̄ūalit. qꝛ an̄ oculos filij dei celi antea clausi nō fuerāt. ergo incōuenient videt dici ꝙ baptizato xp̄o apti sūt celi. ¶ Secūdo sic. de scd̄o xp̄s a p̄ncipio sue ɔceptiōis habuit plenitudinē gr̄e ꝑ quā sp̄ūs sanct⁹ habitat ī hoīe. ergo nō debuit sp̄ūs sanct⁹ ad eū mitti ī baptismo ¶ Tercio de t̄cio sic. hō xp̄s nō incepit esse fili⁹ in baptismo sicut quidā heretici putauerūt. ꝫ a p̄ncipio ɔceptiōis fuit fili⁹ dei. magis ergo in natiuitate debuit vox p̄ris ꝓtestari xp̄i diuinitatē q̄ꝫ in baptismo. ¶ In oppositū ē euāgeliū p̄ns. Rn̄o dicēdū sub ista ɔclusiōe. ꝙ ɔueniens fuit ꝙ xp̄o baptizato celi apirent. sp̄ūs sanct⁹ descēderet & vox p̄ris audiret. Probat ista ɔclusio per singl'a ꝓut Tho. vbi. s̄. ar. v. ꝓbat. dicim⁹ em̄ ꝙ celi apti sūt xp̄o baptizato qꝛ vt dictū ē xp̄s baptizari voluit vt suo baptismo ɔsecret baptismū q̄ nos baptizarem̄. & ideo in baptismo xp̄i ea demōstrari debuerūt q̄ pertinēt ad efficatiā n̄ri baptismi. circa quā sunt tria ɔsideranda. Primo quidē principalis virtus ex qua baptismus efficaciam habet. que quidē virtus est celestis. & ideo baptizato xp̄o apertum est celum vt on̄deretur ꝙ de cetero celestis virtus baptisma consecraret. Secūdo operat ad efficaciam baptismi fides ecclesie & ei⁹ qui & baptizat. vn̄ baptizati

fidem profitentur & baptismus dicitur fidei sacramentū · per fidem aūt inspicim⁹ celestia que sensum & rōnem hūanam excedunt · & ad hoc significandū xp̄o baptizato aperti sunt celi · Tercio quia p baptismū xp̄i spūaliter aperit⁹ nobis introitus regni celestis qui primo hōmi precluſus erat per peccatum · vñ baptizato xp̄o aperti sunt celi vt oñderet⁹ q baptizatis patet via in celū · Ad argumentū qđ fiebat in oppositū rñdet⁹ · q illa apertio non fuit corporalis q realiter celū fuisset diuisum · sed videbat⁹ aperiri · sicut in coruscatione vident⁹ aperiri · tant⁹ em̄ splēdor fulsit sup xp̄m baptizatum vt viderentur celi apti · consequenter patet conclusio de conuenientia descensus spiritus sancti super xp̄m baptizatum · dicimus em̄ q conuenienter dictum est q spiritus sanctus super eū descendit & in specie columbe · & hoc duplici rōne · Prima ad demonstrandū plenitudinē gr̄e in xp̄o · Secūda ratio est vt sup oēs baptizatos inuisibilit⁹ credat⁹ descēdere · oēs em̄ q baptismo xp̄i baptizant⁹ spiritum sanctum recipiunt nisi ficte accedāt · sm illud Math · iij · Ipse vos baptizabit in spiritu sancto · & ideo cōueniens fuit vt super baptizatum oñm spiritus sanctus descenderet & hoc in specie colūbe ꝓpter dispositionem que requirit⁹ in baptizato · vt · s · fictus non accedat · quia dicit⁹ Sapie · i · spūs sanct⁹ discipline effugiet fictū · Colūba em̄ ē animal simplex & astutum et dolo carēs · ¶ Ad rōnem in oppositū rñdet⁹ q vt dicit Aug⁹ · xp̄s in baptismo corpus suū · i · ecclesiā prefigurare dignat⁹ est in qua baptizati accipiunt spiritū sanctū · & hoc est qđ dictū est ī secūda causa assignata quare descēdit spūs sanct⁹ super xp̄m baptizatū · Cetex de voce p̄ris audita ptz cōclusio · qm̄ cōueniens fuit vt baptizato xp̄o vox p̄ris audiretur · tum primo vt ostenderet q per baptismū baptizati fiunt spūales filij Jo · i · Dedit eis potestatem filios dei fieri · Secundo quia in baptismo xp̄i non solū repsentat⁹ exemplū & efficatia · sed etiā forma baptismi · que est in noīe p̄ris & filij & spūs sancti Math · vltio · Euntes docete oēs gentes baptizātes eas in nomīe p̄ris et filij et spūs sancti · & ideo ī baptismo xp̄i vt Jero · ait · misteriū trinitatis demonstratur · filius in natura humana

baptizatur spūs sanctꝰ in specie colūbe descēdit· patris vox testimoniū filio ꝑhibentis auditꝫ· & ideo conueniēs fuit vt xp̄o baptizato pater declararetꝫ ī voce ¶ Ad argumētū in oppositū rn̄detꝫ negādo ɔn̄az· & ratio est qꝛ diuinitas xp̄i nō debuit omnibus in eiꝰ natiuitate manifestari ꝫ magis occultari ī defectibus infantilis etatis· ꝫ qn̄ ꝑuenit ad ꝑfectā etatē in qua oportebat eum docere & miracula facere & homīes ad se cōuertere tunc testimonio patris erat eius diuinitas indicāda· vt eiꝰ doctrina credibilioꝛ fieret· Vn̄ & ipse dicit Jo· v· Qui misit me pater ipse testimoniū ꝑhibet de me· & hoc p̄cipue ī baptismo per quem hoīes renascuntꝫ in filios dei adoptiuos· Filij autez adoptiui instruuntꝫ ad similitudinē filij naturalis· vn̄ Hyla· dicit sup Math· ꝙ super Jhesum baptizatum descendit spiritus sanctus & vox patris audita est dicentis· Hic est filius meus dilectus· vt ex his que seruabātur in xp̄o cognoscerem⁹ post aque lauacrum & de celestibus partibus sanctum in nos spiritum auolare & paterne vocis adoptione dei filios fieri·

¶ In dn̄ica prima post octauas epiphanie est illud euangelium· In illo tempore Nupcie facte sunt in chana galilee ꝛc· Jo· ij· Circa quod possunt disputari sequentes questiones·
¶ Prima vtꝝ xp̄s debuit miracula facere· ¶ Secūda vtrum conuenienter xp̄s incepit facere miracula in nupcijs mutando aquā in vinū· ita cōuersio aque in vinū fuit primū miraculum per eū factū· Tercia vtꝝ qs fuit spōsus in p̄dictis nupcijs·

Ad primā questionē qua queritꝫ vtrū xp̄s debuit miracula facere sic ꝓceditꝫ & videtꝫ ꝙ non· ¶ Primo sic· factū em̄ xp̄i verbo suo debet cōcordare· sed ip̄e dixit Math· xij· Generatio mala & peruersa signum querit & signū non dabitur ei nisi signum Jone prophete· ergo non debuit facere miracula· ¶ Secundo sic· Sicut cristus in secundo aduētu venturus est in virtute magna et maiestate· ita in primo aduentu venit in infirmitate· ꝑm illud Ysa· liij· Virum dolorum & scientē infirmitatem· sed operatio miraculorū magis ꝑtinet

ad virtutem q̄ ad infirmitatem·ergo non fuit conueniens vt in primo aduētu miracula faceret· ¶ Tercio sic·xp̄s venit ad hoc vt per fidem hoīes saluaret·sm illud Hebr̄·xj·Aspicientes in actorem fidei & consumatorem Jhesum·ꝫ miracula diminuūt meritum fidei·vñ dns dicit Jo·iiij·Nisi signa & prodigia videritis non creditis·ergo videt̄ qꝫ xp̄s non debuit facere miracula· ¶ In oppositū est euāgelium pns in quo miraculū fecit de cōuersione aque in vinū·Rño dicendū sm Thom·iij·parte·q·xliij·ar·i·sub ista ꝯclusione·qꝫ cōuenientissimū fuit vt xp̄s miracula faceret·Pro cuius ꝯclusionis declaratione est sciendum·qꝫ diuinitus concedit̄ homini miracula facere ꝓpter duo·Primo & principaliter ad confirmandū veritatez quam aliquis docet·quia eīm que sunt fidei humanā rationem excedunt·non possunt per hūanas rationes probari·sed oportet qꝫ probentur per argumentum diuine virtutis vt dum aliquis facit opera que solus deus facere potest credent̄ ea q̄ dicunt̄ esse a deo·sicut cum aliquis defert lr̄as annulo regis sigtas credit̄ ex volūtate regis ꝓcessisse qđ in illis ꝯtinet̄·Secūdo ad oīendendū pntiā dei ab hoīe per gr̄az spūs sancti vt dū·s·homo facit opa dei credat̄ deū habitare in eo p gr̄az·vñ Gala·iij·qui tribuit nobis spiritū et opat̄ virtutes in nobis·vtrūqz aūt circa xp̄m erat hoībus manifestandū·s·qꝫ deus esset in eo per gr̄az non adoptionis ꝫ vnionis·et qꝫ eius supnaturalis doctrina esset a deo· & ideo conuenientissimū fuit vt ipse miracula faceret·Vnde ipse dicit Jo·x·Si mihi nō vultis credere operibus credite·& Jo·v·Opera q̄ dedit mihi pater vt faciā ipsa fūt q̄ testimoniū phibent de me· ¶ Ad rōnes in oppositū· Ad primā rndet̄ negando ꝯsequēz·& ratio est qr qđ dicitur Math·xij·signū non dabit̄ ei nisi signū Jone sic in telligēdū est vt dicit Crisos·qꝫ tunc nō acceperūt tale signū quale de celo petebant·non qꝫ nullum signum eis dedit vel qua signa faciebat nō ꝓpter eos quos sciebat lapideos esse ꝫ vt alios emū daret·& ideo non eis sicut alīs illa signa dabant̄· ¶ Ad secūdā rndet̄ negādo ꝯsequēz·& ratio est quia licz xp̄s venerit in infirmitate carnis venit tn̄ in virtute dei qđ erat manifestandū

per miracula. ¶ Ad terciã rñdet negando ɔñaz. & ratio ē qz licet miracula intantũ diminuant meritũ fidei inquantũ per hec ostẽditur duricia eoꝝ qui nolũt credere ea q̃ scripturis diuinis probant nisi per miracula. tñ melius est eis vt vel p miracula conuertant ad fidẽ q̃ꝫ ꝙ omnino in infidelitate permaneant.

Ad scdam questionem qua queritur vtꝝ xp̃s ɔuenienter incepit facere miracula in nupcijs mutãdo aquam in vinum sic procedit. & videtur ꝙ non. ¶ Primo sic. miraculum de conuersione aque in vinũ fecit anno sue etatis. xxx. vel. xxxi. sed in libro de infantia saluatoris legitur ꝙ xp̃s in sua puericia fecit multa miracula. ergo videtur ꝙ tũc non inceperit facere miracula. ¶ Scdo sic. xp̃s faciebat miracula virtute diuina. ꝫ virtus diuina fuit in eo a principio sue conceptionis. extunc em̃ fuit deꝰ & homo. ergo videt ꝙ a pñcipio miracula fecerit. ¶ Tercio sic. xp̃s ante illud tps cepit cõgregare discipulos. vt legit Math. iiij. & Jo. i. ꝫ discipuli precipue congregati sunt ꝓpter miracula. ergo videt ꝙ ante miraculum factum in nupcijs alia miracula fecerit. ¶ In oppositum est euangelium presens vbi dicitur. hoc initiũ signorum fecit Jhesus ꝛc. Rño dicendum sub aliquibus conclusiõibus. Prima est ꝙ cõuenient xp̃s distulit facere miracula vsqꝫ ad perfectam etatem aptam ad docendum. Jsta conclusio oñditur sic. ꝑm Tho. in. iij. parte. q. xliij. ar. iij. Miracula facta sunt a xp̃o propter confirmationem doctrine sue & ad ostẽdẽdum diuinam virtutem in ipso ideo q̃tum ad primum non debuit ante miracula facere q̃ꝫ docere inciperet. non debuit autez docere ante perfectã etatẽ. qualis est. xxx. annoꝝ. vñ Gen̄. xli. legit. ꝙ. xxx. annorum erat Joseph quando suscepit regimen Egipti. similiter. ij. Regũ. v. legitur de Dauid ꝙ xxx. annorum erat cum regnare cepisset. Jtem Ezechiel etiã anno. xxx. cepit prophetizare. vt habetur Ezechiel. i. et ideo conueniẽs fuit vt xp̃s ante. xxx. annũ non doceret nec per cõsequens miracula faceret. Scdo oñditur idem inq̃tum miracula sua erãt sue diuinitatis mãifestatiua quia sic debuit per miracula diuinitatem ostendere. vt crederet veritas humanitatis ipiꝰ. i. nõ

impediretur cognitio vere humanitatis ipsius · et ideo nō fuit cōuenens cum añ perfectā etatem miracula facere · ne eius incarnatio fantastica crederet · vñ Crisos · super Jo · dicit · deceter non incepit signa facere ex prima etate · existimassent eñ fantasiam esse incarnationem & ante oportunū temp⁹ crucī eum tradidissent · Secunda conclusio · conuersio aque in vinū fuit primū miraculū xpi absolute · patz ista conclusio ex euangelio pñti · Scdo patz sic · quia oppositū est contra veritatē euāgelij · ergo cōclusio vera · Añs pbat sic · Jo · i · dicitur q xps adhuc erat incognitus · non solū ipi populi sed etiam Jo · precursori eius · Vnde Jo · baptista loquens de eo dixit · et ego nesciebā eum · s · ante baptismū · similiter loquēs iudeis dixit · medius vestrum stetit quē vos nescitis · Si aūt ante miracula fecisset non fuisset sic incognitus maxime suo pcursori qui ad ipm manifestandū nat⁹ erat · vt patz Lu · i · ymmo etiā nec pcursore indignisset · quia eius miracula sufficienter manifestassent eū · et ideo dicere q fecerit miracula añ baptismū videt esse expresse cōtra euāgeliū · Tercia cōclusio · cōuenientissime xps incepit facere miracla in nupcijs · patz ista conclusio quia p hoc Thaciani & Marciani ceterozūqz qui nupcijs detrahūt perfidia q̄ fit dampnabilis insinuauit · Nā vt ait Beda si thoro immaculato & nupcijs debita castitate celebratis culpa iesset nequaq̄ eas signoz suoz inicijs consecrare voluisset · Quarta cōclusio · cōuenienter xps primū miraculū fecit in cōuertendo aquā in vinū · q̄ conclusio patz quia per hoc apparuit q non ad soluendū legē aut pphetas venisset & q ea q̄ in lege & pphetis scripta erāt spiritualiter forent intelligenda · Vnde Beda in omelia eiusdē Potuit dñs vacuas implere ydrias vino qui in exordio mundane creationis cuncta creauit ex nihilo · sed maluit de aqua facere vinum quo thipice doceret non se ad soluendum & improbandum sed ad implendum pocius legem prophetasqz venisse · nec illa a se per euangelicā gratiā facere & docere quāqz legalis & pphetica scriptura ante facturū docturūqz signaret · ¶ Ad rones in oppositum · Ad primam respondetur q liber de infantia saluatoris est tanq̄ hereticus reprobatus · est enim

multis mendaciis confectus. ¶ Ad secam respondet negando consequenz. quia licet potestatem miracula faciendi haberet xps a principio fue conceptionis decuit tamen illam operari sm qd necessariū erat ad salutem humanā ppter quā carnem assūpserat & sic miracla fecat virtute diuina vt fidei de veritate carnis eius preiudicium non faceret. ¶ Ad terciā rndet negando cōnenz & ratio est quia ad laudē discipulorum illoz pertinet qd xpm secuti fuit cū nulla eum miracula facere vidissent. sicut Greg. dicit in quadam omelia. et qd dicit qd crediderunt in eum discipuli non qd tunc primū crediderunt s qua tunc perfectius crediderunt. vel discipulos vocat eos qui futuri erāt discipuli. vt refert Aug9. in libro de consensu euangelistarum.

AD terciaz. q. qua querit quis fuit sponsus in pdictis nupcijs sic rndet. circa hoc est duplex opinio. vna est sm Jero. et Aug9. in prologo & in glo. qd ipe fuerit Johānes euāgelista. Alia ē opio Victorini Crisos. & Orign. qd non fuerit Johānes euāgelista s alius. Probat hoc Victorinus sic. Cū virgitas sit in carne corruptibili incorruptiois perpetua meditatio. non est credendum qd Johānes cū de virginitate testimoniū perhibeat vncz in nupcijs consenserit. Sed ad hoc dicit Alber. magnus sup Jo. qd absqz dubio celebrior opio est qd iste sponsus fuerit Jo. euāgelista. & qd spōsa fuit vna de virginibus deo dsecta postea cū mre Jhesu pmānsit. Et ad argumentū Victorini rndet sic. qd est incorruptio sm mētē & incorruptio sm corpus & incorruptio sm vtrūqz. Virginitas aūt q quidem radicē habet in mente & ramos in corpe vt dicit Ambro. primo & pncipaliter meditationē habet in mente. Incorruptioms aūt corporis meditatio p diuersitate tēporis est diuersa. qz nō reuelato tpe gre quis incorruptio corporis desideret tn cōmittitur dispensatiom diuine. sic etiā btā virgo fuit eo qd tūc matrimonium fructificabat gratia diuine quia cū propagatione semis fiebat etiam propagatio religioms. Tempore aūt reuelate gratie incorruptio corpis tenebat in corpis integritate & sanctitate. qd autē verbo castitatis fiebat etiā ad gētes ppagatio religionis. et qz mrimoniū an lege

et castitas tpe gratie deo fructificabant mr̃imoniũ Abrahe nõ prefert̃ celibatui Johannis· qr castitatẽ quã Jo· exhibebat in corpe Abrahã habuit in habitu & mente· & talis incorruptionis meditatio ẽ v̓ginitas vbi ĩcorruptio tenet̃ in mẽte & incorruptio corpis in habitu mẽtis q̃uis nõ sit in corpe· Et vt dicit Victorin9 q̃ nõ ɔsensit Jo· in corruptionẽ corpis intelligendũ est de illa corruptiõe q̃ violat habitũ ɔtinẽtie in mẽte·

¶ In dñica scd̃a legitur euangeliũ Math· viij· in quo narrantur duo miracula· vnũ de sanatione leprosi· aliud de seruo Cẽturionis· Circa quod possunt dispuri sequentes questiones· ¶ Prima vtrum cõuemens fuerit q̃ xp̃s leprosum tangendo sanaret· ¶ Scd̃a vtr̃ sit verr̃ q̃ iste leprosus ideo postq̃ fuit sanat9 iussus ẽ ire ad sacerdotẽ ad significãdũ q̃ mũdatus a lepra peccati p ɔtritiõez teneat̃ se oñdere sacerdoti p cõfessionẽ ¶ Tercia vtr̃ in xp̃o cadat admiratio· ¶ Quarta vtr̃ verr̃ fuerit q̃ non sit inuẽta tanta fides in isrl̃ quanta in Centurione·

Ad primã questionẽ qua querit̃ vtr̃ cõuemens fuit q̃ xp̃s leprosum tangẽdo sanaret sic procedit̃· & videt̃ q̃ non· ¶ Primo sic· xp̃s ait Math· v· non veni legẽ aut ꝓphetas soluere· sed lege ꝓhibebat̃ tangere leprosum· ergo incõuenienter tangẽdo sanauit· ¶ Scd̃o sic· xp̃s faciebat miracula virtute diuina cuius ꝓpriũ est subito opari & pficere· ergo nõ debuit eũ sanare extendẽdo manũ & tangendo eũ· ¶ In oppo· est euãgeliũ· Rño dicendũ sub ista ɔclusione q̃ cõuenienter xp̃s sanando leprosum tetigit eũ hac inter alias rõne ꝓut Tho· in· iij· parte· q· xlv· ar· iij· in solutõe· iij· argumẽti· qr xp̃s venerat saluare mundũ non solũ diuina virtute ꝫ etiã per misteriũ incarnationis ipsi9· & ideo frequẽter in sanatiõe infirmor̃ nõ solũ potestate diuina vtebat̃ curãdo p modũ imperij ꝫ etiã aliqd ad hũanitatẽ ptinẽs opponẽdo· vñ sup illd̃ Lu· iiij· singulis manus imponẽs curabat oẽs· dicit Cyrill9· q̃uis em̃ deus potuisset oẽs verbo pellere morbos tangit tñ eos oñdẽs ꝓpriã carnẽ efficacẽ ad prestãda remedia· ¶ Ad rationes in

oppositum. Ad primam respondetur ꝙ non erat prohibitū in lege tangere leprosum ei qui ex tactu suo poterat curare. sicut helyas & helyzeus non fecerunt contra legem tangendo mortuum ad resuscitandū. vt habetur. iij. Regū. xvij. et. iiij. Regū. iiij. & ita xp̄s non fecit contra legem. ¶ Ad secundam respondetur negando ꝯseqñaz. & ratio est quia licet solo verbo curare potuit apposuit tamen manum ratione dicta.

Ho scdaz. q. qua queritur vtꝝ sit verū ꝙ iste leprosus postq̄ fuit sanat⁹ ideo missus sit ad sacdotē ad significādū ꝙ mūdat⁹ a lepra peccati p ꝯtritionē adhuc teneat̄ oñdere se sacerdoti p ꝯfessionē peccatoꝝ sic ꝓcedit̄ et videt̄ ꝙ nō. quia si sic. videret̄ ꝙ cōfessio a deo esset instituta. ꝫ non nisi ab hoīe. Jacobi. i. Confitemini alterutꝝ peccata vr̄a. ergo non fuit veꝝ illud. ¶ Scdo sic. culpa remittit̄ p gr̄e infusionez que dat̄ in cōtritione. Vñ sup illud ps̄. sacrificiū deo spūs cōtribulat⁹. dicit glo. cōtritio cordis ē sacrificiū quo soluunt̄ peccata. ergo nō est necessaria cōfessio. ¶ Tercio sic. aliquibus remissum est peccatū sine hoc ꝙ legant̄ confessi. sicut ptz de Petro & Maria magdalena & de Paulo. ꝫ non est minoris efficatie gr̄a remittens pctm̄ nunc q̄ tunc fuit. ergo nec nunc est de necessitate ꝙ homo a peccato mundatus per ꝯtritionem cōfiteat̄ sacerdoti. ¶ In oppositū est dictū doctorum exponentium hoc euangeliū. vt sancti Tho. & mgr̄i Nicolai d̄ lyra. Rño dicendum sub ista conclusione. ꝙ veꝝ est qd̄ doctores illi dicūt. Pro cuius pleniori noticia est notādū ꝫm Tho. in. iiij. di. xvij. q. iij. ar. i. ꝙ passio xp̄i sine cui⁹ v̄tute nec actuale nec originale peccatū dimittit̄ in nobis operat̄ p sac̄mentoꝝ susceptionē que ex ip̄a efficaciā habent. & ideo ad culpe remissionē & actualis et originalis requirit̄ sacramentū ecclesie vel actu susceptum vel saltem voto qñ articul⁹ necessitatis non contemptus ipsum excludit. Illa aūt sacramenta q̄ ordinantur contra culpā cū qua salus esse nō potest sūt de necessitate salutis. & ideo sicut baptism⁹ quo delet̄ originale pctm̄ est de necessitate salutis. ita & penitētie sac̄mētū. sicut aūt aliqs p hoc ꝙ baptismū petit se mīstris eccl̄ie subiecat ad quos

pertinet dispensatio sacramenti ita etiaz p hoc q confitet pec
catū suū se ministro ecclesie subicit vt p hoc sacmentū peniten
tie ab eo dispensatū remissionē ɔsequat qui cōgruū remediū
adhibere non potest nisi peccatū cognoscat qd fit per cōfessio
nem peccantis. & ideo ɔfessio est de necessitate salutis eiꝰ qui
in peccatū actuale mortale cecidit. ¶ Ad rōnes in oppositum.
Ad primā rndet negando minorem. dicimus em q preceptū
de confessione non est ab hoīe institutū q̄uis sit a Jacobo p
mulgatū sed a deo institutionē habuit. q̄uis eius expressa in-
stitutio non legat tn quedā prefiguratio ipsius inuenit. sicut
hic in hoc q leprosū mundatū misit ad sacerdotes. qui q̄uis
non essent noui testamenti sacerdotes tn in eis noui testamēti
sacerdotiū significabat. ¶ Ad scdaz rndet negādo ɔseqñam
& ratio est qm ad gratie infusionē ɔsequendā ordīata sūt gr̄e
sacramēta añ quoꝝ susceptionē vel actu vl ꝓposito aliqs grāz
non ɔsequit. sicut ptz in baptismo & similit est de ɔfessione
sine qua actu ꝓposito culpa nō remittit. Vn vt dicit Albertꝰ
magnus in q̄rto omnes tres penitētie partes ɔiūctim opantur
circa pctm s nō oportz q assint ī actu s vnā l duas sufficit eē
in actu & aliā vel alias esse in ꝓposito. ¶ Ad terciā rndet ne-
gando ɔseqñaz. & ratio ē duplex. Prima q licz nō legat ɔfes
sio Petri & Magdalene tn ɔfessi credunt. multa em facta sūt
q̄ scripta nō sūt. sicut inuenit in fine Johānis. Scda ratio. qz
xp̄s habet potestatē excellētie in sacramētis. vn sine his que
ad sacramentum petinent potest rem sacramenti conferre.

Ad terciā questionē qua queritur circa secundum mira
culum vtrū in xp̄o fuit admiratio sic ꝓcedit. & vide-
tur q non potuit in eo esse. ¶ Primo sic. admiratio si
cut colligitur primo metha. non est nisi ignorātis. sed in xp̄o
non fuit aliqua ignorantia. qui venit illuminare his qui in te
nebris & in vmbra mortis sedent. ergo non fuit in eo admira
tio. ¶ Secundo sic. dicit Aristo. iiij. ethy. q magnanimꝰ non
est admiratiuus. sed xp̄s fuit magnanimus. ergo in xp̄o non
fuit admiratio. ¶ Tercio sic. Nullus admiratur de eo qd ipe
facere potest. sed cristus facere potuit quicquid magnū erat

in rebus·ergo videtur q̄ de nullo admirabatur· ¶ In oppoſitum eſt euangeliū p̄ns· R̄ño dicendū ſub certis cōcluſiōibus Prima q̄ in x̄po non potuit eſſe admiratio q̄tum ad ſcientiā diuinam que eſt eterna· probatur concluſio p btm̄ Tho·m·iij· pte·q·xv·ar·viij· Admiratio p̄prie ē de nouo aliq̄ inſolito· In x̄po aūt non poterat eſſe aliquod nouū & inſolitum q̄tum ad ſcientiā diuinā quia nihil cognoſcit de nouo· Secunda cōcluſio·in x̄po non potuit eſſe admiratio q̄tum ad ſcientiam hūanam qua cognoſcit res in verbo·patet concluſio·quia anima x̄pi ab inſtanti conceptionis cognouit omnia in verbo que cognoſcit verbum ſcientia viſionis·& hec ſunt omnia que habēt eſſe ſm quāq̄ differentiam temporis cuius ſūt p̄ntia preterita & futura ergo ꝛc· Tercia concluſio·in x̄po non potuit eſſe admiratio ſm ſcientiaz qua cognoſcit res per ſpecies inditas·patet concluſio·quoniam anima x̄pi ab hora conceptionis fuit perfecta habitibus omnium ſcientiarum· Quarta concluſio·admiratio potuit eſſe in x̄po & fuit ſm ſcientiam experimentalem· Patet concluſio·quia ſm hanc potuit aliquod nouum inſolitum videre & cognoſcere ſm q̄ poterant cottidie aliqua noua occurrere· ¶ Ad rationes in oppoſitū· Ad primā reſpondetur negando conſeq̄naz·& ratio eſt quia licz x̄ps nihil ignoraret·potuit tn̄ de nouo aliquid occurrere experimētali eius ſcientie ex quo admiratio cauſaret· ¶ Ad ſcdaz rn̄detur negādo conſeq̄naz & ratio eſt·quia x̄ps admirabat de fide Centurionis nō ea ratione q̄ eſſet magna q̄tum ad ipſum ſed quia erat magna q̄tum ad alios· ¶ Ad terciam reſpōdetur negando conſeq̄naz·& ratio eſt quia licet x̄ps poterat facere omnia ſm virtutem diuinitatis ſm quam admiratio in eo non erat·ſcientie tamen eius humane experimētali poteſt aliquid noui occurrere de quo potuit cauſari in eo admiratio ſicut dictum eſt·

AD q̄rtā·q·q̄ q̄rit̄ vtr̄ ſit verū q̄ x̄ps nō inuenit tantā fidē in iſrl̄ ſicut in Cēturiōe ſic p̄cedit̄ & videt̄ q̄ nō Primo q̄ in Abrahā Iſaac et Iacob maior fides fuit ergo ꝛc· ¶ Secdo arguit̄ de beatiſſima v̄gine Maria cui dictū ē·btā q̄ credidiſti q̄m p̄ficient̄ in te q̄ dicta ſūt tibi a dño Lu·ij·

¶ Tercio idem arguitur de apl'is qui dicunt' primicias spūs habuisse. ¶ In oppositū est euāgeliū pn̄s. Rn̄o dicēdū iuxta Alber. sup Math. q̄ fides dicit' magna dupl'r. s. intēsiue et facilitate credēdi. intēsiue possibile fuit q̄ maior fides fuit ī mlt'is iudeis s̄m statū etiā pn̄tem. Sed quo ad facilitatē credēdi non inuenit tantā. q̄r iudei qui crediderūt per miracula inducti sunt et edocti per scripturas crediderūt. iste aūt non. ¶ Ad rōnes in oppositū. Ad primā rn̄det' q̄ non loquebat' xp̄s de illo priore isrl' in quo ꝓphete & pr̄iarche fuerūt. vn̄ Beda in omelia dicit sic. nō inueni tantā fidē in isrl'. non in illo priore isrl' in quo noīati sunt ꝓphete & iusti s̄ significat fidē illius super isrl'. hoc est sup omnes qui tunc fuerūt tribus isrl' et non super illū qui ab inicio fuit isrl'. nec super eos qui postea prophete & iusti inuenti sunt in isrl'. & per hoc patet responsio ad argumenta de beata virgine & de apostolis qui super oēs alios iusti & sancti inuenti sunt in isrl'. vel dicendum vt dicit Albertus. q̄ cū xp̄s dixit non inueni tantam fidem in isrl'. nō includit illos quibus loquebatur sed alios de isrl'.

¶ In dn̄ica tercia est euangeliū. In illo tpe. Ascēdēte Jhū in nauiculā ꝛc. Math. viij. Circa qd̄ venūt disputande seqn̄. q. ¶ Primo vtr̄ ecclesia vniūsalis iuxta glo. p nauiculā designata tempestate alicui⁹ tribulationis qn̄q̄z ita ꝯcutiet' vt naufragiū paciat' ¶ Scd̄o vtr̄ fuit ver̄ q̄ mare et vēti obediūt xp̄o

Ad primā. q. qua querit' vtrū vniuersalis eccl'ia iuxta glo. euāgelij p nauiculā designata qn̄q̄z tēpestate tribulationis ita cōcutiet' vt naufragiū paciat' sic ꝓcedit' et videt' q̄ sic. ¶ Primo sic. Daniel'. ix. scribit'. deficiet hostia & sacrificiū & erit in templo abhomīatio desolationis & vsq̄z ad cōsummatōez & finē pseuerabit desolatio. s̄ cū defecerit fides & hostia & sacrificiū deficiet eccl'ia. dicit em̄ Aug⁹. vbi fides ibi ecclesia ergo ꝛc. ¶ Scd̄o sic. sicut vniuersitas iudeorū q̄ prius eccl'ia dicebat' iā non ē eccl'ia. vn̄ tota ecclesia iudeor̄ videt' defecisse. dedit em̄ illi de⁹ libellum repudij. primo decē tribubo & postea duabo. vt dicit' Jere. iij. et. v. vbi sic habet'.

preuaricata est domus israhel & dom⁹ iuda dicit dn̄s ꝛc. ergo
pari rōne tota ecclesia xp̄ianorū est defectibilis. ɔseqn̄a videt̄
bona. ¶ Tercio sic. Lu. xviij. post denūtiationē futuraꝝ tribu
lationū dicit̄. verūtamē filius hoīs veniēs putas inueniet fidē
in terra. hoc aūt non videt̄ dictū nisi ꝙ fides an̄ ɔsumationem
secl'i deficiet. et p ɔn̄s eccl'ia. ¶ In oppo. est hic glo. Rn̄o dicē
dum sub duabo ɔclusiombo. Prima est ꝙ eccl'ia catholica ɔue
nienter designat̄ p nauē siue nauiculam. Ista conclusio ꝓbat̄
primo p illud ꝓuer. vltimo. Facta est quasi nauis institoris.
& hoc qꝛ vt dicit Alber. magn⁹. Virtutū inertibo & meritoꝝ
thesauris amplissimis atqꝫ p̄ciosissimis onusta est quibo filij
sui mercati sunt regnū celoꝝ. in ea em̄ sola sūt virtutēs quibo
adhipiscit̄ felicitas vite eterne. iuxta. c. oēs. xxviij. q. i. Scd'o
ptꝫ ɔclusio. qm̄ ecclesia est vehiculū quo per mare huius seculi
q̄cunqꝫ crebris ventoꝝ flatibus & aquaꝝ fluctibo. i. temptati
onū plagis et verberibus fatiget̄. fideles in ea cōtenti ad por-
tum future beatitudinis perducunt̄. Vnde sicut extra archaꝫ
regnante diluuio nullus saluat⁹ est. ita nullus extra ecclesiam
oīno saluat̄. Vn̄ extra de sūma trini. et fi. catho. c. i. & xxiiij.
q. i. qm̄. vetus. & btūs Greg. in moralibus. & habet̄ in. c. qꝛ
eadem causa. & q. ecclesia sola est q̄ intra positos valida cari-
tatis cōpago custodit. vn̄ aqua diluuij archā qdē ad sublimi-
ora sustulit. oēs aūt quos extra inuenit extinxit. Scd'a ɔclusio
est. ꝙ nauicl'a vniūsalis eccl'ie nunq̄ tāta tēpestate tribulatio
nis vexabit̄ ꝙ naufragiū patiat̄. Ista ɔclusio ꝓbat̄ primo sic
Aug⁹. in tractatu de catholica veritate dicit. sicut nauicula. i.
ecclesia xp̄i in medio maris videlicꝫ mūdo diu iactata est flu-
ctibus ꝫ vexata nō dissoluta aut submersa. quia ille impauit
vento & mari q eidē eccl'ie ꝓmisit vsqꝫ ad finē affuturū. Ista
conclusio ptꝫ ex illo Ambro. qui ita dicit in quodā sermōe. na
uim eccl'iaꝫ debem⁹ accipe in solo mūdi hui⁹ cōstitutū q̄ & si
vndaꝝ fluctibus aut ꝓcellis sepe vexet̄ tn̄ nunq̄ potest susti-
nere naufragiū. quia in arbore eius. i. in cruce xp̄s erigitur. in
pupe pater residet gubernator. proram paraclitus seruat spi-
ritus. hanc per angusta huius mundi freta duodecim remigos

ducant.i.xij.apostoli & similis numerus ꝓphetarum. Tercio patet conclusio ex illo Math.xvi.vbi xp̄s ait.sup hāc petraz edificabo ecclesiā meā & porte inferi nō preualebūt aduersus eā.plane hoc non esset si ecclesia qn̄qz tribulationibus aut impugnationib9 vexata naufragium esset passura. ¶ Ad rōnes in oppositum. Ad primā rn̄det negando ɔseqn̄az.& ad dictū Daniel rn̄detur dupliciter. Primo ꝙ non videt loqui de cōsumatione toti9 seculi ꝫ de finali desolatione ciuitatis iherusalem in qua locus sanctificatiōis erat.& ita nō est ad ꝓpositū. Scdo rn̄det ꝙ dato ꝙ dictū Daniel accipiat de ɔsumatiōe seculi & abhomīationē noīet antixp̄m hoīez peccati qui in templo sedēs extollēs se super omne qd dicit de9.ij.ad Thesa.i.non est intelligēdū ꝙ fides totaliter deficiat quin semp apd aliquos fides ecclesie firma atqz īmutabilis vsqz in finē seculi permanebit.ita xp̄s pollicitus est Petro quē vniuersalis ecclesie sue pastorem & vicarium cōstituerat dicēs.Ego rogaui ꝓ te Petre vt non deficiat fides tua Lu.xxij. ¶ Ad scdam rn̄det negādo assumptū qm̄ ꝙ ecclesia de iudeis nunqꝫ ita defecit quin semper in ea aliqui essent iusti in quibus integra fides & caritas inuiolata perseueret.ꝫ scriptura ita absolute loquitur.quia in compatione malorū illo tempore paucissimus erit numerus bonoꝝ. ¶ Ad terciā rn̄det negando ɔseqn̄az.& ad dictū qd Lu.xviij.habetur rn̄det ꝙ illud dictū est non ꝙ omnino fides sit defectura ꝫ ꝓpter paucitatem fideliū que tpe antixp̄i erit ꝓpter maximā tribulationē que tpe illo vigebit.

Ad scdam questionē qua q̄ritur vtrū fuit verū ꝙ mare & venti obedierūt xp̄o sic ꝓcedit.& videt ꝙ nō. Primo sic.quia res sine sensu et sine ratione nō possūt dici obedire alicui cū nec capere nec intelligere possint preceptum impantis.ꝫ mare & venti sūt huiusmōi.ergo non videtur posse dici obediri. ¶ Scdo sic.qui obedit deo confirmat voluntatē suā volūtati diuine.ꝫ ista cū sint sine intellectu et volūtate nō pn̄t dici ɔfirmare volūtatē suā diuīe ergo ꝛc. ¶ Tercio sic.obediētia est virt9 moralis.ꝫ mare et venti nō sunt capacia v̄tutis.ergo nec pn̄t dici obediri alicui. ¶ In oppositū

est euangelium presens. Rn̄o dicendum sub ista ꝯclusione. ꝙ mare & venti obedierūt xp̄o. Ista conclusio patet ex euangelio. Pro cuius intellectu est notandū ꝙ obedientia dicit̄ duobus modis. vnomō vt dicit̄ virtus qua animus subicit̄ mandatis imperātis vt fiant. et hoc mō obedientia nō cadit nisi in creatura intellectuali que sola capax est virtutis vt arguebat̄ Aliomō dicit̄ obedientia operatio qua mobile vel subiectum statim expedite & sine quacūq; repugnātia exequit̄ ordinē et dispositionē sui motoris siue principij agentis. & hoc mō est in omni creatura potentia obedientialis ad exequendū & operandum quicquid deus qui immobilis manēs dat cuncta moueri de creatura ordinauerit vel disposuerit. Vn̄ ps̄. c. xlviij. dicit̄. statuit ea in eternū & in seculum seculi preceptū posuit & nō p̄teribit. & infra. Ignis grādo nix glacies sp̄us ꝓcellarum que faciunt verbū eius. & Amos. ix. dicit dn̄s. Mādabo serpenti & ipse deuorabit eos. & hoc mō dicunt̄ venti et mare obediuisse xp̄o sicut creatura suo creatori. ¶ Ad rōnes in oppositū. Ad primā rn̄det̄ ꝙ ratio ꝓcedit de obedientia primo modo sumpta. licz dicat Alber. magn⁹ sup Math. ꝙ oīs creatura sensū habz naturalē qua imperiū ꝑcipit et ꝑficit creatoris q̄uis in se sit insensibilis. & ideo distinguit Ysaac phūs sensus naturales & aīales esse in rebus insensibilibo. hec Alber. ¶ Ad scd̄az & terciā rationes eadem est rn̄sio. loquūtur em̄ de obediētia primomō sūpta nos vero d̄ obediētia scd̄omō capta.

¶ In dn̄ica quarta post octauas epiphanie est euangelium. In illo tp̄e Dixit Ihesus ꝑabolā hāc. Simile factū est regnū celoꝝ homī ꝛc̄. Math. xiij. Circa qd̄ p̄nt disputari sequētes. q. ¶ Prima vtꝝ diabol⁹ supsemīauerit zyzaniā. i. hereses ī agro dn̄ico ¶ Scd̄a vtꝝ heretici sint eradicādi ꝑ mortē d̄ vita p̄nti

Ad primam questionē qua querit̄ vtrum diabolus supersemīauerit zyzania ꝛc̄. sic proceditur & videtur ꝙ non. ¶ Primo sic. euangelium dicit ꝙ inimic⁹ homo hoc fecit. sed diabolus non est homo. ergo non supseminauit

zyzania. ¶ Scdo sic. hereses ex libero arbitrio hoīs ꝓcedūt. vñ vt ait Jero. et habet. xxiiij. q. iij. in. c. heresis. Heresis grece ab electione dicit ꝓut qsqꝫ sibi eligat disciplinā quā putat esse meliorē. ꝫ diabolꝰ nō potest sup li. ar. ergo nō pōt supsemīare aliqd ī eo. ¶ Tercio sic. oīe agēs ex ꝓposito cognoscit suū effectū. ꝫ diabolꝰ internas cogitatiōes nō pōt p̄uidere vt dicit Augꝰ. li. de eccl. dogmatibo. ergo non pōt aliqd semīare ¶ In oppo. est euāgeliū pñs. Rño dicendū sub tali ɔclusione ꝙ diabolꝰ supsemīauit in agro dñico hereses & errores. Ista ɔclusio ptꝫ. nā postq̄ xp̄s lux mūdi & veritatis in agrū seminauit fidei doctrinā ꝑ se & suos apl̄os ī agro dñico. post mortem eoꝝ diabolꝰ inuidēs fidei semīate in cordibo fideliū q̄ fundamentū erat religionis xp̄iane supsemīauit zyzamā suadēdo & suggerēdo errores hoībo. & ita plures ad ꝑfidiā heresis induxit q̄ ducit ad mortē. hinc Sapīe. ij. dicit. ꝙ inuidia diaboli mors intrauit in orbē terraꝝ. & Jo. viij. dicit de diabolo. ille homicida fuit ab inicio & in veritate nō stetit qꝛ veritas nō est in eo. cū em̄ loquit. i. suggerit mēdaciū ex ꝓprijs loqt. qꝛ mēdax est & pr̄ eiꝰ. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā dicit ꝙ ibi in euāgelio inimicꝰ hō dicit diabolꝰ vt exponūt doctores Dicit aūt diabolꝰ hō tū ꝓpter defectū a deitate. ps̄. Exurge dñe non p̄ualeat homo. tū quia diabolꝰ vincit hoīeꝫ. ps̄. Eripe me dñe ab hoīe malo. & dicit inimicꝰ ꝓpter cōsūmatā maliciā eiꝰ. ¶ Ad scdaꝫ rñdet negādo ɔseqñaꝫ. dicimꝰ ꝙ licꝫ diabolus non possit sup li. ar. directe mouēdo illud potest tñ bene per modū suadētis. & sic diabolus seminat hereses & errores in cordibus hominū. Vnde Augꝰ. iiij. de trini. dicit. ꝙ diabolus sua subtilitate malignos affectus inspirat. & Beda dicit super Act. apl̄oꝝ ꝙ aīam in affectum malicie trahit.

Ad secundam questionem qua queritur vtrum heretici sunt eradicandi per mortem de vita presenti sic proceditur. & videt ꝙ non. ¶ Primo ex euāgelio p̄nti vbi dicit. ꝙ ꝑmittant zyzama crescere vsqꝫ ad messeꝫ. messis aūt est finis seculi. sed heretici ꝑ zyzamā designantur. ergo heretici tollerandi sunt & non interficiendi. ¶ Secūdo sic. apostolꝰ.

ij· Thi·ij· Seruū dei oportz esse manifietū.i·cū molestia corripientē eos qui resistūt veritati ne qñ det illis deꝰ pemtētiaz ad cognoscēdā veritatē & recapiscāt a laqueis diaboli·ꝫ si hereticī non tollerarent ꝫ morti traderent aufferetur eis facultas pemitendi· ergo tollerādi sunt & non interficiendi· ¶ Tercio sic·nihil em̄ debet impugnari nisi qđ est ctra amicicīā·sed diuersitas opinionū non est cōtra cōcordiā amicicie·vt phūs dicit·iij·ethi·ergo hereticī nō sunt extirpādi ꝫ tollerādi· ¶ In oppositū est aplus ad Titū·iij·hereticū post primā & secdaz correptionē de vita sciens qꝫ subuersus est qui huiusmōi est· Rño dicendū sub ista cclusione·hereticī manifesti qñ sine periculo potest fieri exterminādi sunt p mortē de vita pñti· ¶ Ista cclusio ptz fm Tho·secda sedē·q·xi·ar·iij·qz tales sunt corruptiui & infectiui alioꝝ·fm·illđ·ij· Thy·ij·Hereticī multū p ficiūt ad impietatē·sermo eoꝝ vt cācer serpit·Que cclusio ptz per aplm·i· Corin·v·qui p̄cepit exterminare vetus fermentū ne totam massām corrūpat·& Hiero·& habet·i·q·iij·secande sunt carnes & scabiosa ouis a caulibo repellēda ne tota domꝰ massā & corpus & pecora ardeat corrūpat putrescat et intereat· Arrius aūt in Alexādria vna scintilla fuit ꝫ qm̄ nō statim oppressū est totū orbem eius flāma populata est· Secdo ꝓbat sic·quia sūt homicide·vita spiritualis multo melior est qꝫ corporalis·sed homicide extirpant qui aufferūt hoīb vitā corporalem·vt habet Exo·xxij·Maleficos non patiens viuere ergo multo amplius hereticī qui aufferūt hoībus vitā spūalē· Tercio sic ꝓbatur·mꝫtum hereticī sunt falsarij xp̄iane fidei· multo grauius est corrumpere fidem per quaz est aīe vita· Justus enim ex fide viuit Habacuck·ij·& ad Ro·i·qꝫ falsificare monetam per quam temporali vita subuenit·sed falsarij pecunie statim per p̄ncipes seculares morti traduntur·ergo multo fortius hereticī statim qñ de hereſi cōuincuntur possunt iuste occidi·Quarto probatur conclusio mꝫtum hereticī dicuntur lupi·Lupi sunt ab ouibus arcendi pastoris officio Jo·x· sed hereticī sunt lupi Jo·x·ergo iuste venunt extirpandi· Quinto probatur conclusio mꝫtum hereticī sunt blasphemi

in xpm. Leui. xxiiij. dicitur. Qui blasphemauerit nomen dñi morte moriatur. sed hereticj sunt huiusmodi. ergo merito veniunt extirpandi per mortem magis q̄z rei crimie lese maiestatis. ¶ Ad rones in oppositū. Ad primā rndet q̄ de? nō vult hereticos permitti viuere absolute sed in casu tm. s. qn nō possunt separi a fidelibus sine periculo fideliū. & hoc cōuenit duplici de causa. Vna qn non bn cognoscunt nec bn distinguūtur a fidelibus. Alia qn habent tantos defensores q̄ si contra eos procedat maius periculū in ecclesia probabiliter extimetur. vt scismaticos vel interfectores fideliū a fautoribus hereticorum. tunc em permittendi sunt propter maius periculū euitandum. vbi aūt non occurrunt ista pericula sunt separandi ab ecclesia & iusticie seculari relinquendi vt exterminent per mortem sicut dictum est. ¶ Ad scdaz rndet negādo cōsequenz. & ratio est quia modestia illa seruat vt primo & scdo corripiantur. q̄ si redire noluerit iam p subuersō habet. vt ptz in auctoritate apli inducta. ¶ Ad terciā rndet negādo cōsequenz. tū quia phūs loquit de opinionibus speculatiuis tm. tum quia consensus in vnitatem fidei est principiū conunctionis in caritate. & ideo discessus a fide excludit amicicias familiaritatis.

¶ In dominica. lxx. est euangeliū In illo tpe dixit Jhūs parabolā hanc ꝛc. Math. xx. Circa qd̄ p̄nt disputari sequentes. q. ¶ Prima vtrum omēs homines ad eternā beatitudinē a deo sint vocati. ¶ Scda vtrū requirantur aliqua opera hominum ad beatitudinem consequendam a deo. Tercia vtr ommū laborantiū in vinea domini sit vnum remunerationis premiū.

AD primam. q. qua queritur vtrum omnes homines ad eternam beatitudinem a deo sunt vocati sic proceditur. et videtur q̄ non. ¶ Primo sic. deus non diligit oēs hoīes. ergo non oēs hoīes ab eo sūt vocati ad btūdinem. cōis est bō. aūs ptz ex illo ps. Iniqs odio habui. et illd Odisti oēs qui operant iniquitatē. ¶ Scdo sic. nullus excecat? a deo potest dici vocatus a deo ad capiendā btitudinē eternā.

sed deus huius seculi excecauit mentes infideliū · vt dicit apostolus · ij · Corin · iij · ergo ꝛc · ¶ Tercio sic · reprobati a deo non possunt dici vocati a deo ad beatitudinē · sed multi sunt a deo reprobati · Vnde aplus ad Ro · i · Dedit eos in reprobum sensum · ergo non omnes homines sunt a deo vocati ad beatitudinem · ¶ In oppositū ē euāgeliū pns · Itē illd Lu · xiiij · Homo quidā fecit cenā magnā & vocauit multos · p cenā vt ait glo · eterna beatitudo intelligit · Rño dicēdū sub ista conclusiōe qꝫ oēs hoīes sunt a deo vocati ad beatitudiez · q̄ conclusio probat Primo ex illo · i · Thi · ij · vult deꝰ oēs hoīes saluos fieri & ad agnitionē veritatis venire · Secūdo sic · omnes homines facit deus capaces beatitudīs · ergo omēs sunt vocati ad beatitudinem · consequēs videt bona alꝫ frustra fuissent facti capaces · eiꝰ assumptū patz · quia oēs hoīes sunt facti ad imaginē & similitudinem dei Gen · i · Dicit aūt Augꝰ · qꝫ eo est homo dei capax qua ad imaginem dei est · Tercio sic · omēs homines appetūt beatitudinē · ergo videtur qꝫ ad illam sint a deo vocati · assūptū probatur per illud Boecij · iij · de consolatiōe dicentis · qꝫ mentibus omniū hominū veri bonīq; cupiditas est inserta · ꝑ verum bonum est qꝫ nos beatos facit · ergo cōclusio vera · Quarto sic · sicut dicit Dyoni · deꝰ oīa equaliter diligit & p consequēs omēs hoīes equaliꝫ diligit · ꝑ aliquos vocauit ad beatitudīem · ergo oēs hoīes · Ānto sic · oībus hoībo dedit legē mādatoꝝ p quoꝝ obseruātiā acquirit vita eterna · fm illd si vis ad vitā ingredi serua mandata Math · xix · Sexto sic · tribuit etiā oībus cōsilia ad pfectionem habendā · tribuit remedia · s · sacmēta ad sananda vulnera peccatoꝝ · ergo videt qꝫ oēs hoīes sint a deo vocati ad eternā bitudinē · ¶ Ad rōnes in oppositū · Ad primā rndetur negando assumptum · & ad probationē dicim? qꝫ nihil p hibet vnū & idem fm aliquid amari & fm aliquid odio haberi · Deus igit peccatores inq̄tum sunt nature quedā amat ficēm & sunt & ab ipso sunt · inq̄tum vero peccatores nō siit ꝑ ab esse deficiūt & hoc in eis a deo non est · vnde fm hoc ab ipo odio habent · ¶ Ad secdaz rndet negādo cōnaz · & ad id qd̄ dicit qꝫ deꝰ excecat mētes aliquoꝝ dicēdū qꝫ nō dicit excecare

maliciam infundendo· sed ex demeritis hominum gratiam non infundendo· Pro quo notandum ꝙ excecatio dicitur priuatio gratie· quia gratia est quoddam lumen anime & perfectio quedam habilitans ad bonum ipsam animam· Aliquē autem carere gratia ex duobus contingit· tum quia ipse non vult recipere· tum quia deus non sibi infundit vel non vult sibi infundere· Horū aūt duorum talis est ordo vt secundū non sit nisi ex suppositione primi· cū em̄ deꝰ nihil velit nisi bonū nō vult istū carere gracia nisi ꝑm ꝙ bonū est· ꝫ ꝙ iste careat gratia nō est bonum simpliciter· vnde hoc absolute consideratum non est volitum a deo· est tn̄ bonū ꝙ careat gratia si eā habere nō vellet· vel si negligenter se ad eā habendā preparat· quia iustum est & hoc modo est a deo volitum· Patet ergo ꝙ huiusmōi defectus absolute causa prima est ex parte hoīs qui gratia caret Ex parte aūt dei non est causa huius defectus nisi ex suppositione illius quod est causa ex parte hominis· & per hunc modum qn̄q; inuenit̄ deus dici causa excecationis & obdurationis non mittendo maliciā sed non imparciēdo gr̄az qđ in ip̄o est· & ita ptz quid dicendū sit ad auctoritatē apl̄i· ¶ Ad terciam rn̄det̄ negando ɔseqn̄az· & ratio est· hec em̄ est differentia ꝑm sanctū Tho· inter predestinationē & reprobationez· quia predestinatio est causa & eiꝰ qđ expectat̄ in futura vita in p̄destinatis· s· glorie & eius qđ percipit̄ in pn̄ti· s· gr̄e· Reprobatio vero non est causa eius quod est in pn̄ti· s· culpe sed est causa derelictionis a deo· est tamen causa eius quod reddit̄ in futuro· s· pene eterne· sed culpa prouenit ex libero arbitrio eiꝰ qui reprobatur & a gratia deseritur· et ꝑm hoc verificatur illđ prophete Ose· xiij· Ex te perditio tua israhel·

Ad scđaz· q· qua querit̄ vtꝝ requirant̄ aliqua opa hominū ad btitudinē ɔsequendā a deo sic ꝓcedit̄· & videt̄ ꝙ non· ¶ Primo ex illo ad Ro· iij· btitudinē hoīs esse cui deꝰ ɔfert iusticiā sine operibo· ergo nō requirunt̄ alia opera hoīs ad btitudinē ɔseq̄ndā· ¶ Scđo sic· deꝰ cū sit agēs infinite virtutis nō p̄exigit in agēdo materiā aut dispositionē materie ꝫ statim potest totū ꝓducere· ꝫ opera hominis cū non

requirant ad beatitudinem sicut causa efficiens non pnt requiri ad eam nisi sicut dispositiones. ergo deus qui dispositiones nō preexigit in agendo beatitudinē sine pcedētibus operibus cōfert. ¶ Tercio sic. sicut deus est actor beatitudīs īmediate ita & naturā immediate instituit. sed in prima institutione natu re prodixit creaturas nulla dispositione precedēte vel actione creature. sed statim fecit vnumqdqz perfectū in sua specie. ergo videt q beatitudinē confert homini sine aliquibo operibo precedētibus. ¶ Quarto arguit de xpo cuius anima ab instāti creationis fuit beata sine operibo precedētibo ergo ꝛc. ¶ Qnto idem arguit de pueris baptizatis qui ante vsum li. ar. moriuntur quibus sine precedentibus aliquibus operibus regni celestis ianua aperit. vt dicit Beda. ¶ In oppositū est euangelium pns vbi dicit. voca operarios ꝛc. Item Jo. xiij. dicit. si hec scitis beati si feceritis ea. ergo per actionem ad beatitudinem peruenit. Rno dicendū sm Tho. in prima scde. q. v. ar. vij. sub ista conclusione. licet deus posset simul facere voluntatem recte tendentē in finē & finē cōsequentē. sicut qnqz naturam simul disponit & dat formā. ordo tn diuine sapientie exigit vt nullus purus homo habens vsum li. ar. cōsequat beatitudinē sine aliquibus operibus precedētibus. que ꝯclusio sic ondit vera. vt dicit phūs. ij. de celo. Eorū que nata sūt habere bonū perfectū aliquid habet sine motu. aliquid vno motu. aliquid pluribo. Habere aūt perfectū bonū sine motu cōuenit ei q naturaliter habet illd. habere autē beatitudinē naturaliter est solius dei. Vnde solius dei ꝓpriū est q ad beatitudinē non moueatur per aliquam operationem precedētem. cum aūt beatitudo excedat omnem naturam creatam nulla pura creatura conuenienter beatitudinem consequitur absqz motu operationis per quam tendit ad ipsum. Sed angelus qui est superior ordine nature q̄z homo ꝯsecutus est eam ex ordine diuine sapientie vno motu operationis meritorie. homines aūt cōsequuntur ipam multis motibus operationū que merita dicunt. Vn etiā sm phm. i. ethi. beatitudo est premiū virtuosarū opationū. ¶ Ad rōnes ī oppo. Ad primā rndet q dictū apli nō

militat· quia ipse loquitur de beatitudine spei que habetur p gratiam iustificantē· que quidem non dat̄ ꝓpter opera precedentia· non em̄ habet rōnem termini mot⁹ vt btitudo sed magis est p̄ncipiū motus quo ad beatitudinē tendit̄· ¶ Ad secūdam rn̄det̄ negando cōseqn̄az· & ratio est quia non dicim⁹ ꝙ opatio hoīs ideo p̄exigat̄ ad cōsecutionē beatitudīs propter insufficientiā diuine virtutis beatificātis sed vt seruet̄ ordo in rebus· ¶ Ad terciaz rn̄det̄ negando ɔseqn̄az· & ratio est quia primas creaturas statim deus perfectas ꝓduxit absqz aliqua dispositione vel operatione creature precedente· quia sic instituit prima indiuidua specierū vt per eas natura ꝓpagaret̄ ad posteros· sic aūt non fecit de alijs· ¶ Ad quartā rn̄det̄ negando ɔseqn̄az· & ratio est quia illud fuit singl̄ariter in xp̄o· Vn̄ sicut de primis indiuiduis specierꝝ per q̄ erat natura ꝓpaganda dictū est ꝙ fuerūt statim perfecta· similiter dicim⁹ ꝙ per xp̄m qui est de⁹ & homo beatitudo erat ad alios deriuanda· ſm illd̄ apl̄i ad Hebr̄· ij· Qui multos filios in gloriā adduxerat· statim a principio sue cōceptionis absqz aliqua opatione meritoria precedēte aīa eius fuit beata· sed hoc est singl̄are in ipso vt diximꝰ· ¶ Ad quintā rn̄detur ꝙ ratio nō facit ad propositum conclusionis· tum primo quia loquitur de hominibo vsum habentibus liberi arbitrij· tum secūdo quia licet paruulis baptizatis desint propria merita· meritū tamen xp̄i eis subuenit· eo ꝙ per baptismum sunt effecti membra xp̄i·

AD terciam· q· qua queritur vtrum omnium laborantium in vinea domini sit vnum remunerationis premiū sic proceditur· & videtur ꝙ sic· ¶ Primo ex p̄nti euāgelio vbi singuli qui operati sūt in vinea dn̄i acceperūt singulos denarios· quia vt dicit Greg· equalez eterne vite retributionem sortiti sunt· ergo videtur ꝙ omnū beatoꝝ sit vnū remuneraonis premium· ¶ Secūdo sic· beatitudo est summum bonum· sed summo non potest esse aliquid maius· ergo beatitudo vnius hoīs non potest esse alia maior btitudīe· ergo eq̄liter sūt beati ¶ Tercio sic· sicut q̄d libz appetibile est bonū ita et magis bonū· si ergo aliqs esset beatior alio min⁹ beato esset

appetibilis beatitudo magis beati. ſm rectum appetitum. nec tamē eam haberet. ergo non eſſet beatus. quia beatus non dicitur niſi qui habet omma que vult & nihil mali vult. vt dicit Aug⁹. ¶ In oppo. eſt illud Jo. xiiij. In domo patris mei multe ſunt manſiones. ꝑ quas vt dicit Aug⁹ diuerſe meritoꝝ dignitates intelliguntᵘ in vita eterna. Item vt dicit apl'us. i. Corin. xv. Stella differt a ſtella in claritate. ſic etiā reſurrectio mortuoꝝ. ergo vn⁹ reſurgentiū maiorem claritatē habebit q̄ꝫ alius. ergo non vnū erit omniū ſanctoꝝ remunerationis p̄mium. Rn̄o dicēdū ſm Tho. in prima ſcd̄e. q. li. ar. ij. ꝙ ī rōne btitudis duo includuntᵘ. ſ. ipſe finis vltimus qui eſt ſūmū bonum & adeptio & fruitio ipſius ſummi boni q̄ꝫtum ad ipſum ſummū bonum qd̄ eſt beatitudinis obiectū et cauſa. Eſt ergo concluſio ꝙ omnium laborantium in vmea eſt vnū remunerationis premiū vna merces vna beatitudo. quia nō eſt niſi vnū ſummū bonū. ſ. de⁹ cuius fruitione hoīes fiunt beati. Si vero loquimur q̄ꝫtū ad adeptionē huiuſmōi boni vel fruitionem que dicitᵘ beatitudo formaliter eſt ſcd̄a concluſio. ꝙ omniū laborantiū in vmea dn̄i non eſt vnū remuneratiōis premiū aut merces aut beatitudo. quia vn⁹ poteſt eſſe alio beatior. quia q̄ꝫto magis hoc bono fruitᵘ eſt beatior. cōtingit autem aliquē perfectius frui deo ex eo ꝙ eſt melius diſpoſitus per excellentiora merita. premiū em̄ reſpondet merito ſed cōſtat aliquos eſſe alijs maioris meriti. ergo cū beatitudo ſit virtutis premiū qui fuerint maioris meriti habebūt excellētius premiū. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā rn̄detur ꝙ vnitas denarij ſignificat vnitatem beatitudinis ex parte obiecti. et ſic beatitudo eſt vna omnium vt dicit prima concluſio. ſed diuerſitas manſionum ſignificat diuerſitatem beatitudinis ſm diuerſum gradum viſionis & fruitionis. Deus em̄ omnibus eſſentiā ſuā oſtendit ſed vnuſquiſqꝫ eam aſpiciet ſm modum ſuum. ¶ Ad ſcd̄aꝫ rn̄detur vno mō ꝙ ratio procedit de beatitudine ex parte obiecti. Secundo reſpondetᵘ loquendo de beatitudine formali que eſt adeptio ipſius ſūmi boni. negatᵘ ↄſeqn̄a quia btitudo hoc mō ideo dicitur ſummum bonum inq̄ꝫtum ē ſummi boni perfecta

possessio siue fruitio nō quia vna nō possit esse perfectior alia & maior sicut ignis est subtilissimus corporū specie · et tamen vnus ignis altero subtilior esse potest · Ista beatitudo ſm speciem suā considerata est vltimū bonum desiderabilium humanorum nihilominus nihil prohibet beatitudinē vnius esse perfectiorem beatitudine alterius · si dicas quilibet sanctus participat deū in summo · & quod in summo est · est in termino · & qđ est in termīo non recipit magis nec minus · ergo oēs equaliter participabunt · Respondetur ad hoc · q̄ est summum simpliciter & est summū sibi · hinc dicim9 q̄ nullus participat in summo simpliciter ſ m sūmo sibi · quilibz enī totū participat non quin possit participari plus sed nō plus ab ipso quia nō potest vltra proficere & content9 est omnino q̄ habet · ¶ Ad terciam rñdetur negando conseqñam · dicimus enim q̄ minus beatus non est appetibilis beatitudinis magis beati · ratio est quia in beatis est perfecta caritas · vnde ibi plus quilibet diligit deum q̄z seipsum · & ideo magis vult id qđ conuenientius est deo q̄z id quod esset melius ei · & ideo magis vult diuinam iusticiam saluari in hoc q̄ ipe minus habeat quod est deo cōuenientius q̄z in hoc q̄ plus habeat quod esset sibi melius ·

¶ In dominica sexagesime est euangelium In illo tempore · Cum turba plurima ꝛc · Luce · viij · Circa quod possunt disputari sequentes questiones ·

¶ Prima est · vtrum conuenienter cristus vsus fuerit in predicatione sua parabolis · ¶ Secunda vtrum parabole ille cristi contineant veritatem ſm sensum litteralem ·

Ad primam questionem qua queritur ꝛc · sic procedit · & videtur q̄ non conuenienter vsus fuerit parabolis in predicatione sua · ¶ Primo sic · Modus loquendi per metaphoras & parabolas cum sit proprium scientie infime scilicet poetice · non videtur pertinere ad doctorem diuine sapientie que altissima est · sed cristus predicabat & docebat diuinam sapientiā · ergo non conuenienter vtebatur in p̄dicatiōe

sua metaphoris & parabolis · quia talis modus conuenit poetis · ¶ Secundo sic · cristus venit ad docendum veritatem · sm illud Jo · xviij · Ad hoc veni & natus sum vt testimonium phibeam veritati · sed per parabolas videtur veritas occultari · ergo non cōuenienter cristus vtebatur in predicatione sua parabolis · ¶ Tercio sic · cristus ad ostendendum q ipse esset verus deꝰ obseruauit modum in miraculis faciendis vt non posset negari ipsum esse deum sine peccato infidelitatis · sm illud · Jo · xv · Si opera non fecissem que nemo alius fecit peccatum non haberent · ergo in predicatione debuit seruare illum modū vt maximus ostenderetur sapiens · sed iste modꝰ non est parabolicus ergo ꝛc · ¶ In oppositū est euāgelium pns · Rño dicēdum sub ista conclusione · q xps conuenienter in predicatione & doctrina parabolis et similitudinibus rez corporaliū vsus est · veritas istiꝰ conclusiōis colligitur ex multis · Primo quia predicator bonus debet formare sermonem suum iuxta caliditatem & capacitatem audientium · vt dicit Greg · sed naturaliter est homini vt per sensibilia ad intelligibilia veniat · quia omis nostra cognitio a sensu iicium habet · Vnde vt Dyomidicit · i · c · celestis ierarchie · Jmpossibile est nobis aliter eluceſcere diuinum radium nisi varietate sacrorum velaminum circūuelatum · ergo conuenienter cristꝰ illis in sua doctrina & predicatione vsus est · Secundo colligitur ex eo q per huiusmodi parabolas obscondentur sacramenta ab infidelibus ne blasphement · Vnde Math · vij · dicitur · Nolite sanctum dare canibus · xps autem videns q multi blasphemabāt · vnde in belzebub dicebāt eum eicere demonia · conuēienter ergo quādoq vsus est parabolis in predicatione sua · Tum tercio quia per huiusmodi parabolas homines rudes melius docentur & melius retinent quod audiunt · Cum ergo predicatio cristi deberz proponi omnibus · sm illud Ro · i · Sapientibus & insipientibus debitor sum · cōueniebat vt xps parabolis in sua predicatione vteretur · vt saltem vel sic rudes doctrinam caperent qui ad intelligibilia capienda non sunt idonei · Vnde notandum q triplex distinguitur capacitas auditoz · Quidam em non nisi

in parabolis instruuntur qui adhuc habent rationem totaz ad sensū reflexam & illi dicunt animales sensu · quidam habent rationē ad fidei principia aliquantulū in se stantem · & illi capiunt veritatem interpretationis parabolarum · quidam autez habent rationē ad intellectum diuinorū eleuatā stantem in lumine · & illi sunt perfecti in veritatis contemplatione & magistri in diuinis · Primus gradus est ydeotaz turbaz · Secundus discipulorū imbuendorū proficientiū · Tercius perfectoz · De primis dicitur · i · Corin · iij · tanq̄z paruulis in xp̄o lac vobis potum dedi non escam · nō em̄ poteratis intelligere · De secundis ad Hebr̄ · v · in disciplina perseuerate tanq̄z filijs vobis offert se deus · De tercijs Math · x · sufficit discipulo si sit sicut magister eius · Nos em̄ tres status innuit hic dn̄s in euangelio hodierno · duos in discipulos & vnū in turbis · vt dicit magnus Albertz super Math · ¶ Ad rōnes in oppositū · Ad primam respondetur negando cōseqñaz · & ratio est quia scientia poetica siue poete vtuntur metaphoris propter representationem · representatio enim naturaliter homini delectabilis est · & predicator bonus cuiusmodi fuit xp̄s vtitur metaphoris propter necessitatem & vtilitatem vt dictum est · ¶ Ad secundaz respondetur negando sequentiam · & ratio est quia licet veritas parabolis vestita occulte infidelibus non tamen fidelibus Quoniam vt ait Dyonisius radius diuine reuelationis ꝓpter figuras sensibiles quibus circūuelatur non destruit sed remanet in sua veritate vt mentes quibus reuelatio fit non permittantur in similitudinibus remanere sed eleuat eas ad cognitionem intelligibilium & per eos quibus reuelatio facta est · alij etiam circa hoc instruuntur · ¶ Ad terciam respondet q̄ xp̄s vtendo in predicationibus suis parabolis aliquando · & aliqñ profundis rebus ostendit se sapiētissimum predicatorem qui iuxta capacitatem omniū predicationē suam formabat ·

AD secundā questionē q̄ q̄rit vtz pabole ille ꝛc · sic ꝓcedit & videt q̄ nō · ¶ Primo · qz falsū est q̄ verbū dei ad literam sit semē aut ordei aut tritici · ¶ Secundo falsū videt ad literaz q̄ volucres celi rapiūt vbū dei ¶ Tercio arguit idē

q̄ falsum ad litteram videtur esse q̄ spine suffocant verbū dei ¶ In oppo. est illud ps̄. Principiū verborū tuorū veritas. Rño q̄ omnes ille parabole sunt vere ſm sensum l̄ralem. Pro quo notādū q̄ vt dicit sanct⁹ Tho. in vltimo articulo prime questionis prime partis. sensus parabolicus sub litterali cōtinet. nam per voces significatur aliquid ꝓprie & aliquid figurate. nec est litteralis sensus ipsa figura sed illud q̄ est figuratū. non em̄ cum scriptura nominat dei brachium est litteralis sensus q̄ m deo sit membrum huiusmodi corporale sed illud q̄ per hoc membrum significatur. s. virtus operatiua. sic ad ꝓpositum dicimus q̄ sensus litterales sunt ea que signficant̄ per istas figurales similitudines. non ipse figure. & ita parabole sunt vere ſm sensum l̄ralem. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā dicendum q̄ ideo comparatur doctrina x̄pi semini. quia sicut semen in terram bonam proiectum resurgit multiplicatum. sic verbum diuinum in corde deuote receptum facit multitudinē bonorum operum. tum etiam quia tria sunt que iuxta constantinum arguunt bomtatem seminis. ſm colore est rubeum. in quantitate ſm genus suum est magnum. & ſi in pondere est in genere suo graue. Dic in verbo diuino. hoc enim est magnū quia de magnis loquitur rebus. Prouⁱ. viij. De rebus magnis locutura sum. Secūdo in colore. est exterius caritatis igne rubeum & interius puritate simile mirabiliter candidum. Cāti. v. Dilectus meus candidus & rubicundus. Tercio est pondere intelligendi grauissimum & omnem excedens intellectū. Ad Ro. xi. O altitudo diuiciarum sapientie et scientie dei q̄ incomprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles vie eius. ¶ Ad secundam dicendum q̄ verum est q̄ hij qui figurate intelliguntur per volucres celi comedunt illud. isti sunt demōes qui per volucres celi intelliguntur. tum quia ipi per peccatum superbie alta sunt petentes. Vnde de diabolo scribitur Job. xli. Ipse est rex super oēs filios superbie. tum vt dicit glo. q̄ celestis. i. spūalis sunt nature. tū quia p aera volitant. Hec em̄ volucres dicunt̄ comedere. i. impedire semē dei. quia importunitate temptationū suarū faciūt sepe perire fructū diuini verbi

Ad terciam similiter rñdetur q̄ verū est q̄ diuicie eo q̄ cogitationū suarū punctione mentē lacerāt per spinas significā tur· suffocant. i· impediunt fructū predicationis· suffocant eñ vt dicit Greg· in omelia· quia importunis cogitationibꝫ suis guttur mentis strāgulant & bonum desiderium intrare ad cor non sinunt quasi additum flatus vitalis nequeant·

¶ In dñica in q̄nquagesima est euāgeliū Assūpsit Jhūs· xij· discipulos ꝛc· Lu· xviij· In quo predicit discipulis suis passi onem suā· Circa qꝫ possunt disputari sequentes questiones· ¶ Prima vtrum necessariū fuit xp̄m pati p̄ humani generis liberatione· ¶ Secūda vtrum conuenienter elegit pati in iherusalem· ¶ Tercia vtr̄ ꝺuenies fuit vt etiā pateret a gentibus·

Ad primaꝫ questionem sic procedit· & videtur q̄ non fuit necessarium pati xp̄m pro humani generis libera tione· ¶ Primo sic· humanum eñ genus liberari non poterat nisi per deum· sm illud Ysa· xlv· deꝰ iustus & saluās non est preter me· sed in deum non cadit aliqua necessitas· qa hoc repugnaret omnipotentie ipsius· ergo non fuit necessariū pati xp̄m· ¶ Secūdo sic· necessarium voluntario opponitur· sed xp̄s propria voluntate est passus Ysa· lxiij· Oblatꝰ est qꝛ ipse voluit· Vñ vt hoc ostenderet discipulis predixit eis pas sionem multis diebus ante· sicut in euangelio presenti dicens· Ecce ascendimꝰ ꝛc· ergo non fuit necessariū ipm pati· ¶ Ter cio sic· sicut dicit in p̄s· vniuerse vie dñi misericordia & veri tas· sed non videt necessariū q̄ pateret ex parte misericordie diuine· que sicut gratis dona tribuit ita videtur q̄ gratis de bita relaxat absqꝫ satisfactione· nec etiam ex parte diuine iu stitie sm quam homo eternam dampnationem meruerat· ergo videtur non fuisse necessariū q̄ xp̄s pro liberatione hominum pateretur· ¶ Quarto sic natura angelica excellentior est q̄ hu mana· vt patet per Diony· iij· de di· no· sed pro reparatione angelice nature que peccauerat xp̄s nō est passus· ergo videt q̄ nō fuit necessariū xp̄m pati pro liberatione hūani generis·

In oppo· est euangelium pñs vbi dicit· Ecce ascendimus
Iherosolimaz & filiꝰ hoīs ꝛc· vbi oñdit q̄ īmutabilit̄ voluit
pati· ergo necessario passus est· Vñ ad Hebr̄· v· dicit· decebat
eum per passionem cōsūmari· vbi dicit glo· Nisi xp̄s pateret
homo non redimeret & non redemptus periret· Rño dicendū
q̄ cum reparatio humane nature a deo facta sit dupliciter po-
test cōsiderari necessitas· s· ex parte dei & ex parte ip̄ius natu-
re reparande· Ex parte autem dei potest attendi triplex neces
sitas· Vna est necessitas coactiōis· & de ista est conclusio pri
ma· q̄ nullomodo potest cadere in deum· tum quia non potest
in deo esse aliquid violentum nec esse extra naturam cū sit im
mutabilis· tum quia repugnat omnipotentie diuine· Alia est
necessitas absoluta & hec cadit in deo respectu ipsorū que in
ipso sunt· s· naturam suā consequunt· quia impossibile est ea
aliter se habere· sicut necessariū ē deū esse vel esse bonū· et alia
huiusmodi· & de ista necessitate ponit conclusio scd̄a· q̄ nō
fuit necessariū xp̄m pati· quia talis necessitas absoluta in deo
non est respectu alicuius effectus quia non agit ex necessitate
nature ꝫ ex liberalitate volūtatis· Tercia necessitas est ex sup
positione finis· et de ista est conclusio tercia· q̄ tali necessitate
non fuit necessariū ipsum pati· patz quia non est dicendū quin
deus cuiꝰ potestati oīa subiacent potuerit aliū modū possibilē
inuenisse liberādum genus humanum· vt dicit Augꝰ· xiij· de
trini· Necessitate vero ex suppositione qd̄ est in ipso· s· presci
entie vel voluntatis que mutari non possūt· q̄ necessitas vocat
necessitas immutabilitatis fuit necessariū xp̄m pati· est cōclu
sio quarta· ptz qꝛ ip̄e preuiderat & p̄ordinauerat naturā hūa-
nam reparandam hoc mō & prenuntiauerat in scripturis san-
ctis de qua necessitate dicit Lu· vltimo· Hec sunt verba q̄ lo-
cutus sum vobis cū apud vos essem qm̄ necesse est impleri oīa
que scripta sunt ꝛc· ex parte aūt hoīs similiter potest cōsidera
ri triplex necessitas· Vna est necessitas absoluta q̄ est respectū
eoꝝ q̄ naturalit̄ hommi insūt· sicut hoīez necessariū est esse risi-
bilē & alia huiusmōi· & sic ē quinta ꝯclusio nō fuit necessariū
hūanaz naturā reparari· ptz quia reparatio non cōsequitur ex

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

principijs naturalibꝫ. Alia est necessitas coactionis. et de tali est conclusio sexta q̄ non fuit necessariū humanā naturā reparari. qua talis necessitas nō fuit in hūana natura respectu reparationis. qua deꝰ ad virtutē non cogit. ¶ Tercia necessitas est ex suppositiōe fims. sicut necessariū ē hoiez habere nauē si debet ire vltra mare. & de tali necessitate est ꝯclusio septima. q̄ necessariū fuit humanā naturā reparari si ad visionē dei admitti debuit. patz conclusio ex illo Jo. iij. oportz exaltari filiū hois vt oīs qui credit in eum non pereat ꝫ habeat vitā eternā ¶ Ad rationes in oppositū. Ad primā rn̄det negando ꝯsequñaz & ratio est quia argumentū illud procedit de necessitate coactionis ex parte dei. necessitas talis nō cadit in deo vt dicit cōclusio prima. ¶ Ad secām rn̄detur negando añaz. & ratio est quia necessitas q̄ est ex suppositione volūtatis immutabiliter aliquid volentis non immutat rationem volūtarij ꝫ auget. & tāto magis q̄to firmius inhereret volito vt moueri nō posset. ¶ Ad terciā rn̄det q̄ hoiem liberari per passionem xp̄i ꝯuenies fuit & misericordie & iusticie eius. Justicie quod quia p passionem suam xp̄s satisfecit pro peccato humani generis. et ita homo per iusticiā xp̄i liberatus est. Misericordie vero quia cū homo p se satisfacere nō posset p peccato totiꝰ hūane nature. deus dedit satisfactorem filiū suū. ſm illud Ro. iij. Justificati gratis p gratiā ipiꝰ per redemptionem que est in xp̄o ihū quē proposuit deus propiciatorem per fidem ipsius. ¶ Ad quartam respondetur negando conseqñam. & ratio est quia peccatum angeli non fuit remediale sicut peccatum hominis.

Ad secundā questionē sic ꝓcedit & videt q̄ non conuenienter passus est in iherusalem. ¶ Primo sic. medicina debet morbo respondere. sed passio xp̄i fuit medicina contra peccatum Ade. Adam autem non fuit sepultꝰ in iherusalem sed in Ebron. ergo videt q̄ cōuenientiꝰ ibi cristꝰ pati debuit. ¶ Secō sic. xp̄s passus est ſm humanā carnem q̄ quidem ꝯcepta fuit ex virgine in nazareth & nata in bethleem ergo videt q̄ non in iherusalem ꝫ in nazareth vel in bethleem pati debuit. qlibz enī affectat sepeliri in eccl̄ia natiuitatis hic.

¶ Tercio sic· cōtra illud qđ passus est extra portam ciuitatis veritas debet respondere figure· sed passio xp̄i figurabat̄ per sacrificia veteris legis· sed huiusmodi sacrificia offerebant̄ in templo· ergo & xp̄s exquo eligebat pati in iherusalē debuit pati in templo et non extra portā ciuitatis· ¶ In oppositū est euangeliū pn̄s· Rn̄o dicendū q̄ ꝯueniens fuit xp̄m pati in iherusalē· Ista conclusio ptz primo ex illo Lu· xiij· non capit ꝓphetā perire extra iherusalē· Scđo ptz ex illo qđ dicit Aug⁹· in libro· lxxxiij· questionū· Oīa ꝓprijs locis & tēporibꝰ gessit saluator· quia sicut omnia sūt in manu eius ita & omnia loca & ideo sicut cōuenienti tpe xp̄s passus est ita & ꝯueniēti loco Sit ergo cōclusio· q̄ cōuenientissime xp̄s in iherusalē passus est· que cōuenientia on̄ditur ex pluribus rōnibus quas ponit Tho· in· iij· parte· q· xlvi· ar· x· Primo quidez quia iherusalē erat locus a deo elect⁹ ad sacrificia sibi offerenda· que quidez figuralia sacrificia figurabāt xp̄i passionē qđ est verꝝ sacrificium· s̄m illđ ad Ephe· v· Tradidit semetip̄m hostiā & oblationem in odorem suauitatis· Scđo ptz virt⁹ passionis xp̄i ad totum mundum diffundenda erat· ideo in medio terre habitabilis pati voluit· s· in iherusalem· Vn̄ dicit̄ in ps̄· Deꝰ autem rex noster an̄ scl̄a operat⁹ est salutē in medio terre· i· iherusalē que dicit̄ esse vmbilicus terre· Tercio quia hoc maxime cōueniebat humilitati ei⁹ vt· s· sicut turpissimū genus mortis elegit ita & ad eius hūilitatē pertinuit q̄ in loco tam celebri cōfusionem pati non recusaret· vnde dicit̄· Act· iiij· Conuenerūt in ista ciuitate aduersus puerum sanctum tuum Ihesum quez vnxisti herodes & pontius pylatus cum gentibus et populis israhel· Quinta conuenientia accipitur ex interpretatiōe· interpretatur enim iherusalem visio pacis· et ad hoc em̄ pati voluit vt nos deo reconciliaret· ad Ro· v· reconciliati sumus deo per mortem filij eius· ¶ Ad rōnes in oppo· Ad primā rn̄det̄ negādo ꝯseqn̄az· & ratio est qꝛ cū xp̄i passio non solū erat in remediū cōtra pctm̄ psonale Ade sed contra pctm̄ totius mūdi cōueniēti⁹ xp̄s pati elegit in iherusalē q̄z iuxta sepulchꝝ Ade ¶ Ad scđaz rn̄det̄ negādo ꝯn̄az· rōibꝰ assig̃tis quare ꝯuenient̄

pati in iherusalem xp̄s elegit. ¶ Ad terciā rn̄det̄ q̄ xp̄s nō in
templo aut in ciuitate. ꝫ extra portā passus est conuenientissi-
me propter tria. Primo quidem vt veritas rn̄deret figure. nā
vitulus & hircus qui solēnissimo sacrificio ad expiationē toti
us multitudinis offerebant̄ extra castra comburebant̄. vt pre
cipitur Leui. xvi. vn̄ dicit̄ ad Hebr̄. xiij. quoꝝ aīaliū infertur
sanguis pro peccato in sancta ꝑ pontificem hoꝝ etiaꝫ corpora
cremabant̄ extra castra. propter quod Jhesus vt sanctifica-
ret populum extra portaꝫ passus est. Scd̄o vt per hoc daret
exemplū nobis exeundi a mūdana cōuersatione. Vnde ibideꝫ
subdit̄. exeamꝰ igit̄ ad eū extra castra improperiū eius portā
tes. Tercio vt Crisos. dicit in sermōe de passione. noluit deꝰ
pati sub tecto nō in templo iudaico ne iudei subtraherēt sacri
ficiū salutare. nec putares pro illa tm̄ plebe oblatum. & ideo
foras ciuitatem foris muros vt scias sacrificiū esse commune.
quod totius terre est oblatio. quod cōmunis est purificatio.

AD terciam. q. sic ꝓceditur. & videt̄ q̄ non fuit cōue-
niens q̄ xp̄s pateret̄ a gentibus. ¶ Primo sic. multi ꝑ
mortem Jhesu xp̄i hoīes erant a peccato liberandi. vi
detur cōueniēs vt paucissimi in morte eiꝰ peccarēt. peccauerūt
aūt in morte eius iudei. ex quoꝝ persona dicit̄ Math. xxi. hic
est heres venite occidamꝰ eū. ergo videt̄ cōueniēs fuisse q̄ in
peccato occisiōis Jhū xp̄i gētiles nō īplicarent̄. ¶ Scd̄o sic.
veritas debꝫ rn̄dere figure. sed figuralia sacrificia veteris legis
non gētiles ꝫ iudei offerebāt. ergo nec passio xp̄i q̄ fuit veꝝ sa
crificiū impleri debuit per manꝰ gentiliū. ¶ Tercio sic. iudei
querebāt interficere xp̄m. quia dicebāt eum esse cōtra legē iu
deoꝝ. Vn̄ ipsi dicebant. ꝭm legem debꝫ mori. ꝫ peccata q̄cūqꝫ
puniūtur ꝭm legem Leui. ij. Vn̄ falsum videntur dixisse iudei
dicentes. non licet nobis interficere quenq̄. ergo videt̄ q̄ xp̄s
pati nō debuit nisi a iudeis. ¶ In oppo. est euangeliū pn̄s cū
ait. tradent eū gentibus. Rn̄o dicendū q̄ cōueniēs fuit q̄ xp̄s
etiam a gentibus pateret̄. Ista ꝯclusio ostendit̄ ꝭm Tho. in.
iij. parte. q. xlvij. ar. iiij. ex ꝓcessu effectꝰ passiōis xp̄i q̄ ī ipo
mō passiōis xp̄i fuit p̄figuratꝰ. Primo em̄ passio xp̄i effectū

salutis habuit in iudeis quoz plurimi in morte xpi baptizati fiunt · vt patet Act · ij · & · iij · Secundo vero iudeis predicatibo effectz passionis transiuit ad gentes · & ideo conueniens fuit vt xps a iudeis pati inciperet et postea iudeis tradentibus per manus gentiliū eius passio finiretur · ¶ Ad rones in oppositū Ad primā rndet qz ratio non militat · & ratio est qua xps ad oñendū habundantiam caritatis siue ex qua patiebat in cruce posit? vemam pro persecutoribus postulauit · vt aūt huiusmodi peticionis fructz ad iudeos et gentiles peruenīret voluit xps ab vtrisqz pati · ¶ Ad secūdam rndet negando cōseqñaz · & ratio est quia passio xpi fuit oblatio sacrificij mqtum xps propria voluntate mortem sustinuit ex caritate · Inqtum autem a persecutoribus est passus non fuit sacrificiū sed peccatū grauissimum · ¶ Ad terciaz dicendum qz iudei verum dixerūt dicentes · non licet nobis interficere quenqz · quia per romanos quibus erant subiecti erat eis potestas occidēdi interdicta ·

¶ In dominica prima in quadragesima est euangeliū In illo tpe ductus est Jhūs in desertū a spū vt temptaret a diabolo · Math · iiij · & quia in hoc euāgelio fit mentio de duobus · de ieiunio & temptatione xpi · possunt hec questiones disputari · ¶ Prima vtrū ad ieiunīū quadragesime oēs teneant · ¶ Secunda est vtrum ieiunium quadragesime debito tēpore obseruetur · ¶ Tercia vtz conueniēs fuit xpm a diabolo temptari ·

AD primaz · q · sic proceditur · & videtur qz omēs teneantur ad ieiunīū quadragesime · ¶ Primo sic ex euāgelio xps ieiunauit · xl · diebo & · xl · noctibo · ꝛ omnes eū imitari debēt · ꝛm illud Jo · xiij · Exemplū enī dedi vobis vt quemadmodum ego feci vos faciatis · ergo omnes ad ieiunīū quadragesime teneant · ¶ Secdo sic · p̄cepta ecclesie obligāt sicut p̄cepta dei · Vñ xps ait Lu · x · Qui vos audit me audit · ergo similiter oēs tenent ad seruandū ieiunia ab ecclia instituta · inter q̄ ē ieiunīū q̄dragesime · vt habet de cōse · di · iij · nō licet & · c · nō oportz · ¶ Tercio sic · illud qđ vtiliter statutū est

non potest sine nocumēto relaxari· ꝫ non sine vtilitate statutū est q̄dragesime ieiuniū· ergo nō pōt sine nocumēto aīe ꝑ dispē sationē relaxari· ¶ Quarto sic· dicit Hern̄· li· de dispēsatione & p̄cepto· In p̄cepto supioris non pōt inferior dispēsare· ꝫ quelibꝫ singularis ꝑsona est inferior q̄ꝫ ecclesia q̄ ieiunū q̄dra gesime sub p̄cepto statuit· nisi forte papa qui ē caput eccl̄ie· ergo nullus alius pōt in ieiunio quadragesime dispēsare & ꝑ ꝯseq̄ns omnes ad illud tenent̄· ¶ In oppositū sic arguit̄· dicit Inno· ꝙ non subiacet legi necessitas· ergo necessitate imminēte pōt aliqs sine pctō ieiunū q̄dragesime et qd̄cūqꝫ alid̄ ab eccl̄ia institutū p̄termittere ꝑ dispensationē· Item p̄cepta legis naturalis non pn̄t per aliqd̄ statutū immutari· ꝫ preceptū legis naturalis est vt hō ad necessitatē cibū sumat· ergo si necessitas exposcerꝫ posset ieiunij abstinētiā nō seruare· Rn̄o dicēdū sub ista ꝯclusiōe· ꝙ ad ieiunū· xl· cōmunit̄ oēs tenēt̄ nisi in eis fuerit aliqd̄ spēale impedimentū· Pro cuius ꝯclusionis euidētia est notādū ꝫm Tho· scd̄a scd̄e· q· cxlvij· ar· iiij· ꝙ statuta cōmūia ꝓponunt̄ ꝫm ꝙ mlt̄itudini ꝯuemūt· & ideo legislator in eis statuēdis attēdit id qd̄ cōmūit̄ & in pluribꝫ accidit· si qd aūt ex spēali causa ī aliq̄ inueniat̄ ꝙ obseruātie statuti repugnet nō intēdit talē legislator ad statuti obseruātiam obligare· Est aūt distinctio adhibenda· nā si causa euidēs ē ꝑ scip̄m licite pōt hō statuti obseruātiā p̄terire p̄sertim ꝯsuetudine interueniēte· vel si nō posset de facili recursus haberi ad supiorē· Si vero causa sit dubia debꝫ ad supiorē recurrē q habꝫ ptātem in talibꝫ dispēsandi· & hoc ē obseruādū in ieiunijs ab eccl̄ia institutis ad q̄ cōmūiter oēs obligant̄ nisi in eis fuerit vt dictū est aliqd̄ spēale īpedimentū· Ex istis eliciunt̄ multa correlaria· Primū ꝙ quia pueri indigēt multo cibo & nō siml̄ sūpto q̄ꝫdiu sūt in statu augmēti· Tps aūt augmēti ꝫm phūꝫ est vsqꝫ ad finē tercij septennij· vt in pluribꝫ nō teneantur ad ieiunia instituta ab eccl̄ia· conueniens tn̄ est vt in hoc tēpore se ad ieiunādum exerceant plus vel minus ꝫm modum etatis sue et possibilitatem· Secundum correlarium est ꝙ peregrinātes & laborantes qui sine incommodo & detrimento salutis

vel exteriozis ſtatus qui requiritur ad conſeruationem cozpo-
ralis vel ſpūalis vite deferre non poſſūt peregrinationē aut di
minuere labozes & ſimul cū hoc non pñt eccleſie ieunia obſer
uare non obligant ad huiuſmōi ieunia·videt tñ in talibo re-
currendū eſſe ad ſuperiozis diſpēſationē niſi fozte vbi ita eſt cō
ſuetū·quia ex hoc ipo ꝙ plati diſſimulāt videt annuere·Ter
cio cōrelariū paupes q non pñt ſufficiēter habe qđ eis ſuffi-
ciat ad vnā refectionē videnť excuſari a ieunijs eccl'ie·Quar
tū cōrelariū curſozes quoz vſus eſt dñis neceſſarius ſi nō pñt
ſimul currere et ieunare excuſari videtur·ſecus qñ mozant &
vadunt·Quintū cōrelariū mulieres pregnātes et mulieres la
ctantes ſi neceſſitas debilitatis cozpozalis impediat eas non te
nent ieunare·Sextū cōrelariū ſenes infirmi & debiles etiam
excuſantur a ieunijs huiuſmodi·ſ pro quanta debilitate arbi
trio boni viri ſtandum eſt·¶ Ad rōnes in oppo·Ad primam
rñdet concedēdo ꝙ oēs tenent obſeruare illa ieunia q̄dragē-
ſime ſm poſſibilitatē ſuā & niſi in eis occurrent aliqđ ſpecia-
le impedimentū vt dictū eſt·¶ Ad ſcđam rñdet negando cōſaz
et ratio eſt quia p̄cepta dei ſunt de eis q̄ ſūt de neceſſitate ſa-
lutis & ideo in quolibet caſu obſeruari illa opoztet·ſ precepta
eccleſie q̄cūs vim obligandi habeāt ex auctozitate p̄cipientiū
non tñ ſemper obligant ꝓpter materiā ī qua ꝓponunť in qua
poſſūt plura impedimēta occurre·¶ Ad terciā rñdetur nega'do
aſſūptū·dicim? em ꝙ id qđ ſm vtilitatē q̄ vt in pluribo acci-
dit inſtitutū eſt hoc ꝓpter neceſſitatē aliquo caſu emergente
vtiliter dimittiť ſicut in ꝓpoſito·¶ Ad q̄rtaz rñdet ꝙ nō mi
litat quia inferioz poteſt diſpēſare in p̄cepto ſuperiozis qñ di
ſpenſatio ſibi a ſupiozi relinquiť ſicut hic·vt dictū eſt ſupza·

AD ſcđaz·q·ſic pzocediť·& videť ꝙ non debito tem-
pore quadrageſime ieunium celebzeť·¶ Primo ſic·
legiſlatoz noui teſtamenti xp̄s quadrageſimā ieuna-
uit & illam ſtatim poſt baptiſmū legiť inchoaſſe Math·iij·
ſi ergo nos in actibus noſtris xp̄o conformari debemus ſtatim
poſt ephīam qñ baptiſmi? xp̄i celebrať deberem? q̄dragēſime
ieuniū īchoare·¶ In oppo·eſt vniūſalis eccl'ie conſuetudo·Rñ

dicendū ꝙ quadragesime ieiuniū debito tpe fuit īstitutū. Pro
quo notandū ſm Tho. scda scde. q. cxlvij. ar. v. ꝙ ieiuniū ad
duo ordinat. s. ad deletionē culpe & ad eleuationē mētis ad
supna & ideo illis tporibo fuerūt ieiunia indicenda in quibus
oportebat hoīes a pctō purgari & mētē fideliū eleuare in deū
per deuotionē qd quidē pcipue īminet añ paschalē solēnitatē
in q̄ et culpe p baptismū relaxent q solēniter in vigilia pasche
celebrat qñ recolit dñica sepultura. quia p baptismū cōsepe-
limur xp̄o in mortē. vt dicit Ro. vi. In festo etiā pasche ma
xime oportz mētē hoīs p deuotiōez eleuari ad eternitatis gl'iaz
quā xp̄s resurgēdo inchoauit. & ideo īmediate añ solēnitatez
paschalē eccl'ia statuit hoc ieiuniū obseruādū ¶ Ad rōnes in
oppo. rñdet negādo ɔñaz. et rō ē qr xp̄s nō ieiunauit q̄si ip̄e ie
iunio indigeret ſ vt ad gr̄az eius suscipiēdā exemplo sui ieiu
niū nos prepararet. & ideo post baptismū suū in quo plenitu
do gr̄e ipsius declarata est testimonio pr̄is & sp̄ūs & etiā Jo.
bap. decebat vt exemplū ieiunij sui nobis preponeret. nobis
aūt cōpetit ieiuniū vt preparemur ad suscipiēdā gr̄az ip̄i9. &
qr sacmēta gr̄e ei9 p̄cipue ꝓponunt circa festū paschale. ideo
immediate añ solēnitatē paschalē quadragesimale ieiuniū im
plet & etiā quia tps veris qd tūc incipit maxime est ɔcupi-
scētie aptū. & quia significat ꝙ ad gloriā resurrectionis p tri-
bulationes vite pñtis venimus sicut & xp̄s per passionem.

AD terciā questionē sic ꝓcedit. & videt ꝙ nō fuit cō-
ueniens xp̄m temptari a diabolo. ¶ Primo sic. tēpta
re est experimentū sumere qd quidez non fit nisi de re
ignota. sed virt9 xp̄i erat etiā demonibus nota. dicit em̄ Lu.
nij. ꝙ xp̄s non sinebat demonia loqui quia sciebant ip̄m esse
xp̄m. ergo videtur ꝙ non fuerit conuenēs xp̄m temptari. ¶
Scdo sic. ad hoc xp̄s venerat vt opera diaboli dissoluerz. ſm
illud. i. Jo. iij. in hoc apparuit filius dei vt dissoluerz opera di
aboli. sed non est eiusdem dissoluere opera alicuius et ea pati.
ergo videtur inconueniens fuisse ꝙ xp̄s pateretur se temptari
a diabolo. ¶ Tercio sic. triplex est temptatio. scilicz a carne a
mundo & a diabolo. sed cristus non fuit tēptatus nec a carne

nec a mundo · ergo etiaz nec debuit tẽptari a diabolo · ¶ Quarto sic · oĩs xpi actio est nra instructio · ergo xps pmittẽdo se tẽptari a diabolo videt nobis dare viã q exhibeamus nos tẽptationibo qđ est incautũ valde · ergo ꝛc · ℙreterea hic arguit cõtra aliqua q̃ dicunt in lra euãgelij · & primo cõtra illud · q diabolus assũpsit xpm supra pinnaculũ vl in montẽ excelsũ · hoc em audire humane horrescunt aures · ergo non videt cõuemens · ¶ Quinto sic · non videt possibile q xps supra pinnaculũ templi statui potuerit qui ab alijs videret · ℑtem nec aliqs mons tã alt9 inuenit vt inde tot9 mund9 inspici possit & sic ex eo non potuerũt xpo oia regna mũdi ondi · ergo videtur q mcõuementer temptatio xpi describat · ¶ ℑn oppo · est euãgeliũ pñs · Rño dicendũ · q ꝛuemens fuit xpm se pmisisse tẽptari a diabolo · q̃ ꝛclusio ondit ex multis · put dicit Tho · in · ij · parte · q · xli · ar · i · ℙrimo vt nobis cõtra temptatiões auxiliũ ferret · Vñ Greg · in omelia · non erat indignũ redemptori nostro q temptari voluit qui venerat etiaz occidi · vt sic temptationes nras suis tẽptationibo tpalibus vinceret · sicut mortem nram sua morte superauit · ℙcdo ꝓpter nram cautelam vt nullus q̃tũcunq sanctus se existimet securũ et immunẽ a temptatione · Vnde etiã post baptismũ temptari voluit · quia sicut ℍylari9 dicit sup Math · in sanctificatis maxie diaboli tẽptamẽta crassant · quia victoria magis est ei de sanctis exoptanda · Vnde eccã · ij · dicit · Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia & timore & prepara aiam tuam ad temptationẽ · ℑtem ꝛcio ꝓpter exemplum vt · s · nos instrueret qualiter diaboli temptationes vincam9 vt Aug9 · dicit · ij · de trin · Quarto vt nobis fiduciã de sua misericordia largiretur · Vñ dicit ad ℍebr · ij · Non habemus pontificem qui nõ possit compati infirmitatibus nostris temptatũ autem p omnia pro similitudine absq peccato · ¶ Ad rões in oppo · Ad primam ndetur negando minorem · s · q virt9 xristi esset certitudinaliter nota demonibus sicut dicit Aug9 · ix · de ciuitate dei · Xps tamen inotuit demonibus q̃tum voluit non per id quod est vita eterna · sed per queda temporalia sue virtutis effecta ex quibus quandaz

coniecturam habebant xp̄m esse filiū dei· sed quia rursus que
dam signa in eo humane nature infirmitatis videbāt non pro
certo cognoscebāt eum esse filiū dei· & ideo diabolus eū tēpta
re voluit· & hoc significat Math· iiij· vbi dicit· q̄ postq̄ esu
rijt accessit temptator ad eum· quia vt dicit Hylari9· tēpta-
re xp̄m diabol9 non fuisset ausus nisi in eo per esuriei infirmi-
tatem que sunt hominis recognosceret· & idem dicit Grego·
¶ Ad scd̄az rn̄det negādo ɔseqn̄az· & ratio est· quia xp̄s vene
rat dissoluere opera diaboli non potentia agēdo sed magis ab
eo & eius membris patiēdo· vt sic diabolum vinceret iusticia
non potestate· ¶ Ad terciaz rn̄detur negādo ɔn̄az· & ratio est·
quia xp̄s sicut dicit apl̄us in omnibus temptari voluit· absq̄
peccato· temptatio aūt que est ab hoste potest esse sine pecca-
to· quia fit per solā exteriorem suggestionē· temptatio autem
que est a carne non potest esse sine peccato· quia hec tempta-
tio fit per delectationē & cōcupiscentiam· & sicut Aug9· dicit·
nonnullū peccatū est cum caro cōcupiscit aduersus spiritum·
& ideo xp̄s temptari voluit ab hoste non a carne· ¶ Ad quar
tam rn̄det negando ɔseqn̄az cū dicit q̄ oīs actio xp̄i ꝛc· rn̄de-
tur q̄ aliqua ī xp̄o imitari debem9 & aliqua mirari· Quecūq̄
sunt opera virtutū imitari debemus· q̄ aūt sunt potestatis non
imitari debem9 sed mirari· & istud est vnū de illis· vnde nos
nostre infirmitatis cōscij non debem9 nobis facere temptatio-
num occasiōes· ¶ Ad qn̄taz de illo verbo q̄ diabol9 assūpsit
xp̄m· rn̄det· q̄ vt dicit Alber· magn9 sup Math· Quidā san
ctorum vidētur dicere q̄ assumpsit eū portādo sup se corpali-
ter assumpto corpore· vt dicit Greg· in omelia· nec est mirum
si se ab illo permisit in montem duci qui se permisit a membris
ipsius crucifigi· Sed Crisos· dicit· q̄ assumpsit eum ducendo
post se· & ita exhortando induxit eum ad hoc vt iret post eū·
& xp̄s ex dispositione sue sapientie iuit cum eo vbi ille cupi-
ebat eum habere ad temptandum· Vnde dicit sanctus Tho·
vbi supra· cum dicitur assumpt9 a diabolo nō intelligit quasi
ex necessitate sed quia vt Origen̄· dicit sup Lu· sequebat eū
ad temptationē quasi athleta sponte procedēs· ¶ Ad sextam

rn̄det̄ · primo ꝙ sicut dicit Crisos · diabolꝰ sic xp̄m assumebat in pinnaculū templi vt ab oībus videret̄ · Xp̄s aūt nesciēte diabolo sic agebat vt a nemine videret̄ · ꝙ aūt ꝯsequēter dicitur de monte excelso ꝛc · non est intelligendum ꝙ videret ipsa regna vel ciuitates vel populos vel aurum vel argētum · sed partes in quibus vnumquodqꝫ regnum vel ciuitas posita est diabolus cristo digito demonstrabat · & vniuscuiusqꝫ regni honores ꝙ statum verbis exponebat ·

¶ In dominica secunda quadragesime legitur euangeliū illd̄ In illo tempore · Assumpsit Ihesus Petrum & Johānez ꝛc · Math · xvij · Circa qd̄ possunt disputari sequentes questiōes · ¶ Prima vtꝝ conueniēs fuerit xp̄m trasfigurari · ¶ Secunda vtrum conuementer ibi sint inuenti testes trāsfigurationis Moyses · Helyas et Petrus & Jacobus & Johānes · ¶ Tercia vtrū errauerit Petrus dicens · Bonū est nos hic esse & petens tria tabernacula fieri xp̄o vnum Helye vnum et Moysi aliud ·

Ad primam · q · sic procedit̄ & videt̄ ꝙ non fuit cōueniens cristū transfigurari · Primo sic · nō em̄ ꝯuenit vero corpori vt in diuersas figuras mutetur sed corpori fantastico · corpꝰ aūt cristi nō fuit fantasticū ꝫ verꝝ · ergo trasfigurari non debuit · si dicat̄ ꝙ trāsfiguratio dicit̄ claritatis assūptio · Secūdo sic · figura est in quarta specie q̄litatis · claritas aūt est ī tercia cū sit sensibilis qualitas · ergo assūptio claritatis a cristo trāsfigurari dici non debet · Tercio sic · impossibile est ꝙ idez corpus sit simul opacū & lucidū · ꝫ ꝑm rei veritatē corpꝰ cristi opacū erat · ergo claritas non inerat ei ꝑm veritatē · Quarto sic · corpis gloriosi sūt quatuor dotes · s · impassibilitas · agilitas · subtilitas & claritas · sed per assumptionem aliaꝝ triū non dicit̄ trāsfigurat̄ · ergo nec per assumptionem claritatis · In oppo · est euangeliū presens · Rn̄o dicendum ꝑm Tho · in · iij · parte · q · xlv · ar · i · ꝙ cōueniēs fuit cristū trāsfigurari · q̄ ꝯclusio on̄dit̄ sic · Cristꝰ discipulis suis prenūciata sua passiōe induxerat eos ad sue passiōis seq̄lā · oportꝫ aūt

ad hoc ꝙ aliquis directe procedat in viam ꝙ finem aliquali-
ter precognoscat· sicut sagittator non recte iaciet sagittaꝫ nisi
prius signū prospexerit in qđ iaciendū est· & hoc precipue est
necessariū qn̄ via est difficilis & aspera & iter laboriosū finis
vero iocūdꝰ· Xp̄s ꝑ suā passionē ad hoc peruenit vt gl'aꝫ ob
tineret non solū aīe quā habuit a p̄ncipio cōceptionis ꝫ etiaꝫ
corpis· ꝟm illđ Lu· vltīo· Oportuit pati xp̄m & ita intrare in
gloriam suā· ad quā gl'am etiam perducit eos qui vestigia sue
passionis sequuntᷣ· ꝟm illud Act· xiiij· Per multas tribulatio-
nes oportꝫ nos intrare in regnum celoꝝ· et ideo cōueniēs fuit
vt discipulis suis gl'am sue claritatis on̄deret· qđ est ip̄m trās
figurari cui suos ꝯfigurabit· ꝟm illđ Phi· iij· Reformabit cor
pus humilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpori claritatis sue· vt sic ani
marentur ad sequendum xp̄m in acerbitate passionis· vt ergo
istam felicitatis constantie fortitudinem toto apl'i corde conci
perent & nihil de suscipiende crucis asperitate formidarēt cla
ritatē illis sue glorie demonstrauit· vn̄ Beda dicit sup Math·
Pia ꝓuisione factū est vt contemplatione supmanētis gaudij
ad breue tp̄s deriuata fortius aduersa tollerarēt· ¶ Ad rōnes
in oppo· Ad primā rn̄detᷣ· ꝙ non ꝓcedit quia xp̄s non dicitᷣ
trāsfiguratꝰ ꝙ pristinā formā aut faciem aut corporis verita
tem perdidisset· vn̄ Iero· sup Math· dicit· Nemo putet xp̄m
per hoc ꝙ transfiguratꝰ dicitᷣ pristinā formā & faciem ꝑdidis
se vel amisisse corpis veritatē et assumpsisse corpus sp̄uale vel
aereum· ꝫ quomō trāsfiguratus sit euangelista demonstrat di
cens· resplenduit facies sicut sol vestimenta aūt eius facta sūt
alba sicut nix· vbi splendor faciei ostenditᷣ & candor describitᷣ
vestium· non substantia tollitur sed gloria cōmutatᷣ· ¶ Ad se-
cundā rn̄detur negando ꝯseqn̄aꝫ· & ratio est· quia figura circa
extremitatē corporis ꝯsideratᷣ· Est em̄ figura q̄ termīo vel ter
minis cōprehenditᷣ· & ideo oīa illa que circa extremitatē cor
poris cōsiderātᷣ ad figuram quodāmō pertinere videtur· sicut
autem calor ita & claritas corporis non trāsparentis in eiꝰ su-
perficie attenditur· & ideo eius assumptio claritatis transfigu
ratio dicitur ¶ Ad terciam respondetur negando assumptum·

qm̃ non est inconueniens q̃ id qd̃ in se est opacum intrinsecꝰ habere claritatē in superficie vel exteriōe sicut est corpus politū Vel etiam ex alio intrinseco superinducto sicut ex reuerberatione solis vel alicuius huiusmodi. & sic fuit claritas in xp̃o non q̃ superinducta ex aliquo corpore superlucēte. s̃ miraculose ab ipso deo. vt dicat sanctus Tho. in tercio. ¶ Ad quartā rn̄detur negādo sequelā. & ratio est quia nō est simile de dote claritatis & de alijs dotibꝰ. quia inter alias claritas est qualitas ipsius psone in seipsa. Alie vero tres dotes non participāt nisi in aliquo actu vel motu seu passione. Ondit igit̄ xp̃s in seipo aliqua aliarum dotiū indicia. puta agilitatis cum super vndas maris ambulauit. Subtilitatis quando de clauso vtero virginis exiuit. Impassibilitatis cum de manibus iudeoꝝ precipitare vel lapidare eū volentium illesus euasit. nec tn̄ propter illas transfiguratꝰ dicit̄ s̃ per solā claritatē que pertinet ad aspectum persone ipsius. Circa quā claritatem nota. q̃ claritas illa quā xp̃s in transfiguratione assumpsit fuit claritas glorie q̃ntum ad essentiam non q̃ntum ad modum essendi. Claritas em̃ corpis glorioſi deriuat̄ ab anime claritate. sicut dicit Augꝰ. in epla ad dioscoꝝ. & similiter claritas corporis cristi in transfiguratiōe derivata est a diuinitate ipsius. vt Damasce. dicit et a gloria anime eius quam a principio conceptiōis habuit. q̃ em̃ a principio conceptionis cristi gloria anime non redundaret in corpus ex quadam dispensatione diuina factum est. vt in corpore passibili nostre redemptionis expleret misteria. et eodem modo ex diuina ordinatione factum est vt gloria aīe redundaret in corpus in hora transfigurationis vt ostenderet discipulis gloriam future resurrectionis vt dictum est.

Ad secundam questionem sic proceditur. & videtur q̃ non conuenienter ducti sunt testes transfigurationis. ¶ Primo sic. vnusquisq; em̃ maxime phibere potest testimoniū de notis. sed qualis esset futura gloria tempore transfigurationis xp̃i nulli hominum per experimētum erat adhuc notum sed solis angelis. ergo conuenientius angeli debuerūt duci testes transfiguratiōis cristi q̃ homines. ¶ Secundo sic.

testes veritatis non decet aliqua fictio · ꝫ ſm veritatē Moyſes & Helyas non fuerūt ibi vere ꝫ imaginarie · vt dicit quedam glo · Lu · xix · ergo nō fuerūt ꝺuemētes teſtes · ¶ Tercio ſic · ſm q̄ dicit̄ Act · x · oēs ꝓphete teſtimoniū perhibēt xp̄o · ergo nō ſolū Moyſes & Helyas debuerūt mtereſſe tanq̄ teſtes ꝫ etiā omēs ꝓphete · ¶ Quarto ſic · gloria xp̄i fidelibus ommbus re promittit̄ quos p ſuā tranſfiguratiōnē ad illius glorie deſideriū aſcendere voluit · non ergo ſolos Petrū et Johannē et Jacobū in teſtimoniū ſue trāſfiguratiōis aſſumere debuit ꝫ oēs diſcipulos · ¶ In oppoſitū eſt p̄ns euāgelium · Rño dicendū ſnb iſta ꝺcluſione · q̄ cōuementer ſunt predicti teſtes ducti in teſtimoniū trāſfiguratiōis xp̄i · Iſta concluſio declarat̄ ſic ſm Tho · vbi ſupra ar · iij · Xp̄s trāſfigurari voluit vt gloriam ſuā oñderet hominibꝰ et ad eā deſideradā hoīes ꝓuocaret · Ad gloriaz aūt eterne beatitudīs adducunt̄ hoīes p xp̄m non ſolū q̄ poſt eū fuerūt ꝫ etiā qui eū p̄deceſſerūt · Vñ eo ad paſſionē ꝓperante tam turbe q̄ ſequebant̄ q̄ꝫ que p̄cedebāt ei clamabāt oſanna · vt dicit̄ Math · xxi · quaſi ſalutē ab eo petētes · & ideo ꝺuemens fuit vt de precedētibꝰ ip̄m teſtes adeſſent · ſ · Moyſes & Helyas · & de ſequētibꝰ vt Petrꝰ Jacobꝰ & Jo · vt in ore duoꝝ vel triū teſtiū ſtaret hoc verbū · ¶ Ad rōnes ī oppo · Ad primā rñdet̄ negādo ꝺſeqñaz · & ratio ē q̄ xp̄s p ſuā trāſfiguratiōnē manifeſtauit diſcipulis corporis gloriam que ad ſolos homines pertinet · & ideo conuementer non angeli ꝫ homines pro teſtibus ad hoc mducunt̄ · ¶ Ad ſcḋam rñdet̄ negando mmorem · dicimus em̄ q̄ m rei veritate fuerunt adducti · Helyas de loco quodam emmenti ad quem fuerat raptus vt habetur · iiij · Regū · c · ij · & ſic apparuit in corpore & in aīa Moyſes vero adductus eſt de lymbo patrum · non quia reſurrexit · ſed quia anima apparuit ibi in corpore ſibi aptato · ſicut apparent angeli in corporibus aſſumptis · Ad gloſam autē inductam dicitur · q̄ illa dicitur ſumpta de libro qui intitulatur de mirabilibus ſacre ſcripture qui non eſt liber autenticus ſed falſe aſcribitur Auguſtmo · vnde illi gloſe non eſt ſtandum · ¶ Ad terciam reſpondetur negando conſequentiam · licet em̄

omnes ꝓphete testimonium xp̄o reddant non debuerunt propter hoc interesse transfigurationi xp̄i sed sufficiebāt iste due persone que capita sunt prophetarum · qui singulariter inter alios inducti sunt· Tum primo quia enim turbe dicebant cristum esse Helyam· alꝫ Jeremiam aut vnum ex prophetis· capita prophetarum secum duxit vt saltem hinc appareat differentia seruorum & domini· Tum secundo quia Moyses legē dedit· Helyas pro gloria dei emulator fuit· ꝑm q̄ de eo scribitur· iij· Regum· xix· Zelo zelatus sum pro domino exercituum Vnde propter hoc q̄ simul cum cristo apparent excluditur calumpnia iudeorum accusantium xp̄m tanq̄ legis transgressorem & blasphemum dei gloriam sibi vsurpātem· Tum tercio vt ostenderet se habere potestatem mortis & vite & esse iudicem mortuorum & viuorum per hoc q̄ Moysen iam mortuum & Helyam adhuc viuentem secum ducat· ¶ Ad quartam rn̄det negando cōsequnaz· & ratio est quia alia misteria nō sunt omnibus exponēda immediate ꝑ per maiores suo tempore ad alios debēt deuenire· & ideo vt Crisos· dicit· assumpsit tres tāq̄ potiores· Nam Petrus excellens fuit in dilectione quaz habunt ad cristū & itez in potestate sibi ꝺmissā· Johannes vero in priuilegio amoris quo a xp̄o diligebatur propter suam virginitatem & ꝓpter prerogatiuam euangelice doctrine· Jacobus autē propter prerogatiuam martirij· fuit em̄ primus ante alios discipulos passus martirium propter xp̄m·

AD terciam questionē sic proceditur· & videtur q̄ Petrus non errauerit dicendo· Bonum est nos hic esse vel petendo tria tabernacula ꝛc· ¶ Primo sic· dicit glo· bene nouerat quod diceret dum ait· Bonum est nos hic esse· quia reuera solum hominis bonum est intrare in gaudium dn̄i sui et huic eternū contemplando assistere· ¶ Secundo sic· dicit in ps̄· Adherere deo bonum est· sed hoc dicit Petrus· ergo nō erauit· ¶ In oppo· videtur illud quod Marcus & Lucas dicunt· q̄ Petrus hoc dicens nesciebat quid diceret· Rn̄o dicendum· q̄ in hoc Petrus dicit erasse multipliciter · vt colligit ex glo· sanctorum patrū· Primo in hoc q̄ credidit q̄ in solo

aspectu humanitatis xpi consisteret beatitudo · & ideo illud sufficere pro finali beatitudine quod non est verum · qm beatitudo essentialis consistit in aspectu claro ipsius diuinitatis et perfecta eius fruitione · accidentaliter autem cõsistit in aspectu humanitatis xpi & delectatione consequente · Isti autẽ apostoli qui admissi fuerunt ad transfigurationez non viderunt ipsius diuinitatem sed tm eius humanitatem in forma gloriosa · Vnde verba Petri non erant rationabilia quia in solo aspectu humanitatis xpi non consistit beatitudinis essentia vt dictũ est · Secũdo dicatur erasse siue male dixisse · quia credidit in hoc esse gloriam sanctorum que non est hic sed in celis · Sm illud Lu · vi · Gaudete et exultate quia merces vestra copiosa est in celis · Tercio quia credidit qꝫ in hac vita mortali possit vera beatitudo haberi · contra illud apostoli ad Hebr̃ · xiij · Non habemus hic ciuitatem manentẽ sed futuram inquirim9 · Quarto quia credidit qꝫ hominibus indigerem9 pro beatitudine cõsequenda · cum in illa celestis vite gloria vt dicit Beda dom9 necessaria non erit vbi diuine contemplationis luce omnia purificante aura aduersitatis alicuius timenda nulla remanebit · testante apostolo Johanne Apoc · xxi · qui eiusdez ciuitatis supperne claritatem describens dicit inter alia · Et templum nõ vidi in ea · deus enim omnipotens templum illius est & agnus · Quinto erauit siue male dixit qꝫ tria tabernacula pecit fieri · in hoc erauit dicit Albertus qꝫ legis & prophete & euangelium non sunt tres habitationes sed vna q̃ est ecclesia Apoc · xxi · Ecce tabernaculum dei cum hominibus · Vnde glo · Mar · ix · de istis ita dicit · Petrus oblitus sanctis regnum promitti nõ in terris sed in celis & se et coapostolos adhuc mortali carne indutos immortalis vite statum subire nõ possit · domum etiam manufactam necessariam nõ esse · legi quoqꝫ & prophetis etiam euangelio tria tabernacula facere cupit cum non possint separari in vnum iniciata tabernaculum id est ecclesia dei · Sexto dicatur erasse · quia comparauit cristum alijs dicens · tibi vnum · Helye vnum ꝛc · quod non debz fieri · quia nihil est cõpabile xpo · Job · xxxij · Deũ homini nõ eqbo · vñ vt ait glo ·

in presenti euāgelio · quia Petrus imprudenter quesiuit respō
sionem domini non meruit sed vox patris testatur de filio ꝛc·
¶ Ad rōnes in oppo· Ad primam rn̄detur· ꝙ Petrus dicendo
Bonum est nos hic esse si vellet pro finali beatitudine suffice-
re sibi visionem solam humanitatis xp̄i errabat vt dictum est·
Ad secundam patet eadem responsio·

¶ In dominica tercia quadragesime est euangelium· In illo
tempore· Erat Jhesus eiciens demoniū et illd̄ erat ꝛc· Lu· xi·
Circa quod possunt disputari sequentes questiones·
¶ Prima est vtr̄ xp̄s sufficienter oñdit se nō in belzebub sed
in virtute dei eicere demōia· ¶ Scd̄a vtr̄ sufficiēs fuerit illd̄
argumentū xp̄i· si in digito dei eicio demōia ꝓfecto venit ī vos
regnū dei· i· xp̄s siue messias ꝓmissus in lege venit· ¶ Tercia
vtr̄ ꝯuenēs fuerit ꝙ carnē sumerꝫ de feīa· qꝛ dr̄· btūs vent̄ ꝛc

AD primā questionē sic ꝓcedit̄· & videtur ꝙ xp̄s non
sufficienter oñdit se non in belzebub eicere demonia ꝫ
in virtute dei· ¶ Primo sic· demones cum inter se ha
beant prelationem vt minor maiori imperanti obediat & ser
uiat· non dubium videtur quin imperio superioris inferior de
mon possit expelli ab homine· ergo ꝛc· ¶ Secundo arguit̄ ex
dicto sancti Tho· qui hoc dicit· ꝙ virtute superiorum demo-
num illi demones expellebantur· ¶ Tercio idem arguitur ꝙ
nigromantici religare quandoqꝫ dicuntur demones per illici-
tas incantatiōes· ergo per easdem possunt soluere eos de cor-
poribus hominum & sic eicere· ¶ In oppositum videtur esse
euangelium presens· Rn̄o sciendum autem est primo· ꝙ pha-
risei odio habebant xp̄m quia acriter arguebat eorum vicia·
& ideo miracula ab ipso facta virtute diuina dicebant esse fa-
cta arte magica· & eodem modo eiectionem demonum factam
per cristum dicebant fieri virtute cuiusdam superioris demo-
nis cui inferiores obediebant ad nutum de corporibus exeun-
do· Sicut enim in angelis sunt ordines· & alij alijs sunt su-
periores · sic in demonibus cum in eis remanserint naturalia

integra ſm Dyoni · dicebant eñ pharisei q̄ xp̄s habebat ali-
quem demonem superiorē quem vocabant belzebub sibi famili
arem et priuatū & sic demōes inferiores de corporibꝰ obsessis
eiciebat per illum · Secūdo sciendum · q̄ vt dicit sanctꝰ Tho·
in · iij · parte · q · xlii · ar · ij · aliter xp̄s expellebat demōes q̄ vir
tute demonū expellebant̄ · nam virtute superiorum demonū de
mones a corporibus expellebant̄ · sed tamē remanebat domi-
nium eoꝝ q̄tum ad aīas · nō eñ cōtra regnū suū diabolꝰ agit
Sed xp̄s depellebat non solū a corpore sed multo magis ab
aīa · vnde Augꝰ · libro · lxxxiij · questionū · q · lxxviij · cū imperio
vel inuocatiōe alteriꝰ demonis demon exit a corpe iam nō eici
tur sed magis intima ingreditur operando · ſm apl̄um in filios
diffidentie · Xp̄s aūt remouebat a corpore & ab aīa · non enim
principaliter intendebat sanitatem corporis sed aīe · vt ptz ex
illo Jo · v · Ecce sanus factus es iam noli peccare ne deteriꝰ ti
bi aliquid contingat · Istis notatis ponitur conclusio respon-
salis · q̄ sufficienter cristus se ostendit non in belzebub sed in
virtute dei eicere demonia · Prima ratio cristi · si sathanas sa-
thanam eicit tam · s · in corpore q̄ in aīa · tunc cum diuisio sit in
ter demones quomodo stabit regnum eius · cum omne regnū
in se diuisum desolabitur · quasi diceret vt inquit Jero · regnū
diaboli stat in peccatoribus vsqꝫ ad diem iudicij quia tūc eua
cuabit̄ omnis potestas · Vnde si hoc iam esset · esset iam finis
mundi · vel sic ſm Hylariū · si de potestate mea est q̄ ego faciā
q̄ vnus demon expellat alium · ergo ego destruo regnum dia-
boli & ex hoc debetur mihi adherere · Secundo sic · si ego eicio
in belzebub demonia · filij vestri · s · apostoli de eorum carne de
scendentes vel alij quidā iudei qui non erant de discipulis xp̄i
qui non in nomine xp̄i eiciebant demonia in quo eiciunt · ſ di
citis illos eicere demōia in v̄tute dei ideꝫ debetis ꝯfiteri de me ·
Tercio sic probat · quia demonem expellere de regno suo non
possem nisi essem fortior eo · nec eum vincere possem nisi virtu-
te diuina cum nō sit potestas in terra que comparetur ei Job ·
xli · Quarto sic · qui non est mecum · ratio est talis · volūtas eiꝰ
que obedit alicui est ꝯformis voluntati illius cui obedit saltē

in facto· Si ergo cristus in virtute demonis faceret miracula sequeretur q̄ xps & demones essent concordes in factis·hoc aūt est falsum·quia facta xp̄i & doctrina erant ad remouendū hoīes a peccatis·facta autē demonis ad destruendū hoīes per peccatū·ex quo sequit̄ q̄ xp̄s non operat̄ in virtute demōis· Et hoc est qđ dicit·qui nō est mecū per concordiā in facto et voluntate contra me est·& huiusmodi est diabolus qui nō colligit mecū·Xp̄i eī est colligere·demōis est dispergere·& sic regnū xp̄i cum regno demonū nullam habet cōmunicationem Colligit eī xp̄s primo passiones in formam virtutis·actiones ad normā rectitudinis·electiones ad prudentiam ratiōis·animales vires & mot? ad mensurā bone constitute mentis·diuersas & discurrentes & vagas cogitationes ad cōtemplationem intellect? diuini·multitudinem totam operum in vnū simplicis intentionis·multitudinē credētiū in vnitatē cordis·multitudinem omniū in omnibus nationibus ad vnitatem vni? ouilis & cure pastoralis·& sic semper xp̄s colligēdo est & cōgredando·Vnde Aug?·in·x·confessionū·In omnibus q̄ mē te percurro non inuenio locum tutum aīe mee preter te in quo colligunt̄ dispersa mea·Contrario aūt modo vt dicit Alber·magn? dispergit diabolus·qui diuisionis pater est & origo· dispergit eī in varietatum passionū desideria peccantiū·dispergit incorruptionem actionem multitudinem operū iniustorum·dispergit voluntatem in diuersitatē eligibiluum·dispergit mentis mensuram per diuersitatem animaliū motuum·dispergit intellectum in euagationes cogitationū inutiliū·dispergit intentionē per diuersitatem finiū intentorum·dispergit credētes in contrarietatem discordiarū·vnitatem ecclesiarū in diuersitatē errorū· Jo·x· Lupus dispergit oues· ¶ Ad rōnes in oppo· Ad primā dicendū rndet̄ multiplicit̄·primo negādo cōnaz & ratio est q̄ licet possibile sit potestati superiorꝭ demonū q̄ aliquis demon possit eici aut expelli de corpe solo hoīs nō tn de aīa·Xp̄s aūt eiciebat demonia non solū a corporibus ꝑ ab aīa vt dictum est·Secundo rndetur q̄ quādo diabol? ꝑcepto siue imperio superioris exit non dicit̄ proprie eici sed voluntarie

ex obediencia exire · quia eicere dicit quid violentum · xp̃s autem eiciebat demonia violēter & contra voluntatē eoꝝ · Vnde gemētes clamabant · fili dauid quid nobis et tibi venisti ante tempꝰ torquere nos · Math · viij · Tercio · rñdet̃ · q̃ licꝫ demon videat̃ expelli nō est tñ vera expulsio ꝑ ficta & simulata ad deceptionē ꝑ tm̃ cessāt a vexatiōe et lesiōe quā intulerat · sicut alii qñ oñdunt se egros curare nō samtatē ꝺferendo ꝑ a lesiōibus quas infirmis inferunt cessando · ¶ Ad scdaz rōnem rñdet̃ vt dictū est ex ipso dicto sancti Tho · ¶ Ad terciā rñdet̃ dupliciter · Primo sicut ad primū · Scdo potest dici vt dicit Nicolaus de lyra in hoc euangelio q̃ ꝑm q̃ dicit Iero · licꝫ arte magica possint aliqua miracula fieri · tñ illa pertinent ad curiositatem tm̃ & vanitatē · sicut Symon magꝰ faciebat statuas ambulare loqui & ridere · & cōsimilia · vt habet̃ in itinerario clementis · sed illa que sunt salubria · vt curatio languidoꝝ · illuminatio ceꝯ & huiusmōi nō p̃nt magicis artibus fieri · et idco oportet talia attribui diuine virtuti · & talia faciebat xp̃s ·

Ad secundam questionez sic ꝓcedit̃ · & videt̃ q̃ nō sit sufficiens argumentum illud xp̃i · si in digito dei eicio demonia profecto venit in vos regnum dei · i · xp̃s siue messias promissus in lege venit · ¶ Primo sic · legitur q̃ salomon vt dicit Beda super Act · apl̃oꝝ · xix · Excogitauit & docuit exoꝛcismos quibus immundi spiritus expulsi ab hominibus nō audebant ad homines reuerti · si illa expulsio nō fuit argumentum aduentus regni xp̃i · ergo nec expulsio demonū facta ꝑ xp̃m · ꝺsequentia videtur bona · ¶ Secūdo sic · xp̃s opa magis miraculosa fecit q̃ eicere demōia · ꝑ ex alijs operibꝰ nō intulit hoc argumentū aduentus regni sui · ergo nec ex hoc videtur argui · ¶ Tercio ex euangelio presenti · filij iudeoꝝ siue dicant̃ apli siue alij exoꝛciste faciebāt miracula in virtute dei · sed ex opere illoꝝ non infertur hoc argumētum · ergo nec ex facto xp̃i · ¶ In oppo · est verbū xp̃i · Rño dicendū sub ista ꝺclusiōe · q̃ argumentū xp̃i quo arguit · si in digito dei eicio demonia profecto venit in vos regnū dei · est efficacissimū · quod sic oñdit̃ vt dictū est in ꝺcluone superiori · xp̃s eiciendo demoma

ab hominibus non solum eiciebat a corporibo violenter cōtra
volūtatē demonū ꝫ p̄ncipaliter ab aīabus in quibus regnabat
diabolus ꝑ peccatū. & ita xp̄s diminuebat siue euacuabat re-
gnum diaboli & dilatabat regnū suū regnādo in cordibus ho
minū per fidē. de quo dicit̄ Lu. ij. regni eius non erit finis. &
i. Corin. xv. Oportz aūt illū regnare. s. ꝑ fidē donec ponat ini-
micos eiꝰ sub pedibus eius. hec aūt potestatis demonū debili
tatio siue diminutio signū erat aduentus regni xp̄i. ꝑm illud.
Nume. xxiiij. Orietur stella ex Jacob. quia ī natiuitate xp̄i stel-
la apparuit que magos ad xp̄m natū ꝑduxit vt habet̄ Math.
ij. Et surget virga de isrl̄. i. xp̄s ꝑm potestatē regiā. vn̄ de ip
so dicit̄ ps̄. ij. Reges eos in virga ferrea. ꝑcuciet duces. i. ydo
latras. Vn̄ ꝑ xp̄i aduentū destructa est ydolatria. & vastabit
omnes filios Seth. i. oēs populos subiciet fidei katholice an̄
finem mūdi licz nondū sit impletū. Item Ysa. liij. de eo dicit̄
Fortiū diuidet spolia ꝓ eo ꝙ tradidit in mortē aīaz suā forti
um. i. demonū xp̄s spolia diuisit. tū p̄res de limbo ī sua resur-
rectione extrahēdo. tū potentiā eoꝝ diminuēdo. Item Ezechi.
xxxiiij. Suscitabo pastorem vr̄m seruū meū dauid. i. xp̄m qui
de dauid descendit ꝑm carnē Math. i. Et cessare faciā bestias
pessimas de terra. i. potētias diaboli q̄ per mortē xp̄i diminute
sunt. Et infra. & sciēt. s. isrl̄ quia ego dn̄s cū cōtriuero cathe
nas iugi eoꝝ & eruero eos de manu. i. potestate imperātiū sibi
. i. p̄ncipū demoniorꝝ. Item Zacha. xiij. dicit̄. Spiritū immū-
dum aufferā de terra. ecce manifestū testimoniū. ergo oīa hec
completa sunt per passionē xp̄i. vn̄ Jo. xij. xp̄s instāte passi
one dixit. Princeps huius mūdi eiciet̄ foras. cum ergo ista fi
enda essent per cristum efficacissimum argumentum erat cristi
cum dicebat. Si in digito dei. id est virtute diuina eicio demo
nia. non solum ab hominum corporibus sed etiam ab aīabus.
Profecto venit in vos regnum dei. id est cristus promissus.
qui expulso dominio demonis regnaturus est per fidem in cor
dibus fidelium. quia etiam dictum est ꝙ per cristi passionem
liberati fuimus a potestate diaboli. & nihilominus videmus
ꝙ adhuc nocet hominibus q̄ntum ad animas temptando. &

quandoqz vexando q̃tum ad corpus. Pro noticia igitur pleni
ori veritatis huiusmodi sciendum q̃ vt dicit sanctus Tho. in
tercio scripto. di. xix. q. i. ar. ij. Potestas demonis in duobo cõ
sistit. scilicet impugnando & detinendo deuictos. ex eo autem
q̃ quis impugnatur nondum seruus factꝰ est. sed ex eo q̃ vi
ctus est. vt patet. ij. Petri. ij. deuicerat autem diabolus totuz
genus humanum in primis parentibus & eis domĩabatur dũ
eos ad hoc ꝑm suum votum deduxerat vt nullus paradysi ia-
nuam intraret. Deuincit vnumquenqz singulariter dum eum
ad peccatum inclinat. quia qui facit peccatum seruus est pec-
cati. Potestatem ergo diaboli qua victos detinet cristus ꝑ pas
sionem ammouet quantum ad sufficientiam quamuis non q̃-
tum ad efficaciam. nisi in illis qui vim passionis suscipiunt
per fidem & caritatem & sacramenta. & per hoc dicitur domi-
nium euacuasse. Vnde quia iam diabolus non potest impedi
re sanctos a consecutione glorie sicut faciebat ante. Sed po-
testatem qua impugnat non euacuauit sed debilitauit dum ip
sum vicit & dum hominibus auxilia multa ad resistendum
tribuit. sicut sacramenta. gratiam habundantiorem & alia hu
iusmodi. Vnde licet diabolus permittatur temptare hommes
ad exercitium & meritum sanctorum. non tamen de facili su-
perat inquantum homo plura remedia habet. ¶ Ad rationes
in oppositum. Ad primam respõdetꝰ negando cõsequentiam.
& ratio est duplex. Vna quia expulsio demonum facta per ex
orcismos erat tantum a corporibus non ab animabus. Se-
cunda ratio est. quia cristus propria virtute & potestate de-
mones expellebat tam de corporibus quam de animabꝰ. Alij
vero non nisi mendicata a deo vel diabolo. ¶ Ad secundam
respondetur negando assumptum. vnde cristus ad questionem
prepositam sibi per discipulos Johannis. tu es qui venturus
es an alium expectamus. hoc modo respondit dicens. Euntes
renuntiate Johãni que audistis & vidistis. ceci vident. clau-
di ambulant. leprosi mũdantur ꝛc. quasi diceret. Cum ista fa-
cio ꝓpria virtute ꝓfecto ego sũ qui vẽturꝰ erat et nõ est aliꝰ
expectandꝰ. Itẽ Jo. xv. dicit. si opa nõ fecissem in eis q̃ nemo

alius fecit peccatū non haberent infidelitatis in me. & ita ptz
q̄ virtualiter ex operibus suis arguebat regnū suū et dominiū
venisse. Decipiebant aūt uidi in hoc. quia istud regnū cristi
spirituale futurū tpale credebant. quē errorē eis excludit xp̄s
dicens Jo. xviij. Regnū meū non est de hoc mūdo. ¶ Ad ter-
ciam rn̄det sicut dictū est ad primam. et hec de ista ꝺcluſiōe.

AD terciā. q. circa illud. Beatus venter qui te portauit
&c. sic proceditur. & videt q̄ non fuit conueniens q̄
xp̄s carnē sumeret de femina. ¶ Primo sic. sexus ma-
sculinus est nobilior q̄ sexus femininus. sed magis decuit vt
xp̄s assumeret id quod est perfectum in humana natura. ergo
videtur q̄ non fuit conueniens q̄ xp̄s carnem assumeret de fe
mina sed de viro. sicut Eua de costa Ade viri formata est.
Secundo sic. quicūq; ex femina concipitur utero femineo clau
ditur. sed deo qui celum & terram implet vt dicitur Jeremie.
xxiij. Non competit vt paruo femineo utero includatur. ergo
videtur q̄ non debuit cōcipi de femina. ¶ Tercio sic. illi qui
concipiuntur de femina aliquam immunditiam patiuntur. vñ
Job. xxv. Numquid potest homo apparere mundus natus de
muliere. sed in xp̄o nulla immundicia esse debuit. ergo non vi
detur fuisse conueniens vt carnem de femina susciperet. ¶ In
oppo. est euangelium presens. Rño dicēdum ſm Tho. m. iij.
parte. q. xxxi. ar. iij. q̄ licet filius dei carnem humanam assū-
mere potuerit de quacūq; materia voluisset. cōuenientissimū tn̄
fuit vt de femina carnem acciperet. tum primo quia p hoc to-
ta natura nobilitata est. Vñ Aug⁹. libro. lxxxiij. q. Dōis libe
ratio in utroq; sexu debuit apparere. ergo quia virum oporte-
bat suscipere quia sexus honorabilior est. conueniens erat vt
femineꝰ sexus liberatio huic appareret. quia ille vir de femina
natus est. tum secūdo quia per hoc veritas incarnationis astru
itur. nam vt dicit Aug⁹. in epka ad Volusianum. Si omni-
potens deus hominem vbicūq; formatū non ex materno vte-
ro causaret sed repentinum afferret aspectibus. nonne opinio-
nem confirmaret erroris. nec hominem ver̄ suscepisse vllo mo
do crederetur. & dum omnia mirabiliter facit auferret quod

misericorditer fecit. Nunc vero ita inter deū & hominez medi
ator apparuit. vt in vnitate persone copulans vtrāqz naturā
& solita sublimaret insolitis. & insolita solitis temperaret. tū
tercio & est ratio Anselmi. quia per hunc modum completur
omnis diuersitas generationis humane. Eua vero producta
est ex viro sine femina. ceteri homines producūtur ex viro &
femina. Vnde hoc quartum quasi cristo relinquebatur ꝓpriū
vt produceretur ex femina sine viro. ¶ Ad rationes in oppo.
Ad primam respondetur negando consequētiam. & ratio est.
quia ideo ꝙ sexus masculinus nobilior est q̄ꝫ femininus. ideo
humanam naturam in masculino sexu assumpsit. ne tamen se-
xus femininus contempneretur congruum fuit vt carnem as-
sumeret de femina. Vnde Aug⁹. dicit libro de agone xp̄iano.
Nolite vosipsos contempnere viri. filius dei virum suscepit.
nolite vosipsas contempnere femine filius dei natus est ex fe-
mina. ¶ Ad scd̄am rn̄detur negādo ɔseqn̄az. & ratio est. quia
sicut dicit Aug⁹. tercio libro contra Faustū qui hac obiectio
ne vtebatur. nō plane inquit catholica fides que xp̄m filium
dei natum ꝑm carnem credit ex virgine vllo modo eundem dei
filium sic in vtero mulieris includi ꝙ extra nō sit quasi celi &
terre amministrationem deseruerit & quasi a patre recesserit.
Vnde licet non conueniat xp̄o ꝑm diuinitatem includi in ven-
tre femine. potest tamen conuenire ratione nature humane as
sumpte ꝑm quam potuit mori licet ꝑm diuinitatem immorta-
lis fuerit. ¶ Ad terciam respondetur negando maiorem. ratio
est. quia īmundiciā illam patiūtur cōcepti ex cōmixtione ma-
ris & femine. hoc autem non habet locum in conceptione fi-
lij dei de spiritu sancto & ex Maria virgine. & ideo dicit Da-
mascenus. iij. libro. ꝙ filius dei construxit sibiipsi ex castis &
purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali.

¶ In dominica quarta est euangeliū. Abijt Jhesus transma-
re galilee ꝛc. Jo. vi. Circa quod possunt hec disputari.
¶ Primo vtrum conuenienter xp̄s saciauerit quinqz milia ho
minum de quinqz panibus qui reperti sunt apud quendam in

societate. ¶ Secundo vtrum cōuenienter xp̄s saciauerit qn̄q̄ milia de panibus ordeaceis & non de triticeo. ¶ Tercio vtrū xp̄s fuerit verus propheta sicut dicitur in euangelio.

AD primaz. q. sic procedit. & videt q̄ conuenientius xp̄s saciasset quinq̄ milia hominum de alijs panibus ¶ Primo sic. maius miraculum fuisset saciare tantam multitudinem de panibus nouiter creatis q̄ de panibus preexistentibus. ergo videtur q̄ conuenientius saciasset illos de illis. ¶ Secundo sic. panes illi saciare non poterant tantā multitudinem nisi multiplicati. sed multiplicatio non videtur possibilis. ergo ꝛc. Probatur minor sic. materia non potest transmutari de parua quantitate in magnam nisi per rarefactionem sicut ex vno pugillo aque generantur decem aeris vel per alterius materie additionem. sed non est dicendum q̄ per rarefactionem multiplicati sūt panes. vt patz. ergo oportebit dicere q̄ per additionem exterioris materie q̄ oportebit multū amplius esse q̄ quinq̄ panes. cum ergo vnūquodq̄ denominādum sit a maiori parte. videtur q̄ non debeat dici quinq̄ milia hominum saciatos esse ex quinq̄ panibus sed ex alia materia addita. ¶ Tercio sic. si aliquis dicat q̄ multiplicatio facta est panum sine additione cuiuscunq̄ exterioris materie vel noue create. contra quod hoc videtur non bene intelligibile q̄ aliquid sit in substantia magnum sine additione alterius rei. vt probat sanctus Thomas in prima parte. q. xcij. & in secūdo scripto di. xviij. ¶ In oppositum est euangelium presens. Rn̄o dicendum q̄ cristus conuenientius saciauit quinq̄ milia hominum ex quinq̄ panibus qui reperti sunt in societate sua q̄ ex nouiter creatis. Patet ista conclusio. quia licet crist⁹ potuerit pascere turbas ex panibus nouiter creatis voluit tamē ex panibus preexistentibus multiplicatis illas reficere. duplici ratione. Primo vt ostenderet sensibilia a diabolo non esse. sicut manichei errantes dicunt. Nam si hoc verum esset deus non vteretur sensibilibus ad opus diuine laudis. precipue cū ipse venerit vt dissolueret opera diaboli. vt dicitur. i. Jo. iiij.

Secunda ratio vt ostendat falsū esse q ipsi manichei dicunt scilicz doctrmā veteris testamenti non esse a deo sed a diabolo· vt ergo oñderet non esse aliā doctrmā noui testamēti q̄z que p figurabat & continebat in doctrina veteris testamēti p̄existē tes panes multiplicauit·innuens q ipse est qui legem & per fiat & adimpleuit·Math·v·Non veni legem soluere s̄ adim plere·sic ptz rñsio ad primū argumētum in oppo· ¶ Ad secū dam rñdet q hic est triplex modus dicendi· Vn9 est q x̄ps panes multiplicauit per additionē materie nouiter create· Ali us modus dicendi est q per additionē alterius materie in for mam panis insensibiliter inducendo·& iste modus dicendi est sancti Tho·vnde sic dicit in tercia parte·q·xlv·ar·iij·in so lutione vltimi argumēti· Multiplicatio panū nō est facta per modū creationis sed per additionē extranee materie in panes conuerse·vnde Aug9·dicit super Jo·Vnde multiplicauit de paucis granis segetes inde in manibus suis multiplicauit·v· panes·Manifestū est aūt q per conuersionem materie p̄exi stentis grana multiplicantur in segetes·eiusdem sententie est in prima parte·q·xcij·& in secundo scripto·di·xviij·& ad p̄ bationem contra respondetur negando cōsequā·& ratio est· quia materia que additur in panes illos conuertitur·& ideo ex illis panibus dicitur quinqz milia hominum saciasse·Ter cius modus dicendi est·q multiplicauit in seipsis nihil nouiter creando nec aliquid addēdo ad libitū siue diuinitatis· Istū modū dicendi tenent aliqui antiqui·sicut Hugo de sancto vi ctore·& magister sentētiarū·et dñs Alber·magnus·quēadmo dū dicunt corpus Eue formatū de costa Ade·dicūt enī sicut deus potest de nihilo aliquid facere·ita modicum corpus in magnum conuertere·s̄ istum modū improbat sanctus Tho· sicut intelligibile·sicut dictum est in tercio argumento·

Ad secundam·q·sic procedit·& videt q conuenienti us saciasset x̄ps turbas illas ex pane triticeo cz̄ or deaceis· ¶ Primo sic·in miraculo vini optimū vinū fecit ex aq̄·ergo videt q cōuenētiori mō debuit triticeos pa nes facē ex pane ordeaceis & ex illis turbas saciare· ¶ De-

cundo sic·illud miraculū eukaristiā p̄cipaliter sigm̄ficat·ergo videtur q̄ debuit turbas saciare de panibo frumēti cū talis sit materia sac̄mēti eukaristie & nō de ordeo·¶ Tercio sic·qd est q̄ fragmēta excreuerūt vsq; ad numer·xp̄i·cophinor·videt esse ad quandā ostētationē·¶ In oppo·est euāgeliū p̄ns·Rño dicendū q̄ cōuenientissimū factū est quicquid a xp̄o factū est· cū sit sapiētia omia suauiter disponēs·¶ Ad rones in oppo· Ad p̄imā rn̄det negando cseq̄nz·& ratio est iuxta Alber·qz aliud est hic et aliud ibi·Illud em̄ miraculū de cuersiōe aque in vinū deseruiuit iocūditati nubētiū·& ideo cueniebat aquaz mutari i liquorē iocūditatē facientē·Istud aūt deseruiuit necessitati cōmūis turbe·& ideo a forma necessitati seruiēti illuz panē nō mutauit·maxie vt dicit Crisos·ne gule deseruire videret·Preterea xp̄s noluit creare panes de nouo ꝑ p̄existētes mltiplicauit vt miraculū esset magis notū·qz talis mltiplicatio eorūdē panū magis ē pceptibilis q̄z creatio·¶ Ad scdaz rn̄det negādo cñaz·& ratio ē sm Alber·quia hoc miraculū ē signū remotū eukaristie·& ideo exp̄ssaz similitudinē in materia non habuit·¶ Ad terciā rn̄det·q̄ xp̄s nō fecit ip̄leri illos cophinos ad aliquā ostentationē·sed vt oñderet factū miraculū non esse fantasticū·per hoc q̄ collecte reliquie dn̄i conseruate sunt & alys in cibum fuerunt·q̄ aūt·xp̄i·cophini fragmentor impleti sunt non a casu ꝑ ex diuina dispensatione impleti fuit sm numer·xp̄i·apostolorum signat·vt dicit Alber·magnus q̄ de reliquijs xp̄i que per quinqz panes sigm̄ficātur excresceret doctrina apostolica in saturitatem mundi·

AD terciam·q·sic p̄ceditur·& videt q̄ xp̄s nō fuerat verus propheta·¶ Primo sic·prophecia videtur importare quandaz obscuram & imperfectam noticiam· sm illd Nume·xi·Si quis fuerit inter vos pphēta dn̄i p somnum aut p visionem loquar ad eum·sed xp̄s habuit plenaz et perfectam noticiam·ergo non fuit dicendus propheta·¶ Secundo sic·fides est eorum que non habentur·ita pphēta ē eor̄ que non sunt presentia ꝑ distant·Nam pphēta dicit quasi p̄cul fans·ꝑ m xp̄o nō ponit fides nec spes·ergo nec pphecia·

¶ Tercio sic. ꝓpheta est inferioris ordinis q̄ angelus. ꝫ xp̄s non est minoratus ab angelis ꝑm noticiam anime sed solū ꝑm corporis passionem. vt dicit̄ ad Hebr̄. ij. ergo videtur ꝙ xp̄s non fuerit ꝓpheta. ¶ In oppo. est euangelium pn̄s. Rn̄o primo ꝙ xp̄s inq̄tum fuit viator aliquomō potuit dici ꝓpheta. sicut dicit̄ Deutro. xviij. ꝓphetā suscitabit tibi deꝰ de fratribus tuis. & ip̄e de se dicit Math. xiij. & Jo. iiij. non est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua. Pro quo sciendū iuxta sanctū Tho. sup Jo. ꝙ ꝓpheta dicit̄ vidēs. i. Regū. ix. qui nūc dicitur ꝓpheta olim vocabat̄ vidēs. visio aūt ad vim cognoscitiuā ꝑtinet. In xp̄o aūt triplex fuit cognitio. s. sensitiua & ꝑm hanc habuit aliquā similitudinē cum ꝓphetis inq̄tum in imagmatione xp̄i formari potuerūt alique species sensibiles quibus futura vel occulta presentarent̄. p̄cipue ꝓpter passibilitatem q̄ sibi conueniebat ꝑm statum viatoris. Item fuit in xp̄o cognitio intellectiua. & q̄tum ad hanc non habuit silitudinē cū ꝓphetis ꝫ est etiā sup angelos. quia erat cōprehēsor excellentiꝰ q̄ aliqua creatura. Item fuit in eo cognitio diuina. et q̄tum ad hanc fuit ꝓphetarum & angeloꝝ inspirator. cum oīs cognitio causetur per participationem diuini verbi. Alber. vero super Jo. dicit. ꝙ xp̄s proprie non dicit̄ ꝓpheta nisi quoad hoc ꝙ īmobile est om̄e qd̄ xp̄s enūtiat. Lu. xxi. & Math. xxiiij. verba mea non trāsibūt. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā rn̄detur negando assūptum & ad ꝓbationem dicendū ꝑm sanctum Tho. in. iij. parte. ꝙ ꝑ illa verba non ostendit̄ esse de ratiōe ꝓphecie enigmatica cognitio. s. que est per sompnū. quia aliqui in visione perceperunt diuina. vt Moyses qui palaz & non per enigmata deum vidit. & tn̄ dictus est ꝓpheta vt ptz. Deutro. vltimo. Non surrexit vltra propheta in israhel sicut Moyses. Potest scd̄o rn̄deri iuxta superius posita. ꝙ & si xp̄s habuit plenam & perfectam noticiam q̄tum ad partem intellectiuam. habuit tamen in parte imagmatiua quasdā similitudines in quibus etiam poterat speculare diuina. non em̄ solū erat cōprehēsor sed etiā viator. ¶ Ad secūdam respondet̄ negando ꝯnaz. & ratio est quia nō ē simile. qꝛ fides est eoꝝ q̄ nō

videntur ab ipso credente. & spes est eorum que non habentur ab ipso sperante. Sed prophecia est eorum que sunt procul a communi omnium sensu cum quibus propheta conuersatur communicat in statu vie. & ideo fides & spes repugnant perfectioni beatitudinis xpi. non autem prophecia. ¶ Ad terciam respondetur negando consequentiam. & ratio est quia angelus cum sit comprehensor est supra prophetam qui est purus viator. non autem supra xpm qui simul fuit viator et comprehensor.

¶ In dominica in passione est euangelium. In illo tempore dicebat Ihesus turbis iudeorum etc. Jo. viij. Circa quod possunt disputari sequentes. q. ¶ Prima est vtrum xps potuerit redargui de aliquo peccato. ¶ Secunda est vtrum xps debuerit sine offensione iudeis predicare. ¶ Tercia est vtrum sit verum quod Abraham viderit diem xpi.

Ad primam questionem sic proceditur. & videtur quod xps potuerit redargui de aliquo peccato. ¶ Primo sic. in xpo fuit peccatum. ergo potuit redargui de peccato. consequentia est bona. assumptum probatur. dicitur enim in ps. xxi. ex persona xpi. deus deus meus vt quid dereliquisti me longe a salute mea verba delictorum meorum. ergo videtur quod in xpo fuerint delicta. ¶ Secundo sic. dicit apostolus ad Ro. v. quod in Adam omnes peccauerunt. s. quia in eo omnes originaliter fuerunt. sed xps fuit etiam originaliter in eo. ergo in ipso peccauit. ¶ Tercio sic. dicitur. ij. ad Corin. v. quod deus eum qui non nouerat peccatum. s. xpm pro nobis fecerat peccatum. sed illud verum est quod a deo factum est. ergo in xpo fuit aliquod peccatum. ¶ In oppo. est euangelium pns vbi xps ait. quis ex vobis arguet me de peccato. vbi dicit glo. cum nullus possit arguere. Respondeo dicendum sub ista conclusione. In xpo nullum fuit peccatum nec originale nec actuale. Ista conclusio patet. i. Petri. ij. dicitur de eo. Qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. & per consequens de nullo peccato redargui potest. Veritas huius conclusionis sic ostenditur secundum Tho. in. iij. parte. q. xv. ar. i. ex tribus propter que xps suscepit defectus nostros. Primo vt pro nobis satisfaceret. & ex hoc patet quod defectum peccati non assumpsit nec debuit. quia peccatum nihil operatur

ad satisfactionē quinymmo virtutē satisfactionis impedit· qꝛ
dicit̄ Ecci· xxxiiij· Dona iniquoꝝ non ꝓbat altissimus· Se-
cundo assūpsit defectus nr̄os vt veritatē hūane nature cōpro-
baret· & ex hac etiā oñdit̄ ꝙ peccatū assumere non debuit· qꝛ
ex peccato non demōstrat̄ veritas humane nature· quia pctm̄
non pertinet ad humanā naturā cuius deus est causa· ꝫ magis
est cōtra naturā ꝑ semmationem diaboli introductiue· vt Da-
masceꝰ· dicit· Tercio assumpsit xp̄s defectꝰ nr̄os vt nobis ex
emplū virtutis p̄beret· ex qua parte manifeste ptꝫ cōclusio· qa
peccator exempla virtutis p̄bere non potuit cū pctm̄ cōtrari-
atur virtuti· Vñ xp̄s nullomō assūpsit defectū peccati nec ori
ginalis nec actualis· fuit em̄ agnꝰ sine macl̄a quacūqꝫ· ¶ Ad
rōnes in oppo· Ad primā rñdet̄· ꝙ sicut dicit Damasceꝰ· iij· li
bro dupliciter dicit̄ aliquid de xp̄o· vnomō ꝫm ꝓprietatē na
turalem & ypostaticā vt dicit̄· factꝰ est hō et ꝓ nobis passus
est· Aliomō ꝫm ꝓprietatē ꝑsonalē & habitudinalē ꝓut· s· ali
qua dicunt̄ de xp̄o in ꝑsona nostra q̄ sibi ꝫm se nullomō cōue
niunt· Vnde & inter septē regulas Ciconij quas ponit Augꝰ·
in· iij· de doctrina xp̄iana· Prima ponitur de dño & eius corpe
cū· s· xp̄i & eccl̄ie vna persona estimatur· & ꝫm hoc xp̄s ex ꝑ-
sona membroꝝ suoꝝ loquēs dicit· verba delictoꝝ meoꝝ· non
ꝙ in ipso capite delicta fuerint· Vñ glo· sup ps̄· dicit sic· dicit
xp̄s in persona veteris hominis que stulta sunt et delicta sunt
causa quare tu longe es a salute mea· ¶ Ad secundam respō-
detur negando minorem si per ly originaliter intelligat ꝙ fue-
rat in Adam ꝫm seminalē rationem· Pro quo nota ꝙ sicut di
cit Augꝰ· x· super Gen̄· ad lr̄am · non omni modo xp̄s fuit in
Adam & in alijs patribus quo nos ibi fuimꝰ· nos enim fuimꝰ
in Adam ꝫm rationē semīalem & ꝫm corpulentā substantiam
quia· s· vt ip̄e ibi dicit cum sit in semīe visibilis corpulentia &
visibilis ratio vtrūqꝫ currit ex Adam· sed xp̄s visibilem car-
nis substantiam de carne virginis sumpsit· ratio vero cōcepti-
onis eius non a semīe virili sed longe aliter & desuper venit·
Vnde non fuit in Adam ꝫm semīalem rationē sed solū ꝫm cor
pulentā sustātiā· & ideo xp̄s nō accepit actiue ab Adā hūanā

naturā ꝫ solū materialiter · actiue vero a spiritu sancto · sicut et ipse Adam materialiter corpus sumpsit de limo terre · actiue aūt a deo et ꝓpter hoc xp̄s non peccauit ab Adam in quo fuit solū ꝑm materiā · ¶ Ad terciaz rn̄detur negādo ɔseqn̄az · & ad dictum apl̄i rn̄detur · ꝙ cū dicit̄ ꝙ xp̄s fecit peccatum · nō est intelligendū ꝙ in se haberet aliquid peccati · ꝫ ꝙ fecit hostiā pro peccato · sicut Ose · iiij · dicit̄ · Pctm̄ populi mei comedēt · s · sacerdotes qui ꝑm legem comedebant hostias ꝓ peccato oblatas · & ꝑm hunc modū dicit̄ Ysa · liij · ꝙ deus posuit in eo iniquitates omniū nr̄oꝝ · quia · s · eum tradidit vt esset hostia ꝓ peccatis omniū hominū · vel respondetur ꝙ dn̄s fecit eum peccatū · i · habentē similitudinem carnis peccati · vt dicit̄ Ro · viij · & hoc ꝓpter corpus passibile & mortale quod assumpsit ·

AD secundam questionem sic proceditur · & videtur ꝙ xp̄s debuit sine offensione iudeis p̄dicare qd̄ xp̄s non videt̄ obseruasse in pn̄ti euāgelio · ¶ Primo sic · dicit Aug⁹ · i libro de agone xp̄iano · in homīe Ihesu xp̄o se nobis ad exemplum vite p̄buit filius dei · ꝫ nos debemus vitare non solum offensionem fideliū ꝫ etiā infidelium · ꝑm illd̄ · i · Corin · x · Sine offensione estote iudeis & gentibus & ecclesie dei · ergo videtur ꝙ xp̄s etiam in sua doctrina offensionem iudeorum vitare debuit · ¶ Secundo sic · nullus sapiens debet facere vnde effectū sui operis impediat · sed per hoc ꝙ xp̄s sua doctrina iudeos turbauit impediebatur effectus doctrine eius · dicitur em̄ Lu · xi · ꝙ cum phariseos & scribas reprehenderet ceperūt grauiter resistere & os eius opprimere insidiātes ei & querentes aliquid capere ab ore eius vt accusarent eum · non igitur videtur conueniens fuisse ꝙ cristus in sua doctrina iudeos offenderet · ¶ Tercio sic · dicit apostolus · i · Thi · iiij · Seniorem ne increpaueris sed obsecra vt patrez · sed sacerdotes & p̄ncipes iudeorum erant illius populi seniores · ergo videtur ꝙ non fuerint diris increpationibus agruendi · ¶ In oppo · habetur in euangelio presenti · Rn̄o dicendum · ꝙ xp̄s ɔuemēter in p̄dicatione sua qn̄qz offendit iudeos · que ɔclusio ꝓbat̄ primo ꝑ illd̄ qd̄ Ysa · viij · fuit ꝓphetizatū ꝙ xp̄s esset in lapidez offensiōis

& in petram scandali duabo domibo isrl. Conuenientia aūt cō-
clusionis oñdit sic sm Tho. m. iij. parte. q. xlij. ar. ij. Salus
multitudinis p̄ferenda est paci quorūcūq; singulariū hominū.
& ideo qñ aliqui sua peruersitate multitudīs salutem impedi
unt non est cauēda eoꝝ offensio a predicatore vel doctore ad
hoc ꝙ multitudinis saluti prouideat. sic est autem ꝙ pharisei
& scribe & principes iudeorum sua malicia plurimū impedie
bant populi salutem. tum quia impugnabant xp̄i doctrinam
per quam solam poterat esse salus. tum quia prauis suis mo
ribus vitam populi corrumpebāt. et ideo non obstante eorum
offensione dñs publice veritatem docebat quaz illi odiebāt &
eoꝝ vicia arguebat. & ideo dicit Math. xv. ꝙ discipulis dño
dicētibo scis quia iudei audito hoc verbo scādalizati sūt rñdit.
sinite illos ceci sunt & duces cecoꝝ. si cecus ceco ducatū pre-
stet ambo in foueam cadunt. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā
rñdetur ꝙ homo sic debet esse sine offensione omnibus vt nul
li det suo facto vel dicto minus recto occasionem ruine & ita
fecit xp̄s. si tñ de veritate scandalum oriatur magis est susti-
nendum q̄ꝫ ꝙ veritas relinquatur vt Greg. dicit. ¶ Ad secū-
dam respōdet. ꝙ minor est falsa. nam per hoc ꝙ xp̄s publice
phariseos & scribas arguebat non impediuit sed magis ꝓmo
uit effectum sue doctrine. quia cum eorum vicia populo inno
tescebantur minus aduertebatur a xp̄o ꝓpter verba phariseo-
rum & scribarum qui semper doctrine xp̄i obsistebant. ¶ Ad
terciam respondetur. ꝙ illud dictum apl̄i est intelligēdum de
illis senioribus qui non solum etate vel etiā auctoritate. ꝫ etiā
honestate sunt senes. sm illud Nume. xi. Cōgrega mihi. lxx.
viros de senioribus isrl. quos tu nosti ꝙ senes populi sint. si
autem auctoritatem senectutis in instrumētum malicie vertāt
publice predicādo sunt manifeste & acriter arguendi. sicut da
niel dixit Daniel. xiij. O inueterate dierum malorum ꝛc.

Ad terciā sic procedit. & videt ꝙ Abrahā non vidit
diem xp̄i. ¶ Primo sic. Abrahā solū credidit diez xp̄i
ergo falsū est ꝙ vidit. ɔña est nota. dicit em̄ Aug⁹.
ꝙ fides est qua credunt q̄ non vident. et Greg. dicit. ꝙ visa

non habent fidem sed agnitionem. ¶ Secūdo sic. cum ens &
verꝝ cōuertant̄ in id qd̄ nondū erat ī rerꝝ natura nō potest esse
obiectū intellect⁹ Abrahe. ꝫ tpe Abrahe nondū erat dies na
tiuitatis xp̄i. vñ dicūt angeli Lu. ij. Hodie nat⁹ est vobis sal
uator mundi. ¶ Tercio arguit̄ ex euāgelio Lu. x. vbi xp̄s cō
uersus ad discipulos ait. Multi reges & ꝓphete voluerūt vi-
dere q̄ vos videtis & nō viderūt. ergo videt̄ ꝙ nec ipse Abra
ham vidit qd̄ alij ꝓphete non viderūt. ¶ In oppo. est euan-
geliū pn̄s. Rn̄o dicendū sub ista cōclusiōe. ꝙ verꝝ est ꝙ Abra
ham vidit in spū siue cognouit ꝑ fidē diem eternitatis xp̄i &
diem incarnatiōis eiusdē. Ista ɔclusio ponit̄ in glo. pn̄tis euā-
gelij q̄ est bti Aug⁹. q̄ sic dicit. diē videre meū incertū ē an diē
tpalem quo erat ventur⁹ in carnē an diē eternitatis. ꝫ vtrūqꝫ
Abrahā vidit. vñ meffabile gaudiū illi q̄ꝫti em̄ est vidē verbū
apd̄ p̄rez & ꝙ ip̄m caro factū ē. hec glo. Probat̄ ergo ɔclusio
quo ad ambas ꝑtes. et primo ꝙ vidit diē eternitatis xp̄i de q̊
dicit̄ in ps̄. Ego hodie genui te. de quo sic dicit Greg. ī ome
lia pn̄tis euāgelij. tūc quippe diē dn̄i Abrahā vidit cū in figu
ra sūme trinitatis tres angelos hospicio suscepit. qbꝫ profecto
susceptis sic tribꝫ q̄si vno locut⁹ est. qꝛ & si in ꝑsonis numer⁹
est trinitatis in natura ē vnitas diuinitatis. ꝙ vero vidit diez
aduēt⁹ filij in carnē on̄dit̄ ex tribꝫ. Primo qn̄ dictū est ei. In
semīe tuo bn̄dicent̄ oēs gentes terre. Gen̄. xxij. Scd̄o ex iura
mēto qd̄ exegit a seruo suo Heliazer. nā Gen̄. xxiiij. ait. Pone
manū tuā sup̄ femur meū & iura mihi ꝑ deū celi & terre ꝛc. ex
quo vt Greg. dicit significabat̄. ꝙ de femore eius ꝓcessurus
erat ꝫm carnē de⁹ celi. Tercio on̄dit̄ ꝙ vidit diem xp̄i qn̄ in
immolatiōe Ysaac p̄figuratā cognouit passionē xp̄i. ꝓpt̄ qd̄
locus iste dict⁹ est. deus videt. vt dicit̄ Gen̄. xxij. quia de⁹ fe
cit videre Abrahā occultū xp̄i misteriū. ¶ Ad rōnes ī oppo.
Ad primam respondet̄ ꝙ visio sumit̄ dupliciter. s. large pro
cognitione. ꝫm ꝙ dicit̄. i. Corin. xiij. Videm⁹ nunc ꝑ speculū
in enigmate. Aliomō stricte et sic dicit̄ noticia per demonstra
tionem ꝓbata. etiam sic distinguitur cōtra fidem ꝫm illud ad
Hebr̄. xi. Fides est argumentum non apparentium. Visio aūt

capitur hic primomodo prout·ſ·accipitur large ꝑ cognitiõe·
¶ Ad ſecundam rñdetur negando cõſequñaz de cognitione fidei·
et ratio eſt·quia vt dicit Aug⁹·videnť preſentia ſed creduntť
abſentia·ꝓpter qđ etiã fides ſimilatť auditui·quia de abſenti
bus eſt ſicut auditu cognoſcim⁹ q̃ cum ſint abſentia nobis re-
citantť·¶ Ad terciã rñdetur ꝙ auctoritas illa intelligitur de
viſiõe corporali quã habebãt de xp̃o diſcipuli ſui·bene credi-
tur ꝙ inter hos qui deſiderabant ſic diem criſti videre fuerit
Abraham·quia ab ipſo donum redemptionis expectabat·

¶ In dominica ramis palmarum legiť paſſio xp̃i ſm Math·
eiuſdem·xxi·Circa qđ p̃nt diſputari ſequentes queſtiones·
¶ Prima vtrum alius poſſibilis fuerit & conuenientior mo-
dus liberationis humani generis q̃ꝑ paſſionem xp̃i·¶ Se-
cunda vtrum conuenienter criſtus tali die voluerit cum regali
honore intrare Jheruſalem·

NO primaz·q·ſic proceditur·& videtur ꝙ fuerit aliuſ
poſſibilis modus & conuenientior·¶ Primo ſic·dici-
tur Lu·i· Non erit impoſſibile apud deũ omne verbũ
ergo quocũqz alio modo potuiſſet nos liberare·¶ Sedo ſic·
dicit Aug⁹·xiij·de trini· Iſtũ modũ quo nos per mediatorẽ
dei & hoĩs homiẽz Jheſum xp̃m deꝰ liberare dignatur aſſeri-
mus bonum & diuine dignitati congruum·verũ etiam oſten-
damus aliũ modũ poſſibilem deo fuiſſe cuius poteſtati cũcta
equaliter ſubiacent·¶ Tercio arguitur de conuenientiori·ſi emꝫ
xp̃s ſubiiſſet mortez naturalem nihilominus genus humanum
redemptũ fuiſſet·quia mortem ſoluiſſet quaz non debebat·&
hoc fuiſſet ſine omni peccato alicuiꝰ·ergo videť ꝙ hic modꝰ
fuit cõuenientior·quia vnũquodqz tanto eſt cõuenientiꝰ q̃to
ad ipm pauciora mcõuenientia ſequũtur·¶ Quarto ſic·conuẽ
tiſſimũ videť ꝙ ille qui violenter & iniuſte detinet aliqđ ꝑ ſu
periorꝭ potẽtiã ſpolieť·ſ diabolus nullũ ius in hoĩe habebat
quẽ ꝑ fraudẽ deceperat et ꝑ quãdaz violẽtiã ſeruituti ſubiectũ
detinebat·ergo videť cõuenientiſſimũ fuiſſe ꝙ xp̃s diabolũ ꝑ

solam potentiam spoliaret absq; sua passione. ¶ In oppo. est
euãgelium pñs in quo dicit Math. xxvi. Pater si non potest
trãsire calix iste nisi bibã illũ fiat voluntas tua. sup qd verbũ
tractãs Anselm9 libro. cur de9 hõ dicit. nõ potuit trãsire cali-
cem nisi biberit. nõ quia mortẽ vitare nequiuerit ꝫ quia aliter
mũdus saluari nõ posset. ergo videt q alius mod9 nõ fuerit
possibilis. Scdo sic. dicit Aug9. xiij. de trini. Sanãde nr̃e mi
serie cõuenientius alius mod9 nõ fuit q̃ꝫ p xp̃i passionẽ. Rñõ
dicendũ circa possibilitatẽ ꝫm Tho. in. iij. pte. q. xlvi. ar. ij. q
aliquid dicit possibile vel ĩpossibile dupl'r. vno mõ simpl'r &
absolute. alio mõ ex suppositiõe. q̃ diuisione posita sit ista pri-
ma ɔclusio. simpl'r & absolute loqñdo possibile fuit deo alio
mõ hoĩez liberare q̃ꝫ per passionẽ xp̃i. qr vt dictũ est nõ est im
possibile apd deũ om̃e verbũ Lu. i. Scda ɔclusio loquẽdo de
possibili ex aliq̃ suppositiõe facta. non est possibilis alius mo-
dus liberationis hũani generis q̃ꝫ p passionẽ xp̃i. Ista ɔclusio
ptz primo qr est impossibile p̃scientiã dei falli & ei9 volũtatẽ
seu dispositionẽ cassari. ꝫ p̃sciẽtia dei et volũtas dei fuit q ge-
nus hũanũ hoc mõ liberaret. ergo facta hac suppositiõe fuit ĩ
possibilis ali9 mod9 liberatiõis. Scdo sic. fidei non põt sub-
esse falsũ. ꝫ antiqui p̃res crediderũt xp̃m passur. ergo non po
tuit esse quin pateret. Circa ɔuenientiã isti9 modi sit ista cõ-
clusio tercia. ꝓut idẽ Tho. dicit vbi. s̃. ar. iij. ex partẽ nr̃a ɔueni
entior mod9 esse non potuit q̃ꝫ p passionẽ xp̃i. ꝫ tñ deo nõ au-
fert potẽtia quin potuisset aliũ cõuenientiorẽ modũ cuius po
tentia limitata nõ est. ꝫ hoc esset ꝫm aliũ ordinẽ rebꝰ impositũ
Ista conclusio sic declaratur. tanto aliquis mod9 cõueniẽtior
est ad cõsequendũ finẽ q̃ꝫto p ip̃m plura cõcurrũt q̃ sũt expe-
dientia fini. p hoc aũt q homo p passionẽ xp̃i est liberat9 mlt
ta cõcurrũt ad salutẽ hoĩs pertinentia p̃ter liberationẽ a pecca
to. Primo em̃ per hoc homo cognoscit q̃ꝫtum deus diligit ho-
minẽ & per hoc ꝓuocat ad eũ diligendũ in quo perfectio hu
mane salutis consistit. Vnde apl'us dicit ad Ro. v. cõmendat
de9 caritatem in nobis quoniaꝫ cum inimici essemus xp̃s pro
nobis mortuus est. Scdo quia per hoc dedit nobis exemplũ

obedientie humilitatis constantie iusticie et ceterarum virtutum in passione xp̄i ostensarum q̄ sunt necessarie ad humanā salutē Vn̄ dicit̄ · i · Petri · ij · xp̄s passus est ꝓ nobis nobis relinquens exemplū vt sequamur vestigia eius · Tercio quia hoc ad maiorem dignitatē cessit · vt sicut homo victus fuerat & deceptus a diabolo · ita etiā homo esset qui diabolū vinceret · & sicut hō mortē meruit · ita hō moriēdo mortē superaret · vt ptz · i · Corin · xv · Deo gr̄as qui nobis dedit victoriam per Jhesum xp̄m · et ideo cōuementius fuit vt per passionē xp̄i liberaremur q̄ꝫ per solā volūtatē dei · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primā & scd̄az rn̄detur ꝙ loquunt̄ de possibili simpl'r et absolute · hoc em̄ mō alius modus fuit possibilis · ¶ Ad terciā rn̄det̄ duplicit̄ · Primo negādo ɔseqn̄az · et ratio est quia xp̄s ꝓ oībus peccatis q̄ꝫtū ad sufficientiā debuit satisfacere non solū ꝓ originali ꝫ etiā pro actuali pro quo infligit̄ violēta mors · et ideo vt sua satisfactio vtrūqꝫ peccatū cōprehēderet decens fuit vt morte turpissima q̄ꝫtum ad genus mortis moreretur · vt sic non solū sub angelis descenderet per mortem ꝫ etiā sub hominibus ꝑ genus mortis q̄ꝫtum ad acerbitatē & turpitudinem · nec peccatū aliorum aliquid de cōuementia satisfactionis adimit · quia satisfactio non est ex parte infligentium passionem sed ex parte pacientis · Scd̄o rn̄det̄ negando etiaz ɔseqn̄az · & ratio est · quia sicut dicit Crisos · xp̄s non sui mortē quā non habebat cum sit vita sed hoīs mortē venerat cōsumpturus · Vn̄ non ꝓpria morte corpus deposuit sed ab homībus illatam sustinuit · si etiam egrotasset corpus eius & in conspectu ommū solueret̄ inconueniens erat eū qui aliorum languores sanaret habere ꝓpriū corpus affectū languoribus · etiā si absqꝫ alio morbo seorsū aliter corpus deposuisset ac deinde se offerret & non crederetur ei de resurrectiōe differenti · quomō em̄ pateret xp̄i in morte victoria nisi coram omnibus eam paciens per interruptionem temporis probasset extinctam · ¶ Ad quartā rn̄det̄ negādo ɔn̄az · & ratio ē · quia licet diabolus iniuste inuaserit hoīez · tn̄ homo per peccatū iuste erat sub seruitute diaboli derelictus a deo · et ideo conueniens fuit vt per iusticiam homo a seruituti diaboli

liberaretur xp̄o satisfaciente ꝑ ipso per suam passionem· fuit etiā hoc cōueniens ad vincendā supbiā diaboli qui est destructor iusticie & amator peccati· vt xp̄s vinceret et hoīem liberaret· non per solā potentiā diuinitatis ꝫ etiā per iusticiam & humilitatem passionis· vt Aug⁹· dicit· xiiij· de trinitate·

Ad secundam· q· sic ꝓceditur· & videt̄ ꝙ non fuit cōueniens ꝙ cristus intraret nunc iherusalem cū regali honore· ¶ Primo sic· legimus Jo· vi· ꝙ xp̄s fugit in montem qn̄ vidit ꝙ homines illi quos de quinq; panibus et duobus piscibus saciauerat venturi erant vt facerent eū regē ergo videtur ꝙ inconuenienter nunc a turbis honorem regalē sibi impendi permisit· ¶ Scd̄o sic· conuersatio xp̄i debuit esse vniformis· sed alijs vicibus quibus intrauit iherusalē non intrauit hoc modo ꝫ pedes & sine turbaꝝ laudibus & cū ramis· ergo videtur ꝙ nunc non conuenienter intrauit ¶ In oppo· est euangelium p̄ns· R̄no dicendū sub ista conclusione· ꝙ conuenientissime xp̄s intrauit nunc iherusalem illo modo qui describitur in euangelio· que conclusio on̄ditur in singulis circūstancijs aduent⁹ sui in iherusalē· Primo quidem dicit̄· cū appropinquaret Jhesus iherusolimis· ꝯueniens em̄ fuit ꝙ xp̄s passur⁹ appropinquare voluit loco passionis vt per hoc claresceret ꝙ nō inuit⁹ ꝫ sponte pateret̄· ꝫm illd̄ Ysa· liij· Oblatus ē quia ip̄e voluit· Scd̄o vt dicit Beda· an̄ qn̄q; dies pasche venire voluit sicut ex Johāns euāgelio dicim⁹· vt ꝑ hoc etiā on̄deret se esse agnum īmaculatū qui tolleret peccata mūdi· Agnus quippe paschalis cui⁹ immolatione popul⁹ isrl̄ est ab egiptiaca seruitute liberat⁹ ante quinq; dies pasche· i· decima die mensis primi iubebatur tolli· xiiij· aūt luna ad vesperū iussus est immolari· significans eum qui nos suo sanguine redempturus ante quinq; dies pasche· i· hodierna die magno p̄cedentium sequentiumq; populorū gaudio & laudatione deductus venit in templum dei· Tercio vt idem dicit Beda sic· A turbis sic rex appellari voluit· vt per hoc eruditus quisq; cognosceret ipsum esse regem quē sic prophecia venturꝝ olim p̄missa significauerat· Zacha· ix· dicēs· Dicite filie syon· id est

iherusalem ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens sup azmã et pullũ filiũ subiugalis · vbi vt dicit Alber · magnus xps describit ab octo · Primo ab euidẽtia venientis cum dicit ecce · Ysa · xl · videbit oĩs caro salutare dei · Secdo a dignitate potestatis ibi rex · Ysa · xxxiij · dñs legifer noster dns rex nr̃ · Tercio cõnaturalitate hoĩs quia tuus · quia generalitatẽ habuit cum iudeis p humanitatẽ assumptaz · Ysa · ix · Paruulus natus est nobis ẽc · Quarto appropinquatione amoris ibi venit · Prou · viij · delicie mee solent esse cũ filijs hominũ · Quinto ab vtilitate operis redemptionis cũ dicit tibi .i. ad vtilitatẽ tuã · Sexto ab optimo habitu cordis cũ dicit mansuet? · Math · xi · discite a me quia mitis sũ ẽc · Septimo a qete regimĩs cũ dicit sedẽs · quies regimĩs in quo non regnauerat concupiscentia sed residet tranquilla sapiẽtia · Ysa · xvi · Preparabit in misericordia solium eius ẽc · Octauo ab humilitate conuersationis & a simplicitate subiectionis cũ dicit · super azmã · ecce humilitas · et pullũ filiũ subiugalis · ecce simplicitas sine duplicitate fastus seculi · Hoc aũt non sic intelligendũ est q̃ sederit super vtrũq; simul sed successiue · quia primo sedit super pullũ · quia tñ nõ erat domitus · quia adhuc non erat applicatus humanis vsibus vt habet · Mar · xi · & Lu · xix · ideo sedit postea super azmam · Hoc aũt factũ est in figura · quia p pullũ significabat populs gentilis qui non fuerat subiectus iugo legis · per azmam vero populs iudaicus qui laborauerat sub lege · Ad hoc veniebat aũt xps vt vtrũq; populũ subiugaret sibi p fidẽ catholicaz · & sic xps adimpleuit hoc quod celebri fama diuulgatum erat · Zacha · ix · q̃ venturus esset in iherusalẽ in paupertate & hũilitate sedẽs sup azmã & pullũ eius vt dictum est · quia vero similiter applausizatũ erat per Zachariã q̃ in aduentu xpi in iherusalem sup azmam & pullũ ciuitas iherosolima exultaret & letaretur hoc adimpletũ est · et hoc in tribus · Primo quia dicitur q̃ plurima turba strauerũt vestimẽta sua i via · & hoc fuit in signum exultationis & honoris · & ne azima et pullus offenderent pedes suos ad lapides · Secundo in eo q̃ dicitur · Alij scindebant ramos de arboribus & cetera · viriditas ramorum

erat signum leticie & exultationis. Tercio in eo q̄ dicitur. q̄ clamabant dicentes osanna .i. salua nos obsecro salute celesti Et sic oīa cōuementissime sūt impleta. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā rn̄det negando ɔseqn̄az. aliud em̄ est sumere ab hominibus dignitatem regiaz qd̄ non conueniebat xp̄o qui erat omnis terre deꝰ & rex regum & princeps regum terre. Aliud est suscipere honorem sibi debitum & a prophetis denuntiatū. ¶ Ad secundā rn̄detur negando ɔseqn̄az. & ratio est quia honor erat prophetatus exhiberi ei illo tempore & non alio. & ideo voluit tunc & non ante. nec propter hoc fuit deformitas facta aliqua in eius conuersatione. sicut nūc in rege qui in primo ingressu ciuitatis suscipitur cum honore aliquo. cum quo non suscipitur alijs vicibus quibus ingreditur.

¶ In feria secunda legitur euangelium. Ante sex dies ꝛc. Jo. xij. Circa quod possunt hec disputari. ¶ Primo vtrum conueniens fuerit vt xp̄s super caput suum vnguentū tanti precij superinfundi permitteret. ¶ Secundo vtrum xp̄s conuemēter loculos cum pecunia secum portari permiserit. ¶ Tercio vtrū conuenienter loculos pecunie portando Jude commiserit.

Ad primā sic ꝓcedit. & videtur q̄ non fuit cōueniens q̄ xp̄s vnguentum tanti precij sup caput suū supfundi permitteret. ¶ Primo quia hoc ad lasciuiam quandam expectare videtur. ¶ Secundo quia visum est omnibus discipulis inconueniens. Vnde aiunt. vtquid ꝑdicio hec. potuit em̄ venūdari & dari pauperibus. ¶ Tercio sic. hoc em̄ nō videt cōuenire cum doctrina quam xp̄s docuit in qua cōmendat misericordiā maxīe. ¶ In oppo. est euāgelium pn̄s. Rn̄o dicendū. q̄ conuenienter xp̄s permisit super caput suū supfundi predictum vnguentū. Vnguentum autē dicitur hic liquor preciosus de re aromatica expressus. sicut aqua roseacea exprimitur ex rosis. Ista conclusio ptz ex duobus. Primo ex cōmēdatione operis facti. Vn̄ xp̄s in excusatiōe facti quā fecit dicit. quid molesti estis huic mulieri. quasi diceret sine causa. bonū

em opus operata est in me · nam pauperes semp habebitis vobiscū · quasi diceret · semp potestis recuperare ad faciendum illis elemosinam · me aūt non semp habebitis visibiliter vobiscū cōuersantem · ecce q dicat bonum opus id fuisse · ¶ Secdo patz ex cōmendatione mulieris cū ait · Amen dico vobis q vbicūqz p̄dicatum fuerit hoc euāgelium dicet q hoc fecit in memoriā · i · ad laudem eius recitabitur tanqz factum virtuosum · ¶ Tertio nota q multa bona fiunt de quibus si peteretur consilium an̄ qz fiant non fineremus q fierent · quia forte fieri possent meliora · post qz tamē iam incipiunt fieri dum bona sint non sunt p̄hibenda · & vt Crisos · dicit · forte Jesus antequz mulier effudisset vnguentum elegisset potius dare pauperibus · nunc vero quia iam factum erat prohibentes comprimit dicens · sinite illam · i · nolite prohibere · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primā rn̄detur negando assumptum · Pro quo nota · q vt dicit Aug⁹ · de doctrina xp̄iana · aliter estimatur aliquid in persona cōmūi aliter in persona prophetica · quia in persona cōmuni estimaretur fm factum · In persona prophetica fm sui significationē Unde dico q illa perfusio vnguenti in persona cōmuni significaret lasciuiam · In persona prophetica significationem · vnde xp̄s permisit illud vnguētum superinfundi ꝓpter significationem · Significat enim sepulturam xp̄i · vt ipse dicit ad sepeliendum me hoc fecit · quasi diceret · in hoc facto prefiguratur sepultura mea futura de ꝓpinquo · ¶ Ad secdam rn̄det negando sequaz · nec iudiciū discipulorz comparādum est iudicio xp̄i · Unde xp̄s refellendo argumēta eorum dixit eis · vos potestis recuperare ad benefaciendum pauperibus sed non potestis recuperare ad vngendum me corporaliter quia me non semper habebitis · s · presentia corporali ad habitandum vobiscū in carne passibili que indiget tali vnctiōe · Per hoc patz q aliquod opus min⁹ necessariū potest prepoi magis necessario qn̄ imminet cas⁹ q illud min⁹ necessariū nō pōt al's recuperari · ¶ Ad terciaz respōdet negādo assumptum · hec enim vnctio cum fuerit opus pietatis & misericordie exhibite xp̄o in nullo derogat doctrine cristi de exhibenda misericordia sed magis consonat ·

Ad scdam · q · sic proceditur & videtur q xp̄s incōue-
nienter loculos secū portari permisit · ¶ Primo sic · nō
fuit conueniens xp̄o portare qd̄ alijs ꝓhibuit · ꝫ alijs
scilicꝫ discipulis suis ꝓhibuit portare pecunias Math · x · No-
lite possidere aurꝫ nec argentum nec pecuniam in sonis vr̄is ·
nec peram in via · ergo ꝛc · ¶ Scdo ex illo Math · vi · ne solli-
citi sitis aīe vr̄e quid manducetis nec corpori vr̄o · quid indua-
mini · vbi manifeste prohibet loculos habere · ¶ Tercio idem
arguit̄ ex illo Math · vi · vbi ip̄e prohibet de crastino cogita-
re dicēs · Nolite solliciti esse in crastinū · ꝫ qui ꝓhibet de cra-
stino cogitare ꝓhibet loculos habere · ergo ꝛc · ¶ In oppo · est
euāgeliū pn̄s · & Aug⁹ · sup Jo · & habet̄ · q · xxij · c · exemplū ·
Rn̄o dicendū · q ꝯueniens fuit vt xp̄s loculos haberet in qui
bus reponerent̄ necessaria in custodiaꝫ q̄ admīstrabant̄ sibi a
fidelibus in sustentationē suā & suorꝫ · Ista ꝯclusio habetur in
multis locis · Pro quo notandum sicut plenius notauim⁹ sup
decreto in predicto · c · exemplū · q quadruplici de causa xp̄s
loculos habuit · Primo ad sustentationē pauperum · vt dicit
Jero · sup illd̄ Jo · xiij · de⁹ non perā inquit nec virgā nec es
iubens deferri · marsubiū ferebat ad inopū mīsteriū · hoc estima
uerūt discipuli cū dixit Jude · qd̄ facis fac cito · vt aliquid in-
opibus daret · Scdo ꝯuenienter dicit̄ habuisse loculos vt ha
beret vn̄ emeret necessaria ad vsus suos & suorꝫ ꝓpter īminē-
tem necessitatē · tali de causa habuit loculos qn̄ trāsiuit p sa-
mariā sicut legit̄ Jo · iiij · Samaritani em̄ erāt inhospitales in
deis · Vn̄ dicit̄ Lu · xix · q cū venit in iherusalē samaritani no-
luerūt eū recipe · & hac de causa discipulis habere ꝑmisit lo-
culos · vn̄ Lu · xxij · dicit̄ · qn̄ misi vos sine baculo sine pera nū-
quid aliqd defuit vobis · at illi dixerūt · Nihil · dicit ergo eis · ꝫ
nunc qui habet saculū tollat similit̄ et perā · vt dicit q̄dā glo ·
in hoc dat̄ nobis exemplū vt nōnunq̄ causa instāte de nr̄i ri-
gore ꝓpositi intermittere possum⁹ · Tercio ꝯuenienter xp̄s ha
buit loculos causa ꝯdescēsus infirmis dans eis exēplū vt sibi
ꝓuideāt · forte em̄ nisi xp̄s loculos habuisset putarꝫ aliqs pec
catū esse si sibi in posterꝫ necessaria ꝓuidēt · vn̄ Aug⁹ · in libro

de sermone dñi in monte dicit·hoc aūt dico vehementer cauen dū est ne forte cū videns aliquē seruū dei puidere ne ista necessaria desint·vel ei vel eis quoꝝ cura ei cōmissa est iudicemus eū cōtra p̄ceptum dñi facere & de crastino esse sollicitū·Nam dñs cui mīstrabant angeli ꝓpter exemplū ne quis postea scādalizaretur cum aliquē seruoꝝ eius animaduertisset ista necessaria ꝓcurare loculos habere dignat? ē vsibo necessarijs quic quid opus fuisset p̄beret·Quarto conuenientius xp̄s loculos habuit vt dicit Aug?·sup Jo·& habet in p̄fato·c·exemplū·Exēplū dñi accipite cōuersantes ī terra·quare habuit loculos cui angeli mīstrabāt misi quia ipius eccl'ia loculos habitura erat·¶ Ad rōnes in oppo·Ad p̄imā rndet negādo cō seqnaz·& ratio est vt dicit Alber·magn?·nō ꝓhibuit portare aurꝝ & argetū siue loculos·misi qn misit ad iudeos apud ꝙs semp fuit imposita decima pauperꝝ ad quā recipiebant docto res & p̄dicatores ita vt nihil eis deficeret·qn aūt ad alios misit & qn iam exosi fuerūt hominbo dedit auctoritē portādi loculos vt ptz Lu·xxij·¶ Ad scdaz rndet negādo onaz·et ratio est·quia auctoritas illa Math·vi·intelligit de superflua & inordinata sollicitudine·¶ Ad terciā rndet negādo oseqnam·& ratio est·quia vt dicit Aug?·libro de opere monachorum. cum dñs dixit·nolite sollicīti esse ꝛc·non dedit intelligere vt nihil pecunie seruaretur a sanctis·sed ꝙ deo non pro pecunia seruiatur·& propter inopie timorem iusticia deseratur·

HO terciam·q·sic ꝓcedit·& videt ꝙ nō fuit conuenies vt xp̄s loculos pecunie portādos cōmiserit Jude·

Primo sic·dñs scivit Judā furem·ergo cōmittendo sibi loculos dedit sibi occasionē peccādi & facultatem faciendi dampnū sibi & pauperibus·¶ Secdo sic·incōuenies est dare beneficiū aut officiū scienter homini quem scit indignū·ꝫ xp̄s sciebat Judā indignū esse·ergo ꝛc· Tercio queritur quare nō corripuit eū cū sciret talē·& videt hoc inconuenienter factū·cū xp̄s dedit doctrinā Math·xviij·Si peccauerit in te frat? corripe eū ꝛc·¶ In oppo·ē euāgeliū·Rño dicēdū·ꝙ conuenienter fecit xp̄s loculos cōmittēdo Jude·et hoc ꝓpter tres rōes·Prima

que tãgitur in · c · predicto exemplũ · vt ecclesia eius fures cũ patit̃ tolleret · & est ratio Aug⁹ · quia non videt̃ bonus q malos tollerare non potuit · vñ dicit̃ Canticoꝝ · ij · sicut liliũ inter spmas sic amica mea inter filias · Scdo cõmisit loculos custodiendos Jude vt ei omnẽ occasionẽ ꝓditiõis aufferret cũ haberet ex loculis cõcupiscentie mitigationẽ · ꝫ sicut dicit̃ Ecclesiastes · v · Auar⁹ non implebit̃ pecunia · Tercio cõmisit loculos Jude vt doceret ꝙ spũalia sunt maioribo cõmittẽda · tẽporalia vero min⁹ dignis · Vnde dicit Alber · dñs de tpalib⁹ nos minorem curã semper habere docuit · & ideo contemptibiliores ad curã tpalium ponere · sicut ptz Act · vi · vbi Petr⁹ posuit alios ad ꝓcurandũ viduis mĩsterio cottidiano temporalium · de se aũt & alijs apl̃is dixit · nos autẽ ministerio verbi & orationi instantes erim⁹ · Judas aũt minor erat int̃ apl̃os vñ vltimus inter eos nominatur vt ptz Math · x · & Mar · iij ·

¶ Ad rõnes in oppo · Ad primam rñdetur iuxta Alber · magnum sup Jo · ꝙ qñ cõmissi sunt loculi Jude fur non erat sed iustus ꝑm pñtem iusticiam · & postea facultatem habens fact⁹ est fur · in quo nos docuit ꝙ in electiombus sufficit nobis presentem iusticiã attendere · quia de futuris qualis quis erit non possumus scire · ¶ Ad scdaz respondetur eodẽ modo quia tũc qñ cõmissi sunt ei loculi dignus erat · ¶ Ad terciam cũ q̃ritur quare xp̃s eum nõ corripuit · dicendum est iuxta Alber · ꝙ nõ corripuit · quia non sciuit vt homo · sed vt deus · docens nos nullum debere corripere de his que non nisi vt deus scimus ·

¶ In feria tercia legitur passio ꝑm Marcum · eiusdem · xiiij · Circa quam passionem possunt hee questiones disputari ·

¶ Prima vtrum Petrus peccauerit mortaliter negando cristum · ¶ Secunda vtrum postq̃ xp̃s predixit Petrum se negaturum fuerit possibile Petrum non negare xp̃m · ¶ Tercia vtrum oẽs apl̃i fugientes capto xp̃o peccauerint mortaliter ·

Ad primã sic ꝓcedit̃ & videt̃ ꝙ Petr⁹ negãdo xp̃m nõ peccauit mortalit̃ · ¶ Primo sic · dicit eñ q̃dã glo ·

q̄ peccauit p̄ subreptionem · s̄ peccatum per subreptionem est
veniale & non mortale · vn̄ primi motus qui per subreptionē
fiunt venialia sunt · ergo Petrus negando xp̄m peccauit venia
liter & non mortaliter · ¶ Secūdo sic · dicit Bern̄ · in libro de
diligendo deo · q̄ in Petro fuit caritas sopita non extincta · s̄
per peccatum mortale caritas extinguitur · ergo Petr⁹ nō pec
cauit mortaliter · ¶ In oppo · est euangelium pn̄s vbi dicitur
manifeste q̄ Petrus mentitus est negādo xp̄m in fide qua cō-
fessus fuerat xp̄m esse filiū dei Math · xvi · ergo Petr⁹ negan-
do xp̄m peccauit mortaliter · s̄m illud ps̄ · Perdes omnes qui
loquunt̄ mendaciū · Rn̄o dicendū sub ista cōclusione · q̄ absq̄
dubitatione Petrus negando xp̄m peccauit mortaliter · Patet
ista cōclusio · tum ex · c · illo Ambro · imitare Petr̄ · vi · q · i · vbi
istā questionē longi⁹ disputauim⁹ · Scdo ptz ex illo Greg · q
in moralibus ait · q̄ Petrus ex ipsis faucibus diaboli eripitur
sed in faucibus diaboli non est quis nisi per peccatū mortale ·
ergo Petr⁹ negando xp̄m peccauit mortalit̄ · Tercio ptz iuxta
sanctū Tho · in quodā quolibeto · s · octauo · q · vii · Petr⁹ nega
uit fidē xp̄i vbi periclitabat̄ & ei⁹ ɔfessio requirebat̄ · ore em̄
cōfessio fit ad salutē ad Ro · x · vbi innui videt̄ q̄ in tali causa
ɔfessio fidei sit de necessitate salutis · Quarto ptz ex illo Mat ·
x · Qui negauerit me corā hoībus negabo eū corā p̄re meo · sed
nemo negat̄ a xp̄o coraz p̄re suo nisi ꝓpter peccatū mortale ·
ergo ɔclusio vera · Quinto ɔclusio ptz ex eo q̄ negationi adiū-
xit piuriū et blasphemiā · nā vt dicit̄ Math · xxvi · cepit detesta
ri & iurare quia nō nouisset hoīez · ¶ Ad rōnes ī oppo · Ad pri
mā rn̄det̄ iuxta sctm̄ Tho · vbi · s̄ · q̄ subreptio dupl̄r accipit̄ ·
vnomō s̄m q̄ opponit̄ deliberatiōi · & sic primi mot⁹ dicunt̄
esse ex subreptiōe · sic aūt Petr⁹ ex subreptione non peccauit ·
Aliomō accipit̄ subreptio s̄m q̄ opponit̄ electioni · & sic Pe
trus ex subreptione peccauit · quia non peccauit ex electiōe q̄si
ex certa malicia s̄ ex passione timoris · talis aūt subreptio non
excusat a mortali · sicut ptz in incontinenti qui fornicatur mo-
tus concupiscentia cū haberet ꝓpositum cōtinēdi · ¶ Ad secū-
dā etiā rn̄det̄ p̄ sanctū Tho · q̄ btūs Bern̄ improprie loquit̄

& vt eius verbum verificetur est intelligendum de quadaz di
lectione familiaritatis quam Petrus ad xp̄m conceperat qua
in eo mansit etiam post negationem · vel si intelligatur de dile-
ctione gratuita intelligendum est ꝙ non fuit extincta ſm p̄de
stinationem diuinam que eius pn̄iam preparabat · q̄uis esset
ex se extincta · Permissus aūt est a deo Petrus cadere · tum vt
nullus q̄tumcūqz iustus debeat se iactare de constantia · vt di
cit Ambro · in predicto · c · imitare · tum secūdo vt dicit Greg ·
in · c · considerandum di · l · vt is qui futurus erat pastor ecclesie
in sua culpa disceret qualiter alijs misereri debuisset ·

AD secūdaz questionem sic ꝓcedit̄ · & videt̄ ꝙ postq̄
predixerat xp̄s Petrum eum negaturum · ꝙ Petrus
non potuit eū nō negare · ¶ Primo sic · dicit̄ Math ·
xxiiij · celum & terra transibunt verba autē mea non trāsibunt ·
sed verbum xp̄i factum Petro fuit · ter me negabis · ergo illud
verbum xp̄i necessario erat implendum · ergo Petrus non pote
rat non negare · ¶ Secūdo sic · veritas non potest falli · ſ xp̄s
est veritas Jo · iiij · ergo falli non poterat · ergo Petrus nō po-
terat xp̄m non negare · ¶ Tercio sic · scientia xp̄i cū esset sciēcia
dei est inuariabilis · ergo necessario venturum erat ꝙ xp̄s fien-
dum preuiderat · sed preuiderat Petrū negaturum · ergo Pe-
trus non potuit non negare · ¶ In oppo · videtur euangelium
hoc in quo vt visum est in questione prima Petrus negando
xp̄m peccauit · ergo non necessitate sed libere & voluntarie · qa
ſm Aug⁹ · peccatum adeo est voluntarium ꝙ si non est volunta
rium non est peccatum · Rn̄o dicendum ꝙ dupliciter possum⁹
loqui de Petro · vnomodo ſm se considerato · et sic dicimus ꝙ
eius negatio erat contingens & ad vtrumlibet · quia eius po-
tentia libera libere poterat ad opposita · s · ad negare & non ne-
gare · Scd̄omō potest cōsiderari vt cadit obiectiue sub actu
preuisionis vel predictionis negandi · & sic dicim⁹ ꝙ necessa-
riū erat ip̄m negare · sed quia illud qd̄ cōuenit alicui ſm se &
absolute ↄuenit sibi simpliciter · qd̄ aūt ↄuenit alicui ex aliquo
conuenit sibi ſm quid · Vnde negatio Petri post p̄dictioē xp̄i
simpliciter erat contingens & ſm quid necessaria · quia solum

ſm quid cadit ſub actu predicendi & non ſm eſſe· neceſſitas autem ſm quid ſtat ſimul cum contingentia ſimpliciter· ſicut patet per philoſophum primo periermenias· ſicut album ſm quid & nigrum ſimpliciter· ſicut moueri ſortem eſt contingēs ſimpliciter· ſed moueri dum currit eſt neceſſarium· Vnde communiter diſtinguitur iſta propoſitio· omne ſcitum a deo neceſſe eſt eſſe· quia poteſt eſſe de dicto vel poteſt eſſe de re· et ſi ſit de dicto vera eſt· & ſi eſt de re eſt falſa· & ſic ad queſtionem reſpōdetur· ꝙ Petrus ſimpliciter non neceſſario ſed libere & contingenter negauit & potuit non negare· ſm quid autē ſcilicet ſm quod ſubiacet predictioni xp̄i non potuit non negare· ita vt ibi ſit neceſſitas conſequentie & non conſequentis·

¶ Ad rationes in oppoſitum omnes quaſi ſoluuntur vnica reſponſione que patet ex dictis· Ad primam reſpondetur negādo conſeqn̄az ſimpliciter & concedēdo ſm quid· ſcilicet ſm ꝙ cadit ſub actu preuiſionis & predictionis xp̄i· ¶ Ad ſecundā eodem modo reſpondetur· ¶ Ad terciam reſpondetur per diſtinctionem datam vel negando cōſeqn̄az· & ratio eſt quia ſcientia dei non eſt tm̄ ꝙ res eueniat quocunqz modo ſed ꝙ res eueniat contingenter vel neceſſario· et ideo quod diuina prouidentia diſponit euenire infallibiliter & neceſſario & infallibiliter eueniet· contingenter vero quidem ꝙ diuine prouidentie ratio habet vt contingenter eueniat·

Ad teciam queſtionem ſic proceditur· & videtur ꝙ non omnes apoſtoli fugientes xp̄o capto peccauerūt mortaliter· ¶ Primo ſic· Quia ſi omnes apoſtoli tunc peccauerunt mortaliter videtur ꝙ fides eccleſie defeciſſet· ſed hoc non eſt dicendum· quia fides eccleſie nunqꝫ defecit· ſm illud· Oſe· ij· Deſponſabo te in fide in ſempiternum· ¶ Secūdo ſic· Petrus & apoſtoli alij ſignificabant eccleſiam vniuerſalē· Vn̄ Aug⁹· dicit· xxiiij· q· i· Quodcunqz ꝙ ſignificabat eccleſiam vniuerſalem· ergo ſi Petrus & omnes apoſtoli peccaſſent tūc tota eccleſia defeciſſet· ¶ Tercio ſic· apoſtoli capto xp̄o fugierūt ex timore qui poterat cadere in ꝯſtantē virū· ergo videntur excuſabiles a pctō· ꝯn̄a videtur bō· ¶ In oppo· ē euāgeliū pn̄s

vbi dicitur · oēs scādalū paciemini in hac nocte · glo · interli. i. ab vnitate fidei soluent · Nicolaꝰ de lyra · ī · ruinā in pctm̄ paciemī ꝓpter timorē mūdanū · Rn̄o dicendū sub ista conclusiōe ꝙ in passiōe oēs apl'i a xp̄o recedētes peccauerūt mortaliter · Ista conclusio ptz ex multis locis sacre scripture que nos diffuse deduximꝰ in sūma nr̄a de eccl'ia li · iij · c · lxi · de quibo inducamꝰ tria · Primo est illd̄ ps̄ · oēs declinauerūt · sup quo ita inquit Jero · hūc ps̄ · de passione xp̄i referunt qm̄ oēs dn̄m reliquerūt in tm̄ vt Petrus quoqz qui apl'oꝝ fuit pn̄ceps negaret · Item scd̄o ex illo qd̄ sequit · non est qui faciat bonū vsqz ad vnū · sup quo dicit Jero · sic · hic apparet ꝙ iste ps̄ · de passione ptinet ꝙ nullꝰ de discipulis nec Petrus qui caput eccl'ie est · qr & ip̄e negauit · Tercio ptz p illd̄ ps̄ · multiplicati sunt sup capillos capitis mei ꝛc · vbi dicit glo · tpe passiōis recesserūt iudei a xp̄o & etiā apl'i · eo vero resurgēte redierūt apl'i sed nō iudei · Hoc igit̄ rōne on̄dit̄ · quia casus tūc fuit in quo de necessitate salutis erat oris cōfessio fienda · tū quia periclitabat̄ fides xp̄iana · tū ad instructionē alioꝝ fideliū vel ad ɔfirmationem vel reprimēdū infideliū exultationē · vn̄ sup illud de pn̄ti di · i · in · xxxiij · his auctoritatibus dicit Hu · & Archi · Mortuo xp̄o Petrus & alij apl'i defecerūt in fide xp̄i & dubitantes de eo peccauerūt mortaliter in quo oēs apl'i defecerūt · Vn̄ manifestū est oēs peccasse mortaliter · & vt dicit sanctꝰ Tho · sup Math · in eodē loco · aggrauat̄ pctm̄ apl'oꝝ ex ꝓpinqtate tpis quia post tantas ammonitiones post sacm̄ēti susceptionē iam obliti erāt q̄ fecerat eis · ¶ Ad rōnes in oppo · Ad primam rn̄det̄ negando ɔseqn̄az · tū quia in beata virgine dicit̄ integerrime permāsisse · Vn̄ in signū huius vt dicit Guillermꝰ in rōnali diuinoꝝ officiorum · candela que occultat̄ in diebus tenebrarum ebdomade sancte per totam xp̄i ecclesiā designat xp̄i fidē in virgine gloriosa remansisse · per quam omnes fideles docti & illuminati sunt · & idem dicit Alexander de alis in tercio · Tum secundo consequentia illa non valet · quia cum circūcisio tempore illo ſm̄ veriorem opinionem conferebat gratiam et virtutes · vnde dicebatur signaculum iusticie fidei · dicit enim

Aug⁹ · ad Valerianum contra Julianum · ex quo est instituta circūcisio que erat signaculum iusticie · dum ad sanctificationē valebat paruulis ad emundationez peccati originalis sicut et baptismus · & vt dicit sanctus Tho · circūcisio cōferebat gratiam mq̄tum erat signum passionis xp̄i future ita · s · q̄ homo qui accipiebat circūcisionem profitebatur se suscipere talem fidem vel adultus pro se vel alius pro paruulis · Vnde & apostolus dicit ad Ro · iiij · q̄ Abraham accepit signum circūcisionis iusticie fidei · ꝫ cum multi essent tempore mortis xp̄i paruuli innocentes circūcisi & per cōsequens habentes gratiaz iustificantem et habitum fidei manifestum est q̄ apostolis omnibus deficientibus in fide q̄ non sequeret̄ q̄ omnino fides deficeret ecclesie · quia paruuli illi ecclesie mēbra erāt · ¶ Ad secūdam respondet̄ eodez mō · Petrus etiā cū nondū esset ꝯstitut⁹ caput ecclesie non figurabat ecclesiā sicut princeps rempublicā suam · ¶ Ad terciam respondetur negando assumptum · quoniam in illo casu timor mortis non erat timendus sed suscipienda mors pro fide xp̄i tuenda · sicut dictum est ·

¶ Feria quarta legitur passio ꝫm Lucam · Eiusdem · xxij · Circa quam possunt disputari sequentes questiones ·
¶ Prima est vtꝝ Judas vendēdo xp̄m cōmiserit symoniaz ·
¶ Scd̄a vtꝝ pctm̄ crucifigētiū xp̄m fuerit g̃uissimū · ¶ Tercia vtꝝ voluntas hūana in xp̄o aliud voluerit q̄ deus voluit ·

Ad primam sic proceditur · & videtur q̄ Judas vendedo xp̄m non commiserit symoniam · ¶ Primo sic · omne peccatum principaliter in electione consistit · ꝫ voluntas eligens non est de impossibili · vt dicitur · iij · ethi · sed vendere xp̄m erat impossibile · quia non potest aliquo terreno precio compensari · Vnde de sapientia dicitur Prou̅ · iij · preciosior est cunctis opibus & ea que desiderātur huic non valēt cōparari · ergo Judas vendere non potuit xp̄m · & p ꝯsequēs nō cōmisit symoniā · ¶ Scd̄o sic · accipiēdo pecuniā ꝓ cātandis missis n̄ cōmittit̄ symōia · q̄ null⁹ tenet̄ suis stipēdijs militare

& nihilominus in eukaristie sacramēto in qualibꝫ missa conti-
netꝫ totus xp̄s · ergo etiā Judas accipiēdo pecunias vt trade-
ret xp̄m nō videtꝫ symoniā cōmisisse · ¶ In oppo · est · quia sy
monia est studiosa volūtas emēdi vel vendēdi aliquid spūale
vel spūali annexū · ꝫ Judas habuit studiū vendēdi xp̄m san-
ctum sanctoꝝ · ergo xp̄m vendēdo symoniā cōmisit · Rn̄o dicē
dum sub ista ꝯclusiōe · ꝙ Judas vendēdo xp̄m symoniā cōmi
sit · Ista ꝯclusio colligitꝫ a pte ex · c · qui studet · i · q · i · vbi ī glo ·
mouetꝫ ista · q · & ponitꝫ prefata cōclusio quā ꝓbat duobo me-
diis · tū · s · quia vendidi hoīeꝫ liberꝫ · ff · ad · l · fal · dela · l · i · tū se-
cundo quia vendidit rem sacrā · Preterea Judas nō solū symo
niā cōmisit vēdēdo xp̄m ꝫ etiā alia vicia pessima incurrit · Pri
mo quidē viciū infidelitatis estimando xp̄m sanctū sanctoꝝ in
finiti valoris cui nulla res in p̄cio possit cōparari posse vendi ·
Scdo incurrit viciū p̄sumptionis maxīe et heresis · estimando
xp̄m esse rem suā quā posset vendere · sola em̄ illa materia ē de
bita venditiōis cuius venditor est dn̄s · in hoc ergo ꝙ Judas
temptauit vendere xp̄m quodāmō protestatus est se esse dn̄m
xp̄i qd̄ est hereticū · ergo Judas non tm̄ symoniacus ꝫ infide
lis & hereticus fuit vendendo xp̄m · ¶ Ad rōnes in oppo · Ad
primā rn̄detꝫ ꝙ Judas vendere iure non potuit ꝫ de facto fecit
vn̄ symoniā cōmisit · ¶ Ad scdaꝫ rn̄detꝫ negando ꝯn̄aꝫ · dicimꝰ
em̄ ꝙ facere pactione de missa celebranda symoniacū est sem
per · si tn̄ non habeat alios sumptos & nō tenetꝫ ex officio mis
sam cantare potest accipere pecuniam · sicut conducticij sacer-
dotes faciunt non quasi preciū misse ꝫ quasi sustentaculū vite ·

Ad secūdaꝫ questioneꝫ sic ꝓceditꝫ · & videtꝫ ꝙ peccatū
crucifigentiū xp̄m nō fuit grauissimū · ¶ Primo sic ·
pctm̄ non est grauissimū qd̄ habꝫ excusationē · ꝫ xp̄s
excusauit peccatū crucifigētiū eū dicens · pater ignosce illis qꝛ
nesciūt quid faciūt · ergo pctm̄ eoꝝ nō fuit grauissimū · ¶ Se-
cūdo sic · dn̄s ait pylato Jo · xix · q tradidit me tibi maiꝰ pctm̄
habꝫ · ipe aūt pylatꝰ fecit xp̄m crucifigi p suos mīstros · ergo
videtꝫ fuisse maiꝰ pctm̄ Jude ꝓditoris pctō crucifigētiū xp̄m
¶ Tercio sic · cristus volūtarie passus est · ergo crucifigentes

xpm non videntur fecisse minstū · quia vt dicit Aristo · v · ethi · nullus patit minstum volens · ergo eoz peccatū non fuit grauissimū · ¶ In oppo · est illud Math · xxiij · & vos implete mē suram patrum vroz · vbi dicit Crisos · qtum ad veritatē excesse runt mensuram patrū suoz · illi em hoies occiderunt · isti deum crucifixerunt · Rño dicendum · q pctm crucifigentiū xpm fuit grauissimū licz differenter · aliqui eorum magis aliqui minus in eodem genere peccati peccauerunt · Dit ergo ista conclusio sm Tho · in · iij · parte · q · xlvij · ar · vi · pncipes indeoz cū cognouerunt xpm & si aliqua ignoatia fuit in eis fuit ignoatia affectata que eos non poterat excusare grauissime inter oēs peccauerūt · pctm em eoz fuit grauissimū · tum ex genere peccati · tum ex malicia voluntatis · Secda cōclusio · minores etiā indei grauissime peccauerūt qtum ad genus peccati · minus tamen qz maiores · quia in minoribus in aliquo diminuebat peccatū pter eorū ignoatiā · Vnde super illud Lu · xxiij · nescit quid faciunt · dicit Beda · pro illis rogat qui nescierūt quid fecerūt zelum dei habentes sed non sm scientiā · Tercia conclusio multo min9 grauiter peccauerūt gentiles p quoz manus crucifix9 est xps · quia excusabat eoz peccatū · quia scientiā legis nō habebant · Quarta cōclusio · Judas & primcipes peccauerunt grauius qz pylatus qui timore cesaris xpm occidit · & etiā qz milites qui mādato presidis xpm crucifixerūt · non ex cupiditate sicut Judas · nec ex inuidia & odio sicut primcipes sacerdotū · ¶ Ad rones i oppo · Ad primā rndet · q excusatio illa dni nō refertur ad pncipes indeoz · sed ad minores vt dictū est · ¶ Ad secdaz respondet negādo cseqnaz · & ratio est · quia Judas tradidit xpm nō pylato sed primcipibus sacerdotū · qui tradiderunt eum pylato · sm illud Jo · xviij · gens tua & pontifices tui tradiderunt te mihi · ¶ Ad terciam rndetur negando cseqnaz · & ratio est quia licz xps voluerit passionē sua sicut & deus eā voluit · nunqz tn actionem indeoz voluit · Et ideo occasores xpi ab inustitia non excusant · Vnde dauid dampnauit illum ad mortē qui non timuit mittere manū in xpm dni scilicz saulem quem eo petente occidit · vt legit · ij · Regum · i ·

Ad terciam · q · sic proceditur · & videtur q̄ in xp̄o volū
tas hūana non voluit aliud q̄ deꝰ vult · ¶ Primo sic ·
arguit̄ ex illo ps̄ · xxxix · vbi ex persona xp̄i dicit̄ · scri
ptum est de me vt facerem voluntatem tuam deus meꝰ volui ·
sed ille qui vult voluntatem alicuius facere vult qd̄ ille vult ·
ergo voluntas humana in xp̄o nihil aliud volebat q̄ q̄ diuina
voluntas in eo · ¶ Scd̄o sic · aīa xp̄i habuit perfectissimaꝫ ca
ritatē · sed caritatis est facere q̄ homo idem velit qd̄ deꝰ · ergo
volūtas hūana in xp̄o nil aliud voluit q̄ diuina · ¶ Tercio sic
Xp̄s fuit verꝰ comprehēsor · ꝫ sancti qui sūt cōprehēsores in
p̄ria nihil aliud volūt q̄ qd̄ deꝰ vult alioquin non essent beati
quia non haberēt quicquid vellēt · btūs em̄ est q habꝫ quicqd̄
vult · & nihil mali vult vt dicit Augꝰ · in libro de trini · ergo
xp̄s nihil aliud voluit ꝫm voluntatē humanā q̄ qd̄ voluit vo
luntas diuina · ¶ Quarto sic · q̄to est maior cōformitas volun
tatis hūane ad diuinā tanto est maior rectitudo volūtatis q̄ in
hoc cōsistit · sicut p glo · ptꝫ sup illud ps̄ · rectos decꝫ collauda-
tio · ꝫ xp̄s habuit rectissimā volūtatem · ergo fuit ɔformis diui
ne volūtati · ¶ In oppo · arguit̄ ex p̄nti euāgelio vbi ait · Nō
mea voluntas ꝫ tua fiat · sup quo verbo Augꝰ ɔtra maximinū
in hoc q̄ xp̄s ait · non qd̄ ego volo sed qd̄ tu aliud oñdit se vo
luisse q̄ pater · Rn̄o dicēdum sub duabꝫ ɔclusiōibꝫ · Prima q̄
volūtas hūane sensibilitatis vel voluntas rationalis vt natura
in xp̄o voluit aliud q̄ volūtas diuina volebat in ip̄o · Secūda
ɔclusio · volūtas rationalis que est p modū rōnis semp idꝫ vo
lebat qd̄ deꝰ · Pro istarū ɔclusionū intelligētia & veritate est
notandū sentētialiter ꝫm Tho · m · in · pte · q · xxi · ar · i · q̄ in xp̄o
ꝫm hūanā naturā ponit̄ duplex volūtas · s · volūtas sensibilita-
tis q̄ participatiue volūtas dicit̄ · et volūtas rōnalis siue ɔside
ret̄ p modū nature siue p modū rōnis · vt aūt dicit Damasce ·
quadā diuina dispēsatione filius dei añ suā passionē permitte
bat carni agere & pati que sunt ei ꝓpria & naturalia · & simili
ter permittebat omnibus viribus agere queqꝫ propria quan-
tum expediebat ad finem redemptionis & ostēsionez veritatis
nature · Manifestum est aūt · q̄ voluntas sensibilitatis refugit

naturaliter dolores sensibiles & corpis lesionem · similiter etiã voluntas vt natura repudiat ea que sunt nature ꝺtraria et que sunt ſm se mala · puta mortem & alia huiusmodi · hoc tamen q̃nq̃ voluntas per modũ rationis eligere potest ex ordine ad finẽ · sicut etiã in aliquo puro homĩe sensibilitas eius et etiã voluntas absolute cõsiderata refugit vstionẽ quã volũtas ſm rationẽ elegit ꝓpter finẽ salutis · volũtas aũt dei erat vt x̃ps dolores & passiones & mortes pateret̃ · non q̃ ista essent a deo volita ſm se sed ex ordine ad finẽ humane salutis · Vñ patent cõclusiones prefate · quia · ſ · x̃ps ſm voluntatem sensibilitatis & ſm volũtatem rationis que ꝺsiderat̃ per modũ nature aliud poterat velle q̃ deus · q̃ fuit prima ꝺclusio · & ſm volũtatẽ que est p modũ rõnis semp cõformabat̃ in volito volũtati diuine · que fuit ꝺclusio scõa · que ptz ex eo q̃ dicit · nõ sicut ego volo & sicut tu · volebat em̃ ſm volũtatẽ rõnis diuinã voluntatẽ impleri · q̃uis aliud dicat se velle ſm aliã eius volũtatẽ · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primã ptz rñsio ex distinctione voluntatis duplicis · Vñ dicit̃ q̃ x̃ps volebat vt voluntas patris adimpleretur ſm voluntatẽ rõnis nõ ſm volũtatẽ sensibilitatis aut voluntatis cõsiderate p modũ nature · ¶ Ad scõam eodez modo rñdet̃ · q̃ conformitas volũtatis humane ad voluntatem diuinam attenditur ſm voluntatem rationis · ſm quam etiam voluntates amicoꝝ concordãt in q̃ntum ratio ꝺsiderat aliquid volitum in ordine ad volũtatem amici · ¶ Ad terciaz rñdet̃ negãdo ꝺsequẽtiaz · quia x̃ps simul fuit comprehensor et viator in q̃ntum · ſ · p mentẽ fruebat̃ deo et habebat carnẽ passibilẽ · et ideo ex parte carnis passibilis poterat in eo aliud accidere quod repugnaret naturali voluntati ipsius & etiam appetitui sensitiuo quod non contingit in beatis · qui tantum sunt comprehensores · qui ita dotati sunt impassibilitate vt nichil possit eis occurrere nocciuum aut lesiuum · ¶ Ad quartam respondetur negando consequentiam · & ratio est · quia cõformitas que est in volito non facit rectitudinem voluntatis · quia aliquis potest peccare volendo id volitum quod deus vult · vt volendo q̃ pater meus moreretur · & etiam potest mereri in hoc q̃ illud non

vult q̄ deus vult · vt ꝑ Paul⁹ cupiebat dissolui & esse cū xp̄o & deus volebat q̄ nō dissolueretur sed ꝓpter fructū aiarū ad huc militaret · sed rectitudo voluntatis causat̄ ex modo volēdi vt · s · vellet ex caritate sicut de⁹ · & itez in causa finali vt ꝓp̄t idem vellet & itez in causa efficiendi · vt · s · de⁹ vult eū velle ·

¶ In feria quinta die cene est euangelium · Ante diem festum pasche ⁊c · Jo · xiij · Circa qđ p̄nt disputari sequētes questiōes ¶ Prima vtz conuenient in die cene institutū sit sacmentū eucaristie · ¶ Secūda vtz conuenienter xp̄s in die cene Jude ꝑditori tribuerit sacmētū corpis & sanguinis sui · ¶ Tercio vtz post buccellā intinctā a xp̄o Jude porrectā diabol⁹ intrauit in eū ·

AD primā questionē sic ꝓcedit̄ · & videtur q̄ non cōuenienter die cene institutū fuit sacramentū eucaristie ¶ Primo sic · per hoc sacramentum homines xp̄o vniuntur sicut membrū capiti · Vnde dicit̄ Jo · vi · Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinez in me manet & ego in eo · sed xp̄s est caput etiā omniū hominū · etiam qui fuerūt ab inicio mundi · ergo non debuit institutio huiusmodi sacramenti differri vsq̄ ad finem mundi · ¶ Secūdo sic · hoc sacramētum dicit̄ viaticū · quia tendētes ad patriā in via cōfortat cotidie nos etiā lapsos reparat · & p̄res qui erant ante aduentum xp̄i ad p̄nam tendebant hospites et peregrinos se vocātes · vt ptz ad Hebr̄ · xi · & cotidiams peccatis impedichantur · ergo ante aduentum xp̄i debuit sacramentum hoc institui · ¶ Tertio sic · hoc sacramentū dicitur memoriale passionis xp̄i · sm illud Lu · xxij · Hoc facite in meaz cōmemorationē · sed memoria est preteritoz · ergo hoc sacramentū debuit ante passionē xp̄i institui · & p̄ consequēs non in cena · ¶ Quarto sic · p baptismū aliquis ordinatur ad eucaristiam que non nisi baptizatis debz dari · sed baptism⁹ institutus est post xp̄i passionē & resurrectionez · vt ptz Math · vltio · ergo hoc sacramētū incōuenienter est īstitutū añ xp̄i passionē · ¶ In op · ē euāgeliū p̄ns ī q̄ dicit̄ q̄ hoc sacmētū ē īstitutū a xp̄o · ꝺ xp̄o aūt dicit̄ Mar · vij · q̄ bñ

omnia fecit· ergo cōuenienter institutum est qn̄ xp̄s instituit·
Rn̄o dicendū sub duabo cōclusionibo· Prima q̄ non potuit in
stitui ante incarnationem verbi· Patet cōclusio· s̄m Tho· m·
iiij· di· viij· q· i· ar· iij· quia hoc sacramentū cōtinet verbū carna
tū realiter· ergo institui non potuit ante incarnationez verbi·
Scd̄o sic· hoc sacramētum continet gratie plenitudinem· vn-
de eukaristia dicitur· sed temp⁹ plenitudinis incepit ab incar
natione xp̄i· ergo ante incarnationem institui non potuit hoc
sacramentū· Secunda conclusio· conueniēter institutū est hoc
sacramentū die cene & nō an̄· Ista ↄclusio on̄dit̄ ex quatuor
s̄m Tho· vbi supra· Primo apparet ex necessitate q̄ assignat̄
ex parte institutionis huiusmōi sacramēti· vt qr ad p̄fectionē
nr̄az exigebat̄ vt caput nr̄m etiā realiter nobis cōiungeret̄· &
ideo q̄dm sub ꝓpria specie cū hoībus cōuersat⁹ est non opor
tebat hoc sacramentū institui sed qn̄ eius corporali p̄n̄tia de-
stituenda erat eccl̄ia· Et ista ratio tangit̄ ab Eusebio qui sic
ait· Quia corpus assumptū ablaturus erat ab oculis & illatu
rus syderibo necesse erat vt die cene sacramentū corpis & san
guinis sui cōsecraret vt coleret̄ iugiter p misteriū qd̄ semel of
ferebat̄ in preciū· Scd̄a ratio sumit̄ ab eius figura· xp̄s em̄
q̄dm in mūdo cōuersat⁹ est figuras legis obseruare voluit fa
ctus sub lege vt eos qui sub lege erant redimeret· & quia ve
niēte veritate cessit figura ideo nō debuit hoc sac̄mētū institui
nisi xp̄o abscedente per mortē qn̄ figure veteris legis terminā
de erāt· & ideo ↄueniens fuit īminente passione celebrato pri-
ori sac̄mento nouū sac̄mētū instituere· et quia ibi termīat̄ figu
ra vbi bebz incipere veritas· Agnus aūt paschalis erat figura
huiusmōi sac̄mēti & ideo īstitutū ē post comestionē agni· vn̄
cātat̄ in officio corpis xp̄i· Post agnū tipicū expletis epulis
corp⁹ dn̄icū datū apl̄is ꝛc̄· Tercia rō sumit̄ ab ip̄a repn̄tatio
ne huiusmōi sac̄mēti· est em̄ repn̄tatiuū dn̄ice passiōis· & ideo
ↄgrue iā passiōe īminēte instituit̄· Quarta rō sumit̄ ex ritu q̄
frequētandū est hoc sac̄mētū· vt vltimo traditū magis memo
rie teneret̄· ea em̄ q̄ vltimo dicunt̄ maxīe ab amicis recedenti
bus magis memorie cōmendantur· presertim quia tūc magis

inflāmatur affectꝰ ad amicos · ea vero ad que magis afficiun-
tur ꝓfūdius animo imprimunt̄ · qꝛ igit̄ vt papa Alexāder di
cit · nihil in sacrificijs magis esse pōt q̄ꝫ corpꝰ et sanguis xp̄i ·
nec vlla obatio hac potior ē · & ideo vt maiori veneratiōe ha-
beret̄ dn̄s vltīo discessu suo a discipulis suis hoc sac̄mētū īsti
tuit · & hoc idē dicit Augꝰ · in libro respōsionū ad Januariū ·
¶ Ad rōnes in oppo · Ad primā rn̄det̄ negando ɔseqn̄az · & ra
tio est · quia xp̄s ab origine mūdi erat caput iustoꝝ non quasi
habens actu ɔformitatē in natura cū mēbris ecclesie incarnati
one nondū facta · sed solū ꝑm incarnationē expectātiū · & ideo
coniunctio corporis mistici ad suū caput pro tempore illo nō
poterat fieri per aliquod sacramentū realiter continēs ipsum
caput membris conforme · sed poterat per aliqua sacramēta fi
gurari · ¶ Ad scd̄az rn̄det̄ negādo ɔseqn̄az · & ratio est · quia q̄ꝫ
uis antiqui p̄res essent tendentes ad patriā non tn̄ erāt illi in
statu tunc ꝑueniēdi an̄ xp̄i incarnationē · & ideo nō cōpetebat
ꝓ tpe viaticū esse quo statim ad p̄riaz ꝑducunt̄ · ¶ Ad terciaz
rn̄det̄ negando cōseqn̄az · & ratio est quia sacramētū illud fuit
institutū in cena vt ī futuꝝ esset memoriale dn̄ice passiōis ea
perfecta · Vn̄ signāter dicit · quociēscūqꝫ feceritis in meā cōme
morationē de futuro loquēs · vn̄ tunc non erat memoriale sed
instituebat̄ in memoriā in posterū celebrandū · ¶ Ad quartā
rn̄det̄ negādo ɔn̄az · & ratio est · quia baptismꝰ iam erat insti-
tutꝰ in ipo xp̄i baptismo · vn̄ iam aliqui ipo xp̄i baptismo erāt
baptizati ꝛc · vt legit̄ Jo · iij · licꝫ necessitas vtēdi sac̄mēto bap
tismi indita fuerit hominibo post passionem & resurrectionem ·

AD secundam · q · sic proceditur · & videtur ꝙ nō fuerit
conueniēs ꝙ xp̄s in die cene daret sacramentū corpis
& sanguīs eius Jude ꝓditori · ¶ Primo sic · xp̄s im-
pleuit qd̄ precepit · ꝑm illd̄ Act · i · Cepit Jhūs facere et docē
ꝫ p̄cepit Math · vij · nolite sanctū dare canibus · cū ipe xp̄s co
gnosceret Judā esse peccatorē videt̄ ꝙ nō fuit ɔueniēs ꝙ ipe
Jude daret corpꝰ suū & sanguinem · ¶ Scd̄o sic · sicut dicit
Augꝰ · ꝙ deꝰ nō ē causa alicui ꝙ deterior fiat · ꝫ Judas sumē
do corpꝰ xp̄i peccauit et factꝰ ē deterior · ergo nō fuit ɔueniēs

q̄ illi daret̄ sacramentū. ¶ Tercio sic. sicut legit̄ Math. xxvi.
postq̄ dn̄s dedit discipulis corp⁹ & sanguinē suū dixit eis.
non bibā ammō de hoc genimīe vitis vsq̄ ad diez illū cū illd̄
bibā vobiscū nouū in regno p̄ris mei. & q̄ erat eis in remissio
nem peccatoꝝ. ꝫ neutrū Jude cōpetit. ergo videtur q̄ Judas
non accepit sacramentū cū alijs. ¶ In oppo. est euāgeliū vbi
dicit̄ oībus. accipite & māducate ꝛc. Rn̄o dicēdū sub ista cō
clusione. cōuementer xp̄s dedit Jude simul cū alijs discipulis
corp⁹ & sanguinē suū in sac̄mēto. Ista ↄclusio est Crisos. &
Aug⁹. et Dyoni. libro celestis ierarchie. licz em̄ ↄsiderata ma
licia Jude nō debuisset xp̄s corp⁹ suū & sanguinē ei dare. tuz
quia xp̄s debuit nobis esse exemplū iusticie nō ↄueniebat eius
magisterio vt Judā occultū pctōrem sine accusatore & euidē
te ꝓbatione ab alioꝝ cōditione sepasset. ne ꝑ hoc daret̄ exem-
plū prelatis eccl̄ie similia faciēdi. s. pctōribꝰ occultis denega-
re sac̄mētū. tū scd̄o vt omnē occasionē ei aufferret malefaciēdi
quā assumē potuisset si in aliquo ab alijs discipul̄ an̄ aptā ma-
liciā fuisset discret⁹. Hylari⁹ tn̄ ↄtrariū dicere videt̄ ꝫ qd̄ di
ctū est cōmūius tenet̄. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā rn̄det̄
negādo ↄn̄az. & rō est. qꝛ licz Judas in rei veritate canis esset
et ei⁹ iniquitas nota esset xp̄o sicut deo. nō tn̄ erat nota ei per
modū quo hoībꝰ innotescit. & ideo xp̄s Judā nō repulit a cō
mūione. vt daret exēplū tales pctōres occultos nō esse ab alijs
sacerdotibꝰ repellēdos. ¶ Ad scd̄az rn̄det̄ negādo ↄn̄az. et ra-
tio est quia xp̄s non dedit causam nec occasionē Jude peccā-
di sed peccatū euitandi ex mansuetudinis sue ostentatione ad
ipsum. sed ip̄e ex tali medicina sumpsit periculum mortis.
Ad terciā rn̄det̄ negādo ↄseqn̄az. & ratio est. quia q̄ Judas
nec biberit vinū in regno xp̄i nec remissionē pctōꝝ ↄsecut⁹ sit
culpa sua fuit. quia sac̄mentū corpis & sanguīs xp̄i tm̄ sacra
mētaliter sumpsit non aūt sp̄ūaliter. bibere aūt vinū in regno
p̄ris cum xp̄o & peccatoꝝ remissionē cōsequi tm̄ spiritualiter
sumentibus sacramentum debentur.

Ad terciā. q. sic ꝓcedit̄. & videt̄ q̄ post buccellā pa-
nis porrectā Jude nō ītrauit diabol⁹ ī eū ¶ Primo sic

dicit Lu·xxij· q intrauit sathanas in eū· & Jo·xiiij· q diabo
lus īmiserit in cor Jude vt traderet eū· ꝫ hoc fuit añ buccellaz
panis susceptā· ergo non post buccellā ꝛc· ¶ Scdo sic q nec
ante nec post· solus deꝰ illabit aīe· ergo diabolꝰ non potuit
intrare in cor iude· añs est maxīe verꝝ· ergo ꝛc· In op· ē euā
geliū· & c· sic Judas· de ɔse· di· ij· Rño dicendū iuxta sanctū
Tho· ī quolibeto· iij· & sup Jo· c· xiij· q sathanā intrare Judā
siue aliū hoīez pōt duplr intelligi· Vno mō in corpe hoīs· sicut
his qui corpaliter vexantur a demōe· & hoc mō est ɔclusio· q
essentialit pōt demō intrare in hoīez· sicut ptz ex multis locis
euāgelij· Alio mō pōt intelligi· s· q diabolꝰ intret in mentem
ita q mēti diabolꝰ essencialit illabit· & hoc mō est ɔclusio· q
diabolꝰ non pōt intrare in mentē hoīs nisi solus deꝰ· Ptz ista
ɔclusio sic· aīa em̄ ratiōalis cū sit simplex & incorporea nō ha
bet dimēsiones quātitatis vt aliqd in ea esse dicat quasi infra
eiusdē dimēsiōes ɔtentū· & ideo nihil pōt in ea esse nisi qd ei
dat esse· qd in ea est p virtutē suā· dicimꝰ ergo q deꝰ q aīaz
in esse ꝓduxit est ī aīa p suā virtutē· vbi aūt ē virtꝰ dei ibi &
essentia dei· In deo em̄ idez est essencia & virtꝰ· vñ manifestū
relinquit q solꝰ deꝰ essentialiter est in aīa· ¶ Ad rōnes aūt
in oppo· rñdet primo q diabolꝰ dicit intrare cor vel mētē ho-
mīs p affectū vel effectū malicie· inq̄ntum· s· hō ab eo seductꝰ
sequit eū ad perpetrādū malū qd suggerit· & hoc mō dicitur
intrasse cor Jude· Vñ dicit Nicolaꝰ de lyra sup illd Lu·xxij·
Intrauit sathanas Judā· i· aīaz nō p elapsū qr est deo ꝓpriū·
ꝫ per effectū venditionē xp̄i ei suggerēdo· Scdo dicit q post
buccellā intinctā dicit diabolꝰ intrasse Judā· nō quidē possi-
dēdo de nouo quia prius vt argutū est intrauerat· ꝫ intrauit
post eū plenius possidēdo· sicut apl̄i licz spiritū sanctū recepe
runt ante resurrectionē dñi dicunt tamen recepisse spiritū san
ctum in die Penthecosten· quia ad maiorem plenitudinem·

¶ In feria sexta in qua fit mentio de morte xp̄i legitur passio
Jo· xviij· Circa quam pñt disputari sequentes questiones·
Prima vtꝝ ɔueniens fuerit xp̄m mori· ¶ Scda vtrū alia

passio xp̄i suffecisset q̄ mors pro redemptione hūani generis
¶ Tercia vtrum cōueniēs fuerit xp̄m cū latronibus crucifigi·

Ad primā·q·sic ꝓcedit̄ & videt̄ ꝙ non fuit ꝯueniēs xp̄m mori· ¶ Primo sic·id em̄ qd̄ est p̄ncipiū in aliquo genere nō disponit̄ ꝑ id qd̄ est ꝯtrariū illi generi sicut ignis qui est principiū caloris nunq̄ potest esse frigid⁹· sed filius dei est principiū & fons vite·ergo videt̄ ꝙ nō fuerit conueniens xp̄m mori· ¶ Scd̄o sic·maior est defect⁹ mortis q̄ morbi·quia ꝑ morbū ꝑuenit̄ ad mortē·ꝫ non fuit ꝯueniēs xp̄m aliquo morbo lāguescere·vt Crisos·dicit sup Mat· ergo etiā non fuit ꝯueniēs ip̄m mori· ¶ Tercio sic·xp̄s dicit Jo·x·Ego veni vt vitā habeāt & habundāti⁹ habeāt·ꝫ oppositū nō ꝑducit ad oppositū·ergo videt̄ ꝙ nō fuit cōueniens xp̄m mori· ¶ In oppo·est euāgeliū p̄ns & illud Jo·xi·expedit vt moriat̄ vn⁹ hō ꝓ ꝓpl̄o·R̄no dicendū sub ista ꝯclusiōe Cōueniēs fuit xp̄m mori·& hoc mltiplici rōne·ꝓut Tho·dicit in·iij·parte·q·l·ar·i·Primo quidē ad satisfaciendū ꝓ humano genere qd̄ erat morti adiudicatū ꝓpter pctm̄·ꝫm illud· Gen̄·ij·q̄cūq̄ die comederitis morte moriemini·est aūt ꝯueniens satisfaciēdi ꝓ alio mod⁹ cū quis subicit se pene quā alius meruit·& ideo xp̄s mori voluit vt moriēdo ꝓ nobis satisfaceret ꝫm illd̄·i·Petri·iij·xp̄s semel ꝓ pctis nr̄is mortu⁹ ē·Secūdo ad oñdendū veritatē nature assūpte·sicut em̄ Eusebi⁹ dicit·si aliter post ꝯuersationē cū hoībus euanescēs subito euolaret fugiēs mortē ab oībus cōpararet̄ fātasmati·Tercio vt a mortuis resurgēdo virtutē suā oñderet qua mortē supauit et nobis spem resurgendi a mortuis daret·vt apl̄s ait·i·Corin· xv· ¶ Ad rōnes in oppo· Ad primā rn̄det̄ ꝙ xp̄s est fons vite ꝫm ꝙ de⁹ non aūt ꝫm ꝙ hō·mortu⁹ aūt non est ꝫm ꝙ de⁹ ꝫ ꝫm ꝙ hō·& ita nō ꝓcedit· ¶ Ad scd̄az rn̄det̄ negādo ꝯñaz & ratio est q̄ xp̄s nō sustinuit mortē ex morbo ꝓueniente ne videret̄ ex necessitate mori ꝓpt̄ infirmitatē nature·ꝫ sustinuit mortē ab exteriori illatā cui se spontaneū obtulit vt mors ei⁹ voluntaria ostenderetur· ¶ Ad terciam rn̄detur negando cōse-

quentiam·& ad probationem dicatur·q; vnum oppositoꝝ per se non ducit ad aliud·sed q̃nq; bene per accidẽs·sicut frigidũ per accidẽs q̃nq; calefacit·& hoc mõ xp̃s per suã mortez nos perduxit ad vitã·quia de sua morte mortẽ nostrã destruxit·sicut qui penã pro alio sustinet remouet penam eius·

Ad secundaz·q·sic p̃cedit·& videt q; alia passio xp̃i sufficeisset ad redemptiõem humani generis sine morte·¶ Primo sic·penã quã quis pro alio sustinet quãtatem acapit q̃tum ad virtutẽ satisfaciendi ex conditione pacientis·sed xp̃s m̃q̃tum est deus & homo habet infinitã dignitatem·ergo quelibet passio siue pena quam sustinuit·sicut fames fatigatio & huiusmõi sufficiẽs fuit ad satisfaciẽdum pro humano genere etiam sine morte·¶ Secũdo sic·dicit Bernardus q; vna gutta sanguinis xp̃i fuisset sufficiens precium nostre redemptionis·sed aliquid de sanguine xp̃i effusum est in xp̃i circũcisione·ergo non oportebat q; vlterius pateret·¶ Tercio sic·tanta potest esse contricio in nobis penitentibus q; totum peccatũ dimittit·& q̃tum ad penaz et q̃tum ad culpã·sed in xp̃o ab instãti siue cõceptionis fuit pfectissima caritas q̃ contritioni tribuit vim expurgandi peccatum·ergo cristus ab instanti siue ꝯceptionis sufficienter satisfecit pro omnibus peccatis nostris·et ita non oportuit q; per passionẽ mortis satisfaceret·¶ In oppo·est euangeliũ p̃ns in quo legit mortẽ p̃ humano genere subiisse·Secundo sic·dicit aplus ad Gala·ij·Si ex lege est iustitia ergo xp̃s mortuus est gratis.i.·mutiliter & sine causa·sed si illa passio sufficeret sine morte cristus gratis mortuus esset·sed hoc dicere est inconuenies·ergo alia passio cristi sine morte ad redemptionem humani generis nõ sufficeisset·Rño dicendum sub ista conclusiõe·q; alia passio cristi sine morte licet sufficeisset ad redemptionem humani generis considerata conditione persone patientis·propter infinitam dignitatem persone·non tamen considerato genere pene ad quam humanũ gen⁹ propter peccatum obligatũ erat·ista conclusio primo ptz ex illo ad Hebr̃·x·Xp̃s vna oblatiõe cõsummauit in eternum sanctificatos·& ideo non est locus secũde

oblationis. ꝫ manifestum est ꝙ xp̄s ante mortē multas passi-
ones sustinuit. esuriēs. laborās. ɔsputꝰ & flagellatus. si ergo
iste passiones suffecissent nō obtulisset seip̄m ad mortē. obtu-
lit autem seipsum hostiā deo pr̄i pro peccatis nostris. vt dicit̄
ad Ephe. v. & hoc ꝑ mortē. ergo passio xp̄i absq; morte nō
suffecisset. Scd̄o sic. homo erat debitor mortis. si ergo cristus
debuit pro alijs satisfacere recōpensando. oportuit ꝙ ip̄e mor
tem quā homo debebat exsolueret. vnde Greg. iij. moraliū. ꝙ
nisi xp̄s mortem indebitā suscepisset nequaq̄ nos a morte de
bita liberaret. Pro pleniori noticia veritatis huius cōclusionis
est notandū iuxta sanctū Tho. m. iij. parte di. xx. ar. iij. ꝙ xp̄i
satisfactio pro tota humana natura duas conditiones concer-
nere debuit. s. vt esset vniūsalis respectu omniū satisfactionū
quodāmodo. Secūdo vt esset exemplaris respectu omniū par
ticularū satisfactionū. vniuersalis aūt erat non per predicati
onē de multis quasi per multas satisfactiōes particulares mul
tiplicata sed habens virtutē respectu omniū. Vn̄ nō oportuit
ꝙ ipse omēs penas que ex peccato ɔsequi pn̄t assumeret in se
ipso. ꝫ illā ad quā omnes ordinantur & que ɔtinet in se om-
nes penas q̄uis non actu. finis aūt omniū terribiliū est mors.
vt dicit phūs. iij. ethi. & ideo ꝑ passionem mortis debuit satis
facere. Inq̄tum vero fuit exemplaris respectu nostrarū satis
factionū debuit habere magnitudinē excedētem oēs alias satis
factiones. quia exemplar debet esse prestantius exemplato. &
ideo ꝫm maximā penaꝝ debuit satisfacere. s. per mortē. ¶ Ad
rationes in oppo. Ad primā rn̄det̄ negādo ɔseqn̄az. & ratio ē.
quia licz pene alie q̄s xp̄s sustinuit essent sufficiētes ad satis-
factionē pro humana natura considerata conditione pacientis.
non tamen considerato genere pene ad genus humanū erat ob
ligatum propter peccatum quod tamē esse debebat vt. s. nos
de morte ꝑ mortem redimeret. ¶ Ad scd̄am rn̄det̄ eodem mō.
ꝙ q̄uis gutta sanguinis quā in circūcisione fudit esset suffici
ens ad satisfactionem considerata conditione persone. non tn̄
vt dictū est. ¶ Ad terciam rn̄detur negādo ɔn̄az. & ratio est.
quia contritio non tm̄ habz vim ex caritate ꝫ etiam ex dolore.

& ideo rōne caritatis delet culpā · rōne aūt doloris computan
tur in satisfactione pene · alie aūt pene xp̄i nō sufficiūt quia in
eis nō ꝺtinent oēs alie pene sicut in passione mortis ꝺtinent ·

HO tertiā · q · sic ꝓcedit · & videt ꝙ non fuit ꝺuemens
xp̄m cū latronibus crucifigi · ¶ Primo sic · dicit · ij · ad
Corim · vi · q̄ participatio iustitie cū iniquitate · ꝑ xp̄s
factus est nobis iustitia · Iniquitas aūt pertinet ad latrones ·
nō ergo fuit cōueniēs vt xp̄s simul cū latrombo crucifigeret ·
¶ Secꝺo sic · sup illud Math · xxvi · Si oportz me mori tecū
non te negabo · dicit Origen · mori cū Ihesu pro omnibo mori
ente hoiem ꝺueniens non erat · ergo min9 fuit ꝺueniēs vt simꝫ
cū latrombus moreret · ¶ In oppo · est euāgeliū pn̄s · Rn̄o di
cendū ꝑm Tho · in · ij · parte · q · xlvi · ar · xi · ꝙ xp̄s crucifix9 est
inter latrones alia quidē rōne q̄tū ad intentionē ipsoz · alia
vero q̄tum ad dei ordinationē · q̄tum vero ad intentionē ipso
rū duos latrones vtrinq̄ crucifixerūt · sicut dicit Crisos · vt eo
rum suspicione fieret particeps · ꝑ nō ita euenit · nā crux vbiq̄
honorat · Quantū vero ad dei ordinationē xp̄s cū latrōibo cru
cifixus est · quia vt Iero dicit sup Math · sicut maledictū cru-
cis factus est xp̄s · sic ꝓ omniū salute inter noxios quasi nox-
ius crucifigit · Secūdo vt dicit Leo papa in sermone de passi
one · duo latrones vnus ad dextram alius ad sinistram crucifi-
guntur · vt in ipsa patibuli specie demonstraret illa que in iu-
dicio ipso omniū hominū facienda est distinctio · & Aug9 · di
cit sup Jo · ipsa crux si attendas tribunal fuit · in medio em̄ iu-
dice cōstituto vn9 qui credidit liberatus · alter qui insultauit
dampnatus est · iam significatur quid facturus est de vivis et
mortuis · alios posituris ad dextram alios ad sinistraz · ¶ Ad
rōnes in oppo · Ad primā rn̄det · ꝙ ratio non ꝓcedit · & rō ē ·
quia sicut xp̄s debitū mortis nō habuit ꝑ mortē voluntarie su-
bijt vt sua virtute vinceret mortē · ita etiaz non habuit meritū
vt cū latrōibo poneret · sed voluit cū iniquis deputari vt sua
virtute iniquitates destruerz · vn̄ Crisos · dicit sup Math · ꝙ la
tronē in cruce cōuertere & in paradysū inducere · nō min9 fuit
q̄ contūdere petras · ¶ Ad scꝺaz respondet negāꝺo ꝺseqn̄az ·

et ratio est quia non conueniebat quod cum xpo aliquis alius pateretur ex eadem causa. vnde Origenes ibidem subdit. omnes fuerunt in peccatis & omnes opus habebant vt per eis alius moreretur non ipsi per alijs.

¶ Sabbato sancto legitur euangelium. Vespere autem sabbati etc. Math. xxviij. Circa quod pnt disputari sequentes questiones ¶ Prima vtrum conueniens fuerit cristum sepeliri. ¶ Secunda vtrum conueniens fuerit vt cristus ad infernum descenderet. ¶ Tercia vtrum cristus totus fuerit in inferno.

Ad primam. q. sic proceditur. & videtur quod non fuit conueniens xpm sepeliri. ¶ Primo sic. nihil circa cristum fieri debuit quod non esset salutiferum nobis. sed in nullo videtur ad salutem hominis pertinere quod xps fuit sepultus. ergo non fuit conueniens xpm sepeliri. ¶ Secundo sic. sicut conueniens fuit vt moreretur morte ignominiosa ita videtur quod debuit sepeliri sepultura abiecta & vili. sed hoc non est factum. ergo etc. ¶ Tercio sic. si dicatur quod cristus sepeliri voluit vt daret hominibus spem resurgendi de sepulchro. ergo similiter incinerationem corporis sui pati debuit vt spem resurgendi incineratis post incinerationem daret. sed hoc non fuit conueniens. ergo etc. ¶ Quarto sic. sicut mors est pena peccati primi parentis ita & incineratio. dictum est enim primo hommi post peccatum. Puluis es & in puluerem reuerteris. vt dicitur Genesis iij. sed cristus mortem sustinuit vt nos a morte liberaret. ergo etiam cum sepeliri voluit incinerari debuit corpus eius vt nos ab incineratione liberaret. ¶ Quinto sic. si corpus xpi fuit sepultum videtur quod separatum fuit a diuinitate cui erat vnitum. patet consequentia. quia remoto medio remouentur extrema. sed diuinitas vnita est carni mediante anima. ergo in morte xpi cum sit separata anima a carne cristi & ita iaceat in sepulchro sine anima. per consequens diuinitas fuit separata a carne. ¶ In oppo. est euangelium pns vbi ait. mittens mulier hoc vngentum in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Rno dicendum sub certis conclusionibus. Prima est quod conueniens fuit xpm sepeliri

que conclusio probatur sic. conueniens enim fuit xpm sepeliri ex multi-
plici respectu prout Tho. dicit i. iij. pte. q. li. ar. i. Primo ad pro
bandum veritatem mortis. non enim aliquis in sepulchro ponitur nisi
quando iam de veritate mortis constat. vnde Mar. xv. legitur. quod Pyla
tus antequam concederet xpm sepeliri diligenti inquisitione cogno
uit eum esse mortuum. Secundo quia per hoc quod xps de sepulchro re-
surrexit datur spes resurgendi per ipsum his qui sunt in sepulchro
secundum illud Jo. v. Omnes qui in monumentis sunt audient vo
cem filij dei & qui audierint viuent. Tercio ad exemplum eorum
qui per mortem xpi spiritualiter moriuntur peccatis. qui. s. abscondentur
a turbatione hominum. Vnde dicitur Colo. iij. Mortui estis & vita
vestra ascondita est cum xpo in deo. Secunda conclusio. conuenens
fuit vt xps sepeliretur in orto. ad significandum quod per mortem et
sepulturam ipsius liberamur a morte quam incurrimus per pecca
tum Ade in orto paradysi commissum. Tercia conclusio conue-
nienter xps sepultus est in sepultura aliena. vt dicit Augustinus. in
quodam sermone. quia pro aliorum moriebatur salute. Quarta
conclusio. conueniens fuit vt sepeliretur in nouo monumento
quia si aliquis ibi fuisset ante sepultus potuisset calumpniari a
iudeis quod ille resurrexisset & non xps. & eadem ratione sepultus
est conuenienter in sepulchro quod exciderat de petra. ne si sepultus
fuisset in terra diceretur a iudeis quod discipuli per cauernas ter-
re extraxissent. Quinta conclusio. conueniens etiam fuit vt cor
pus xpi inuolutum esset in syndone munda. i. panno lineo mun
do. quia corpus eius erat mundissimum. vnde propter hoc cor-
pus xpi non consecratur in altari super pannum sericum sed lineum. quia
corpus xpi tali panno fuit inuolutum. vt dicitur de conse. di. i.
Sexta conclusio. licet conueniens fuerit xpm sepeliri. non fuit tamen
conueniens corpus eius incinerari. Ista conclusio patet ex illo
ps. non dabis sanctum tuum videre corruptionem. quod Da-
mascenus exponit de corruptione que est per resolutionem in ele
menta. Ostenditur etiam conclusio ex hoc quod putrefactio cuiuscum
que corporis prouenit ex infirmitate nature illius corporis que
non potest amplius continere corpus in vnum. mors autem xpi
sicut supra dictum est. non debuit esse cum infirmitate nature. ne

crederetur esse inuoluntaria. & ideo non ex morbo sed ex pas
sione illata voluit mori cui se obtulit sponte. & ideo cristus
ne mors eius infirmitati ascriberetur noluit corpus suū quali
tercūqz putrefieri aut qualitercūqz resolui. sed ad ostentatiōez
virtutis diuine voluit corpus illud incorruptum permanere.
Septima conclusio. diuinitas non fuit separata a carne xp̄i. nec
in morte nec in sepultura. ptz conclusio. dicit̄ em̄ in symbolo
q̄ filius dei mortuꝰ est & sepultus. ꝫ hoc nō dicitur nisi quia
corpus in sepulchro fuit. ergo diuinitas a corpore separata nō
fuit. cuius ratio etiam ex tribus accipi potest. Primo ex parte
dei. quia cum sit immutabilis & q̄ sibi perfecte coniunctū est
immutabilitatez prestat vt. s. ei immutabiliter adhereat. Se
cundo ex parte ipsius assumpti quod per mortem quā ex obe
dientia p̄ris sustinuit non debuit suam dignitatem amittere ꝫ
magis debuit clarificari. Tercio ex fine assumptionis. quia ea
que post mortē ipsius circa ip̄m acta sunt salutaria nobis nō
fuissent nisi diuinitas iuncta fuisset. ¶ Ad rationes in oppo.
Ad primaz respondetur negādo minorē. dicimus em̄ q̄ sicut
mors efficienter opata est nr̄az salutem. ita etiā & eiꝰ sepultu
ra. vn̄ Iero. dicit sup Math. sepultura xp̄i resurgimꝰ. et Ysa.
liij. dabit impios pro sepultura. dicit glo. i. gētes que sine pi
etate erāt deo p̄ri dabit. quia mortuus et sepultus eos acqui
siuit. ¶ Ad secundā rn̄detur negando ɔseqn̄az. Vnde dicimꝰ
q̄ licet mors xp̄i fuerit ignominiosa. sepultura tamē eius de
buit esse nobilis & sumptuosa. cuius ratio est. quia passibili
tatē & humilitatez assumpsit xp̄s ꝓ nostra redemptione. ideo
illa completa in sua morte p̄dicta debuerūt cessare & ea sequi
que quodāmō ad gloriam sue resurrectionis pertinere videbā
tur. vn̄ vtrūqz fuerat predictū p Ysa. ꝓphetam. De turpitu
dine mortis eius. Ysa. liij. Tanq̄ ouis ad occisionem duce
tur ꝛc. & sequitur ibidem. Et cum sceleratis reputatꝰ est. De
nobilitate sue sepulture dicit̄ Ysa. xi. Radix yesse que stat ꝛc.
sequitur. & erit sepulchꝝ eius gloriosum. ¶ Ad terciā rn̄det̄
negādo ɔseqn̄az. & ratio est quia xp̄s de sepulchro resurrexit
virtute diuina q̄ nullis termīs coartat̄. & ideo q̄ a sepulchro

surrexit sufficiens argumentum fuit q̄ homines erant resuscitandi virtute diuina · non solū de sepulchris sed de quibuscūq; terrenis · ¶ Ad quartā rn̄detur negando cōsequēz · et ratio est quia xp̄s cū non esset subiectus peccato nec morti erat obnoxius · nec maneratiom · que erāt pene originalis peccati · tn̄ mortem libenter sustinuit ꝓpter salutē nr̄am · Sci aūt corpus eius fuisset putrefactū vel resolutum magis hoc fuisset m detrimentum hūane salutis dū non crederet̄ in eo esse virt9 diuina · vn̄ ex psona eius dicit̄ m ps̄ · que vtilitas in sanguine meo dum descendero in corruptionē · quasi diceret · si corpus meū putrefieret perderet̄ effusi sanguis vtilitas · ¶ Ad quintam rn̄detur negando cōsequēz · dicimus enim q̄ in morte xp̄i non fuit diuinitas separata a carne nec ab anima · Nam vt dicit Leo papa · tanta fuit vnio dei & hominis vt nec supplicio posset diriminec morte distingui · Ad probationem autem respondem9 · q̄ anima q̄tum ad vnibilitatez corporis est medium necessitatis quia corpus non esset vnibile nisi in q̄tum est animatum · sed q̄tum ad vnionem m actu est medium cōgruentie · quo remoto non necessario vnio tollitur · & ideo quia separata anima a corpore adhuc remansit ordo in corpore ad animam · ideo non tollitur vnio diuinitatis ad carnem ·

Ad secundam · q · sic ꝓcedit̄ · & videt̄ q̄ non fuit conueniens xp̄m ad infernū descēdere · ¶ Primo sic · sicut em̄ dicit Aug9 · ad Dardanū · nomē inferm ī scriptura semper in malo acāpitur · sed illud quod semper in malo acapitur non conuenit xp̄o · ergo nec descendere in infernū · ¶ Secdo sic xp̄s p passionem suā quam in hoc mundo sustinuit nos liberauit a culpa & pena · ergo non fuit cōueniens q̄ xp̄s in infernū descēderet · ¶ Tercio sic · xp̄s non descēdit in locū dampnatoz locū tenebrosum & opertū mortis caligine · quia nulla est cōuētio lucis ad tenebras vt dicit̄ · ij · Corin · vi · ergo xp̄s qui ē lux ad infernū non descēdit · ¶ In oppo · est simbol9 fidei vbi dicit̄ Descēdit ad inferos · Rn̄o dicendū sub tribus conclusionibus · pro maiori declaratione materie · Prima conclusio · conueniens fuit cristum ad infernum descendere · vt infernus nominat

locum non penam dampni vel sensus · Patet conclusio · tū primo quia xps venerat penā nrāz portare vt nos a pena eriperet ſm illud Ysa · liij · Vere lāguores nros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit · ex peccato aūt homo incurrerat non solū mortem corpis sed etiā descēsum ad inferos · & ideo sicut fuit conueniens eum mori vt nos liberaret a morte · ita cōuenies fuit ei descendere ad inferos vt nos a descensu ad inferos liberaret · vnde Ose · xiij · dicitur · Ero mors tua o mors ero morsus tuus inferne · Secundo fuit conueniens vt victo diabolo p passionem vinctos eius eriperet qui detinebant in inferno · Tercio vt sicut potestatem suam ostendit in terra vemendo & moriendo · ita potestatem suam ostenderet in inferno ipsum illuminando & visitādo · Vnde in ps · dicit · Attollite portas principes vestras glo · i · pncipes inferni aufferte potestatez vrām q̄ vsq; nunc hommes in inferno detinebatis · & sic in nomine Ihesu omne genu flectatur · non solum celestiū sed etiā infernorū · vt dicit Philippen · ij · Secunda conclusio anima xpi non descendit in omnem partem infernī ſm essentiam suā · Pro quo sunt duo notanda · Primum est q̄ quadruplex est infernus · Vn? est infernus dampnatorum in quo sunt tenebre · & q̄tum ad carentiam diuine visionis & q̄tum ad carentiā gratie · & est ibi pena sensibilis · & hic infernus est loc? dampnatorum · Ali? est infernus supra istū in quo sunt tenebre & q̄tum ad carentiaz diuine visionis & propter carentiam gratie · sed non est ibi pena sensibilis · & dicitur limbus puerorum · Alius est supra istū in quo sunt tenebre q̄tum ad carentiam diuine visionis ſ nō q̄tum ad carentiā gr̄e · sed ibi est pena sensus & dicitur purgatoriū · Alius est magis supra in quo sunt tenebre q̄tum ad carentiam diuine visionis sed non q̄tū ad carentiā gratie · nec est ibi pena sensibilis · & hic est infern? sanctorum patrum · & in hunc tm̄ descendit xps q̄tum ad locum non q̄tum ad spiritualem tenebrarum experientiam · Secundo nota q̄ dupliciter dicitur aliquid alicubi esse · Vnomodo per suū effectum · & hoc modo xps in quemlibet infernū descēdit · aliter tamē & aliter · Nam in infernū dampnatorū habuit hunc effectū q̄ descēdēs

xps ad inferos de sua incredulitate & malicia illos cōfutauit. Illis vero qui detinebant in purgatorio spem glorie cōsequē tis dedit. sanctis aūt pribus qui p solo peccato originali de tinebantur lumen eterne glorie infudit. Alio modo dicitur aliquid esse alicubi per suam essentiā. & hoc modo aīa xpi descēdit solum ad locum inferni in quo iusti detinebantur. vt quos ipse per gratiā interius visitabat sm deitatem eos etiā sm ani mam visitaret & loco. Tercia conclusio. aīa xpi tam diu mansit in inferno q̄dū corpus in sepulchro. Ista conclusio ptz ex illo Act. ij. Quem deꝰ suscitauit solutis doloribus inferni. ergo videtur q̄ in inferno fuit vsq; ad horā resurrectionis. Ratione aūt ptz sic. nam cum aīa & corpus sint proporcionabilia. tm̄ debuit aīa stare in inferno q̄tum corpus in sepulchro. vt per vtrūq; fratribus suis similaret. Quarta conclusio. xps patres sanctos existentes in illa parte inferni que dicitur lym bus patrum eduxit de inferno. ptz conclusio ex illo Zacha. ix. Tu vero in sanguine testamenti eduxisti vinctos de lacu ꝛc. Quinta conclusio. xps non eduxit illos qui erāt in lymbo puerorum. ptz conclusio. redemptio eīm xpi nō habet locū nisi in illis qui fuerunt membra xpi. vnde cum pueri qui erāt in lym bo nunq; fuerint membra xpi. nec per fidem propriam nec per fidei sacramentū qđ nunc est baptismus qđ tūc erat circūcisio vel sacrificiū. constat q̄ ipsi liberati non fuerunt. Sexta cōclu sio. existentes in parte inferni damnatorum non liberauit. ptz cōclusio. quia in inferno nulla est redemptio. ergo nulli de illo loco sunt liberati. Ratione sic ostenditur. pena non potest tol li manente culpa. illi autē qui sunt damnati in inferno sunt obstinati in malicia sicut demones. et ideo de pena illa liberari non potuerunt. & hoc non fuit ex insufficientia liberantis sed ex indispositione ipsorum damnatorum. Septima conclusio xps nō liberauit regulariter animas existentes in purgatorio. Ista conclusio ptz. pro peccato quod per se quis cōmisit debz purgationem pati. sed penam purgatorij sustinet homo p pec catis q̄ cōmisit. ergo per penā quā ipse tulit debet purgare & non per penam xpi. nisi dicatur q̄ in vita sua meruit per fidem

& deuotionem ad mortem xp̄i vt per passionem xp̄i liberaretur · vel hoc ex speciali gratia fuit collatū · q illi qui in purgatorio inuenti fuissent absoluti essent per passionē xp̄i · q̄uis illi qui nunc sunt in purgatorio non sequant̄ effectū plene liberationis ex sola passione xp̄i · ¶ Ad rationes in oppo · Ad pri mā rn̄detur q nomen infernorū sonat in malū pene non in malum culpe · vñ decuit xp̄m in infernū descendere · non tanq̄ ipe debitor esset pene · sed vt eos qui erāt pene obnoxij liberaret · ¶ Ad secundā respōdetur negādo cōsequentiā & ratio est · quia passio xp̄i fuit quedam causa vniuersalis hūane salutis tam viuorū q̄ mortuorū · causa aūt vniuersal̄ applicat̄ ad singulares effectus p aliquid speciale · vnde sicut virtus passionis xp̄i applicat̄ viuētibus p sacramēta cōfigurātia nos passioni xp̄i · ita etiā applicata est mortus p descensū xp̄i ad inferos · ꝓpter qđ Zacha · ix · dicit · q eduxit vinctos de lacu in sanguīe testamēti sui · i · per virtutem passionis sue · ¶ Ad terciā rn̄detur negando cōsequēz · et ratio est · quia vt supra notatur quadruplex est infernus · Secundo potest dici q si xp̄s non descendit in infernum per suā essentiā · descēdit tn̄ p effectū vt dictum est ·

¶ Ad terciā · q · sic ꝓceditur · & videtur q non totus xp̄s fuit in inferno · ¶ Primo sic · corp9 xp̄i est aliqua pars eius · ꝫ corpus xp̄i non fuit in inferno · ergo tot9 xp̄s non fuit in inferno · ¶ Secdo sic · nihil cuius partes abinuicem separate sunt potest dici totū · ꝫ corp9 & anima que sunt partes humane nature fuerunt abinuicem separate post mortem · descendit autem xp̄s in infernum mortuus existens · ergo non potuit esse totus in inferno · ¶ Tercio sic · illud dicitur esse in loco cuius nihil extra illum locum est · ꝫ aliquid xp̄i erat extra infernū · quia & corpus erat in sepulchro & diuinitas vbiq̄ · ergo xp̄s non fuit tot9 in inferno · ¶ In oppo · est illđ Aug9 · in libro de symbolo · totus filius apud patrē · totus in celo · totus in terra · tot9 in vtero virgīs · tot9 in cruce · tot9 in īferno · tot9 in paradyso quo latronē introduxit · Rn̄o dicēdū sub ista cōclusiōe · q xp̄s in illo triduo mortis tot9 fuit in sepulchro & totus fuit in inferno · licz non fuerit totū qđ ptinet ad humanā

naturā·q̄ ɔclusio sic oñdit̄ ꝑm Tho·in·iij·pte·q·lij·ar·iij·ma
sculinū genꝰ refert̄ ad ypostasim vel ꝑsonā·neutrū aūt genus
ꝑtinet ad naturā·ꝫ in morte xp̄i licꝫ aīa sepata fuerit a corpo
re neutꝝ tñ fuerat sepatū a ꝑsona filij dei·& ideo ī illo triduo
mortis dicēdus est ꝙ totus xp̄s fuit in sepulchro·quia tota ꝑ
sona fuit ibi ꝑ corpus vnitū·& similiter totus fuit in inferno
quia tota ꝑsona xp̄i ibi fuit rōne aīe sibi vnite·totus etiā xp̄s
tunc erat vbiqꝫ rōne diuine nature· ¶ Ad rōnes in oppo· Ad
primā rñdetur negando ɔseqñaꝫ·& ratio est·quia corpus xp̄i
qd̄ tūc erat in sepulchro non est pars persone increate ꝫ natu-
re assumpte·et ideo per hoc ꝙ corpus xp̄i non fuit in inferno
non excludit̄ quia totus xp̄s fuerit·ꝫ oñdit̄ ꝙ non fuit totū
qd̄ pertinet ad humanā naturā· ¶ Ad scd̄aꝫ rñdet̄ negādo ɔse
qñtiaꝫ·et ratio est·quia ex aīa & corpore constituit̄ totalitas
humane nature non aūt totalitas diuine persone·& ideo solu
ta vnione anime & corporis per mortē remansit totus xp̄s·ꝫ
nō permāsit humana natura in sua totalitate· ¶ Ad terciam
rñdet̄ negando cōseqñaꝫ·& ratio est quia assumptū non habꝫ
locum nisi in his que corporaliter & circūscriptiue sunt in lo-
co·qd̄ si totū est alicubi nihil eius sit extra·ꝫ hoc in deo locū
non habet·vñ Augꝰ·dicit in libro de symbolo·non ꝑ diuer
sa tpa vel loca dicimus xp̄m esse vbiqꝫ totum vt modo ibi to
tus sit & alio tempore alibi totꝰ·sed vt semꝑ vbiqꝫ sit totꝰ·

¶ In die resurrectionis legit̄ euangeliū In illo tpe Maria
magdalene ꝛc̄·Mar·xvi·Circa qd̄ pñt disputari seqñ·q̄stiōes
¶ Prima vtꝝ necessariū fuerit xp̄m resurgere· ¶ Scd̄a vtrū
ɔueniēs fuerit xp̄m tercia die resurgē· ¶ Tercia vtꝝ totꝰ san
guis q ꝑ eo fusus ē ꝑ hūana redēptiōe sit in resurrectione re-
assumptꝰ·

Ad primā·q·sic ꝓcedit̄ & videt̄ ꝙ non fuerit necessā
riū xp̄m resurgere· ¶ Primo sic·dicit Damasce·ī·nij·
libro·resurrectio ē eiꝰ qd̄ cecidit et dissolutū ē iterata
resurrectio·ꝫ xp̄s nō cecidit ꝑ pctm̄ nec corpꝰ eiꝰ est dissolu
tū·ergo nō ɔuenit ei resurgē· ¶ Scd̄o sic·ea q̄ circa hūanitatē

sunt acta ad nostram salutem ordinantur · ꝑ sufficiebat ad nostrā salutē passio xp̄i p quā sum⁹ liberati a culpa & a pena · non ergo fuit necessariū qꝫ xp̄s a mortuis resurgeret · ¶ Tercio sic · cōfirmat̄ ratio precedēs post vltimā cōsumationē nō ē aliud necessariū · ꝑ vltima cōsumatio facta est m passiōe · qꝫ tūc dixit cōsumatū est Jo · xix · ergo nō fuit necessariū qꝫ postea resurgeret · ¶ In oppo · est euangeliū p̄s vbi dicit̄ · surrexit nō est hic · & illō Lu · vltio · oportebat xp̄m pati & a mortuis resurgere · ℞o dicendū sub certis cōclusionib⁹ · Prima cōclusio · qꝫ necessariū fuit xp̄m a mortuis resurgere · q̄ cōclusio ptz prio ex illo apli · i · Cor̄ · xv · si xp̄s nō surrexit inanis ē predicatio nr̄a · vana est et fides nr̄a · ꝑ sine fide nō iustificam̄ · ergo necessariū fuit xp̄m resurgē · Preterea necessitas resurrectiōis xp̄i colligit̄ ex mltis ꝑm Tho · in · iij · pte · q · liij · ar · 1 · Primo ad cōmendationē diuine iusticie ad quā ptinet exaltare illos q ꝓpt̄ deū se hūliauerūt · ꝑm illō Lu · i · deposuit potētes & exaltauit humiles · quia igit̄ xp̄s ꝓpter caritatē & obedientiā dei se humiliauit vsqꝫ ad mortē crucis · oportebat qꝫ exaltaret̄ a deo vsqꝫ ad gloriosam resurrectionē · Secō fuit necessariū ad fidei nr̄e instructionē · qꝫ p eiꝰ resurrectionē cōfirmata est fides circa diuinitatē xp̄i · qꝫ vt dicit̄ · ij · Cor̄ · vltio · si crucifixꝰ est ex infirmitate nr̄a ꝑ viuit ex vtute dei · Tercio fuit necessariū xp̄m resurgere ad subleuationē spei nr̄e · quia dū videm⁹ xp̄m resurgere qui ē caput nr̄m speram⁹ & nos resurrecturos · vñ dicit̄ 1 · Cor̄ · xv · si xp̄s p̄dicat̄ qꝫ resurrexit a mortuis quomō quidā dicūt in nobis qm̄ resurrectio mortuoꝝ non ē · & Job · xix · Scio p certitudinē fidei qꝫ redēptor meꝰ · i · cristꝰ viuit a mortuis resurgens et ideo in nouissimo die de terra surrecturus sū reposita est hec spes mea ī sinu meo · Quarto fuit necessariū ad informationē vite fideliū · ꝑm illō Ro · vi · Quomō cristꝰ resurrexit a mortuis p gloriā p̄s ita et nos ī nouitate vite ambulem⁹ · Qñto fuit necessariū ad cōplementū nr̄e salutis · qꝫ sicut per hoc qꝫ mala sustinuit moriendo vt nos liberaret a malis · ita glorificatꝰ est resurgendo vt nos promoueret ad bona · ꝑm illud Ro · iij · Traditus est propter delicta nostra et resurrexit

ꝓpter iuſtificationem nr̄az· ⁊ ꝯcꝺa ꝺcluſio· xp̄s poſt reſurrecti-
onē habuit vez corp⁹· Iſta ꝺcluſio ptz· primo ſic· xp̄s vere re
ſurrexit vt dictū eſt· ⁊ ad hoc ꝙ ſit vera reſurrectio oportz ꝙ
idem corp⁹ eidez aīe vniret· & qz veritas nature corpis eſt ex
forma· ꝺn̄s eſt ꝙ corp⁹ xp̄i poſt reſurrectionē & vez corpus
fuerit & eiuſdem nature cuiꝰ fuerat prius· ſi aūt corp⁹ fuiſſet
fantaſticū nō fuiſſet vera reſurrectio ⁊ apparēs· Tercia ꝺcluſio
corp⁹ xp̄i ſurrexit glorioſū· Iſta cōcluſio oñdit̄ rone· quia re-
ſurrectio xp̄i fuit exēplar & cauſa nr̄e reſurrectiōis vt habet̄
i· Corīm· xv· ſancti aūt habebūt in reſurrectiōe corpa glorioſa·
ſic̄ dicit̄ ibidē· qꝺ ſemīat̄ in ignobilitate ſurget in gl̄ia· vñ cū
cauſa ſit potior cauſato et exēplar exēplato· mlto ergo magis
corp⁹ xp̄i fuit glorioſū· Quarta ꝺcluſio· xp̄s reſurrexit reſurre
ctiōe pfecta pri⁹ q̄ qcūq; ali⁹ reſurgētiū· iſta ꝺcluſio ptz ex il
lo· i· Corīm· xv· criſt⁹ reſurrexit a mortuis primicie dormiētiū·
glo· qz pri⁹ tpe & dignitate ſurrexit· Rone ſic oñdit̄· reſurre-
ctio ē repatio a morte in vitā· dupl̄r aūt aliquis eripit̄ a mor
te· vnomō ſolū a morte in actu· vt ſi aliqs vuere incipiat q̄li
tercūq; poſt q̄ mortuꝰ fuerat· Aliomō vt aliquis liberet̄· nō
ſolū a morte ⁊ a neceſſitate & ꝙ plus eſt a poſſibilitate mori
endi· et hec eſt vera et pfecta reſurrectio· q̄ꝺm aliqs viuit ſub
iect⁹ neceſſitati moriēꝺi quoꝺām mors ei ꝺnat̄· & ſic ptz ꝙ
illa reſurrectio q̄ quis eripit̄ ſolū ab actuali morte eſt reſurre-
ctio impfecta· loquēꝺo ergo ꝺe reſurrectiōe pfecta· xp̄s eſt pri
mus reſurgētiū· quia ipſe reſurgendo primo puenit ad vitam
penit⁹ īmortalē· ſm illꝺ Ro· vi· xp̄s reſurgens a mortuis iaz
nō morit̄· ⁊ reſurrectiōe impfecta quiꝺā alq ſurrexerūt añ cri-
ſtū ad premōſtrāꝺū quaſi in quoꝺā ſigno reſurrectionē ipi⁹·
Vñ illi qui reſuſcitati ſunt in veteri teſtamēto & illi qui fuit re
ſuſcitati a xp̄o ſic redierūt ad vitam vt itez morerent̄· ℣ Ad
rationes in oppo· Ad primā rn̄ꝺet̄ negāꝺo conſeqñaz· & ratio eſt
quia licz xp̄s nō ceciderit p̄ peccatū cecidit tn̄ per mortē· quia
ſicut peccatū eſt caſus a iuſticia· ita mors eſt caſus a vita· ſimi
liter licet corpus xp̄i non fuerit diſſolutū p̄ mineratione· ipſa
tn̄ ſeparatio aīe a corpore diſſolutio quedam fuit· ℣ Ad ſcꝺaz

respondetur · q etiam resurrectio xpi operata est nostram salutem · sed passio xpi operata est nostram salutem ppie loquendo qtum ad remotionem malorum · Resurrectio autem qtum ad inchoationem & exemplar bonorum · ¶ Ad terciaz rndetur negando sequnaz · & ratio est · quia licet in morte facta sit consumatio omniu corum que exigebantur ad satisfactionez que quidē non est facta per resurrectionē · nihilominꝰ in resurrectione facta est consumatio qtum ad perfectionem in bono ·

¶ Ho secundā · q · sic procedit et videt q non fuit conueniens xpm resurrexisse tercia die · ¶ Primo sic · membra debent capiti conformari · ꝫ nos qui sumꝰ membra xpi nō resurgimꝰ tercia die ꝫ nra resurrectio differt usqz ad finē mūdi ergo videt q xps qui est caput nrm nō debuerit tercia die resurgere · ¶ Secdo sic · separatio aie a corpe m xpo nō fuit facta msi ppter separationē hūane nature · ꝫ m instanti mortis redēptio soluto pcio cōpleta est · ergo debuit statim resurgere & nō differre usqz in diē terciā · ¶ Tercio sic · dies videt magis ab ortu solis qui sua pntia diez causat · ꝫ añ solis ortū xps resurrexit · dicit enim Jo · xx · q vna sabbatoꝝ Maria magdalena venit mane cū adhuc tenebre essent ad monumentū · & tunc xps iam resurrexerat & vidit reuolutū lapidem a monumento · ergo xps non resurrexit tercia die · ¶ Quarto sic · dicit Math · xij · Sicut Jonas fuit m ventre ceti tribus diebus & tribus noctibo · sic erit filius homis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus · ergo videtur q non resurrexit tercia die sed quarta vel quinta · ¶ Quinto sic · nox contra diem diuiditur · sed dicit Greg · m omelia huiusmodi diei · xpm de nocte resurrexisse sicut Sampson de nocte portas gaze tulit · Judicum · xvi · ergo videtur q xps nō resurrexit tercia die ꝫ sēda nocte · ¶ In oppo · ē qđ in symbolo camit · & resurrexit tercia die · & Math · ij · tradēt eū gentibo ad illudendū ꝛc · & sequit · & tercia die resurget · R̄ño dicendum sub ista conclusione · q xps conuenienter resurrexit tercia die · que conclusio sic ostēditur ꝫm Tho · in · iij · parte · q · liij · ar · ij · resurrectio xpi sicut dictū est in questiōe precedēti necessaria fuit ad instructionem fidei nre · est aūt fides nra & de

diuinitate & de humanitate xp̄i · non eñ sufficit alterꝝ fine al-
tero credere · & ideo ad hoc ꝙ cōfirmaret̄ fides diuinitatis ip
sius oportebat ꝙ cito resurgeret & ei⁹ resurrectio nō differret̄
vsqꝫ ad finē mūdi · Ad hoc eñ ꝙ cōfirmaret̄ fides de veritate
humanitatis & mortis eius oportuit moram esse inter mortem
& resurrectionem · si eñ statim post mortem resurrexisset vide
ri posset ꝙ eius mors vera non fuerit & ꝑ ꝯñs nec resurrectio
vera · Ad veritatē autem mortis xp̄i sufficiebat ꝙ vsqꝫ ad ter-
ciam diem eius resurrectio differreretur · quia nō cōtingit quin
infra hoc tempus in homine qui mortuus videtur cum viuat
appareant aliqua indicia vite · Ostenditur etiam ex alijs cōue
mentia ista · tum quia per hoc ꝙ resurrexit tercia die commen-
datur perfectio trinarij qui est numerus omnis rei · vtpote ha-
bens principium medium & finē · vt dicitur primo de celo &
mundo · Ostenditur etiaꝫ in hoc ꝑm misterium · quia crist⁹ vna
sua morte corporali que fuit lux ꝓpter iusticiaꝫ · duas nostras
mortes destruxit · s · corporis & anime que sunt tenebrose pro
pter peccatum · & ideo vna die integra & duabus noctibo per
mansit in morte · vt dicit Aug⁹ · in · iiij · de trinitate · Per hoc
etiam significatur ꝙ per resurrectionem xp̄i tercium temp⁹ in
cipiebat · Naꝫ primū fuit añ legem · scd̄m sub lege · terciū sub
gratia · Incepit etiam in resurrectione tercius status sanctoꝝ ·
Nā primus fuit sub figuris legis · secūdus sub veritate fidei ·
tercius erit in eternitate glorie quā xp̄s resurgendo inchoauit ·
¶ Ad rōnes in oppo · Ad primā rñdetur negando ꝯseqñaꝫ · et
ratio est quia licet caput & membra conformentur in natura ·
non tamen in virtute · Excellentior enim est virtus capitis q̄ꝫ
membrorum · & ideo ad demōstrandum excellentiam virtutis
xp̄i conueniens fuit ipsum tercia die resurgere · aliorum resur-
rectione dilata vsqꝫ ad finem seculi · ¶ Ad scd̄aꝫ respondetur
negādo ꝯseqñaꝫ · & ratio est · quia non solum oportebat ꝙ per
mortē fieret redemptio · ꝫ ad hoc ꝙ redemptionis eius partici
pes essem⁹ oportuit ꝙ veritas mortis ei⁹ nobis ostenderet̄ · et
hoc nō fuisset si statim post mortē resurrexisset · ¶ Ad terciā rñ
det̄ · ꝙ dies diuersis modis accipit̄ · aliqñ ꝓ die naturali qui

continet spacium · xxiiij · horarum · vnde includit diem et noctē Aliquando pro die artificiali qui est latio solis super terram · Loquendo ergo de die artificiali sic xps fuit mortuus vna die integra · scilicet die sabbati & duabus noctibus integris · scilicet precedente die sabbati & sequente · & adhuc plus · scilicet per quandam partem ferie sexte · sic loquitur Aug⁹ · s̄ · & glo · Ro · vi · que dicit · quiemit in sepulchro vna die & duabus noctibus · quia nostram duplicem vetustatem sua simpla cōsumpsit · ¶ Si vero loquimur de die naturali sic accipiendo partez pro toto fuit mortuus tribus diebus & tribus noctibus · sicut dicitur Math · xij · Illa enim pars diei passionis cristi a nona & deinceps computatur pro vna tota die naturali cuius est pars · vnde computatur pro vno die artificiali & pro vna nocte · ¶ Similiter nox post sabbatum cōputatur pro tota die naturali sequenti · & sic computatur pro vna die · & pro vna nocte artificiali quibus sic coniungatur vna dies integra · s · dies sabbati · et vna nox integra · s · nox precedens inuenitur q̄ xps fuit mortuus tribus diebus & tribus noctibus · ¶ Ad quartā responsio patz ex dictis · ¶ Ad quintam rn̄detur q̄ xps dicitur resurrexisse in crepusculo quando adhuc est lux tenebris permixta · & ideo aliquādo dicit̄ q̄ resurrexit in die · aliquādo in nocte · dicitur autem in euāgelio pn̄ti · orto iam sole · nō est sic accipiendum tanq̄ sol ipse videretur super terram · sed tanq̄ eo proximo veniente in has partes vt dicit sanctus Tho ·

AD terciā · q · in qua queritur · vtrum totus sanguis xp̄i qui in passione eius effusus est pro humana redēptione ad corpus eius redierit in resurrectione · & videtur q̄ non · ¶ Primo sic · in aliquibus ecclesijs sanguis xp̄i dicitur adhuc hodie conseruari · ergo non totus sanguis xp̄i in eius resurrectione ad corpus redijt · cōa videt̄ nota · ¶ Secūdo confirmando arguitur · si totus redierit sequitur error in ecclesia · quia in aliquibus ecclesijs in quibus esse dicitur adoratur quod esset error si tot⁹ sanguis effusus in eius passione in eius resurrectiōe redijsset · ergo ꝛc · ¶ Tercio sic · sanguis cristi est vnus de quatuor humoribus · si ergo sanguis xp̄i effusus

in passione totus in resurrectione rediit · pari ratione alii humores ex quibus causatur corruptio in corporibus animaliū · & tunc sequeretur q̄ corpus xp̄i post resurrectionem fuisset corruptibile · quod est erroneum · ergo ꝛc · ¶ In oppo · arguit quicquid fuit in xp̄o de veritate nature assumpte rediit ad cristum in resurrectione aliter nō fuisset perfecta resurrectio si nō fuisset reintegratum quicquid per mortem ceciderat · Vñ & dominus fidelibus suis promisit dicēs Math · x · omēs capilli capitis vr̄i numerati sunt · & Lu · xxi · capillus de capite vr̄o non peribit · sed totus sanguis xp̄i qui fuit in passione xp̄i pertinebat ad naturā corporis xp̄i · quia si pars fuit de veritate humane nature & totum quia eadem est ratio de toto & de parte · ergo totus sanguis xp̄i in passione effusus in resurrectione fuit reassumptus · ¶ Nō dicendum circa hanc questionē q̄ duo sunt modi dicendi · quidam volunt dicere · q̄ non est necesse dicere q̄ totus sanguis xp̄i in passione effusus sit reassumptus in resurrectione · Vnde Franciscus de mayronis in quodaz sermone suo huiusmodi videtur opinionis ad quam fundandam premittit quedam que non videntur nobis bene dicta vt ostēdemus per singula · Primo quidem distinguit quatuor separationes & dicit · q̄ secunda separatio fuit humamtatis a diuinitate prout humanitas dicit aliud resultans ex vnione anime & corporis · propter hoc dicit in cruce clamare cristum · Deus deus meus vt quid dereliquisti me · Math · xxvii · Istud tamē nō videtur nobis bene dictum q̄ humanitas fuerit separata a diuinitate · Pro quo notādum q̄ differt cessatio vnionis & separatio vnitorum · cessat enī vnio aliquorum per declinationem alicuius extremorum · sed separatio nō est nisi eorum que manēt postq̄ soluta est eorum vnio · Vnde forme naturales alie ab anima rationali quando fit corruptio compositi · non dicunt separari a materia sed sola anima rationalis dicitur separari · quia remanet soluta vniōe eius a corpore · & ideo cum in morte xp̄i humanitas prout dicit aliud resultans ex vnione anime et corporis non maneat dissoluta vnione anime & corporis sed desinat esse · nō est proprie dicenda separari a diuinitate · Preterea

quod dicit · ꝙ de tali separatione loquatur illud euangelium ·
Math · xxvij · Deus deus meꝰ quare me dereliquisti · non dicit
verū · qm̄ Augꝰ · & mgr̄ sentētiaꝝ sanctꝰ Tho · & mgr̄ Alexā
der de alis & Nicolaus de lyra omnes exponūt de subtractio
ne ꝓtectionis · dicit̄ em̄ xp̄s derelictus · quia expositus mani
bus impioꝝ · non aūt dictū est rōne sepationis facte · ptz hoc ·
quia vt tā mgr̄ sentētiaꝝ q̄ Alexāder de alis dicūt · hec verba
dixit xp̄s adhuc viuēs in cruce · Preterea dicit idez Frāciscus ·
ꝙ q̄rta sepatio fuit sanguinis a diuinitate · quia vt inquit ꝓ
signo · non em̄ possumꝰ dicere · ꝙ xp̄s remāsit effusus in triduo
illo sup terrā ꝓpter sanguinem ibi existentem · hoc etiā non vi
det̄ bene dictū · tū primo quia ip̄e xp̄s ait p ꝓphetā in ps̄ · xxi ·
Ego autē sicut aqua effusus sum & dispersa sunt omnia ossa
mea · quod glo · que est Augꝰ · exponit de cristo · sicut ergo ra-
tione corporis dicitur iacuisse in sepulchro · ita & modo ratiōe
sanguinis effusi de eo poterat dici effusus super terram · tū se-
cundo quia non stat illud quod timuit Franciscus sequi · quia
non oportet ꝙ omne quod predicat̄ de eo qd̄ est vnitū verbo
predicet̄ de verbo omībus modis · vn̄ licet aīa semper manse-
rit vnita verbo · non dicit̄ ꝙ verbum sit aīa aut sit forma cor-
poris aut ꝙ fuisset sepata a corpore sicut erat aīa · aut ꝙ esset
corpus etiam separatum ab aīa · & ita licet sanguis esset vni-
tus diuinitati non sequitur ꝙ diuinitas esset sanguis aut ꝙ fu
isset effusa super terrā · ꝫ bn̄ sequit̄ ꝙ erat habens sanguinez
effusum sup terraz · ꝙ aūt sanguis xp̄i qui in passione xp̄i fuit
effusus semp manserit diuinitati vnitꝰ infra on̄demus · Secū
dus modus dicendi est · ꝙ totus sanguis xp̄i in eius passione
pro redemptione humani generis effusus fuerit in resurrectio-
ne reassumptus · Iste modus dicēdi est beati Tho · tam m · iij ·
parte · q · liiij · & tercio · q̄ quodlibeto · v · vbi ad hoc probandū
triplici ratione vtitur · Quarum vna accipitur ex etate xp̄i paci
entis · Passus est enim in perfectissima etate in qua maxime ea
que in homine mueniuntur ad veritatem humane nature perti
nere vident̄ ad maximā pfectionem adducta · quia nihil super
fluū continere ꝫ omnia esse de integritate nature · Scda ratio

sumitur ex merito passionis xp̄i· si em̄ sanctoꝝ martiꝝ ille par
tes in quibꝰ pro xp̄o passionē sustinuerūt quendā priuilegia-
tum fulgorē habebūt vt dicit Aug⁹· de ciuitate· ij· libro· mul
to pfectius sanguis xp̄i quem ꝓpter salutem humani generis
effudit ad gloriosam resurrectionem totus reparatus est· Ter
cia ratio potest sumi ex ip̄a virtute passionis xp̄i· sanguis em̄
in passione effusus humanum genus sanctificauit· ſm illud ad
Hebr̄· vltimo· Jhesus vt sanctificaret per sanguinē suum po
pulum extra portam passus est· humanitas aūt xp̄i salutiferā
habuit virtutē ex virtute verbi sibi vniti· vt dicit Damasce⁹·
iij· libro· Vn̄ manifestū est ꝙ sanguis in passione effusus qui
maxime fuit salubris fuit diuinitati vnitus et ideo oportuit ꝙ
in resurrectione iungeret̄ alijs humanitatis partibus· hec om
nia sanct⁹ Tho· Item quarto iuxta eiusdē sententiā pōt eadē
conclusio sic probari· Resurrectio nr̄a cōformis est resurrectiōi
xp̄i· ſm illd̄ Philippen̄· iij· Reformabit corpus hūilitatis nr̄e
configuratū corpori claritati eius· sed ad corpus nostrū in re
surrectione redibit totū quod fuit de veritate humane nature·
ergo sanguis xp̄i effusus cum fuerit de integritate hūane na
ture in resurrectione eius ad corpus redijt· nec videt̄ sustinen-
dum ꝙ xp̄i sanguis in passione effusus pro redemptione hūa
ni generis nō fuerit de veritate humāe nature in xp̄o· tū quia
ex hoc sequeret̄· ꝙ xp̄s dederit in precium redemptionis hūa
ni generis id quod non fuit de veritate humane nature assum
pte sed alienū· & ita ip̄e non fuisset preciū nostre redēptionis
cū nihil de suo dederit· qd̄ est absurdū cū cōtradicat illi ꝙ be-
atus Petr⁹ inquit· i· Petri· i· Redempti estis precioso sangui
ne agni incontaminati & immaculati Jhesu xp̄i· Plane si san
guis effusus in passione pro redemptione hūani generis non
pertinebat ad veritatem humane nature eius· non diceret̄ san
guis agni incontaminati· nec dictus fuisset preciosus· Prete-
rea ꝙ taliter dicentes male dicere videantur· Pro quo notan
dum ꝙ aliquid dicit̄ de veritate humāe nature duplicit̄· vno
modo id qd̄ formā humanā actu participat sicut caro & ossa·
Alio mō dicitur de veritate humane nature id sine quo natura

remanere & durare & seruari non posset sicut sanguis · Vñ de sanguīe dicit Leui · xvij · Anima ai · vita carnis in sanguīe · vbi glo · Nicolai de lyra dicit · vita in sanguine pncipaliter consistit Vñ a philozophis et medicis dicit sanguis sedes aie · Quod sicut sanctꝰ Tho · in · iij · di · xi · dicit potest intelligi · vno modo qꝛ sedes aie dicit ai · conseruatio vite q̄ est p sanguinē · Alio modo qa sanguis est potentia totū quia p actū nutritiue virtutis in mē bra cōuertit · Tercio quia p sanguinē in corde generatū vitalis operatio in oīa mēbra diffundit · vt phūs dicit libro de aīalibus · hec ille · Ex quibꝰ manifeste ptz qꝛ negātes simplr sanguinē non ptinere ad veritatē humane nature maxime in xp̄o non bñ dicāt ꝛ errent · Item hunc modū dicēdi sancti Tho · scz qꝛ totꝰ sanguis xp̄i effusus in sua passione in resurrectiōe sua fuerit reassūptus · sequit magister Jo · de poliaco · iij · qō libeto suo vbi ostendit qꝛ hora passionis non erat in xp̄o aliquis sanguis superfluus · & sic totus sanguis quem tūc habuit ad veritatem & perfectionē humane nature pertinebat · & per cōsequens totus qui effusus est in passione in resurrectione fuit reassumptus · Hunc autem modum dicendi prosequentes ponemus duas conclusiones · Prima est · qꝛ sanguis effusus in passione pro redemptione generis humani non fuit separatus a diuinitate · Ista conclusio que videtur esse fundamentū huius materie probatur multipliciter · vt probauimus coram papa Pio cum fuit ista materia disputata coram sanctitate eius & dominis Cardinalibus · Primo sic · ex illo Math · xxvi · Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur · & hic est sanguis qui pro vobis effundetur · ex quibus verbis cristi eadem videtur esse vnitas inter sanguinem effusum et sanguinem viuum que fuit inter corpus viuum xp̄i & corpus mortuum · sed corpus mortuum & corpus viuum xp̄i fuit vnum & idem vnitate suppositi · ergo sanguis effusus & sanguis viuus cristi fuit vnus vnitate suppositi · quod nō esset si sanguis effusus in passione fuisset a diuinitate separatus · consequentia est bona · & ancedēs pro vtraqꝛ parte alꝰ dabit · qꝛ sanguis effusus esset alius suppositaliter q̄ꝛ sanguis viuus cristi · quod non videtur

conuenienter dictum. Secdo sic. sanguis cristi effusus in passi-
one fuit preciū sufficiēs redemptiōis hūane nature. ergo non
fuit a diuinitate diuisus. cōna est bona. añs patet ex illo. i. ad
Corin. vi. Empti enī estis precio magno quia sufficienti. ꝫ suf
ficiens preciū redemptionis nō potuit esse aliqua virtute cre
ata. vñ necesse est ꝙ virtute diuina. Vnde ex hac ratiōe sumi
tur hec necessitas incarnatiōis. vñ sanctꝰ Tho. sup illd Pau
li. i. ad Corin. vi. Empti estis precio magno dicit. dicit autez
preciū redemptionis magnū. quia nō est corruptibile sed eter-
num. habēs virtutē cū sit sanguis dei eterni. Tercio. sanguis
effusus fuit incorruptiblis. ptz tum ex illo ps. Que vtilitas in
sanguine meo cū descendero in corruptionem. tum ex illo. i.
Petri. i. Non corruptibilibus auro & argento redempti estis
ꝫ precioso sanguine ꝛc. ꝫ ista incorruptio non inerat ei ex na-
turali virtute. ergo necesse erat ex virtute diuinitatis sibi vni-
te. Vñ sanctꝰ Tho. sup illud Pauli. i. ad Corin. vi. ꝓxime in-
ductū dicit. ꝙ sanguis est incorruptibilis eternaz habens vir
tutem ꝛc. Quarto. sanguis cristi qui datur nobis sumendꝰ sub
sacramento est idem sanguis qui effusus est a corpe cristi ī re
missionem peccatorum. sed iste est vnitus diuinitati. ergo ꝛc.
Quinto. actio & operatio arguūt virtutem in operāte. ꝫ san-
guis cristi operatꝰ ē remissionē peccatoꝝ. Apoc. i. dilexit nos
& lauit nos in sanguine. Item lotionē culpaꝝ. aptionē regni
celestis. vt testatur apl's ad Hebr. ij. ergo necesse ē dicere ꝙ fuit
diuinitati vnitꝰ. cōna est bona. quia cum tales opationes sint
supernaturales & diuine necesse arguunt in operante virtutez
diuinitatis. ergo sanguis ipse semp fuit diuinitati vnitus. vñ
sanctus Tho. sup illud apl'i ad Hebr. ix. Cristꝰ assistens pon
tifex p ꝓpriū sanguinē introiuit semel in sancta eterna redēpti
one inuenta dicit sic. per istū sanguinē redempti sumus & hoc
in perpetuū quia virtus eius est infinita. Item Nicolaꝰ de ly
ra dicit sic. sanguis cristi ex vnione ad suppositū diuinū ꝯtra-
hit quandā infinitatē virtutis. hec ille. Sexto sic. nullus sa-
piēs medicus subtrahit a medicina sua virtutem qua debet sa
nare vulnus cui est applicanda. hoc patet. sed verbum dei est

sapientissimus medicus & sanguinem suum ordinauit effundendū in medelā humani generis egrotātis · dicit em̄ Aug⁹ · in libro contra quinq; contraria hostiū · fusus est sanguis medici & factum est medicamentū frenetici · Sed virtus medicine est ipsa diuinitas · ergo nullo mō est dicēdū q̄ verbū dei se parauerit diuinitatem suam a sanguine quē effudit in medicamentū humani generis · Septimo paruifacere dignitatem sanguinis x̄pi effusi in passione x̄pi pro redemptione nr̄a est derogare pietati fidei x̄piane · cū beat⁹ Petrus vocat eū preciosū & Paulus magnū preciū · sed sanguinē effusum in passiōe cristi pro redemptione hūani generis dicere separatū esse a diuinitate est paruifacere dignitatem eius · vt p̄z · qua ei⁹ dignitas attenditur ex vnione ad diuinitatem · sicut separe lapidez preciosum ab annulo est minuere preciositatem & valorē annuli · ergo nullo modo est audendū dicere x̄pi sanguinē in passione effusum pro redemptione humani generis fuisse a diuinitate separatū · Octauo sic · dicit Damasce · anathema sit qui dicit verbum deposuisse quod semel assumpsit · quod intelligendum de eo quo ad vnitatem suppositalem est assumptū vt dictū est · sed sanguis x̄pi in passione effusus cū pertineat ad integritatem humane nature · fuit simul vnit⁹ diuinitati x̄pi · ergo nunq̄ fuit ab ea sepatus · Nono sic · deus nihil agit frustra minus q̄ natura · quia cum sapiens ditissimus sit omia disponit cum ratione · sed nulla ratio sufficiens p̄t assignari · q̄ sanguis effusus in remissiōem peccator̄ derelinquat̄ a diuinitate · nec aliqua vtilitas · sed pro ista parte sunt rationes · est auctoritas · est vtilitas publica · s · redemptio humāi generis · ergo ꝛc · Decimo sic · nullum suppositum est assumptibile a verbo dei · ꝑ si sanguis x̄pi fuisset a diuinitate separatus esset suppositū per se subsistens · ergo nullo modo fuisset reassumpt⁹ · quod est hereticum · Secūda conclusio que sequit̄ ex p̄cedēti est · q̄ tot⁹ sanguis x̄pi effusus in passione x̄pi p̄ redemptione hūani generis reassumptus fuit in resurrectione eius · Ista conclusio vt dixim⁹ est sancti Tho · tam in · iij · parte · q̄ in quodlibet · & ista p̄bata est rōnibo eius quatuor · nūc aūt p̄bat̄ sic breuiter ·

Primo vt parum añ nullum suppositū est assumptibile a verbo dei vt ptz ꝫ si sanguis effusus in passione ꝑ quacūqz parte sepat⁹ esset a diuinitate esset suppositū per se existēs · ergo talis nullo modo reassumeret̄ in resurrectione · qd̄ est hereticū · Scd̄o sic · si sanguis xp̄i effusus in passiōe ꝑ redemptiōe humani generis pro pte aliqua nō reassumeret̄ in resurrectiōe sed remaneret in terris · q̄rit̄ quid erit de eo in fine seculi · nō est dicendū ꝙ corrumpet̄ · nec ꝙ tunc reassumat̄ · quia resurrectio xp̄i non iterabit̄ · ergo sequit̄ ꝙ tot⁹ sanguis in passiōe effusus ꝑ redemptione humani generis fuit reassumpt⁹ in resurrectione · ¶ Nunc est dicendū ad rationes in oppo · Ad primā respondet̄ negando ɔseqñaz · quia sanguis ille qui in aliquibo eccl'ijs dicit̄ reseruari non fuit qui fluxit de latere xp̄i sed qui miraculose dicit̄ effluxisse de quadaz imagīe xp̄i ꝑcussā · vt dicit sanct⁹ Tho · i · iij · parte · vel qui dicit̄ effluxisse de hostia cōsecrata ꝑcussā a quodaz iudeo · vt dicit Jo · de poliaco vbi · s̄ · ¶ Ad scd̄az q̄ est ɔfirmatio rñdet̄ etiā negādo ɔñaz · et ratio ē · quia fortassis qui talē sanguinē adorāt nec credūt ꝙ ille effluxisset de latere xp̄i ꝫ emanasset aliūde sicut dictū est · Vñ Jo · de poliaco rñdens p̄dicto argumento dicit sic · ꝙ si illi apd̄ q̄s est talis sanguis assererēt ꝙ fluxisset de corpe dñi male facerent · cū oppositū vt dixi ꝓbabili⁹ sit · ꝫ si oñdāt adorandū nō videt̄ periculū · quia ille sanguis vel dicit̄ effluxisse a quadaz imagīe xp̄i percussā in ɔtumeliā xp̄i · vel fluxisse de quadā hostia consecta & puncta in xp̄i cōtumeliaz sicut accidit in vico iudeorū Parisius · si ergo fluxerit de corpore xp̄i potest & debet adorari adoratione latrie sicut sacratissima reliquia cristi · Si fluxit de imagine cristi aut hostia cōsecrata quia talis fluxus omnino fuit miraculosus representās xp̄i passionem & ipsum xp̄m passum · ideo etiam debet adorari adoratione latrie · non propter se sed propter cristum passum & eius passionez quam representat · sicut etiam xp̄i imago · & ideo siue fluxerit de corpore xp̄i siue non · est error · nisi asseratur ꝙ de corpore xp̄i fluxerit qd̄ vt puto non faciūt · hoc Jo · de poliaco · ¶ Ad terciam respōdetur ꝙ etiam alij humores resurgēt sed ablatis

qualitatibus eorum · vnde Aug⁹ · valet em̃ diuina potẽtia de
ista visibili atq; tractabili natura corporum quibusdam manẽ
tibus auferre quas voluerit qualitates · vt absit labes · s · cor-
ruptionis · absit effigies · absit motio · absit fatigatio · absit ve-
scendi potestas · absit esuriendi necessitas · Et hoc de ista · q · p
nunc · Conferant aũt totũ qd̃ dictũ est id qd̃ legit̃ in directo
rio inquisitionis qꝫ clemens sextus informatus per fratrẽ Ni-
colaũ roselli ordinis predicatorꝫ inquisitorem hereticе prauita
tis in partibus Arrogonie & Cathalonie · qꝫ in cathalonia in
ciuitate Barchinonen̄ · publice predicabat̃ · qꝫ in sanguine xp̃i
aspersо in parasceue non remansit diuinitas · nec sanguis ille
erat deificatus · habito solẽni consilio magistrorum & aliorũ ·
mandauit per suas patẽtes litteras dicto inquisitori quatin⁹
dictũ articulum vt hereticalem & erroneum faceret publice re
uocari atq; solẽniter condempnari · & sic ipe inquisitor fecit in
eccl̃ia cathedrali publice Barchinonen̄ · dictũ articulum velud
hereticalem condempnari · hoc in directorio inquisitionis ·

¶ In die lune legit̃ euãgeliũ · In illo tpe · Duo ex discipul̃ ꝛc.
Lu · xxiiij · Circa qd̃ possunt disputari sequentes questiones ·
¶ Prima est vtrum conueniens fuerit vt xp̃s in alia effigie di
scipulis appareret · ¶ Secunda vtrum conueniens fuerit qꝫ
xp̃s veritatem resurrectiõis sue argumentis probaret · ¶ Ter
cia vtrum argumenta que cristus induxit sufficienter manife-
stauerint resurrectionis eius veritatem ·

AD primã · q · sic ꝓcedit̃ · & videt̃ qꝫ xp̃s non debuit in
alia effigie discipulis apparere · ¶ Primo sic · non po-
test apparere aliquid sin veritatẽ nisi quod est · sed in
xp̃o non fuit nisi vna effigies · si ergo in alia apparuit nõ fuit
apparitio vera sed ficta · sed hoc est inconueniens xp̃o · quia vt
dicit Aug⁹ · libro · lxxxiij · questionum · si fallit veritas non est ·
Est autem xp̃s veritas · ergo non debuit in alia effigie appare
¶ Secundo sic · nihil potest in alia effigie apparere qꝫ habeat ·
nisi oculi intuentiũ aliquibo prestigijs detineant̃ · sed huiusmõi

prestigia cum fiant magicis artibus non conuemebant cristo.
ſm illud .ij. Corin. vi. q̄ conuenientia xp̄i ad belial. ergo videt̄
q̄ non fuit cōueniens q̄ in alia effigie xp̄s appareret. ¶ Ter
cio sic. sicut dicit Aug⁹. in epl'a ad Jeronimū. si vel vnū mē-
daciū in sacra scriptura inueniat̄ infirmabit̄ tota sacre scrip-
ture auctoritas. ergo similit̄. si vel in vna apparitione xp̄s di
scipulis apparuit aliter q̄ꝫ esset infirmabit̄ quicqd post resur-
rectionē viderūt in xp̄o. qd̄ est inconueniens. ergo non debuit
in alia effigie apparere. ¶ In oppo. est euangeliū. dicit̄ enim
Lu. vltimo. post hec duobus ex eis ambulātibus oñsus est in
alia effigie euntibus in villā. Rño dicendū sub ista cōclusione.
q̄ ꝯuemēs fuit vt xp̄s in alia effigie appareret discipulis suis
post resurrectionē suā eius resurrectionem non credentibus. q̄
conclusio ꝓbatur sic ſm Tho. in .iij. parte. q. lv. ar. iiij. resurre
ctio xp̄i manifestanda fuit hom̄ibus ꝑ modum quo eis diuina
reuelant̄. Innotescunt aūt diuina hominibus ſm q̄ diuersimo
de sunt affecti. Nam illi qui habent mentem bene dispositam
ſm veritatem diuina percipiunt. Illi aūt qui habent mentem
non bñ dispositā diuina ꝑcipiunt cū quadā ꝯfusione dubieta-
tis vel erroris. Animalis em̄ hō non ꝑcipit ea q̄ sunt spūs dei
vt dicit̄ .i. Corin. ij. Et ideo xp̄s quibusdā ad credēdū dispo
sitis post resurrectionē apparuit in sua effigie. illis aūt in alia
effigie apparuit qui iam circa fidem videbant̄ tepescere. vnde
dicebant. nos sperabamus quia ipse esset redemptur⁹ israhel.
vnde Greg. dicit in omelia. q̄ talē se eis exhibuit in corpore.
qualis apud illos erat in mente. quia em̄ adhuc in eoꝝ cordi-
bus peregrin⁹ erat in fide ire se longi⁹ finxit ac si esset peregri
nus. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primā rñdet̄ negādo ꝯseqñaꝫ.
& rō est. qꝛ sicut dicit Aug⁹. in libro de ꝯcordia euāgelistarū.
non omne qd̄ fingim⁹ mēdaciū est. ſ qñ id fingim⁹ qd̄ nihil
signat tūc est mēdaciū. cū aūt fictio nr̄a refert̄ ad aliquā sigm
ficationē non est mēdaciū ſ aliq̄ figura veritatis. al's oīa que a
sapiētibo et sanctis viris vel etiā ab ip̄o dño figurate dicta sūt
mēdacia reputabunt̄. quia ſm vsitatum intellectum non cōsi-
stit veritas in talibus dictis. sicut aūt dicta ita etiaꝫ fingunt̄

facta fine mendatio ad aliquam rem significandam·et ita factū est hic vt dictum est· ¶ Ad secundā respōdetur iuxta Aug⁹· & habet in glo· ordi· q̄ non incongruenter dicit hoc impedimentū in oculis a sathana fuisse ne agnosceretur Jhūs· vñ in euāgelio pñti dicit q̄ oculi eor tenebant ne eū agnoscerēt·et illa detentio vocat aurisia·de qua in glo·Gen·xix· In scripto vero tercio di·xxi·q·iij·dicit sctūs Tho·sic·q̄ pōt dici q̄ q̄mis visui discipulor repñtaret ꝓpria species in qua soliti erāt videre xp̄m·tñ diuina virtute impediebant vires interiores ne sequerent iudiciū de psona illa q̄ esset·vt sic ea q̄ exteri⁹ agebant informarent his q̄ interius ptingebāt in ipis·vt pñtem haberēt & nō cognoscerēt·quia amabāt ꝑ dubitabāt·vt dicit Greg· ¶ Ad tertiā rñdetur q̄ ratio illa sequeret vt dicit sanctus Tho·in·iij·parte vbi·ꝑ·si aliene effigiei specie nō fuerūt reducti ad vere videndū xp̄i effigiez·sicut em Aug⁹·ibidē dicit·tñ a xp̄o facta ē pmissio·ſ·vt si p̄dicto mō oculi eor tenerētur vsq; ad sacrāmētū panis vt vmitate corpis eius participata remoueri intelligat impedimētū inimici vt xp̄s posset agnosci Vñ ibidē subdit·q̄ apti sūt oculi eor et cognouerūt eū·non q̄ añ clausis oculis ambularēt·ꝑ merat aliqd quo nō sinerēt agnoscē qđ videbāt·qđ·ſ·caligo & aliqs humor solet efficē·

¶ Ad secundā·q·sic procedit et videt·q̄ non fuerit conueniēs xp̄m argumētis resurrectiōez suā ꝓbare· ¶ Primo sic·dicit em Ambro·tolle argumenta vbi fides q̄ritur·ꝑ de resurrectione queritur fides·ergo argumenta ad resurrectionē probandā fieri non debuerūt· ¶ Deīo sic·Greg· dicit·fides non habet meritum cui humana ratio prebet experimentū·ꝑ ad xp̄m non pertinebat meritū fidei euacuare·ergo ad eum non pertinebat resurrectionem per argumenta confirmare· ¶ Tercio sic·aut illa argumenta fuerunt sufficientia ad probandū resurrectionem aut non·si non hoc videt ad imperfectionem argumenta inducentis redundare·si fuerūt sufficientia & argumentum sufficiēs facit scientiā vel arguitionē q̄ nō stat simul cū fide q̄ est de non apparentibus·ergo videt q̄ argumenta illa euacuauerunt fidē & abstulerūt meritum eius·

¶ Quarto sic · sicut est fides de resurrectione ita de alijs articulis · sed ad alios articulos non induxit ista argumenta probatiua · ergo nec ad resurrectionē inducere debuit · ¶ In oppo· est illud Act · i · q apparuit discipulis Jhesus per dies · xl · in multis argumētis loqns de regno dei · Rño notādū sm Tho· in · iij · parte · q · lv · ar · v · q argumentū dupliciter dicit · qnqz em dicit argumentū quecūqz ratio rei dubie faciens fidē · qnqz aūt dicit argumentū aliqd signum sensibile quod inducit ad alicuius veritatis manifestationē · sicut etiaz Aristotiles aliqn in libris suis vtitur nomine argumenti · Capiendo primo mō argumentū est conclusio · q xps non probauit discipulis suis resurrectionē per argumenta · Ptz conclusio · quia talis ꝓbatio argumentatiua ꝓcedit ex aliquibus pncipijs que si nō essent nota discipulis mhil p ea eis manifestaretur · quia ex ignotis non potest aliquid fieri notum · si aūt essent eis nota non transcenderent rationem humanā · & ideo non essent efficacia ad fidem resurrectionis ostendendā que rationem humanam excedit · Oportz em principia ex eodem genere assumi · vt dicatur · i · posteriorum · Probauit autem eis resurrectionem per auctoritatem sacre scripture que est fidei fundamētum quando dixit eis · Oportet impleri omia que scripta sunt in lege et psalmis et prophetis de me · vt habetur in euangelio hodierno · Si autem accipiatur secundo modo argumentum · sic est conclusio secunda · q cristus suam resurrectionem argumentis declarauit inꝫctum per quedā euidentissima signa se vere resurrexisse ostēdit · que quidem signa resurrectionis fuе cristus ostedit discipulis conuenienter propter duo · Primo quidem quia nō erāt corda eorum disposita ad hoc q de facili fidē resurrectionis acciperent · Vnde ipse dixit eis vt patet in euangelio presenti · O stulti & tardi corde ad credendum · & Mar · vltimo · exprobauit incredulitatem eorum et duriciam cordis · Secundo vt per huiusmodi signa eis ostensa efficacius eorum testimoniū redderent · sm illud · i · Jo · Quod vidimus & audiuimus & manus nostre contractauerunt hoc testamur · ¶ Ad rationes in oppositum · Ad primam rndetur · q Ambrosius ibi loquit de

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu im. A. Mickiewicza

argumentis ſm rationem humanam procedentibus que inualida ſunt ad ea que ſunt fidei oſtendēda ſicut dictum eſt· ¶ Ad ſcḋam reſpondetur negādo cōſequentiā & ratio eſt· quia meritū fidei ex hoc eſt q̄ homo ex mandato dei credat que non videt· vnde illa ſola ratio meritum excludit que facit videri per ſcientiam id qḋ credendū ꝓponit̄· et talis eſt ratio demonſtratiua· huiuſmōi aūt rationes xp̄s non induxit ad reſurrectionē ſuaz declarandā· ¶ Ad terciam ptz reſponſio ex dictis· q̄m argumenta xp̄i non ſunt argumēta p rationes demonſtratiuas que ſciētiam faciunt· quia tales vt dictū eſt non habent hic locum· & ideo licz argumēta inducta per xp̄m in ſuo genere fuerint ſufficientia ad probandum reſurrectionem ſuam· vt oſtendet̄ infra in queſtione ſequenti· non tamen tulerūt fidem nec abſtulerunt meritū· ¶ Ad quartā rn̄detur negando conſequentiaz· & ratio eſt· quia articuli fidei quidā ſunt de diuinitate tm̄· & iſti non poſſunt ad ſenſum probari ſed per miracula vel p auctoritates· & ſic probati ſunt· quidā autem ſunt de vnitate hūanitate diuinitati· & iſti etiam ad ſenſum probati ſunt· ſ̄ quia paſſio & aſcenſio in ſeipa viſa ſunt· reſurrectio aūt nō· et ideo ſigna reſurrectiōis viſibiliter oſtendere oportuit ex quibus cō ferendo ad veritatem reſurrectionis peruenirētur ꝛc·

AD terciā· q· ſic ꝓcedit̄· & videt̄· q̄ argumenta q̄ xp̄s induxit non ſufficienter manifeſtauerunt reſurrectiōis eius veritatem· ¶ Primo ſic· nihil oſtendit xp̄s poſt reſurrectionem diſcipulis qḋ etiam angeli hominibus apparentes vel non oſtenderunt vel non oſtendere potuerūt· Nā angeli in humana ſpecie frequēter ſe hoībus oſtēderūt & cū eis loquebant̄ & conuerſabantur & etiam comedebant ac ſi eſſent homines veri· ſicut patet Gen̄· xviij· de angelis quos Abrahā ſuſcepit hoſpicio· & in libro Tobie de angelo qui eum duxit & reduxit· & tamen angeli non habent vera corpora naturaliter eis vnita quod requiritur ad reſurrectionem· non ergo ſigna que xp̄s diſcipulis exhibuit fuerunt ſufficientia ad reſurrectionē eius manifeſtandā· ¶ Deḋo ſic· xp̄s reſurrexit reſurrectione glorioſa· i· habens ſimul humanā naturā cum gloria·

sed quedam xps ostendit discipulis que videntur esse contraria nature hūane·sicut q ab oculis eoz euanuit·vt ptz in p̄senti euangelio·& q ad eos ianuis clausis introiuit·vt in euā gelio crastme diei habetur·quedā autem videntur esse contraria glozie·puta q manducauit & bibit·q etiā habuit vulnera & cicatrices·ergo videtur q illa argumenta non fuerūt sufficientia nec conuenientia ad fidem resurrectionis ostendendā· ¶ Tercio sic·corpus xp̄i post resurrectionem non erat tale q tangi deberet ab homine mortali·vnde ipse dixit magdalene Jo·xx·Noli me tangere nondum em̄ ascendi ad patrem meū· non ergo conuenies fuit q ad manifestandum sue resurrectionis fidem seipsum discipulis palpabilem exhibuit·¶ Quarto sic·inter dotes glorificati corporis precipua videt esse claritas·glozia3 tamen in resurrectione nullo argumento ostēdit· ergo nunc insufficientia fuerint illa argumenta ad manifestādam qualitatez resurrectionis xp̄i·¶ In oppositum est·quia xps cum sit sapientia suauiter & conuenienter disposuit omnia·vt dicatur Sapie·viij·Rño dicendū sub ista conclusione Argumenta que xps induxit sufficienter manifestarunt veritatem sue resurrectionis· Pro qua cōclusione est notandum fm Tho·vbi supra ar·vi·q xps resurrectionem suā duplicit manifestauit·s·testimonio & argumēto.i.signo·& vtraq; māifestatio in suo genere fuit sufficiens·est em̄ vsus duplici testimonio ad manifestandam suam resurrectionem discipulis quoz̄ neutrum potest refelli· Quoz̄um quidem primum testimoniū est angeloz̄um qui mulieribus resurrectionem annuntiauerunt·vt patet per omnes euangelistas· Aliud autem est testimonium scripturarum quas ipse proposuit ad ostensionē sue resurrectiōis·vt dicatur in presenti euangelio· Argumenta etiam fuerunt sufficientia ad ostendendam veram resurrectionem & etiam glozioſam·q autem fuerit vera resurrectio ostendit vñomodo ex parte corporis circa quod tria ostendit· Primo quidem q esset corpus verum & solidum non corpus fantasticum vel rarum sicut est aer· & hoc ostendit per hoc q corpus suum palpabile prebuit· Vnde ipse dicit Luce vltimo·

palpate & videte quia spirit⁹ carnem & ossa non habet. Secundo ostendit ꝙ esset corpus humanum ostendendo eis verā effigiem quam oculis tuerentur. Tercio ostendit eis ꝙ esset idem numero corpus quod prius habuerat ostendēdo eis vulnerum cicatrices. Vnde Luce vltimo legitur. ꝙ dixit eis. Videte man⁹ meas & pedes meos quia ego ipse sum. Alio modo ostendit eis veritatem sue resurrectionis ex parte anime iterato corpori vnite. & hoc ostendit per opera triplicis vite. Primo quidem per opus vite nutritiue. in hoc ꝙ cum discipulis suis manducauit & bibit. vt legitur Lu. vltimo in euāgelio presenti. Secundo per opera vite sensitiue. in hoc ꝙ discipulis ad interrogata respōdebat & presentes salutabat. in quo ostendebat se & videre & audire. Tercio per opera vite intellectiue in eo ꝙ cum eo loquebantur & de scripturis disserebant. & ne quid deesset pertinens ad perfectionem manifestationis. ostendit etiam se habere diuinam naturam per miraculum quod fecit in piscibus capiendis. & vlterius per hoc ꝙ ipsis videntibus ascendit in celum. quia vt dicitur Jo. iij. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. gloriam etiam sue resurrectionis ostendit discipulis per hoc ꝙ ad eos clausis ianuis intrauit. similiter etiaꝫ ad ꝓprietatem glorie pertinebat ꝙ subito ab oculis discipulorū euanuit. vt dicitur in euangelio presenti. quia per hoc ostendebatur ꝙ in potestate eius erat videri & non videri. qđ pertinet ad conditionē corporis gloriosi vt dictum est. ¶ Ad rationes in oppo. Ad primā respondetur dupliciter. Primo ꝙ licet singula argumentorum non sufficerent ad manifestandam xp̄i resurrectionem. omnia tamen simul accepta perfecte xp̄i resurrectionem manifestarūt. maxime propter scriptum testimonium & angelorum dicta & ipsius cristi assertiōem miraculis confirmatam. Secundo respondetur. ꝙ non est simile de apparitione & manducatione angelorum & xp̄i. nam angeli apparentes non asserebāt se homīes esse sicut asseruit xp̄s se verum hominem esse. Preterea aliter xp̄s māducauit & aliter angeli. nam quia corpora ab angelis assūpta nō erāt corpa viua

vel animata · non erat vera cōmestio licet esset ibi vera cibi con
tricio & trahicio ad interiorem partem corporis assumpti · vn
de & angelus dicit Thobie · x · cū essem vobiscum videbar qui
dem manducare & bibere vobiscū · ꝫ ego cibo inuisibili vtor ·
sed quia corpus xp̄i fuit vere aīatum vera fuit eius cōmestio ·
ꝫ tamen facta est ad probandū veritatez nature que manet in
statu glorie q̄tum ad omnes potentias & membra · licet non
moueāt vsus ommū potentiarum & membroꝝ · quia nō inest
necessitas · & ideo dicit Beda · ꝙ xp̄s māducauit potestate nō
egestate · ¶ Ad scd̄am rn̄detur negando ɔseqn̄az · & ratio est ·
quia argumēta que inducebat cristus · quedam inducebat ad
probandum veritatem nature humane · quedam ad probandū
gloriam resurrectionis · condicio autem nature humane ꝫm ꝙ
in se consideratur q̄tum scilicet ad statum presentem contrari
atur conditioni glorie ꝫm illud · i · Corin · xv · seminatur in infir
mitate & resurget in virtute · & ideo ea que inducunt ad on̄
dendum condicionem glorie videntur habere contrarietatem
ad naturam non simpliciter sed ꝫm statū presentem & ecōuer
so · vnde Greg · dicit ī omelia · ꝙ duo mira & supra humanaz
rationem sibi valde contraria dominus ostendit · cū post resur
rectionē corpus suū etiā incorruptibile et tamē palpabile de
monstrauit · ¶ Ad terciā rn̄detur negando assumptū · nam licz
illud de magdalena intelligatur in mīsteo factū quia carnalit̄
adhuc in eum credebat q̄q̄ sicut hominem flebat · tamen alibi
magdalena legitur xp̄m tetigisse qn̄ simul cum alijs mulieribo
accessit & tenuit pedes eius · ¶ Ad quartaz rn̄detur negando
ɔseqn̄az · et ratio est · quia sicut Aug⁹ · dicit ad Orosiū · Clarifi
cata carne de⁹ resurrexit · ꝫ noluit in ea clarificatiōe discipulis
apparere · quia nō possent oculis talem claritatē ꝑspicere · si em̄
anteq̄ moreretur pro nobis & resurgeret quando transfigura
tus est in monte discipuli sui eum videre non potuerunt · q̄to
magis clarificata carne domini eum videre non possent ·

¶ Die martis est euangeliū · In illo tempore · stetit Ihūs ꝛc ·
Lu · vltimo · Circa quod possunt disputari sequentes q̄stiōes ·

¶ Prima vtrum conueniens fuerit cristum resurgere cum cicatricibus. ¶ Secunda vtrum conuenienter cristus palpabilez discipulis se exhibuerit. ¶ Tercia vtrum cristus post resurrectionem vere comederit incorporando sibi cibum.

AD primam. q. sic procedit. & videt q̄ non fuerit cōueniens xp̄m resurgere cum cicatricibus. ¶ Primo sic dicit enī. i. Corin. xv. q̄ mortui resurgent incorrupti sed cicatrices & vulnera videntur ad aliquam corruptionē & defectum pertinere. non ergo fuit conueniens vt cristus qui resurrectionis actor est cum cicatricibus resurgeret. ¶ Secundo sic. corp9 cristi integrum resurrexit. sed aperture vulnerum cōtrariantur integritati corporis quia per eas discontinuat corpus. ergo inconueniens fuit cū illis resurgere. ¶ Tercio sic. status resurgentium est status immutabilitatis. ergo crist9 in seipso non debuit demōstrare nisi quod semper futurum in eo erat. sed cicatrices non semper in eo manere debebant. quia dicit Damascenus q̄ tm̄ s̄m dispensationem fuerunt in eo. ergo non fuit conueniens vt cristus cum illis resurgeret. ¶ In oppositum est euāgelium presens. Rn̄o dicendum sub ista cōclusione. conueniens fuit vt cristus cum cicatricibus resurgeret. probatur cōclusio. decet victorem insignia sue victorie habere & ostendere. sed sicut dicit Aug9. libro de ciuitate dei. cicatrices vulnerum cristi fuerunt victorie sue indicie. ergo decuit vt eas haberet & ostenderet. Vnde dicit Beda super Lucam. non ex impotentia curandi cicatrices cristus seruauit. sed vt imperpetuum victorie sue circumferat triumphum. Secūdo s̄m Tho. in. iij. parte. q. lv. ar. iiij. fuit conueniens ad confirmandum corda discipulorum circa fidem sue resurrectionis instruēdo eos q̄ idem sit qui passus est & qui resurrexit. Tercio vt patri pro nobis supplicans quale genus tormenti pro homine pertulerit semper ostendat. Quarto vt sua morte redemptis quam misericorditer sint adiuti propositis eiusdem mortis indicijs insinuaret. Quinto vt q̄ iuste dampnentur impij in iudicio insinuet ostensis cicatricibo quas p̄ illis accepit.

¶ Ad rationes in oppo. Ad primam respondetur. q̄ cicatrices ille que in corpore xp̄i permanserunt & que in alijs martiribꝰ vt dicit Augꝰ. ij. de ciuitate dei. non pertinent ad corruptionē vel defectum aliquem sed ad maiorem cumulum glorie mer-tum sunt quedam virtutis insigna. & in illis locis vulnerum quidam spiritualis decor apparebit. ¶ Ad secundā respōdetur q̄ illa apertura vulnerum q̄uis sit cum quadam solutione cō tinuitatis. totum tñ hoc recōpensat̄ per maiorem decorem glo rie. vt corpus non sit minus integrum sed magis perfectum. ¶ Ad terciam rñdetur negādo minorē. dicimus em̄ q̄ cicatri-ces semper mansure sunt in corpore. q̄ autē dicatur q̄ sunt di-spensatiue assumpte hoc nō est. quia ad temp⁹ assumpte fuit. sed quia non erat de necessitate nature q̄ in xp̄o remanerent. sicut accidit in nobis sed ꝓpter aliquē finem sicut dictum est.

¶ Ad secundā. q. sic ꝓcedit̄. & videt̄. q̄ non fuit conue niens q̄ xp̄s se palpandū discipulis exhiberet. ¶ Primo sic. palpabile em̄ incorruptibili est cōtrarium. vt dicit Greg. sed contraria non possunt esse in eodem. cum ergo corpus cristi esset incorruptibile videtur q̄ non debuit seip̄m palpabilem exhibere. ¶ Secundo sic. differentie tangibiles sunt calidum & frigidum & huiusmōi contraria. sed in corpo ribus glorificatis non erūt huiusmodi qualitates contrarie vt videt̄. ergo corpus xp̄i palpari nō potuit. ¶ Tercio sic. hoc solū est palpabile quod resistit tactui & cui tactus resistit. vñ aer q̄uis sit tangibilis non tamen est palpabilis. sed corpori xp̄i non resistebat aliud corpus qđ ianuis clausis intrauit. er-go palpari non potuit. ¶ Quarto sic. spūs boni vel mali pos-sunt accipe corpus solidū. ergo p palpationem non sufficien-ter ꝓbat̄ veritas corpis. ¶ In oppo. est euangeliū hodiernū. vbi dicit̄. palpate & videte ꝛc. ¶ Rño dicēdū q̄ xp̄s conuenienter corp⁹ suū palpabile discipulis exhibuit. ptz ista ꝺcluſio. qm̄ ad ostēdendā veritatē resurrectiōis ꝺuenient̄ visui adiunxit pal pationē. vt excluderet̄ visio p imutationē visus ab imaginatio ne. & visio vmbraꝝ et visio spirituū apparētiū. vt dicit Tho. in. iij. scripto. di. xxi. q. iij. ¶ Ad rōes i oppo. Ad primā rñdet̄

q̄ omne corpus tangibile est per naturam corruptibile · vnde
ſm philozophos · celum est visibile & nō tangibile · ſed quod
est per naturam corruptibile potest esse per gloziam mcorrupti
bile · vñ q̄ꝫ corruptibile et mcorruptibile sint contraria sim-
pliciter · propter quod dicit Greg · q̄ xp̄s ostendit m se duo
contraria · tamen corruptibile per naturam & mcorruptibile p
gloziam non sunt contraria · vnde sicut corpus glozioſum ha-
bet in potestate ſua videri & non videri · ita habet m potestate
ſua q̄ posset palpari & non palpari · & vtrūq; sine miraculo ·
ſi palpat̄ p naturā corporis · non palpabile aūt est inq̄ꝫtū cor
pus est instrumentum anime glozioſe · ¶ Ad ſcdam respōdet̄
dupliciter · Primo sic · q̄ palpatio non pertinet ad ſensum ta-
ctus inq̄ꝫtum est discretiuus calidi & frigidi & huiusmodi con
trariorum · ſed inquantum est discretiuus corporum solidorum
que habent potentias naturales resistēdi diuidenti · & hec qui-
dem soliditas est in corporibus glozioſis etiam ſi non sint qua
litates ille contrarie · Secundo respondetur · q̄ etiā ſi qualita
tes ille sint in corpore glozioſo quantum ad ſubstantiam · ſed
non sunt quantum ad actionem quod vnum agat in alterum ·
continebuntur enim per formam glozie ne agant sicut continē
tur per formam naturalem ne diſſoluant comunctum · ¶ Ad
terciam respondetur negando conſequentiaꝫ · & ratio est · quia
quamuis corpori glozioſo nullum corpus non glozioſum po
test resistere · tamen corpus glozioſum potest resistere cuilibꝫ
alteri corpori & ſecundum hoc potest palpari · ¶ Ad quartam
respondetur negando conſequentiam · & ratio est · quia quam-
uis ſpiritus possit corpus solidum accipere non tamen potest
assumere corpus solidum in quo appareant omnes operatio-
nes vite · Sicut perfecte in corpore cristi apparebant · Pre-
terea quia opus artis non potest esse simile operi nature · quā-
uis statim non percīperetur deceptio ſi ſpiritus opus solidum
assumpſiſſet · tamen ex longa mora qualem cristus traxit cum
diſcipulis ſuis non potuiſſet latere · quia iſta que fiunt per ar-
tem demonis preter viam nature non sunt diuturna · & tantuꝫ
de iſta concluſione ·

Ad teraiam questionem qua queritur · vtrum cristus post resurrectionem vere commedent incorporando sibi cibum sic proceditur et videtur · qꝫ cristus post resurrectionem vere comederit cibum sibi incorporando · ¶ Primo sic · dicit enim Augustmus · libro · lxxxiij · questionum · Si fallit veritas non est · vnde nulla fictio decet cristum qui est veritas · esset autem fictio si non vere cibum incorporaret quē ipse comedere videbatur · vere ergo comedit incorporando sibi cibum · ¶ Secundo sic · si non fuit vera comestio non videtur argumentum sufficiens ostensiuum veritatis humane nature · sed fuit · ergo vera comestio fuit incorporando sibi cibum · ¶ Tercio sic · Si non fuit cibus sumptus corpori incorporatus · queritur quid fit factum de illo · ¶ In oppositum arguitur ex eo qꝫ Damascenꝰ dicit in tercio libro · qꝫ cristus & si gustauit cibum post resurrectionem sed non lege nature sed dispensationis · modum & veritatem credere faciens resurrectionis · quia hec eadem caro est que passa est & que resurrexit · Rño dicendum · qꝫ aliquid dicitur esse verum dupliciter · Vno modo veritate sigmificationis · Alio modo veritate naturalis speciei · Sicut vox est vera veritate sigmificationis quando sigmificat quod est · Veritas autem naturalis speciei dependet ex principijs speciei · non autem ex effectibus vel ex his que quocunqꝫ modo consequuntur · Vnde vox dicitur vera veritate naturalis speciei quādo formatur debitis mstrumentis & ex ore animalis profertur cum quadam imagmatione · & etiam si a nullo audiatur quod est effectus sermonis consequens vocem Leguntur enim in scripturis sicut in superioribus dictum est absqꝫ necessitate & angelos comedisse & cristum post resurrectionem · & vtraqꝫ commestio fuit vera · vt Augustmus dicit · xiij · de ciuitate dei · aliter tamen & aliter · In angelis enim fuit vera veritate sigmificationis · quia vt Augustmus ibidem dicit · angeli commederunt non quia indigebant · sed quia volebant & poterant · vt hominibus quadam sui misterij humanitate ꝯgruerēt · In xp̄o aūt fuit vera comestio veritate naturalis speciei · fuit em̄ exercita naturalibo instrumētis ad hūc actū

ordinatis. & etiam fuit vera veritate significationis. quia significabat veritatem humane nature in corpore resurgente. q̄ autem cibus conuertatur in corpus est quid consequens commestionem. vnde esset in nobis si cibus non conuertatur sed statim per vomitum eiciatur. mhilominus vera fuit commestio que precessit. non autem conueniebat vt in corpus christi cibus conuerteretur quod iam erat extra statum generationis & corruptionis. et sic patet responsio ad primam rationem in oppositum. ¶ Ad secundam respondetur negando consequentiam. Pro quo nota iuxta Albertum super Lucā q̄ sicut dicit Ambrosius. duplex est manducatio & vtraq; veritatis nature demonstratiua. vna quidem indigentie que cibum sumptum sibi incorporat & ex eo accipit confortationem. & hec est animalis corporis. Alia autem est pure potestatis & nullius infirmitatis demonstratiua. & hec cibum sumit sed digerendo eum sibi non incorporat. sed potestate nature consumit & in pristinam conuertit materiam. sicut radius consumit aquam. et hac potestate christus manducaut post resurrectionem. hec autem potestas non est nisi vere carnis corporibus. & non in fantasiis nigromanticorum. vnde ab ista sicut firmissimo sue resurrectionis argumento processit christus. Ex istis patet responsio ad terciam quid sit factum de illo cibo ꝛc.

¶ In octauis pasche est euāgeliū. In illo tpe. Cum sero esset die illo ꝛc. Jo. xx. Circa q̄ ꝑnt disputari sequētes questiones. ¶ Primo vtrum conueniens fuerit vt christus post resurrectionem cum discipulis continue conuersaretur. ¶ Secundo vtrū xp̄s intrauerit ad discipulos clausis ianuis. ¶ Tercio vtrum Thomas cicatrices christi tetigerit vel tantum viderit.

AD primam questionem sic proceditur. & videtur fuisse conueniens q̄ christus post resurrectionem suam continue cum discipulis conuersaretur. ¶ Primo sic. ad hoc enim christus post resurrectionez discipulis apparuit vt eos de fide resurrectionis certificaret et consolationē pturbatis

afferret · sm illud · Jo · xx · Gamsi sunt apostoli viso domino · sed magis fuissent certificati & consolati si eis continue suam presentiam exhibuisset · ergo videtur fuisse conueniens vt cõtinue cum eis conuersaretur · ¶ Secundo sic · cristus resurgens a mortuis non statim ascendit in celum sed post quadraginta dies · vt habetur Act · i · Illo autem tempore intermedio in nullo alio loco potuit conuenientius esse q̃ vbi discipuli ei? erant congregati · ergo videtur conueniens q̃ cum eis cõtinue conuersatus fuisset · ¶ Tercio sic · ipso die resurrectionis dominice xp̃s apparuisse legitur quinquies · vt Aug? · dicit de consensu euangelistarum · Primo quidem mulieribus ad monumentum · Secundo eisdem regredientibus a monumento in itinere · Tercio Petro · Quarto duobus euntibus in castellum Quinto pluribus in iherusalem vbi non erat Thomas · ergo videtur q̃ etiam alijs diebus ante ascensionem debuerit pluries alijs apparere · ¶ In oppositum est euãgelium presens vbi dicitur · post dies octo apparuit discipulis · nõ ergo continue conuersabatur cum eis · Rño dicendum sub ista conclusione · q̃ conueniens fuit vt cristus conuersaretur post resurrectionẽ continue cum discipulis suis · que conclusio declaratur sic · sm Tho · in tercia parte · q · lv · ar · iij · circa resurrectiõem cristi duo erant declaranda discipulis · scilicet ipsa veritas resurrectionis & gloria resurgentis · Ad veritatem autem resurrectionis manifestandam sufficit q̃ pluries eis apparuit & cum eis familiariter locutus est · & comedit & bibit · & se eis palpandum prebuit · Ad gloriam autem resurrectionis sue manifestandaz noluit continue conuersari cum eis sicut prius fecerat · ne videretur ad talem vitam resurrexisse qualem prius habuerat · vnde Lu · vltimo dicit eis · Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum · Tunc quidem cum eis fuerat non solum corporali presentia sed etiam per similitudinez mortalitatis · Vnde Beda supra dicta verba exponens dicit · Cum adhuc vobiscum essem in carne mortali in qua estis & vos · tunc quidem in eadem carne resuscitatus erat · sed cum illis in eadem mortalitate non erat et cetera · ¶ Ad rationes in

oppositum · Ad primam respondetur negando ꝯsequñaz · et ratio est · quia frequens apparitio cristi sufficiebat ad certificandum discipulos de veritate resurrectionis · conuersatio autē cōtinua eos potuisset inducere in errorem si ad similem vitam eū resurrexisse crederent quam prius habuerat · consolationem autem de continua sui presentia eis in alia vita promisit · ꝓm illud Jo · xv · Iterum videbo vos & gaudebit cor vestrum · & gaudium vestrum nemo tollet a vobis · ¶ Ad secundam respondetur negando consequentiaz · & ratio est · qm cristus nō ideo continue conuersatus est cum discipulis quia reputaret se alibi conuenientius esse · sed quia hoc discipulis instruendis conuenientius iudicabat si non continue conuersaretur cum eis ratione predicta · incognitum est autem quibus in locis in medio tempore corporaliter esset · cum hoc scriptura non tradat nisi ꝙ in omni loco sit dominatio eius · ¶ Ad terciam respondetur negando consequentiā · & ratio est · quia ideo prima die frequentius apparuit · quia per plura indicia erant admonēdi vt a principio fidem resurrectionis reciperent · post q̄z autem eam receperant nō oportebat eos iam certificatos tam frequētibus apparitionibus instrui · Vnde in euangelio non legitur ꝙ post primam diem eis apparuit nisi quinquies · vt enim dicit Augustinus de consensu euangelistarum · Post quinq̄z primas apparitiōes sexto apparuit vbi vidit eum Thomas · Septimo ad mare tyberiadis in captione piscium · Octauo in mōte galilee · Nono recumbentibus · quia iam non erant in terra cum eo conuiuaturi · Et decimo in ipso die ascensionis · non iam in terra sed eleuatum in nube cum in celum ascēderet · sed non omnia ista scripta sunt sicut Jo · fatetur · crebra enim erat eius cum illis conuersatio priusq̄z ascendisset in celum · & hoc ad consolationem eorum · Vnde etiam prima Corin · xv · dicitur · ꝙ visus est plusq̄z quingentis fratribus simul · deinde visus est Jacobo · De quibus apparitionibus in euangelio non habetur mentio ·

Ad secundaz · q · sic ꝓceditur · & videtur ꝙ cristus non intrauit ianuis clausis ad discipulos ¶ Primo sic · duo

corpora non possunt esse simul in eodem loco · ergo xps nō intrauit ianuis clausis · cōsequentia est bona · quia si intrasset corpus cristi fuisset simul in eodem loco cum corpore portarum · assumptum probatur sic · locus proportionaliter respōdet locato · sed non potest etiam per miraculum fieri qꝫ idem corpus sit simul in diuersis locis nisi per aliquam conuersationem · sicut accidit in sacramento altaris · ergo nullo modo potest etiam per miraculum fieri qꝫ duo corpora sint in eodem loco ·

¶ Secundo sic · si duo corpora essent in eodem loco sumantur duo puncta in duabus extremitatibus loci · ergo inter ista duo puncta erunt due linee recte duorum corporum in eodem loco existētium · quod est impossibile · ergo impossibile est duo corpora esse in eodem loco · ¶ Tercio sic · Communes animi conceptiones non possunt esse miraculose · vt scilicet pars non sit minor toto · quia contraria communibus conceptiombus directe contradictionem includunt · similiter nec contra conclusiones geometrie que a communibus conceptiombus infallibiliter deducuntur · sicut qꝫ triangulus habeat tres angulos equales duobus rectis · similiter nec aliquid potest fieri in linea cōtra diffinitionem linee · quia separare diffinitionem a diffinito est ponere duo contradictoria simul · sed duo corpora esse in eodem loco est contra conclusiones geometrie & cōtra diffinitionem linee · ergo non potest etiam per miraculum fieri qꝫ duo corpora sint in eodem loco · probatio medie · conclusio est geometrie · qꝫ duo circuli non se tangunt nisi in puncto · si autem duo corpora circularia essent in eodem loco · duo circuli designati in eis se tangerent in totum · ¶ Similiter etiam est cōtra diffinitionem linee qꝫ inter duo puncta sit plusqꝫ vna linea recta · quod contingeret si duo corpora essent in eodem loco · quia infra duo puncta signata in diuersis superficiebus loci essent due linee recte duorum corporum locatorum · ¶ In oppositum est euangelium presens vbi dicitur · Cum fores essent clause · ꝛc · Rño dicendū sub certis conclusiōibus · Prima est qꝫ xps post resurrectiōem ianuis clausis virtute diuina intrauit ad discipulos · Ptz ista cōclusio · dicit enim Greg · in omelia

preſentis euangelij illud corpus dñi intrauit ad diſcipulos ia nuis clauſis quod ad humanos oculos per natiuitatem ſuam clauſo exiuit vtero virginis · ¶ Decūda concluſio · duo corpora poſſunt diuina virtute eſſe in eodem loco · ptz iſta concluſio ex concluſione precedenti · tum ex illo qꝫ xp̄s ad diſcipulos intrauit clauſis ianuis · tum ex illo qꝫ beata virgo filium ſuū miraculoſe peperit · ſm illo partu oportuit duo corpora eſſe ſimul in eodem loco · quia corpus pueri exiens clauſtra pudoris non fregit · ergo miraculoſe poteſt fieri qꝫ duo corpora ſint in eodē loco · ¶ Cōtra patz ſic ſm Tho · in quodlibeto · i · q · vltima · duo corpora prohibent eſſe in eodez loco ex dimenſionibus · quia materia corporalis ſm dimēſiones diuiditur · dimenſiones autem diuidunt ſm ſitum · deus aūt qui eſt ommiū cauſa prima poteſt conſeruare effectus in eſſe ſine cauſis proximis · vnde ſicut conſeruat in ſacramento altaris accidentia ſine ſubiecto · ita poteſt conſeruare dimenſionē materie corporalis & dimēſionū in ea abſqꝫ diuerſitate ſitus · poteſt ergo fieri virtute diuina & non alias · qꝫ corpori remaneat eſſe dimenſionatum ab alio corpore cuius eius materia nō ſit dimenſionata in ſitu ab alterius corporis materia · & ſic miraculoſe poteſt fieri qꝫ duo corpora ſint in eodem loco · ¶ Ad rationes in oppoſitum · Ad primam reſpondet negādo conſeqñaz · & ratio eſt · quia qꝫ vnū corpus ſit in duobus locis implicat cōtradictionem · quia de ratione loci eſt qꝫ ſit locati terminus · terminus autem eſt extra quod nihil eſt rei · vnde nihil locati poteſt eſſe in loco exteriori · quod ſi ponatur eſſe in duobus locis ſequitur qꝫ ſit extra ſuum locum · & ſic ſequitur qꝫ ſit locatum & nō locatum · hoc autem non contingit ſi duo corpora ſint in eodem loco vt dictuz eſt · & ita non eſt ſimile de vno & de alio · ¶ Ad ſecundam rationem reſpondetur negando minorem · dicimus enī qꝫ duas lineas rectas mathematicas eſſe infra duo puncta eſt impoſſibile · quia in eas nulla alia ratio dimenſionis poteſt intelligi niſi ex ſitu · ſed duas lineas naturales eſſe inter duo pūcta eſt impoſſibile quidez per naturam · ſed poſſibile per miraculū · quia remanet alia ratio dimenſionis in lineis duabus ex diuerſitate

corporum subiectorum que conseruatur virtute diuina etiam remota diuersitate situs. ¶ Ad terciã rñdetur q̃ posito q̃ duo corpora sint in eodem loco per miraculũ non sequitur aliquid contra cõmunes conceptiones. nec contra conclusiones geometrie. ¶ Pro quo notandum q̃ quantitas dimẽsiua in hoc differt ab omnibus alijs accidentibus q̃ habet specialem rationẽ indiuiduationis & dimensionis scilicet ex situ partium preter rationem indiuiduationis & dimensionis. que est sibi & alijs accidentibus communis scilicet ex materia subiecta. sic igitur vna linea potest intelligi diuersa ab alia vel quia ẽ in alio subiecto. que consideratio nõ est nisi de linea naturali. vel quia detenta in situ ab alia. que consideratio est etiam de linea mathematica que intelligatur preter materiam. si ergo remoueatur materia non potest esse dimensio linearum nisi sm situm diuersum. & simili modo nec punctorum nec superficierum nec quarumcũq; dimensionum. & sic geometria non potest ponere q̃ vna linea addatur alteri tanq̃ dimẽsionata ab ea nisi sit diuersa in situ ab ea. sed suppposita dimensione subiecti sine dimensione situs diuino miraculo vt dictum est intelligerent diuerse linee que non denotãt situm propter diuersitatem subiecti. dicimus ergo q̃ duo circuli designati in duobus corporibus sphericis existentibus in eodem loco q̃ sunt duo. non propter diuersitatem situs. alʒ non possent se tangere sm totum. sed sunt duo ex diuersitate subiectorum. & propter hoc se totaliter tangentes adhuc manent duo. sicut & circulus in corpore locato spherico signatus tangit sm totum aliũ circulum signatum in corpore locante. de linea iam dictum est.

AD terciã. q. sic ꝓcedit. et videt q̃ cicatrices xp̃i Thomas non tetigerit. ¶ Primo sic. ex p̃nti euangelio vbi dicit. q̃ vidisti me Thoma & credidisti. ergo videt q̃ viderit tm̃ & non tetigerit. patz ꝯña. quia cum exhibuerit tactum & visum debuerat dicere. quia vidisti me & tetigisti. ¶ Secdo sic. dicit Jero. ad marcellũ. nõ meret tãgere xp̃m q̃ eius resurrectiõez nõ credit. ꝓpter qd̃ dictũ est magdalene. noli me tangere Jo. xx. ꝙ Thomas resurrectionẽ nõ credidit. ergo

cicatrices xpi palpare non debuit · ¶ Tercio sic · Non videtur conuenienter dictū qđ dictū est ei · quia vidisti me Thoma credidisti · cū fides sit inuisibiliū · ſm illud Hebr · xi · Fides est argumentū non apparentiū · ¶ In oppositum videt esse euāgelium presens · Rño dicendū qđ quidā dicūt · qđ q̄uis dns manus & latus exhibuerit ad tangendū tñ aplus ꝓpter reuerentiā tangere non fuit ausus · hoc etiā videt dicere Aug⁹ · vt dicit Alber · super Jo · Sed alii melius dicunt · sicut Albertus · Alexander & sanct⁹ Thomas · qđ Thomas et vidit & tetigit ꝑ ad suā fidē sufficiebat ei videre · q̄uis em vidit credidit · vñ de ipo dicit · quia vidisti me credidisti · quia in visu fuit primū & sufficiens motiuū ad credendū · quia aūt nos possem⁹ de eo dubitare qđ crediderit in visu tm̄ · ideo tetigit vt nos crederemus · ergo vidit solū cicatrices sibi · nobis aūt non solū vidit sed etiā tetigit · vt omnē a nobis excluderet dubitationē · qua testis erat futur⁹ resurrectionis · vñ Leo papa · Sufficiat ad fidem ꝓpriā vidisse qđ videbat · sed nobis operatus est vt tangeret quod videbat · ¶ Ad rōnes in oppo · Ad primā rndet negando cōseqñz · & ratio est · quia licz ad ꝓpriā fidē sufficiat vidisse mhilomin⁹ ꝓpter nos etiā tetigit vt plen⁹ resurrectiōis testimoniū afferret · ¶ Ad secundā rndetur qđ Thomas prius credidit q̄ tetigit vt dictū est · & ideo ratio non procedit · ¶ Ad terciā respondetur · Primo sic qđ aliud vidit & aliud credidit · vidit hominem & cicatrices & ex hoc credidit deitatem resurgentis · vel dicendum ſm Alber · super Jo · qđ in ipso credere sunt duo · dicit em Greg · qđ credere est cogitare cū assensu · & ideo ex parte assensus in quo perfectio fidei est · credere simpliciter donum dei est · nec consurgit ex visu nec ex auditu sed simpliciter est lumen collocans in credentibus primā veritatem & ipos in veritate vt assentiāt ei ꝓpter se & super oīa · vt dicit Dyoni · & ex illa parte fides est imobile credentiū et veritatis fundamentū · ex parte aūt illi⁹ q̄ credere est de articulo cogitare nihil probibz quin ipsa cogitatio ex visu vel auditu accipiat generatiōez · et sic dicit ad Ro · x · fides ex auditu ē · & sic dicit hic · qđ vidisti me credidisti · nō accipit videt ꝓut ē

actus visus inq̃tum est sensus particularis super ꝓpriũ obiectum · nec accipit inq̃tum est in ipso sensus cõmunis sup figuram vel ad obiectũ sensus cõmunis · sed potius ꝓut est visus actꝰ rationis se sup sensum reflectentis · sicut cõmũiter & vsualiter dicit̃ · video esse deũ qui intrat clausis hostijs · & talis ẽ mortis & vite triumphator · & sic sumit̃ Jo · iiij · vbi dicit̃ · domine video ꝙ ꝓpheta es tu · mouet autem Albertus magnus hic · quare deus permisit vt Thomas absens dubitaret · ad hoc respondẽs dicit · ꝙ Thomas vt dicit Crisos · tardior alijs fuit ad credendum ea que erãt de potentia xp̃i diuinitatis · & ideo oportuit fortioribus experimentis reduci · Permisit autem deus eũ dubitare vt virtus resurrectionis Thome probata alijs indubitata efficeretur · vnde Greg · Minus mihi Maria magdalena q̃ cito credidit cõtulit q̃ Thomas qui diu dubitauit ·

¶ In dñica prima post octauas pasche ẽ euãgeliũ In illo tpe dixit Jhũs · d · s · Ego sũ pastor ꝛc · Jo · x Circa qd̃ pñt d · se · q ·
¶ Prima vtrum bonus pastor xp̃s posuerit animam suam in preciũ redemptionis pro ouibus suis · ¶ Secũda vtrũ bonus pastor teneat̃ ponere animã pro ouibus suis · ¶ Tercia vtruz licitũ sit pastori persecutionis tempore gregem suũ relinquere ·

Ad primã · q · sic ꝓcedit̃ · & videt̃ ꝙ bonus pastor xp̃s non posuit aĩam in precium redemptionis pro ouibus suis · ¶ Primo sic · nihil corpale est equale rei spũali · sed vita xp̃i quaz xp̃s per passionẽ dedit fuit vita corporalis · ergo non fuit sufficiẽs preciũ ad recõpensandũ salutẽ omniũ ouiũ xp̃i · ¶ Secundo sic · nullus emit vel redemit qd̃ suũ esse non desijt · sed homines nunq̃ desierũt esse filij dei · ſm illd̃ ps̃ · Dñi est terra & plenitudo eius orbis terraꝝ et vniuersi qui habitant in eo · ergo non dedit aĩam pro redemptiõe hominum ·
¶ Tercio sic · dicit Augꝰ · xiij · de trini · diabolus a xp̃o iusticia supandꝰ fuit · ſ hoc exigit iusticia vt ille qui inuasit dolose rẽ alienã debeat priuari qꝛ fraus & dolus nemini patrocinari debẽt vt etiã iura hũana dicũt · Cũ ergo diabolꝰ lupꝰ rapax oues

xp̄i dolose decepat & sibi subiugauerat · videtur q̄ xp̄s bonus pastor non debuit per viam redemptionis oues suas ab eius potestate eripere · ¶ Quarto sic · quicūqz emit vel redimit aliquid precio · preciū soluit ei qui possidebat · ꝫ xp̄s non dedit aīam suā q̄ dicit̄ esse preciū redemptionis nostre diabolo qui nos captiuos tenebat · ergo xp̄s non dedit aīam suā in preciū redemptiōis ouiū suarū · ¶ In oppo · est euangeliū pn̄s · Rn̄o dicendum sub tribus ɔclusiōibus · Prima est · q̄ xp̄s fuit verus pastor omniū fideliū · Patet ɔclusio · naz pastor est qui gregē suū gubernat & pascit · sic aūt facit xp̄s · nā ip̄e regit suos fideles & cibo sp̄uali multiplici & etiā sacramētali · s · corpore & sanguine suo fideles suos pascit & reficit · ꝑm illd̄ ps̄ · Dn̄s regit me & nihil mihi deerit ī loco pascue ibi me collocauit · & Ysa · xl · Sicut pastor gregem suū pascit in brachio suo cōgregabit agnos & in sinu suo leuabit fetus ipse portauit · et · i · Petri · ij · scribitur · Eratis aliquando sicut oues errātes sed cōuersi estis nunc ad pastorem & episcopum animarum vestrarum · Secunda conclusio · xp̄s fuit bonus pastor · patet cōclusio · quia ipse posuit ammam suam pro ouibus suis & ita impleuit officium boni pastoris · sicut miles dicitur bonus qui officium militis implet · Tercia conclusio · cristus pastor bonus posuit animam suam in redemptionis precium pro ouib⁹ suis · Ista conclusio patet ex illo Mar · x · Filius hominis venit dare animam suam in redemptionem pro multis · Pro cuius conclusiōis declatione est sciendum · ꝑm Tho · in tercio scripto · dis · xix · q · iiij · q̄ per peccatum primi parentis totum humanum gen⁹ alienatum erat a deo · vt dicitur ad Hebr̄ · ij · nō quidem a potestate dei sed a visione faciei ei⁹ ad quam filij & domestici admittuntur · & iterꝫ in potestate diaboli vsurpantis deueneramus cui consentiendo homo se subdiderat quantum in ipso erat q̄uis de iure non posset quia suus non erat sed alterius & ideo per passionem suam xp̄s duo fecit · liberauit em̄ nos a potestate hostis ip̄m vincēdo p ɔtraria eorꝫ quibo hoīez vicerat · s · humilitatē & obedientiā & austeritatē pene que delectatiōi cibi vetidi opponit̄ · et iterꝫ satisfaciendo ꝓ culpa deo

coniunxit nos & domesticos dei & filios fecit · vnde ista liberatio duas rationes habuit emptionis · inq̃tum enī a potestate eripuit nos · dicitur nos redemisse · sicut rex regū occupatū ab aduersario per laborem certamis · inq̃tum vero nobis deū placauit dicitur nos redemisse sicut precium soluens siue satisfactionis p nobis vt a pena & peccato liberaremur · & sic patet conclusio · s · q̃ pastor noster xp̃s animam suā dedit in precium redemptionis pro oūbus suis · Alij vero prelati pastores boni non ponunt animas suas in precium · sed vt dicit Albertus · in exemplum & fidei argumentum · & ita pro nomine xp̃i anima ponitur · sm illud Jo · xiij · quod dicebat Petr9 christo · Animā meā ponā pro te · ℣ Ad rationes in oppo · Ad primā rndet q̃ vita corporalis xp̃i habebat quendam infinitum valorem ex diuinitate cōiuncta inq̃tum non erat vita puri hominis sed dei & hominis · & ideo poterat esse sufficiens recompensatio vite spiritualis oūium suarum & p̄cipue ratione caritatis eximie ex qua offerebatur · ℣ Ad secundam respōdetur q̃ homo dicit̃ esse dei dupliciter · vnomō inq̃tum subiicit̃ potestati eius · et hoc mō homo nunq̃ desijt esse dei · Alio mō per vnionē caritatis ad eum sm q̃ dicitur Ro · viij · Si quis spiritum dei non habet hic nō est eius · & hoc modo homo desijt esse dei per peccatum · & ideo inq̃tum fuit liberatus a peccato xp̃o passo satisfaciente dicitur per passionē xp̃i esse redempt9 ℣ Ad terciā rndetur negando cōsequnaz · & ratio est · quia q̃uis diabolus iniuste nos usurpauerit et sua fraude deceptiōis sub sua seruitute teneret · nos tamen iuste in eius potestate deuenimus ex quo ab eo victi sum9 · & ideo oportuit etiā vt ipe vinceretur per contraria eorum quibus vicit nos · non enī violenter vicit ꝫ ad peccatum fraudulenter induxit · & ideo p respectum ad deum iusticia exigebat q̃ homo redimeret̃ non autē per respectum ad diabolum · ℣ Ad quartaz rndetur negando consequentiā & ratio est · qm redemptio requirebatur ad hominis liberationē p respectū ad deū · cui homo ꝓpter pctm̄ ad penam erat obligatus sicut summo iudicī · non aūt requirebatur redemptio p respectum ad diabolum · & ideo precaū non erat

soluendum diabolo sed deo. & ideo xp̄s animam suam q̄ erat preciū nostre redemptionis non dicitur obtulisse diabolo sed deo. A diabolo autem per victoriā sue passionis nos eripuit.

AD secundā. q. sic proceditur. & videtur ꝙ pastor nō teneatur ponere animā suam pro ouibus suis. ¶ Primo sic. homo tenetur amare plus se q̄ꝫ ꝓximū. ergo videt̄ ꝙ non tenet̄ dare ammā suā pro ouibus suis. ꝯseqn̄tia ptz. qꝛ magis amabile ē p̄ferendū ei qd̄ min⁹ tenet̄ quis amare. assūptū etiā ptz ex illo Math. xxii. Diliges ꝓximū sicut te ip̄m. vbi videt̄ ꝙ dilectio hoīs sit exemplar dilectiōis ꝓximi sed exemplar est potius exemplato. ergo non tenetur se plus diligere q̄ꝫ ꝓximū. ¶ Scd̄o sic. q̄ꝫto quis amat salutē alicui⁹ tanto vitat pctm̄ eius. ꝫ magis debꝫ vitare pctm̄ suū q̄ꝫ pctm̄ alterius. ergo pastor magis debꝫ diligere vitā suā q̄ꝫ salutem ouiū suarū. ergo ꝛc. ¶ Tercio sic. cum dicitur ꝙ pastor teneatur ponere animam suam pro ouibus suis. aut intelligitur in temporalibus. & hoc non. quia pastor non tenet̄ pati dispendiū vite tpalis pro vita tpali gregis. aut in spūalibus. & hoc etiam non. quia plus tenetur pati dispendiū in spiritualibo ꝓ bono spirituali ouiū suarum. ergo ꝛc. ¶ In oppositū est euangelium presens. Rn̄o dicendū sub certis conclusionibus. Prima est. bonus pastor non debet animam suam ponere pro vita ouiū brutorum aīalium. patꝫ conclusio. Res melior non est exponenda periculo pro minus bona sed magis econuerso. ꝫ vita hominis est melior simpliciter q̄ꝫ vita ouium brutoꝝ aīalium. ergo licet pastor brutorum aīalium debeat aliquem laborem ꝓ salute gregis sustinere. vn̄ dicebat Jacob. Gen̄. xxxi. Nocte ac die gelu vrebar & estu. non tamen debet se morti exponere pro eo. Secunda conclusio. bonus pastor non tenetur ponere aīam suam. i. vitam corporalē pro salute corporali ouium suarum. patꝫ quia vita pastoris est preferenda saluti corporali siue vite corporali ouium suarum. ergo non tenetur pastor vitam suam exponere periculo mortis pro salute corporali ouium suarum. Confirmatur conclusio. quia ex ordine caritatis homo plus tenetur diligere corpus ꝓprium q̄ꝫ corpus

proximi sui · ergo ꝛc · Tercia conclusio · pastor bonus animarū tenetur animam suam ponere · i · vitam corporalem exponere pro salute spirituali ouium suarū · Ista conclusio patet ex dicto saluatoris in presenti euangelio · Patet etiaz ratione · quia anima humana est nobilior corpore & ita salus eius preferēda est saluti corporis · ergo cum periculum immineat de salute gregis quisqz bonus pastor debz corporalis vite sue sustinere dispendium pro gregis salute · Quod confirmatur ex eo · qz plus debemus diligere proximum quo ad animam qz corpus proximum nostrū vt dicit Aug⁹ · in primo de doctrina cristiana ·
Ad rationes in oppositum · Ad primam respondet qz assumptum est verum · Sed notandum qz in homine sunt duo · s · natura spūalis & corporalis · per hoc autē dicatur homo diligere seipsum qz diligit se sm naturam spiritualem · & sm hoc debet homo magis se diligere post deum qz quemcūqz alium · sm autem naturam corporalem debet plus diligere naturam spiritualem proximi sui · & ita est explanatum in conclusionibus positis · Ad secūdam patet respōsio ex dictis · quia arguit qz homo sm naturam spiritualem debet se plus diligere post deum qz quēcūqz alium · Ad terciam rndetur negādo consequenz · & ratio est · quia argumentum illud claudicat non sufficienter diuidendo · quia deficit in tercio membro · s · qz pastor in temporalibus patiatur dispendium pro salute spirituali suarum ouium · & ita vt dictum est intelligitur conclusio ·

Ad tertiā · q · sic procedit et videt qz non sit licitum pastori tempore psecutiōis gregē suū relinquere · Primo sic · ex pūti euangelio vbi xps dicit · qz ille est mercennarius & non verus pastor qui vidit lupū venientē & dimittit oues & fugit · Secūdo sic · dicit Greg · ille qui fugit tēpore persecutionis merito pdit meritū pastoris · quod nō esset verum si fugere & derelinquere gregē tali tempore esset licitū · Tercio sic · dicit Prou · vi · fili mi si spoponderis pro amico tuo apud extraneū manū defixisti · & postea subdit · discurre festina suscita amicū tuū · ꝫ hoc nō potest facere pastor si corpaliter deserit gregē · ergo videt qz nō sit licitū tempore psecutiōis

deserere gregem· ¶ In oppositum videtur illud quod dñs discipulis suis quor successores sunt Epi & pastores in eccla mãdauit· Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam· Rño dicẽdũ· q triplex tps persecutioms potest distmgui sm q distmguit triplex lupus· Aliqñ dicit diabolus per tẽptationes fideles infestans· de quo dicit· 1· Petri· v· Fres sobrij estote & vigilate qr adũsari? vester circuit qrens quẽ devoret· Aliqñ dicit lup? hereticꝰ p falsam doctrinã corrũpens· Math· vij· Attendite a falsis pphetis qui veniũt ad vos in vestimẽtis ouiũ intrinsecus sũt lupi rapaces· Aliqñ lupus dicit tyrãnus violẽtia armor seuiens siue psequens· Ezechi· xxij· Principes eiꝰ in medio tui qsi lupi ẽc· Ista distinctiõe habita sit ista prima ꝯclusio· Tpe psecutionis tã lupi i· diaboli q̃ lupi i· hereticꝰ nõ est licitũ pastori relinqre gregẽ suũ· ptz ꝯclusio sm Tho· scda scde· q· clxxxv· ar· v· qr in q̃libz obligatiõe precipue attẽdit obligatiõis finis· obligãt aũt se Epi ad exequẽdũ pastorale officiũ ppt subditor salutẽ· et ideo vbi subditor salus exigit psone pastoris pñtiã non debz pastor psonalit gregẽ suũ deserere· nec ppt aliqd cõmodũ tpale· nec etiã ppter aliquod personale periculũ imminẽs· cũ bonꝰ pastor debeat aiam suaz p ouibus suis ponere· exigit aũt subditor salus vt psona pastoris sit pñs cũ ouibus suis ad resistẽdũ predictis lupis quibꝰ non est resistendũ corpaliter ꝫ magis spũaliter p deuotã orationez & sanctã predicationẽ & doctrinã· & ideo p talia est eis statim resistendũ· Aliter eiꝰ si daret ingressus eis non resistendo accideret maius periculũ· ppter qd dicit beatꝰ Jacobus· c· iij· Resistite diabolo & ipse fugiet a vobis· Et idem potest dici de hereticis· quia fugabit illũ cũ p sanam doctrinã tetigerit eius falsitatẽ· ppter quod Symon magus fugiebat btm Petrũ de ciuitate in ciuitatẽ· vt dicit in itinerario Clementis· Debet ergo bonus pastor tuere subditos suos orationibus & sana doctrina cum viderit predictos lupos· s· diabolicam temptationem & hereticaz deceptionem· Vnde de malo pastore qui fugit & derelinquit oues dicit Zacha· xi· O pastor & ydolum derelinquens gregem· quasi diceret· non

es pastor sed similitudinem & ydolum gerit pastoris. Si vero loquamur de tercio lupo. s. tyrano persequente est distinguendum. quia aut persecutio est personalis aut communis. si personalis ita q̄ extra pastorē tm̄ & non extra gregē sibi cōmissum. tunc est cōclusio. q̄ q̄n subditor̄ saluti in absentia pastoris p alium prouideri posset quod licitū est pastori. vel ꝓpter aliquot ecclesie commodum. vel propter persone periculum corporaliter gregem deserere. que conclusio probatur auctoritate beati Aug⁹. in epl'a ad Bonifacium. Fugiāt de ciuitate in ciuitatem serui xp̄i. quādo eorum quisq; specialiter a persecutoribo queritur. vt ab alijs qui non ita queruntur non deseratur ecclesia. hec Aug⁹. Nec in isto casu proprie est dicēdus dimittere gregem in persecutione. quia persecutio non est contra gregez vt dictum est. Et hoc modo Paulus fugit de Damasco. vt habetur Act. ix. Et aliqui alij sancti leguntur fugisse. vt Thomas canturien. fugit de anglia. scilicet cōtra gregem et contra pastorem. Adhuc distinguendum est. quia aut est vn⁹ solus pastor aut multi. si est vnus tm̄. tunc est alia conclusio. nō est licitum tunc fugere & gregem dimittere. quia sic esset mercenarius & non pastor. ſm q̄ dicit saluator. Si enim periculosum est nautam in tranquillitate nauem deserere. quanto magis in fluctibus. vt dicit Nicolaus papa. Et habetur. vij. q. ij. Si autem sint multi pastores quibus ecclesia alibi indigeat. & tunc est alia conclusio. q̄ aliqui possunt fugere & aliqui debent remanere. vt sic grex remanens in illa ecclesia sufficiēter custodiatur. & vtiliter prouideatur. & si nō possit determinari de communi concordia vel alia conuenienti via. qui remaneant & qui fugiant. possunt super hoc inuocata spiritus sancti gratia sortes mitti. ſm q̄ dicit Augustinus in epistola ad Bonifacium. Ad rationes in oppositum. Ad primam respōdetur negando consequentiam. & ratio est. quia ille tanquam mercennarius fugit. qui commodum temporale vel salutem corporalem spirituali saluti proximorum preponit. ille autem qui ad euitandum periculum recedit absq; detrimento gregis non mercennarius fuit. Et ita in casibus licitis licitum est

pastoribus corporaliter derelinquere gregem. ¶ Ad secundaz rñdetur p idem. q talis qui fugit in casibus non licitis. non est dignus noīe pastoris. ¶ Ad terciaz rñdet negādo ɔseqñaz. & ratio est. quia ille qui spondet pro aliquo si per se implere nō posset. sufficit q impleat p alium. vnde prelatus si habeat impedimentum propter quod non possit psonaliter cure subditorum intendere. sue sponsioni satisfacit si per aliū prouideat.

¶ In dñica scda ē euāgeliū In illo tpe dixit Jhūs discipulis suis. Modicū ꝛc. Jo. xvi. Circa qd pñt disputari sequētes. q. ¶ Prima est vtrum apostoli de morte xpi debuerunt dolere & tristari. ¶ Secunda vtrum gaudium de visione cristi in eterna beatitudine sit aufferibile ab apostolis.

Ad primā. q. sic pcedit. & videt q apostoli non debuerunt de morte xpi dolere et tristari. ¶ Primo sic. dicitur Zacha. ix. exulta satis filia syon ecce rex tuꝰ venit tibi. ergo tota ecclesia debuit letari & non tristari de aduentu cristi ad mortem subeundum pro humano genere. ¶ Secūdo sic. dicit Augꝰ. in libro de ciuitate dei. Tristicia est de his que nobis nolentibus acciderunt. sed si apostoli fuerūt tristes & dolentes de morte cristi. sequitur q nolebant cristum pati. deus autem hoc volebat. sed tota rectitudo humane voluntatis est conformare se diuine voluntati. vt dicit glo. super ps. Rectos decet collaudatio. ergo apostoli tristes & dolentes in morte cristi peccabant voluntati diuine se non conformātes. ¶ Tercio sic. mors cristi fuit salutifera toti humano generi. vtpote per quam redemptum est de captiuitate diaboli et deo patri reconsiliatum. sed de bono tam vtili non est contristandū sed summe gaudendum. ergo apostoli inconuenienter tristati sunt in morte xpi. ¶ In oppositum est euangelium presens. & illud. Tristes erant apli de nece sui domini quē pena mortis crudeli serui dampnarunt impij. Rño dicendum q passio cristi dupliciter considerari poterit. Vnomodo per se scilicet. inquantum erat quedam afflictio morientis. Alio modo sm

ordinem ad fructum ad quem eum dn̄s ordinabat. & sic erat a deo volita non aūt primo modo. Apostoli aūt dissentiebant a passione xp̄i & tristabantur de ea in se considerata. s. prout erat afflictio agni innocentissimi domini & magistri eorū. volebant tamen fructū salutis qui a passione xp̄i sequebatur. & ita diuine voluntati q̄tum ad hoc q̄ volebat ꝯformabātur. Et hoc est idem qd̄ alijs verbis dicim⁹. q̄ beata virgo & quilibꝫ sanctus voluntate rationis deliberata volebat passionem xp̄i. licet voluntas eorum naturalis dissentiret. ¶ Ad rōnes in oppo. Ad primam rn̄det̄ q̄ ꝓpheta exultandū esse dicebat de aduentu saluatoris. in q̄tum ordinabatur ad redemptionem generis humani. ¶ Ad secundā patet rn̄sio q̄ cōformabant̄ voluntati diuine. q̄tum ad hoc q̄ passio cristi a deo erat volita. ¶ Ad terciā respondetur vt patet ex dictis.

AD secundam questionem sic proceditur & videtur. q̄ gaudium de visione xp̄i in eterna beatitudine sit aufferibile ab apl̄is & alijs beatis. ¶ Primo sic. beatitudo est perfectio quedaꝫ. sed oīs perfectio inest perfectibili s̄m modum ip̄ius. sed omnis homo per suam naturam est mortalis. ergo tam beatitudo ipsa q̄ gaudiū de ea est aufferibile ab eo. ¶ Secundo sic. Beatitudo consistit in actione intellectus qui subiacet voluntati. sed voluntas se habet ad opposita. ergo videtur q̄ posset desistere ab operatione qua homo beatificatur & repletur gaudio. & ita desinet esse beatus & desinet per cōsequens gaudium eius quod ex visione beata ꝓcedit. ¶ Tercio sic. Principio respondet finis. sed gaudium illud apl̄orum sine aliorū sanctoꝝ habuit principiū. quia non semper fuerūt beati. ergo videt̄ q̄ debeat habere finem. ¶ In oppositum est euangelium p̄sens. Item illud Ysa. li. Leticia sempiterna super capita eorum. Rn̄o dicendum sub duabus conclusionibus Prima q̄ gaudiū qd̄ habuerunt apostoli in resurrectione viso dn̄o non est aufferibile ab eis. ptꝫ conclusio. quia vita xp̄i que fuit materia huius gaudij īmortalis effecta erat non amplius aufferenda ꝑ mortē. quia xp̄s resurgēs a mortuis iam nō moritur & mors illi vltra non dn̄abit̄. ergo cōclusio vera. Scd̄a

conclusio·gaudiū qđ habitum erant apostoli de visione diui-
nitatis xpi in celesti gloria nunq̄ etiam erat aufferibile ab eis·
nec ab aliquibus beatis pfecta beatitudie pte·de qua dicit in
ps̄·Replebis me letitia cum vultu tuo delectationes in dexte-
ra tua vsq; in finē· Circa quā dcusionē notandū ſm Tho in
prima scde·q·v·ar·iij·qđ Origen·quorundā platonicoꝝ erro
rem sequēs posuit qđ post vltimā beatitudinem homo & etiaz
angel9 potest fieri miser·ſ hoc manifeste falsū est & erroꝛ·qđ
sic ostendit & veritas conclusionis roborat·Primo sic ex ipa
ratione beatitudinis·Cū em̄ beatitudo sit perfectum bonum et
sufficiens oportet qđ desiderū hominis quietet & omne malū
excludat·naturaliter autē homo desiderat retinere bonū quod
habet & qđ illud retinēdi securitatē obtineat·alioquin necesse
est qđ timore amittendi vel dolore de certitudine amissi ois af-
fligatur·relinquit ergo qđ ad verā beatitudinē pertinet qđ ho-
mo certā opinionē habeat qđ bonū qđ habet nunq̄ sit amissum
Que quidem opinio si vera sit consequens est qđ beatitudinē
nunq̄ amittet·si aūt falsū sit·hoc ipsū est quoddam malum fal
sam opinionem habere natura falsum est malum intellectus si
cut verum est bonum ipsius·vt dicitur·v·ethy·nonigit iam
erit beatus si aliquod malū ei inest·Secundo idem apparet si
consideret ratio beatitudinis in speciali·perfecta aūt beatitu-
do hoīs consistit in visione diuine essentie·est aūt impossibile qđ
videns diuinā essentiā vellet eā non videre·quia oīne bonū ha
bitum quo quis carere vult·aut est insufficiens & q̄rit aliud
sufficientius loco eiꝰ·aut habz aliqđ incōmodū annexū ꝓpter
qđ īfastidiū venit·visio aūt diuine essentie replet aiaz oīb9 bo
nis cū iungat fonti totius bonitatis·vñ dicit in ps̄·satiabor
cū apparuerit gloria tua·& Sapie·viij·dicit · Venerūt mihi
aūt oīa bona pariter cū illa·ſ·cū cōtemplatione sapientie·Si
militer esset si nō haberet aliquod incōmodū annexū·qz de ipa
cōtemplatione sapiētie dicit Sapie·viij·non habet amaritu-
dinē cōuersatio eius nec tedium conuictꝰ illius·sic ergo ptz qđ
ꝓpria voluntate beatus non potest btitudinē deserere·similit
etiā nō pōt eā pdere deo subtrahēte·qz cū subtractio btitudis

sit quedam pena non potest talis subtractio a deo iusto iudice puenire nisi pro aliqua culpa in quam cadere nō potest · quia dei essentiā videt · cū ad hanc visionē de necessitate sequat̄ rectitudo voluntatis etiā · nec aliquod aliud agens potest eam subtrahere · quia mens deo cōiūcta sup oīa alia eleuat̄ · et sic ab huiusmōi iunctiōe nullū aliud agens pōt ipam excludere · ergo gaudiū qđ ex visione diuine essentie surgit non est aufferibile a beatis · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primam respondet̄ negando cōsequentiaz & ratio est · quia btūdo est pfectio consummata que omnē defectū excludit a btō et ideo absq; mutabilitate aduenit habenti · faciente hoc virtute diuina que hominez subleuat in participationem eternitatis transcendentis omnem mutationem · ¶ Ad secundā rndet̄ negādo cōseqñaz · et ratio est quia voluntas ad oppositā se habet in his que ad finem ordinātur · sed ad vltimū finem naturali necessitate ordinat̄ · qđ patz ex hoc q; homo non potest non velle esse btūs · ¶ Ad terciā rndet̄ negādo cōseqñaz · et ratio est quia q; beatitudo habeat principium ex conditione participantis est · sed q; careat fine est ppt̄ conditiōem boni cuius participatio facit beatum · vnde ab alio est inicium beatitudinis · et ab alio est q; careat fine ·

¶ In dñica tercia ē euāgeliū In illo tpe dixit Jhūs discipulis suis Vado ad eū q ꝛc · Jo · xvi · Circa qđ pnt disputari sequētes · q · ¶ Prima vtrū expediebat discipulis vt xp̄s subtraheret presentiam corporalem ab eis · ¶ Secunda vtrū spiritus sanctus erit arguturus mundum de peccato et de iusticia et de iudicio · ¶ Tercia vtz plenitudo spūs sancti debuit dari añ ascēsionē ·

AD primā sic pcedit̄ & videt̄ q; nō expediebat discipulis vt xp̄s subtraherz pntiā corpalē ab eis · ¶ Prīo sic · qz pntia corpalis salutaris erat et aduētui spiritus sancti non erat contraria nec impeditiua cōsolatiōis spūs sancti · ergo nō expediebat a discipul̄ xp̄i subtrahi · ¶ Secđo sic · eque potuit xp̄s dare spiritū sanctū vnīs in carne sicut post ascēsionē et subtractionē pntie sue · ergo videt̄ q; non expediebat

subtrahere ꝛc. ¶ Tercio sic. pñtia corpalis xp̄i siue eius fami
liaritas ad diuinitatis fidē semp ꝓfuit. & ita a caritate eius et
dulcedine nō impediebat. ergo videt̄ q̄ nullomō expediebat
discipulis subtractio pñtie ei⁹. ¶ In oppo. est euāgeliū pñs.
Rñō dicendū sub ista ɔclusione. expediebat discipulis vt xp̄s
subtraheret eis pñtiaꝫ corpalē. ptꝫ ɔclusio ꝑm Tho. in. iij. pte.
q. lvij. ar. i. in solutiōe tercij argumēti. Tū primo q̄ corpalis
delectatio discipuloꝝ ī xp̄o ꝑm carnē īpediebat eleuationē mē
tis eorum in desideriū diuinitatis. vnde Beda in omelia huiꝰ
euangelij ait. Expedit vt forma serui vestris subtrahat̄ aspe-
ctibus. quatenus amor diuinitatis aptius vr̄is infigat̄ menti-
bus. Tum scd̄o. quia plenitudo spiritus sancti non erat dāda
nisi post ascensionem xp̄i. vñ ait. expedit vobis vt ego vadaꝫ.
si em̄ non abiero paraclitus. i. sp̄us sanctus non veniet ad vos
scilicꝫ in tanta plenitudine. ¶ Ad rōnes in oppositum. Ad pri
mam respondetur negando ɔseqñaꝫ. et ratio est iuxta Albertū
quia presentia corpalis xp̄i licꝫ salutaris esset & nō esset ɔtra
ria aduētui sp̄us sancti nec impeditiua cōsolationis sp̄us san
cti ꝛc. est tñ alia & minor & circa aliud. quia illa hominem te
net & ideo animus q̄ꝫdiu circa talia occupatur non potest sur
gere ad altiora. quia animus intensione deuotionis circa duo
simul non est cū sit indiuisibilis. s. circa amiciciā q̄ est amicicia
presentie carnalis. & circa eam que est circa altitudinem diui-
nitatis. quia vna est humana & alia diuina. ¶ Ad scd̄am rñ-
detur negando ɔseqñaꝫ. & ratio est. quia licet xp̄s potuerit da
re spiritum sanctū viuens in carne hic. vnde sp̄us sanctꝰ de-
scendit super eum baptizatum in specie columbe. & nunq̄ re-
cessit ab eo quem ab instanti conceptionis recepit non ad mē-
suram. sed noluit eum dare discipulis cum eis existens. & hoc
multiplici rōne ꝑm sanctum Tho. sup Jo. Primo ꝓpter eorū
indispositionem. nam spiritui sancto cū sit amor spiritualis cō
trariat̄ amor carnalis. discipuli aūt quodammō carnali amore
afficiebant̄ ad xp̄i humanitatem nec dū eleuati erant spirituali
amore ad eius diuinitatē. & ideo nondū capaces erant sp̄us
sancti. Secūdo propter diuini auxilij conditionē. qd̄ maxime

adest suis cum suis necessitatibus · q̃diu autem xp̃s cum disci
pulis erat sufficiẽs adiutoriũ erat eis · ꝫ eo recedente quia mr̃
tis tribulationibus exponebant̃ · ideo statim datus est eis aliꝰ
consolator et adiutor · vnde signanter dicit · alium paraclitum
dabit vobis · Tercio propter dignitatis xp̃i considerationem ·
Nam vt Augꝰ · dicit in libro de trini · xp̃s mq̃tum homo non
habet ꝙ det spiritum sanctum · sed mq̃tum deus · qñ aũt cum
apostolis erat videbatur esse quasi vnus homo ex eis · ne ergo
videretur ꝙ homo esset qui dat spiritũ sanctũ ideo ante ascẽ
sionem non dedit spiritũ sanctũ · Jo · vij · Nondũ spũs erat da
tus · quia nondũ Jhũs erat glorificatꝰ · Quarto ꝓpter vnita-
tem ecclesie ꝯseruandã · nam vt Jo · x · dicit̃ · Johãnes nullum
signum fecit · quod ideo fuit ne populus diuideret̃ a xp̃o · & vt
euidentior appareret eminẽtia eius ad Johãnez · discipuli aũt
xp̃i ita a xp̃o replendi erãt gratia spũs sancti · vt etiã maiora
opera facerent q̃ xp̃s fecit Jo · xiiij · Et maiora hoꝝ facient · et
ideo si ante passionem fuisset eis datus spiritus sanctꝰ · potu-
isset verti in dubium apud populum quis esset xp̃s · & sic fu-
isset in ea diuisio · ps̃ · ascẽdens xp̃s in altum · sequit̃ · dedit do
na hominibus · ¶ Ad vltimã rõnem respondetur negando ꝯse
quẽtiaz · & ratio est · quia vt dicit Alber · magnꝰ · verꝝ est ꝙ qñ
xp̃s suã corpalẽ presentiã exhibuit · statim ad caritatẽ sue diui-
nitatis verbis erexit · et ideo corporalem suã societatẽ exhibuit
vt esset sicut via · vt dicit Greg · diuinã autez ꝓmisit sicut vie
terminum · et ideo permanẽs in eo quod est via impedit̃ a ter-
mino · et hoc quo deberet vti fruitur sicut fine · et ideo est ꝑuer
sus · et hoc est quod dicunt sancti · ꝙ corpalis delectatio ĩ xp̃o
ꝫm carnem impediuit consolationem spũs sancti · et hec est ve
ritas huius conclusiõis · Hec Albertus magnus ·

AD secundam questionem sic proceditur & videtur · ꝙ
non conuenienter dicatur ꝙ spiritus arguet mundum
de peccatis ꝛc̃ · ¶ Primo ꝙ spiritus sanctus non erat
incarnandus vt visibiliter predicans mũdum argueret · ¶ Se
cundo xp̃s sufficienter arguit mundũ de peccato · vñ Jo · viij ·
arguẽs iudeos dicebat · vos ex pr̃e diabolo estis · et Math · xxi ·

multa contra scribas et phariseos arguendo dixit· non ergo vi
debatur aduent⁹ spūs sancti necessarius ad hoc· ¶ In oppo·
est euāgeliū pn̄s· ¶ Ad rōnes in oppo· Ad primā dicendum
q̄ spūs sanctus super discipulos venturus arguturus diceba
tur mūdum de peccato ꝛc· nō est intelligendū q̄ esset sicut dei
filius carnem assumptur⁹· & in ea visibiliter predicatur⁹ mū-
do & eum redarguturus· sed quia inuisibiliter penetrans cor-
da discipulorum diffunderet in eis tantam caritatem· q̄ timo-
re depulso arguēdi haberent potestatē· q̄diu em̄ discipuli car
naliter ad xp̄m afficiebant̄ spūs sanctus non erat in eis modo
quo postea fuit· et ideo non erāt ita audaces sicut post ei⁹ ad-
uentum fuerūt· ps̄· spiritu oris eius oīs virtus eoꝝ· s· aposto-
lorum· & sic ptz solutio ad primā· arguendo ergo & condem-
nādo arguet mundū· i· mundialiter viuētes de tribus· s· de pec
cato· s· infidelitatis in xp̄m· vn̄ ait· de peccato quia non credi-
derūt in me· nō dicit mihi vel me· qꝛ etiā demōes credūt xp̄m
esse & contremiscūt Jacobi· ij· Sed dicit in me per fidez cari-
tate formata· sine qua fide mediatoris non dimittitur aliquod
pctm̄· Secūdo de iusticia· s· xp̄i· quā non acceperūt nec imita
ti sunt homines mundani· de cui⁹ iusticie declaratione subdit
dicens· quia vado ad patrē· per hoc em̄ q̄ xp̄s ad patrē redi
ens resurrexit et ad celū ascendit· declarata est iusticia eius s̄m
q̄ arguit Petrus Act· ij· Jhesum nazarenum virū approbatū
a deo· & sequit̄· hūc Jhesū resuscitauit deus· cui⁹ nos omēs
testes sum⁹ dextera ergo dei exaltatus est ꝛc· & hui⁹ iusticie
xp̄i declaratio erat persecutoꝝ eius manifesta arguitio vel con
dempnatio· Tercio arguendus erat mundus de iudicio· quia
princeps· s· diabolus qui est princeps mundi· i· mundanorum
non creatione sed imitatione Job· xli· Ipse est rex super om̄s
filios superbie· hic princeps iam iudicatus est· i· condempna-
tus diuina sententia tanq̄ obstinatus· et per ꝯsequēs omnes ei
adherentes eodē iudicio on̄dunt̄ condempnabiles· ¶ Ad se-
cundam rōnem respondet̄ q̄ non ideo dicit̄ q̄ spūs sanct⁹ ar
guet mundū de peccato ꝛc· quasi xp̄s non arguebat sed cristus
visibiliter· spirit⁹ autem sanct⁹ inuisibiliter sicut dictum est·

Ad terciam·q·sic ꝓcedit̃·& videtur ꝙ plenitudo ſpiritus ſancti debuit dari ante aſcenſionē· ¶ Primo ſic· plenitudo gratie debuit dari in temporis plenitudine ſed plenitudo temporis incepit a xp̄i natiuitate·ſm ꝙ dicitur ad Gala·iiij·ergo ꝛc· ¶ Secundo etiam arguit̃ ꝙ plenitudo gratie non ſit adhuc data ſic·ſicut filius eſt a patre·ita ſpiritꝰ ſanctꝰ eſt ab vtroq; ſtatꝰ autem veteris teſtamenti correſpondet patri in quo intendebant patres generationi·ſimiliter ſtatus noue legis correſpondet filio in quo clerici intendentes ſapientie filio appropriate habent populum regere·ergo vt videtur ꝙ futurus ſit alius ſtatus ſpiritu ſancto correſpondēs In tempore autem ſpiritu ſancto correſpondenti debet plenitudo gratie dari·ergo ꝛc· ¶ In oppoſitum arguitur ex euangelio preſenti vbi ait ſaluatorꝰ·Si non abiero paraclitus non veniet ad vos·Rn̄o dicendum ꝙ circa hanc queſtionem errauerunt manichei occaſione verborum xp̄i·ſm ꝙ dicit Augꝰ·libro·ij·contra Fauſtum·xp̄s em̄ in hoc·c·loquens de aduentu ſpiritus ſancti dixit apoſtolis·Cū aūt venerit ille ſpiritus veritatis docebit vos omnem veritatem·apoſtoli autem omnē veritatē non cognouerunt·ſm ꝙ dicit ap̄lus·i·ad Corīm·xiij· Ex parte cognoſcimus & ex parte ꝓphetamus·ideo dixerunt aliqui ꝙ promiſſio ſpiritus ſancti non fuit impleta in ap̄lis·ſ in ipſo manichęo qui fuit poſterior ipſis·& ſm eos cognouit plenitudinem veritatis·ꝓpter quod manichei non recipiūt librum actuū ap̄lorꝫ·quia ibi expreſſe ponit̃ miſſio plenitudinis ſpiritꝰ ſancti ſuper apoſtolos·vt patet Act·ij·Sed dictū iſtorum manichęorum manifeſte patet falſum·quia manichęus quem dicūt omnē veritatez cognouiſſe·non ſolūmō multa falſa ſed etiam abſurdiſſima dixit·vt patet intuenti eius errorem·& nos in libello quem contra manichęos ſcripſimus ponendo quinquaginta veritates cōtra quinquaginta errores eorum manifeſte oſtendimus·propter quod dicēdum eſt·ꝙ plenitudo ſpiritus ſancti ſm ꝙ criſtus promiſerat fuit completa in apoſtolis qui fuerūt ipi criſto ꝓximiſſimi in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis· Verumtamen non fuit data iſta

plenitudo apostolis ante ascensionem xpi · cuius ratio triplex est · Prima quia ad hoc datur gratia spiritus sancti hominibo vt corda eorum trahantur sursum per appetitū celestiū · appetitus autē hominis non tendit efficaciter ad aliquid · nisi illud apprehēdatur possibile · & ideo possibilitas perueniendi ad celestia debuit prius homini declarari q̄ daretur plenitudo spiritus sancti · ista autem possibilitas fuit declarata in xpi ascensione · sm q̄ dicitur Michee · ij · Ascendit ante eos pandens iter · Et ideo plenitudo spiritus sancti non debuit dari ante ascensionem xpi · propter quod dicitur Jo · vij · Nondum erat spiritus sanctus datus · quia nondum fuerat Jhesus glorificat? · Secunda ratio est ad hoc · quia spūs est amor spūalis · & ideo apostoli prius debuerunt disponi per aliquem spiritualē amorem ad xpm anteq̄ reciperent plenitudinem spiritus sancti · talis autem dispositio facta est subtracto amore carnali ad xpm · qui causabatur ex presentia corporali ipius cristi cum apostolis · que quidem presentia subtracta est in eius ascensione · ergo ꝛc · Tercia ratio ad hoc · quia cristus non dat spiritum sanctum in q̄ntum homo sed in q̄ntum deus · & ideo prius debuit declarari eius diuinitas per ascensionem ad patris equalitatem · q̄ daret spiritus sancti plenitudinem · Item non debuit retardari talis plenitudo per magnum temp? · quia sicut iam dictū est · decens erat vt illi qui erant primi fundatores ecclesie post cristum in maiori plenitudine haberent spiritum sanctum · quibus statim imminebat tempus predicandi veritatem euangelij per orbem vniuersum · tamen de plenitudine potestatis diuine potest dari plenitudo spiritus sancti indifferenter in quolibet tempore · Ad rōnes in oppo · Ad primam dicendum q̄ plenitudo gratie incepit a cristi conceptione · qua eius anima ex tunc plenitudine gratie fuit repleta · verūtamen illa plenitudo non erat tunc ad alios deriuanda · sed post ascensionem & glorificationem cristi · vt patet per predicta · Non enim oportz q̄ a principio plenitudinis temporis detur omnis plenitudo gratie · sed sm ordinatum processum dispositionis diuine · Ad secundam dicendū · q̄ lex noua successit veteri sicut perfectum

imperfectio·sed non est alius status expectandus pfectior sta tu noue legis·cum noua lex vltimam perfectionem possibilez in via contineat·et ideo non est expectanda alia lex vel alius status magis correspondens spiritui sancto q̄z status noue le gis potissime·quia lex noua est amoris· amor autem appro priatur spiritui sancto sicut etiā filio·propter quod dicit apo stolus Ro·viij·Lex spiritus vite in xpo Jhesu ꝛc·¶ Eodē mō lex vetus non solum correspondet patri sed etiam filio·inq̄tū fuit ibidem prenunciatus & prefiguratus·propter quod di cit saluator Jo·vi·Si crederetis Moysi crederetis forsitan et mihi·de me em̄ ille scripsit·Ad illud autem quod adducebāt manichei pro se·cum venerit ille spiritꝰ veritatis docebit vos omnem veritatem respondetur·q̄ cognouerunt omnem veri tatem eorum statui decentem·q̄ aūt dicit aplus·i·ad Corin· xiij·ex parte cognoscimus ꝛc·dicimus q̄ loquitur de cogniti one vie respectu cognitionis patrie· & ideo non valet argu mentum manicheorum·quia apostoli cognouerunt ea que de cuit eos scire pro statu vie·vt dictum est ꝛc·

¶ In dñica q̄rta ē euāgeliū In illo tpe dixit Jhūs discī·suis· Amē amē dico vobis ꝛc·Jo·xvi·Circa qđ p̄nt disputari se·q· ¶ Prima vtrum omms qui petit a patre celesti in nomine xp̄i accipiat quod petit·¶ Secunda vtrum sit verum q̄ apostoli ante resurrectionem xp̄i nihil pecierint in nomine xp̄i·¶ Ter cia vtrum gaudium spirituale possit in hac vita impleri·

AD primam·q·sic proceditur·& videt̄ q̄ non omnis qui petit a patre celesti accipiat qđ petit·¶ Primo sic·Ipse met xp̄s a patre suo peciit ammouen calicē· & tamen non fuit exauditus·ergo ꝛc·¶ Secūdo sic·Paulus vas electionis peciit a deo patre stimulū carnis sibi ammoueri & non accepit qđ peciit·ergo ꝛc·¶ Tercio sic·idem arguit̄ de mltis alijs qui multa petūt a p̄re celesti in noīe xp̄i et tn̄ nō accipiunt qđ petunt·ergo ꝛc·¶ In oppo·est euāgeliū presens verbum xp̄i·Rñdeo dicendum·q̄ omnis qui petit a p̄re celesti in

nomine xp̄i accipiet qd̄ petit · dum tamen interueniāt quinq3
cōditiones que cōtinent̄ in verbis ꝓpositis · quaꝝ vltime qua-
tuor ponunt̄ a btō Tho · in scd̄a scd̄e · q · lxxxiij · ar · xv · Et in
iiij · scripto di · xv · q · iiij · ar · vij · Prima ꝯditio est ꝙ petat̄ spūa
le · qd̄ notat̄ cū dicit̄ · si quid · i · aliquid · qa malū nihil est · Itē
tpale cōpatū ad spūale nihil est · vñ Aug9 · quicquid aliud q̄
quod ad vitā eternā accedit petit̄ nihil petit̄ · non quia res om
nino nihil sit · ꝫ tante rei cōparatione quicquid aliud cōcupi-
scitur nihil est · Gala · vi · Qui se existimat aliquid esse cū nihil
sit · Sed nūquid non sanitatē petim9 vt cū infirmi inungunt̄
Item ꝓsperitatē tpalem · Item tpalia vt ibi · panem nostruz
cottidianū · Respondet̄ ꝙ tpale relatū ad spūale iam aliqd est
Vnde nota · ꝙ oratio nihil aliud est q̄ executio desiderij · eo er
go modo aliquid orandū est quo desiderandū · sed aliquid de-
siderat̄ dupliciter · s · ꝓpter se vt finis sit solum regnum celoꝝ
Math · vij · Querite primum regnum dei · & ps̄ · Vnam pecij a
dño ꝛc · Sic in euāgelio pñti · Petite vt gaudium vestrum ple
num sit · Item aliquid desideratur propter aliud · vt tempora-
lia que sunt materia virtutum · & sine quibus hanc vitam du
cere non possum9 · sicut Math · vi · panē nostrū cottidianū ꝛc ·
Item prou̅ · xxx · Mendicitatem nec diuicias ne dederis mihi ·
sed tm̄ victui meo tribue necessaria · Virtutes autem & gratia
petuntur tanq̄ per se ad finē ducentia · Secunda cōditio in ora
tione est vt fiat cum perseuerantia · Lu · xviij · Oportet semper
orare & nō deficere · & · i · Thessal̄o · v · Sine intermissiōe ora
te · & hoc notatur in verbo illo pecieritis · quasi perseuerādo &
continuando · Tercia conditio oratiōis est · vt fiat & procedat
ex filiali affectu · cū dicit · p̄rem · Qui em̄ ex timore petit · nō pa
trem sed dñm petit vel hostem · & hoc est ꝙ pie petat · Quarta
conditio orationis est · vt sit de his que pertinent ad salutem ·
cum dicitur · in nomine meo · qd̄ est nomen saluatoris · in quo
noīe petit qui pertinentia ad salutez petit · quia Ihesus qd̄ est
nomen saluatoris salus interp̄tat̄ · Quinta ꝯditio oratiōis est
vt fiat siue vt petat pro se · vnde dicit · vobis · quia ꝓ alijs nō
exaudit̄ semper contrariantibus eoꝝ demeritis pro quibus fit

petitio · vt pro peccatoribus aut indispositis · Jere · vij · Noli orare p populo isto · & · xv · si steterit Moyses & Samuel &c · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primam respondetur q xps fuit exauditus in omni sua oratione sm deliberationē · respōdet q xps petens calicē passionis a se trāsferri non expressit voluntatem suā simpliciter · s · q simpliciter volebat · sed motum sensualitatis aut cuiusdā volūtatis rōnis vt natura est · Pro quo notandum sm Tho · in · iij · parte · q · xxi · ar · ij · q oratio est quodā modo interpretatiua voluntatis humane · Tūc ergo alicuius orātis exaudit oratio · qn̄ eius voluntas adīplet · volūtas aūt simpliciter homīs est volūtas rationis · hoc aūt absolute volumus qđ sm deliberatam rationē volumus · aliud autem qđ volumus sm motum sensualem vel etiā sm motū voluntatis simplicis que consideratur vt natura · non simpliciter volumus · ſ sm quid · s · si aliud non obsistat quod per deliberationē ratiōis inuenitur · Vnde talis voluntas magis est dicenda velleitas q̄ absoluta voluntas · quia · s · homo hoc vellet si aliud nō obsisteret · sm autem voluntatē ratiōis xps nihil aliud voluit nisi qđ sciut deum velle · & ideo omīs absoluta voluntas xpi etiā humana fuit impleta · quia fuit deo conformis · & per ꝯsequens oīs eius oratio fuit exaudita · ¶ Ad secundā rndet q Paulus hoc qđ orauit nō obtinuit · q nō erat sibi expediēs · ij · Corin · xij · ¶ Ad terciā rndetur q cū aliqui non exaudiunt est ꝓpter defectum aliquay predictay conditionū requisitay ad hoc q oratio sit exaudibilis · Math · xx · & Mar · x · nescitis qđ petatis ·

Ad secundam questionem sic ꝓceditur · & videt q nō sit verum q apostoli non peccarint aliquid in nomine cristi · ¶ Primo sic · Math · x · dicitur · q cōuocatis · xij · apostolis dedit eis potestatem spirituum immundorum · sed hec orando faciebant · ergo aliquid peccerunt in nomine cristi · ¶ Secundo sic · Lu · x · dicitur de discipulis · Domine in nomine tuo etiam demonia subiciuntur nobis · ¶ Tercio · videtur contra illud Lu · v · In verbo autem tuo laxabimus rethe · ergo videtur q in nomine cristi aliquid a deo apostoli peccerunt · ¶ In oppositum est euāgelium presens vbi dicitur · Vsq mō

non petistis quicq̃ in nomine meo · Rn̄o dicendum · q̄ verum est q̄ xp̄s ait in presenti euangelio · nam apostoli ante resurrectionem cristi non ita cognouerunt virtutem nominis cristi sicut post · & ideo adhuc ignorabant q̄ omnis eorum peticio esset exaudibilis in nomine cristi · Tum etiam quia omnia bona habebant in cristo · bonum vtile quia in eo erāt omēs thezauri scientie et sapientie dei · bonum delectabile quia erat speciosus forma pre filijs hominum · ps̄ · bonum honestum · ps̄ · Nimis honorati sunt amici tui deus · ¶ Ad rationes in oppositum · Ad primam respondet̄ negando ɔseqn̄tiaz · et ratio est · quia licet haberent potestatem a cristo super demonia · non tamen sequitur q̄ orando peterent in nomine xp̄i · sicut nunc ecclesia in omnibus quasi orationibus in xp̄i nomīe finiēdo dicit per dn̄m nostrū Jhesū xp̄m ꝛc̄ · vel aliud simile · Et ita respōdetur ad secūdam · quia ibi in noīe tuo intelligitur · i · in virtute tua aut potestate a te nobis concessa · ¶ Ad terciā similiter respondetur q̄ non est ad propositū · quia aliud est petere in nomine cristi aliquid a pr̄e · & aliud in verbo xp̄i laxare rethia ·

Ad terciam questionem sic procedit̄ et videtur · q̄ gaudium spirituale quod ex caritate causat̄ non possit in nobis impleri · ¶ Primo sic · quanto magis gaudiū de deo habemus tanto gaudium eius in nobis magis impletur · sed nunq̃ possumus de deo tantum gaudere quantū dignū est vt de eo gaudeat̄ · quia semper bonitas eius que infinita est · excedit gaudium creature quod est finitum · ergo gaudium de eo nunq̃ potest impleri · ¶ Scd̄o sic · Illud qd̄ est cōpletum non pōt esse maius · ꝫ gaudiū etiā beatoꝝ pōt esse maiꝰ · quia vnius gaudiū est maius q̃ alteriꝰ · ergo gaudiū de deo nō potest in creatura impleri · ¶ Tercio sic · Nihil aliud esse videtur comprehensio q̃ cognitiōis plenitudo · sed sicut vis cognitiua creature est finita ita & vis appetitiua eiusdem · cum ergo deus non possit ab aliqua creatura comprehendi · videtur q̄ non possit alicuius creature gaudiū de deo impleri · ¶ In oppositū est pn̄s euangeliū vbi dicit̄ · Petite vt gaudiū vr̄m plenū sit · Rn̄o dicendū ꝫm Tho · scd̄a scd̄e · q · xxviij · ar · iij · q̄ plenitudo

gaudij potest intelligi duplicater · vnomō ex parte rei de q̄ gaudet · vt · ſ · tātū gaudeat de ea q̄tum dignū est de ea gaudere · & sic est conclusio prima · q̄ solū dei gaudiū est plenum de se ipso · patet cōclusio · quia gaudiū eius est infimtū · & hoc est cō dignū infinite bomitati dei · cuuslibet autem creature gaudium oportet esse fimtum · Aliomō potest intelligi plenitudo gaudij ex parte gaudentis · & sic pomtur secunda concluſi · q̄ gaudium spirituale potest impleri in futura beatitudme · Jsta cōclusio declaratur sic · gaudiuz comparatur ad desiderium sicut quies ad motū · est aūt quies plena quando nihil restat de motu · vnde tunc est gaudium plenum qñ iam nihil desiderandum restat · q̄dm autem in hoc mundo sum⁹ non quiescit in nobis desiderij motus · quia adhuc restat q̄ deo magis appropinquemus per gratiam · sed quando iam ad beatitudmem perfectam peruentum fuerit nihil desiderandum restabit · quia erit plena fruitio in qua homo obtinebit quicquid etiam circa alia bona desiderabit · fm illud ps̄ · Qui replet in bonis desiderium tuū · & ideo quiescet non solum quo desideramus deum · sed etiam ommium desideriozum quies · Vnde gaudiū beatozum est perfecte plenum · & etiaz super plenum · quia plus obtinebunt q̄ desiderare suffecerūt · Non em̄ in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se · vt dicit̄ · i · Corm · ij · Et hinc est quod dicatur Lu · vi · Mensuram bonam & superfluentem dabūt in sinus vestros · quia tm̄ nulla creatura est capax gaudij de deo ei condigmi · Jnde est q̄ illud gaudium non capit in hoīe sed potius homo intrat in ipsum · fm illud Matb · xxv · intra in gaudium domini tui · Ad rationes in oppo · Ad primam rn̄detur q̄ ratio illa procedit de plenitudme gaudij exparte rei de qua gaudetur · Ad secundā rn̄detur negando mniozē · et ratio est · quia cum peruentū fuerit ad beatitudmem vnusquisq̄ attinget terminū sibi prefixū ex predestmatione diuina · nec restabit vlterius aliqmd quo tendatur · q̄uis in illa terminatione vn⁹ perueniat ad maiozem ꝓpīquitatem dei · alius ad minozem · et ideo vniuscuiusq̄ gaudium erit plenū ex parte gaudentis · quia vniuscuiusq̄ desiderū plene quietabit̄ · erit tamen

gaudium vnius maius q̄ alterius ꝓpter pleniorem participacionem diuine bonitatis. ¶ Ad terciam rn̄det̄ negādo ɔseqn̄tiam. et ratio est. quia duplex est plenitudo cognitionis. s. quedam ex parte rei cognite vt scilicet tantū cognoscatur res quātum cognosci potest. & ista bene potest dici comprehensio & soli deo propria respectu sui ipsius qui tantū cognoscit se quātum cognoscibilis est. Alia dicitur plenitudo ex parte cognoscentis sicut & de gaudio dictū est. & de tali plenitudīe bene pōt dici ꝙ btūs plene cognoscet deū. vn̄ apl's ad Colo. i. Vt īpleamī ī agnitiōe volūtatis ei⁹ in oī sapīa et ītellectu spūali.

¶ In rogationibus est euangeliū. In illo tempore dixit Ihesus discipulis suis. Quis vestrum habebit amicum ꝛc. Lu. xi. Circa quod possunt disputari sequentes questiones.

¶ Prima vtꝝ in istis rogationibo de⁹ solus sit orādus an etiā alij sancti. ¶ Scda vtꝝ ī orōne nr̄a tpalia sint petēda. ¶ Tercia vtꝝ sit sperandū ꝙ pctōres orando impetrēt aliquid a deo

Ad primam questionem sic proceditur & videtur ꝙ in istis rogationibus solus deus sit orandus & nō alius sanctus. ¶ Primo sic. per diffinitionem orationis. Dicit enim Damasce⁹. ꝙ oratio est ascensus mentis in deum. ergo solus deus videtur orandus. ¶ Secundo sic. Oratio est actus religionis. ꝫ solus deus est religione colendus. ergo ꝛc. ¶ Tercio sic. Virtus orationis plus in affectu consistit q̄ in voce. quia hoc negocium vt Aug⁹. dicit plus gemitibus q̄ vocibus agitur. sed solius dei est cogitationes cordium & affectus percipere. ergo non nisi soli deo est porrigenda oratio. Quarto sic. Si aliquibus sanctis orationem porrigimus. hoc non est nisi inq̄tum sunt deo coniuncti. sed quidaꝫ etiā in hoc mundo viuentes vel etiam in purgatorio existentes sūt deo cōiuncti multum per gratiam. ad eos autem non porrigitur oratio. ergo nec ad sanctos qui sunt in paradyso debemus orationem porrigere. ¶ Quinto sic. Sancti existentes in paradyso non orant pro nobis. ergo ad ipsos nō est oratio porrigēda.

ɔsequentia patet · añs probatur · quia si sancti qui sunt in pr̃ia
pro nobis orarent superiorum sanctoꝝ oratio esset efficacior ·
non ergo deberet implorari suffragiũ orationũ inferioꝝ sancto
rum ꝫ solũ superiorũ · ¶ Sexto sic · Aĩa Petri non est Petrus
si ergo anime sanctoꝝ ꝓ nobis orarẽt q̃ꝫdiu sunt a corpore se
parate · non deberemꝰ interpellare sanctũ Petrũ ad orandũ ꝓ
nobis sed aĩam eius · cuius cõtrariũ facit ecclesia dicendo · san
cte Petre ora pro nobis · non ergo sancti ad minus añ resurre
ctionem pro nobis orant · ¶ In oppo · est illud Job · v · Voca
si est qui tibi respondeat & ad aliquẽ sanctoꝝ cõuertere · ergo
oratio potest fieri ad sanctos non solũ ad deũ · Secũdo hoc oñ
dit vsus eccl̃ie que letaniis vtit̃ . in quibus non solus deꝰ · sed
etiã sctĩ inuocant̃ · Rño dicendũ ꝑm Tho scd̃a scd̃e · q · lxxxiij ·
ar · iiij · ꝙ oratio porrigit̃ alicui dupliciter · vno mõ quasi ꝑ ip̃m
implenda · alio modo sicut per ip̃m impetranda · qua distincti-
one habita sit ista ɔclusio prima · Solus deus est orandꝰ · siue
soli deo oratio est porrigenda · sicut illi per quem est adimplẽ-
dum qd̃ petimꝰ · Patet conclusio · quia omẽs orationes nostre
ordinari debent ad grãm & gloriã cõsequendã · que solus deꝰ
dat ꝑm illud ps̃ · Gratiã et gloriam dabit dñs · Secunda con
clusio est · Angeli sancti & alij beati orandi sunt & illis porri-
guntur orationes · sicut quoꝝ auxilio impetramus quod a deo
expectamus · s · quoꝝ precibus & meritis nostre orationes sor
ciantur effectum · Et ideo dicitur Apoc · viij · ꝙ ascendit fumꝰ
aromatum . i · orationes sanctorum de manu angeli coram dño
Et hoc etiam patet ex ipso modo quo ecclesia vtitur in orãdo
Nam a sancta trinitate petimꝰ vt nostri misereatur · ab aliis au
tem sanctis quibuscũqꝫ petimus vt orent pro nobis · ¶ Ad ra
tiones in oppositum · Ad primam respondet̃ ꝙ verꝝ est ꝙ oro
primo & p̃ncipaliter sit ascẽsus mentis in deũ · vñ Cassiodorꝰ
dicit ꝙ oro ꝓprie fit ad deũ · deprecatio vero ad sctõs · sanctꝰ
Tho · q̃si ɔformit̃ dicit ꝙ in diffinitiõe debent poni ea q̃ sũt ꝑ
se · q̃uis aũt aliquo mõ ad sanctos oro fieri possit sicut ad in-
tercessores ꝓ nobis tñ ꝓprie et ꝑ se oro in deũ fert̃ · ¶ Ad secũ
dã rñdet̃ ꝙ illi soli ĩpedimꝰ orãdo cultũ religiõis a quo q̃rimꝰ

obtinere quod oram⁹ · quia in hoc ꝓtestamur eū omniū bono
rum nr̄oꝝ auctorē · non aūt eos quos querimus quasi interpel
latores nostros apud deū · ¶ Ad terciā rn̄det̄ negādo ɔseqn̄az
& ratio est · quia sancti cognoscūt oīa in verbo q̄ ad eoꝝ glo-
riaz ꝑtinēt · & quia ad magnā gloriā eoꝝ est ꝑtinēs ꝙ alios iu-
uare possunt quasi dei cooperatores existētes · et ideo statim in
verbo vidēt peticiōes ad eos factas vel voce vel corde · & ideo
peticiones quas ad eos dirigim⁹ deo manifestante cognoscūt ·
¶ Ad quartā rn̄detur negando consequentiaz · & ratio est · qꝛ
licet hij qui sunt in hoc mundo aut in purgatorio sint cōiuncti
deo ꝑ gratiā · nondū tn̄ fruunt̄ actu visione verbi · vt possint co
gnoscere ea que nos cogitamus vel dicim⁹ . & ideo suffragia
non imploramus ab eis orando sed a viuis · potest tamen sup
plicatio aliqua vel peticio fieri · ¶ Ad quintam respondet̄ ne
gando assumptū · et ad probationem rn̄detur · ꝙ deus vult infe
riora omīa per superiora iuuari · & ideo oportz non solū supe-
riores sed etiā inferiores sanctos implorare · alioqn̄ esset soli⁹
dei misericordia implorāda · Cōtingit tn̄ qn̄qz ꝙ īploratio īfe-
rioris sancti efficatior est · vel quia deuotius īplorat̄ · vel quia
de⁹ vult eoꝝ sanctitatē declarare · ¶ Ad vltimū dicendū negā
do ɔseqn̄az · & ratio ē · qꝛ sancti viuētes meruerūt vt ꝓ nobis
orarēt & ideo eos inuocam⁹ nomībo quibus hic vocabantur ·
quibus etiā nobis innotescūt · & iterū ꝓpter fidē resurrectiōis
insinuandam · sicut legit̄ Exo · iij · Ego sum deus Abraham ·

Ad secundam · q · sic proceditur · & videt̄ ꝙ in oratiōe
temporalia non sint petenda · ¶ Primo sic · que enim
orando petimus querim⁹ · sed temporalia non debem⁹
querere · dicit̄ em̄ Math · vij · Primū querite regnum dei & iu
sticiam eius & hec oīa adicientur vobis · s · tꝑalia · que nō que
renda dicit sed adicienda quesitis · ergo temporalia non sūt in
oratione a deo petēda · ¶ Scdo sic · quicūqz orat ꝓ aliquo sol
licit⁹ est ꝓ illo · sed pro temporalibus etiam necessarijs solli-
citi esse non debemus · vt ptz Lu · xij · Nolite solliciti esse aīe ve
stre quid manducetis ꝛc · ergo temporalia non sunt petenda in
oratione · ¶ Tercio sic · nō debz homo petere a deo nisi bona et

vtilia · sed quandoqꝫ temporalia habita sunt nociua nō solum spiritualiter sed etiam corporaliter · ergo temporalia in oratione non sunt petenda · ¶ In oppositū est illd̄ qd̄ in orone dn̄ica cōtinet̄ · Panem nr̄m cottidianū da nobis hodie · in qua oratione non solū spūalis ꝫ etiaꝫ corpalis panis petit̄ vt ptꝫ per glo · Lu · xi · Rn̄o dicendū ꝙ tpalia sūt petenda in orone quātū necessitas petit siue exigit · Ista ꝯclusio ptꝫ ꝓuer · xxx · Tribue tm̄ victui meo necessaria · Pro q̄ ꝯclusione notandū ꝑm Tho · scd̄a scd̄e · q · lxxxiij · ar · vi · ꝙ sicut dicit Aug⁹ · ad ꝓbā de orādo deū · hoc licꝫ orare qd̄ licꝫ desiderare · tpalia aūt licꝫ desiderare · non quidē pn̄cipaliter vt in eis finē ꝯstituam⁹ · sed sicut q̄dam ammīcula quibus adiuuamur ad tendendū in beatitudīeꝫ inq̄ꝫtum · s · per ea vita corpalis sustentat̄ et inq̄ꝫtum nobis organice deseruiūt ad actus virtutum · vt phūs dicit · i · ethi · & ideo pro temporalibus licet orare · eo modo quo licet ea desiderare · In illis autē q̄ desiderantur est duplex distinctio attendenda · Prima ꝙ quedam sunt que desiderantur ꝓpter seipsa quedam ꝓpter aliud · Secunda est · ꝙ quedā non habent sup fluitatem desiderij sicut virtutes · quedā autem habent sicut voluptates diuicie & huiusmōi · bona autē tempalia ꝓpter aliud desiderāda sunt & cū quadā mēsura · s · ꝑm ꝙ vere sūt necessaria ad vitam presentē agentē · sicut sapiens Prou̅ · xxx · Diuicias & mendicitatem ne dederis mihi sed victui meo tm̄ tribue necessaria · & ideo hoc modo orare ꝓ eis quis potest · sicut modo in rogationibus fit · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primā respondetur negando ꝯseqn̄tiaꝫ · & ad probationem respondetur ꝙ tēporalia nec primo nec scd̄o debent queri quasi principaliter intenta · possunt aūt queri vt propter aliud desiderata · vn̄ Aug⁹ · ī libro de sermōe domini in mōte · cum dixit illd̄ primo querendum est regnum dei designauit quia hoc · s · tpale bonuꝫ posterius querendū est · non tempore sed dignitate · illd̄ tanq̄ꝫ bonū nostrū · hoc tanq̄ꝫ necessarium nostrū · ¶ Ad secundā rn̄detur etiā negando ꝯseqn̄aꝫ · & ad probationē rn̄det̄ ꝙ in illis verbis Lu · xij · non prohibetur quelibet sollicitudo rer̄ tpaliū nisi supflua et inordīata · nō aūt ꝓhibet̄ sollicitudo necessaria ·

¶ Ad terciã rñdetur negando ɔseqñaz · & ratio est · quia ex quo non petimꝰ tpalia tanq̃ principaliter que ita sed in ordine ad aliud · & sic recipiũt rõnem boni vtilis · vñ eo tenore a deo petimus ipsa vt nobis concedantꝫ ſm qd̃ expediunt ad salutem ·

Ad terciam · q · sic ꝓceditꝫ & videtꝫ ꝙ non sit sperãduz ꝙ peccatores orãdo impetrẽt aliquid a deo · ¶ Primo sic · dicitꝫ Jo · ix · Scimꝰ quia pctõres deꝰ nõ exaudit Itẽ ꝓuer · xxviij · Qui declinat aurẽ suã ne audiat legẽ oratio sua erit execrabilis · orõ aũt execrabilis non impetrat aliquid a deo · ergo pctõres non impetrãt aliquid a deo · ¶ Scdo sic · iusti impetrãt a deo illud qd̃ merentꝫ · ſ pctõres nihil possunt mereri · quia gr̃a carẽt · & caritate que virtus pietatis dicitꝫ · vt dicit glo · ij · Thy · iij · sup illo verbo · habentes quidẽ spẽm pietatis virtutẽ aũt eius abnegantes · & ita non pie orãt qd̃ requiritur ad hoc ꝙ orõ impetret · ergo pctõres non impetrãt aliqd orando ad deũ · ¶ Tercio sic · dicit Crisos · sup Math · Pater nõ libenter exaudit orõnẽ quã filius nõ dictauit · ſ in orõne quaz xp̃s filius dei dictauit dicitꝫ · Dimitte nobis debita nostra ꝛc · quod peccatores non faciunt · ergo vel mentiuntꝫ hoc dicẽdo & sic non sunt exauditione digni · vel si non dicunt non exaudiuntur · quia formam orandi a xp̃o institutã non seruant · ergo ꝛc ·

¶ In oppo · est quod Augꝰ · dicit super Jo · Si pctõres non exaudisset deus frustra publicanus dixisset · deus ꝓpicius esto mihi peccatori · Item est illud qd̃ dicit Crisos · sup Math · oĩs qui petit accipit · s · siue iustus sit siue peccator · Rño dicendum sub ista conclusione · ꝙ sperandum est & tenendum pro certo ꝙ peccatores sepe exauduntur a deo in peticionibus suis · & impetrant multa q̃ petũt · ex pura tñ dei misericordia · Pro quo notandũ ſm Tho · scda scde · q · lxxxiij · ar · xvi · ꝙ in peccatore duo considerantꝫ · s · natura quã diligit deus · & culpa quã odit Si ergo peccator orando aliquid petit inq̃tum est peccator · i · ſm desiderium peccati · hoc a deo non exauditur ex misericordia · sed qñqz auditur ad vindictam · dũ deus permittit peccatorem adhuc amplius ruere in peccata · deus em̃ quedaz negat ꝓpicius que cõcedit iratꝰ vt Augꝰ · dicit · Orõ aũt peccatoris

ex bono desiderio nature procedēs a deo exauditur · non quasi ex iusticia · quia peccator hoc non meretur · sed ex pura miseri cordia · obseruatis tamen premissis conditionibus · vt · s · pro se petat necessaria ad salutem pie & perseueranter · ¶ Ad rationes in oppositum · Ad primā respondet̄ q̄ dictum illud Jo · ix · fuit dictū ceci non perfecte illuminati · & ideo non est ratū · q̄uis possit verificari · vt intelligatur vt peccator vel ex condigno · ad illud Prou · xxviij · respōdetur q̄ illa oratio peccatoris est execrabilis · que est oratio eius in q̄tum est peccator · ¶ Ad secūdam respondetur negādo cōsequēz · et ratio est · quia licet peccator non possit pie orare quasi eius oratio ex habitu virtutis informetur · potest tamē eius oratio esse pia q̄tum ad hoc · q̄ illud quod petit sit ad pietatem pertinens · sicut ille qui nō habet habitum iusticie potest aliquid iustum velle · & q̄uis ei⁹ oratio non sit meritoria potest tamen esse īpetratiua · quia meritum innititur iusticie · scilicet impetratio gratie · ¶ Ad terciaz respondetur negando cōsequētiaz · & ratio est · quia oratio dominica profertur ex persona cōmuni totius ecclesie · & ideo si aliquis nolens dimittere debita proximi dicat orationem dominicam non mentitur · q̄uis hoc quod dicit non sit verum quo ad suam personam · est tamē verum q̄tum ad personam ecclesie · extra quam quia ille est · merito fructu orationis caret · Aliqui tamē peccatores quādoq̄z parati sunt debitoribus suis remittere · & ideo ipi orantes exaudiunt̄ sm illud Eccī · xxviij · Relinque proximo nocēti te & tunc deprecāti tibi peccata soluent̄ ·

¶ In die ascēsōis dñi ē euāgeliū In illo tpe · Recūbētibo vndecī discipul̄ ꝛc · Mar · xvi · Circa q̄ pnt disputari sequētes · q · ¶ Prima vtz conueniens fuerit xp̄m ascendere in celū · ¶ Secunda vtrū ascēsio xp̄i fuerit nobis vtilis & nostre saluti fructifera · ¶ Tercia vtz deceat xp̄o sedere ad dexteram pr̄is ·

Ad primā · q · sic p̄cedit̄ & videt̄ q̄ nō fuerit conueniens xp̄m ascendere in celū · ¶ Primo sic · in xp̄o nō est nisi duplex natura · s · diuina et̄ hūana · sed sm diuinaz

naturam cristo non conuenit ascendere localiter. cum ipse ꝑm
ꝙ deus sit vbiq; nec ꝑm dignitatem. cum diuinitas proficere
non possit. nec iterum ꝑm humanam ꝑm locum. quia ipsa de
celo non descendit. dicitur autem Jo. iij. nemo ascendit in celū
nisi qui descendit de celo. nec ꝑm dignitatem quia gloria sua
post resurrectionem gloriosam non creuit. ergo videtur ꝙ cri-
stus non debuit ascendere in celum. ¶ Secundo sic. omne qđ
mouetur. mouetur propter aliquid melius. sed in xp̄o nō fuit
melius esse in celo q̄ in terra. nihil em̄ accreuit sibi per hoc ꝙ
fuit in celo. nec q̄tum ad aīam nec q̄tum ad corpus. ergo vi
detur ꝙ non fuerit conueniens xp̄m ascendere. ¶ Tercio sic.
xp̄s filius dei humanā naturam assumpsit ꝓpter nostrā salutē
sed magis fuisset salutaris hominibus ꝙ semper cōuersaretur
nobiscū in terris q̄ ei⁹ absentia. ergo videtur ꝙ non fuerit cō
ueniens cristum ascendere in celū. ¶ Quarto sic. si xp̄s ascende
re debuit. videtur ꝙ statim post resurrectionē ascēdere debuit.
quia ascēsio sua est exēplar alioꝝ sanctoꝝ. sed alij sancti post
resurrectionem statim ī futurā gloriā ascēdent. ergo xp̄s si ascē
dere debuit. debuit statim post resurrectionem ascendere et non
differre vsq; ad. xl. dies. ¶ In oppo. est euāgeliū pn̄s vbi di
citur. dn̄s quidem Jhūs assumpt⁹ est in celū. Rn̄o dicendum
sub certis ɔclusiōibo. Prima ɔclusio. ɔueniens fuit xp̄m in celū
ascendere. Jsta ɔclusio est in symbolo vbi dicit̄. Ascendit ad
celos. & Jo. xx. dicit̄. Ascēdo ad pr̄ez meū & pr̄ez vr̄m. Se
cundo sic. ꝑm Tho. in. iij. parte. q. lvij. ar. i. locus debz esse pro
portionatus locato. cristus autem per suam resurrectionem vi
tam immortalem & incorruptibilem inchoauit. loc⁹ autem in
quo nos habitamus est locus generationis & corruptionis. ꝑ
locus celestis est locus incorruptibilis. non fuit ergo conueni-
ens ꝙ xp̄s post resurrectionem maneret in terris. sed conueni
ens fuit ꝙ ascenderet in celum. vbi nota ꝑm Tho. in tercio scri-
pto. dis. xxij. q. iij. ar. i. ꝙ ascēdere in celum fuit congruum ip̄i
cristo & nobis. xp̄o quidē quia omne id qđ ad gloriaz ꝑtinet
debebat̄ ei. vnde cū celū empirreū sit locus congru⁹ glorie. cō
ueniens fuit vt ad illum locum ascenderet. Nobis aūt ɔgruū

fuit ꝯtum ad tria. Primo vt nos quasi in corporalem possessi
onem induceret celi. quam nobis precio sui sanguinis emerat
Secundo vt ipse spem nostram ad celum erigeret. quia dñ hu
manam conditionem sideribus importauit. credentibus celum
posse patere mõstrauit. vt dicit Leo papa. Tercio vt iam cri
stum non sm carnem cognoscentes spiritualiter tm ei coniun-
gamur. vt sic ydonei efficiamur ad dona spiritus sancti accipi
enda. sm illud ps. Ascendẽs in altum dedit dona hominibus.
Secunda conclusio. Cristus ascendit super omẽs celos. Ista
conclusio habetur ad Ephe. iiij. Ascendit super omnes celos
vt adimpleret omnia. Ista conclusio ratione sic probatur sm
Tho. in. iij. parte. q. lviij. ar. iij. ꝯto aliqua corpora perfecti?
participant diuinam bonitatẽ. tanto sunt superiora corpali or-
dine qui est ordo localis. sed inter omia corpora etiã gloriosa
corpus xpi maiori refulget gloria. ergo conuenientissimũ fuit
q̃ sit super oĩa corpa constitutum in alto. & ideo sup illud ad
Ephe. iiij. Ascẽdẽs xps in altũ dico loco et dignitate. Attẽde
tamẽ q̃ non dicit ascendisse super omẽs celos q̃ extra celum
empirreum sit. sed quia in altissima parte celi empirrei ascẽdit
Nec in ascensu suo fuit aliqua diuisio facta celorum. qma ꝯ-
uis de natura corporis non sit q̃ possit esse in eodem loco si-
mul cum alio corpore. potest tamen deus hoc facere per mira
culum q̃ in eodem loco possent esse simul. sicut fecit vt corp?
xpi clauso vtero beate virginis exiret. & q̃ intrauerit ianuis
clausis ad discipulos. vt dicit beatus Greg. Tercia cõclusio.
Cristus ascendit propria virtute in celum. Ista conclusio pa-
tet ex illo Ysa. lxiij. Iste formosus in stola sua gdiens in mt
titudine fortitudinis sue. Pro cuius conclusionis vera intelli-
gentia est notandũ sm Tho. vbi. s. ar. iij. q̃ in xpo est duplex
natura. s. diuina & humana. vnde sm vtrãq̃ naturam potest
accipi duplex virt? eius. Sed sm humanã naturã põt accipi
duplex virtus xpi. vna quidem naturalis que procedit ex pn
cipijs nature. & tali virtute manifestum est q̃ xps non ascen-
dit. alia aũt virtus in humana natura est virt? gloríe sm quã
xps in celũ ascendit. cuius quidẽ virtutis ratio ex parte anime

glorificate assignatur ex cuius redundãtia glorificatur corp⁹ vt dicit Aug⁹. ad Dioscor. erit enĩ tanta obedientia corporis glorioſi ad ãmam beatam vt ſicut Aug⁹. dicit. xxij. de ciuitate dei. vbi volet ſpiritus ibi erit protinus corpus. decet autẽ corpus glorioſum & immortale eſſe in loco celeſti vt dictum eſt. & ideo ex virtute anime volentis corpus xp̃i aſcẽdit in celum. ſic ergo xp̃s aſcendit propria virtute. Primo quidem virtute diuina. Secundo anime glorificate mouẽtis corpus pro ut vult. nec obuiat huic concluſioni q̃ aſſumptus dicãtur in euangelio. quia ſicut criſtus dicãtur ꝓpria virtute ſurrexiſſe & tamẽ eſt ſuſcitatus a patre eo q̃ eſt eadem virtus patris & filij. ita xp̃s propria virtute aſcendit in celum & tamen a patre eſt eleuatus & aſſumptus. Ad rationes in oppo. Ad primã reſpõdet q̃ aſcẽdere & deſcendere poſſunt dici proprie. et ſic ſignant motum localem. vnde non cõuenit̃ xp̃o ſm diuinam naturam ſed ſm humanã. ſm quam deſcendit ad inferos. Hic deſcenſus fuit ſm ãnimã. et aſcendit localiter ad celos ſm animam & corpus ſimul. Dicitur etiam methaforice aſcendere et deſcendere. et ſic xp̃s dicitur deſcendiſſe ſm diuinam naturam. in q̃tum ſe exinaniuit formam ſerui accipiens. Philippẽ. ij. et in q̃tum per nouum effectum fuit ibi in anima. ſm quem ante non fuerat. aſcendiſſe autem q̃tum ad noticiam alioꝝ ſimiliter q̃tum ad humanam naturam aſcẽdit. ſm q̃ exaltatus eſt ad gloriam reſurrectiõis et noticiam populorum. deſcendit autem ſm paſſionis ignominiam. q̃ autem dicitur nemo aſcendit niſi qui deſcendit. ad perſonam referendum eſt. cui ſm vnam naturam cõuenit deſcendere de celo. i. ſm diuinã in q̃tum ſibi carnem in perſona copulauit. et ſm aliam. ſ. humanam aſcẽdere. Ad ſecundã reſpõdetur q̃ fuit decentius corpus xp̃i in celo q̃ in terra. Pro quo nota q̃ licz p hoc q̃ xp̃s aſcẽdit in celum nihil ei accreuerit. q̃tum ad ea q̃ ſunt de eſſentia glorie ſiue ſm corpus ſiue ſm aiam. tñ accreuit ei aliquid q̃tum ad loci decẽtiam. qđ eſt ad bene eſſe glorie. non q̃ corpori eius aliqđ aut perfectiõis aut conſummatiõis acquireret̃ ex corpore celeſti. ſed ſolũmodo ꝓpter quandam decentiam. hoc autem aliquo modo

pertinebat ad ei⁹ gloriam · & de hac decentia gaudium quod-
dam habuit · non quidē ꝙ tūc de nouo de hoc gaudere inciperet
qn̄ in celum ascendit · ꝫ quia nouo modo de hoc gauisus est
sicut de re impleta · vn̄ sup illud ps̄ · Delectationes in dextera
tua vsqꝫ in finē · dicit glo · delectatio & leticia erit mihi in con
scensu tuo humanis obtusionibus subtracto · vnde Alexāder
de alis in · iij · parte dicit · ꝙ nouū gaudiū potest dici quo ad no
uam speciem gaudij & quo ad numerū gaudioꝝ · aut pōt dici
nouū gaudiū solū · quia est nouus mod⁹ gaudēdi vel gaudij ·
Primo mō non accreuit xp̄o nouū gaudiū · quia de nullo gaui
sus est in ascensione de quo prius non gauderet · sed scd̄o mō
sic · sicut dicimus ꝙ cū sit descensus a theorica practice ad pra
cticam experiencie · non fit descensus a noto ad ignotū · sed ad
notum alio modo · ¶ Ad terciā rn̄detur negando minorē · & ra
tio est · quia licet presentia corpalis xp̄i fuerit subtracta fidelibo
per ascensionē · presentia tamē diuinitatis ip̄ius semper adest
fidelibo · ꝫm ꝙ ipse dicit Math · vltimo · Ego aūt vobiscū sum
vsqꝫ ad consumationem seculi · Qui em̄ ascendit in celos non
deserit adoptatos · vt dicit Leo papa · sed ipsa ascensio xp̄i in
celū qua corporalē sui presentiaꝫ nobis subtraxit · magis fuit
vtilis nobis q̄ꝫ p̄sentia corpalis fuisset · vt dicit sanctus Tho ·
Primo quidem ꝓpter fidei augmentū que est de non visis · vn̄
ipse dominus dixit Jo · xiij · ꝙ spiritus sanctus adueniens ar
guet mūdū de iusticia · s · eoꝝ qui non credūt · vt dicit Aug⁹ ·
sup Jo · Jp̄a quippe fidelium comparatio infideliū est vitupe
ratio · vnde subdit · quia ad patrem vado & iam non videbitis
me · beati em̄ qui non vident & credunt · erit itaqꝫ vr̄a iusticia
de qua mūd⁹ arguit̄ · qm̄ in me quē non videtis creditis · Se
cundo ad spei subleuationem · vn̄ ip̄e dicit Jo · xiiij · Si abiero
& prepauero vobis locū iterū veniā & recipiā vos ad me ip̄m
vt vbi ego sum & vos sitis · Per hoc em̄ ꝙ humanam naturā
in celo collocauit dedit nobis spem illuc ꝑueniendi · qa vbi fu
erit corp⁹ ibi ꝯgregabunt̄ & aquile · vt dicit̄ Math · xxiiij · vn̄
& Michee · ij · dicit̄ · Ascendens iter pandens an̄ eos · Tercio ad
erigendū caritatis affectū in celestia · vn̄ dicit apl̄us Colo · iij ·

Que sursum sunt sapite non que super terram · Et quia spiritus sanctus amor est nos in celestia rapiens · ideo dominus dicit discipulis Jo · xvi · Expedit vobis vt ego vadam · si em non abiero paracitus non veniet ad vos · si autem abiero mittam eum ad vos · Quod exponens Aug⁹ · sup Jo · dicit · Non potestis capere spiritum q̄ diu sm carnem nosse phistitis xp̄m · xp̄o aūt ascendente corporaliter non solum spiritus sanctus · ꝫ pater & filius illis affuit spiritualiter · ¶ Ad quartam respōdetur negando consequentiā · & ratio est · quia licet xp̄o resurgente in vitam immortalem congrueret locus celestis · tamen vsq; ad ascensionem distulit · vt veritas resurrectionis comprobaret̄ · ad quā ostēdendā oportuit q̄ nō statim post resurrectionem ascenderet sed diu cum aplis conuersaret̄ · vt ex magna familiaritate omis dubitatio tolleretur · quia si tm̄ apparuisset semel potuisset videri aliqua illusio · et ideo pluries in illis q̄draginta diebus eis apparuit · Fuit & iam dilatata ascēsio ad consolationem discipulorum qui de morte xp̄i contristati fuerant · & ideo dicit glo · Act · i · Sicut quadraginta hore fuerūt mortis xp̄i · ita quadraginta dies cum eis conuersatus ē post resurrectionem · quia consolatio divina excedit tristiciam hūanam vt magis extendatur tempus consolationis q̄ tribulationis · Qđ aūt arguit̄ de alijs sanctis non valet · quia aliorum sanctorum non oportebit resurrectionem probari quia ommb⁹ manifesta erit · & ideo non oportet q̄ differat̄ ascensio eorū ·

Ad secam · q · sic proceditur & videtur q̄ ascensio cristi nō fuit nobis vtilis & fructuosa nostre saluti · ¶ Primo sic · Per passionem & descensum ad inferos omne impedimentum remotum est · & ianua paradysi per passionez aperta est · & similiter per baptismum quando celi aperti sunt · ergo per ascensionem nihil nobis vtilitatis accrevit · ¶ Secdo sic · xp̄s fuit causa nostre salutis in q̄ctum salutem nostram meruit · sed per ascensionem nihil nobis meruit · quia ascensio pertinet ad premiū exaltatiōis · nō est aūt idem premium & meritum · sicut nec via et termin⁹ · ergo ꝛc · ¶ In oppo · est illd Jo · xvi · Expedit vobis vt ego vadā · i · recedā a vobis p ascēsionē ·

Rño dicendum ſm Tho. in. iij. parte. q. lviij. ar. vi. ꝙ aſcēſio
xp̄i fuit fructuoſa. quia cauſa quodāmodo nr̄e ſalutis. et hoc
duplicit̄. vnomō ex parte nr̄a. aliomō ex parte ip̄i⁹. Ex par-
te quidem nr̄a inq̄tum p xp̄i aſcenſionē mens nr̄a mouetur in
ip̄m. quia p eius aſcenſionē vt in precedēti. q. diximꝰ daretur
locus fidei. ij. ſpei. iij. caritati. iiij. etiā vt reuerentia nr̄a augere
tur ad ip̄m. dum iam extimamus eū non ſicut hominem terre-
num ſed ſicut deum celeſtē. ſicut apl̄us dicit. ij. Corin. v. & ſi
cognouimꝰ ſm carnem xp̄m mortalē per qd̄ putauimus eum
tm̄ hominem. & glo. expomt. ſed nunc iam non nouimus. ex
parte autem ſua fuit cauſa noſtre ſalutis. q̄tum ad ea q̄ ipſe
fecit aſcendens ꝓpter noſtram ſalutem. Et primo quidem vi-
am nobis preparauit aſcendēdi in celum. ſm ꝙ ip̄e dicit Jo.
xiiij. Vado parare vobis locum. & Michee. ij. Aſcēdit pandēs
iter ante eos. quia em̄ ipſe eſt caput nr̄m. oportet & illuc mē-
bra ſequi quo caput preceſſit. vn̄ dicit Jo. xiiij. vt vbi ego ſū
& vos ſitis. & in huiuſmōi ſignum aīas ſanctorū quas de in-
ferno deduxerat in celum tranſduxit. ſm illd̄ ps̄. Aſcendēs in
altum captiuam duxit captiuitatē. Scd̄o quia ſicut pontifex
in veteri teſtamento intrabat ſanctuarium vt aſſiſteret deo ꝓ
populo. ita xp̄s intrauit in celum ad interpellandum pro no-
bis. vt dicitur ad Ro. vij. Ipſa em̄ repreſentatio ſui ex natura
humana qua celo intulit. eſt quedam interpellatio pro nobis.
vt ex quo deus humanam naturam ſic exaltauit in criſto. etiā
eorum miſereatur pro quibus filius dei dicit̄ humanam natu-
ram aſſumpſiſſe. Tercio vt in celorum ſede quaſi deus & do-
minus conſtitutꝰ. ex inde diuina dona hoībus mitteret. ſm il
lud Ephe. iiij. Aſcendit ſuper omnes celos vt adimpleret om
nia. ſcilicet donis ſuis ſm glo. ¶ Ad ratiōes in oppo. Ad pri-
mam rn̄detur negando ↄſeqn̄az. et ratio eſt. quia licet per paſſi
onem xp̄i omnia impedimēta fuerint a nobis ammota. & om
nia bona data q̄tum ad meritum. quia. ſ. per paſſionem xp̄s
nobis meruit predicta. oportuit tamen vt per effectum in illa
bona introduceremur. quaſi in corporalem poſſeſſiōem eorum
que iam nobis meruerat. bona autē glorie in tribus cōſiſtūt.

Primo in diuina visione · que est beatitudo anime · & hoc per effectum contulit descendendo ad inferos · Secundum est gloria corporis · & hoc inchoauit in sua resurrectione · Terciū est locus congruus · & hoc prestitit in sua ascensiōe · In baptismo autem celi aperti sunt in signum ꝙ per baptismum quem tunc inchoabat in quo eius passio operatur plenarie celi aditus pateret nobis · ¶ Ad scdam respondetur negando ɔseqn̄tiam · & ratio est · quia licet ascensio cristi non sit causa nostre salutis ꝑ modum meriti · fuit tamen per modum efficientie · inq̄ꝫtum humanitas ꝑm quam ascēdit est quodammodo instrumentum diuinitatis & operatur in virtute eius ·

Ad terciam · q · sic ꝓceditur & videtur ꝙ nō cōueniat xp̄o sedere ad dexterā pr̄is · ¶ Primo sic · dextera & sinistra sunt differētie positionū corporaliū · sed nihil corporale cōuenit deo · quia deus sp̄us est Jo · iiij · ergo videtur ꝙ xp̄o non conueniat sedere ad dextris patris · ¶ Secundo sic · si quis sedet ad dexteram alicuius · ille sedet ad sinistram eius · si ergo xp̄s sedeat ad dexterā patris sequit̄ ꝙ pater sedeat ad sinistram filij · qd̄ est inconueniens · ¶ Tercio sic · vel ɔuenit xp̄o sedere ad dexteram patris ꝑm ꝙ deus · vel ꝑm ꝙ homo · ꝑ nec sic nec sic · ergo ꝛc · assumptū probatur · ꝙ non ꝑm ꝙ deꝰ · quia xp̄s ꝑm ꝙ deus dicit̄ dextera dei patris · ꝑ non videt̄ idez esse dextera alicuius & ille qui sedet ad dexteram eius · ergo cristꝰ ꝑm ꝙ deus non sedet ad dexteram patris · ꝙ autem etiam nō ꝑm ꝙ homo probat̄ sic · dicit Damascenꝰ · Dexterā patris dicimus gloriā & honorem diuinitatis · sed honor & gloria diuinitatis non cōuenit xp̄o ꝑm ꝙ homo · ergo videtur ꝙ xp̄o ꝑm ꝙ homo non cōueniat sedere ad dexteraz pr̄is · ¶ In oppositū est euangelium pn̄s · Rn̄o dicendum · ꝙ xp̄o cōuenit sedere ad dextris pr̄is vt dicit̄ in symbolo · Ptz ɔclusio · nam ad Hebr̄ · i · dicit̄ de xp̄o · Sedet ad dexterā maiestatis in excelsis · Pro q̄ ɔclusione notandū primo ꝑm Tho · in tercio scripto · dis · xxij · q · iij · ar · iij · ꝙ dextera est pars nobilior corporis · vn̄ qui alteri ad dexterā sedet nobilissimo mō ei cōiungit̄ · Modus autem ꝑm quē aliquis patri cōiungit̄ vel est nobilissimꝰ simpliciter ·

& sic est esse equalem sibi · & hoc conuenit xpo fm diuinā naturam · vel est nobilissimus q̄tum possibile est creature · & hoc est coniungi ei in vnione persone filij eius · & sic cōuenit sedere ad dexteram xpo fm humanam naturaz · Dignat em̄ sessio firmitatem illius coniunctionis · & ita in glo · ad Ro · viij · exponit̄ de xpo vbi dicit̄ · qui est ad dexterā dei · s · patris · i · equalis patri vel in potionib9 bonis patris vbi dextera patris est · vel equalitas patris · vel potionitas bonorum patris · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primam respondet̄ negando cōsequentiaz & ratio est · quia ibi dextera non proprie dicitur sed methaforice · vnde Damasce · dicit · in · libro · Non localem dexterā p̄is dicimus · sed per dexterā patris dicimus gloriam & honorem diuinitatis · ¶ Ad secundā rn̄det̄ q̄ ratio illa ꝓcedit fm q̄ sedere ad dexteram intelligit̄ corporaliter · Vnde Aug9 · dicit in quodā sermone de symbolo · si carnaliter accipimus q̄ xp̄s sedet ad dexterā patris · ille erit ad sinistram · ibi autē · i · in eterna beatitudie omnis dextera est · quia ibi nulla est misera · ¶ Ad tertiā rn̄det̄ q̄ xpo conuenit sedere ad dexteram patris · et fm q̄ deus & fm q̄ homo · alio & alio modo · Pro quo notanduz fm Tho · in · iij · parte · q · lviij · ar · ij · q̄ noie dextere tria intelligi possunt · vnomodo fm Damasce · gloria diuinitatis · Alio mō fm Aug9 · beatitudo patris · Tercio modo fm eundē · iudiciaria potestas · Sedere ergo ad dexterā patris nihil aliud est q̄ simul cum patre habere gloriam diuinitatis & beatitudinē & iudiciariam potestatem · sed hoc mō cōmutabiliter conuenit xpo fm q̄ deus · vnde manifestum est · q̄ xp̄s fm q̄ deus sedet ad dexteram dei patris · ita tamen q̄ hec prepositio ad que trāsitiua est · solam diuisionem personalem importet & origimis ordinem · non aūt gradū nature vel dignitatis · qui nullus est in diuinis psonis · & ita fm primā expositionē que est · q̄ dextera patris dicatur equalitas eius cristo fm q̄ deus est cōuenit sedere ad dexteram patris · et ad rationem in oppositum respōdetur q̄ non est inconueniens q̄ filius dicatur dextera et sedere ad dexteram · fm diuersas similitudines · quia methaforice vtrūq; dicitur · Dextera enim dicitur · scilicet q̄ per ipm pater

operatur·sed sedere ad dexteram ratione predicta·q̄ autem etiam ſm q̄ homo xp̄o conueniat sedere ad dexteram patris· patet ſm secundam expositionem superius dictā·que est sedere in potioribus bonis patris·patet quia xp̄s ſm q̄ homo sedet ad dexteram patris in bonis paternis potioribus pre ceteris in maiori beatitudine·& habens iudiciariam potestatem· Ad rationem in contrarium respondetur·q̄ non p̄cedit quia non conuenit xp̄o ſm q̄ homo ſm primam expositionem·que est esse equalem patri·sed bene secundo modo vt dictum est·

¶ In dominica infra octauas est euangeliū In illo tempore· dixit Jhesus discipulis suis·Cum venerit paraclitus ꝛc·Jo· xv·Circa quod possunt disputari sequentes questiones· ¶ Prima vtrū spūs sanctus p̄cedat a patre & filio·¶ Secūda vtr̄ spūs sanctus sufficienter phibuerit testimoniū ō xp̄o·

¶ Ad primam·q·sic proceditur & videtur q̄ spiritꝰ sanctus non procedat a filio sed a patre solo·¶ Primo sic·ex presenti euangelio ſm Dyonisi·Nihil est audēdum dicere de substantiali diuinitate preter ea q̄ diuinitꝰ nobis ex sacris eloquijs sunt expressa·sed in scriptura sacra non exprimit̄ q̄ spiritus sanctus procedat a filio·sed solum q̄ p̄cedat a p̄re vt ptz in euāgelio p̄nti Jo·xv·vbi dicitur·Spiritum veritatis qui a patre procedit·ergo spiritus sanctus nō procedit a filio·¶ Secundo sic·dicit Dyonisiꝰ·pater quidez est fontana deitas·filius & spiritus sanctus deigene deitatis· si ita oportet dicere pullulationes sunt differentie nature·& sicut flores & diuina lumina a sanctis eloquijs accepimus·ꝙ pullulatio nō est a pullulatione nec flos a flore·ergo nec spiritus sanctus a filio·¶ Tercio sic·in legēda sancti Andree dicitur·Pax vobis & vniuersis qui credūt in vnum deū patrez· & in vnū filium eius dominū nostrū Jhm̄ xp̄m·& in vnū spiritū sanctū p̄cedentē ex p̄re & in filio p̄manentē·qō aūt p̄manet in aliq̄ nō p̄cedit ab eo·ergo spūs sc̄tus nō p̄cedit a filio· ¶ Quarto sic·dicit Damas·spūm sc̄m ex p̄re dicim̄ et spūm

patris nominamus · ex filio aũt spiritum non dicimus · spiritũ aũt filij nominamus · ergo spiritus sanctus non procedit a filio · ¶ Quinto sic · filius procedit vt verbũ · sed spiritus noster m nobis non ꝓcedit a verbo nostro · ergo nec spũs sanct9 ꝓcedit a filio · ¶ In oppo · est illud Athanasij · Spũs sanct9 a patre & filio non factus nec creatus nec gemtus sed ꝓcedẽs ¶ cõo sic · aĩa nostra ẽ imago trinitatis · ꝑ amor m aĩa qui representat spiritũ sanctũ ꝓcedit a noticia q̃ repñtat filiũ · ergo & m diuinis spũs sanct9 ꝓcedit a filio · Tercio sic · oĩs amor procedit ab amante · ꝑ spũs sanct9 est amor patris & filij ꝑm Aug9 · & Damascẽ · vt amor amboꝝ · ergo ꝓcedit ab vtroq3 Quarto sic · spiritus sanctus est tercia persona in trinitate · filius secunda · pater prima · sed ternarius procedit ab vnitate mediante binario · ergo spũs sanct9 procedit a patre mediãte filio · ℞ño dicendũ · ꝙ quia textus pñtis euãgelij dicit · qui a pr̃e procedit · & non addit a patre & filio dicũt greci · ꝙ spiritus sanctus non procedit a filio ꝑ solũ a patre · in quo grauiter errãt · vnde ponitur contra eos talis ꝯclusio · ꝙ suppositã trinitate personaꝝ est necessariuꝫ confiteri spiritũ sanctũ procedere a filio · Ista conclusio oñdit̃ sic ꝑm Tho · in primo scripto dis · xi · ar · ij · qm̃ hoc remoto inuitabilit̃ remouet̃ distinctio personalis spiritus sancti a filio · patz hoc · cum eĩm diuine persone ꝑm nihil absolutum distinguantur · quia quicquid absolute in diuinis dicitur ad vnitatem essentie pertinet · oportz ꝙ ipsarũ distinctio sit ꝑm relatiões oppositas · oppositas dico · quia relatiões distinguere non possũt personas · nisi ꝑm ꝙ sũt oppposite · quod ex hoc patet · quia pater habet duas relatiões quarũ vna refert̃ ad filium alia ad spiritũ sanctũ · que tñ quia non sunt oppposite non constituũt duas personas sed ad vnaz personam patris tm̃ pertinent · si igitur ī filio et ī spiritu sancto non esset inuenire nisi duas relationes quibus vterq3 refertur ad patrem · ille relationes non essent ad inuicez oppposite · sicut nec due relationes quibus pater refertur ad illos · Vnde sicut persona patris est vna · ita sequeretur ꝙ persona filij & spiritus sancti esset vna habẽs duas relationes oppositas duabus

relationibus patris·hoc autem est hereticum cum tollat fidem trinitatis·Oportet igitur q filius & spiritus sanctus ad inuicem referant' oppositis relationibo·quia nō p̄nt in diuinis esse alie relationes oppposite nisi relationes originis·oppposite autē relatiōes originis accipiunt' sm principium & quod est a principio·Relinquitur igitur q necesse est dicere vel filium esse a spiritu sancto quod nullus dicit·vel spiritum sanctum esse a filio quod nos confitemur·vt fuit cōclusio superius posita·que conclusio etiam patet ex ratione processionis vtriusq·Dicit' enim filius procedere per modum intellectus vt verbum·spiritus autem sanctus per modū voluntatis vt amor·necesse est aūt q amor a verbo p̄cedat·Non em̄ aliquid amam⁹ nisi q cōceptione mentis apprehendimus·vnde hoc manifestū est q spiritus sanctus p̄cedat a filio·¶Ad rōnes in oppo·Ad primā rndet' q de deo dicere non debemus quod in sacra scriptura non inueniatur·vel per verba vel per sensū·Licet aūt p verba expresse non inueniatur in sacra scriptura q spiritꝰ sanctꝰ procedat a filio·inuenitur tamen q̄tum ad sensum·& p̄cipue vt dicit filius Jo·xvi·de spiritu sancto loquēs· Ille me clarificabit quia de meo accipiet· Regulariter etiā in sacra scriptura tenendum est·q id quod de patre dicit' oportet de filio intelligi·etiā si dictio exclusiua addat' nisi solū in illis in quibus pater & filius sm oppositas relationes distinguuntur· Cum em̄ dns Math·xi dicit· Nemo nouit filium nisi pater·non excludit' quin filius seipm cognoscat·Dic ergo cū dicit' q spiritus sanctus a patre procedit·non excluditur inde filius etiam si a solo patre adderetur· quia q̄tum ad hoc quod est esse principium spiritus sancti non opponunt' pater & filius·s q̄tum ad hoc q hic est pater & ille filius·¶Ad secam respondetur negando cōseqūtiam·& ratio est·quia rationes ille sunt symbolice·& ideo ex eis non p̄cedit argumentatio·sicut id̄ Dyom·dicit in epla ad Titū·q symbolica theologia nō est argumētatiua sed similitudo q̄tum ad aliud·s·q flores sūt ab vno·tamen non est similitudo q̄tum ad oīa·¶Ad terciam respondet' negando cōseqūtiaz·et ratio est·spiritus enim sanctus

potest dici quiescere in filio tripliciter. Primo ſm humanā naturam. ſm illud Ysa. xi. Egredietur virga de radice yesse & flos de radice eius ascēdet & requiescet super eū ſpūs domini. quia in eo nihil contrarium vnq̄ reperit gratie. Alio modo intelligitur spiritus sanctꝰ in filio requiescere. quia virtꝰ spiratiua a pr̄e datur filio & vltra non protenditur. Tercio ſm ꝙ amor dicitur quiescere in amato ī quo quietat̄ amātis affectꝰ. per nullū aūt istoꝝ modoꝝ excludit̄ ꝓcessio ſpūs sancti a filio ¶ Ad quartam respōdetur ꝙ in hac parte non credit̄ damasceno. quia dicit̄ fuisse illo tp̄e quo cepit ista contrauersia sup hac questione inter grecos & latinos. tn̄ non negat quin sit ex filio. ſ dicit se nō credere ꝙ sit a filio quia adhuc inter eos in dubio vertebat̄. ¶ Ad quintam respōdetur ꝙ duplex est verbum. s. vocale & verbū mentis. & duplici verbo rn̄det duplex ſpūs. Verbo em̄ vocali rn̄det ſpūs corporalis. & verbo mētali spiritus amoris intimi. Vnde dicimus ꝙ verbū ſm generatiōez eternam est simile verbo mentali. Jo. i. In principio erat verbum. & ideo a verbo procedit spiritus sanctus. sicut a verbo mentali amor. sed filius ſm ꝙ carnem assumpsit habz similitudinem verbi vocalis. et sicut formatio vocis fit per aerem respiratum. ita incarnatio verbi facta est per operationem ſpūs sancti. & ita ratio non procedit. quia verbum in diuinis nō accipitur ſm similitudinem verbi vocalis a quo non procedit spiritꝰ sed ſm similitudinem verbi mentalis a quo amor procedit.

Ad secūdam. q. sic proceditur et videtur ꝙ spiritꝰ sanctus non sufficienter testimoniū reddiderit de cristo. ¶ Primo sic. Cum dicitur in ps̄. Testimoniū fidele illumīans oculos sapientiam prestans paruulis. videt̄ ꝙ post sufficiens testimoniū de aliqua re. omnis est ablata dubitatio de illa & errores cessant. sed post testimonium spiritus sancti de cristo non cessarunt dubitationes de eo nec errores. immo creuerunt. quoniam multi surrexerunt errores circa passionem cristi. vt patet. ergo videtur ꝙ testimonium ſpūs sancti factū de xp̄o nō fuerit sufficiēs. ¶ In oppositum est euangeliū pn̄s vbi ſpūs sanctꝰ vocat̄ spiritus veritatis. qui vt Jo. xvi. dicit̄

docet omnē veritatē. & Job. xxxij. dicit. Inspiratio omnipotētis dat intelligentiā. ergo testimonium spiritus sancti q̄tum est ex parte sui fuit sufficientissimū testimonium. Rño dicendum. q̄ testimoniuz spiritus sancti fuit sufficiens apud bene dispositos apud habentes desiderium sciendi veritatem. Notā dum aūt q̄ spiritus sanctus triplicīter perhibuit testimoniuz de xpo. Primo instruendo discipulos et fiduciam eis prebendo ad testificandum Math. x. Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus sanctus qui loquitur in vobis. Secūdo sua dona cōmunicando credētibus in xpm. ad Hebr. ij. Contestāte deo signis & prodigijs & varijs spiritus sancti distributionibus. Tercio emolliēdo audientium corda. ps. Emitte spiritū tuum & creabuntur & renouabis faciem terre. Secundo notā dū q̄ a multis xps habuit testimoniū siue diuinitatis. Primo a patre suo celesti in baptismo & in transfiguratione qui ait. Hic est filius meus dilectus ꝛc. Secundo a spiritu sancto sicut dictum est. Tercio testimoniū perhibuerunt opera miraculorum que nemo alius fecit. vnde Jo. v. Opera que ego facio in nomīe patris mei testimoniū perhibent de me. Quarto Moyses in lege. vnde Jo. vi. Si crederetis Moysi crederetis forsitan & mihi. de me em̄ ille scripsit. Deutro. xviij. Prophetaz de gente tua & de fratribo tuis sicut me suscitabit tibi dñs deus tuus. Quinto scriptura prophetarum totius veteris testamenti. vnde Apoc. xix. Testimoniū Jhesu est spiritus ꝓphecie. Sexto Jo. baptista. vñ Jo. v. Vos misistis ad Johānez et testimoniū phibuit veritati. cū ait Jo. i. Ecce agnus dei qui tollit peccata mūdi. Septimo turba clamantiū in die palmarum. benedictus qui venit in nomine domini. Octauo apli de quibus dicitur in presenti euangelio. Et vos testimoniū phibebitis quia ab inicio. s. predicationis & operatione miraculorum mecum estis. vnde Act. iij. dicitur. Virtute magna reddebant apostoli testimonium Jhesu xpi domini nostri. ¶ Ad rationes in oppositum respondetur negando cōsequentiaz. & ratio est. quia q̄ post testimoniū perhibitū a spiritu sancto et ab oibo iā dictis non fuerūt omīno ablati errores & dubitatiōes

ab hominibus · nō fuit ex insufficiētia testimonij ꝫ ex īdispo si-
tione & malicia hominū nolentiū accipe doctrinam veritatis ·
Vn̄ bene dicit̄ in ps̄ · testimoniū dn̄i sapiēciā prestans paruu
lis .i. humilibus · & non supbis & rebellibus lumini veritatis ·

¶ In die penthecosten est euangelium · In illo tempore dixit
Ihūs discipulis suis · Si quis diligit me sermonem meuz ꝛc ·
Jo · xiiij · Circa quod possunt disputari sequentes questiones ·
¶ Prima vtrū spiritui sancto ꝯueniat visibiliter mitti · ¶ Se-
cunda vtrum conuenienter missus sit in linguis igneis · ¶ Ter
cia vtrum verum sit ꝙ spūs sanctus docuerit apostolos omīa ·

AD primam · q · sic proceditur · & videt̄ ꝙ spiritui san
cto non cōueniat mitti visibiliter · ¶ Primo sic · filius
em̄ ꝫm ꝙ visibiliter missus est in mundum dicit̄ esse
minor patre · sed nunq̄ legitur spiritus sanctus minor patre ·
ergo spiritui sancto non cōuenit visibiliter mitti · ¶ Secundo
sic · Missio visibilis est ꝫm ꝙ diuina psona aliquo modo est in
aliquo quo prius non fuerit · sed in nulla creatura visibili po-
test esse aliquo modo quo prius non fuerit · est em̄ in omībus
creaturis essencialiter · potentialiter · presentialiter · Et inter hec
in sanctis mentibus per gratiam quo modo in aliquo visibili
corpore esse nō potest · ergo videtur ꝙ missio visibilis spiritui
sancto non conueniat · ¶ Tercio sic · Si dicatur ꝙ est in illis
creaturis visibilibus alio modo q̄ sicut in signo · contra rationē
sacramenti est ꝙ in ipso sit deus sicut in signo visibili · Si er-
go propter hoc dicitur visibiliter mitti · quia in rebus visibili
bus est sicut in signis · tunc ille res erunt sacramenta · & sic in
omnibus sacramentis esset missio visibilis · quod est falsum ·
¶ Quarto arguitur sic · Cum omnis effectus sit demonstrans
suam causam · est signum illius · sed omnes creature represen-
tant ipsum deum tanquam per imaginem vel vestigium · ergo
secundum hoc in alijs creaturis visibilibus imitetur visibiliter ·
sed hoc est falsum · ergo & cetera · ¶ In oppositum est euan-
gelium presens vbi inquit crist⁹ · Paraclitus aūt spūs sanct⁹

quem pater mittet in nomine meo ꝛc. Rn̄o dicendū ꝙ spiritui sancto cōuenit visibiliter mitti. ptz conclusio. vnde Math. iij. spiritus sanctus descēdit super xp̄m cum baptizaretur in specie columbe. et hodie super apl̄os in specie ignis. Pro quo notandū ſm Tho. in. i. parte. q. xliij. ar. vij. ꝙ deus vt dicit Dyonisiꝰ ꝓuidet oībus ſm vniuscuiusqz modum. Est aūt modus naturalis hom̄is vt ꝑ visibilia ad inuisibilia manuducatur et ideo inuisibilia dei oportuit homini per visibilia manifestari. sicut ergo deus seipsum et ꝓcessiones eternas personarum per creaturas visibiles ſm aliqua indicia quodāmodo hoībus demonstrauit. ita conueniens fuit vt inuisibiles missiones diuinarum personaꝝ ſm aliquas visibiles creaturas manifestarentur. ¶ Ad rationes in oppo. dicendū. Ad primā rn̄detꝫ negando ɔseqn̄az. et ratio est. quia filius creaturaz visibilē in qua apparuit in vnitatē ꝑsone assumpsit sic vt qd̄ de illa creatura dicitꝫ de filio dei dici possit. et sic ratiōe nature assumpte filius dicitur minor patre. sed spūs sanctus non assumpsit creaturā visibilē in qua apparuit in vnitatē persone. vt qd̄ illi cōuenit de illo p̄dicetꝫ. vn̄ non pōt dici minor p̄re ꝓpter creaturā visibilē. ¶ Ad scd̄am rn̄detꝫ negādo ɔseqn̄az. et ratio est. quia minor ē falsa. dicimꝰ em̄ ꝙ spūs sanctus ī illa creatura visibili in qua apparz ē nouo mō. s. sicut ī signo. ¶ Ad terciā rn̄detꝫ negādo ɔseqn̄az. & ratio est. quia non est simile de sacramentis & de rebus in quibo fit missio visibilis. quia sacramenta veteris legis significabant quidem gratiā affuturaz non p̄ntem. eo ꝙ in eis gr̄a non cōferebatꝫ. sacramenta vero noue legis non tm̄ sūt signa sed etiā cause quodāmodo et ip̄am gratiā non significāt vt iam habitā. sed vt per sacramenta inducēdam. sed ille species sunt tm̄ signa presentis gratie et non cause. sicut patet ꝙ circa xp̄m ad quē visibilis missio facta est nihil gr̄e inuisibilis effectū est. Vn̄ etiā oēs ad quos visibilis missio facta est gr̄az habēt. non aūt oīa quibus sacramēta conferuntꝫ gr̄az suscipiūt quia causalitas sacramētoꝝ impeditꝫ. significant em̄ gr̄az non vt existentē sed vt causandam quodammodo per ipsa. ¶ Ad quartam respondetur negando consequentiam. & ratio est.

quia nō est simile de his speciebus & de creaturis · quia q̄libet omnis creatura significet deum esse & bonitatem illius · nō tamen significat ipsum esse per gratiaz in aliquo · nisi ad hoc specialiter instituatur · sicut ille creature visibiles ad hoc specialiter facte sunt · vt in eis presentia spiritus sancti insinuetur ·

AD secundam · q · sic proceditur et videtur q̄ non cōuenienter spiritus sanctus missus est super apostolos in linguis igneis · ¶ Primo sic · Quanto aliquid nobilius est tanto nobiliores proprietates habet · sed melioribus p̄ prietatibus creatura nobilius diuinam bonitatem representat Ergo cum missio visibilis sit ad manifestandū diuinas personas · videtur q̄ semper per creaturas nobilissimas fieri debz · vt per stellam vel aliquid huiusmōi · & non per ignem vel columbam · ¶ Secūdo sic · Spiritui veritatis nō decet aliqua fictio · sed spūs sanctus est spūs veritatis · vt dicit Jo · xv · ergo nō decet q̄ per aliquas species quibz non subsit rei veritas apparere debuit · & ita videtur q̄ lingue ignee vere lingue & vere ignis fuerit · q̄d nō est verū · qua nō cōburebat peracto illo officio · & idez arguit de colūba in qua apparuit sup xp̄m q̄ vere animal fuerit & tamen non fuit · ergo ꝛc · ¶ Tercio sic · Spūs sanctus vnus est · sed signum debet respōdere signato · ergo videt q̄ in vno tm̄ signo spūs sanctus apparere debuit · scilicz in specie columbe sicut prius et nō in linguis igneis · ¶ In oppositum est epistola p̄sentis diei vbi dicit de spiritu sancto · Apparuerunt illis dispertite lingue tanq̄ ignis seditq̄ super singulos eorum · R̄ño dicendum q̄ cōuenientissime spiritus sanctus missus est super apostolos m linguis igneis · Pro quo notandū sm Tho · in primo scripto dis · xvi · ar · iij · q̄ missio visibilis fit ad significandū plenitudinē gr̄e redundātis m multos propter q̄d manifestatio talis alijs etiā fit · Redūdat aūt gratia dupliciter · scilicet per instructionem & per operationez · sm q̄ se habet aliquo modo ille in quo est gratie plenitudo efficienter ad gratiam · vterq̄ autem modus redundātie fuit m xp̄o Ille em̄ per doctrinam suam in dei cognitionem adduxit · ipse etiam gratiam dedit inq̄tum deus effectiue · & inq̄tum homo

per modum meriti· Vnde ad signficandum redundãtiam gratie ipius in nos per modum operationis facta est missio visibilis ad ipsum in baptismo· quia sicut ipse nihil accipiẽs a baptismo tactu siue mũdissime carnis vim regenerativam contulit aquis efficienter vt deꝰ· & meritorie vt homo· & in specie columbe est facta ad ipsum missio spiritus sancti· ad signficandum spũalem fecũditatẽ· quia columba aial fecundissimũ est· ꝓpter quod etiam pater apparuit in sono vocis naturalem filiationem ipius ꝓtestans· dicẽs· Hic est filius meꝰ dilectꝰ ꝛc· Ad cuius filiationis similitudinem per baptismalem gratiam in filios adoptionis regeneramur· vt dicit̃ ad Ro· viij· Ad signficandum vero redũdantiã gratie ex ipo in alios per modũ doctrine apparuit spiritus sanctus super ipsum in nube lucida cuius est lumen doctrine spargere· Job. xxxvij· Nubes spargit lumẽ in quo signficat̃ effectus doctrine eiꝰ ꝑ predicatiõez ſm Greg· & hoc in transfiguratione· vt dicit̃ Math· xvij· ſm glo· Augꝰ· similit̃ & in aplis bis facta ẽ missio visibilis spũs sancti· Primo ad insinuandã redũdantiã gr̃e ex ipis ꝑ modũ opationis in admĩstrationem sacramentoꝝ in specie flatus· vt legit̃ Jo· xx· vnde ibi dicitur· Quorum remiseritis peccata ꝛc· vt ostenderet̃ ꝙ talis auctoritas non deuenit in eos nisi ex influẽtia capitis· s· xp̃i· in ip̃m aũt xp̃m deuenit imediate ab ipo patre· & ꝓpter hoc in ipo signficatur hec auctoritas per volatum columbe desuper aduenientis· in aplis aũt per spẽm flatus a xp̃o procedentis· Secõ facta est ad eos missio visibilis ad insinuandum redundantiam per modum doctrine· & hoc ī presenti die· Vñ legitur Act· ij· Apparuit super eos in linguis igneis verbis vt essent proflui & caritate feruidi zelantes ꝓximorum salutem· ¶ Ad rationes in oppo· Ad primam respondetur negando cõsequentiaz & ratio est· quia cũmis in nobilioribus creaturis similitudo diuine perfectionis quo ad attributa essentialia magis muemiatur tamen quo ad exitum vnius pſone ab alia· & quantum ad modum processionis donorum a deo et effectus ipsoruz· potest etiam in ignobilioribus creaturis similitudo cõuentior attendi sicut fecũditas in columba·

& locutio in lingua · & hoc oportuit p missionem visibilem si
gnificari · ¶ Ad secundam respōdetur negando q̄ in illa missi
one visibili spūs sancti fuerit aliqua fictio · licet dicat̄ q̄ ignis
ille nec fuerit verus nec naturalis · nec columba verum et natu
rale animal sed tm̄ similitudo columbe visibiliter ostēsa in ali
qua materia ad hoc preparata · vñ & pacto officio in pristinā
materiaz est reuersa · & similiter de igne · nec fuit ibi aliqua fi-
ctio · quia ille similitudines ignis aut columbe non ostendebā
tur ad manifestandū alicuius veritatem in ipsa columba siue
igne · sed ad manifestandas proprietates inuisibilis missionis ·
& ideo nō fuit ibi falsitas signi · quia signatum respondebat si
gno & res similitudini · ¶ Ad terciā respōdetur negando ɔse
qn̄tiam · et ratio est · quia licet spiritus sanctus sit vn⁹ substā
cialiter · habet tamen multos effect⁹ s̄m quos dicit̄ multiplex
Sapie · vij · Species autem ille in quibus spiritus sanct⁹ ap
paruit significabant effectus · & ideo s̄m plures species appa-
ruit & pluries · & ita ratio non procedit ·

Ad terciam · q · sic proceditur et videtur q̄ spiritus san
ctus non docuit in missiōe sua apostolos oīa · ¶ Pri-
mo sic · Apostoli post missionem spiritus sancti nō sci
uerunt omnia · ergo spiritus sanctus non docuit eos omnia ·
consequentia patet · & antecedens patet de multis · vt habetur
Math · xvij · ¶ Secundo sic · apostolis nō est datus spirit⁹ san
ctus sine mensura sicut xp̄o · de quo dicitur Jo · iij · Datus ē spi
ritus nō ad mensuram · ergo non sciuerūt omnia · consequentia
est bona · ¶ Tercio sic · propriū videtur dei scire omnia cui oīa
patent · ergo spiritus sanctus non docuit apostolos omīa · tūc
enim videretur eos equasse deo · ¶ In oppositū est text⁹ euā-
gelij pn̄tis · Rn̄o dicendū q̄ loquendo vniuersaliter absolute
spūs sanctus non docuit ap̄los omīa · vt argumenta facta p̄-
bant · sed dicit̄ eos docuisse oīa s̄m quadruplicem intellectuz ·
Primo dicitur spiritus sanct⁹ docuisse omnia · quia null⁹ po-
test habere intelligentiā de aliquo nisi per spiritum sanctuz · q̄
quātūcūq̄ homo doceat̄ exteri⁹ nisi spūs sanct⁹ interi⁹ det in-
telligentiam frustra laborat · Job · xxxij · Inspiratio altissimi

dat intelligentiam. ¶ Secundo dicitur docuisse omnia. quia omnia necessaria ad salutem ad impugnationem errorū & ad gubernationem ecclesie. ¶ Tercio dicit docuisse apostolos omia. dando eis intelligentiam omnium que audierunt a xpo. a quo audierant multa que pro tunc non intellexerūt. ¶ Quarto dicit docuisse omia. quia vt mstra sequitur suggessit eis oia. i. reduxit ad memoriā omia quecūqz a xpo audierant quorum multa oblitī erant. nec poterant memorie cōmēdare. ¶ Quomodo eīm euāngelista Johānes post. lx. annos potuisset omniū verborum xpi q̄ in euangelio scripsit in memoria habere nisi spiritus scūs ei suggessisset. ¶ Ad rōnes in oppo. ptz rnsio ex dictis.

¶ In die sancte trinitatis legit euangeliū In illo tpe. Erat homo ex phariseis ꝛc. Jo. iij. Circa qđ disputatū est i festo sancte crucis. ¶ Sed circa ipam festivitatem possūt hec disputari. ¶ Primo vtrum sit ponendus numerus personarum in diuinis. ¶ Secundo vtrum ratione naturali possit cognosci pluralitas personarum in diuinis. ¶ Tercio vtrum hoc nomen de? pluraliter predicetur de tribus personis vt dicantur tres dij.

AD primam sic pcedit & videt q̄ in diuinis numer? personaꝝ non sit ponēdus. ¶ Primo sic. dicit Boeci? libro de trinitate. hoc vere vnū est in quo nullus est numerus. sed deus est verissime vnus. ergo in eo non est aliquis numerus. ¶ Secundo sic. dicit Yſidor? q̄ numer? dicit quasi nudus muneris. i. diuisionis. sed in deo nulla est diuisio. ergo nec aliquis numer?. ¶ Tercio sic. persona est rationalis nature indiuidua substantia. si ergo in diuinis sunt plures personе sequitur q̄ sint plures substantie. qđ videtur hereticum. ¶ Quarto sic. pluralitas ꝓprietatū absolutaꝝ non facit distinctionē personaꝝ neqz in deo neqz in nobis. ergo multo minus pluralitas rationū faciet distinctionē psonaꝝ. ergo nō pōt dici q̄ distinctionē psonarū neqz in deo nec in nobis. ergo multo min? in deo sint plures psone. ¶ In oppo. est illđ qđ habet i. Jo. vltio. Tres sūt qui testimoniū dāt in celo. pater verbū

& spiritus sanctus. Item Athanasius ait in symbolo. Alia est persona patris alia filij alia spiritus sancti. Rñō dicēdum sub ista conclusione. q̄ in diuinis s̄m fidem catholicam est confitēdus numerus personarum realiter distinctarum. Ista conclusio patet sic. vbicunq; est distinctio vel discretio ibi est aliquis numerus. sed diuine persone sunt distincte ab inuicem quoniam alia est p̄sona p̄ris alia filij alia spiritus sancti. ergo in diuinis est numerus personarum. Pro cuius intelligentia est notandum iuxta sanctum Tho. q̄ sicut ratio vnitatis consistit in indiuisione. ita etiam ratio numeri vel multitudinis consistit in diuisione vel distinctione aliqua. Vnde ea que inuenimus diuersa simpliciter dicimus esse multa simpliciter. et que inuenimus diuersa s̄m quid. dicimus esse multa s̄m quid. Diuisio autem simpliciter attenditur vel s̄m essentiaz siue formam. vel s̄m quantitatem siue materiā. Vnde ea que differunt s̄m essentiam dicimus esse multa. vt hominem & lapidem. & similiter duas partes linee iam diuise dicimus duas lineas. Diuisio autem s̄m quid est que attenditur s̄m proprietates rei. sicut dicimus hominez album esse alium & distinctum a se nigro. & adhūc magis s̄m quid in illis in quibus attendit̄ diuersitas relationū s̄m rationem tm̄. sicut punctus si diceretur multiplex s̄m q̄ est principium plurium linearum. Sciēdum est igitur q̄ in diuinis non est numerus simplex qui est per diuisionem essentie vel quantitatis. s̄ est numerus quidā. s. numerus relationum non tamen existentiū in deo s̄m rationem tm̄ sed realiter in ipso subsistentium. Vnde numerus diuinarum personarum est medius inter numerū qui est numerus simpliciter & inter numerum qui est in ratione tm̄. sicut punctus dicitur multiplex s̄m rationem tm̄. est enim minus de ratione numeri in numero personarum q̄ in numero simpliciter. & plus q̄ in numero qui est s̄m rationem tm̄. Si autem comparemus numerum personarum ad numerum proprietatum absolutarum qui est in creaturis. habebūt se sicut excedentia & excessa. Si em̄ attendatur ratio distinctionis inuenitur maior distinctio in p̄prietatibus absolutis creaturarum quam in diuinis personis.

quia calor & sapor distinguuntur fm aliud & aliud esse accidẽ tale · sed in diuinis personis est vnum & idem esse trium psonarum · Si aũt cõsideretur pfectio diuinorum · sic numer9 psonarum excedit · quia relationes in diuinis sunt subsistentes persone · vnde ad numerũ relationũ sequit̃ numerus personaꝝ nõ autem ad numerum ꝓprietatum ī creaturis · quia non sunt subsistentes sed tm̃ inherentes · ¶ Nunc dicendũ ad rõnes in oppositum · Ad primã rndet̃ · qꝫ Boecius loquitur de vnitate essenciali · vnde in essentiã nullus numerus cadit sed tm̃ in personis · qui etiam non est numerus absolute sed numer9 quidã · ¶ Ad secundam respõdetur negando cõsequentiã · & ratio est · quia q̃uis diuisio non sit proprie in deo · est tamen ibi personarum distinctio que sufficit ad rationem talis numeri qualis ponitur in deo · ¶ Ad terciã respõdetur negando cõseqñtiam · et ratio est · quia substantia nõ ponit̃ in diffinitione psone fm qꝫ signat essentiã · sed fm qꝫ signat suppositum · quod patz ex hoc qꝫ additur in diuidua · ad significandũ autem substantiam sic dictam habent greci nomen ypostasis · vnde sicut nos dicimus tres personas · ita ipi dicunt tres ypostases · Nos autem non consueũmus dicere tres substantias ne intelligerent̃ tres essentie propter nonimis equiuocationem · ¶ Ad quartam respondetur negando cõseqñtiaz · et ratio est · quia ꝓprietates absolute in diuinis vt bonitas & sapientia non opponuntur ad inuicem · vnde nec realiter distinguuntur · q̃uis ergo eas cõueniat subsistere · tamẽ nõ sunt plures res subsistentes quod est esse plures personas · proprietates autem absolute in reb9 creatis non subsistunt licet realiter distinguant̃ · vt albedo et dulcedo · sed proprietates relatiue in deo & subsistunt & realit̃ ad inuicem distinguuntur · vnde pluralitas talium proprietatum sufficit ad pluralitatem personarum in diuinis

HO secundaz · q · sic ꝓceditur & videtur qꝫ naturali ratione cognosci possit pluralitas psonaꝝ in diuinis ·

Primo sic · dicit enim Aristotiles in primcipio celi et mũdi · per hunc numerum · s · trinarium adhibuim9 nos ipos magnificare deum vnum eminentem proprietatibus eorum que

creata sunt· ergo videt̄ q̄ Aristotiles in cognitionem trinitatis venerit· ¶ Secundo sic· dicit Aug⁹· vij· confessi· se legisse in libris platonicorum non quidē his verbis sed hoc idem omnino multis & multiplicibus persuadere rationibus· q̄ in p̄ncipio erat verbum & verbum erat apud deū & deus erat verbum· & huiusmodi que ibi sequuntur· in quibus verbis distinctio personaruz traditur· ergo videtur q̄ philozophi naturali ratione cognouerunt trinitatem personarum diuinaꝝ· ¶ Tercio sic· dicit glo· Ro· i· q̄ magi pharaonis defecerūt ī tercio signo .i· in noticia tercie p̄sone· s· sp̄us sancti· & sic ad min⁹ duas p̄sonas cognouerūt· ¶ Quarto sic· dicit Termigistus· monas gignit monadem & in se suū reflectit ardorē· per qd̄ videtur generatio filij & sp̄us sancti processio intimari· ergo cognitio diuinaꝝ personaꝝ potest p̄ rationē naturalē haberi· ¶ Qn̄to sic· philozophi potuerūt deuenire ī cognitionē eoꝝ q̄ in creaturis relucēt· ꝫ in aīa impressā est similitudo trinitatis p̄sonarum· ergo videt̄ q̄ p̄ potentias aīe quas philozophi multū ꝯsiderauerūt potuerūt in cognitionē trinitatis deuenire· ¶ In oppo· est illud ad Hebr̄· xi· Fides est substantia rerū sperādaꝝ argumentum non apparentiū· sed deum esse trinū & vnum est articulus fidei· ergo est non apparens rationi· Item dicit Hylari⁹ libro de trinitate· Non potest homo sua intelligentia generationis secretum posse consequi· Item Ambro· dicit· Impossibile est generationis scire secretū· mens deficit· vox filet· sed per originem generationis et processionis distinguitur trinitas in diuinis· ergo homo per rationem naturalem nō potest venire in noticiam trinitatis· Rn̄o dicēdum· q̄ impossibile est per rationem naturalem ad cognitionem trinitatis diuinarum personarum peruenire· Probatur ista conclusio· naturalis ratio non cognoscit deum nisi ex creaturis· creature autem ducūt in dei cognitionē sicut effectus in causaz· hoc igit̄ solū in ratione naturali de deo cognosci potest quod cōpetere ei necesse est ꝫm q̄ est omniū entium principium· virt⁹ autem creatiua est dei & communis toti trinitati· vnde pertinet ad vnitatem essentie & non ad distinctionem personarum· per rationem ergo

Ein substantz d hoffunden
[illegible]
d [illegible]

naturalem cognosci possunt de deo ea que pertinent ad vnita
tem essentie non ad distinctionem psonarū. Qui autem proba-
re nititur trinitatem personaꝝ naturali ratione fidei dupliciter
derogat. vt dicit sanctus Tho. in prima parte. q. xxxij. ar. i.
Primo quidem q̄tum ad dignitatem fidei. que est vt sit de re-
bus visibilibus que rationem humanā excedūt. ad Hebr. xi.
Fides ꝛc. allegatum est. Secundo q̄tum ad vtilitatem trahē-
di aliquos ad fidem. cum em̄ aliquis ad probandum fidem in
ducit rationes que non sunt cogentes. cedit in derisionem in
fidelium. credunt em̄ ꝙ huiusmōi rationibus innitamur & ꝓ-
pter eas credamus. Ea igitur que fidei sunt non sunt defendē
do probanda nisi per auctoritates his qui auctoritates suscipi
unt. apud alios vero sufficit defendere. nō esse impossibile qd̄
predicat fides. vnde Dyonisi⁹ dicit secūdo capitulo de di. no.
Si aliquis est qui totaliter eloquijs resistat longe erit a philo
sophia nostra. si autem ad veritatem eloquiorum scilicet sacro
rum respicit hoc & nos canone vtemur. ¶ Ad rōnes in oppo
situm. Ad primā rn̄det̄ negando ɔseqn̄tiam. & ratio est. quia
philosophi non cognouerūt misterium personarum diuinaꝝ.
per propria que sunt paternitas. filiatio & processio. ſm illd̄
apl̄i. i. Corin. ij. Loquim̄ dei sapientiā quā nemo principum
hui⁹ seculi cognouit. i. phīoꝝ. ſm glo. cognouerūt tamē que
dam essentialia attributa que appropriantur diuinis personis
sicut potentia appropriatur patri. sapientia filio. bonitas spiri
tui sancto. ꝙ ergo Aristotiles dicit. ꝑ hunc numeꝝ trinarium
non est sic intelligendū ꝙ ipse poneret trinariū numerum in di
uinis. sed vult dicere ꝙ antiqui vtebantur numero trinario in
sacrificijs & orationibus per quādam trinarij numeri perfecti
onem. que in omnibus creaturis apparet sicut in principio me
dio & fine. ¶ Ad scd̄am respondet̄ negando ɔseqn̄tiaꝫ. et ra-
tio est. Tum primo. vel quia plato multa dicit̄ legisse ī libris
diuinis quos reperit in egipto & inde aliqua cognouisse. Tū
scd̄o ꝙ verbum nō inuenit̄ in libris platonicoꝝ ſm ꝙ verbum
nomīat ꝑsonā genitā in diuinis. sed ſm ꝙ verbū intelligit̄ ra-
tio ydealis ꝑ quā deus oīa condidit que filio appropriat̄. que

dicitur mundus architipus. ¶ Ad terciam respondetur negā do ɔseqn̄tiaz. & ratio est. quia philozophi non puenerūt in co gnitionē diuinaꝝ psonaꝝ q̄tū ad ꝓpria. ꝫ solū q̄tū ad ꝓpri ata non inq̄tum ad appropriata sunt. quia sic eoꝝ cognitio de penderet ex ꝓprijs. sed inq̄tum sunt attributa diuine nature. Et si obiciatur ꝙ similiter deuenerunt in cognitionem bonita tis que appropriatur spiritui sancto. sicut in cognitionem po tentie & sapientie que appropriantur patri & filio. dicendum ꝙ bonitatem non cognouerunt q̄tum ad potissimum effectuz ipsius. s. incarnationem & redemptionem. sed euanuerūt in co gitationibus suis. vel quia non tantum intenderunt veneratio ni bonitatis diuine quā etiā non imitabātur. sicut venerati sūt potentiam & sapientiam. ¶ Ad quartam respondetur negan do consequentiā. & ratio est. quia dictum Termigisti non est referendum ad generationem filij vel processionem spiritꝰ san cti. sed ad productionem mūdi. nam vnus deus ꝓduxit mun dum vnum propter sui ipsius amorem. ¶ Ad quintam respō detur etiaz negando ɔseqn̄az. & ratio est. quia sicut similitudo trinitatis relucens in anima est omnino imperfecta & deficiēs sed dicitur expressa per comparationem ad similitudinem ve stigij. & ideo non potest ducere in cognitionem perfectam tri nitatis diuinarum personarum.

AD terciam questionem sic procedit̄ et videtur. ꝙ no men deꝰ pluraliter debeat predicari de tribus ꝑsonis vt tres persone sint tres dij. ¶ Primo sic. Gen. i. vbi dicitur. In principio creauit deus celum & terram. habet ve ritas hebrayca eloym. quod potest interpretari dij siue iudices & hoc dicitur propter pluralitatem personarum. ergo tres ꝑ sone sunt plures dij & non vnus. ¶ Secundo sic. sicut homo significat̄ vt habens humanitatē. ita deus significatur vt ha bens deitatē. sed tres persone sūt tres habentes deitatē. ergo tres ꝑsone sūt tres dij. ¶ Tercio sic. hoc nomē res cū absolu te dicat̄ videt̄ ad substantiā pertinere. sed hoc nomē. s. res plu raliter dicit̄ de tribus ꝑsonis. dicit em̄ Augꝰ. libro de doctri na xp̄iana. Res quibo fruendū est sunt pater & filius & sp̄us

sanctus·ergo pariter hoc nomen deus & alia nomina essentialia potuerūt pluraliter predicari de diuinis psonis·vt dicant tres dñi aut tres omipotentes aut tres domini· ¶ In oppositū est illud Deutro·vj·Audi israhel dominus deus tuus vn? est Rño dicendum·q? hoc nomen deus nō pluraliter sed singulariter dicit? & predicat? de tribus psonis·sm illud Athanasij· Deus pater deus filius deus spūs sanct?·nō tres dñi sed vn? est de?·Pro quo notandū q? nominū essentialiū quedā significant essentiā substantiue·quedam vero adiectiue·Ea quidez q? substantiue essentiā significant nō predicantur in plurali de tribus personis·cuius ratio est quia nomina substantiua significāt aliquid per modū substantie·noīa vero adiectiua significāt per modum accidentis quod inheret substātie·substātia autē sicut per se habet esse ita per se habet vnitatem vel multitudinem·vnde & singularitas vel pluritas nominis substantiui attenditur sm formam significatam per nomen·accidentia autem sicut habent esse in subiecto ita & ex subiecto recipiunt vnitatem vel multitudinem·& ideo in adiectiuis singularitas vel pluralitas attenditur sm suppositā·In creaturis autem non reperitur vna forma in pluribus suppositis nisi vnitate ordīs vt forma multitudinis ordinate·vnde nomina significantia talē formam si sunt substantiua predicantur de pluribus in singulari non autem si fuerint adiectiua·Dicimus enim q? plures homines sunt collegium vel exercitus aut populus·dicimus tamē q? plures homines sunt collegiati· In diuinis autem essentia diuina significatur per modum forme·que quidez simplex est & maxime vna·vnde nomina significantia diuinam essentiam substantiue singulariter & non pluraliter dicuntur de tribus personis·Hec est igitur ratio quare sortem & platonem & ciceronem dicimus tres homines·patrem autem & filium et spiritum sanctum non dicim? tres deos sed vnum deum·quia in tribus suppositis humane nature sunt tres humanitates·in tribus autem personis est vna essentia· Que vero significant diuinam essentiam adiectiue pluraliter predicantur de tribus personis propter pluralitatem suppositorum· Dicimus enim

enim·tres existentes·vel tres sapientes·aut tres eternos·aut tres increatos & immensos·si adiective sumantur·si vero substantive sumantur·dicimus vnum increatum·immensum & eternum·vt Athanasius dicit· ¶ Ad rationes in oppositum· Ad primā respondet negando consequntiam·& ratio est·quia diuerse lingue habent diuersum modum loquendi·vnde sicut greci propter pluralitatem suppositorum dicunt tres ypostases·ita & in hebrayco dicitur pluraliter heloym· Nos aūt nō dicimus pluraliter nec deos nec substantias·ne pluralitas ad essentiam referatur· ¶ Ad secundam respondetur negando consequentiam·& ratio est·quia licet deus significet habentē deitatem·est tamen alius modus significandi·nam deus dicitur substantiue·sed habens deitatem dicitur adiective·vnde licz sint tres habentes deitatem·non tamen sequitur ꝙ sint tres dij· ¶ Ad tertiam respondetur negando consequnaz·& ratio est quia hoc nomen res est de transcendentibus·vnde fm ꝙ pertinet ad relationem pluraliter predicatur in diuinis·si vero fm ꝙ pertinet ad substantiam predicatur singulariter·vñ Aug⁹· ibidem dicit·ꝙ eadem trinitas quedam summa res est·

¶ Dñica prima post trinitatē est euangelium In illo tpe dixit Jhūs discipulis suis·Homo quidam erat diues ꝛc·Lu·xvi· Circa hunc diuitē damnatū pnt disputari sequētes qstiones· ¶ Pria vtz aia sepata possit ab igne corporeo cruciari· ¶ Secunda vtrum anime damnatorum videant gloriam beatorū· ¶ Tercia vtz damnati vellens oēs alios esse damnatos·

Ad primam·q·sic proceditur & videt ꝙ anima separata nō possit ab igne corporeo cruciari· ¶ Primo sic· agens semper nobilius est passo·vt dicit Aug⁹· sup Gen·ad litteram & Aristotiles·ij·de anima·sed impossibile est esse aliquid corporeum nobilius anima separata·ergo nō potest ab aliquo corpore pati siue cruciari· ¶ Secō sic·fm philozophum·i·de generatione·& fm Boecū libro de duabo naturis·illa solū agūt et patiūt ad inuicē q̄ in materia cōmunicāt·

sed anima & igns corporeus non communicant in materia· quia spiritualium & corporaliū nō est materia cōmunis· ergo aīa separata non potest pati aut cruciari ab igne corporeo· ¶ Tercio sic· Omne quod patitur recipit aliquid ab agēte· si ergo aīa patiatur ab igne corporeo aliquid ab eo recipiet· ꝫ omne quod recipitur in aliquo· est in eo per modum recipientis· ergo quod recipitur ab igne in anima non est in eo materialit sed spiritualiter· sed forme rerum in aīa spiritualiter existētes sunt perfectiones ipsius· ergo etiam si ponātur ꝙ aīa patiatur ab igne corporeo hoc non erit in eius penam sed magis in ei⁹ perfectionem· ¶ Quarto sic· Omne agens corporeū agit p cōtactum· sed non potest esse aliquis contactus aīe & igns corpora· quia cum contactus sit solū inter corpora que habent vltima simul· ergo anima ab igne corporeo non patitur· ¶ Cōtra sic· Agens corporeū nō agit in remota nisi p hoc ꝙ agit in media· sed aīe & demones quādoqz fiūt extra locū inferni cum qñqz in hoc mundo appareant hominibus· nec tamen sunt immunes a pena· & tamen videmus ꝙ omia intermedia ab igne inferni non patiātur· ergo videtur ꝙ aīe dampnatorum penas quas sustinent non patiantur ab igne corporeo· ¶ In oppo· est euangelium presens in quo ait dues dampnat⁹· crucior in hac flamma· Rño dicendū sub ista ꝺcusione· ꝙ aīa separata potest pati ab igne corporeo & cruciari ab eo· Ista ꝺcusio probat primo sic· ſm Tho· in· iiij· dis· xliij· q· ij· ar· ij· Cadez est ratio de aīabus separatis et de demonibus qui ab igne corporeo pati possunt· sed demones patiuntur ab igne corporeo in quē corpora dampnatorum post resurrectionem proicientur· vt patet ex euangelio Math· xxv· Ite in ignem eternum qui paratus est diabolo & angelis eius· ergo et anime separate ab igne corporeo pati possunt· Vnde Greg· in· libro dialogorū dicit· Si diabol⁹ & eius angeli cum sint incorporei corporeo igne sunt cruciandi quid mirum & si anime antēqz recipiant corpora possint igne corporeo cruciari· quasi diceret· non est mirum· Secundo sic· pena debet respondere culpe· sed anima per culpam corpori se subiecit per prauam cōcupiscentiam· ergo iustū

est vt in penaz rei corporee subiciatur per passionem·vnde firmiter tenendum est·qꝫ anima separata pati affligi & cruciari possit ab igne corporeo·Sed circa modum quo pati possit diuersi diuersa dixerunt·que omnia enarrare esset longū·& ideo tm̄modo assignabimus modum quem sanctus Tho·in·iij·dixliij·ponit·q·iij·ar·ij· dicit enim sic·qꝫ corpus in spiritū naturaliter agere non potest nec ei aliquo modo obesse vel ipsum grauare·msi fm qꝫ aliquo modo corpori vnitur·sic enim inuenimus qꝫ corpus quod corrumpitur aggrauat animam· Sapientie·ix·Spiritus autē corpori vnitur dupliciter· Vno modo vt forma materie & vt ex eis fiat vnum simpliciter· & sic spiritus vnit9 corpori & viuificat corpus & a corpore aliqualiter aggrauatur·sic autem spiritus demonis vel hominis igni corporeo non vnitur· Alio modo vnitur spiritus corpori sicut mouens mobili· vel sicut locatum loco eo modo quo incorporalia sunt in loco·& fm hoc spiritus incorporei creati loco diffiniuntur·ita qꝫ in vno loco existentes qꝫ non in alio·q̄uis autem res corporea ex sua natura habeat qꝫ spiritū m corpalez loco diffiniat·non tamen habet ex sua natura qꝫ spiritum mcorporeū loco diffinitum detineat· vt ita alligetur tali loco qꝫ ad alia diuertere non possit·cum spiritus non ita sit in loco naturaliter qꝫ loco subdatur· sed hoc superadditur igni corporeo ī q̄tum est instrumentū diuine iusticie vindicantis qꝫ sic detineat spiritū·& ita efficitur ei penalis retardās eum ab executiōe propie voluntatis·ne scilicet possit operari vbi voluerit et fm quod voluerit· Et hunc modum ponit Greg·in·iij·dialogoꝝ Exponens enim quomodo anima incendium experiendo patiatur·sic dicit·Dū veritas peccatorem diuitem dampnatū in igne perhibet·quis nam sapiens reproborum animas teneri ignibo neget·& Aug9·etiam·xxi·de ciuitate dei dicit·qꝫ sicut anima in hominis conditione iungitur corpori & dat ei vitam· q̄uis illud sit spirituale & hoc corporale· & ex illa diuūctiōe cōapit amorem ad corpus·sic ligatur igni vt accipiens ab eo penam· et ex illa cōiūctioone vehementer cōcipit horrorem ac propter hoc & dolorē·Dicam9 ergo sequēdo p̄dictos modos sanctoꝝ

q̄ ignis ſm ſuam naturaz habet q̄ ſpiritus incorporeus ei cō
iungi poſſit vt loco locatum · ſed inq̄tum eſt inſtrumentū di-
uine iuſticie habet vt ipſum quodāmodo retineat alligatum ·
& in hoc veraciter ignis ille eſt ſpiritui noxius · & ſic aīa igneꝫ
ibi vt noxiuū videns ab igne cruciatur · vnde Greg · in · iiij · di-
alogorum · omnia iſta per ordinem tangit · ¶ Ad rōnes in op
poſitū · Ad primam reſpondetur · q̄ licet aīa ſit ſimpliciter no
bilior igne · ignis tamen eſt ſm quid aīa nobilior · inq̄tum eſt
inſtrumentum diuine iuſticie · ¶ Ad ſecundam rn̄det negādo
conſeqn̄az · & ad probationē rn̄det · q̄ phūs & Boeciꝰ loquūt
de illa actione per quā paciēs trāſmutat in naturam agentis ·
talis autē actio non eſt ignis in animā & ꝓpter hoc ratio non
procedit · ¶ Ad terciā rn̄detur negando conſeqn̄am · & ratio eſt ·
quia aſſumptum eſt verū de eo qō patit ab agente per modū
influentie · ignis autem in animā non agit per modum influē
tis ſed per modum detinentis · vt ex dictis patet · & ideo ratio
non eſt ad propoſitum · ¶ Ad quartam reſpondetur negando
conſeqn̄az · & ratio eſt · quia licet non ſit aliquis cōtactus corpo
ralis inter animam & corpus · eſt tamen inter eos aliquis cō-
tactus ſpiritualis · ſicut etiam motor celi cum ſit ſpūalis ſpiri-
tuali contactu tangit celum ipſum mouēs per motum quo di
citur contriſtans tangere · ſicut dicitur in primo de celo · et hic
modus ſufficit ad actionem · ¶ Ad quintā reſpondet · q̄ ſpi-
ritus dampnati nunq̄ eſt extra infernū · niſi ex diſpēſatione di
uina vel ad inſtructionē vel ad exerciciū electorꝫ · Quandocūq;
aūt extra infernū ſunt ſemper tamen vident ignem infernī vt
eis in penam preparatū · vnde cum iſta viſio ſit immediate af-
fligens vbicūq; ſunt ab igne inferni affligūtur · ſicut & capti
ui extra carcerem exiſtentes a carcere quodāmō affligūtur dū
vident ſe ad carcerem dampnatos · vnde ſicut gloria electorum
in nullo minuitur · nec q̄tum ad premium eſſentiale · nec q̄tuꝫ
ad accidentale · ſi aliquando extra celū empirreū ſint qui quodā
modo in eorum gloriam cedit · ita etiam in nullo minuitur pe
na dampnatorum ſi extra infernum ex diſpenſatione diuina
ad tempus ponantur . & hoc eſt quod dicit gloſa ſuper illud ·

Jacobi·iij·Inflammat rotam ꝛc·diabol⁹ vbicūq; sit siue sub aere siue sub terra secum fert tormenta suarum flāmarum·obiectio autem procedit ac si ignis corporeus affligeret spirit⁹ immediate·sicut affligit corpora·

AD secundam questionem sic proceditur·& videtur ꝙ dampnati non videant gloriam beatorum·¶Primo sic·magis distat ab eis gloria beatorum ꝙ ea que ī hoc mundo aguntur·sed ipsi non vident ea que circa nos agunt· vt dicit Greg·in moralibus·xij·libro·ergo multo minus possunt videre gloriam beatorum·¶Secundo sic·Id quod cōceditur in presenti vita pro magno munere nunq; conceditur dampnatis·sed Paulo pro magno munere est cōcessum vt videret vitam illam qua beati eternaliter ī deo viuunt·vt dicit·ij·Corim·ij·m glo·ergo dampnati sanctorum gloriam non vident·¶Tercio sic·Consideratio pene immittit terrorem sicut consideratio glorie generat gaudium·sed m malis nullum erit gaudium·ergo non videbūt gloriam sanctorum·¶In oppositum est euangeliū presens vbi dicitur·ꝙ diues in tormentis positus vidit Abrahā & Lazarum in sinu eius·Rño dicēdū fm Tho·ī·iiij·dis·l·q·ij·ar·ij·ꝙ dampnati ante diem iudicij videbunt beatos in gloria non hoc modo ꝙ gloria eorum qualis sit cognoscant·sed solummodo cognoscent eos esse in gloria inextimabili & ex hoc turbabuntur·Tum propter inuidiam volentes de felicitate beatorum·Tū propter hoc quia ipi talem gloriam amiserūt·Sapiē·v·dicitur de impijs·Videntes turbabuntur timore terribili·sed post diem iudicij omnino visione beatorum priuabūtur·nec tamē ex hoc eorum pena minuetur sed augebitur·quia memoriam habebunt glorie beatorum quam in iudicio viderunt·vel etiaz ante iudicium·& hoc erit eis in tormentum·sed vlterius affligentur ex hoc ꝙ videbunt se indignos reputari etiam videre gloriam quam sancti merentur videre ¶Ad rationes in oppositum·Ad primam respondetur negando cōsequentiaz·& ratio est·qua nō est simile de vno & de alio·quia ea que in hac vita aguntur non ita affligerent dampnatos ī inferno si viderent sicut gloria inspecta

beatorum· vnde non ita ostēduntᷣ dampnatis eā que hic agū-
tur· sicut iustorum gloria q̄uis etiam eorum que hic aguntur
ostenduntur eis q̄nq; ea que in eis tristiciam augere possunt·
¶ Ad scd̄am respōdetur negādo ɔseqñaz· et ratio est· quia nō
est simile· Paulus inspexit vitam illaz qua sancti cum deo vi-
uunt eam experiendo et in futurum perfectius sperādo· qd̄ non
est de dampnatis· & ideo non est simile· ¶ Ad terciam rn̄detᷣ
negādo ɔñam· & ratio est· quia vt dicit dn̄s Bonauentura su-
per illud· Letabitᷣ iustus cum viderit vindictam ꝛc· Cōsidera-
tio beatorū non consistit in pena· quia afflictiua· sed fertur vl
terius· quia iuste & optime & digne inflicta· & talis conside-
ratio amanti iusticiam generat gaudium· Similiter nec consi-
deratio malorum ɔsistit in bono glorie· quia bonum· sed quia
perditum· et hec consideratio generat dolorem· & ita dampna-
ti affliguntur & dolent videntes gloriam beatorum·

AD terciam questionem sic proceditur & videtur q̄ dā
pnati non vellent omēs alios esse dampnatos· ¶ Pri
mo sic· ex euangelio presenti vbi diues dampnatꝰ ro
gabat pro fratribus ne venirent in locum tormentorum· ergo
cum dampnati habeant multos consanguineos mallent eos
esse beatos q̄ condempnatos· ¶ Secundo sic· affectiones in-
ordinate in inferno a dampnatis nō aufferuntᷣ· sed aliqui dam
pnati inordinate dilexerunt suos nō dampnatos· ergo nō vel
lent eorū malum quod est eos esse dampnatos ¶ Tercio sic·
dampnati non desiderāt augmentum sue pene· ꝫ si plures dā-
pnarentur maior esset dampnatorum pena· sicut etiam multi-
plicatio beatorum amplificat eorum gaudium· ergo dampna-
ti nollent omēs alios dampnari· ¶ In oppositum est illd̄ qd̄
dicitur Ysa· xiiij· super illud· Surrexerūt de solijs· dicit glo·
Solaciū est malorū habere socios penaꝝ· Rn̄o dicēdū· q̄ dā-
pnati vellent oēs bonos esse dāpnatos· Ista ɔclusio ptz· tū qꝛ
in dāpnatis maxīe vigz inuidia· ergo dolēt de felicitate bonorū
et eoꝝ dāpnatiōez appetūt· Scd̄o sic ꝑm Tho· i· iiij· di· l· q· ii·
ar· i· sic̄ in btīs in p̄ria ē ꝑfectissima caritas· ita ī dāpnatis erit
ꝑfectissimū odium· vn̄ sicut sancti gaudebūt de omībꝰ bonis·

ita etiam mali de omnibus bonis dolebunt· vnde felicitas sanctorum considerata eos maxime affligit· Vnde dicitur Ysa· xxvi· Videant & cōfundantur gloriantes populi & ignis hostes tuos deuoret· vnde patet q̄ vellent omēs bonos esse dāpnatos· ¶ Ad rationes in oppositum· Ad primam respōdet negando cōsequēz·& ad auctoritatem inductaz dicendū est· q̄ non dixit hec dives ex caritate cum nullā haberet· sed ex timore seruili ne ex eorum cōsortio eius pena augeretur· Est tamē notandum q̄ licet tanta sit inuidia in dampnatis· q̄ etiam p̄ propinquorum glorie inuideant cum ipsi sunt in summa miseria· tamen minus inuident propinquis q̄z alijs· quia maior esset pena si omnes p̄pmqui dampnarent̄ & alij saluarentur· q̄z si alii qui de suis p̄pinquis saluarentur· & ex hoc fuit q̄ dives ille dampnatus petit fratres suos a dāpnatione eripi· sciebat em̄ q̄ aliqui aliorū eriperentur maluisset tamen fratres suos cum omnibus alijs dampnari· ¶ Ad secundam rn̄det̄ negādo cōsequētiaz· Pro quo nota· q̄ dilectio que nō fundatur super honestum facile rescinditur & precipue in malis hominibus· vt dicitur· ix· ethi· vñ dampnati nō seruabūt amicitiaz ad eos quos inordinate dilexerūt· sed in hoc volūtas eorum remanebit peruersa q̄ causam inordinate dilectiōis adhuc diligent ¶ Ad terciam rn̄detur negando cōsequētiaz· & ratio est· quia licet ex dāpnatorū multitudīe pena singulorū augeat̄· tn̄ tātū superexcrescit odiū & inuidia q̄ magis eligent torq̄ri cū multis q̄ min9 soli·

¶ In dominica scda est euāgeliū· Homo quidā fecit cenā magnam ꝛc· Lu· xiiij· Circa quod possunt disputari sequentes· q· ¶ Prima vtrum cena beatitudīs sanctis preparata consistat in bonis corporis· ¶ Secūda vtrum occupatio & sollicitudo rerū tpaliū hoīem excludat a cena eterne beatitudīs· ¶ Tercia vtrum homīes peccatores sint compellendi bonum facere·

AD primā· q· sic proceditur· & videt̄ q̄ cena btītudīs sanctis preparata cōsistat ī bonis corporis ¶ Primo sic· Quod a pluribo dicit̄ ipossibile est esse salū totaliter·

vt commētator dicit · iij · de anima · & phūs · vij · ethi · ꝙ opinio non perdit̄ quā populi multi famāt · sed maior hominū multitudo inclinatur ad querendū delectationes corporales & corporalia bona quasi finem · ergo finis humane vite in corporalibus bonis consistit · finem humane vite dicimꝰ beatitudīez · ergo beatitudo in bonis corporis querenda est · ¶ Scdo sic · q̄to aliqd̄ bonum est cōmūius tanto est diuinius · vt patz · i · ethi · sed bonū corporale cōmunius est q̄ spirituale · quia corporale etiā ad bruta aīalia se extēdit non autem spiritualia · ergo corporale bonum spūali p̄eminet · ergo talia bona sensibilia venient in beatitudīe offerenda beatis · ¶ Tercio sic · homo ex aīa & corpore cōstituit̄ · ergo bonum homīs debz esse cōmune aīe & corpori · sed bonum spūale non potest esse cōmune corpori · bonum aūt corporale potest esse cōmūe aīe inq̄tum aīa de corporalibus delectat̄ · ergo cena beatitudīs magis consistit ī bonis corporalibus q̄ spiritualibꝰ · ¶ Quarto sic · Cum btītudo teste Boecio sit statꝰ oim̄ bonoꝝ aggregatione pfectꝰ · ī cena beatitudīs nullū oblectamentū ibi deficiet · ergo in ea delectationes sensibiles & bona sensibilia erunt · al's non videret̄ perfecta & plena beatitudo · ¶ In oppositum arguitur sic · beatitudo est summū bonum homīs · ergo ī precipuis bonis homīs est querenda & ponenda · sed bona aīe sunt nobiliora q̄ bona corporis · sicut & aīa corpore nobilior est · ergo cena beatitudinis eterne preparata sanctis in bonis spiritualibus consistit · Rn̄o dicendum · error fuit stulti machometi qui posuit felicitatem & beatitudinem futuram in corporalibus delectationibus ciborum & potuum et venereorum · qui error non solum apud cristiane religionis cultores · sed etiam apud gentiles philozophos qui beatitudinem nouerūt in operibus intellectiue partes consistere iudicatur bestialis · vitam huiusmodi voluptuosam non hominum sed pecudum esse asserentes · vt patet · i · ethicorum · Vnde vt hunc errorem ostendamus reprobum et stultum · Arguitur sic · Primo ex presenti euāgelio · dicit̄ enim ꝙ cena erit magna · id est de magnis et preciosis rebus et excellentissimis · Vnde de ea dicitur illud Ysa · lxiiij · Oculus nō

vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascēdit que prepa rauit deꝰ diligentibus se·sed bona aīe & bona spiritualia sūt maiora bona q̄ sensibilia bona·sic ergo cena future beatitudi nis cōsistit in gustu bonorū spūalium & nō sensibilium·Vnde cena illa dicit magna·quia mextimabilis· Gen̄·xv·Ego mer ces tua magna nimis & mterminabilis·Baruc·iij·O israbel q̄ magna est domus domini & ingens locus possessionis eiꝰ· ideo exterminari nō potest·quia taꝫ cibus q̄ ille qui ministrat deus est & summū bonum·ps̄·Inebriabunt ab vbertate do mus tue & torrente voluptatis tue potabis eos·Secundo ar guitur sic·sm Tho·in·iij·dis·xlix·q·i·ar·i·Cum beatitudo sit naturaliter ab omnibus hoībus desiderata nominat vltimū hu mane vite finem·finis aūt cuiuslibet rei vel est operatio ppria· vel per operationem propriam ad finem venit·cū autez forma propria sit in qualibet re operatiōis ppie principium·forma autem ppria hominis in q̄tum est homo sit ratiōalis aīa·opor tet q̄ vel in ipis actibus rōnalis aīe beatitudo consistat·vel ī his ad que homo per actus ratiōalis aīe cōpatur·hec autez bona aīe dicūtur·vnde necesse est beatitudinem ponere in bonis aīe etiam sm phos·q̄ autem aliqui vt epicuri & machometus in bonis corporis beatitudiem posuerūt ex hoc prouenit·q̄ seip sos quid essent ignorabāt·nō em cognoscebāt se sm illd qd ē in eis melius qd eoꝝ esse formaliter cōplet·s illd qd de eis exte riꝰ apparet·& sm hoc btitudiem suā in bonis exterioribꝰ po suerūt·Multis alijs rōnibus reprobatum? hunc errorē in tra ctatu nostro contra machometum nunc breuiter ista sufficiunt· ¶Ad rationes in oppositū·Ad primam rndetur negando cō sequētiaz·& ratio est·quia multoꝝ opinionem nō est necesse esse veram simpliciter s sm partez·multitudo aūt hominū in boni corporis beatitudiem ponentiū q̄tum ad hoc veram opinionem habet·q̄ illud quod optimū sibi estimant hoc suā beatitudiez esse putāt·& q̄tum ad hoc eorum opio vera est·s·q̄ optimū homis est beatitudo· nō autem oportet q̄ sit vera q̄tū ad hoc q̄ ponant eam in bonum corporis·quia hec opio procedit ex falsa radice·quia·s·existimant se esse principaliter id quod sunt

ſm corpora. ¶ Ad ſcdam reſpondetur negãdo ɔſeqñaz. et ratio eſt. quia dupliciter aliquid dicitur eſſe cõmune. vnomodo per predicationẽ. huiuſmodi aũt cõmune non eſt aliquid idez numero in diuerſis repertũ. & hoc modo habet bonum corpis cõmunitatẽ. Aliomodo eſt aliquid cõmune per participatiõez vnius & eiuſdẽ rei ſm numerꝝ. & hoc mõ bonũ cõmunius eſt diuinius. & hec cõmũitas maxime poteſt in his que ad aĩam pertinent inueniri. quia per ipm attingit ad id quod eſt cõmune bonum omibo rebus. ſ. deũ. & ideo procedit. ¶ Ad terciam reſpondetur negando ɔſeqñtiaz. & ratio eſt. quia licz homo ex aĩa & corpore conſiſtat. tñ eſſe ex aĩa & non ex corpore habz. vñ etiam beatitudo homĩs pñcipaliter & originaliter in bonis aĩe conſiſtit. Sicut em̃ corpus eſt ꝓpter aĩam ſicut ꝓpt finẽ. & materia ꝓpter formam. vt patz. ij. de aĩa. ita bona corporis ordinant in aĩe bona vt in finem. vnde in bonis corporis beatitudo pñcipaliter conſiſtere non poteſt. ¶ Ad quartam rñdetur negando conſequentiã. & ratio eſt. quia cum vera beatitudo homĩs q̃ ſperatur in alia vita cõueniat homini ſm illud qd nobiliſſimũ eſt in eo qd eſt intellectus & reſpectu nobiliſſimi obiecti qd eſt ipe deus. delectationes q̃ ad beatitudinẽ ꝑtinẽt non ſenſibiles que cõmunes ſunt porcis & azinis aliiſqz aĩalibus brutis dicẽde ſunt ſ ſpũales. in quibus cõmũicam⁹ cum angelis. vñ delectatiões ſenſibiles q̃s ponit machomet⁹ nõ ꝑtinẽt ad beatitudinẽ hoĩs. immo nec btitudo vera ſuſtinet huiuſmõi delicias ſ abſtrahit ab eis. vñ argumẽtũ ei⁹ nullũ eſt.

AD ſecundã. q. qua querit vtrũ occupatio & ſollicitudo rerum temporaliũ homĩez excludat a cena eterne beatitudĩs. & videtur ꝙ nõ. ¶ Primo ſic. ſollicitudo rerum tpaliũ eſt licita. ergo ꝛc. ɔña eſt bona. añs ꝓbat ſic. ad p̃ſidentẽ em̃ pertinet ſollicitũ eſſe de his quibus p̃eſt. ſm illud Ro. xij. Qui p̃eſt in ſollicitudĩe. ſ homo p̃eſt ex diuina ordĩatione rebo tpalibus. ſm illud ps̃. Oĩa ſubiecisti ſub pedibo eius oues & boues ꝛc. ergo hõ cũ debeat habere ſollicitudĩez de rebus tpalibo nõ debz proinde priuari eterna btitudĩe. ¶ Scdo ſic. Null⁹ priuat eterna btitudĩe faciẽdo ea qbo ſua ſuſtẽtent.

maxime dicente dño. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Gen. i. & Prou. vi. Vade ad formicā o piger & cōsidera vias eius & discе vias eius. que cum non habeat ducem nec protectorem parat in estate cibū sibi & cōgregat in messe qđ comedat in hyeme. ꝫ homo necesse habet esse sollicitum circa tpalia vt sustentet vitam suam. ſm aplum. ij. Thes. iij. Qui non vult operari non manducat. ergo ꝛc. ¶ Tercio sic. Sollicitudo temporaliū qñqz pertinet ad opera misericordie. puta cū sollicitudinē habet ad ꝓcurādum negocia pupillorꝫ & pauperū. vnde ad Hebr. vi. dicit aplus. Cupimus vnūquēqz vrm eandem oñtare sollicitudinē. ergo sollicitudo & occupatio tpaliū non excludit quenqz a beatitudie. ¶ In oppositū est euangelium pns vbi dicit de illis qui ꝓpter occupationes terrenorū se excusabant. qđ nemo illorum virorum qui vocati sunt gustabunt cenam meaz. Rño dicendum qđ dupliciter aliquis potest occupari circa terrena. Vno modo non tanqz circa finem vltimum & pncipalia bona. sed sicut circa organa & instrumēta perueniendi ad consequēdū & pregustandū bona spiritualia. Et tunc est conclusio. qđ cū talis sollicitudo et occupatio sit licita maxime cum homo non apponit tantū studiū ad tpalia ꝓ curanda. qđ ꝓpter hoc homo a spūalibus quibus principalit inseruire debet retrahatur. non excludit hominem a beatitudine. Patet conclusio. quia talis licita est & sine peccato. Secūdo aliquis occupatur circa temporalia tanqz circa finē et tanqz precipua bona. & de tali sollicitudme & occupatione est talis conclusio. qđ est illicita & non excusat a peccato. et excludit a regno siue beatitudme dei. Patet conclusio. quia nihil est diligendum tanqz finis nisi trinitas personarum. & ideo saluator noster in presenti euāgelio excusantes se de emptione ville & probatione boum et de traductione vxoris noluit excusatos habere. s. dicens. dico vobis qđ nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabunt cenam meam. Per illum qui villā emit intelliguntur vt dicit Aug⁹. occupati circa honores et diuicias. vt superbi qui volunt alijs dominari. Per iuga boum intelliguntur nimium occupati circa terrena et per cupiditatē finez

suum ibi constituentes vt auari. Per eum qui vxorem duxit in telliguntur carnales & lasciui occupati circa luxuriam & voluptates. Ad ista tria vicia reducunt omnia excludentia a beatitudine celesti. sm q dicitur. i. Johis. ij. Omne qd est in mūdo aut est concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorum aut superbia vite. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primam rndetur q ratio procedit de sollicitudine licita. temporalia em bona subiecta sunt homini vt eis vtatur ad necessitatem. non vt in eis finem constituat & superflue circa ea sollicitetur. & talis non excludit a beatitudine celesti. ¶ Ad secūdam respōdet eodem modo. quia sollicitudo eius qui corporali labore panem acquirit non est superflua sed moderata. Et ideo Jeronimus dicit. Labor exercendus est sollicitudo tollenda. scilicet animum inquietans. & talis etiam nō excludit. ¶ Ad terciam respondentur. q etiam sollicitudo temporalium in operibus misericordie cum ordinetur ad fines caritatis licita est nisi sit superflua. & ideo etiam talis non excludit a regno dei.

AD terciaz. q. sic pceditur & videtur q infideles non sint compellendi ad fidem ¶ Primo sic. dicitur Math. xiij. q serui patrissamilias dixerunt ei in cuius agro erant zyzania seminata. vis ibimus & colligemus ea. & ipse respondit minime. ne forte colligentes zyzania eradicetis cuz eis simul & triticum. vbi dicit Crisos. hoc dixit dominus prohibens occasiones fieri. cum ergo sine occisionis periculo infideles non possint compelli videtur q non sint compellendi. ¶ Scdo sic. In decretis dis. xlv. dicit sic de iudeis. Precipit sancta sinodus nemini deinceps ad credendū vim inferre. ergo pari ratione nec alij infideles sunt ad fidem cogendi. ¶ Tercio sic. dicit Aug9. q cetera potest homo nolens. credere vero nisi volens. s voluntas cogi non potest. ergo infedeles nō sūt cogendi ad fidem. ¶ In oppositum est euangeliū presens vbi dicitur. Exi in vias & sepes compelle intrare vt impleat domus mea. s hoīes intrāt in domū dei. i. ecclīaz p fidē. ergo aliq sunt cōpellendi ad fidem. Rño dicēdum sm Tho. scda scde. q. x. ar. viij. q infidelium quidam sunt qui nunqz receperunt

fidem ſicut gentiles & iudei·& de talibus concluſio eſt·q̄ nul
lo modo compellendi ſunt ad fidem vt ipſi credant·Ratio eſt·
quia credere voluntatis eſt·¶ Secunda concluſio·infideles pre
dicti licet non ſint compellendi vt credant·tamen ſunt compel
lendi a fidelibus ſi facultas aſſit vt fidem non impediant·vel
blaſphemijs vel malis perſuaſionibus vel etiam apertis perſe-
cutionibus·Et m̄de eſt q̄ propter hoc fideles x̄pi contra in-
fideles bellum mouent·non quidem q̄ eos ad credendum co
gant·quia etiam ſi eos vicíſſent & captiuos haberent·in eor̄
libertate relinquerentur an credere vellent·ſed propter hoc vt
eos compellant ne fidem x̄pi impediant· ¶ Aliq̄ em̄ ſunt infide-
les qui quandoq̄ fidem ſuſceperunt et eam profitent̄·ſicut he-
retici vel quicūq̄ apoſtate·& de talibus eſt tercia concluſio·
q̄ tales etiam corporaliter ſunt compellendi vt impleant q̄d̄
promiſerunt & teneant quod ſemel ſuſceperunt· ¶ Ad ratio-
nes in oppo· Ad primā reſpondetur negando conſeq̄ntiaz·& ad
auctoritatem reſpondet̄ q̄ ita intelligit̄ vt dicit Aug⁹· cōtra
epiſtolam Permīniani·q̄ quādo metus iſte non fuberat & quā
do ita cuiuſcūq̄ crimen notum eſt & omnibus execrabile ap-
paret·& vt vel nullos prorſus vel non tales habent defenſo-
res per quos poſſet ſciſma contingere nō dormiat ſeueritas di
ſcipline· ¶ Ad ſcdam reſpōdetur concedendo ſi nullo modo fi
dem receperunt· ¶ Ad terciam reſpondet̄ negādo conſeq̄ntiaz·
et ratio eſt·quia ſicut vouere eſt volūtatis & reddere neceſſi-
tatis·ita acc̄pere fidem eſt volūtatis ſed tenere iam acceptam
eſt neceſſitatis·et ideo hereticí ſunt compellendi vt fidem tenę
ant·Si obiciat̄ q̄ Paulus fuerit compulſus ad credendū cum
eſſet iudeus·Dicit enim Aug⁹ ad Bonifacium comitem· Vbi
eſt quod ipſi clamare conſueuerunt liberum eſt credere vel nō
credere·cuí x̄ps vim intulit·i·cognoſcant in Paulo prius co-
gente x̄pm & poſtea docētem·rñdetur q̄ x̄ps non coegit Pau
lum credere·ita vt inuit⁹ crederet·ſed coegit eū & cōpulit ne
fidem & eccleſiā x̄pi perſequeretur ſicut faciebat·Vñ ipe viſo
miraculo volūtarie ſe obtulit ad faciendū quicquid ei x̄ps p̄ce-
peret·vñ ait·Dñe quid me vis facere voluntarie ſe offerēs ad

omnem obedientiã · Et dñs ad eum · Ingredere in ciuitatẽ & tibi dicẽt quid te oporteat facere · & ibi doct⁹ fuit a xpo p spiritũ sanctũ de oĩbus ad fidẽ ptinẽtibꝰ & predicationẽ ipius ·

¶ In dominica tercia legit euãgeliũ · Erant appropinquãtes ad Jhesum publicani ꝛc · Lu · xi · Circa qd̃ pñt disputari se · q · ¶ Prima vtz angeli gaudeãt de pctoribus penitẽtiam agentibus · ¶ Secda vtz angelus plus gaudeat de vno pctore agẽte penitẽtiã q̃z de nonagintanouẽ iustis qui nõ egẽt penitẽtia ·

AD primã · q · sic proceditur · & videtur q̃ angeli beati non gaudeãt de peccatoribꝰ agentibus penitẽtiã · sicut em̃ gaudium cõtrariat tristicie ita penitẽtie cõtrariat peccatum · sed angeli non tristãtur aut dolent de malis eorum quos custodiunt · quia Apoc · ỹ · dicit · q̃ in celesti iherusalem nec luct⁹ nec dolor est · ergo nec ipi gaudẽt de aliquo q̃ agat penitentiam · ¶ In oppo · est euangelium presens · Rñdeo dicendũ · q̃ angeli gaudent super cõuersione pctoꝝ agentiũ penitẽtiam · & hoc triplici ratiõe · Primo quia sue custodie videt tam glorioſum fructũ · cuilibet em̃ homini ad custodiã angelus ab ortu natiuitatis deputatus est vt ait Jero · Sicut ergo medicus gaudet quando videt circa infirmum sue curationis fructũ sic angelus multum gaudet cum videt circa hoĩez sue custodie fructum · & Bern̄ sup cantica · Gaudent angeli in conuersiõe et penitentia peccatorum · salutem hominũ sicientes lacrimas penitentium vinum eorum · Secundo gaudent quia ex peccatoribus cõuersis vident adimpleri numer̃ eoꝝ · nã eoꝝ ruina reparatur de homibus · Tercio gaudent · quia videt in laudãdo deum tale se habere cõsortiũ · Primo em̃ sola natura angelica laudabat deum · sed nature illi addita est natura humana · vnde nũc veraciter dici potest illd̃ Job · xxxviij · Cum me laudarẽt astra matutina · i · angeli & iubilarent omẽs filii dei · hoc expectat ad laudẽ hominũ · Dñs Bonauentura sup Lu · dicit angelos gaudere de penitentia peccatoris propter septem · Primo quia destruit culpa · Secdo qua recupatur iustitia · tercio quia cõfutat

demonum superbia. Quarto quia efficax efficitur angelorũ custodia. Quinto quia reparatur ecclesia. Sexto quia placat̃ ira diuina. Septimo quia restauratur iherusalem superna. ¶ Ad rationem in oppositum respondetur negando consequentiã. et ratio est. quia nõ est simile de gaudio et tristicia. beatitudo enĩ qua fruuntur angeli admittit gaudium sed non tristiciam. vnde angelus beat⁹ est susceptibilis gaudij sed non tristicie. vbi enim est tristicia & dolor non est perfecta beatitudo. vnde dicitur Apoc. xxi. Mors vltra nõ erit neq; luctus nec clamor sed nec vllus dolor. Sed angeli sunt perfecte beati. ergo de nullo dolent. & ideo gaudere potest angelus de salute hominum q̃uis non tristetur de dampnatione.

Ad secũdam. q. sic procedit̃ et videtur ꝙ angelus non gaudeat plus sup vno peccatore pnĩaz agente q̃ sup nonagintanouẽ iustis ꝛc. ¶ Primo sic. qd̃ est melius est magis diligendũ. & p ɔñs amplius gaudendũ q̃ min⁹ bonũ. ꝫ maius bonũ est. xcix. iusti q̃ vn⁹ penitẽs. ergo angeli beati pl⁹ gaudẽt de. xcix. iustis q̃ de vno pctõre penitẽte. ¶ Secundo sic. qd̃ est diuturnius est magis diligendũ et eligendũ. ꝫ bonũ ignoscẽtis est diuturni⁹. ergo magis diligit̃ ab angel̃. ¶ Tercio sic. resurgẽs nunq̃ redit ad tantã dignitatẽ q̃uis redire possit ad tantã caritatẽ. ergo plus est diligẽdus innocẽs q̃ penitẽs. ¶ In oppo. est euãgeliũ pñs. Rño dicendũ ꝙ ista lr̃a põt intelligi dupl̃r. vnomõ respectu redẽptionis hũane nature. et tũc de⁹ vel angeli dicunt̃ gaudere plus de vno pctõre agente pnĩaz. i. de redemptiõe humani generis q̃ de. xcix. iustis. quia in ea est maior materia gaudij q̃ in oĩbus alijs opibꝫ Nõ quia melior sit pctõr penitẽs q̃. xcix. iusti. vñ in redẽptione hũani generis plus opatus est de⁹ q̃ in ɔseruatione totius multitudĩs celestis. quia hoc est mãifestatiuũ maioris potẽtie. quia est maioris prudẽtie & maioris misericordie. maioris potentie. quia maius est iustificare impiũ q̃ creare celũ & terraz. maioris prudentie. quia Job. xxvi. Prudẽtia ei⁹ pcussit sup̃bum. maioris clemẽtie siue misericordie. vnde Lu. i. Per viscera misericordie dei nostri in quibꝫ visitauit nos oriẽs ex alto.

Maior etiam fuit in christo conscensio maior etiam humani generis sublimatio · Sm illud ps̄ · Qm̄ eleuata est magnificentia tua sup celos · Vñ hoc intelligit̄ q̄tū ad causam nr̄e pemtētie scz hūani generis redemptionē · in qua maior est materia gaudij q̄ in oībus alijs operibus dei · Secdo pōt intelligi de peccatore quolibet pemtēte · tūc mtelligit̄ q̄ angelj plus gaudet ꝛc · quia gaudiū est magis nouū · siue quia habz aliā rōnez gaudij in cōuersione peccatoris quā nō habet de pmanētibus i iusticia Vel quia peccator est feruētior frequent̄ q̄ iustus · vñ hoc nō refert̄ ad oēs pc̄ōres nec ad oēs iustos · sed ad pc̄ōres fermidos post conuersionē & iustos tepescentes · Vñ Greg · exemplificat et Beda in glo · Maius est gaudiū de pc̄ōre q̄ de iusto stante · vt dux in bello eū militem plus diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter premit · q̄ eum qui nunq̄ fugit nec vnq̄ fortiter egit · & eodem modo est de pc̄ōre post pemtentiam viriliter agentem · & de iusto tepido in sua iusticia permanente · ¶ Ad rationes in oppositum · Ad primā respondet̄ q̄ non ideo angeli dicuntur plus gaudere de peccatore pemtente q̄ de · xcix · iustis · quia ipse melior q̄ · xcix · iusti · sed ꝓpter notitatem rationis gaudij quam habent de inuentione siue conuersione peccatoris · quaz non habent de alijs stantibus · vñ dicitur maius gaudium ꝛc · q̄ sicut maius est gaudium de sanatione mfirmi q̄ de conseruatione sāi · ¶ Ad scdam respondetur · q̄ dicunt̄ angeli plus gaudere de peccatore · quia penitēs frequenter magis humilis & fermidus ac cautus resurgit · Ad terciam respondetur sicut dictum est · q̄ penitens plus diligitur quia frequenter surgit magis feruens ·

¶ In dominica quarta est euangeliū · Estote misericordes ꝛc · Lu · vi · Circa quod possunt disputari sequentes questiones · ¶ Prima vtz misericordia ad quā hortam̄ sit maxima virtutum · ¶ Secunda vtz licitū sit iudicare de alijs ex suspitione ·

Ad primam · q · sic proceditur · & videtur q̄ misericordia sit maxia virtutū ¶ Primo sic · Tāto aliqua virt?

est melior qꝫto facit hominem deo similiorem· quia per hoc est homo melior qui deo est similior· sed misericordia maxime facit hominem deo similiorem ſm euangelium presens· vbi dicit Estote misericordes sicut & pater vester misericors est· ergo misericordia est maxima virtutum· ¶ Secundo sic· maxime ad virtutem pertinet diuinus cultus· sed misericordia preferꝫ diuino cultui· ſm illud Osee· vi· Misericordiā volo & non sacrificium· ergo misericordia est maxima virtus· ¶ Tercio sic· super illud· i· ad Thy· iij· Pietas ad omnia vtilis est dicit glo· Ambro· Omnis summa disciplme cristiane in misericordia & pietate est· sed disciplina xp̄iane religionis continet omnē virtutem· ergo summa totiꝰ virtutis ī misericordia cōsistit· ¶ In oppo est qđ dicit apꝰs Colo· iij· cum dixisset· Induite vos sicut electi dei viscera misericordie· postea subdit· super oīa caritatem habete· ergo misericordia non est maxima virtutū· R̄ño dicēdum· qꝺ simpliciter caritas qua vnimur deo est potior virtus in nobis qꝫ misericordia· Misericordia autem inter virtutes que ad proximū pertinēt potior est omni alia· Pro quo notandū ſm Tho· ſcđa ſcđe· q· xxx· ar· iij· qꝺ aliqua virtus pōt esse maxima dupliciter· vnomodo ſm se· aliomodo per comparationem ad habentem· Secđm se quidem misericordia maxīa est· pertinet enim ad misericordiā qꝺ alijs effundat & qđ plus est qꝺ defectus aliorum subleuet· & hoc est maxīe superioris· Vnde & misereri ponitur propium deo & in hoc maxime eiꝰ omnipotentia manifestari· Sed quo ad habentem misericordia nō est maxima· nisi ille qui habet sit maximꝰ qui nullū sup̄a se habeat ſ omēs sub se· ei em̄ qui supra se habz aliquem maiꝰ est et melius iūgi superiori qꝫ supplere defectū inferioris· & ideo qꝫtum ad hoīem qui habz deū superiorē caritas p quā vnitur deo est potior qꝫ misericordia per quam defectꝰ proximorum supplet· sed inter oēs virtutes que ad primū pertinēt potissima est misericordia sicut etiā est potioris actꝰ· nā supplere defectꝰ alteriꝰ mꝫtū huiusmōi est superioris & melioris· ¶ Ad rōnes in oppo· Ad primā rn̄det· qꝺ per caritatē magis assimulam̄ deo qꝫ p miaz· qm̄ p caritatē assimulam̄ deo tanꝫ ei p

affectum vniti · et ideo potior est q̄ misericordia p quam assimu
lamur deo ſm similitudīem operationis · ¶ Ad secundā rn̄det
q ratio bene ꝓcedit q p̄ferat exteriori sacrificio · et ratio est ·
quia deum non colim⁹ per exteriora sacrificia et munera ꝓpter
ipsum · sed propter nos & ꝓpter proximos · non enim indiget
sacrificijs nostris · sed vult ea sibi offerri propter nostram de-
uotionem & proximorum vtilitatem · et ideo misericordia qua
subuenitur defectibus aliorum est sacrificiū ei magis acceptū
vtpote propinquius vtilitatem proximoꝝ inducens · ſm illud
Hebr̄. vlti · Bn̄ficientie et cōmūionis nolite obliuisci talibꝫ em̄
hostijs promeretur deus · ¶ Ad terciam respondetur negando
ꝯseqn̄tiaꝫ · et ratio est · quia licet sūma xp̄iane religionis in mi-
sericordia ꝯsistat q̄tū ad exteriora opa · interior tn̄ affectio cari
tatis q̄ ꝯiūgim̄ deo prepōderat et dilectiōi & mīe in ꝓximos ·

Ad secundā questionē sic procedit & videt q non sit
illicitū aliquē iudicare ex suspitione · ¶ Primo sic · Su
spitio videt esse opinio incerta de aliquo malo · vnde
phūs in · vi · ethi · ponit · q suspicio se habet ad verum et falsū
sed de singularibus contingentibus non potest haberi opīo nisi
incerta · cū ergo iudiciū humanū fit circa hūanos actus qui sūt
in singularibus & contingentibus · videt q nullū iudiū licituꝫ
esset si ex suspitione iudicare non liceret · ¶ Scdo sic · p iudici
um illicitū fit aliqua iniuria proximo · ſ suspicio mala in sola
opīone homīs ꝯsistit & sic non videtur ad iniuriā alterius per
tinere · ergo suspicionis iudiciū non est illicitū · ¶ Tercio sic · si
iudicium suspicionis est illicitum oportet q ad iniusticiā redu
catur · quia iudiciū est actus iusticie · ſ iniusticia ex suo genere
semper est pctm̄ mortale · ergo suspiciōis iudicium semp esset
peccatum mortale si esset illicitum quod est falsum · quia suspi-
ciones vitare non possumus vt dicit glo · Aug⁹ · super illd · i ·
Corin · iiij · Nolite ante tempus iudicare · ergo iudicium ex su-
spicione nō est illicitum · ¶ In oppositū arguit ex p̄nti euāge
lio in quo dicit · Nolite iudicare ꝛc · Rn̄o · Hic sunt aliqua notā
da · Primo q aliquis pōt iudicare malū de ꝓximo multiplici
ter · vno mō ex euidentia facti cum aliquis iudicat homicidam ·

quia videt eum interficere hominem·& sic est conclusio q̄ sic iudicare nullum est peccatum· Alio modo ex signis euidentibꝰ vt si aliquis iudicet aliquez fornicatorem·quia vidit eum nudum cum nuda·& sic similiter nullum est peccatū· Tercio mō ex signis leuibus·& hoc dicitur iudicare ex suspicione· Vnde Tullius dicit· Suspicio importat opīonem mali q̄n ex leuibꝰ indicijs ꝓcedit·& ꝯtingit ex tribꝰ vt dicit sanctꝰ Tho·sc̄da sc̄de·q·lx·ar·iij· Vno quidē mō ex hoc q̄ aliqs in seipō malꝰ est·& ex hoc ipe quasi cōscius fue malicie faciliter de alijs malum opinatur· Sm illud Ecclīastes·x· In via stultꝰ ambulās cū ipe sit īsipiens oēs stultos estimat· Alio modo prouenit ex hoc·q̄ aliquis male afficitur ad alterum·cum eñ aliquis contempnit vel odit aliquem aut irascitur aut muidet ei ex leuibꝰ signis opinat malū de eo·quia vnusquisq; faciliter credit qđ appetit· Tercio modo prouenit ex longa experientia·vñ phūs dicit·ij·rethorice·q̄ senes sunt maxime suspiciosi· quia multociens experti sunt aliorum defectus· Prime aūt due suspicionis cause manifeste pertinent ad peruersitatem effectus·tercia vero causa diminuit rōnem suspiciōis·mō̄tum experientia ad certitudinem proficit que est contra rōnez suspicionis·& ideo suspicio iudiciū quoddā importat·& q̄nto magis procedit suspicio tanto magis est viciosum·Est autem triplex gradꝰ suspicionis· Primus est cum homo ex leuibus indicijs de bonitate alicuius dubitare īcipit·& hoc peccatum veniale est & leue·quia procedit ex humana infirmitate sine qua vita ista nō ducitur·& hoc non vocatur proprie iudiciū sed suspicio· Secundus gradus est·quando ex talibus signis firmiter pro certo maliciam alterius existimat siue q̄ frater suus malus est·et hoc proprie dicit iudiciū·quia iudicium importat firmā sentētiam·& hoc est peccatum mortale·si malum qđ iudicat de fratre ex leuibus iudicijs sit de genere peccati mortalis· Peccatū enim mortale est quod contrariatur caritati·q̄ autem aliquis predicto modo iudicet fratrem suum est ꝯtra caritatem fraternam· Tercius gradus est·quādo ex leuibus signis non solū p̄dicto modo iudicat sed etiam procedit ad punitionem fratris·

sicut cum iudex ex suspicione procedit ad aliquē condempnā dum · & hoc est grauius · quia non solum est contra caritatez · sed etiam contra iusticiam & equitatez · ¶ Ad rationes in oppositū · Ad primam respondetur negando consequntiaz · & ratio est · quia licz in humanis actibus non inueniatur tanta certitudo sicut in demonstratiuis · est tamen aliqua certitudo sm q̄ conuenit tali materie · puta cum aliquid per idoneos testes probatur · ¶ Ad secundam respōdetur negando minorem · dicimus enī q̄ ex hoc ipso q̄ aliquis malam opinionem habeat de aliquo sine causa sufficienti indebite condempnat eum · & ideo iniuriatur ei · ¶ Ad terciaz rñdetur negando cōsequñam · et ratio est · quia iusticia & iniusticia est circa actus interiores · & sic iudicium suspicionum directe ad iniusticiam pertinet qñ ad actum exteriorem p̄cedit · & tunc est peccatum mortale vt dictum est · Judiciū aūt interi? pertinet ad iusticiā sm q̄ comparatur ad exterius iudicium vt actus interior ad exteriorem sicut concupiscentia ad fornicationem & ira ad homicidium ·

¶ In dominica quinta est euangeliū · In illo tempore Cū turba irruerēt ad Jhesū ꝛc · Lu · v · Circa quod p̄nt hec disputari · ¶ Primo vtrum ad summum pontificem pertineant cause maiores in ecclesia · ¶ Secundo vtrum recta predicationis conueniant alijs ecclesijs sine auctoritate pape ·

Ad primam · q · sic proceditur & videt̄ q̄ non ptineāt ad sūmū pontificē maiores cause i ecclesia · ¶ Primo sic · correctionem eor̄ qui audire nolunt fratrē corrigē tem xp̄s remittit ecclesie · Math · xviij · Si peccauerit in te frater tuꝰ ꝛc · dic eccl̄ie · ꝫ correctio taliū est de maioribus causis ergo sequitur q̄ maiores cause pertineant etiam ecclesie catholice · ¶ Secundo sic · apostoli alij a cristo etiam receperunt spiritum sanctum cum Petro et potestatem remittendi peccata · Jo · xx · Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittunt̄ eis · ergo etiā pertinent iste cause maiores alijs p̄latis ecclesie qui succedunt apostolis sicut sūmo pontifici qui

succedit Petro. Vnde in. c. in nouo. di. xxi. scribitur. q̄ ceteri apostoli cum Petro pari consortio honorem & potestatem receperunt. ¶ In oppositū est euangeliū presens vbi soli Petro dicitur. Duc in altum. per quod vt dicit glo. Ambro. et Iero. in. c. non turbatur. xxiij. q. i. & si alijs impetrāt vt laxent recia soli Petro dicitur. duc in altum. i. in profundum disputationū Per q̄ datur intelligi maiores causas Petro esse cōmissas. Rño dicēdum q̄ ad sūmum pontificem pertinet determinatio & diffinitio maiorum causarum in ecclesia. Ista conclusio colligit̄. tum primo ex illo Exo. xviij. vbi Moysi quū dux & rex iudeorum fuit. sicut papa xp̄ianorum. sm illud Per. ad Eugenium. Tu es potestate Moyses. deinde legitur. Esto tu in populo in his que ad deum pertinent. vt ostendas eis cerimonias & ritum colendi deū. sicut ergo omnes questiones emergentes de lege & cultu dei reseruabantur Moysi determinande. ita omnia que sunt fidei cristiane reseruantur romano pontifici determinanda & diffinienda & mandanda. teneri & obseruari. & propter hoc vt in hoc euangelio dicatur cristus cum alijs apostolis imperaret vt laxarent recia. soli Petro inquit. duc in altum. i. in profundū disputationum. vt ait Ambrosius. Secundo hoc idem colligitur ex illo quod dicit Lu. v. dominus soli Petro iubet hamo piscari. Pup quo beatus Ambro. dicit. vt habetur in. c. est aliud. xxiij. q. i. Est aliud piscandi genus quo genere solum Petro dominus piscari iubet dicens. Mitte hamum ꝛc. vbi glo. inquit. Per hamum intellige iurisdictionez qua Petrus prefuit alijs. Hec ibi. Tercio colligitur veritas conclusionis. quia papa solus vocatus est in plenitudinem potestatis. Alij vero in partem sollicitudinis. vt testat̄ Leo papa in. c. multum. iij. q. vi. & Greg. in. c. decreto. & Julius papa in. c. quu se scit. ij. q. vi. ergo ad ipsum solum pt̄inēt omnes cause maiores de ecclesia. Ex multis alijs potest colligi prefata conclusio sed ista sufficiāt. ¶ Ad rationes in oppo. Ad primam respondet̄ negādo cōsequtiaz. & ad auctoritatē rñdet̄ sm glo. Crisos. q̄ p ly ecclesie intelligit̄ p̄latus ecclie. vñ dic ecclie. i. his qui presunt. Vnde papa cū sit caput & princeps

totius ecclesie sibi maxime ꝯuenit de omnibus iudicare & omnes delinquentes corrigere· vnde Pelagiꝰ in·c·cuncta per mūdum·ix·q·iij· Apl'ica sedes de omni ecclesia habet phas iudicandi & ꝑ ꝯsequens mala quibus homīes a deo auertunt' correctionis disciplina de medio tollere & eradicare· vt extra de maio·et obe·c·solite· ¶ Ad scd'am rn̄det' ꝙ ratio non ꝓcedit & ratio est· quia determīatio causaꝝ ꝑtinet ad potestatē iurisdictionis in qua p̄fertur oībus vtpote caput tociꝰ ecclesiastici corporis· Auctoritas autem illa Jo·xx·loquit' de auctoritate & potestate ordinis quā pariter apostoli receperunt·

Ad scd'am·q·sic procedit' & videt' ꝙ alij prelati eccl'ie absqꝫ auctoritate pape laxare possint recia predicationis· ¶ Primo sic· p̄lati & ep̄i sunt successores apl'oꝝ vt habet glo· Lu·x·sed apl'is immediate iniūgit xp̄s officiū predicatiōis dicens· laxate recia vestra·ergo ep̄i īmediate habent a xp̄o non mediante papa predicādi auctoritatē· ¶ Secundo sic·non potest aliquis p̄dicare nisi mittat' dicente apl'o· ad Ro·x· Quomō predicabūt nisi mittātur·sed ep̄i in persona apl'oꝝ missi sunt ad predicandū a xp̄o·iuxta illud Math·vltimo· Eūtes in mundū vniuersū p̄dicate euāgeliū omni creature·ergo nō indigent mitti a papa· ¶ Tercio sic·archidiaconis & p̄sbiteris ꝯuenit ex officio ip̄oꝝ p̄dicare vt scribit' di·xxv· c·plectis·multo ergo fortiꝰ alijs eccl'ie p̄latis sup̄ioribo· ¶ In oppositū arguitur sic· Predicatio pertinet ad iurisdictionem· sed omnis potestas iurisdictiōis prelatoꝝ depēdet a papa·vt in·c·dominꝰ·di·xix·&·c·sacro sancta·di·xxij·et·xxiiij·q·i·loquit' dn̄s·ergo alij prelati absqꝫ auctoritate pape laxare recia p̄dicatiōis non valēt·Rn̄o dicendū ꝙ nullꝰ inferior papa pōt predicare absqꝫ auctoritate pape· Ista cōclusio probat'·potestas q̄ data est vni in sua fontali plenitudīe nō est in alijs·nisi deriuata & limitata etiā pro illius volūtate et ordinatione·sed potestas pascendi doctrina & predicatione xp̄ianum populuꝫ est soli Petro data·& in eo suis successoribus cui cura totius orbis cōmissa est·dicente domino·pasce oues meas· Jo·vltīo Hoc enim teste Crisos·nulli apl'oꝝ dictum est nisi Petro·ergo

quicūq; habz potestatez predicādi habz auctoritate pape. Secūdo sic. A quo quis habz dignitatē ep̄alem & curā cōmissaz ab eode habz ea q̄ sequunt dignitatē. s. oēs prelati a sede ap̄lica sunt instituti a papa vocati in partē sollicitudinis eius. ergo ab eius auctoritate habent q̄ possint p̄dicare & pascere plebē. ¶ Ad rationes in oppo. Ad primam ſpondetur negando cōsequētiaz. et ratio est. quia tunc solus xp̄s regebat ap̄los nec alium habebāt ante se a quo dependerēt. vñ ab ipo solo habebāt auctoritatē. Prelati vero nūc habent institutū a xp̄o supra se Petrum siue successorem eius in caput & principē eorū a quo pendet imediate omnis potestas eoz. ¶ Ad scdam respondet q̄ licet apostoli receperūt auctoritatē predicādi immediate a cristo ante passionem ad predicandum iudeis Math. x. In viam gentium ne abieritis cūtes predicate dicentes. quia appropinquabit regnum celorum Math. iij. & Mar. xvi. post resurrectionem cum missi sunt cum dictum est eis. Euntes in mundum vniuersum predicate euangelium omni creature. missio ista intelligebatur. in ordine tamen ad Petrum quem pastorē & caput ac principem totius ecclesie instituerat. & quem vicarium dimittebat in terris. & ita nunc episcopi mittunt & assumuntur in partem sollicitudinis ab ipo Petri successore. Ad terciaz respondet q̄ archidiacoꝰ nec aliqui presbiteri habent p̄dicādi auctoritatem nisi auctoritate pape eis concessa.

¶ In dominica sexta est euangelium. In illo tpe dixit Jhūs discipulis suis. Nisi habūdauerit iusticia vra plus ꝛc. Math. v. Circa quod possunt disputari sequentes questiones.
¶ Prima vtz necesse sit ad ingressum regni celorū q̄ iusticia fidelium habūdātior sit q̄ phariseoz. ¶ Secūda vtz quemēter assignent tres gradus ire. ¶ Tercia vtrum reconciliatio fratris semper sit facienda ante oblationem muneris siue sacrificij.

AD primam sic procedit & videt q̄ non sit necesse ad ingressum regni celoz q̄ iusticia fideliū habundantior sit q̄ phariseoz. ¶ Primo sic. Ad consecutionem salutis

eterne & per ꝯsequens ad ingressum regni celorum sufficit ob
seruantia diuine legis. ꝑm illud saluatoris Math. xix. Si vis
ad vitam ingredi serua mandata. sed vna & eadem videt̃ esse
lex quantum ad moralia & antiquorum & nunc fidelium. &
per consequens eadem iusticia. cum iusticia vt ait Plato sit
ars & disciplina viuẽdi. ergo non oportet ꝙ habũdantior sit
iusticia xp̃ianoꝝ q̃ꝫ fuerit phariseoꝝ ad intrandũ regnũ celoꝝ.
¶ Scdo sic. si dicat̃ ꝙ ideo habundãtior debet esse nr̃a iusti-
cia. quia lex Moysi non cohibebat animũ sed manum tm̃. con
tra eodem est ordĩare animũ ad virtutez vt cohibere a pctõ. ꝑ
lex mosayca ordinabat animũ ad virtutẽ. vt ptz Deutro. vi.
Diliges dn̄m deum tuum ꝛc. ergo & ipsa cohibebat animũ a
peccato. ¶ Tercio arguitur sic. Irasci non est illicitũ. ergo nõ
videt̃ ꝙ per non irasci fratri suo sit iusticia xp̃ianoꝝ habundã
tior. cum non videatur aliquid addere maioris pfectiõis q̃ꝫ iu
sticia phariseorũ. ꝯseqn̄tia videt̃ bona. ꝓbat̃ assumptum. pri-
mo sic. nullus motꝰ naturalis videtur esse culpabilis. sed ira
sci est motꝰ naturalis vt dicit glo. in presenti euangelio. ergo
irasci non est illicitum. Secundo sic. nullus peccat in eo qd̃ vi
tare non potest. sed iram homo vitare non potest. vt habetur
in glo. super illud ps̃. Irascimini & nolite peccare. ergo assum
ptum est verꝝ. ¶ In oppositũ est euangelium pn̄s in quo xp̃s
inquit. Nisi iusticia vestra ꝛc. Rn̄o dicẽdum ꝙ necesse est ꝙ
iusticia fidelium sit habundãtior q̃ꝫ iusticia phariseorũ. si ingre
di velint regnum celorum. Pro quo sciendum ꝙ pharisei cre-
debãt per precepta decalogi sola opera exteriora prohiberi nõ
motum animi. quia vt credebant voluntas mala non est pecca
tum nisi exeat in effectum. Vnde dicebant de hoc precepto.
Non occides. ꝙ per hoc prohibebatur occidendi factum. &
non occidendi propositum. & hoc est quod dicit saluator. Au
distis quia dictum est antiquis. non occides. hoc est. sic in-
terpretabantur preceptum hoc. Sed hunc errorem excludit
saluator dicens. Ego autem dico vobis quoniam omnis qui
irascitur fratri suo reus erit iudicio. Hoc est. non solum qui oc
ciderit fratrem suum. sed qui irascitur ei reus erit iudicio. In

quo cristus superaddendo super actū exteriorem homicidij actū interiorem animi ostendit· quomodo iusticia vestra debet habundare plusq̄ iusticia phariseorum que solum opus exterius prohibebat· & ideo lex noua dicitur perfectior q̄ vetus lex· in hoc q̄ & animū et manum cohiberet· ¶ Ad rationes in oppositum· Ad primam respōdet negando ɔseqn̄tiaz· & ratio est· quia licet vna lex quo ad moralia sit vetus & noua q̄tum ad substantiaz preceptoꝝ· aliter tn̄ interp̄tabat a phariseis et aliter a xp̄o· que suscipienda est a fidelibus· vnde Aug⁹· dicit cōtra Faustum· q̄ pene omīa que monuit vel precepit dn̄s· vbi adiungebat· Ego autem dico vobis ibi inueniuntur etiam in illis veteribus libris· sed quia nō intelligebant homicidiū nisi p̄emptiōem corporis humani· aperuit dn̄s omnem iniquū motū ad nocendum fratri in homicidij genere contineri· et q̄tum ad huiusmodi explicitas manifestationes precepta noue legis dicuntur maioris p̄fectiōis p̄ceptis veteris legis· Vnde obseruātia legis non sufficiebat ad salutem aīe in antiquo testamento nisi lex iuxta interpretationē xp̄i intellecta et obseruata· ¶ Ad secundam respōdetur q̄ aliud est loqui de iusticia phariseorū· et aliud est de lege veteri· Iusticia em̄ phariseorum erat· quia credebant solum opera exteriora esse peccata et sola illa prohiberi· sed lex vetus bene prohibebat cum opere exteriori etiā malam voluntatem interiorem· sicut supra argutum est· etiā quia intentio legislatoris cuiuslibet legis est facere ciues bonos et virtuosos vt dicitur· ij· ethicoꝝ· sed nullus potest esse bon⁹ et virtuosus nisi operetur bona ex animo et desistat a malis· non solum opere sed voluntate· ergo lex vet⁹ vtpote diuina est rectius posita q̄ sit quecūq̄ lex ciuilis· prohibebat non solum opus exterius sed interiora animi· verum est· tamen q̄ non cohibebat animum sed manum· Differt enim prohibitio et cohibitio· quia prohibitio fit solo verbo et absq̄ pene cominatione· cohibitio est que fit per factum vel per metum ex pene cōminatione. Quia autem tantum se extendit cohibitio siue coactio legis quātum se extendit inflictio penarum determinatarum per legem· nulla enim lex habet virtutem coactiuam· nisi

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

ꝑpter penas quas infligit vel cõminatur · sic lex vetus non infligebat nec cõminabat nisi penas tpales infligendas per hoies et pro factis exteriorib⁹ quo homo est cognitor · de interioribus aũt non est hominis iudicare nec penam infligere · Et sic patet resp̃o · quia lex vetus licet prohibebat a peccato omni tam cordis q̃ operis exteriorꝭ · non tamen cohibebat penaꝫ imponendo nisi opera exteriora · ¶ Ad terciam respondet negãdo ꝟ seqñtiaꝫ · qm̃ vt dicit Alexãder de alis in tercio · aliud est irasci fratri · aliud irasci pct̃o · aliud irasci absolute · Irasci fri semper procedit ex vicio · sic enim ira dicitur vt dicit Aug⁹ · vlascẽdi libido · et sic vt dicit sanctus Tho · xp̃s loquitur hic in euangelio de motu ire · quo quis appetit proximi occisionez aut quãcunq; grauẽ lesionẽ cui appetitui si cõsensus rationis supuenerit sine dubio pcm̃ mortale est · & ita non est licitum · Irasci vero peccato ꝓcedit ex virtute · quia ex amore vel zelo iustice · Irasci vero absolute est mot⁹ indifferẽs · et aliqñ est illicitũ aliqñ non · vnde Crisos · dicit sup Math · qui irascit sine causa reus est · qui vere cũ causa reus non est · si ira non fuerit nec doctrina ꝓficit nec iudicia stant nec crimina cõpescuntur ·

AD secũdam questionem sic procedit et videtur · q nõ conuenienter assignent grad⁹ ire cum dicit · qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehenne igis · Nã apl's galatas vocat insensatos · ad Gala · iij · Et dñs Lu · xxiiij · discipulos euntes in castellum emaus vocat stultos dicens · O stulti et tardi ad credendum ꝛc · ergo videtur q non dicatur bene · q qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehẽne igis · ¶ In oppositũ est textus p̃tis euãgelij · Rño dicendum · q triplex gradus ire conuenienter ordinatus ponit a dño in euangelio presenti · Primus quidem est in corde · qui notatur cum dicit · qui irascitur fratri suo · Secundus est in ore per verbum confusum contumeliosum · qui notatur cum dicitur · qui autẽ dixerit fratri suo racha · quod est interiectio irascentis · Tercius grad⁹ est quando proceditur ad contumeliam determinatam · qui notatur cum dicitur · qui dixerit fratri suo fatue reus erit ꝛc · Primus gradus est minoris culpe q̃ secũd⁹ · & secũdus q̃ terci⁹

Et ideo primo minor culpa determinatur cū dicitur · reus est consilio · quia minus est q̄ iudices deberent cōgregari ad determinationem alicuius pene q̄ntę q̄ iam sit adiudicatus · quod ponitur in secundo cum dicitur · reus erit iudicio · et hoc est minus q̄ntę q̄ aliquis sit iam extreme pene determinat⁹ quod ponitur in tercio gradu cum dicitur · reus erit gehenne ignis ·

Ad rationes in oppositum respondetur · q̄ sicut licitum est aliquez verberare vel in rebus dampnificare causa disciplme · ita etiam causa discipline potest aliquis alteri quem debet corrigere verbum aliquod conuiciosum dicere · & hoc modo dominus discipulos vocauit stultos · & apostolus galatas insensatos · Vnde sicut dicit Aug⁹ · in libro de sermone domini in mōte · raro & ex necessitate magna obiurgationes sunt adhibende in quibus non nobis sed vt domino seruiatur instem⁹ · Concordat Alexander de alis in · iij · ad argumentum predictum respondens · q̄ vt dicit Aug⁹ · qui dixerit fatue duo subaudiūtur · scilicet & fratri suo & sine causa · hoc est vnde defenditur q̄ apostolus vocauit galatas stultos · quos & fratres nominat · non enim hoc fecit sine causa · Hec ille ·

AD terciā questionē respondet · q̄ semp reconciliatio est fienda ante oblationem muneris siue sacrificij · verum distinguendum est · quia aut frater cui reconciliandus est quis est presens aut est absens · si absens sufficit ire spiritu aliter pedibus mentis · vnde Aug⁹ · in sermone domini in mōte · Pergendum est non pedibus corporis sed motibus animi · vt te humili affectu prosternas fratri ad quem cara cogitatione concurris in conspectu eius cui munus oblaturus es · Hoc autem dicitur quis facere vt dicit Nicolaus de lyra · q̄n habet propositum satisfaciendi loco & tempore competenti · Et hoc modo vtitur ecclesia romana que reum cōfitentem absolvit & sibi satisfactionem leso fiendam imponit · Si vero sit presens & commode possis ipsius fratris offensi habere presentiam · eū non simulato animo limire atq̄ in gratiam prouocare veniam postulando debes ac deinde offeras munus tuum · Sed surgit hic alia questio · vtr̄ ille cui iniuriat⁹ est quis debeat amicicia

querere. Rño iuxta Alexā. de alis in tercio. ꝙ duplex est debitum. s. debitū necessitatis & sine quo non est salus. et ꝑm hoc qui iniuriatus est nō debꝫ recōciliationē querere. vñ Augꝰ. in sermōe dñi in monte. Non veniā postulabis ab eo qui tibi iniuriaꝫ fecit. sed tantū dimittas sicut tibi a dño dimitti cupis qđ ipe cōmiseris. & est debitū ꝑfectiōis quod confert ad maioreꝫ gloriam. et hoc modo dicit Crisos. ꝙ iniuriatus debes duplicē reconciliationem querere. vt duplicem gloriam consequaris. Vnam qua iniuriatus es. alteram quia prior rogasti. non eñ volens te deꝰ substernere sub pedibꝰ eius iubet te prius rogare. sed volens tibi humilitatis gloriam prouidere. Hec ille.

¶ In dominica septima est euāgelium. In illo tempore. Cum multa turba esset ꝛc. Marci. viij. Vbi possunt disputari que in dominica quarta quadragesime disputata sunt.

¶ In dominica octaua est euangeliū. Attendite a falsis ꝓphetis ꝛc. Math. vij. Circa qđ possūt disputari seqñtes questiōes. ¶ Prima vtrum cauendi sint falsi prophete. ¶ Secūda vtrū sufficiens argumentū ad cognoscendum predictos lupos assignetur cū dicitur a fructibus eoꝝ cognoscetis eos. ¶ Tercia vtꝝ simplr ex voluntate iudicanda sit actio bona vel mala.

AD primā sic proceditur. & videtur ꝙ nō sint cauendi falsi ꝓphete. ¶ Primo sic. nulli tales nūc sūt. ergo ꝛc. añs ꝓbatur ex illo Math. xi. Lex & ꝓphete vsqꝫ ad Johānē. ergo videt ꝙ nō oporteat post tpa Johānis a talibꝰ attēdere. ¶ Scđo sic. si dicat ꝑ falsos ꝓphetas hereticos ītelligi. ꝯtra apl's mqt. i. Corin. xi. Oportꝫ esse hereses in ecclesia vt qui ꝓbati sūt māifesti fiāt. ergo nō est attendēdū siue cauendū ab eis. ¶ Tercio. ex illo Mat. xiij. vbi dñs mādauit vt serui ꝑmitterēt crescere zyzania vsqꝫ ad messem. ꝫ ꝑ zyzaniā heretici ītelliguntꝫ ꝑm Augꝰ. ergo ꝛc. ¶ In oppo. ē euāgeliū pñs. Rño dicēdū sub ista ꝯclusiōe ꝙ diligent cauēdi sūt falsi ꝓphete q hic hētici dicuntꝫ. et hoc mltiplici rōne. Prīo sūt diligent cauēdi. qꝛ occulte veniūt et incēdūt falsaꝫ doctrinā sub vtutuꝫ

apparentia palliantes · vnde dicitur · veniūt in vestimentis oui
um · i · tecti sub bonis opibus · s · orōnib9 · ieiunijs & elemosinis
que ipsi ficte faciūt · quia in his non honorē dei intendūt ꝫ fa
uorē populi captandum · vt eoꝝ dictis credulitas citius adhi
beatur · de quibꝫ dicit apl'us ad Ro · xvi · Per dulces sermones
& benedictiones seducunt corda innocentiū · Secūdo sunt di-
ligenter cauēdi ꝓpter periculū · vnde subdit' · sunt em̄ intrinse
cus · s · per corruptam voluptatem & intentū nocendi & sedu-
cendi lupi rapaces · Lupi em̄ non solū sunt mordaces sed etiaꝫ
venenatos habent dētes · sic heretici cū mordēt venenū false do
ctrine effundūt · Tales em̄ nisi diligenter caueantur multū ꝓ
ficiunt ad impietateꝫ · quia vt dicit apl'us · ij · Thy · ij · Sermo
eoꝝ vt cācer serpit · & ideo bn̄ dicit' Ysa · lij · Recedite recedite
exite inde nolite tangere īmundū · quia sicut dicitur · Eccī · xiij ·
qui tetigerit picē inquinabit' ab ea · & qui cōmūicat supbo in
duet supbiam · Tercio cauendi sunt ne inuoluamur penis dā-
pnationis eoꝝ q̄ sūt plures in iure · ¶ Ad rōnes in oppo · Ad
primā rn̄det' ꝑm Albertū · dicit em̄ ꝙ obiectio illa fuit Crisos ·
et soluit eam sic · ꝙ ꝓphecia ꝓprie est diuina inspiratio sub im
mobili veritate tales eoꝝ euētus denūtians que sunt de redem
ptore & sanctis · & hoc modo ꝓphecia fuit finita vsqꝫ ad Jo-
hānez qui digito saluatorē demōstrauit · Sed si ꝓphecia dica
tur quecūqꝫ enūtiatio futuroꝝ · tunc ꝓphete sūt & fuerūt post
Johānē · sicut Agabus et filiꝰ Philippi · in actibꝫ apl'oꝝ qui
famē & vincula Pauli ꝓnūtiabāt · & multi alij qui ad hūana-
rum auriū directionē mlta ꝓnūtiarūt · Scdo rn̄det' · ꝙ hic fal
si ꝓphete dicunt' heretici · ¶ Ad scdaꝫ rn̄det' negādo ɔseqn̄tiā
& ratio est · quia vtilitas q̄ ex heresibus venit est p̄ter heretico
rum intentionē quorū intētio est corrūpere fidē · qd̄ est maximi
nocumenti · vnde magis respiciendum est ad id qd̄ est ꝑ se de
intentione eorum vt excludantur · q̄ ad hoc qd̄ est preter intē
tionē eorum vt sustineantur · ¶ Ad terciam respondet' ꝙ illd̄
quod supra dicit Augꝰ · est intelligendum in eo casu · qn̄ non
possūt extirpari zyzania · sine extirpatione tritici · vt dictum est
in vltīa · q · disputata in dominica scda post festum trinitatis ·

Ad secundã questionẽ sic procedit̃ & videtur q̃ non detur conuenienter signum cognoscendi falsos ꝓphetas cum dicatur. a fructibus eorum cognoscetis eos. ¶ Primo. quia tales vt dicatur in euangelio veniunt in vestimentis ouiũ. sed vestes ouũ sunt opera bona. vnde lana ponitur inter fructus ouiũ. ergo non est conueniens signum cognoscendi falsos ꝓphetas. ¶ Secdo sic. Opera de genere bonorum sunt cõmũia bonis & malis. & sunt fruct9 bone volũtatis. ergo ex illis nõ possũt discerni falsi ꝓphete a veris. ¶ In oppo. est euangelium pñs. Rño dicendũ. q̃ signum cognoscendi falsos prophetas dat̃ conueniens cum dñs dicit. a fructibus eorum cognoscetis eos. Patet ista ꝺclusio. quia fructus ex quibꝫ cognoscunt̃ boni catholici est maxime confessio immaculata fidei catholice sanctis operibus associata. vnde si quis cõfitetur fidem catholicam quaz vniuersalis ecclesia tenet & docet et bona opera facit. non falsus ꝓpheta sed bonus xp̃ianus iudicat̃. De quibus apostolus loquitur ad Ephe. v. dicens. Vt filij lucis ambulate. Fructus emm lucis est in omni bonitate et iusticia & veritate probantes quid sit beneplacitũ deo. vbi duo ponit. Primo substantiam operis siue genus operis. Secũdo intentionez facientis. De primo dicit fruct9 lucis id est opera fructifera & clara. Ecc̃ xxiij. Flores mei fructus honoris & honestatis. Vbi aduertẽdum. q̃ quia omnis virtus ad tria reducitur. nam oportet q̃ agens ordmetur in se ad proximum & ad deum. In se vt sit bonus in seipso. & propter hoc dicit in omni bonitate. Item ad proximum per iusticiam. ideo dicit & summa iusticia. pſ. Feci iudicium et iusticiam. Item ad deum per cognitionem & confessionem veritatis. & ideo dicit et veritate. Quantum ad secundum. ſ. intentionem facientis subdit. probãtes quid sit bñplacitũ deo. i. vt intendas facere qꝺ placet deo. Ro. xij. Probetis q̃ sit voluntas bona & bñplacẽs & pfecta. A fructibus ergo lucis q̃ sũt opa fructifera & clara in omni bonitate iusticia & veritate cum intentione faciendi quod deo placet cognoscuntur veri prophete veri doctores catholice veritatis. & a contrarijs fructibus cognoscuntur falsi

prophete· errorum magistri· doctores heretice prauitatis· Ex
his que dicta sunt patet responsio ad obiecta· quoniam ex il
lis similiter non bene discernuntur sicut arguitur·

Ad terciam· q· sic proceditur & videtur ꝙ simpliciter
ex voluntate actio iudicanda sit bona vel mala· ¶ Pri
mo sic· ex p̄nti euangelio vbi dicit̄· Nō potest arbor
mala bonos fructꝰ facere nec arbor bona fructus malos· ꝫ vo-
luntas bona cōparat̄ bone arbori· mala aūt male· cū ergo fru-
ctus voluntatis sint actus exteriores· videt̄ ꝙ ex bonitate vel
malicia voluntatis simpliciter exteriores dicendi sunt boni vl̄
mali· ¶ Secundo sic· in· iij· metha· dicit phūs· ꝙ ratio boni a
fine sumitur· sed actus voluntatis habet ordinem ad finē me-
diante voluntate cuius obiectum est fins· ergo ꝑm bonitatem
vel maliciam voluntatis dicendus est actus exterior bonus vel
malus· ¶ Tercio sic· dicit Augꝰ· voluntas est qua peccatur et
recte viuitur· sed ꝑm ꝙ ea peccatur est mala· ꝑm vero ꝙ ea re-
cte viuitur est bona· ergo actus ipsi exteriores debent iudicari
boni vel mali ꝑm bonitatem vel maliciam voluntatis· ¶ In op
positū sic dicit phūs· ij· ethi· ꝙ quedam sunt que bene fieri nō
possunt· quia cum sint extrema in eis non est medium accipere
conuenit autem in talia opera progredi propter voluntatē ali
cuius finis boni· ergo non est iudicandus actus exterior bonꝰ
propter bonitatem voluntatis· Rn̄o dicendum ꝙ voluntas po
test dupliciter considerari· vel ꝑm ꝙ est intendens prout in vl
timū finem fertur· vel ꝑm ꝙ est eligens prout fertur in obiectū
proximū quod in finem vltimum ordinatur· Si consideret̄ pri
mo modo sic est conclusio prima· ꝙ malicia voluntatis sufficit
ad hoc ꝙ actus malus esse dicatur· quia quod malo fine agi-
tur malum est· Secunda conclusio· bonitas voluntatis inten-
dentis non sufficit ad bonitatem actꝰ· quia actus potest esse
de se malus qui nullo modo potest bene fieri· Si aūt conside-
retur voluntas ꝑm ꝙ est eligens sic est tercia ↄclusio· ꝙ vniū-
saliter verū est ꝙ a bonitate voluntatis dicitur actus bonus·
& a malicia malꝰ· Sꝫ notādū ꝙ ad bonitatē ↄsilij qd̄ electiōꝫ
precedit· vt in· vij· ethi· dicit̄ tria exigunt̄· vnū· s· ꝙ cōsilians

prestituat sibi finem debitum · quia si aliquis ad malum finem consequendum multas efficaces vias inueniat non dicitur bonus consiliator · Secundo q̄ ad bonum finem consequendum adinueniat bouum opus p̄ quod finem consequatur · Vnde si quis bonum finem intendat consequi per malam actionem nō est bonus consiliator · quia sortitur finem inconuenienti medio eo q̄ illud quod ad finem ordinatur non est proportionatum fini illi · sicut si aliquis veram conclusionem per medium impertinens conduceret · Tercio requiritur vt adinueniat vtrūq; in tempore conuenienti ne sit preceps in festinando vel etiam inutilis in tardando · sed hoc vltimum pertinet ad bonitatem consilij fm q̄ consilium in ratione inquirente & inuenīte · est alia vero ex parte rei consiliabilis · Cum ergo electio sit quasi consilij conclusio · vt m · iij · ethi · dicitur · oportet q̄ ad bonitatem voluntatis eligentis concurrat bonitas finis · et bonitas eius qđ est ad finem ordinatum · & si hoc sit · procul dubio actus exterior bonus erit · si autem alterum defecerit esset voluntas mala & actus malus · ¶ Ad rationes in oppositum · Ad primam respondetur q̄ arbor est ex qua immediate procedit fructus · vnde arbori comparatur voluntas in euangelio fm q̄ est eligens · quia ex electione immediate sequītur fructus · vel vt dicit sanctus Tho · in prima secunde · Per alia verba voluntas bona pro vt significatur per arborem bonaz est accipienda fm q̄ habet bonitatem & ex actu volito & ex fine intento ¶ Ad secundam respondetur negando cōsequentiā · & ratio est · quia ad bonitatem rei non solum exigitur bonitas finis vltimi quā respicit voluntas intendens · sed etiam bonitas finis proximi · quem respicit voluntas eligens · et ideo non sequitur q̄ bonitas voluntatis intendentis ad bonitatem actus sufficiat · ¶ Ad terciam respondetur sicut ad superiorem · non enim solum aliquis peccat qñ vult malū finē · ꝫ etiā qñ vult malū actum ·

¶ In dominica nona est euāgeliū · In illo tempore · dixit Jhesus discipulis suis parabolam hanc · Homo quidam erat dives ꝛc · Lu · xvi · Circa qđ possūt disputari seqntes questiones ·

¶ Prima vtꝝ p̄lat⁹ vel cleric⁹ dissipās bona eccl̄ie sit deponēdus. ¶ Scd̄a vtꝝ ꝯuemēter dent̄ pecunie siue elemosine vt oret̄ ꝓ dāte ¶ Tercio vtꝝ d̄ illicite acqtis possit fieri elēosina

Ad primam questionē sic proceditur. & videtur ꝙ clericus siue prelatus dissipans bona eccl̄ie nō sit ꝓpter hoc deponēdus. ¶ Primo sic. Matrimonium sp̄uale in quo prelatus est vir siue sponsus ecclesie sue est nobilius q̄ carnale vbi vir cōiungit̄ carnaliter vxori sue. ꝫ in matrimonio carnali vir q̄uis bonoꝝ vxoris sit dissipator nō remouet̄ aut deponitur de matrimonio. ergo nec prelat⁹ per hoc ꝙ dissipauerit bona ecclesie venit deponendus. consequentia videt̄ bona. ¶ In oppositum arguit̄ ex euangelio presenti arguendo a minori ad maius. quia dissipator bonoꝝ tp̄aliū dn̄i sui deponit̄ ab officio. multo magis est deponend⁹ prelatus dissipator bonoꝝ tp̄alium siue sp̄ualium xp̄i. Rn̄o dicēdum. ꝙ prelatus dissipator siue dilapidator bonorū ecclesie est deponend⁹ ab ecclesia. Ista ꝯclusio colligitur ex multis capitulis ī decre. ix. q. iij. c. vlti. xij. q. v. diaconi. & c. abbatibus. & xvi. q. iiij. c. ij. ¶ Ad rationem in oppositum respondet̄ negando consequentiaꝫ. & ratio est. quia nō est simile in hac parte de mr̄imonio carnali & de mr̄imonio sp̄uali prelati cum ecclesia. carnale em̄ est magis fixum & insep̄abile q̄ spirituale sit.

Ad secundaꝫ. q. sic ꝓceditur & videtur ꝙ non sit danda elemosina alicui vt oret pro dante. ¶ Primo sic. Symonia est studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquod spirituale vel spirituali annexum. sed oratio est maxime spirituale. ergo dare elemosinam vt quis oret pro eo videtur symonia eo quia dat temporale pro spirituali. sed symōia nullo modo est cōmittenda. ergo elemosina non est danda alicui vt oretur pro eo. ¶ Secundo sic confirmando. qui diligit alium vt oret pro pecunia dat spirituale ꝓ temporali. & omnis talis est symoniacus. ergo ꝛc̄ ¶ In oppo. est euāgeliū presens. Rn̄o dicēdum ꝑm Tho. scd̄a scd̄e. q. c. ar. iij. in solutiōe scd̄i argum̄ti. ꝙ elemosina licite paupib⁹ dat̄ aut bonis viris

vt oretur p dante· qñ illi qui dant elemosinas pauperibo vt orantiũ ab ipis suffragia impetrẽt· non eo tenore dãt quasi intendentes orationes emere· ꝫ per gratuitã bñficentiã pauperum animos eoꝝ prouocãt ad hoc qꝫ pro eis gratis et ex caritate orent· ¶ Ad ratiões in oppo· Ad primã respondet qꝫ verꝫ est qꝫ oratio spũalis est· vñ nullo modo debz sub precio pomnec illi qui dant pecumã paupibus vt p eas orẽt oronẽ emũt· sed vt dictum est aĩos pauperꝫ alliciũt ad orandum pro se & omnes faciunt sibi debitores· ¶ Ad secũdam respõdet negando cõsequentiaz· & ratio est eadem· homo eñ facit sibi amicos pauperes dum subuenit eoꝝ necessitatibus· pauperes eñ xpi grati sunt suis bñfacientibus· Et ita patz qꝫ bñficium non est sicut finis motiuus. sed sicut aliquid inducens· & qñ principaliter hoc intendunt · ideo non ꝓpter hoc orant finaliter· & ideo oratio non venditur sed impetratur per accidens· scilicz p acquisionem amoris· & tantum de ista conclusione·

AD terciam questionẽ sic ꝓceditur & videtur qꝫ de illicite acquisitis possit fieri elemosina· ¶ Primo sic· ex psenti euãgelio· facite vobis amicos de mãmone iniquitatis· vbi glo· dicit· iniquitas bñ dispẽsata in iustiziaz vertit· ergo videt qꝫ licite de male acquisitis possit elemosina fieri· ¶ Secõ sic· qui est in extrema necessitate constitutꝰ oĩbo modis subueniendũ est· sed contingit aliquẽ qui nihil habet nisi de iniuste acquisito aliquẽ in extrema necessitate videre· ergo debet elemosinã facere· ergo de male acquisito & detento põt elemosina fieri· ¶ Tercio sic· de acquisito p meretriciũ & p aleas et p symoniam· que sunt turpia lucra potest elemosina fieri ergo ꝛc· ¶ In oppo· est illud Augꝰ· libro de verbis domini· de iustis laboribo facite elemosinam· & infra· Nolite elemosinam facere ꝺ fenore & vsuris· & Greg· Non est cõputãda elemosina si paupibus dispẽsat quod ex illicitis acquiritur· Rño dicendũ ſm Tho· scõa scõe· q· xxxij· ar· vij· qꝫ tripliciter potest esse aliquid acquisitum illicite· Vno modo qñ id quod illicite ab alio acquirit debetur ei a quo est acquisitum· nec potest ab eo retineri qui acquisiuit · sicut contingit in rapina &

furto & in vsuris. Et de talibus est conclusio. q̄ de talib⁹ nō
potest fieri elemosina. Patet conclusio. quia homo de talibo te-
netur ad restitutionem. Alio modo est aliquid illicite acquisi-
tum quod ille qui acquisiuit retinere non potest. nec tn̄ debet̄
ei a quo acquisiuit. quia contra iusticiā accepit. & alter contra
iusticiam dedit. sicut contingit in symonia in qua dans & re
cipiens contra iusticiam legis diuine agit. Et de tali est ꝯclu-
sio secunda. q̄ non debꝫ restitui ei qui dedit. sed debꝫ in elemo
sinam erogari. & eadem ratio est in similibo in quibo. s. datio et
acceptio est contra legem dei. Tercio est aliquid illicite acqui
situm. non quidem q̄ ipsa acquisitio sit illicita ꝫ quia id a quo
acquiritur est illicitum. sicut patet de eo quod mulier acquirit
per meretriciū. & hoc vocatur proprie loquendo turpe lucrum
q̄ enim mulier meretricium exerceat turpiter agit & contra le
gem dei. sed in eo q̄ accipit non iniuste agit nec contra legem
dei. Vnde de tali turpiter & illicite acquisito est tercia conclu-
sio. q̄ retineri potest & de eo elemosina fieri. ¶ Ad rationes in
oppo. Ad primā rn̄detur. q̄ textus ille intelligit̄ de diuicijs p
actum illicitum acquisitis. & tamē iuste possident̄. Vel aliter
dicendum. q̄ mā̄mona iniquitatis dicuntur diuicie etiam lici-
te acquite & possesse. tamen dicuntur iniquitatis. quia frequē
ter ducunt hominem in peccatum. ¶ Ad secundam responde
tur negādo cōseqn̄tiaꝫ & ratio est. quia in casu extreme necessi
tatis oīa sunt cōmunia. & ita nō prouidet sibi de alieno. ¶ Ad
terciam respondetur q̄ de acquisito per meretricium iam dictū
est q̄ potest fieri elemosina. non autez fit de eo sacrificiū vel ob
latio ad altare. tum propter scandalum. tum propter sancto-
rum reuerentiam. De eo autem quod est acquisitum per symo
niam iam dictum est. q̄ debet erogari in pias causas. ¶ Circa
quintum illa que per aleas acquiruntur. videtur aliquid esse
illicitum ex iure diuino. scilicet q̄ aliquis lucretur aliquid ab
his qui rem suam alienare non possunt. sicut sunt iuniores &
furiosi & huiusmodi. et q̄ aliquis trahat alium ex cupiditate
lucrandi ad ludum. et q̄ fraudulenter ab eo lucretur. Et in ta-
libus casibus tenetur ad restitutionem. et sic de eo non potest

elemosinam facere. Aliud autem videtur esse vlterius illicitum ex iure positiuo ciuili quod ꝓhibet vniuersaliter tale lucrum. sed quia ius ciuile non obligat omnes. sed eos solos qui sunt his legibus subiecti. & iterum per disuetudinem abrogari potest. ideo vniuersaliter apud illos qui sunt huiusmodi legibo astricti tenentur ad restitutionem qui lucrantur. nisi forte contraria consuetudo preualeat. aut nisi aliquis lucratus sit ab eo qui traxit eū ad ludū. in q̊ casu non tenet̄ restituere. qꝛ ille qui amittit nō est dignꝰ recipe. nec pōt licite retinere tali iure positiuo durāte. vñ oportet de hoc elemosinā facere in hoc casu.

¶ In dominica decima est euangelium. In illo tpe Cū appropinquarꝫ Ihūs ꝛc. Lu. xix. Circa qd̄ pñt disputari seq̄ntes. q. ¶ Prima vtrum per sacram scripturam possit ostendi ꝙ aduentus messie id est cristi in carnem aduenerit. ¶ Secunda vtrum iudei tempus visitationis sue id est aduentus cristi cognouerint. ¶ Tercia vtrum symoniaci tam vendentes q̄ emētes spiritualia pro temporalibus sint ab ecclesia expellendi.

AD primam questionem sic ꝓceditur. & videtur ꝙ nō possit per scripturam sacram ostendi ꝙ aduentꝰ messie id est cristi in carnem aduenerit. ¶ Primo sic. Ex illo Ysa. ij. vbi loquitur de tempore aduentus cristi. vbi dicitur. Erit in nouissimis diebus preparatꝰ mons domini in vertice montium. & eleuabitur super omnes colles. & fluent ad eum omnes gentes. & sequitur. conflabūt gladios suos in vomeres & lanceas suas in falces. non leuabit gens contra gentem gladium nec exercebuntur vltra ad bellum. Ex his arguitur multipliciter. Primo ex eo quod dicitur. ꝙ hoc erit in nouissimis diebus. quia Ihesus cristus non fuit in nouissimis diebus. quia post natiuitatem & mortem eius multa tempora fluxerunt. ergo videtur ꝙ ipse non fuerit vere cristus cuius aduentus promittitur in nouissimis diebus. ¶ Secundo arguitur ex illo quod subditur. ꝙ mons domini erit in vertice montium. mons em̄ ille dicit̄ mons syon. vbi fuit templū. ꝫ mons

ille non est in aliquo elevatus · ergo adhuc non venit cristus · Tercio arguitur ex eo quod subditur · Fluent ad eum omnes gentes · quia non omnes credunt in Jhesum nazarenū · Quarto arguitur ex eo quod sequitur · Non levabit gens contra gentem gladium · quia post natiuitatē Jhesu cristi non cessārunt bella per orbem · vt patet nec cessānt · ergo videtur q̄ aduentus veri messie scilicet cristi nondum venerit · ¶ Secundo p̄cipaliter arguitur sic · dicitur Ysa · xi · Egredietur virga de radice yesse · vbi scriptura loquitur de aduentu cristi · sequit̄ ibidem · Habitabit lupus cum agno & pardus cum hedo accubabit · & sequitur ibidem · Delectabitur mans ab vbere super foramina aspidis & in cauerna reguli qui ablatus fuerit manum suam mittet · sed adhuc non videmus agnos cum lupis pacifice habitare · nec pueros delectabiliter cum serpētibus ludere · ergo non fuit tempus adimpletum veri cristi · ¶ Tercio sic · dicitur Jere · xxiij · Ecce dies venient dicit dominus & suscitabo Dauid germen iustum · & sequitur · In diebus illis saluabitur iuda & israhel habitabit confidenter · sed post aduentum Jhesu iudei semper fuerunt in periculo & in pauore · ergo videt̄ q̄ tps aduētus veri cristi nondū venerit · ¶ In oppositum arguitur ex presenti euangelio · vbi cristus redarguit iudeos q̄ non cognouerunt tempus visitationis eorum · scilicet aduentus sui qui fuit aduentus veri cristi promissi · Rño dicendum q̄ per sacram scripturam potest ostendi manifeste q̄ aduentus veri cristi qui fuit Jhesus nazarenus iam aduenit siue cristum iam venisse · Jsta conclusio probatur multiplicit̄ · Primo sic · ex illo Gen̄ · xlix · vbi Jacob patriarcha prophetizauit dicens · Non auferetur sceptrum de iuda & dux de femore eius donec veniat qui mittendus est et ipse erit expectatio gentium · sed notorium est q̄ quando cristus fuit natus sceptrum fuit ablatum de femore iude · Vnde tunc sub cesare regnabat Herodes alienigena natione in iudea · vt patet · ergo ab illo tēpore venit cristus · Et confirmatur per translationem caldayca · quia vbi Jeronimus transtulit donec veniat qui mittendus est · caldayca translatio habet · donec veniat messias · et sic

patet q̄ auctoritas predicta nō potest intelligi de aliquo alio q̄ de cristo·in quo possunt confutari multe cauillationes iudeorum·Secundo probatur predicta conclusio ex illo Danielis ix·vbi angelus Gabriel instruit eum de aduentu xp̄i dicens· Septuaginta ebdomade abbreuiate sunt super populū & sup vrbem tuam sanctam vt consumeretur preuaricatio & finē accipiat peccatū & deleatur iniquitas & adducatur iusticia sempiterna & impleatur visio & prophecia·& vngatur sanctus sanctorum·q̄ vero accipiat ibi ebdomadas annorum patet in principio capituli·& ita intelligunt omnes doctores·sed iste ebdomade septem que faciunt·xlix·annos sunt preterite·ergo tempus aduentus cristi iam longe preterijt· Tercio probatur conclusio sic·quando scriptura sacra denuntiat aliquod futurū & determinat tempus & locum & modum·si omnia ista concurrāt in vnum manifeste patet q̄ illud quod fuerat predictū est impletum·Sacra autem scriptura predixit aduentum xp̄i vt patet in multis locis·determinauit etiam tempus veniendi videlicet·quando fuerit translatio regni·ꝫ·Gen̄·xlix· Non auferetur sceptrum ꝛc·Similiter locum nascendi·Michee·v·Et tu bethleem effrata ꝛc·Similiter modum viuēdi·s·q̄ cristus in paupertate vueret·Zacha:ix·Ecce rex tuus venit tibi iust9 et saluator·et ipse pauper·Similiter determīat sacra scriptura modum moriendi·quia scilicet in humilitate et pacientia ex parte ipsius cristi et in crudelitate maxima·ex parte occidentium ipsum·vt habetur Ysa·liij·Sicut ouis ad occisionem ducetur·sed hec omnia manifeste impleta sunt ī Jhesu nazareno· ergo rationabiliter concludit̄ q̄ ipse fuerit verus crist9· ¶ Ad rationes in oppositū·Ad primam de auctoritate Ysa·respondetur negando consequētiaz in omnibus partibus argumentationis eius·ad id quod ait de nouissimis diebus·dicim9 nihil valere·quia nouissimi dies ibi dicuntur dies messie siue xp̄i· et aliquādo dicuntur tempora etiam cristum precedētia·ſm illud Gen̄·xlix·vbi patriarcha Jacob dixit filius suus·Congregamini vt annunciem vobis que futura sunt ī diebꝰ nouissimis· Et ibidem ꝯsequenter denūtiat non solum de aduētu xp̄i·sed

etiam de multis que adimpleta sunt a tempore regum & iudi
cum· vt ptz litteram intuenti· Ad rationem sumptā de eleuati
one montis respōdetur q̄ est vanitas hoc q̄ eleuatio talis nō
est intelligenda sm motum localem vt intelligunt iudei· ꝙ sm
nobilitatem et appreciationem· quod tunc factum est qñ crist⁹
ipsum templū miraculis et doctrina multipliciter super omnia
alia loca nobilitauit & exaltauit· Ad rationem sumptam de·
Fluent omnes gentes respondet· q̄ ibi distributio est accom
modata pro generibus singulorum non pro singulis generuz·
sicut dicitur q̄ omne animal fuit in archa Noe· quia de singu
lis generibus aialium fuerunt ibi aliqua individua· et similiter
de omnibus gentibus siue de iudeis siue de gentilibus cōfluxe=
runt ad cristum credentes in ipsum· & ita illud adimpletū est
Ad rationem sumptam ex illo· Non leuabit gens cōtra gentē
respōdetur· q̄ illud dictum est qua circa tempus xp̄i fuit pax
diuturna in orbe & maxīe in iudea· quod patet ex eo q̄ immi=
nente natiuitate cristi pacatis omnibus regnis & sub imperio
romano redactis preceptum fuit a cesare Augusto vt descri=
beretur vniuersus orbis· Et ab illo tempore vsqz ad quartuz
annum post passionem cristi quando ceperunt iudei rebellare
romanis non leguntᵉ aliqua notabilia bella fuisse in iudea· nec
iudeos vsos fuisse armis· quia terra custodiebatur a militibus
romanis· & ideo probabile est q̄ tunc propter diuturnitatem
pacis iudei instrumenta quibus vtebantur prius in bellis mu
tauerint in instrumēta agriculature apta· sicut sensibiliter vide
tur fieri in terris vbi est pax diuturna· q̄ aūt dicitᵉ· nō leuabit
gens ꝺtra gentē gladiū· vbi ly vltra nō importat eternitatem·
sed solum diuturnitatem temporis· i· vsqz ad longū tempus·
Ad secundā rationem p̄ncipalem de illo Ysa· xi· Habitabit
lupus ꝛc· rndetᵉ negādo ꝺsequntiaz· et ratio est· qz est locutio me
thaforica· quia hoies ibi nominantur nomīe aialium· et simili=
ter habetᵉ Gen· xlix· Beniamin lupus rapax ꝛc· sic ergo dicen=
dum est in ꝓposito· q̄ iudei et gentiles qui prius erant ad inui
cem nociui et odiosi pacifici simul habitauerunt conuersi ad fi
dem xp̄i· sm q̄ dicitur Act· iiij· q̄ multitudinis credentium erat

cor vnum & amma vna: & eodem modo exponēdum est de pueris & animalibus venenosis: quia simplices & pueri non leduntur ab illis qui ante conuersionem ad fidem xpi erant veneno infidelitatis & perfidie repleti. ¶ Ad terciā ex illo Jere. xxiij. respondetur. q iam non erant filij israhel & iuda ꝓprie loquendo. quia erant auersi a deo quia cristum negauerunt. & occiderunt. propter quod etiam illam miseriam meruerunt. et ideo ex illa miseria magis concluditur propositum sicut patz ex dictis. Illi autē qui vere fuerunt filij israhel & iuda qui. s. xpm receperunt saluati sunt per ipsum. non solum spiritualiter ꝯtum ad aias sed etiam corporaliter. quia fm q dicitur in ecclesiastica historia imminente destructione ciuitatis iherosolime per Titum et Vespasianū admoniti sunt fideles qui erāt in iudea per angelū vt transirent in regnum regis agrippe. qui erat cōfederatus romanis et ibi saluati sunt in bona pace. Aliter potest dici ad auctoritatem Jere. q illi sunt profecto de regno xpi de quo ibi loquit̄ qui iam sunt in gloria celesti & illi habitant confidenter & sunt profecto saluati.

Ad secūdam. q. sic procedit̄ et videtur q iudei tempus visitationis sue. i. aduentꝰ xpi nō cognouerūt. ¶ Primo ex presenti euāgelio vbi dicitur. eo q non cognoueris tempus visitationis tue. ¶ Secundo arguit̄ ex illo apostoli. i. Corin. ij. Si em̄ cognouissent dnm glorie nunq̄ crucifixissent eum. ¶ Tercio arguitur ex illo Act. iij. vbi Petrus loquens iudeis dicit sic. Scio fratres q per ignorātiam feciſtis sicut & principes vestri. ¶ In oppositū est illud Math. xxi. q agricole videntes filium dixerunt intra se. hic est heres venite occidamus eum. vbi dicit Jero. Manifestissime deus probat his verbis iudeorum principes nō per ignorantiam sed per inuidiam dei filium crucifixisse. Rño dicendum. q aliqui iudeorū cognouerunt tempus visitationis sue & aliqui non. Pro quo notandum sicut notat sanctus Tho. in. iij. parte. q. xlvij. ar. iij. et Nicolaꝰ de lyra Math. xxi. q apud iudeos quidā erant maiores sciētes scripturas legis et ꝓphetas. aliq aūt minores sicut layci et mulieres tm̄modo scientes qō est de necessitate

salutis vt precepta decalogi & huiusmodi que debēt sciri ab omnibus. Est ergo prima conclusio. ꝙ maiores eorū qui principes dicebantur cognouerunt Jhesum esse verum prophetaꝫ promissum in lege. & ita tempus visitatiōis eoꝝ nouerūt. Patet conclusio. quia oīa signa videbāt in eo que dixerāt futura ꝓphete. Diuinitatem autem eius etiaꝫ cognouerunt. quia euidentia signa huiusmodi habuerunt & dicta ꝓphetarum. quibo tamen assentire ꝓpter odium & inuidiam noluerunt vt cognoscerent eum esse filium dei. Vñ Beda dicit sup illud Lu. xxiij. nesciunt quid faciūt. Notandū inquit ꝙ non pro eis orat qui quem filium dei intellexerūt crucifigere q̄ꝫ confiteri maluerūt. Vnde ipse dominus de eis dicit Jo. xv. Si non venissem et locutus eis fuissem peccatum non haberent. nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Et postea subdit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent. & postea subdit. Nunc autem viderunt me & oderunt me & patrem meum. Alia conclusio est. ꝙ minores. i. populares qui misteria scripture non nouerant non plene cognouerunt ipsum Jhesum esse nec cristū promissum in lege. nec esse filium dei. Licet aliqui eorum etiam in eum crediderunt. multitudo tamen non credidit. Et si aliqui dubitarent an ip̄e esset cristus propter signorum multitudinem & efficaciam doctrine vt habetur Jo. vij. tamen postea decepti fuerunt a suis principibus vt eum non crederent. nec filium dei nec xp̄m. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primam de presenti euāgelio respondet̄ ꝙ loquitur xp̄s de actuali cognitione applicante ad opꝰ scilicet recipiendo predicationem cristi. immo econuerso negauerunt & crucifixerunt. ¶ Ad secundam respondetur eodem modo. habituali enim cognitione maiores bene cognouerunt. sed actuali ad opus deducta non inuidia & odio excecati.

Ad terciam eodem modo respondetur.

Ad terciam questionem sic ꝓceditur & videtur ꝙ non sit ꝯueniēs symoniaci pena ꝙ expellat̄ de templo dei per priuationem eius quod per symoniam acquisiuit. ¶ Primo sic. symōia eīn cōmittitur ex eo ꝙ alicuius muneris

interuentu spiritualia acquiruntur·sed quedam sunt spirtua-
lia que semel adempta non possunt amitti·sicut oēs caractere⁹
qui per aliquā ꝺsecrationē imprimunt⁹·ergo non est cōuenies
pena vt quis priuet⁹ eo qꝺ symoniace acquisiuit·¶ Secūdo
sic·cōtingit aliqñ qꝺ ille qui est episcopatū adept⁹ p symoniā
precipiat subdito vt ab eo recipiat ordines·& videt⁹ qꝺ debe
at ei obedire q̄ꝺiu tollerat⁹·sed nullus debet aliquꝺ recipere
ab eo qui non habet potestatem cōferendi·ergo epus nō amit
tit epalem dignitatem si eam symoniace acquisiuit·¶ Tercio
sic·nullus debz puniri pro eo qꝺ est factū eo nesciente & nolē
te·quia pena debet⁹ peccato quod est voluntariū·contingit au
tem aliqñ qꝺ aliquis symonice consequat⁹ aliqꝺ spirituale p
curantibus alīs ipso ignorāte et nolente·ergo non debz puniri
per priuationem eius qꝺ ei collatum est·¶ In oppositū argu-
itur ex pñti euāgelio vbi xp̄s de templo eiecisse dicitur vendē
tes & ementes·per quos designantur symoniaci·Rño dicēdū
qꝺ pena illa est conueniens symoniacoꝝ vt expellant⁹ per pri-
uationem eorū que p symoniā adepti sunt·Ista ꝺclusio ptz ex
c·si quis epus·i·q·1·vbi sic dicit⁹ ex cōsilio calcedonensi·Qui
ordinatus est scz p symoniā nihil ex ordinatione vel promotiōe
que est p negociatiōez facta proficiat·ꝯ sit alien⁹ a dignitate vl̄
sublimitate quā pecunīs acquisiuit·Conclusio vero p̄dicta ra
tione sic pbat⁹·ꝯm Tho·sc̄da sc̄de·q·c·ar·vi·nullus licite re
tinere potest id quod cōtra voluntatē dñi acquisiuit·puta si ali
quis dispensaret de rebus dñi et ꝺaret alicui ꝺtra volūtatē &
ordinationē dñi sui·ille qui accipit licite tenere nō posset·dñs
aūt cui⁹ eccl̄iaꝝ prelati sunt dispensatores et mīstri ordīauit
vt spūalia gratis darent⁹·ꝯm illud Math·x·Gratis accepistis
gratis date·et ideo qui muneris interuētu spūalia quecūqz asse
quunt⁹ ea licite retinere nō p̄nt·Insup aūt symoniaci tā vendē
tes q̄ emētes spūalia aut etiā mediatores alīs pēnis puniunt⁹
scz infamia & depositiōe si sūt clerici·et excōmūicatiōe si sūt la
yci·vt habet⁹·i·q·i·c·si quis epus·¶ Ad rōnes in oppo·Ad
primā rñdet⁹ qꝺ ille q symōiace accepit sacīmentū ordīs recepit
quidem caracterem ordinis ꝓpter efficaciā sacramenti·non tn

recepit gratiā nec ordinis executionem · eo ꝙ quasi fortiue recepit caracterē contra principalis dñi volūtatē · & ideo est ipo iure suspensus et quo ad se vt · s · de executione sui ordīs se nō intromittat · & quo ad alios · vt · s · nullus ei cōmunicet in ordinis executiōe · siue sit peccatū eius publicū siue occultū · nec tamē repetere pecuniā potest quā turpiter dedit · licet alius iniuste retineat · Si vero sit symoniacus qui contulit ordinē symoniaco · vel quia dedit vel recepit bñficiū symoniace · vel fuit mediator symonie · si est publicū est ipo iure suspēsus quo ad se & quo ad alios · si aūt est occultū est suspēsus ipo iure quo ad se tm̄ nō aūt quo ad alios · ¶ Ad scdam respondet ꝙ nec ꝓpter p̄ceptū epi · nec ꝓpter excōmūicationē debz aliquis recipere ordinē ab epo quē scit symoniace promotū · & si ordinet non recipit ordinis executionē · ¶ Ad terciam respōdetur ꝙ si nec volente nec sciente per alios illius promotio symōiace sit procurata · caret quidem ordīs executione · & tenet resignare bñficium quod est cōsecutus cum fructibus existentibus · non aūt tenetur restituere fructus consumptos · quia illos bona fide possedit · nisi forte inimicus eius fraudulenter pecuniam daret pro illius promotione · vel nisi ipse expresse contradixerit · tunc em̄ non tenetur ad renūtiandum · nisi forte postea pacto consenserit soluendo quod fuit promissum ·

¶ In dñica vndecima ē euāgeliū · In illo tpe · Dixit Ihūs ad quosdā ꝛc · Lu · xviij · Circa quod pñt disputari sequentes · q · ¶ Prima vtrum phariseus in oratione sua venerit merito condempnandus · ¶ Secunda vtrum publicanus in oratione sua formam conuenienter dederit iustificationis impij ·

Ad primam questionem sic procedit & videt ꝙ phariseus in oratione sua non veniat cōdempnād9 · ¶ Primo sic · Orans phariseus incepit a grāꝝ actiōe dicēs · Dñe gratias tibi ago · ꝫ in hoc non peccauit adeo recognoscēdo oīa bona que habuit · ergo nō veniebat ꝯdempnandus · ¶ Secundo sic · Si dicatur ꝙ ratione iactantie qua iactabat se

esse immunem a peccatis aliorum. hoc etiam non arguit quia potest quis ondere laudem suā & nō peccare sicut faciebat apl's ij. Corin. x. Nos non in immensum gloriam̄. & xi. Existimo me nihil minus fecisse a magnis apl'is. ergo ꝛc. ¶ Tercio sic. Jactātia cū oriatur ex vana gloria vt dicit Greg. ij. moraliū. non est semper peccatū mortale sicut nec vana gloria. sed solū ꝓpter peccatū mortale venit quis ꝯdempnādus siue reprehendendus. ergo ꝛc. ¶ In oppo. est euangelium pn̄s. Rn̄o dicendū. ꝙ phariseus taliter se habuit in orone sua ꝙ merito venit reprehēdend⁹. Primo ex irreuerētia quā in orone obseruauit. quia nō reuerenter orauit ꝫ cū faustu. quia non incuruato corpore sed erecta fronte orabat. vn̄ dicit̄. stans. Secundo reprehendit̄ ex superbia. quia se iustū solū inter hoīes dicebat. cum ait. non sum sicut ceteri hominū. quasi diceret. ceteri sunt peccatores. ego autem iustus. & ita de iusticia sua iactabat se alios ꝯdempnando. & orantē iuxta se publicanū despiciendo. Tercio reprehensibilis veniebat quia de bonis que faciebat se iactabat dicens. ieiuno bis in sabbato. ꝫ in hoc iusticiaꝫ suam per vanā gloriā fedabat. Prou. xxvij. Laudet te alien⁹ & nō os tuū. extrane⁹ & nō labia tua. & Ecc̄i. vij. Nō te iustifices apud deū qm̄ ip̄e cognitor cordis est. & Jere. ij. Ecce ego iudicio ꝯtendā tecū ꝓ eo ꝙ dixeris nō peccaui. & ideo Job. ij. dicit̄. Si iustificare me voluero os meū ꝯdēpnabit me. Et ita merito phariseus cū se ita inaniter iactauerat ꝯdēpnād⁹ venit ¶ Ad rationes in oppo. Ad primā rn̄detur ꝙ hic nō arguitur phariseus quia gratias egit deo ꝫ quia agit mō supbo. vnde Greg. Si rep̄hēdit̄ ille qui supbe gr̄as agit. qd est ergo ille q impugnat gr̄aꝫ. non em̄ recte cognouit bona q̄ accepit. vnde Bern̄. de eo dicit sic. Gratias agit nō quia bon⁹. ꝫ quia solus. non tam de bonis q̄ habꝫ q̄ꝫ de malis q̄ in alijs videt. talis autem mod⁹ elatiōis est. vn̄ Beda ait. Ecce phariseus ad referēdas gratias oculū habet. ad humilitatis custodiā non habet. ¶ Ad secundam respondetur. ꝙ licet iactantia non sit semper peccatum mortale sed quandoqꝫ veniale. iactantia tamen isti⁹ pharisei fuit peccatū mortale. Pro quo notandū ꝙ iactantia

potest considerari vnomō ꝑm se ꝓut est mendācium quoddā
& sic qñqꝫ est peccatum mortale et qñqꝫ veniale· mortale qui
dem qñ aliquis iactanter de se profert qd̄ est cōtra gloriā dei·
sicut ex ꝑsona regis ciri dicit̄ Ezech· xxviij· Eleuatū ē cor tu-
um & dixisti· deꝰ ego sū· Vel etiā cū est ɔtra caritatē ꝓximi·
sicut cū aliquis iactando se prorūpit in ɔtumelias alioꝝ· sicut
fecit iste pharise⁹ qui dicebat· Non sū sicut ceteri hominū ra
ptores· iniusti· adulteri· velut etiā hic publicanus· Qñqꝫ vero
est pctm̄ veniale· qñ aliquis de se talia iactat q̄ nec sūt cōtra
deū nec cōtra ꝓximū· ¶ Ad terciaꝫ patꝫ responsio ex dictis·

AD secundaꝫ· q· sic ꝓceditur & videtur ꝙ ɔuenienter
formā iustificatiōis non dederit publican⁹ ꝑcuciendo
pect⁹ & dicēdo· ꝓpici⁹ esto mihi peccatori· ex quibus
verbis innuit ꝙ ad iustificationē impij requirat̄ cōtritio con-
tra qd̄ arguit̄ sic· ¶ Primo· Lu· vij· dicit̄· Dimissā sūt ei pec
cata multa· dicit glo· ꝙ ardor caritatis rubiginem pctōꝝ in ea
consumpsit· ergo nō oportꝫ ꝙ ibi sit dolor siue contritio d̄ pec
cato· ¶ Scd̄o sic· cōuersio ad deū est potentior q̄ꝫ cōuersio ad
rem tꝑalē ad malū· ꝫ cōuersio ad rem tꝑalē sufficiēter induxit
culpā· ergo cōuersio ad deū sufficienter iustificat sine alia cōtri
tione· ¶ Tercio sic· possibile est aliquē auerti a deo nihil cogi
tando de deo· ergo simul possibile est aliquē auerti a pctō nihil
cogitando de eo· & sic sine motu liberi arbitrij in pctm̄· siue si-
ne ɔtritione iustificat̄ impius· ¶ In oppo· est euangelium ho
diernū· vñ glo· sup illd̄ ꝑcutiebat pectus suū dicit· percutit pe
ctus et penas de se exigit vt deꝰ parcat· Rño dicendū ꝙ publi
canus in oratione sua ɔueniētem formā dedit iustificatiōis im-
pij in tribus· Primo in humili verecundia quā oñdit cū dicit̄·
publicanus a lōge stās nolebat nec oculos leuare· Beda· sicut
humilis nō audet appropinquare vt deꝰ ad eū appropinquet·
nō aspicit vt aspiciat̄· Nihil em̄ tantū placꝫ deo in penitēnte
sicut dicit Bern̄· q̄ꝫ hūilis verecūdia· nō audebat oculos leua-
re ad celū qa cognoscebat se offendisse deū· ita vt diceret illud
ij· Parali· vltimo· Peccaui super numerum arene maris et mꝭ
tiplicata sunt super me peccata mea· & nō sum dign⁹ videre

altitudinem celi pre multitudine miquitatis mee· ¶ Secūdo ondit formam iustificationis impij in dolorosa contritione peccatorum· quam ostendit in percussione pectoris in quo reddebat seipsum culpabilem et ostendebat dolorem· Huiusmodi autez contritio necessaria est ad iustificationē impij· Quia sm Tho· in· iij· dis· xvij· q· i· ar· iij· sicut in generationibus naturalibus vna forma expellitur & alia introducitur· propter quod generatio vnius est corruptio alterius· oportet esse dispositiones ad vtrūqz· Ita in iustificatione impij qua gratia confertur & culpa expellitur· oportet esse dispositionem voluntatis sm proprium actum ad vtrunqz· Et ideo sicut per motum liberi arbitrij in deum disponitur ille qui iustificatur ad gratiam obtinēdam· ita per motū liberi arbitrij in peccatum qui est contritio· oportet q̄ ad culpe expulsionem disponatur· & ideo oportz q̄ in iustificatione qua innocens iustificetur oportet esse dispositionem solū ad gratiam inducendā· sed in iustificatione qua iustificatur impius oportet esse duplicem dispositionem· Vnam ad inducendā grām· s· motū liberi arbitrij in deū· Alterā ad expellendū culpā· s· motū liberi arbitrij in pctm· qui est ipa contritio· ¶ Ad rationes in oppo· Ad primā respondet negando cōsequentiā· & ratio est· quia feruor dilectionis de necessitate cōiunctū habz odiū ptrariū· & ideo feruor dilectiōis ad dimissiōnē culpe non operat̄ sine peccati detestatione q̄ directe dimissiom culpe rndet· ¶ Ad secundam respōdetur negādo cōsequntiaz & ratio est· quia in pctō auersio non facit culpā sine auersione· & ita oportet duo esse in iustificatiōe· ¶ Ad terciam respondetur negando cōsequntiaz· et ratio est sm dnm Bonauēturam· tum quia recessus a deo est inordinatus· sed regressus ordinat?· tum quia plura exigunt̄ ad bonum q̄ ad malum·

¶ In dominica duodecima est euangelium· Exiens Jhesus ō finibus ꝛc· Mar· vij· Circa qō pnt disputari seqntes questiōes ¶ Prima vtz cōuenienter xps circa hūc surdū et mutū ō quo in euāgelio miraculū fecerit· ¶ Secūda vtz illi hoīes facientes cōtra preceptum cristi publicando miraculum peccauerint·

Ad primam · q · sic proceditur · & videtur q̄ non conue
nienter xp̄s circa hūc mutū et surdū miracula sit ope
ratus · ¶ Primo sic · xp̄s faciebat miracula virtute di-
uina cuius ꝓpriū est subito opari · & pfecte & absq; admiricu
lo cuiuscūq; · sed christ⁹ non subito curauit istum · dicitur enim
in euangelio q̄ apprehendit eum de turba seorsum & misit di
gitos suos in auribus eius · & expuens tetigit linguā eius · &
suspiciēs in celū ingemiscēs · & ait · effeta qđ est aperire · et sta-
tim apte sūt aures eius ⁊c · ¶ Secđo sic · dei nō est orare nec re
spicere in celū ingemiscendo · cum ergo hoc fiebat virtute diui-
nitatis · non cōuenienter videtur operatus illud · ¶ Tercio sic ·
Miracula xp̄i facta sunt ad confirmationem doctrine ipius &
testimoniū diuinitatis eius · sed nullus debet impedire finez sui
operis · ergo videtur q̄ incōuenienter xp̄s precepit illis hoībo
qui presentauerunt surdum & mutū ad sanandū q̄ nemini di-
cerent · ¶ In oppositū est euangeliū in quo dicit̄ · q̄ bene oīa
fecit · & surdos fecit audire & mutos loquí · Rñō dicendum q̄
xp̄s conuenientissime operatus est miraculū circa hunc surdū &
mutū · Ista conclusio sic declarat̄ ꝑm Tho · in · iij · parte · q · xlviij ·
ar · iij · Ea que sūt ad finē debent esse fini ꝓportionata · xp̄s au
tem ad hoc venit in mundū & docebat vt hoīes saluos faceret
ꝑm illud Jo · iij · Non em̄ misit deus filiū suū in mūdum vt iu
dicet mundū · sed vt saluetur mundus p ipm̄ · & ideo cōuenies
fuit q̄ xp̄s particulariter hoīes miraculose curando ostēderet
se esse vniuersalem & spūalem omniū saluatorem · sanādo nō
tm̄ potestāte diuinitatis sed misterio humanitatis cū esset deꝰ
& homo · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primam respondet̄ negā
do cōsequētiaz · et ratio est · quia xp̄s venerat saluare mundū nō
solum virtute diuina sed etiā per ministerū incarnatiōis ipius
& ideo frequenter etiam in sanatione infirmoz̄ non solū po-
testate diuina vtebat̄ curando per modum imperij · sed etiā ali
quid ad humanitatem ipius pertinens apponēdo · vñ super illd
Lu · iij · Singulis manꝰ imponens sanabat oēs · dicit Cirillꝰ ·
q̄ius vt deus potuisset oēs verbo pellere morbos · tāgit tm̄ eos
onēdens ꝓpriā carnem efficacem ad p̄ntanda remedia · sic ergo

cristus sanauit hunc surdum & mutum tangendo eum corpa-
liter · vt ostenderet humanitatem suam esse diuinitatis instru-
mentum · ¶ Ad secūdam respōdet negando cōsequentiaz · &
ratio est · quia sicut dictum est non solum potestate vtendo de-
buit facere miracula ꝫ etiā humanitate ipa · qm̄ vtrūqz erat de
eo ostendendum · & ꝙ deus esset & carne vnitus · Vn̄ Crisos ·
super illud Math · xiiij · Acceptis quinqz panibus & duobus
piscibus aspiciens in celum benedixit ꝛc · dicit · Oportebat in-
quit credere de cristo quoniā a patre est · & qm̄ ei equalis est ·
& ideo vt vtrūqz ostendat nunc quidem cum potestate · nunc
autem orans miracula facit · Dicimus ergo ꝙ cristus in curati
one huiusmodi infirmi ipse suspiciens in celū ingemuit · vt oñ
deret se verum hominem a deo querens auxiliū · ¶ Ad terciam
respondetur negando ɔseqn̄tiam · et ratio est · quia hoc fecit vt
dicit Crisos · volens nos erudire vt prohibeamus eos qui vo-
lunt nos propter nos laudare · si autem ad dei gloriam refert
non debemus prohibere sed magis iniungere vt hoc fiat · Si
cut illud Math · ix · Vade in domum tuam ad tuos & annūtia
eis quanta dominus tibi fecit ·

AD secundaz · q · sic ꝓceditur & videtur ꝙ illi homīes
publicando miraculum xp̄i peccauerūt · ¶ Primo sic ·
Quia deo est in oībus obediendū · ꝫm illd Exo · xxiiij ·
Oīa que locutus est dn̄s faciemus & erimꝰ obedientes · ꝫ isti
non obedierunt precepto xp̄i qui preceperat eis ne cuiq̄ dice
rent · ergo ꝛc · ¶ Scdo sic · Aut xp̄s voluit fieri illd quod dixit
eis · aut non · si noluit · sequitur ꝙ fecerunt contra preceptum
eius · & sic peccauerūt · aut voluit · sequit ꝙ xp̄s esset mendax
vel duplex in verbo qd est impossibile · ¶ In oppo · videtur ꝙ
non peccauerūt · quia non fuissent digni saluatione · Rn̄o dicē
dum ꝙ illi hoīes predicādo miracula xp̄i nō peccauerūt · quia
vt dicit sctūs Tho · scda scde · q · ciiij · ar · iiij · ī solutiōe primi ar
gum̄ti · xp̄s cū p̄cepit eis vt nō dicerēt nō intēdebat eos ꝑ vir
tutē p̄cepti obligare · vt dicit Greg · ix · moral · ꝫ serius suis se-
quētibꝰ exemplū dedit vt ipi qdē virtutes suas occultare desi
derēt · & tn̄ vt alij eoꝝ exēplo ꝓficiāt ꝓdant inuiti · et sic ptz

responsio ad primum argumentū. Pro rnsione ad scm est sciendum qꝫ m xpo ponit duplex volūtas sicut & duplex natura Vna diuina. & est duplex. vna signi. & altera bnplaciti. Voluntas enī bnplaciti est qua vult aliquid simpliciter & absolute. & sic xps voluit miraculū publicari. quia contra voluntatem bnplaciti nihil fit sed bn fit cōtra volūtatē signi. Alia fuit voluntas hūana. & sic xps voluit quodāmodo & quodāmodo noluit miraculū publicari. quia voluit ad dei gloziam. noluit aūt vt oñderet humanam laudem fugiendā. Sicut enī siūt aliqua partim volūtaria & partim nuolūtaria. vt dicit. iij. ethi. de eo qui proicit merces in mari. vult & non vult diuersis respectibꝫ. quia nō vult absolute. vult tn m tali casu positꝰ ꝛc.

¶ In dominica tredecima est euāgeliū. In illo tpe dixit Jhesus discipulis suis. Beati oculi qui vident que vos videtis ꝛc. Lu. x. Circa quod possunt disputari sequentes questiones.
¶ Prima vtꝝ sit verꝫ qđ dictū est aplis. s. beati oculi qui vident que vos videtis. ¶ Secda vtꝝ in statu vie deꝰ possit ime diate a nobis amari. ¶ Tercia vtꝝ modꝰ đ diligēdo deū toto corde ꝛc. q multiplicat in precepto p̄dicto possit i via seruari.

AD primam questionem sic ꝓceditur. & videtur qꝫ nō sit verꝫ qꝫ beati oculi q vidēt q̄ vos videtis. ¶ Primo sic. Jo. xx. scribit. Beati qui nō viderūt & crediderūt ¶ Secdo sic. aut loquit de visiōe interiori per fidem & hoc nō quia multi ꝓphete & reges viderūt hoc mō visiōis xpm. vnde Jo. viij. Abrahā vidit diem meū & gauisus est. nō aūt de exteriori quia exteriori visione etiā viderunt iudei sacerdotes et pharisei. vñ Jo. xv. de iudeis. Nūc aūt viderūt et oderūt me et patrem meum. sed oculi eoꝝ non fuerūt beati. ergo nec oculi apostoloꝝ. ¶ Tercio sic. beatitudo dicit status omniū bonorum ꝯgregatiōe pfectꝰ. ꝫ aplī videntes xpm hic in terra non cōsequebant beatitudinē. quia vt dicit Exo. xxxiij. Nemo videbit deū et viuet. ergo non erāt dicēdi oculi eoꝝ beati. ¶ In oppositū est euāgeliū p̄ns. Rño dicēdum qꝫ btītudo ē duplex.

Una rei que consistit principaliter in aspectu & fruitione diuinitatis & ex consequenti in visione humanitatis xpi. & sic habetur in patria. Alia est beatitudo in spe que in presenti vita consistit. & sic habetur in via in viris excellentibus virtute. & de ista loquit hic. Ideo notandū q̄ sm q̄ duplices oculi dicuntur in homine. scilicet interiores & exteriores. ita duplex dicitur visio. scz visio interior que fit per interna inspirationē. de qua dicitur ad Ephe. i. Deus det vobis spiritū sapientie & reuelationis in agnitione eius illuminatos oculos cordis vestri. de ista visione dicit Jo. viii. Abraha vidit diem meum & gauisus est. & isti quidem oculi beati beatitudie spei. de quibus dicit Jo. xx. Beati qui non viderūt. s. corpaliter & crediderūt scz p fidem per dilectionē opantem xpm incarnandū & passurum pro humani generis salute. Alia est visio pure corporalis. que cōmunis fuit aplis & iudeis. & de ista non loquit. Aliq autē sunt qui vtraq̄ visione viderunt xpm. s. & interiori visione fidei. & exteriori videntes eū inter hoīes conuersantē et miracula soli deo ꝓpria operātē. & de tali visione dicit Jo. i. Vidimꝰ gloriā eiꝰ quasi vnigeniti a pre. vtrūq̄ em̄ modū videndi habuit Johānes & alii apli. q̄ cū eo fuerūt corpaliter cōuersati. & sic viderūt sensibiliter opa virtutē totiꝰ creature excedentia. sicut fusatatio mortuoꝝ. illūmatio ceci & ꝯsimilia. ex quibus visu mētis pceperūt eius diuinitatē in carne latentez. & hoc modo oculi videntes xpm beati. s. qui vt dicit magnus Albertꝰ qui sic xpm exterius aspexerūt q̄ interiꝰ diuinitatez per fidem in eo ex exterioribus miraculis intellexerūt. Vel sic econuerso. qui. s. interiora diuinitatis xpi intellexerūt vt eam vnitam humanitati quā videbāt crediderūt. & tali mō nunc̄ est visus. nisi ab aplis deitatem & humāitatē eius cognoscentibus. et hoc est qđ dicit. Beati oculi qui videt q̄ vos vidistis.

Ad rationes in oppo. Ad primā rn̄detur q̄ non opponuntur. Vnde est notandum. q̄ duplex dicatur beatitudo etiam in via quedam rei que consistit in munere diuino siue per participationem diuini muneris. de quo quāto alicui plus concedit tanto beatior est. et sic q̄tum ad hoc dicatur hic. Beati oculi qui

vident ꝛc. quia hoc munus gratie habuerunt. Alia est beatitudo spei. que consistit in merito. vñ ſm hanc tanto quis est beatior quãto potest plus mereri. plus autẽ meret̃ qui credit et non vidit q̃ qui vidẽs credit. ¶ Ad secũdaꝫ rñdet̃ ꝙ loquit̃ de visione vtraqꝫ sicut dictũ est. ¶ Ad terciam respondetur ꝙ non loquit̃ de beatitudine patrie. ſ de illa q̃ dicit̃ spei q̃ habetur in via. Vel dicendum ꝙ tales dicuntur beati et non ꝓphete. quia licet ꝓphete aliqui viderunt xp̃m per fidem a longe prospiciendo. non tñ viderunt eum p̃ntem inter eos cõuersando. sicut viderunt apl̃i. et ideo dicunt̃ beati. quia in eis fuit cõpletum quod antiquis patribus fuit promissum.

AD secundã questionẽ sic proceditur & videtur ꝙ deꝰ in statu vie nõ possit ĩmediate a nobis amari. ¶ Primo sic. incognita amari non p̃nt. vt dicit Augꝰ. x. de trinitate. et phũs. ix. ethi. ſ nos in statu vie non videmꝰ ĩmediate deũ quia nõ per essentiã sed ꝑ speculum in enigmate. vt dicitur. i. Corin. xiij. ergo nec ipsum ĩmediate ꝑ essentiã amare possumus. ¶ Scdo sic. cognitio patrie excedit cognitionez vie. inq̃tum homo videt in patria deum per essentiã. si ergo in via homo immediate per essentiã amaret deum. caritas patrie non excederet caritatem vie. quod est falsum. ¶ Tercio sic. homo a deo disiungitur per peccatum. ſm illud Ysa. lix. Peccata vr̃a diuiserũt inter vos et deũ vr̃m. ſ peccatũ magis est ĩ voluntate q̃ in intellectu. ergo minus hõ potest in statu vie diligere deum ĩmediate q̃ immediate eum videre ¶ In oppo. est euangeliũ p̃ns vbi dicit̃. diliges dñm deũ ꝛc. Scdo sic. cognitio vie per hoc ꝙ est mediantibus creaturis dicitur enigmatica et euacuatur in patria. i. Corin. xiij. sed caritas nunq̃ excidet vt ibidem dicit apl̃us. ergo caritas non diligit deum mediante creatura ſ immediate deo adheret. Rño dicẽdũ sub ista conclusione. ꝙ deus in statu vie immediate potest amari et amatur a sanctis. vñ Augꝰ. in libro cõfeſ. Ve illis qui diligũt nutus tuos ꝓ te. Nutꝰ aũt diuini dicunt̃ participatio diuine bonitatis in creatura. ergo deus a sanctis amatur in statu vie immediate. non ſm ꝙ eius bonitas in creaturis participatur.

Pro qua conclusione notandū iuxta sanctū Tho. in tercio. di. xxvij. q. iij. ar. i. qꝫ in potencijs ordinatis ita est. qꝫ vbi termiatur operatio prioris potentie ibi incipit operatio sequētis sicut patet qꝫ sensus termiatur ad imagmationem qui est motus factus a sensu ꝑm actum intellectus in termino imagmationis incipit. quia fantasmata accipit pro obiecto. vt dicitur. iij. de anima. Et ideo illarum rerum que non habent fantasmata cognitionem non potest accipere. nisi ex rebus quarum sibi repzesentant fantasmata. Vnde in statu vie in qua accipit a fantasmatibus non potest immediate videre. sed oportet qꝫ ex visibilibus quorum fantasmata capit in eius cognitionem deueniat. cuius autem ipsam dei essentiam non videat immediate. tamē cognitio intellectus ad ipsum deum termiatur. quia ipsū esse ex effectibus cōprehendit. Vnde operatio volūtatis circa ipm deum immediate esse potest. nullo medio interueniente quod ad voluntatem pertineat. multis tamē medijs p̄cedentibus ex parte intellectus quibus in deū cognoscendū peruenit. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primā respōdet negando cōsequētiam. et ratio est quia cuius incognita amare nō possimus. oportet eīm qꝫ amor sit cogniti et nisi aliqualiter. tamen non oportz qꝫ sit idem ordo cognitionis & dilectionis. nam dilectio est cognitionis terminus. et ideo vbi desinit cognitio scilicet in ipsa re que per aliā cognoscitur ibi statim dilectio incipere potest. Et ita illō qō cognoscitur in alio potest in seipo amari. ¶ Ad secūdam respōdet negādo cōsequētiaz. & ratio est. qua quanto bonum plenius cognoscit tanto magis est amabile. et p̄cipue illud bonum qō est finis et in quo nō inuenitur aliud quo offendatur affectꝰ. et ideo quia deꝰ plenius cognoscitur in patria cuꝫ etiam nunc plenius amabit. sed ista diuersitas ex parte cognitionis erit per id qō est proprium cognitioni. s. cognoscere per se et in alio. et ideo non erit vnius rationis cognitio vie et patrie. in affectu aūt erit p diuersitatē non eius per quod ad eā pertineat. sed per diuersitatem cognitiōis. et tñ erit eadem ratio amoris. sed differt amor per maius et per minus. ¶ Ad terciam respondetur negando consequentiam. et ratio est. quia per

caritatem tollitur auersio a deo que est p peccatum non autem per solam cognitionem. & ideo caritas est que diligendo aīam immediate deo coniungit spirituali vinculo vnionis.

Ad terciam. q. qua querit vtr̄ mod⁹ ille de diligendo deū toto corde qui implicat in p̄cepto predicto possit in via seruari. sic ꝓceditur & videtur ꝙ non possit in via obseruari. ¶ Primo sic. non possum⁹ in hac vita sine peccato manere. i. Jo. i. sed cū quis peccat non diligit deū toto corde ergo illud p̄ceptū nō pōt totaliter in via adimpleri. ¶ Scd̄o sic. nō pōt simul cor ad multa se habere. ꝫ oportz dū in hac vita sum⁹ ꝙ cor rebus tp̄alibus aliqn̄ apponam⁹. ergo non pōt homo ī hac vita toto corde deū diligere. ¶ Tercio sic. nō pōt deus a nobis totaliter diligi. ergo p ɔn̄s toto corde nō possumus diligere. ɔseqn̄tia videt bona. an̄s patet. de⁹ non potest intellectu cōprehendi vt totaliter videatur. ergo nō pōt cōprehendi affectu vt totaliter diligat. consequentia est bona. quia amor sequitur cognitionem. ¶ In oppo. est pn̄s euangeliū. dicit em̄ Jero. Qui dicit deū aliquid impossibile precepisse homini anathema sit. sed hoc deus precipit omībus in statu vie existentibus. ergo hereticum est dicere ꝙ predictū preceptum non possit in via obseruari. Rn̄o dicendū iuxta sanctū Tho. ī tercio scripto dis. xxvij. q. iij. ar. iiij. ꝙ totū & pfectū idem est. vt phūs dicit. rō aūt pfecti ī hoc ɔsistit vt nihil ei desit. ꝫ hoc cōtingit dupliciter. aut ita ꝙ nihil desit eoꝝ que natū est habere. aut ita ꝙ nihil desit eoꝝ que debet habere. sicut aliquis habz pfectā quātitatē q̄ntum requirit humana natura. & si non habeat quantitatē gigantis quam possibile est esse in humana natura. Prima ergo perfectio humane nature est ī statu glorie. quando homo habebit totum hoc quod possibile est esse in humana natura. Sed scd̄a pfectio est nature ɔdite. qn̄. s. hō habebit totū hoc qd̄ debebit habere ꝫm tempus illud. et ꝫm hoc etiā duplex totalitas in dilectione dei attendit. Vna qua nihil deerit d̄ his q̄ potest homo expendere in amorē dei que non in dilectione ponat. Et de prima totalitate ponit ista ɔclusio. ꝙ hec quidem pfectio siue totalitas non precipit vt facienda. ꝫ

magis oñditur vt sciatur quo pueniendū est · vt dicit Aug⁹ ·
sed sic impletur in patria · quia ibi mens fert̄ in deū totaliter ·
& perfecte q̄ntum sibi est possibile & sine aliqua interruptiōe ·
Alia aūt est totalitas ꝑm quam nihil homo subtrahit de his
que debz ponere ꝑm temp⁹ illud in amore dei · & hec totalitas
excludit omne qđ est ɔtrariū repugnās dilectioni diuine · non
aūt id qđ ad tempus actū dilectionis intercipit · quia semper
agere ꝑm actū virtutis nō est nisi eoꝝ qui sūt in statu btitudi
nis · q̄ pfectio felicitatis est ī opatiōe · pfectio virtutis est in ha
bitu · & ita adimplet̄ in via qñ nihil diligit̄ contra deū · Ista
em̄ perfectio est que debet inesse ex debito necessitatis · vtputa
q̄ diligat̄ deus toto corde .i. intellectu sine errore · quod non fa
ciunt infideles & sortilegi · tota anima .i. voluntate sine contra
dictione · quod non faciunt qui post concupiscentias suas cur-
runt · ex omnibus virib⁹ .i. operibus que explentur per vires
anime & corporis · quod non faciunt qui membra sua exhibēt
seruire iniquitati ad iniquitatem · & tota mente .i. iugi memo-
ria · quod non faciunt cupidi & auari · quia vbi est thesaurus
tuus ibi & cor tuū · Albertus sic · ex toto corde dilige vt mot⁹
vite ad ipsum referas · ex tota anima vt intelligentiam & vo-
luntatem et memoriam cum corpalibus organis ad ipsum cō
uertas · ex omnibus viribus · vt nihil tibi de viribus tuis reti-
neas vel attribuas tibi · ex omni mente tua vt oīa ordines cari
tatis ordīe · vt nihil inordinatum relinquas · Sic em̄ attingit
caritas a fine vsqz ad finem fortiter et disponit omīa suauiter ·

¶ In dñica decimaq̄rta ē euāgeliū · Dū iret Ihūs in iherusa
lē ꝛc · Lu · xvij · Circa quod pñt disputari sequentes questiones
¶ Prima vtrū ad sanandum lepram peccati sit necessariū ɔfi-
teri sacerdoti · ¶ Scđa vtrum nouem leprosi non reddentes
gratias cristo de eorum curatione peccauerint mortaliter ·

Ad primā questionē sic procedit̄ & videt̄ q̄ ad sanā-
dū leprā peccati nō sit necessiriū ɔfiteri sacerdoti ·
Primo sic · Curatio lepre peccati precedit cōfessionez ·

vnde in euãgelio dicitur ꝙ isti decem leprosi dum irent ad oñ
dendũ se sacerdotibꝫ mũdati sunt. & ita anteq̃ se oñderent sũt
mũdati. ergo videt̃ ꝙ ad curationem lepre peccati cõfessio nõ
sit necessaria. ¶ Secũdo sic. aliquibus est peccatum dimissum
sine hoc ꝙ confessi leguntur. sicut patet de Petro & Magda
lena etiam de Paulo. sed non minoris efficacie est gratia remit
tens peccatum nunc q̃ tunc fuerit. ergo nec nũc est de necessi
tate salutis confessio. ¶ Tercio sic. dato ꝙ necessarium sit cõ
fiteri non videtur ꝙ sacerdoti. penitentia em̃ est sacramentum
necessitatis sicut etiã baptismꝰ. sed in baptismo ꝓpter sacra=
menti necessitatem est minister quilibꝫ homo. ergo in peniten=
tia sufficit cuilibet confiteri. ¶ Quarto sic. ad ɔfessionẽ non ob
ligamur nisi ex diuina institutione. sed diuina institutio nobis
ꝓponit̃ Jacobi. v. Confitemini alterutꝝ pctã vr̃a. vbi nõ fit
mẽtio de sacerdote. ergo etiã si cõfitendũ est non est necessariũ
cõfiteri sacerdoti. ¶ In oppo. est euãngelium pñs vbi dñs de
cem leprosis p̃cepit se presentari sacerdotibꝫ. vbi ponit̃ signũ
mũdationis lepre peccati per sacramentum penitentie. ergo vi=
detur ꝙ solis sacerdotibus sit fienda confessio. Rño dicẽdum
sub duabus conclusionibus. Prima est ꝙ confessio est de ne=
cessitate salutis ei qui peccati mortalis lepram incurrit. ¶ Ista
conclusio declaratur sic iuxta sanctum Tho. in. iiij. dis. xvij. q.
v. ar. i. Passio cristi sine cuius virtute nec actuale nec origina
le peccatum dimittitur in nobis operatur per sacramentorũ su
sceptionem que ex ipsa efficaciam habent. & ideo ad culpe re
missionem et actualis & originalis requirit̃ sacramentum ec
clesie. vel actu susceptum vel saltem voto. qñ articulꝰ necessi=
tatis nõ cõtemptꝰ sacramentũ excludit. & per cõsequens illa
sacramenta que ordinantur contra culpã cũ qua salus esse nõ
potest sunt de necessitate salutis. & ideo sicut baptismus quo
deletur peccatum originale est de necessitate salutis. ita & pe
nitentie sacramentum. sicut autẽ aliquis per hoc ꝙ baptismũ
petit se ministris ecclesie subicit ad quos pertinet dispensatio
sacramenti. ita etiam per hoc ꝙ confitetur peccatum suum se
ministro ecclesie subicit. vt per sacramentum penitentie ab eo

dispensatum remissionem ꝯsequatur· qui congruum remediū adhibere non potest nisi pctm̄ cognoscat· qd̄ fit per cōfessiōez peccantis· & ideo cōfessio est de necessitate salutis eius qui in peccatum mortale cecidit· Secūda conclusio· ꝙ necessario sacramentalis confessio facienda est sacerdoti si adest vel haberi potest· Probatur conclusio· absolutio penitentis ꝓpter quam fit cōfessio non pertinet nisi ad sacerdotes quibus claues ecclesie commisse sunt· ergo confessio debz fieri sacerdoti· Preterea sic s̄m Tho· vbi supra· q· iij· ar· iij· gratia q̄ in sacramentis datur a capite in membra descendit· et ideo solus ille est minister sacramentorum in quibus gratia datur qui habet ministeriuz supra corpus xp̄i verum· quod solius sacerdotis est· qui consecrare eukaristiam potest· & ideo cum in sacramēto penitētie gratia conferatur· solus sacerdos est mīster huius sacramenti· & ideo soli facienda est sacramentalis confessio que mīstro ecclesie fieri debz· Diximꝰ si adest vel haberi potest· quia alias cōfessio fieret layco· vt infra dicetur· ¶ Ad rationes in oppositum· Ad primā respōdet̄ negando ꝯseqn̄tiaz· & ratio est quia cū irent ad ostēdendū se sacerdotibus iam ꝓpositum intelligebantur habere confitendi· & hoc sufficit vt dictum est· ¶ Ad secundam respōdetur dupliciter· Primo quia licet illoꝝ nō legatur confessio potuit tamen esse· multa em̄ sunt facta que nō sunt scripta· Secundo rn̄detur negando ꝯseqn̄tiaz· et ratio est· quia non est idem de alijs mīstris ecclesie & de xp̄o· cristꝰ em̄ habuit potestatem excellētie in sacramētis· vn̄ sine his que ad sacramentū ꝑtinēt potuit & pōt rem sacramēti ꝯferre· ¶ Ad terciā respōdetur negando ꝯseqn̄tiaz regulariter· in casu tamē necessitatis cōcedit̄· vn̄ sicut baptismꝰ ē sac̄mētū necessitatis· ita et pn̄ia· baptismꝰ aūt qꝛ ē sac̄mētū necessitatis habz duplicem mīstrū· vnū cui ex officio baptizare incūbit sicut sacerdotem· et aliū cui ratiōe necessitatis dispēsatio baptismi cōmittitur· & ita etiā mīster pn̄ie cui confessio est faciēda ex officio ē sacerdos· ꝫ in necessitate etiā laycꝰ vicē sacerdotis supplet vt ei confessio fieri possit· vn̄ de pe· di· vi· dicit̄· tāta ē vis ꝯfessionis vt si sacerdos deest confiteat̄ homo proximo suo qui licet

potestatez absoluendi non habeat· efficitur tñ dignꝰ venia ex desiderio sacerdotis· ¶ Ad quartã respõdetur negando ɔseqñtiaz· et ratio est· quia Jacobus loquit̃ ex suppositione diuine institutiõis· & quia diuinitꝰ institutio p̃cesserat de ɔfessiõe sacerdotibꝰ facienda· ꝑ hoc ꝙ eis potestatẽ remittẽdi peccata in aplis dedit· vt ptz Jo· xx· et ideo intelligendũ est ꝙ Jacobus ɔfessionẽ esse faciendã sacerdotibꝰ monuit in verbis p̃dictis·

Ad secundaz· q· sic ꝓceditur & videtur ꝙ leprosi non redeuntes ad dandũ gloriã deo ei gratias referẽdo de curatione eoꝝ non peccauerint mortalit̃· ¶ Primo sic Quia ingratitudo non semꝑ est pctm̃ mortale· vtpote quãdo procedit ex quadam negligẽtia aut ex aliqua indispositiõe hominis ad virtutem· isti aũt potuerũt aliqua huiusmodi occasione non redire ad dandũ gloriã deo· ergo nõ vidẽtur peccasse mortaliter· ¶ In oppo· videtur esse euangelium ꝙ illos nouẽ videt̃ reprobare ꝺ hoc· Rño dicendũ nostro iudicio· ꝙ illi peccauerũt mortaliter· qm̃ in illa eoꝝ negligẽtia vident̃ incurrisse ingratitudĩs vicium· non recognoscentes bñficiũ susceptũ· nec laudãtes & glorificantes dñm quẽ magnis clamoribus et precibus propulsarunt vt eoꝝ misereret̃ sanando eos a lepra· vñ sunt sicut illi de quibꝰ dicit aplus ad Ro· i· Nõ sicut deũ glorificauerũt aut gratias egerunt· quo circa meruerũt de suscepto beneficio priuari· nisi quia dñs altissimus benignus est super gratos & malos· Math· vi· ¶ Ad rationẽ in oppo· rñdet̃ ꝙ ingratitudo illa videt̃ ꝓcessisse nõ ex simplici quadã negligentia ꝫ ex interiori ɔtemptu gratie suscepte· credũtur em̃ fuisse deceptos a sacerdotibꝰ quibus se p̃ntauerũt qui doctrine xp̃i & miraculis detrahebãt· et ꝫm eorum informationem attribuebant suã sanationem obseruationi legis· et non virtuti xp̃i licet a principio fideliter et deuote potuissent ab eo sanari·

¶ In dominica decimaquinta est euãgeliũ· Nemo potest duobus dominis ꝛc· Math· vi· Circa quod possunt hec disputari·
¶ Primo vtrum homo possit duobus dominis seruire·
¶ Secundo vtrum possit aliquis deum odio habere·

¶ Tercio vtrum omis sollicitudo temporalium sit prohibita·

AD primã·q·sic proceditur & videtur ꝙ homo possit seruire duobus dominis· ¶ Primo sic· Quis potest sibi cõstituere duos fines· tpalem & eternũ· non referẽdo vnũ ad alterꝝ· ergo ꝛc· ɔseqñtia videt̃ bõ· quia inde non potest duobꝰ dñis seruire· quia non potest simplicitas & vnitas intẽtiõis aĩe manere· añs probat̃ multipliciter· Primo sic· nihil prohibet eundem motũ esse gratie et nature· sicut diligere quia bñficijs quod respicit naturam· & diligere quia bonꝰ qd̃ respicit gratiam· ergo nihil prohibet eundem actũ referri ad finem nature & finem gratie· sed finis nature semper est in creatura· finis gratie in creatore· vnius ergo & eiusdem actus potuerunt constitui duo fines non referẽdo vnũ ad alterꝝ· ¶ Secundo sic· Cum ratio sit vna potentia habens partem superiorem & inferiorem· ratione superioris potest moueri in deũ· ratione inferioris que cõiuncta est sensualitati in id qd̃ est necessarium· ita tñ ꝙ nec hunc finem ponat ordinatũ ad aliũ· ¶ Tercio sic· Potest quis ire ad sanctũ Jacobũ ex voto facto ex caritate· item potest ire ex naturali pietate ad videndũ frẽz suũ· ergo eadem actio potest esse ex caritate & ex naturali pietate· sed caritas refertur ad finem eternũ· naturalis pietas ad finem temporalem· ergo sunt duo fines vnius actionis· tẽporalis· s· & eternus· ¶ In oppositũ est euangeliũ pñs· vñ Augꝰ· in sermone dñi in monte· exponẽs illud· Si oculus tuꝰ fuerit simplex ꝛc· nisi cor simplex fuerit mundũ non erit· simplex autem quomõ erit si duobus dñis seruiat̃· nec vna intentiõe rerꝝ eternarꝝ purificet actionẽ suã ꝫ eaꝫ mortaliũ rerꝝ amore obnubilet· non põt ergo mundũ & simplex cor esse si diuidat̃ intentio et cõstituant̃ duo fines in tpalibꝰ & eternis· Rño dicendũ iuxta Albertũ magnũ ꝙ nemo· i· nullus homo cũ sit vnitas & omĩa sua tam in corpe q̃ꝫ in aĩa reducant̃ ad vnũ põt esse diuisus in duos dños· sicut em̃ vnũ mẽbrꝝ non est duorꝝ coporꝝ· nec vna auis facit duos nidos· nec vnus bos in duobꝰ trahit agris· sic nec vnus indiuisus hõ duobus dñis seruire põt· duobꝰ dicit·

in quo notatur dominij diuersitas · vnde vterqꝫ terminꝰ est formaliter accipiendus · duo eñ formaliter acceptus principium est alteritatis · sicut dicit Pitagoras · eo ꝙ ē primꝰ recessus ab vnitate · dñi aūt formaliter sunt dñi forma dñationis differētes · & horꝝ vnꝰ non est sub altero · quia quorꝝ vnꝰ est sub altero materialiter sunt plures · & ꝑm formā dominij sūt vnꝰ solus · duo ergo formaliter dñi nō ꝯueniūt in legibꝰ & p̄ceptis · & si vnus est vrbane potestatis in p̄ceptis alter est tyrannus · & ideo dicit glo · de ꝯtraria opantibus dñis · Pro responsione ad argumēta iuxta Alexā · de alis · in · iij. est notandū · ꝙ ꝯstituere duos fines · s · tpalē & eternū ꝯtingit ita · ꝙ sint ordīati vt vnꝰ ꝓpt̄ aliū · hoc ꝯtingit dupliciter ita ꝙ ponat̄ eternū finis vltimus · tpale vero finis ꝓximꝰ · vel ecōuerso · Vel ita · ꝙ non sint ordīati ꝫ vtrūqꝫ p̄ncipaliter intendat̄ tpale & eternum · si ponat̄ eternū finis vltimus & tpale finis ordinatus ad finem · Distinguent alij sic · quia aut est actio spiritualis aut corporalis · si spūalis vt p̄dicatio & oratio · & huiusmōi non pōt referri ad tpalem finē · veluti ad pecuniā · & p ꝯñs ad finē eternū scꝫ deū · vñ phas non esset vt aliquis p̄dicaret aut celebraret diuina isto fine vt acquireret tpalia de quibus sustentaret̄ ad seruiciū dei · Si vero sit actio tpalis · sicut est laborare in vinea dicunt ꝙ potest referri ad finem corporalem · dum tamen referatur postmodum ad deum · vt fodere in vinea ad pecuniaꝫ acquirendam qua sustentetur ad seruicium dei · Si autem econuerso finis proximus ponatur deus · & finis vltimus temporale ꝑuersissimū est · Nam vt dicit Augꝰ · humana peruersitas est fruendis vti · hoc est diuina ad alium finem referre · & ꝑm hoc exponitur illud Ecclesiastici · ij · Ve ingredienti terram duabꝰ vijs · dicit glo · Duabus vijs ingreditur qui quod dei est opere exhibet · & qd̄ mūdi est cogitatione querit · Si vero constituantur duo fines conprincipales · temporale & eternum · accidit peruersitas · De qua dicit Augꝰ · ꝙ ꝑuersitas est vtendis frui · hoc est temporalia quibus vtendum est non referre ad eterna quibus fruendum est · ꝑm hoc accipitur illud Ecclesiastici primo · Non accesseris ad illum duplici corde · & illud Jacobi · i ·

Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis·glo· Duplex est animo qui vult gaudere cum seculo·& vult gaudere cum deo· Istis habitus dicendū est ad argumenta singula ¶ Ad primum respondetur negando consequentiaz·et ratio est·quia motꝰ nature ordinatur ad motum gratie·gratia eñ perfectio nature est· vnde in ordine quodam se habent natura & gratia·vnde ad illud quod dicitur fims nature est m creatura intelligendum est ꝙ aliter fimis nō est in creatura·& aliter fimis voluntatis peruerse· Volūtas eñ peruersa ꝓponit finem in creatura excludendo finem summū·natura autem ponit finē summū in creatura ordinabilem ad finem summum·non ergo erit simile de motu nature & gratie & motu voluntatis·in finem temporalem & eternū· ¶ Ad scō m rñdet negando cōseqñtiam·et ratio est·quia ratio nō potest ordinate moueri si fm de liberationem equaliter constitueret finem deum & id quod est nature necessariū·nam motus inferioris partis rationis debz ordinari & sequi motum superioris partis rationis·quia aliter peruerteretur ordo· ¶ Ad terciū respondetur negando cō seqñtiam·& ratio est·quia cum ratio deliberat de fine naturalis pietatis & de fine caritatis ad hoc ꝙ sit ordinatus motus & meritorius·necesse est vt finis principalis sit fims caritatis bene potest tamen finis pietatis naturalis scilicz visio fratris apud sanctum Jacobum esse causa accelerationis motus·non tamen ex hoc constituetur duplex finis principalis·

AD secundam questionem sic proceditur & videtur ꝙ homo deū odio habere non possit· ¶ Primo sic·dicit Dyoni·de di·no·ꝙ omibus amabile & diligibile est primū bonū & pulchrū·hoc autem deus est·ergo a nullo odio habetur· ¶ Secō sic·nullus potest ipsam bonitatem odio habere sicut nec maliciam velle·malum enim est omnimo voluntarium vt dicit Dyoni·quarto de di·no·deus autem est bonitas ipsa·ergo nullꝰ pōt eū odio habere· ¶ Tercio sic·odium est auersio quedaz·sed sicut dicit Dyoni·primo·c·de diuinis nominibus·deus omnia ad seipsum conuertit · ergo nullus eum odio habere potest· ¶ In oppositum est presens euāgelium·

Et illud ps. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. & Jo. xv. Nunc autem & viderunt & oderunt me & patrem meū. Rño dicēdū iuxta sanctū Tho. scda scde. q. xxxiij. ar. i. Odium est motus appetitiue potentie que non mouetur nisi ab aliquo apprehenso. deus autē dupliciter apprehendi potest ab homine. Uno modo sm seipm. puta cū per essentiam videtur. Alio mō per effectus suos. cū. s. inuisibilia dei p ea q facta sūt intellecta conspiciunt. Ista distinctione posita sit ista prima cōclusio. Deus in seipso odio haberi nō potest. qm ipe per essentiam est ipsa bonitas quā nullus odio habere potest. qr de ratione boni est q ametr. vñ impossibile est q aliquis videns deū per essentiā eū odio habeat. Secdo potest cōprehendi p effectus suos. & quia eor aliqui sunt qui nullo mō pnt esse contrarij voluntati hūane. sicut sunt. esse. viuere & intelligere. Est ergo cōclusio scda iuxta Alber. q cū deus sit pncipiū dans esse et cōtinens in esse & gubernans ad optimū siue nature vnūqdqz. & cum oia appetāt esse sicut & bonū a nullo potest haberi odio. sed in ista consideratiōe oia aut naturali aut aīali aut intellectuali motu amāt deū. Sūt aūt quidā effectus dei qui repugnant inordinate voluntati. sicut inflictio pene. & etiā cohibitio pcōrum p legē diuinā. que repugnāt volūtati deprauate per pctm & sic est tercia conclusio. Et sm hāc considerationē taliū effectuū ab aliquibus deus odio haberi potest. inqntum. s. apprehēdit pctōr prohibitor & penarū inflictor. ¶ Ad rationes in oppo. Ad primā rndetur. q dictū Dyoni. de appetitu naturali intelligit qui tn in dampnatis puertit p id qd addit ex deliberata volūtate. Vel dicendū q ratio illa pcedit qntū ad illos qui vident dei essentiā que est ipsa essentia bonitatis. ¶ Ad secundaz respondetur eodem modo. ¶ Ad terciā rndet q deus cōuertit omnia ad seipm inqntum est essendi pncipium. quia oia inqntum sunt tendunt in dei similitudinē qui est ipsum esse ꝛc.

Ad terciam. q. sic pceditur & videtur q non ois sollicitudo tpaliū sit prohibita. ¶ Primo sic. ex illo Lu. x. Martha sollicita es erga plurima. ¶ Secdo ex illo ad Ro. xij. q pest i sollicitudie. ¶ Tercio ex illo. i. Cor. vij. q cū

vxore est sollicit⁹ est que sunt mundi quomodo placeat vxori
¶ In oppo· videt̄ euāgeliū presens· Rn̄o iuxta dn̄m Alber· di
cendū· ꝙ duplex est sollicitudo· Vna est suffocās· & est qn̄ vi-
talis spūs qui in nobis lucet fide & calet caritate sollicitudīe
pn̄tis seculi sic stringit̄ vel extinguit̄ ꝙ ad deū se extēdere nō
potest· nec vehere virtutez ad obsequiū xp̄i· nec spirare auras
spūs sancti· tunc fit omnino qd̄ dicitur Math· xiij· ꝙ verbum
inter spinas cadens a sollicitudinibus & curis seculi suffocat̄
& non fert fructū· & hec sollicitudo est qn̄ tanta cura munda
norū habet̄· ꝙ lucra mundana preponunt̄ diuinis· & hec sol
licitudo hic interdicit̄· Alia sollicitudo spiritum vitalem non
stringens nec operiēs vt extinguat sed potius dilatans vt ille
qui totus ascendit per deuotionem ad deū dilatatur & in pro
uidentia commissorum· & hoc modo dicitur ad Ro· xij· Qui p̄
est in sollicitudīe ꝛc· & hec non interdicitur sed conceditur· et
illis quibus incumbit precipitur· i· Thi· v· Qui suoꝝ & ma-
xime domesticoꝝ curam non habet ꝛc· Est etiam sollicitudo cir
ca temporalia bona non tanq̄ circa finem vltimū & principa-
lia bona· sed sicut circa organa & instrumenta perueniendi ad
consequēdū spiritualia bona· & talis sollicitudo est licita· sicut
illa que fuit Marthe· ¶ Et ex his ptz responsio ad obiecta·

¶ Dn̄ica decimasexta est euangelium· Ibat Ihesus in ciuita
tem que vocat̄ Naym ꝛc· Lu· vij· Circa qd̄ mouet̄ tale dubiū·

Vtrum hoc miraculum quo resuscitauit filiū vidue fu-
erit sufficienter ostensiuū diuinitatis xp̄i siue ꝙ crist⁹
esset verus deus· et videt̄ ꝙ nō· ¶ Primo sic· Esse de-
um et hominem est proprium xp̄i· sed alijs multis tam veteris
q̄ noui testamenti sanctis cōmune fuit resuscitare mortuū· er-
go illa resuscitatio mortui non fuit sufficiens ad ostendendum
diuinitatem xp̄i· ¶ Secundo sic· Virtute diuinitatis nihil est
maius· sed aliqui fecerunt maiora miracula q̄ cristus· Dicitur
em̄ Jo· xiiij· Qui credit in me opera que ego facio et ip̄e faciet
& maiora hoꝝ faciet· ergo videtur ꝙ hoc miraculum nec alia

que cristus fecerit fuerunt sufficientia ad ostendendum diuinitatem xpi. ¶ Tercio sic. ex particulari non sufficienter ostenditur vniuersale. sed istud miraculum fuit quoddam particulare opus. ergo ex illo non sufficienter demonstrata est diuinitas xpi. ¶ In oppo. est ps euangeliū in quo ex magnitudie miraculi dicatur. q accepit omnis timor. scilicet admirationis & glorificabant deum. Item patz ex illo Jo. x. Opera que dedit mihi pater vt faciam ipsa testimonium perhibent de me. Rño dicendū sub ista cōclusione. miraculū hoc quod xps fecit sufficienter ostendit diuinitatem xpi siue cristum esse deum. Ista conclusio patet. quia suscitatio mortui fm ipsam speciem operis transcendit omnem potestatem create virtutis. & ideo non poterat fieri nisi virtute diuina. Secundo patet propter modum obseruatum in faciendo hoc miraculum. quia non orando sed imperando propria virtute fecit. Vnde dicit Lu. vi. q virtus exibat de illo & sanabat omnes. per hoc ostenditur sicut dicit Cirillus. q non accipiebat alienam virtutem sed cū esset naturaliter deus propriam virtutem super infirmos ostendebat. Alij autem sancti qui fecerunt miracula faciebant hec implorando diuinam potentiam & clementiam non imperādo. & si aliquādo in talibus imperabant hoc non erat propria virtute. sed exprimendo virtutem xpi tanq̄ ministri & non domini. ¶ Ad rationes in oppo. Ad primā respondet negando cōsequētiā. & ratio est. quia xps operatus est hoc miraculū & alia propria virtute quod non fecerunt alij sed virtute diuina. Vnde quilz alius homo aliquid horum fecit ipso faciente fecit. hoc autē ipe non alijs facientibus fecit. vt dicit Aug⁹. ¶ Ad secūdam respōdetur negādo cōsequētiaz & ratio est. quia licz xps dederit apłis potestatē miracula faciēdi & maiora q̄ ipe fecerat per sapm. maximū em inter miracula xpi fuit q ad tactū fimbrie eius sanabant infirmi. vt habetur Math. ix. Sed de Petro legitur Act. v. q ad eius vmbram sanabātur infirmi. minus autē est q sanet vmbra q̄ fimbria. nō tn apli fecerūt miracula virtute ppria ꝙ virtute xpi. & ideo rō non pcedit. ¶ Ad terciam respondetur etiā negando cōsequētiaz. et ad pbationez

respondetur q̄ quando aliquod particulare opus ꝑprium est alicuius agentis · tunc p̄ id particulare opus probat̄ tota virtus agentis · Sicut cū ratiocinari sit propriū hom̄is · ostendit̄ aliquis esse homo ex hoc ipo q̄ ratiocinat̄ circa q̄ cūq; particulare propositum · & similiter cum propria virtute miracula facere sit solius dei · sufficienter ostensum est cristum esse deum ex quocunq; miraculo quod propria virtute fecit ·

¶ In dominica decimaseptima est euangelium · In illo tempore · Cum intrasset Jhesus domum ꝛc · Luc · xiiij · Circa quod possunt disputari sequentes questiones ·
¶ Prima vtrum appetere prelationem sit peccatum · ¶ Secūda vtrum ambitio sit peccatum ·

AD primā · q · sic proceditur & videtur q̄ appetere p̄lationē vt episcopatū sit licitū et nō sit p̄ctm̄ · ¶ Primo sic · dicit̄ · i · Thi · iij · Qui ep̄atum desiderat bonū opus desiderat · ꝑ licitū & laudabile est bonū opus desiderare · ergo licitū est desiderare p̄lationē siue ep̄atum · ¶ Secdo sic · status episcopor̄ est p̄fectior q̄ status religiosor̄ · ꝑ laudabile ē q̄ aliquis desiderat ad statū religiosor̄ trāsire · ergo etiā laudabile est q̄ aliquis appetat ad episcopatum vel prelationem ꝑmoueri · ¶ Tercio sic · facta sanctorum que in scriptura narrantur proponuntur nobis in exemplum · sed legitur Ysa · vi · q̄ Ysayas se obtulit ad officium predicationis quod precipue conuenit prelatis · ergo videt̄ q̄ appetere prelationem siue episcopatum sit laudabile · et ita non sit peccatum · ¶ In oppositum est euāgelium presens · vbi dominus reprehendit eos qui primos accubitꝰ eligebāt · Secundo est illd̄ quod dicit Augꝰ · ix · de ciuitate dei · Locus superior sine quo populus regi non potest · & si ad̄ministretur vt decet · tamen indecenter appetit̄ · Rño dicendum iuxta sanctum Thomam in secunda secunde · q · clxxxiij · ar · i · q̄ in ep̄atu tria possunt cōsiderari · quor̄ vnum est p̄ncipale & finale · s · ep̄alis opatio qua vtilitati proximor̄ intēdit · ꝑm illd̄ Jo · vltio · Pasce oues meas · Aliud ē altitudo

gradus · quia episcopus siue prelat⁹ super alios constituitur · ſm illud Math · xxv · Fidelis seruus & prudens quem constituit dominus super familiam suam · Tercium autem est ꝙ cõsequenter se habet ista scilicet reuerentia & honor & sufficientia temporalium ſm illud · i · ad Thi · v · Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur · Qua consideratione habita respondetur per conclusiones · Prima est · appetere episcopatum ratione huiusmodi circumstantium bonorum · scilicꝫ reuerentie honoris & sufficientie temporalium est illicitum · patet · quia hoc pertinet ad cupiditatem vel ambitionem · Vnde contra phariseos dominu⁹ ait Math · xxiij · Amant primos accubitus in cenis & primas cathedras in synagogis · salutationes in foro · & vocari ab hominibus rabi · Secũda conclusio quantum ad secundum scilicet ad celsitudinem gradus appetere prelationem siue episcopatum est illicitum & peccatum · patet · quia hoc est presumptuosum · quia nullus debet appetere supra suas vires nõ sibi proportionatum · aliter enim esset stultus · Oratius · Qui nescit campestribus abstinet ab armis · sed ad episcopatũ nullus est ydeneus nisi qui ſm gradũ & cõuenientiam omnes alios excedit in conuersatione & contemplatione · ita vt in conspectu sui alij sint grex · Vnde hanc ydoneitatem de se presumere maxime superbie est · vnde dominus Math · xx · arguit discipulos primatum querentes dicens · Scitis quia principes gentium dominantur eorum ꝛc · vbi Crisos · dicit · Per hoc ostendit ꝙ gentile est primat⁹ capere · & sic gẽtium comparatione eorum animum estuantem conuertit · Tercia conclusio · appetere proximis prodesse est ſm se laudabile & virtuosũ · verꝫ quia hoc ꝓut est episcopalis actus habꝫ annexã gradus celsitudinẽ · Est ɔclusio quarta · ꝙ videt̃ presumptuosũ ꝙ aliquis preesse appetat ad hoc ꝙ subditis ꝓsit · nisi manifesta necessitate imminẽte · sicut Greg · dicit in pastorali · ꝙ tunc laudabile erat episcopatũ querere qñ ꝑ hoc quẽqꝫ dubiũ non erat ad supplicia grauiora ꝑuenire · bene tñ absqꝫ presumptione potest quilibꝫ appetere talia opera facere · si eũ contigerit in tali officio esse ita ꝙ opus bonũ cadat sub desiderio ·

non autem principatꝰ dignitatis · vñ Crisos · dicit sup Math ·
Opus quidem desiderare bonū bonū est · primatū aūt honoris
concupiscere vanitas est · Primatus enim fugientem se deside
rat · desiderantem se horret · ¶ Ad rationes in oppo · Ad primā
rñdet · q̄ aplus illud dixit vt dicit Greg · in pastorali · illo tpe
qñ ille qui preerat prius ad martiriū ducebat · & sic nihil ad-
erat in episcopatu qd̄ appeti posset nisi bonū opus · ¶ Ad se-
cundā rñdet negando cōseqñtiaz · & ratio est · quia nō est eade
ratio de statu religionis & de statu episcopali · ꝓpter duo · Pri
mo quidē quia ad statū epalem p̄exigit vite pfectio · ꝫ ad sta
tum religionis non p̄exigit · & huiusmōi differentie ratio est ·
quia ꝫm Dyoni · pfectio ptinet actiue ad epm sicut ad pficiētē
Ad monachū autē passiue sicut ad perfectū · Requirit aūt q̄
sit perfectꝰ ad hoc q̄ possit alios ad perfectionē adducere · qd̄
non preexigit in eo qui debz ad perfectionem adduci · Est au
tem presumptuosum q̄ aliquis pfectū se reputet · non autē q̄
aliquis ad perfectionem tendat · Scd̄o quia ille qui statū reli
gionis assumit se alijs subicit ad spūalia capienda · & hoc cuili
bet licet · vñ Augꝰ · xiij · de ciuitate dei · A studio cognoscēde ve
ritatis nemo ꝓhibet · qd̄ ad laudabile pertinet ociū · sed ille q
transit ad statū epalem sublimatꝰ ad hoc q̄ alijs prouideat ·
& hanc sublimationē nullus debet sibi assumere · ꝫm illud ad
Hebr̄ · v · Nemo assumit sibi honorem · ꝫ qui vocatur a deo · &
Crisos · dicit sup Math · Primatū eccl̄ie cōcupiscere non iustū
est nec vtile · Quis em̄ sapiens vult vltro se subicere seruituti
et periculo tali vt decz ꝓ omni eccl̄ia · nisi forte q nō timet dei
iudiciū · abutens primatu ecclesiastico scl̄ariter · vt scz ꝯuertat
ipm in scl̄arem · ¶ Ad terciā rñdetur negando consequētiaz · et
ratio est · quia sicut dicit Greg · ī pastoral · Ysayas q mitti vo
luit · añ se p altaris calculū purgatū vidit · ne nō purgatꝰ adire
quisq̄ sac̄ misteria audeat · qr ergo valde difficile est purgatū
se quēlibet posse cognoscere p̄dicatiōis officiū tutiꝰ declinat ·

AD secundam questionem sic proceditur & videtur q̄
ambitio nō sit peccatū · ¶ Primo sic · ambitio impotat
cupiditatem honoris · ꝫ honor de se quoddā bonū est ·

maxime inter exteriora bona. vnde & illi qui de honore nō cu
rant vituperantur ergo ambitio non est peccatū sed magis ali-
quid laudabile ſm ꝙ bonum laudabiliter appetit. ¶ Secun-
do sic. quilibꝫ absqꝫ vicio potest appetere quod sibi debetur. ſ
honor est premiū virtutis. primo ethi. et octauo. ergo ambitio
honoris non est peccatum. ¶ Tercio sic. illud per quod homo
prouocatur ad bonum & reuocatur a malo non est peccatum.
sed per honores homines prouocantur ad bona faciēda & ma
la vitanda. sicut phūs dicit tercio ethi. et Tullius in libro de
tusculanis questionibus. ꝙ honor alet artes. ergo ambitio nō
est peccatum. ¶ In oppo. est euāgeliū presens in quo mani-
feste reprobat ambitionem honoris in homībus. Rn̄o dicendū
ꝙ ambitio semper est peccatum. Ista conclusio primo patꝫ ex
illo. i. Corin. xiij. Caritas non est ambiciosa. non querit q̄ sua
sunt. nihil autem repugnat caritati nisi peccatū. ergo ambitio
est pctm̄. Pro qua conclusione plenius ostendēda notandum
est iuxta sanctū Tho in scda scde. q. xiij. ar. i. ꝙ honor impor-
tat quādam reuerētiam alicui exhibitā in testimoniū excellētie
eius. Circa aūt excellentiā homīs duo sunt attendenda. Primo
quidem ꝙ illud ſm quod homo excellit non habet hō a seipo
sed est quasi diuinū in eo. & ideo ex hoc non debetur sibi prin-
cipaliter honor. sed deo. Secundo considerandum est ꝙ id in
quo excellit datur homini a deo vt ex eo alijs prosit. Triplici
ter ergo appetitum honoris contingit esse inordinatum. Vno
modo ꝑ hoc ꝙ aliquis appetit testimonium de excellentia quā
non habꝫ. qd̄ est appetere honorem supra suam proportionem
Alio modo per hoc ꝙ honorem sibi cupit nō referendo in deū.
Tercio modo per hoc ꝙ appetitꝰ eius in ipso honore quiescit.
nō referens honorem ad vtililitatem alioꝝ. Ambitio aūt impor
tat inordinatum appetitum honoris. vn̄ manifestū est ꝙ ambi
tio semp est pctm̄. ¶ Ad rationes in oppo. Ad primam respō
detur negando ɔseqn̄tiaꝫ. et ratio est. quia appetitus boni debꝫ
regulari ſm rationē. cuius regulam si transcendat erit viciosus
& hoc mō viciosū est ꝙ aliquis appetit honorem nō ſm ordi-
nem ratiōis. vituperantur autem qui nō curant de honore ſm

q̄ ratio dictat · vt scilicet vitent ea que sunt contraria honori.
¶ Ad secundaz respondetur negando minorem · dicimus enim q̄ honor nō est premiū virtutis quo ad ipsum virtuosum · vt scilicet hoc p̄ premio expetere debeat · sed pro premio expetit beatitudinem que est finis virtutis · dicatur aūt esse premiū virtutis ex parte aliorū qui non habent aliquid maius quod virtuoso tribuant q̄z honorem · qui ex hoc ipso magnitudinem habent q̄ perhibet testimoniū virtuti · vnde patet q̄ non est sufficiens premiū vt dicitur · iij · ethi. ¶ Ad terciā respondet̄ negando cōsequentiaz · & ratio est · quia sicut per appetitū honoris q̄n debito modo appetit̄ aliqui prouocant̄ ad bonū et reuocantur a malo · ita etiam si inordinate appetatur potest esse homini occasio multa mala faciendi · dum scilicet non curat quali tercūq̄z honorem consequi possit · siue dolis siue fallacijs · Dicitur etiā q̄ illi qui solū p̄pter honorem vel bona faciunt vel mala vitant non sunt virtuosi · vt ptz p̄ philum · iij · ethi · vbi dicit · q̄ non sunt vere fortes qui p̄pter honorē fortia faciunt ·

¶ In dominica decimaoctaua est euangeliū. Audientes pharisei ꝛc · Math · xxij · Circa q̄ p̄nt disputari seq̄ntes q̄stiones.
¶ Prima vtz de caritate fuerint danda duo precepta. ¶ Secunda vtz homo ex caritate debeat diligere p̄ximū plus q̄z se ipm. ¶ Tercia vtz x̄ps sufficient̄ p̄bauerit phariseis ī se habere diuinā naturā · d · quō ergo Dauid ī spiritu vocat eū dnm.

AD primā · q · sic p̄ceditur & videtur q̄ de caritate nō fuerint danda duo p̄cepta. ¶ Primo sic · p̄cepta legis ordinant̄ ad virtutē · sed caritas est vna virtus · ergo de caritate non fuit dandum nisi vnum p̄ceptū. ¶ Secundo sic dicit Aug9 · in primo de doctrina x̄piana · Caritas in proximo non diligit nisi deū · sed ad diligendū deum sufficeret ordinatio per hoc p̄ceptū · diliges dnm deū · ergo nō oportuit dari aliud preceptū de dilectione proximi. ¶ Tercio sic · apl̄us dicit ad Ro · xiij · Qui diligit proximū legem impleuit · ꝫ non impletur lex nisi per obseruantiam omniū p̄ceptoz · ergo omnia precepta

includuntur in dilectione proximi · sufficit ergo hoc vnum pre
ceptum de dilectione proximi · nō ergo debuerūt dari duo pre
cepta caritatis · ¶ In oppositum est crist⁹ in euangelio presen=
ti qui duo precepta ponit caritatis · Rño dicendū sub aliquib⁹
conclusiombus · Prima est q⁹ duo precepta caritatis posita a
cristo in euangelio presenti sunt sufficiētia · Ista conclusio pro
batur sic ſm Tho · sc̄da sc̄e · q · xliij · ar · ij · p̄cepta ī lege se ha
bent sicut ꝓpositiones in sciencijs speculatiuis in quibus con=
clusiones virtute continent̄ in primis principijs · Vñ qui per=
fecte cognosceret principia ſm suam totam virtutem · nō opus
haberet vt ei cōclusiones seorsum proponerentur · sed quia nō
omnes qui cognoscunt principia sufficiunt considerare quic=
quid in principijs virtute continetur · necesse est propter eos
vt in sciencijs ex principijs conclusiones deducantur · In opa=
bilibus aūt in quibus p̄cepta legis non dirigunt finis habz ra
tionē pñcipij · dilectio aūt dei finis est ad quez dilectio ꝓximi
ordinat̄ · & ideo non solum oportet dare preceptū de dilectio=
ne dei sed etiā de dilectione proximi ꝓpter minus capaces · qui
non de facili cōsiderarēt vnū horū p̄ceptorum sub alio cōtineri ·
Secunda conclusio · inter ista duo p̄cepta · primū dignitate &
maximū est preceptum de dilectione dei · Patet ista conclusio
ex illo verbo cristi dicentis · Hoc est primū & maximū manda
tum in lege · maximū capacitate · Illud em̄ est in quo oīa conti
nentur · quia in isto dilectio proximi concipitur · ſm q⁹ i · Jo·
iiij · dicitur · Qui diligit deum diligit & ꝓximum · & ideo maxi
mum · Item est primū origine · Tercia conclusio · q⁹ in his du=
obus mandatis vniuersa lex pendet & ꝓphete · i · tota doctrina
legis & ꝓphetarū dependet ab his · Ista conclusio probat̄ ex
verbo cristi · Secundo ratione ostenditur sic · finis em̄ in appeti
bilibꝫ se habet sicut principium in speculatiuis · procedit enim
scientia ex principijs ad conclusiones · & sicut tota scientia ex
principijs iudicatur · sic in ommbus operationibus totum de=
pendet a fine · quia ergo dilectio est finis · finis precepti est ca
ritas · vt dicit aplus · ideo ab istis dependent oīa alia & hec
est expositio Aug⁹ · Origen̄ · sic exponit · in his · i · in obseruātia

istorum pendet intellectus legis & ꝓphetaꝝ· quia qui hec ob-
seruat meretur intelligentiā legis & ꝓphetaꝝ· Eccī· ij· Qui ti-
metis dn̄m diligite illū et illūinabunt̄ corda vestra· ps̄· A mā
datis tuis intellexi· ¶ Nunc ad ratiōes in oppositum· Ad pri
mam respondetur negando consequentiam· & ratio est· quia li
cet caritas sit vna virtus que habet tamen duos actus· quoꝝ
vnus ordinatur ad alium sicut ad finem· precepta autem dan-
tur de actibus virtutum· & ideo oportuit plura esse precepta
caritatis· ¶ Ad scd̄am rn̄det̄ negando ɔseqn̄tiam· et ratio est·
quia licet deus diligatur in proximo sicut finis in eo quod est
ad finem· tamen oportuit de vtroqꝫ explicite dari precepta ra
tione iam dicta· ¶ Ad terciam respondetur eodem modo·

AD secundam· q· sic proceditur· & videtur ꝙ homo ex
caritate debeat plus diligere ꝓximū q̄ꝫ seip̄m· ¶ Pri-
mo sic· principale obiectum caritatis est deꝰ· sed qn̄qꝫ
homo habet proximū magis deo cōiunctū q̄ꝫ sit ip̄e· ergo ma-
gis debet aliquis talem diligere q̄ꝫ seip̄m· ¶ Scd̄o sic· detri-
mentum illius magis vitamus quem magis diligimus· ꝫ ho-
mo ex caritate sustinet detrimentū ꝓ proximo· ꝫm illd̄ Prou̅·
xij· Qui negligit dampnū ꝓpter amicū iustus est· ergo homo
debet ex caritate magis alium diligere q̄ꝫ seipsū· ¶ Tercio sic
conformando id quod magis quis diligit in seipso est viuere·
sed caritas facit ponere vitam corporalem pro fratribus· ergo
caritas facit magis diligere proximum q̄ꝫ seipsum· ¶ In op-
positū est euangelium pn̄s vbi dicit̄· diliges proximū sicut te
ip̄m· Ex quo videtur ꝙ dilectio hominis ad seipsum est sicut
exemplar dilectionis que habetur ad alteꝝ· ꝫ exemplar potius
est q̄ꝫ exemplatum· ergo ex caritate magis debet homo dilige-
re se q̄ꝫ proximū· Rn̄o dicendū ꝫm Tho· scd̄a scd̄e· q· xxiiij· ar·
iiij· ꝙ in hoīe duo sunt scꝫ natura spūalis & natura corporalis
Plus homo debet se diligere q̄ꝫtum ad naturam spiritualem si
ue interiorem q̄ꝫ q̄ꝫtum ad naturaꝫ corporalem siue exteriorem
Et ideo ea q̄ sunt bona nature spiritualis siue interioris plus
debꝫ optare q̄ꝫ ea q̄ sunt bona sibi ꝫm naturam exteriorē· Isto
premisso sit ista ɔclusio· Homo ꝫm naturā spūalē magis debꝫ

post deum diligere seipsum q̃ quemcũq; alium. Ista cõclusio patet ex ipsa ratione diligendi. nam deus diligitur vt principium boni. super quo fundatur dilectio caritatis. homo autez se diligit ex caritate ꝑm rationẽ qua est particeps predicti boni. Proximus autem diligitur ꝑm rationez societatis in isto bono. consociatio autem est ratio dilectionis ꝑm quandam vnionem in ordine ad deum. vnde sicut vnitas potior est q̃ vnio. ita ꝙ homo participet bonũ diuinũ est potior ratio diligendi q̃ ꝙ alius associet sibi in hac participatione. et ideo ex caritate debet magis seipsum diligere q̃ proximum. et huiusmõi signũ est ꝙ homo non debet subire aliquod malum peccati quod cõtrariatur participationi beatitudinis vt ꝓximũ liberet a pctõ. Secunda conclusio est. ꝙ homo ex caritate magis debz diligere ꝓximũ q̃ seip̃m ꝑm naturam corpalẽ. ptz ɔclusio ꝑm Tho. vbi supra. ar. v. quia illud est magis diligendũ qd̃ habz pleniorem rationẽ diligibilis ex caritate vt dictum est. Consociatio aũt in plena participatiõe beatitudĩs que est ratio diligẽdi proximũ est maior ratio diligẽdi. q̃ participatio beatitudĩs ꝑ redundantiã que est ratio diligendi ꝓprium corpus siue naturam corporalem. et ideo proximũ q̃tum ad salutem aĩe plus debemꝰ diligere q̃ proprium corpus. ¶ Ad ratiões in oppo. Ad primam respondetur negando ɔseqñtiaz. et ratio est. quia dilectio caritatis non solũ habz quãtitatẽ ex parte obiecti qd̃ est deꝰ. ꝫ etiã ex parte diligẽtis qui est ipse homo caritatẽ habens. sicut & quantitas cuiuslibet actionis dependet quodam mõ ex ip̃o subiecto. et ideo licz ꝓximꝰ melior sit deo ꝓpinquior. quia tñ non est ita ꝓpinquꝰ caritatẽ habenti sicut ip̃e sibi. non sequit̃ ꝙ magis debeat aliquis ꝓximũ q̃ seip̃m diligere. ¶ Ad secundã rñdet̃ negando cõsequentiaz. & ratio est. quia hõ debz detrimẽta corporalia pati et sustinere propter amicũ. et hoc ipso magis seip̃m diligit ꝑm spũalem mẽtem. quia hoc ꝑtinet ad ꝑfectionẽ virtutis que est bonũ mentis. ꝫ in spiritualibus non debet homo pati detrimentum peccãdo vt ꝓximũ liberet a peccato sicut dictum est ¶ Ad terciam respondetur negando consequẽtiaz. & ratio est. quia tradere se morti propter

amicum est perfectissimus actus virtutis · vnde hunc actū magis appetit virtuosus q̄ vitam ꝑpriam corporalem · Vnde ꝙ aliquis vitam ꝑpriam corporalem propter amicum ponat nō contingit ex hoc ꝙ aliquis plus amicum q̄ seipsum diligat · sed quia in se plus diligit bonū virtutis q̄ bonum corporale ·

¶ Ad terciaz · q · sic ꝓceditur & videtur ꝙ xp̄s non sufficienter ꝓbauerit phariseis in se habere diuinam naturam ex illo · quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eu3 dominū · ¶ Primo sic · quia vt dicitur Ysa · liij · Generationem eius quis enarrabit · si ergo generatio eterna est ineffabilis de illa non potest intelligi textus ille · ergo ex illo nō potuit capi sufficiēs argumētū · ¶ Secdo sic · textus ille nō videt̄ posse intelligi de xp̄o · quia dicit̄ sede a dextris meis · quia dextera & sinistra fiūt differētie positionū corpaliū · ꝫ nihil corpale cōuenit deo · qua deus spūs est · Jo · iiij · ergo sedere a dextris non conuenit filio dei · ¶ Tercio idem arguit̄ ex illo quod sequit̄ · donec ponaz inimicos ꝛc · ex quo videtur ꝙ postq̄ posuerit inimicos ꝙ vltra non sedebit a dextris dei · ¶ In oppo · est euāngelium p̄ns vbi dicitur · ꝙ nemo poterat ei respondere verbum · Rn̄o dicēdum · ꝙ xp̄s sufficienter probauit in se naturam diuinam esse ex illo loco · Pro cuius euidentia considerandum · ꝙ licet phariseī legisperiti cognouerunt Jhesum esse verum cristum · & per consequens deum & hominem · quia tamē conceperunt contra eū odiū & rancorem · hec vera estimatio corrupta est in eis aliquo modo · et ideo inceperūt eum negare et psequi tanq̄ blaphemū · quia dicebat se esse dei filiū · et per ꝯsequens incipiebat corrumpere scripturas · et dampnare q̄ loquebant̄ de eī diuinitate · ꝓpter quod dn̄s fecit eis illam questionē de xp̄o cuius filius est · dicunt ei Dauid solum · scilicz diuinitatem negādo · ꝫ xp̄s ait illis arguendo in ꝓtrariū · quomō Dauid in spiritu id est i spiritu sancto inspirat̄ vocat eū dn̄m dicēs · Dixit dn̄s dn̄o meo ꝛc · ꝙ em̄ ista scriptura intelligat̄ de xp̄o patet · quia ipsi phariseī non negauerunt hec sed concesserunt · sede a dextris meis · Sedere a dextris vno modo accipitur ꝓ equalitate sicut supra circa ascensionem dictum est · et sic cristus �means ꝙ

deus sedet ad dexteram. Alio modo est esse in potioribus bonis & hoc modo cōuenit xpo ſm humanitatem. quia vt sic in gloria preest angelis. Donec ponā inimicos tuos ꝛc. Istud complebitur in iudicio qñ oīa perfecte subiicientur hominī cristo. Si ergo Dauid vocat eū dñm. quomō est filius? q. d. cū ſm naturā humanaz sit filius Dauid per ōnes eo inferior oportz ponere in eo aliam naturam per quam sit dñs eius et eo superior hoc aūt esse nō potest nisi sit diuina. & sic in xpo sunt due nature scz diuina & humana. & quia sufficienter ꝓbauit hoc sequitur. Nemo poterat respōdere. quia non poterāt scripturaz negare nec ausus fuit quis ꝗ ex illa die amplius interrogare. Considerandū tn ꝙ vt dicit magister Nicolaus de lyra. ꝙ iudei moderni diuinitatem xpi negantes dicūt p̄dictā auctoritatem esse ad lram de Abrahā. & ꝙ Elyeser dispensator domꝰ Abrahe fecit hunc psalmū agens deo gras de victoria quam habuit Abrahā de quinq regibus. vt ptz Gen. xv. Post quā victoriā apparuit dñs Abrahe dicens. Noli timere Abraham ego ꝓtector tuꝰ sum & merces tua magna nimis. Dicūt ergo ꝙ Elieser loquit sic. Dixit dñs .i. deꝰ celi q est dñs omniū dixit dño meo Abrahā sede a dextris ꝛc. quia cōfortauit eū vt visum est ꝓmittēdo ei auxiliū et premiū. Sz ista expositio patet esse falsa ex multis. Primo p titulū ps. vbi ponit ps Dauid. etiā in hebreo. qz nō ponit in psalmis factis ab alijs. Secūdo p illud qđ scribit in ps. eodem. ex vtero añ luciferum genui te. qđ non potest dici de abraham ꝙ sit genitus ex vtero dei vel substantia. & añ luciferū .i. ante mundi creationē. sed solum potest verificari de filio dei. & itez in fine psalmi dicit. tu es sacerdos ꝛc. qđ non potest verificari de Abrahā qui nō fuit sacerdos. & dato ꝙ fuisset. tamē sacerdotiū eius non potuisset fuisse eternum. sed solū sacerdotium xpi est eternum. ¶ Ad rationes in oppositū. Ad primā respondetur negādo ōnaz. quia licet generatio eterna sit ineffabilis hoibz. nō tn deo qui de ea loquit in sacra scriptura. ¶ Ad secūdaz respōdetur negādo ꝺse qntiaz & ratio est. quia per dexterā non intelligit aliqua sedes localis. sed equalitas glorie & honoris. sicut dictū est. in qua

est equalis cristus patri ꝑm ꝙ deus. ¶ Ad terciam respondetur negando ꝯseqn̄tiaꝫ. et ratio est quia ly donec aliqn̄ importat tps determiatum. aliqn̄ infinitū. hic vero īportat infinitū.

¶ In dominica decimanona est euangeliū. Ascendēs Jhūs in nauiculā ꝛc. Math. ix. Circa qd̄ pn̄t disputari seq̄ntes q̄stiōes ¶ Prima vtrum xp̄s ꝑm ꝙ homo habuit potestatem dimittēdi peccata. ¶ Secūda vtrum a xp̄o fuerit aliqua potestas collata mīstris eccl̄ie ad expulsionē vel remissionē peccati. ¶ Tercia vtꝝ eque facile sit paraliticum curare & peccata dimittere.

Ad primam. q. sic proceditur. & videtur ꝙ xp̄s ꝑm ꝙ homo habuit potestatem dimittendi peccata. ¶ Primo sic. ex pn̄ti euāgelio vbi dicit. Vt aūt sciatis quia filius hoīs habꝫ ptātem dimittēdi pctā dixit paralitico. surge & ambula. sed non oportebat oñdere signū ad probandū ꝙ deus haberet potestatē dimittendi pctā. quia hoc iudei cōfitebantur. ergo etiā ꝑm ꝙ hō habuit ptātē dimittēdi pctā. ¶ Scdo sic. xp̄s ꝑm ꝙ homo est redemptor noster. sed nō pōt aliquis liberari a seruitute peccati nisi sibi pctm̄ dimissum sit. ergo xp̄s ꝑm ꝙ homo habuit potestatē dimittēdi peccata. ¶ Tercio sic. sup illud Jo. v. Sicut pater suscitat mortuos ꝛc. dicit Aug9. Judicat & suscitat corpa non pater ꝫ filius. ꝑm humanitatis dispensationē. qua minor est patri. ꝫ suscitatio corporꝝ attestatur suscitatiōi aīaꝝ. q̄ fit ꝑ remissionez peccati. ergo xp̄s ꝑm ꝙ homo potuit dimittere peccata. ¶ In oppo. sic. Illd̄ qd̄ est solius dei non ꝯuenit xp̄o ꝑm ꝙ homo. ꝫ dimittere pctā est huiusmōi. ꝑm illud Ysa. xliij. Ego sum qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me. ergo non conuenit xp̄o ꝑm ꝙ homo. Secūdo sic Nulli remittitur pctm̄ nisi per spiritum sanctum. sed xp̄s ꝑm ꝙ homo non poterat dare spiritum sanctum. ergo non poterat remittere peccata ꝑm ꝙ homo. Rn̄o dicendum iuxta sanctum Tho. in. iiij. dis. v. q. i. ar. i. ꝙ triplex est potestas absoluendi a peccato. Vna est potestas auctoritatis. & hec solius est dei. qui propria virtute peccata dimttit quasi principalis causa

remissionis peccati. Vnde de tali potestate fit ista cõclusio. Christus remittere peccata non potuit fm qꝫ homo. patet conclusio sic. Ille solus potest peccata dimittere propria potestate qui potest animas viuificare. sed solius dei est animas viuificare. vt dicit Augꝰ. super Johem. ergo ꝛc. Alia potestas est ministerij. & de tali est scda conclusio. qꝫ talis potestas conuenit his qui sacramẽta mistrãt vel dispẽsant. in quibꝫ diuina virtus secretius operatur salutẽ. Tercia potestas est media. q̃ dicitur potestas excellentie. & de ista est tercia cõclusio. qꝫ hãc xp̃s pre alijs habuit. Attẽditur autem hec potestas quantum ad tria. Primo q̃tum ad hoc qꝫ ex merito passionis eius baptismus efficaciam habet. non autem ex merito alicuius alterius baptizantis. Secundo quantum ad hoc qꝫ xp̃s sine sacramento sacramentorum effectum conferre potuerat quasi dñs & institutor sacramentorꝫ. qđ de alijs non dicitur ꝛc. Tercio quantum ad hoc qꝫ ad inuocationem nominis eius dabat remissio peccatorum in baptismo in prima ecclesia. Ad rationes in oppositum. Ad primam respondetur negando consequentiaz. et ratio est. quia filius habebat potestatẽ auctoritatis dimittẽdi peccata. non fm qꝫ homo sed fm qꝫ deus. & ideo per miraculum oñsum hoc ꝓbabat qꝫ ille homo esset deus. cui natura obediebat quasi ꝓprio creatori. Ad scdam rñdet negando cõsequẽtiam. et ratio est. quia redemptor vno modo dicitur propter vsum potestatis auctoritatiue in absoluendo a peccato. & sic xp̃s fm qꝫ deus redemptor est. Alio modo dicitur propter officium humilitatis. & sic competit xp̃o esse redemptorẽ fm qꝫ homo. in q̃tum per humilitatẽ passionis nobis remissionez meruit peccatorum. & hoc pertinet ad potestatẽ excellẽtie. vt dictũ est. Ad terciam respondetur negando cõsequẽtiaz de potestate auctoritatiua. Dicim9 enim qꝫ potestas quã xp̃s habuit suscitandi corpa. nõ fuit potestas tm̃ ministerij. sicut etiã Petr9 mortuos suscitauit. nec ẽ itez potestas auctoritatis. quia hec solius dei est. ꝫ est potestas cuiusdã excellentie. q̃ et cõpetit ex vnione ad deũ. vt scz imperio nõ prece mortuos suscitaret. & simul habuit potestatem excellentie in remittendo peccata.

Ad secundam questionē sic ꝓcedit̄ et videtur ꝙ a xpo fuerit aliqua potestas collata mīstris ad expulsionem siue remissionē peccati. ¶ Primo sic. data est mīstris aliqua potestas spūalis. ꝫ ad emūdationē corpalē non requiritur aliqua potestas spūalis. ꝫ sufficit corpalis. ergo mīstris collata est aliqua potestas spūalis ad emūdationem interiorem. ¶ Secdo sic. sm Dyom. vi. celes. Ierar. Ad mīstros ecclesie pertinet purgare. illūmare et pficere. sed purgatio in ecclesia fit a sordibus mentis. ergo ministris est data potestas cooperādi ad interiorem emūdatiōez. ¶ Tercio sic. plus est expellere demonem q̄z seminatum per ipsum. s. peccatū. sed deus dedit hominibꝫ potestatē demōes expellēdi. vt ptz Lu. x. ergo multo fortius potuit dare potestatē expellendi peccatū. ¶ In oppo. arguit̄ sic. Maius est iustificare impiū q̄ creare celū & terraz sed in creatione celi & terre nihil deo cooperat̄. ergo nec in iustificatione impij. Rño dicendum sub certis cōclusionibꝫ iuxta triplicē potestatē determiatā in superiori questione. Prima potestas auctoritatis expellēdi peccatū siue emūdandi aīas a peccatis nō potest creature alicui cōmūicari. Ista declusio ptz sic. Quicqd em̄ cōmunicatum alicui traberet ipm extra terminos speciei nō pōt cōmūicari ei. sicut equo nō potest cōmūicari q̄ habeat rationē. q̄ mus hoc cōmūicatū sit homini. q̄ aūt cōmūicatū alicui traberet ipm extra termios creature. nō pōt alicui creature cōmūicari. potestas aūt auctoritatis est huiusmōi. qa non pōt esse q̄ creatura sit principale agens respectu nobilissimi effect̄ quo vltimo fini cōungit̄ aīa rationalis cuius est gra per quam fit remissio peccatoz. Secda declusio. potestas mīsterij cooperatiōis ad emūdationē interiorē collata est mīstris. nō sicut causans grām ꝫ sicut disponēs ad eā. ipi em̄ sacramenta conferūt que ad gratiam disponūt per quā fit remissio pcatoz. sicut Jo. xx. dicitur discipulis. Quorum remiseritis peccata remittunt̄ eis. nec hoc dicitur q̄tum ad manifestationē tm̄ sicut aliqui volunt dicere. quia sic sacerdos noui testamenti nō haberz maiorē potestatē q̄z sacerdos veteris testamēti. ergo oportet intelligere q̄ aliquo modo cooperent̄ ad emūdationē culpe

instrumentaliter & dispositiue sicut dictum est. Tercia cōclu
sio. Potestatem excellentie deus homini puro conferre potuit
& ita mīstris ecclesie. potuit eīm tante gratie plenitudinem cō-
ferre vt eorum meritum cooperet̄ ad sacramentorū effectꝰ. vt
ad inuocationem nominū ipoꝝ sanctificarent̄ sacramēta. ꝫ tn̄
non fuit decens vt conferrent. ne spes in hoīe ponerent. & vt
ecclesie verum caput esse ostēderetur. a quo omnia membra spi
ritualem sensum & motū reciperent. quod est cristus. ¶ Ad ra
tiōes in oppo. Ad primā respōdet̄. ꝙ potestas spiritualis que
ministris ecclesie cōcedit̄ ad aliquid interius se extendit. sicut
virtus sacramentalis. sed non ad collationem gratie. per quā
est remissio peccatoꝝ directe & principaliter pertingendo seu
disponendo sicut dictum est. ¶ Ad secundā respondet̄ ꝙ pur
gatio de qua Dyonisius loquit̄ est a tenebris ignorātie sicut
ipsemet dicit. vnde magis pertinet ad intellectū q̄ ad affectū.
¶ Ad terciā rn̄detur negando assumptum. & ratio est. quia po
testas data homībus expellendi demones est q̄tum ad effectū
nocumenti corpalis quē in vexatis faciūt non q̄tū ad effectum
nocumenti spiritualis quod est peccatum. quia hoc solius dei
est peccatum expellere. a seruitute demonis liberare. Jo. viij.
Si filius vos liberauerit vere liberi eritis.

Ad terciaz. q. sic ꝓceditur & videtur ꝙ nō eque facile
sit curare paraliticū et peccata dimittere. ¶ Primo sic.
Virtute nature per artem medicine potest paraliticus
qnqz curari. sed dimittere peccata superexcedit intm̄ omnē vir
tutem creatam et humanaz & angelicam. vt sit solius dei hoc
facere. sicut patz Ysa. xliij. Ego sum qui deleo iniquitates &
peccata. ergo ꝛc. ¶ Scdo sic. Quanto anima est nobilior cor-
pore. tanto peccatū dimittere maius est q̄ corpus sanare. ¶
Tercio sic. Maius est iustificare impiū q̄ creare celū & terraz
ergo magis est dimittere peccata q̄ sanare paraliticū. cū iusti
ficatio impij sit peccatorū remissio. ¶ In oppositū videtur esse
pn̄s euangelium. Rn̄o dicendū ꝙ ista comparatio potest fieri
respectu operantis. & sic ambo sunt eque facilia. vel respectu
operis. & sic peccata dimittere est difficilius. quia vt dicit

Aug⁹·magis est de impio facere pium q̄ celum & terram tra
are·quia deus habet ibi resistentiaz·scz voluntatem prauā·In
creatione aūt nihil resistens habuit·Vel potest fieri cōparatio
respectu nostre cognitionis·& sic facilius est dicere remittunt̄
tibi peccata q̄ dicere paralitico surge ꝛc·quia illud nō videm⁹
istud aūt videres admiram̄·Crisos·Quanto aīa potior est cor
pore tāto curatio anime plus est q̄ corporis·quia illud occul-
tum est aliud autem manifestum est·Vel potest intelligi respe
ctu locutionis·ac si dicat·Eque facile est dicere·dimittunt̄ ti-
bi peccata tua & dicē surge & ambula·si ergo videretis q̄ ad
meum dicere surge & ambula sequitur curatio corporis·creda
tisq; ad meum dicere·remittunt̄ tibi peccata tua·sequit̄ cura-
tio mentis·¶Ad rationes in oppo·Ad primaz respōdet̄·q̄ li
cet paralisis virtute nature aliqñ possit curari·non tamen su-
bito nec ita perfecte·q̄ statim homo possit lectum in quo ia-
cet portare·sicut dicit̄ hic·vnde per imperiū tanq̄ ꝓpria vir-
tute sanare paraliticū·eiusdē potestatis est sicut dimittere pec
cata·Propter qđ dicit·quid est facilius dicere ꝛc·quasi dicez·
equalis sunt potestatis vtrūq;·ex quo cōcludit virtutē siue di-
uinitatis pfectā·dicēs·Vt aūt sciatis quia filius hominis habz
potestatē in terra dimittēdi peccata·vt deus non vt homo pu-
rus·tunc ait paralitico·surge ꝛc·vnde verbo impatiuo curauit
quod est ꝓpriū dei·pī·Dixit & facta sūt ꝛc·Tria habebat in
firm⁹·Jacebat in lecto·portabat̄ ab aliis·& ire non poterat·
Quia ergo iacebat dixit surge·quia in lecto portabatur dixit
tolle lectum tuū·quia ire nō poterat dixit·& ambula·Dei em̄
perfecta sunt opera Deutro·xxxii·Sicut aūt p lr̄am habentē
sigillum declaratur voluntas ipsius scribentis·sic per signum
quod est virtutis diuine manifestissimū ostendit̄ veritas diui
ne virtutis·Alij aūt sancti qui fecerūt miracula·faciūt hoc im
plorādo diuinā potentiā & clemētiā·& non imperādo·& si ali
quando in talibus imperabāt·hoc non erat virtute ꝓpria·ꝫ ex
primēdo virtutem xp̄i tanq̄ ministri non dñi·Sicut aliquan-
do imperabant demonibus vt recederent ab obsessis corpori-
bus in nomine cristi & auctoritate eius·¶Ad secūdam dicit̄

q̄ licet sanare animam sit maius q̄ sanare corpus· tamen vni
us & eiusdem potestatis sunt· ¶ Ad terciā ptz rn̄sio ex dictis

¶ In dominica vicesima est euangeliū· Dicebat Ihūs turbis
iudeoꝝ ꝛc· Math· xxij· Circa qd̄ possunt disputari seqn̄tes· q·
¶ Prima vtꝝ pater celestis fecerit nuptias filio quādo nature
humane coniunxit· ¶ Scd̄a vtꝝ caritas sit vestis nupcialis·
¶ Tercia vtrū nō habens vestē nupcialē· s· caritatē finaliter ꝓ
iciat̄ in tenebras exteriores vbi erit fletus & stridor dentium·

Ad primā sic ꝓceditur & videtur q̄ pater n̄on fecerit
nupcias filio suo quādo hūane nature ꝯiunxit· ¶ Pri
mo sic· Matrimonium est viri & mulieris cōiunctio in
diuiduā vite consuetudīem retinens· xxvij· q· §· i· extra de pre
sump· Illud· & Institu· de nupcijs· §· ij· Sed coniunctio filij
cum humana natura non est coniunctio viri & mulieris· ergo
ꝛc· ¶ Secundo sic· Consensus facit matrimonium· vt· xxvij·
q· ij· c· matrimonium· sed in coniunctione ista filij dei cum na
tura nullus videtur precessisse ꝯsensus· ergo ꝛc· ¶ Tercio sic·
In matrimonio sunt due persone distincte· scilicet maritus et
vxor· sed in ista coniunctione non sunt distincte due persone·
sed vnio humane nature facta est in persona filij dei· ergo non
potest dici matrimonium siue nupcie· ¶ In oppo· est euange-
lium presens· Rn̄o dicendum· q̄ tres nupcie dicuntur spiritu-
ales filij dei· scilicet In natura· in spiritu· in gloria· In natura
quando sibi nostram naturam vniuit· In spiritu· quando spi-
ritum hominis sibi coniunxit· In gloria· quando hominem to
tum luce sue diuinitatis impleuit· Prime facte sūt in vtero vir
ginis· Secūde in cōscientie thalamo· Tercie in faciei dei secre
to· De primis dicit̄ in ps̄· In sole posuit tabernaculum suū·
De secūdis Osee· ij· Sponsabo te mihi ī fide in sempiternū·
De tercijs Apoc· xix· Venerunt nupcie agni & cetera· De pri
mis hic dicitur· Simile est regnum celorum homini regi qui
fecit nupcias filio suo· Per istas nuptias intelligitur verbi in-
carnatio· Tunc enim deus· vt dicit Greg· pater fecit nupcias

filio suo · quando naturam humanam copulauit diuine in vno
supposito · que quidem nupcie celebrate sūt in vtero virginali
de quo cristus exiuit · tanq̄ sponsus p̄cedēs de thalamo suo ·
Ad quas nupcias mutauit omēs fideles · ad quos mutando
misit seruos suos · Primo scilicet ꝓphetas qui populum exhor
tarentur expectare cristi aduentum et tendere in ipsum per fidē
& opera bona · & nolebant venire · qua nolebant verbis ꝓphe
tarum obedire · vnde Iere · xliij · Misi ad vos seruos meos ꝓ-
phetas · & sequitur infra · & nō audistis me · inclinastis aures
vestras vt audiretis cum dicerēt · reuertimini reuertimini vnus-
quisq̄ a via sua mala · Item misit alios seruos qui de propin
quo annutiauerunt aduentum cristi · vt Johannes baptista et
discipuli cristi missi ab eo in omnem ciuitatem & locum quo
ipse erat venturus · vt habetur Lu · x · In quibus nupcijs prā
dium paratum erat · Istud prandium erat spiritualis refectio
amme · vnde ait · Prandium meum parai · videlicet sacramē-
ta ecclesie & doctrine in quibus reficit̄ anima & potissime sa-
cramentum eukaristie · in quo datur nobis caro cristi in cibum
& sanguis eius in potum · Admirabile certe conuiuiū in quo
cristus sumitur · mens impletur gratia · & future glorie nobis
pignus datur · Thauri & altilia occisa sunt · thauri sunt p̄cce
pta moralia · & altilia sunt consilia superaddita · Merito ergo
dicitur fecisse pater nupcias filio suo · ¶ Ad rationes in oppo ·
Ad primam respondetur · q̄ illa est diffinitio matrimonij car-
nalis · hoc autem matrimoniū est spirituale · et sufficit q̄ hic sit
vnio inseparabilis inter filium dei & naturam assumptam in vni
tate persone · & ita est quedam indiuiduitas vite in persona ·
¶ Ad secūdaz respōdet̄ negādo · q̄ non interuenit consensus ·
immo interuenit · quomā annuntiante angelo beate virgini p
positū patris celestis de nupcijs huiusmodi faciendis filio suo
beatissima consensit loco totius humane nature · ¶ Ad terciam
rñdetur negando cōsequētiaz · ratio enim haberet locum in ma-
trimonio carnali · In spūali autem nō sequit̄ · qua in hoc ma-
trimonio & si due nature distincte cōiungantur · tamē in vna
persona vniuntur · et ita non potest esse dualitas psonaꝝ · quia

natura humana assumpta est ad personalitatem diuinam.

Ad secundā questionē sic proceditur & videtur ꝙ nō.
¶ Primo sic. caritas non est excellentissima virtutū.
ergo non ē nominanda tanq̄ omniū dignissima vestis
nupcialis. conseqn̄tia patet. assumptum probatur sic. altioris
potentie altior est virtus sicut & altior operatio. ꝫ intellectus
est altior voluntate & dirigit ipsam. ergo fides que est in intel
lectu excellentior est caritate que est in volūtate. ¶ Scdo sic.
id ꝑ quod aliquid operat̄ videtur eo esse inferius. sicut mīster
per quem dominus operatur est inferior dño. sed fides per di-
lectionem operatur vt dicitur Gala. v. ergo fides excellentior
est caritate. ¶ Tercio sic. id quod se habet ex additiōe ad ali-
ud videtur esse perfectiꝰ. sed spes videtur se habere ex additi-
one ad caritatem. nam caritatis obiectum est bonum. spei autē
obiectum est bonum arduū. ergo spes est excellentior caritate.
¶ In oppositum est euangelium vbi caritas vocatur vestis
nupcialis vt dicit Greg. Secundo est illud. i. Corin. xiij. vbi
enumeratis virtutibus theol̄. dicit apl̄us. Maior hoꝝ est cari-
tas. Rn̄o dicendū ꝙ caritas merito dicitur vestis nupcialis. tū
quia ipsa est que diuidit inter filios regni & perditiōis vt di-
cit Augꝰ. tum quia ꝑm Greg. ipa est qua xp̄s indutus venit
ad nupcias. qm̄ ex caritate incarnari voluit. Iere. xxxi. In ca
ritate perpetua dilexi te ideo attraxi te miserans. tum tercio ca-
ritas dicit̄ vestis nupcialis. quia vniuersa delicta operit cari-
tas. tū quarto quia ornat omnia opera nostra. sine caritate em̄
opera nostra non placent deo. i. Corin. xiij. Si distribuero ī ci-
bos pauperꝝ oēs facultates meas. caritatem aūt non habeam
nihil mihi prodest. tū quinto quia caritas dicit̄ vestis nupcia
lis. qꝛ mr̄imonia fiūt ꝓpter amiciciā reformādā. In mr̄imonio
aūt filij dei cū natura hūana amicicia inter nos et deū est refor-
mata. ad Ephe. ij. Ip̄e est pax nr̄a qui fecit vtraqꝫ vnū ꝛc. tū
sexto dicit̄ caritas vestis nupcialis qm̄ est excellētissima vir-
tutū. qđ ꝑm Tho. scđa scđe. q. xxiij. ar. vi. sic ptꝫ. Cū em̄ bo
nū in hūanis actibo attendat̄ ꝑm ꝙ regulat̄ debita regula. ne
cesse est ꝙ virtꝰ hūana q̄ est principiū bonoꝝ actuū cōsistit in

attingendo humanoꝝ actuum regulam. Est aūt duplex regula humanoꝝ actuū. scz ratio hūana et deus. sed deus est prima regula a qua etiā humana ratio regulāda est. & ideo virtutes theologice que cōsistunt in attingendo illā regulā primā eo ꝙ earꝝ obiectū est deus. excellentiores sunt moralibus virtutibꝰ vel intellectualibus que consistūt in attingendo rōnem humanam. ꝓpter qđ oportet vt etiā inter ipas virtutes theologicas illa sit potior que magis deū attingit. Semp aūt id qđ est per se. magis est eo qđ est per aliud. Fides aūt et spes attingunt quidem deū. ſm ꝙ ex ipo ꝓuenit nobis. vel cognitio veri. vel adeptio boni. ſ caritas attingit ipm deū. vt in ipo sistat nō vt ex eo aliquid nobis ꝓueniat. & ideo caritas est excellentior fide & spe. & per ɔn̄s oībus aliis virtutibus. sicut etiā q̄ attingit rationē ſm se est excellentior. q̄ꝫ alie virtutes morales que attingūt rōnem ſm ꝙ ex ea mediū ɔstituit̄ in opationibꝰ vel passionibꝰ hūanis. ¶ Ad rationes in oppo. Ad primaz rn̄det̄ negādo ɔn̄az. & ratio est. quia opatio intellectus cōpletur ſm ꝙ res que intelligit̄ est in intelligente. & ideo nobilitas opationis intellectualis attēdit̄ ſm mēsurā intellect⁹. opatio aūt voluntatis & cuiuslibz virtutis appetitiue pficit̄ in inclinatiōe appetitus ad rem sicut ad terminū. ideo dignitas opatiōis appetitiue attendit̄ ſm rem que est obiectū operationis. Ea aūt que sunt infra animā nobiliori modo sūt in anima q̄ꝫ in seipis. quia vnūquodqz quod est in alio. est per modū eius in quo est vt habet̄ in libro de causis. que vero sunt supra aīam nobiliori modo sūt in seipis. q̄ꝫ sint in aīa. Et ideo eoꝝ q̄ sunt infra nos nobilior est cognitio q̄ꝫ dilectio. Propt̄ qđ phūs. vi. ethi. pretulit virtutes intellectuales virtutibus moralibus. Sz eorum que sūt supra nos & precipue dilectio dei cognitioni prefertur. & ideo caritas est excellentior fide. ¶ Ad secundā rn̄detur negando conseqn̄tiaz. & ratio est. quia fides non operatur per dilectionem sicut per instrumentum vt dominus per seruū sed sicut per formam propriam. & ideo ratio non procedit.
Ad tertiam respondetur negando consequentiam. et ratio est. quia idem est obiectum caritatis & spei. sed caritas importat

vnionem ad illud bonum · spes autem distantiam quandaz ab eo · & inde est ꝙ caritas non respicit illud bonum vt arduum · sicut spes · Quod enim iam vnitum est non habet rationem ardui · & ex hoc apparet ꝙ caritas sit perfectior spe ·

Ad terciam · q · sic proceditur · & videtur ꝙ non habens vestem nupcialem · s · caritatem finaliter non proicitur in tenebras exteriores · i · corporales · vbi erit fletus & stridor dentium · ¶ Primo sic · In inferno non sunt tenebre corporales · ergo ꝛc · assumptum probatur · ꝙ dampnati potentiā habebūt visiuam post corporꝝ resumptionem · sed frustra ī eis esset · nisi aliquid viderent · ergo cum nihil videatur nisi in lumine · videtur ꝙ non sint omīno in tenebris · ¶ Secundo sic · Dāpnati vident penam suam · hoc em̄ est eis ad augmentum pene sed nihil videtur sine lumīe · ergo non sunt ibi tenebre corporales · ¶ Tercio sic · Lux naturaliter sequitur ignē · vbi ergo erit aggregatio ignis · erit & luminis · sed in inferno erit ignis · ergo ꝛc · ¶ Quarto arguitur ꝙ non erit fletus corporalis nec stridor dentium sic · Fletus corporalis fit per quandam resolutionē lacrimarum · sed a corporibus dampnatorū non potest fieri perpetua resolutio · cum nihil ī eis per cibum restauretur · om̄e em̄ finitum consumitur · si aliquid ab eo continue abstrahatur · ergo in dampnatis non erit corporalis fletus · ¶ In oppositum est euāgelium presens · Rn̄o dicendū primo circa tenebras corporales ſm Ysidorꝝ · Ignis iehenne habet lucem ad aliquid et ad aliquid non habebit · Pro quo notandū iuxta sanctū Tho · in · iiij · dis · l · q · ij · ar · iij · in fine · ꝙ dispositio inferni erit talis · vt maxime miserie dampnatorum competat · vnde ſm hoc sūt ibi lux & tenebre · ꝓut maxime spectat ad miseriam dampnatorꝝ ipsa autem visio ſm se est delectabilis · vt em̄ dicit · ij · metha · sensus oculorꝝ est maxime diligibilis · eo ꝙ ꝑ ip̄m plura cognoscimꝰ · ſ ꝑ accidēs ꝯtingit visionē esse afflictiuā inq̄tum videmus aliqua nobis nociua vel volūtati nr̄e repugnātia · & ideo ī inferno locꝰ ita debz esse dispositus ad videndū ſm lucē & tenebras · ꝙ nihil ibi perspicue videat · ſ solūmodo sub quadā vmbrositate videant illa q̄ afflictionē cordi ingerere possunt ·

vnde simpliciter loquendo locus est tenebrosus · sed tamen ex diuina dispositione est ibi aliquid lumīs · quantū sufficit ad videndū illa que animā torquere possunt · ad hoc satisfacit naturalis situs loci · quia in terre medio vbi infernus ponit̄ nō pōt esse ignis nisi feculent⁹ & turbidus & quasi fumosus · vñ circa hoc notat dñs Bonauentura q̄ ignis est in triplici differentia Est em̄ ignis purus vt est in ꝓpria materia · & ignis incorpatus vt est in materia aliena vt in terrea vel in aerea · & ē ignis nō tm̄ incorpat⁹ ꝫ etiā ꝑmixt⁹ · vt ignis sulphureus et fumosus · Prim⁹ est lux & pure lucet et habundāter · Secūdus est ignis carbo & flāma · hic aūt lucet & tenebras expellit · Tercius est ignis fumosus & talis est tenebrosus · & iste erit in inferno · ¶ Ex istis ptz rñsio ad tria obiecta · ¶ Ad quartā rñdetur q̄ in fletu corpali duo inueniunt̄ · quaꝝ vnū est lacrimaꝝ resolutio · & q̄tum ad hoc flet⁹ corpalis in dāpnatis esse non pōt · quia post diem iudicij quiescēte motu primi mobilis non est aliqua generatio vel corruptio vel corpalis alteratio · in lacrimaꝝ aūt resolutiōe oportz esse alicui⁹ humoris generatiōez qui per lacrimas distillat · vñ q̄tum ad hoc corporalis flet⁹ in dampnatis esse non pōt · Aliud quod inuenit̄ in corpali fletu est quedam cōmotio & turbatio capitis & oculoꝝ · & q̄tū ad hoc fletus in dampnatis esse poterit post resurrectionē corporum dampnatoꝝ · qui non solū ex exteriori affligētur sed etiam ab interiori · ꝫm q̄ corpus immutat̄ ad passionem aīe in bonū vel malū · & q̄tum ad hoc flet⁹ rñdet delectationi que fuit in anima & in corpore · & ita patet responsio ad obiectum ·

¶ In dominica vicesimaprima est euāgeliū · Erat quidā regulus ꝛc · Jo · iiij · Circa qd̄ possunt disputari seq̄ntes q̄stiones ·
¶ Prima vtꝝ regulus iste cui⁹ filius infirmabat̄ iuste fuerit reprehensus a xp̄o dicēte · nisi videritis signa & ꝓdigia nō creditis · ¶ Scd̄a vtꝝ miraculum hoc sit idez cū miraculo illo de quo scribitur Math · viij · de centurionis seruo sanato a cristo ·
¶ Tercia vtꝝ hora septima qua filius reguli sanatus est a febre aliquid significet in spūali curatiōe anime a febre peccati ·

Ad primam questionem sic proceditur et videtur q̄ nō iuste siue conuenienter fuit reprehensus iste regul⁹ a cristo dicente ei. Nisi videritis signa & prodigia non creditis. ¶ Primo sic. nisi enim cristum credidisset saluatorē non petiuisset ab eo pro filio suo saluationem. ergo videtur q̄ credebat. & ita inconuenienter reprehendebatur q̄ non credebat. ¶ Secundo sic. non veniebat reprehendendus in eo q̄ q̄rebat signa. nam fides per signa probatur. ¶ Tercio sic. Iste cum esset gentilis non veniebat reprehendend⁹ si non crederet cum nec per sacram scripturā quam non viderat. nec per rationem naturalem poterat ad fidem peruenire. Vnde apostolus dicit. Signa data sunt infidelibus. i. Cor̄. xiiij. ¶ In oppositum est euangeliū presens in quo reprehendit eū dicens. Nisi videritis ꝛc. ¶ Rn̄o dicendū q̄ iuste est reprehensus iste regulus a cristo. Pro qua conclusione notificanda est notandum iuxta sanctum Tho. super Johānem. q̄ aliter trahuntur ad fidem cristi infideles. et aliter fideles. Nam infideles non possunt trahi nec duci auctoritate sacre scripture. quia ei non credunt. nec per rationem naturalem. quia fides est supra rationem. et ideo inducendi sunt per miracula. i. Cor̄. xiiij. Signa data fūt infidelibus non fidelibus. Fideles autem ducendi sunt et dirigēdi auctoritate sacre scripture cui acquiescere tenentur. In hoc ergo iste regulus redarguitur. quia cum esset nutrit⁹ inter indeos et instructus de lege. non per scripture auctoritatem. sed per signa credere volebat. et ideo dominus reprehendit eum dicens. nisi signa et prodigia. id est miracula. que dicuntur aliq̄n signa mag̃tum sunt demōstratiua diuine virtutis. Prodigia vero quia certissime indicent. vt sic dicatur prodigium quasi p cul ostendens aliquem effectum futur̄. ¶ Ad ratiōes in oppositū. Ad primam respondetur. q̄ regulus iste adhuc non credebat perfecte. erat em̄ in eo duplex defectus fidei. Primus quia licet crederet cristum esse bonum hominem. non tamen credebat eum habere diuinam naturam. alias credidisset etiam absentem posse curare cum deus vbiq̄ sit presens. Jeremie vicesimotercio. Celum et terram ego implebo. et sic non rogasset

vt descenderet in domum suam · sed ꝙ mandaret tm̄ · Secundus defectꝰ fuit · quia ꝑm Crisos · dubitabat vtrum xp̄s sanare posset filium suū · Nam si pro certo hoc credidisset non expectasset aduentum xp̄i ad terram suā · quia ipse potius iuisset in iudeam · sed modo quasi desperatus de salute filij nolens negligere quicq̄ quod circa hoc facere posset · adijt ad eū more parentum qui desperantes de salute filioꝝ etiam imperitos medicos consulunt · Ad alia duo ptz responsio ex dictis ·

AD secundam · q · sic proceditur · & videtur ꝙ idem sit miraculum hoc & quod describitur Math · viij · de Cēturione · Primo auctoritate Crisos · Secundo auctoritate Theopholi · ¶ In oppositum sunt alij doctores · Rn̄o iuxta sanctum Tho · & Nicolaum de lyra super Johannem qui ambo ex quatuor ostendūt ꝙ non sit idem hoc miraculum cum illo · Primo ex persona infirmi · quia hic dicitur filius · ibi autē dicitur seruus · Secundo ex infirmitate · quia hic dicitur febris ibi autem dicitur paralisis · Vnde ibi dicitur · seruus meus iacet in domo paraliticus · Tercio ex modo rogandi · quia iste rogabat vt veniret presentialiter · credens quia nō posset curari aliter propter quod fuit reprehensus a xpo · Ille autem Centurio presentiam xp̄i repellebat · reputans se indignum tanto hospite · dicens · Non sum dignus ꝛc · Credebat em̄ xp̄m etiaz absentem posse sanare infirmum solo imperio · propter quod dicebat · Dic tm̄ verbo & sanabitur puer meus · ꝓpter quod fuit ab eo cōmendatus · dicente · non inueni tantam fidem in israhel · Et sic patet ex modo rogandi · quia iste regulus fuit alius ab illo Centurione · Quarto ptz ex loco · quia ipse erat in capharnaum quando rogatus fuit a Centurione · Hic dicitur ꝙ erat in chana galilee quādo fuit rogatꝰ a regulo · & sic iste regulꝰ non est idem ꝙ Centurio · sed fuit quidam de familia Herodis tetrarche · siue nuntius siue officialis imperatoris ꝛc ·

AD terciā questionē sic ꝓcedit̄ & videtur iuxta Alber · ꝙ significāt ille septē hore spūaliter septē horas quibo resurgit anima de peccato & sanatur de febre peccati per penitentiam · Prima quidem hora in compūctione cordis ·

que quatuor habet momenta· quorum vnum est motus liberi arbi
trij in deū· Alterum est motus liberi arbitrij in pctm̄ declmādo il
lud· Terciū est dolor de cōmisso· Et quartū est spes venie de
misericordia dei· ps̄· Cōmouisti terrā ꝛc̄· Cōmouisti dicit ꝓpter
motū in deū· cōturbasti ꝓpter motū detestationis in peccatū·
sana contritiōes eius dicit ꝓpter motū doloris de cōmisso· quia
commota est dicit· ꝓpter motū spei in misericordiam remitten
tis· Hec ergo quatuor momenta faciūt vnā horā· Cōfessio aūt
habet horas tres· quia confessio debz esse pura· simplex & in
tegra· Puritas habet quatuor momēta· primū scz vt fortit̄ di
cat· secundū vt sicut fecit dicat· terciū vt excusationem nō que
rat· quartū vt cū verecundia quam turpitudo peccati exigit cō
fiteatur· De primo horum dicit̄ Ysa· xliij· Dic tu iniquitates tu
as vt iustificeris· De secundo Josue· vij· Da gloriam deo et cō
fitere peccatum tuū & indica mihi quid feceris· non em̄ cōfite-
tur nisi dicat sicut fecit· De tercio in ps̄· Nō declines cor meū
ad excusandas excusā· ꝛc̄· De quarto Jere· vi· Cōfusi sūt quia
abhomīatiōez fecerunt· Simplex aūt confessio habz quatuor
momēta· Primū est ꝙ sit sine plica ypocrisis· plicā habz ypo
crisis· qui p cōfessionem intēdit iustificare seip̄m Lu· xvi· Quid
iustificatis vos corā hominibus· deus aūt ꝛc̄· vn̄ ibidem compa
rantur dealbatis sepulchris· & de istis dicit ps̄· Sepulchrum pa
tens est guttur eorum qui sic confitentur· Secundū momētuz
est quando confessio est sine plica vanitatis· Vanitati aūt per
mixta est confessio· quando id quod ad vanitatem seculi facit
lete confitetur· quod autem s̄m seculi confusionem pretēdit di
misso vultu vix dicit· Prou̅· ij· Letantur cum male fecerint· &
exultāt in rebus pessimis· Terciū est ꝙ confessio sit sine plica
permixtionis· Plica autem permixtiōis est quando intermiscet
plurima que non sunt peccata· vt ex illo nō in toto iniust⁹ ap-
pareat· Et in signū huius dicitur de sanctis· ꝙ vestimēta debēt
esse candida per totum & miraculis non aspersa· & Canticorum
iiij· dicitur· Tota pulchra es amica mea & macl̄a nō est in te·
Quartum momētū confessionis est ꝙ sit sine plica dolositatis·
Dolo· aūt permixta est cōfessio quando non habet emendandi

propositum·in hoc enim viget peccandi voluntas adhuc et nō habz emendādi propositum· Malachie·i· Maledictus dolosus qui habz in grege suo masculum·et votum faciens ymolat debile dño· In hoc eñ debile est sacrificiū quod sic offert· sic ergo hec hora quatuor habet momenta· Integra autem erit confessio si hec hora quatuor habz momēta· Primū est vt totum sine diminutione dicatur· Secundum est vt vni totum dicat· Tercium est vt vna vice quantum recordatur dicatur· Quartum vt dimidia venia non speretur· De primo in psalmo· Cōfitebor tibi in toto corde meo· hoc est ex toto corde totum dicendo quod est in corde· De scdo vt vni totū dicatur sicut vni medico totus dolor aperitur· hoc est significatū Lu·x·vbi samaritanus omia vulnera seminuū ligauit infundens oleū et vinum· De tercio q̄ simul vna vice dicat· Ysa·xxxviij· Recogitabo tibi omēs annos in amaritudie amme mee· De quarto q̄ non dimidia venia speret ps̄· Qui ꝓpiciat oībus iniquitatibo tuis· qui sanat oēs infirmitates tuas· Iste ergo sunt quatuor hore· Tres residue sunt in satisfactiōe· s·ieiumū qđ sanat pestes corpis· & oro q̄ sanat pestes mētis· & elemosina cordis vel opis vtriusq̄ q̄ sanat pestes facultatis· Ieiuniū aūt habz quatuor momēta· Primū est vt leto vultu exhibeat Math·vi· Tu aūt cū ieiunas ꝛc· Secdz est q̄ vsq̄ ad petulātie corpalis mortificationē pdueat Ioel·ij· In ieunio & fletu et plāctu scindite corda vra ꝛc· Terciū est vt sobrietas sensuū & aie seruetur·& rationabile sit ne natura destruatur Ro·xij· Rationabile sit obsequiū vrm· Quartū aūt momētū huius mōi hore est vt dū ieunat corpus mens cibo dei pascatur Deutro·viij·& Lu·ij· Non in solo pane viuit homo ꝫ ꝛc· Oratio aūt est scda hora que sicut dicit Aug9· Est pius affectus mentis in deum directꝰ· habz aūt hec hora q̄tuor momēta· Primū est vt in secreto cordis fiat· Secdz est vt deuote fiat· Terciū est vt ad salutem fiat· Quartū est vt pseuerāter fiat· De primo Math·vi· Tu aūt cum oraueris intra cubiculum tuū ꝛc· tūc inuocabis et dñs exaudiet· De secūdo q̄ deuote fiat· ps̄· Dirigatur oratio mea sicut ꝛc· quia oratio debz esse ignita feruore deuotionis et

condita odoramentis virtutum. De tercio scz qꝑ fit de pertinentibus ab salutem. Lu. xij. Primū querite regnum dei & iusticiam eius. De quarto scz de perseuerantia Lu. xviij. Quoniam oportet semper orare & non deficere. Lu. xi. Propter improbitatem eius surget ꝛc. Elemosina est tercia hora. & sumit hic tam pro spūali qꝫ pro corporali. & sic omnis potest ad elemosinam sufficere. Hec habet quatuor momenta. scz cōpassionez in corde. dulcedinē in ore. largitatē in manu & vtilitatē in dato. De primo scz cōpassione. Ysa. lviij. Cū effuderis esurienti aiam tuā ꝛc. Lu. vi. Estote misericordes sicut ꝛc. De secundo scilicet de dulcedine oris. Eccī. iij. Declina pauperi fine tristicia aurem tuam ꝛc. De tercio scilicet largitate manus. Thobie iij. Si multum tibi fuerit ꝛc. De quarto scilicet vtilitate dati. Math. vij. Quis vestrum patrem petit panem nūqnid lapidez dabit illi ꝛc. hec igitur sunt septem hore. quarum quelibet habz quatuor momenta ex quibus cōplet. Quāus enim sm cōputistas hora ex pluribus momentis componatur. tamen sm naturam non componitur nisi ex quatuor. in quor primo ciꝰ virtus oritur. in secundo ꝓficiendo progredit. in tercio stat in augmento. in quarto perfectam diffundit operationem sue virtutis. Hoc emm modo res create in ens perficiuntur. & ideo hāc ex quatuor fecimus compositionem. Hec Albertus.

¶ In dominica vicesimasecunda est euangeliū. Simile est regnum celor ꝛc. Math. xviij. Circa quod possunt hec disputari. ¶ Primo vtrum seruus ille cui dimissa sunt a domino decem milia talentorum peccauerit petendo a seruo suo centum denarios. ¶ Secundo vtrum per ingratitudinem redierint peccata prius dimissa. ¶ Tercio vtrum tanta possit contritio in aliquo esse vt omne debitum a deo sibi dimittatur.

AD primā. q. sic procedit et videtur qꝫ seruꝰ ille peccauerit petēdo a seruo suo debitū. ¶ Primo sic. ex presenti euangelio vbi ait dns. Serue necꝫ omne debituz dimisi tibi quoniam me rogasti. nonne oportebat te misereri

conserui tui sicut ego tui misert⁹ sum. ¶ Secundo sic. dicitur i. Corin. xiij. Caritas non q̄rit que sua sunt. glo. caritas nō repetit ablata. ergo nullus habens caritatē pōt repetere debita. ¶ Tercio sic. magis diligend⁹ est ꝓxim⁹ q̄ aliqd̄ tpale. ergo null⁹ tenet̄ repetere sua si sciat scādalizari ꝓximū ¶ In oppo. est illd̄. i. ad Corin. vi. Oīa mihi licēt ꝫ nō oīa expediūt. & exponit̄ de repeticiōe suoꝝ. ergo licitū est cuilibꝫ sua repetere. et per ɔn̄s seru⁹ in petendo suū debitū nō peccauit. Rn̄o dicēdū. q̄ seru⁹ ille nō peccauit in petēdo a seruo suo centū denarios. ꝫ peccauit vtēdo tanta crudelitate & impietate erga illū. exigēdo ab illo debitū. quia vt dicit̄ tenebat illū et quasi suffocabat & respirare non sinebat. qui tn̄ debitū non negabat ꝫ dilatiōeꝫ petebat ad redendum. peccauit ergo in hoc attenta maxīe misericordia qua dn̄s vsus fuerat erga eū. ¶ Ad ratiōes in oppo. Ad primā patet ex dictis responsio. quia debuit misereri conserui sui. & si non in remittēdo totum debitū tamē in expectādo eum quousqꝫ esset potens ad restituendum. ¶ Ad secūdam rn̄det̄ iuxta Alexandrum de alis. in tercio. q̄ est repetere ex cupiditate. & est repetere zelo iusticie. & ē repetere timore casus Primo modo non est repetere ex caritate. Caritas em̄ non repetit ablata causa scilicꝫ cupiditatis. nō em̄ est amatrix pecunie ꝓpter se. sicut ibi dicit glo. quia ipsa amat bonum incōmutabile & omīa cōmutabilia refert ad illud. Repetere zelo iusticie ꝑfectis etiam licet. Repetere vero timore casus ne. s. ꝓpter paupertatem & indigentiam ruant in peccatum. conuenit infirmis ne. s. egestate cōpulsi furentur & periurent nomen dn̄i sui. vt dicit̄ Prou̅. xxx. ¶ Ad terciam respondetur negando ɔseqn̄aꝫ. et ratio est. oportet em̄ tenere quod certum est. certum est autē q̄ raptor est qui abstulit vel debitor qui reddere obligatur in certum. & si scādalizabitur. & preterea si scirem q̄ scādalizabitur si repetēdo preponderat scandalum ꝓpriū q̄ scandalū ꝓximi. plus teneor vitare scandalū ꝓprium q̄ alterius.

AD secundā. q. sic proceditur. & videtur q̄ per ingratitudinē peccata dimissa redeant. ¶ Primo sic. ex euangelio presenti vbi dn̄s ait. Serue neq̄ omne debitum

dimisi tibi ꝛc. & post. tradidit eum tortoribus quousq; redde-
ret vniuersum debitum ꝛc. ergo dn̄s debitū quod dimiserat ite
rum exigit. ¶ Secundo sic. dicit Rabanus in glo. super pn̄s
euangeliū. Neq; seruum tradidit dn̄s tortoribus quousq; red
deret vniuersum debitū. quia non solum homo peccata q̄ post
baptismū egit reputabunt̄ ei ad penam. sed origmalia que ei
dimissa sunt in baptismo. ¶ Tercio sic. Ezech. xviij. dicit̄ sic.
Si auerterit se iustus a iusticia sua omēs iusticie quas fecerat
non recordabunt̄. ergo in eo statu est ac si nullā iusticiā fecis
set. ꝫ si non fecisset iusticiā penitētie non essent ei peccata dimis
sa. ergo dimissio illa anullat̄. ergo peccata dimissa redeūt. ¶
Quarto sic. si ponat̄ ꝙ aliquis ante completā satisfactionē de
peccatis p̄teritis cadat in culpā. ꝯstat ꝙ satisfacere nō pōt ex
tra gr̄az. ponat̄ ergo ꝙ discedat iste reatū secū portat. qui nō
pōt solui p penā satisfactoriā. ergo punitur pena eterna. ¶ In
oppo. arguit̄ ex illo Naū. ij. al's Job. xxxiij. Nō iudicat deus
bis in idip̄m. nō ergo bis punit. si ergo aliqs ꝓ pctō cōmisso
penituit & se puniuit videt̄ ꝙ amplius ꝓ illo nō puniat̄ q̄-
tumcūq; peccet aliqs. Scdo sic. null⁹ incurrit peccati maculā
vel reatū nisi ex cōmissiōe ip̄i⁹ peccati. ꝫ penitēs anteq̄ face-
ret fornicationē nō habebat maculā vl' reatū homicidij qd̄ sibi
iam dimissū erat. nec postea fornicādo homicidiū cōmisit. ergo
nō redit homicidiū q̄tum ad culpā nec q̄tum ad reatū. Rn̄o
dicendum. ꝙ necesse est ꝙ aliquo mō peccata redeāt. quia au
ctoritates hoc expresse dicūt. Sed mō quo varie aliqui docto-
res sunt locuti. Quidā eñ dixerūt ꝙ peccata dimissa singula-
riter q̄tū ad maculā & reatū. ꝑm ꝙ causant̄ ex actibus pctō-
rum prius dimissoꝝ. redeūt per peccatū mortale sequēs. Sed
ista opinio vt arguit Alber. magnus & sanctus Tho. in. iiij.
dis. xxij. q. i. ar. i. non potest esse vera. quia opus dei per opus
hominis irritari non potest. remissio aūt primoꝝ peccatorū est
opus diuine misericordie. Vn̄ non pōt irritari p sequēs pctm̄
mortale homīs. ꝑm illd̄ Ro. iij. Nunquid incredulitas illoꝝ fi
dem dei euacuauit. Et ideo alij ponētes pctā redire dixerūt ꝙ
deus non remittit peccata penitenti post modum peccatori ꝑm

prescientiam. ꝫ solum ꝑm presentē iusticiam. Prestat enī eū ꝓ
his peccatis eternaliter puniendū. & tn̄ per gr̄am facit eū pre-
sencialiter iustū. sed etiā iustorū opinio stare non potest. quia
si causa absolute ponatur. effectus ponit̄ absolute: si ergo ab
solute non fieret peccatoꝝ remissio. ꝫ cū quadam conditiōe in
futurū dependēte per gr̄am. & gr̄e sacramēta non essent suffi-
ciens causa remissionis pctōꝝ. qd̄ est erroneū. vtpote derogās
gratie dei. Et ideo ponit̄ ista ɔclusio. ꝙ nullo mō potest esse
ꝙ macula & reat⁹ precedentiū peccatoꝝ redeant. ꝑm ꝙ ex ta
libus actibus causabantur. sed conuenit. ꝙ sequens actus pec
cati virtualiter continet reatum prioris peccati. inq̄tum scilicꝫ
aliquis secundo peccans ex hoc ipso videtur grauius peccare
q̄ prius peccauerat. Sic ergo est ɔclusio scd̄a ꝙ peccatum se
quens penitentiam redit quodammō reatus pctōrum prius di
missorum. non inq̄tum causabat̄ ex illis peccatis prius dimis
sis. sed inq̄tum causatur ex peccato vltimo perpetrato. quod
aggrauatur ex peccatis prioribus. & hoc non est peccata di-
missa redire simpliciter. sed ꝑm quid. inq̄tum scilicet virtuali-
ter in peccato sequenti cōtinetur. vn̄ in quarto ɔformiter ad ter
ciam partē sanct⁹ Tho. dicit sic. ꝙ aliquid pōt redire dupli
citer. vel in se. & sic peccata dimissa nullo mō redeūt q̄tuꝫ ad
culpā. nec per cōsequēs q̄tum ad reatū. Vel in suo effectu. et
hoc modo peccata dimissa redeūt. inq̄tum ex peccatis dimissis
aliquid in sequentibus relinquit̄. Ex hoc enim ꝙ homo deuꝫ
offendit post dimissionem precedentiū peccatoꝝ quādaꝫ defor
mitatem ingratitudīs actus sequentis peccati acquirit. & ideo
dicitur cōmuniter ꝙ redeunt q̄tum ad ingratitudinem. Ter-
cia conclusio. per ingratitudinem peccati sequentis non cōsur
git tantus reatus quantus fuerat peccatoꝝ dimissorum. Patꝫ
conclusio. quia Deutro. xxv. dicit̄ ꝙ pro mensura peccati erit
plagaꝝ modus. ex quo patet ꝙ ex paruo peccato non consur
git magnus reat⁹. ꝫ quādoqꝫ mortale peccatū est multo min⁹
quolibet peccatorum prius dimissorum. non ergo ex peccato
sequenti redit tantus reat⁹. quant⁹ fuit peccatorum prius di-
missorum. sed bene proportionaliter. quanto peccata dimissa

fuerint plura & maiora·tanto redit maior reatus p qualecūq; sequens peccatum mortale· ¶ Ad rationes in oppo· Ad primā respondetur·q; peccata redeant modo iam dicto & non aliter· ¶ Ad secundā respondet q; peccatum originale redit mō predicto sicut mortale·imq;tum cōtempnitur dei beneficiū· ¶ Ad terciam respondetur negando cōsequēz·& ad auctoritatem dicendum q; verum est q; iusticie iusti non rememorabuntur q;tum ad effectum qui ex eis expectabatur in futuro·qua p eas ad vitam eternam non peruenirent·sed rememorabuntur q;tum ad hunc effectū·qui est peccata preterita abolere q; in presenti faciebant· ¶ Ad quartam respondetur·q; pena cuius est aliquis debitor post culpam remissam in inferno punietur temporaliter·Nec propter hoc sequit q; in inferno sit redemptio quia pena que soluitur non redimitur·nec est inconueniens·q; q;tuz ad aliquid accidentale pena inferni minuatur·vsq; ad diem iudicij sicut etiam augetur·

AD terciā questionē sic procedit et videtur q; non possit tanta contritio in aliquo esse q; omne debitū sibi a deo dimittatur·id est q; possit tollere totum reatum pene· ¶ Primo sic·Satisfactio & confessio ordinantur ad liberationem de reatu pene·q; nullus ita pfecte cōterit quin oporteat eum confiteri & satisfacere·ergo contritio nunq; est tanta q; deleat reatum totū· ¶ Deinde sic·In penitētia debet esse queda recompensatio pene ad culpā·sed aliqua culpa per membra corporis exercetur·ergo cū oporteat ad debitam pene recompensationem vt per q̄ quis peccat per hec torqueatur·videtur q; nunq; possit pena talis peccati per contritionē exsolui· ¶ Tercio sic·Dolor contritionis est finit?·q; pro aliquo peccato scilicet mortali debet pena infinita·ergo nunq; potest esse tanta cōtritio q; totā penā deleat· ¶ In oppositū est euangelium vbi ait dominus·omne debitū dimisi tibi ꝛc· Secundo sic·Deus plus acceptat cordis affectū q; exteriorem actum·sed per exteriores actus absoluit homo a culpa & a pena·ergo similiter p cordis affectū qui est contritio·R̄ño dicendum·sub ista cōclusione·q; tanta potest esse contritio alicuius penitentis q; omnem culpe

reatum tollat· siue ꝙ omne debitū a deo sibi dimittatur· scilicꝫ pene & culpe· Patet ꝯclusio exemplariter in latrone cui dictū est· hodie mecū eris in paradiso· ꝓpter vnicū penitētie actum· Nota iuxta sanctū Tho· in· iiij· dis· xvij· q· ij· ar· v· ꝙ incēsio cōtritionis pōt attēdi dupliciter· Vno mō ex parte caritatis que displicentiā causat· & sic cōtingit tm̄ incendi caritatē in actu· ꝙ contritio inde merebitur non solum culpe ammotionem· sed etiam absolutionem ab omni pena· Alio mō potest attendi ex parte doloris sensibilis quem voluntas in cōtritione excitat· & quia illa pena quedam est· intantum potest incēdi ꝙ sufficiat ad deletionem culpe & pene· ¶ Ad rationes in oppo· Ad primam rn̄det̄ negādo cōsequentiaꝫ· & ratio est· tum primo quia aliquis non potest esse certus ꝙ contritio sua sit sufficiens ad deletionem culpe et pene· & ideo tenet̄ confiteri & satisfacere· Tum secundo quia contritio vera non fuit nisi propositum cōfitendi habuerit annexum quod debet ad effectum deduci· & propter preceptum ecclesie de confessione facienda datum·

¶ Ad secundam rn̄detur negando consequentiaꝫ· & ratio est· quia sicut gaudium interius redūdat etiā ad exteriores corporis partes· ita etiam dolor interior ad exteriora membra deriuatur· vnde dicitur Prouer· xvij· Spiritus tristis exsiccat ossa

¶ Ad terciam respondetur· ꝙ licet dolor contritionis sit finitus quantum ad intensionem· sicut pena mortali peccato debita est· habet tamē infinitam virtutem ex caritate qua informatur· & s̄m hoc potest valere ad deletionem culpe & pene·

¶ In dn̄ica vicesimatercia est euangeliū· Abeūtes pharisei ꝛc Math· xxij· Circa qd̄ possunt disputari sequentes questiones· ¶ Prima vtꝝ cesari siue p̄ncipi sc̄lari sit censū dandū· ¶ Secunda vtꝝ oēs teneamur ad sacrificia deo offerenda· ¶ Tercia vtꝝ xp̄s cōuenienter reprehenderit phariseos interrogātes eū si licet censum dare cesari dicens eis· cur me temptatis ꝛc·

Ad primā questionem sic proceditur et videtur ꝙ cesari siue p̄ncipi seculari nō sit censū dādū· ¶ Primo sic·

dare censum pertinet ad quandam seruitutem·sed per aduētū xpi liberi facti sumus ab omni seruitute·sm illud Jo·viij·Si filius vos liberauerit vere liberi eritis·ergo nulli est censum dā dum·¶ Secundo sic·Isti principes non videntur esse a deo sm illud Osee·viij·Ipsi regnauerunt & non ex me principes extiterunt ꝛc·ergo videtur q̄ non est alicui eorum census dā dus·¶ Tercio sic·Non est faciendum aliquid cōtra institutio nem diuinā·sed hoc habet institutio diuina vt homo suo arbi trio regatur·sm illud Ecā·xv·Deus ab icio constituit ho minem & reliquit eum in manu consilij sui·ergo nō tenetur ho mo se subicere alteri tanq̄ domino aut principi·& per conse quens nec censum tribuere·¶ In oppositum est euangelium· Rño dicendū vt sanct⁹ Thomas tangit super epistolā Pauli Quidā fideles in primitiua ecclesia dicebant terrenis potestati bus se subici non debere·propter libertatem quam consecuti erant a cristo·sm illud Jo·viij·si filius vos liberauerit ꝛc·Sz isti non bene dicebant·quia libertas per cristum concessa·est li bertas spiritus·qua liberamur a peccato & morte·caro autem adhuc remanet seruituti obnoxia·sed etiam liberabit̄ m liber tatem glorie filiorum·& ideo tunc nulli subiectioni homo per cristum liberatus erit obnoxius·nec spirituali scilicet nec car nali·Vnde dicitur·i·Corin·xv·Cum tradiderit cristus regnū deo & patri & euacuauerit omnem principatum & potestatem Interim autem dū corruptibilem carnem gerim⁹·oportet nos dominis carnalibus subicere·& ita per aduētum cristi fideles a tributis soluendis·sicut nec ab alijs corporis penalitatibus non sunt absoluti·qua nec ipse cristus seipsum ab ommbus huiusmōi penalitatibus absoluere voluit·Vnde dicit Ambro· & habet̄·xi·q·i·Si enim filius dei censum soluit·quis tu tā tus es qui non putas esse soluendum·Ponitur ergo cōclusio responsalis·q̄ cesari siue principi terreno census est soluend⁹ Conclusio ptz ex euangelio pīti·Secundo patet ex illo apli· ad Ro·x·Omnis anima·id est homo potestatibus sublimiori bus subdita sit·& rationē assignans ait·ois potestas a deo est Et infra·Ideoq̄ em̄ & tributa prestatis·& assignans rationē

dicit · Ministri enim dei sunt in hoc · id est pro hoc ipso scilicet tributo recipiendo seruientes scilicet deo & populo · quasi diceret · Vnusquisq; debz de suo misterio viuere · sm illd · i · Corim · ix · Quis pascit gregem & de lacte eius non edit · & ideo cum principes nostri de ministerio sui regimis a populo debent tributa suscipere quasi stipendia sui ministerij · hec autem tributa suscipiunt ad sui sustentationem · laborant autem principes ad omniū pacem · Vnde dicitur · i · Thi · ij · Obsecro primū omniū fieri obsecrationes pro regibus & ommibus qui in sublimitate sunt cōstituti · vt quietam & trāquillā vitā agam⁹ · Ad hoc tm debito liberi sunt clerici ex priuilegio principum · quod quidē equitatē habet naturalem · Vñ etiam apud gentiles liberi erāt a tributis illi qui vacabāt rebz diuinis · Legit̄ em̄ Gen̄ · xlvij · q; Joseph subiecit pharaoni totā terrā Egipti · preter terram sacerdotū que a rege tradita erat eis · quibus & statuta cibaria ex horreis publicis prebebant̄ · & hoc quidem omino equū est · quia sicut reges sollicitudinem habent de bono publico in tpalibus · ita mīstri dei in spūalibus · & sic per hoc q; deo in spiritualibus mīstrant · recompensant regi q; pro pace eorum laborat · Concludit ergo aplus · Reddite ergo ommbus debita cui tributū tributū · cui vectigal vectigal · Ex quo patet q; ex necessitate iustice tenent̄ subditi sua iura principibus exhibere · et ideo in euāgelio nostro dicitur · Reddite que sunt cesaris cesari · ¶ Ad rationes in oppositū · Ad primam patet responsio ex dictis · liberauit em̄ xps pro nūc fideles a seruitute diaboli · & non a seruitute huius mōi sicut dictū est · ¶ Ad secāz respōdetur negando cōsequentiaz · & ratio est · quia non tm obediendus est bonis & modestis · sed etiā discolis · i · Petri · ij · Pro quo notandum · q; regia potestas vel cuiuscūq; alterius dignitatis potest cōsiderari dupliciter tum ad tria · Vno quidem modo tum ad ipsam potestatem · & sic est a deo per quem reges regnāt · Quicquid enim cōuenienter dicit̄ de deo & creaturis · a deo in creaturas derivat̄ · sicut patet de sapientia Eccī · i · Omnis sapientia a domino deo est · Potestas autem a deo dicitur & de omibus · Job · xxxv · Deus potentes nō abicit cū & ipse sit potēs ·

Vnde consequens est qꝫ humana potestas sit a deo. Danielis. iiij. Dominabitur excelsus in regno hominũ & cuicũqꝫ voluerit dabit illud. Io. xix. Non haberes potestatez aduersus me vllam nisi datum esset tibi desuper. Alio mõ potest considerari q̃tum ad modũ adipiscendi potestatẽ. et sic qñqꝫ potestas est a deo. quãdoqꝫ saliqꝫ aliquis ordinarie potestatem adipiscit̃. ſm illud ad Hebre. v. Nemo sibi honorez assumat. ſ qui vocatur a deo tanqꝫ Aaron. Qñqꝫ vero non est a deo sed ex peruerso hominũ appetitu. qui per ambitionem vel quocũqꝫ alio modo potestatem adipiscit̃. Amos. vi. Nunquid non in fortitudine nra assumpsimus nobis cornua. Tercio potest considerari q̃tum ad vsum ipius. & sic quãdoqꝫ est a deo. puta cum aliquis ſm precepta diuine iustitie vtitur cõcessa sibi potestate. ſm illud Proũ. viij. Per ipm reges regnant et legũ conditores iusta decernunt. Quandoqꝫ autem nõ est a deo. puta cũ aliqui potestate sibi data vtunt̃ contra diuinam iustitiaz. ſm illud ps. Astiterũt reges terre & principes ꝛc. sequit̃. aduersus dominũ ꝛc. ¶ Ad terciã rñdetur negando ꝯsequẽtiam. & ratio est. quia deus reliquit hominem in manu consilij sui. non quia liceat ei facere oia que velit. sed quia ad id quod faciendũ est non cogit̃ necessitate nature. sicut creature irrationales. sed libera electione ex proprio cõsilio procedente. & sicut ad alia facienda debet procedere proprio consilio. ita etiã ad hoc qꝫ obediat ipe superioribus. Dicit enim Greg. vltimo moraliũ. Dũ aliene voci humiliter subdimur nosmetipsos in corde superamus.

AD secundam questionem sic ꝓcedit̃ et videtur qꝫ non omẽs teneant̃ ad sacrificia deo offerẽda. ¶ Primo sic. Dicit apꝰs ad Ro. iij. Quecũqꝫ lex loquitur his qui sunt in lege. ſ lex de sacrificijs non fuit oibus data. ſ soli populo hebreoꝝ. ergo nõ oẽs ad sacrificia tenent̃ ¶ Secdo sic. sacrificia deo offerunt̃ ad figmificãdũ. ſ nõ est oim̃ huiusmodi significatiões intelligere. ergo nõ oẽs tenent̃ ad sacrificia offerẽda. ¶ Tercio sic. ex hoc sacerdotes dicunt̃ qꝫ deo sacrificiũ offerũt. ſ nõ oẽs sint sacdotes. ergo nõ oẽs tenẽt̃ ꝛc. ¶ In op. est euangeliũ dicẽs. Reddite q̃ sunt ꝛc. Rño dicendũ sub certis

cōclusiōnibus · Prima est · q̄ offerre sacrificium deo est de lege nature · Patz ista ꝯclusio ſm Tho · ſcḋa ſcḋe · q · lxxxv · ar · i · qm̄ naturalis ratio dictat hōmi vt alicui superiori subdatur propter defectus quos in ſeipo ſentit · in quibus ab aliquo superiori eget adiuuari & dirigi · & quicquid illud sit hoc ē qḋ apud hoies dicit deus · sicut aūt in rebus naturalibus naturaliter inferiora supioribus subdunt · ita etiā naturalis ratio dictat hōmi ſm naturalem mdinationem · vt ei qḋ supra hommem est subiectionem & honorem exhibeat ſm modū suū · Est autē modus cōueniens hōmi vt ſenſibilibus ſignis vtatur ad aliqua exprimenda · quia ex ſenſibilibus cōgnitionem accipit · & ideo ex naturali ratiōe p̄cedit q̄ homo quibuſdā ſenſibilibus rebus vtat · offerens eas deo in ſignū debite ſubiectionis et honoris · ſm multitudinē eoz qui dominis suis aliqua offerūt in recognitionē dominij · hoc aūt pertinet ad oratiōnē ſacrificij · et ita oblatio ſacrificij p̄tinet ad ius naturale · & in hoc oēs cōueniūt · Sed determinatio ſacrificioz est ex inſtitutione hūana vel diuina · & in hoc non cōueniūt oēs ꝙ differūt · Scḋa ꝯclusio · ſoli deo est ſacrificiū offerendū · Patz ꝯclusio ſm Tho · vbi supra ar · ij · Oblatio ſacrificij fit ad aliquid ſignificandū · ſignificat aūtem ſacrificiū quod offertur exterius · interius ſpūale ſacrificium quo anima ſeipſam offert deo · ſm illud ps̄ · Sacrificium deo ſpiritus contribulatus · quia exteriores actus religionis ad interiores ordinantur · aīa autem ſe offert deo in ſacrificium ſicut principio sue creationis & ſicut fini sue beatificationis · Deo ſm veram fidem ſolus deus est creator aiaz nostrarum · & in ſolo etiā eo aīe nr̄e beatitudo conſiſtit · ergo ſoli deo ſūmo debem? ſacrificiū ſpūale offerre · & ita ſoli ei debem? offerre exteriora ſacrificia · ſicut etiā oratōes atq; laudātes ad eum dirigimus ſignificātes voces · ciu̇ res ipas in corde q̄s gerim? offerim? · vt dicit Aug? · x · de ciuitate dei · Tercia ꝯclusio · oēs tenemur ad ſacrificia offerēda · Probat ꝯclusio · ſacrificiū offerre est de lege nature · vt dicit prima cōclusio · ſed ad ea que ſūt legis nature oēs tenemur · ergo omnes tenemur ad ſacrificium deo offerendū · Pro q̄ ꝯclusiōe notandū ſm Tho · vbi · ſ · ar · iij ·

q̄ duplex est sacrificium · quorum primū & principale est in-
terius ad qđ omēs tenemur deo deuotā mentem offerre · Aliud
est sacrificiū exteriꝰ · qđ in duo dividit̄ · nam quoddaz est qđ
ex hoc solum laudem habet q̄ deo aliquid exterius offerat̄ in
protestationem diuine subiectionis · & ad hoc aliter tenentur
illi qui sunt in lege noua vel veteri · aliter qui non sunt sub le-
ge · nam illi qui sunt sub lege tenentur ad determīata sacrificia
offerenda fm legis precepta · Illi vero qui nō sunt sub lege te
nebant̄ ad aliqua exterius facienda in honorem diuinū · fm de-
centiam ad eos inter quos habitabant non sicut determīate ad
hoc vel illa · Aliud vero est exterius sacrificium · quando actus
exteriores virtutum in diuinam reuerentiā assumunt̄ · puta cuz
aliquis elemosinam facit de rebus propriis propter deum · vel
cum aliquis proprium corpus alicui afflictioni subicit propter
diuinam reuerentiam · Et fm hoc actus aliarum virtutum sa-
crificia dici possunt · quorum quidam cadunt sub precepto ad
quos omnes tenentur · quidam vero sunt superogatiōis ad qs
non omnes tenent̄ · Item nota fm Tho · vbi supra · ar · iij · ad se
cundū argumentū · q̄ fm q̄ est triplex bonis bonū · ita potest
distingui triplex sacrificium · Primū quidem est bonum aīe qđ
deo offertur interiori quodam sacrificio · per deuotionem & ora
tionem · & alios huiusmōi interiores actus · & hoc est pcipa
le sacrificiū · Secōm est bonum corporis · quod deo quodāmo-
do offert̄ per martirium & abstinentiam seu ītinentiā · Tercium
bonum est exteriorum rerum · de quo sacrificium offert̄ deo di-
recte quidem quando īmediate res nostras deo offerim9 · me-
diate autem quando eas cōmunicamus proximis propter deū
¶ Ad rationes in oppositum · Ad primam respondetur q̄ ad
illa determīata sacrificia que in lege erant precepta non omēs
tenebantur · tenebantur tamen ad aliqua sacrificia interiora si-
ue spiritualia · vel exteriora vt dictum est · ¶ Ad secundaz re-
spondetur negando consequentiam · & ratio est · quia licet non
omnes sciant explicite virtutem sacrificiorum · sciunt tamē im
plicite · sicut etiam habent fidem implicitā · Vñ magister Alex
ander de alis ad questiōem vtz offerentes sacrificia tenebant̄

intelligere significationes eorꝝ dicit· ꝙ sicut nos dicimꝰ intelli
gere articulos fidei īplicite & explicite · & intelligē explicite
articulos fidei tenent̄ prelati· sic̄ dicit̄ ·i· Petri· iij· Parati omni
poscēti reddere rōnem de ea q̄ in nobis est fide & spe· Implici-
te vero tenent̄ simplices solū· ita in veteri testamēto ꝓfecti vt
doctores & sacerdotes tenebant̄ intelligere significatiōes sa-
crificiorꝝ· hoc ē vt intelligerēt ipa sacrificia esse signa futuri sa-
crificij redemptiōis· Simplices vero solū tenebant̄ intelligē
ꝙ sacrificia erant deo ea ratione q̄ sibi placuit offerēda· et hoc
implicite cōtinebat̄ ꝙ essent signa· quia ratione significatiōis
futuri sacrificij voluit ea deꝰ sibi offerri· ¶ Ad terciam respon-
detur negando ɔseqn̄tiaꝫ· & ratio est· tū quia sacerdotes etiaꝫ
offerūt sacrificia q̄ sunt specialiter ordīata ad cultū diuinū· nō
solū pro se sed etiā pro alijs· tum quia quedā sunt alia sacrifi
cia de quibus potest pro se deo offerre· vt ex dictis ptꝫ·

Ad terciam· q· sic procedit̄· & videtur ꝙ xp̄s non con
uenienter rep̄henderit phariseos interrogātes eū si licꝫ
censū dare Cesari· dicēs eis· Cur me tēptatis ypocrite
¶ Primo sic· Illi dicēdo· magister scimꝰ quia verax es & viā
dei in veritate doces dixerūt veritatē· ergo in hoc nō erāt ypo-
crite· quia ypocrisis siue simulatio opponit̄ virtuti q̄ dicit̄ ve-
ritas· ¶ Scdo sic· ypocrisis est simulatio q̄ quis simulat ꝑsonā
alteriꝰ· sicut cum peccator simulat personā iusti· sed isti in hoc
actu non simulauerūt ꝑsonas aliquorꝝ aliorꝝ· ergo videt̄ ꝙ nō
erāt ypocrite· ergo inconuenient̄ sic rep̄hensi sūt· ¶ Tercio sic
De eo qd̄ non est peccatum nō videtur quis publice redargu
endus· quia peccata venialia omībus vidētur esse cōmunia· ꝫ
ypocrisis aut simulatio nō videt̄ esse pctm̄ mortale semp sicut
nec mendaciū ꝛc· ¶ In oppo· est euāgeliū vbi xp̄s ita ad eos
loquit̄ Rn̄o dicendum ꝙ xp̄s conuenienter eos sic reprehēdit
Pro quo notandū ꝙ vt dicit Nicolaus de lyra sup hoc euāge
lio· ꝙ tpe quo in iudea reddebat̄ census Cesari siue tributum
surrexit quidam nomine Judas natione galileus· qui dicebat
hoc esse illicitū de iudeis· ꝙ scꝫ recognoscerent aliquē dominū
in terris· ꝫ solū deum qui in celis est· & multos traxit ad se vt

habetur Act. v. & Josephus idem refert in libro antiquitatū et ex tunc aliqui adherebāt huic opinioni. quia ista opio erat pro libertate populi & pro honore ip̄ius dei videbat̄. Econtrario autē alij asserebant. q̄ erat licitū dare tributū romanis. quia pro defensiōe terre militabant. et ab hostibus et latronibo defendebant. et pacem inter hoīes conseruabāt et iusticiā. Hāc aūt questionem pharisei maliciose ꝓposuerunt xp̄o. vt si diceret non esse licitū. statim caperet̄ tanq̄ contrarius impatori. si autem diceret esse licitum videret̄ esse ɔtrari⁹ libertati populi et diuino honori. et sic incurreret maliuolentiā populi. Et ideo xp̄s cognita nequicia eorum ait. Quid me temptatis ypocrite. quasi diceret. non queritis veritatem addiscere sed me verbis capere. et propter hoc vocat eos ypocritas. quia aliud petebant et aliud intendebāt. ¶ Ad ratiōes in oppo. Ad primā respōdetur negando ɔseqn̄tiaz. et ratio est. quia xp̄s non rep̄hendebat eos de verbis illis quia vera erāt ꝫ quia per ea aliud pretēdebāt. scz eum in verbis capere sicut dictum est. ¶ Ad secundā respondet̄ negando minorem. quia isti simulauerūt ꝑsonas volentium addiscere veritatē. cum tamē ipse essent persone non que quererēt veritatē sed que vellent decipere et verbis capere hominē. ¶ Ad terciā rn̄detur negando ɔseqn̄tiā et ratio ē. quia licet non omnis simulatio aut ypocrisis sit peccatū mortale. ista tn̄ erat sicut dicimus de mēdatio. qd̄ est peccatū mortale quando est perniciosum. sic ypocrisis est peccatum mortale quando est perniciosa. cedens in nocumentū alteri⁹ persone cuius erat ista phariseoꝝ ypocrisis. cum cederet in nocumentū persone xp̄i. quia ad capiendum eum verbis ordinata erat.

¶ In dominica vicesimaquarta est euangelium. In illo tempore. Loquente Jhesu ꝛc. Math. ix. Et quia in euāgelio fit mēcio de duobus miraculis. potest disputari de vtroq̄.
¶ Circa primū. vtrū sine tactu diuine gratie possit aīa resuscitari de morte peccati. ¶ Scd̄o vtꝝ tactus siue infusio gr̄e precedat expulsionē peccati. ¶ Circa terciū. vtrum conuenientius attribuatur fidei operatio miraculorum q̄ alteri virtuti.

Ad primã sic ꝓceditur & videtur ꝙ sine tactu ac infu
sione gre possit aia resuscitari de morte peccati. ¶ Pri
mo sic. nim⁹ videt esse resuscitare aiaz de morte pecca
ti ad vitã. ꝯz est creare de nouo aiam. ꝑ deus creat & dat vitã
aie naturale sine medio. ergo parit hic ¶ Secõ sic. Ysa. xliij.
dicit dns. Ego sum qui sũ qui deleo iniquitates & pcta. ꝓpt
me ergo expulsio mortis pcti ẽ aĩ oẽm infusionẽ gre. ¶ Ter
cio sic. Abacuck. ij. dr. Just⁹ ex fide vivit. ergo viuificare ve
nit fidei. nõ ergo est effectus gre ꝓprius. ¶ In oppo. arguit
ex euãgelio vbi dicit. Pone manũ sup eã & viuet. & sequit.
tenuit manũ ei⁹ et surrexit puella. Rño dicẽdũ ꝙ sine tactu si-
ue infusione diuine gre non resuscitat aia a morte pcti. Ptz sic
ista ꝺclusio. Qe⁹ in creatura rationali est pncipiũ vite spũalis.
vñ Act. xvij. In quo viuim⁹ mouemur et sum⁹. ꝑ primũ quo
viuit aia rationalis ꝑ deũ est gra. ergo gra viuificat. Itez cul
pa mortificat aia. ergo viuificat a contrario illius sez gratia.
ergo ꝛc. Vbi notandũ iuxta Alexandrũ de alis. ꝙ gra est simi-
litudo prime veritatis. & similitudo fiime bomtatis. ſm ꝙ est
similitudo prime veritatis cõpat ad aiam vt lux. ſm vero ꝙ ẽ
similitudo summe bonitatis comparat ad aiam vt vita. & ita
habet in Johãne. Jo. i. ꝙ verbum erat vita & lux hominũ lu-
cens in tenebris. & ideo gratia que est similitudo eius cõpara
tur ad aiam vt lux et vita. Inqtum ait gratia vt lux cõpatur
ad aiam. ꝓmo remouet ab ea dissimilitudinẽ lutis eterne et
qtum ad hoc est effectus eius purgare. Secundo disponit eã
simili dispositione vt possit similis esse in actu. et tunc dicitur
ipm illuminare. Vltimo informat ipam. et tũc dicit eã pficere
Secõm autem ꝙ gratia est similitudo summe bonitatis. com-
paratur ad aiam vt vita. quia sic comparatur ad eã vt amor.
et ille amor impressus vita est qua iam vivit deo. et ſm hunc
modum act⁹ gre est viuificare. ¶ Ad rationes in oppositũ. Ad
primam respondetur negando consequentiaz. et ratio est. tum
primo quia presupponi videtur in argumento. ꝙ gra se habeat
in viuificatione anime sicut agens medium. et hoc non est ve-
rum. ꝑ se habet vt causa formalis. qua peccatũ expellit. sicut

de ordine corrupt formal
Parens (finalis)

ignis frigus aufert calore in subiecto tm̄· non sicut instrumēto
ꝫ sicut forma ɔtraria· tū· scdo non est verꝝ qd̄ dicit̄ in minori·
quia in creatiōe etiā forma naturalis est· qua res formata esse
formaliter accipit· vel etiā ip̄m quo est quicquid sit illud· ¶
Ad secūdaꝫ respōdet̄ negando ɔseqn̄tiaꝫ· et ratio est· quia solꝰ
deꝰ delet pctā effectiue· formaliter delet ip̄a gr̄a· deus aūt illiꝰ
est forma pfectiua· ¶ Ad terciā rn̄detur negando cōsequētiam·
& ratio est· quia vita spūalis ip̄ius aīe· est ip̄ius gr̄e effectus
per se· ip̄ius aūt fidei & caritatis ratione gratie· in quibus ma-
nifestatur vita quasi per sensum· sicut manifestatur vita in cor
pore per sensum & motum· sic vita gratie manifestatur per mo
tum fidei· sicut per sensum & per motum caritatis·

Ad secundā· q· sic ꝓceditur et videt̄ ꝙ remotio siue ex
pulsio culpe p̄cedat tactū siue infusionē gr̄e· ¶ Primo
sic· ex pn̄ti euangelio vbi primo q̄ꝫ xp̄s tactu sue ma-
nus resuscitaret puellā expulit turbā tumultuantē· vn̄ Greg·
libro moraliū dicit· Foris aūt turba eicit̄ vt puella suscitet̄· qꝛ
nisi prius a secretioribo cordis expellat̄ seculariū multitudo cu
raꝝ· aīa que intrinsecꝰ latet mortua nō resurgit· et ita vt glo·
hic innuit nō introducit̄ gr̄a nisi expulsa culpa· ¶ Scdo sic· re
missio culpe & infusio gr̄e se habēt sicut illūinatio et purgatio
ꝫ purgatio p̄cedit illūinatiōeꝫ ꝑm Dyoni· ergo & remissio siue
expulsio culpe p̄cedit gr̄e infusionē· ¶ Tercio sic· in quolibet
motu recessus a termino a quo· p̄cedit accessus ad terminū ad
quē· vel tpe si est motꝰ successiuꝰ· vel natura si sit mutatio su-
bita· ꝫ iustificatiōis siue viuificatiōis terminꝰ a quo ē culpa p̄
cedit terminū ad quem· qui est gr̄a qua viuificat̄ aīa· ergo ex-
pulsio culpe p̄cedit infusionē gr̄e· ¶ In oppositū arguit̄· cau
sa naturaliter p̄cedit effectū· ꝫ infusio gr̄e est causa expulsiōis
culpe· quia infundēdo gr̄aꝫ deꝰ pctā dimittit· infundēdo vitam
fugat mortē· ergo infusio gr̄e p̄cedit expulsionē culpe· Rn̄o di
cendū ꝑm aliū & aliū respectū infusio gratie precedit et sequi
tur· Pro quo notandū iuxta sanctū Tho· in· iiij· dis· xvij· q· i·
ar· iiij· ꝙ oīs prioritas ꝑm ordinē nature aliquo modo reducit̄
ad ordinē cause & causati· quia principiū & causa idem sunt·

In causis autē contingit· ꝙ idem est causa & causatū· ſm diuersū genꝰ cause· vt ptz· ij· phi· & · v· metha· sicut ambulatio ē causa efficiēs sanatiōis· & sanatio est causa finalis ambulationis· & ita similiter de habitudīe q̄ est int̄ materiā & formā· qꝛ ſm genꝰ cause materialis· materia ē causa forme q̄si sustentans ipaz· & forma ē causa materie q̄si faciēs esse actu ſm genus cause formalis· Ex parte aūt cause materialis qn̄ se tenet ſm quandā reductionē· om̄e illud p qd materia efficit̄ ꝓpria huiusmōi forme sicut dispositiōes & remotiōes impedimētoꝝ Et ideo in generatiōe naturali· qn̄ corruptio vniꝰ est generatio alteriꝰ p hoc ꝙ forma vna introducit̄ et alia expellit̄· remotio forme p̄existētis se tenet ex parte cause materialis· & ideo ſm ordinē cause materialis p̄cedit naturaliter introductionē alterius forme· ſ ſm ordinē cause formalis ecōuerso· quia forma finis et agens coincidūt in idem numero vel specie· ideo etiā in ordīe cause efficiētis introductio forme prior ē· quia forma introducta est similitudo forme agētis· p quā agēs agit· & similiter in ordīe cause finalis· quia natura p̄ncipaliter intēdit introductionē forme· & ad hanc ordinat expulsionem omīs cū quo non potest stare forme introductio· Vnde cū gratie infusio & remissio culpe se habeant sicut introductio vnius forme & expulsio alterius· cōstat ꝙ ſm ordinē cause materialis remissio culpe precedit infusiōem gr̄e· sed ſm ordinē cause formalis efficientis finalis· infusio gr̄e natura prior est· ſ extirpatio viciorū dicit̄ operari ad virtutū ingressum p modū cause materialis· ¶ Ad ratiōes in oppositum ptz rn̄sio ex dictis·

Ad terciam· q· sic procedit̄· & videtur ꝙ non attribuatur ꝯuenient̄ fidei opatio miraculoꝝ· ¶ Primo sic· gr̄e em̄ gratis date a virtutibꝰ differūt· eo ꝙ v̄tutes sc̄tis oībus sint cōmūes· gr̄e vero gratis date diuisis distribuunt̄ ſm illud· i· Corin· xij· Diuisiōes gr̄aꝝ sūt· ſ facere miracula est gratie gratis date· Vn̄ ī eodē capitulo dicit̄· alijs dat̄ opatio virtutū ꝛc· ergo facere miracula non est attribuendū fidei· si dicatur ꝙ attribuit̄ fidei sicut merenti· gr̄e autē gratis date tanq̄ exequentis· Contra est quod dicit glo· super illud Math· vij·

Nonne in nomine tuo ꝓphetauimus ꝛc. ꝙ prophetare. virtutes facere. demōes eicere. interdū non est meriti illius qui opatur. ꝫ inuocatio nomīs xp̄i. ergo nec sic est fidei attribuēdum.

¶ Scdo sic. Caritas est principiū & radix merēdi. quia fides informis mereri nō potest. si ergo fidei propter meritum attribuitur operatio miraculorum magis est attribuenda caritati.

¶ Tercio sic. Posita causa ponit̄ effect⁹. si ergo fides ē causa faciendi miracula. omnes qui fidem habent miracula fecerent. quod patet esse falsum. ergo nō est fidei miracula facere. ¶ In oppositum est euangelium vbi dicitur. Fides tua te saluā fecit. Rn̄o dicendū iuxta sanctum Tho. in libro de potentia dei. ꝙ conuenienter virtuti fidei attribuitur operatio miraculorum. Patet conclusio ex illo Mar. vltimo. Signa autē eos qui crediderint hec sequentur ꝛc. Item Math. xvij. dicit dn̄s. Si habueritis fidē sicut granū sinapis dicetis monti huic transi hinc & transibit. Pro cuius conclusionis declaratione est notandū ꝙ sancti miracula fecerūt dupliciter ſm Greg. in secundo dyalogorum. scilicet oratione impetrādo vt miracula diuinit⁹ fiant. & per potestatem. vtroqꝫ autē modo fides ydoneū reddit hominem ad miracula facienda. Ipsa em̄ meretur proprie vt oratio exaudiat̄ de miraculis faciendis. qd̄ hac ratione videri potest. sicut enim in rebus naturalibus videm⁹ ꝙ a causis vniuersalibus omnes particulares cause sumunt efficaciā agendi. Vn̄ effect⁹ particularis & ꝓprius attribuit̄ cause particulari. Sicut patet de virtutibo actiuis inferioꝝ corpoꝝ. respectu virtutis celestis corporis. & de orbibo inferioribo. qui & si sequātur motū primi orbis. habent tamen singuli proprios motus. ita est & de virtutibus quibo meremur. nam oēs habent efficaciam merendi a caritate q̄ nos vnit deo a quo meremur. & voluntate perficit ꝑ quā meremur. singule tn̄ virtutes merentur singularia quedā premia eis proportionabiliter respondentia. sicut humilitas meret̄ exaltationē & paupertas regnū. Vnde quandoqꝫ caritate cessante. per actum aliarum virtutū etiam si aliquis nihil mereatur ex condigno. ex quadam tamen diuina liberalitate aliqua congrua beneficia retribuit pro huiusmodi

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

actibus saltem in hoc mundo. Vnde dicitur q̄ per ea que sunt ex genere suo bō extra caritatē facta. merent̄ aliqui ex cōgruo interdū bonoꝝ tpalium multiplicationē. per hūc aūt modū fides meret̄ miraculoꝝ operationē. licet radix merendi sit ex caritate. cuiꝰ ratio potest assignari triplex. Prima quidem. quia miracula sunt quedā argumēta fidei. dū p ea que naturā excedunt illorū veritas cōprobat̄. que naturalem transcendūt rationem. vñ Mar. vltīo dicit̄. Illi profecti p̄dicauerūt vbiq; domino coopante & sermonē cōfirmāte sequētibus signis. Secūda ratio est. quia fides potissime diuine potentie innitit̄. quaꝫ accipit vt rationem vel mediū ad assentiendū his q̄ supra naturam esse viderent̄. & ideo diuina potētia in opatione miraculorum p̄cipue fidei ꝯsistit. Tercia ratio est. quia miracula p̄ter naturales causas fiūt. fides aūt est q̄ non ex ratiōibus naturabus & sensibilibo argumentū assumit. ꝫ ex rebus diuinis. Vñ sicut paupertas reꝝ tpaliū meret̄ diuicias spūales. & hūilitas meretur celestem dignitatē. Ita fides quasi ꝯtempnēdo ea que naturaliter fiunt. quodāmodo miraculoꝝ opationē meret̄ que preter naturalem virtutem fit. ¶ Ad rationes in oppositū. Ad primam respondetur negando consequentiaꝫ. et ratio est. quia facere miracula attribuit̄ gratie gratis date. sicut p̄ncipio p̄ximo. fidei aūt sicut disponēti ad huiusmōi grāꝫ ꝯseq̄ndā. ¶ Ad secūdam respōdetur negādo ꝯseqn̄tiaꝫ & ratio est. quia licet caritas sit maior virtus fide. largitur tn̄ fidei efficaciā merēdi. fides tn̄ magis congruit ad particulariter merendū miraculorū operationē. vt ptꝫ ex supradictis. ¶ Ad terciā rn̄detur negando ꝯsequētiam. & ratio est. quia fides non est sufficiens causa ad miracula facienda. sed dispositio quedā. Fiunt aūt miracula ꝑm ordinem diuine prouidentie. que hominibus congrua remedia pro varijs causis diuersimode dispensat.

¶ Questiones super euangelia de tempore Johānis de turre cremata Finiūt feliciter. Impresseq; Nurm̄berge per Fridericū Creußner eiusdē ciuitatis incolā. Sub anno dn̄i. 1 4 7 8.

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc 127 8°
INKUNABUŁY